Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HAZİNEDEN PIRILTILAR 3

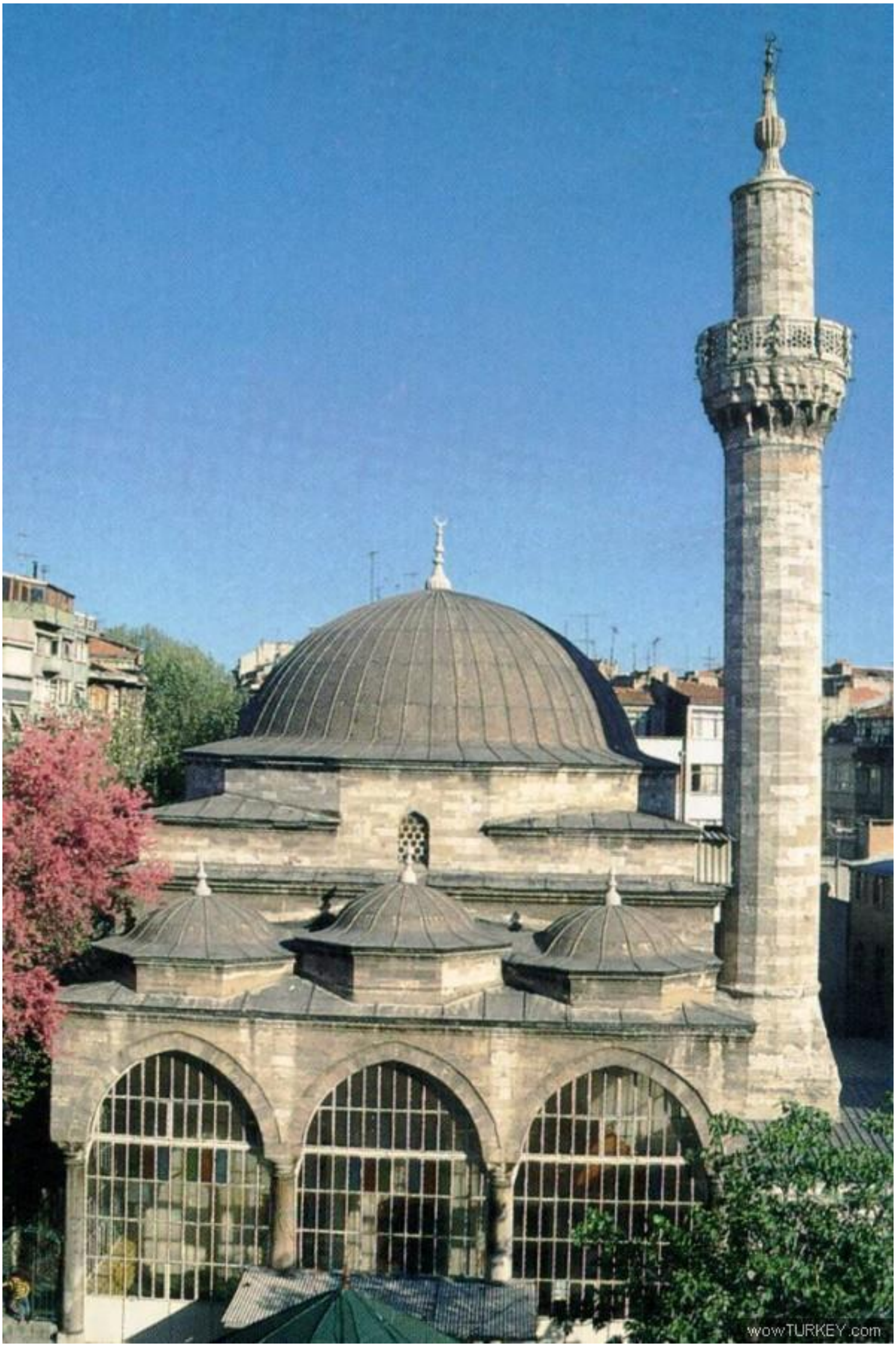
CUMA SOHBETLERİ
12. 04. 1996 - 20. 12. 1996

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

wowTURKEY.com

ÖNSÖZ

"Dînî eğitimimiz biraz mektepte, biraz camide, biraz evde yapılıyor; ama tahsil çağı dışında olan veya bazı sebeplerle camiye gelemeyen ve evinde de kendisine dinini öğretecek kimsesi bulunmayanlar ne yapacak?.. İşte bu gibiler için radyo mükemmel bir araç... Bu emsalsiz fırsat kaçırılmamalı, çok iyi, çok verimli değerlendirilmeli!..

Radyo konuşmaları teybe alınabilir, böylece zaman zaman, gereken yerlerde, gereken kişilere tekrar tekrar dinlettirilebilir. Ama daha iyi istifade edilmeleri için basılmaları, kitap haline getirilmeleri münasiptir. Tabii, hem bant, hem kitap halinde olursa aliyyü'l-a'lâ olacaktır." (M.E.C)

İşte elinizdeki kitap, bu yoldaki bir çalışmanın ürünü... Merhum Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendimiz'in, Ak-Radyo'da cuma günleri yapmış oldukları sohbetlerin yazıya geçirilmesiyle oluştu. 31 Mart 1993'te başlayıp, vefatından önceki son cuma günü olan, 2 Şubat 2001'e kadar devam eden bu sohbetlerde, Hocaefendimiz çok zaman *Râmûzü'l-Ehàdis*'ten, bazen de *Muhtârü'l-Ehàdis*'ten veya *Riyâzu's-Sàlihîn*'den bir miktar hadis-i şerif okuyup, izah ediyorlar. İçinde bulunulan zamanın, ayın, günlerin ihyâ edilmesiyle ilgili bilgiler veriyorlar ve hatırlatmalarda bulunuyorlar. Ayrıca ülkemizi ve insanımızı ilgilendiren güncel konulara temas ediyorlar. Genellikle yurtdışında seyahatte oldukları için, bulundukları yerlerden de bahsediyorlar. Bu da konuşmayı ayrıca ilginç kılıyor.

Merhum Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendimiz'in teşvikleri ve manevî ilgileriyle tamamladığımız bu çalışma, 9 ciltten oluşuyor. Elinizdeki 3. cilt, 12 Nisan 1996'dan 20 Aralık 1996'ya kadar yapılan 34 sohbetten oluşuyor.

Konuşma dilini muhafaza ederek hazırladığımız bu çalışmamızın, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını; Rasûlüllah Efendimiz'in sünnetini öğrenip, Allah'ın sevdiği ve razı olduğu kul olma yolunda ışık tutacağını ümid ediyoruz. Kaset çözümünde yardım eden M. Zahid Erkaya'ya, M. Es'ad Erkaya'ya; fotoğraflarda ve teknik konularda yardımcı olan H. Ali Erkaya'ya ve Abdüllatif Erkaya'ya teşekkür ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Eylül 2003

KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق)	: Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*
(هب)	: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*
(عق)	: Ukaylî, *Duafâ*
(عد)	: İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*
(خط)	: Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*
(كر)	: İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*
(حب)	: İbn-i Hibbân, *Sahîh*
(ك)	: Hâkim, *Müstedrek*
(ض)	: Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*
(در)	: Dârimî, *Sünen*
(خز)	: İbn-i Huzeyme, *Sahîh*
(بر)	: İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*
(غ)	: Begavî, *Şerhü's-Sünneh*
(طح)	: Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

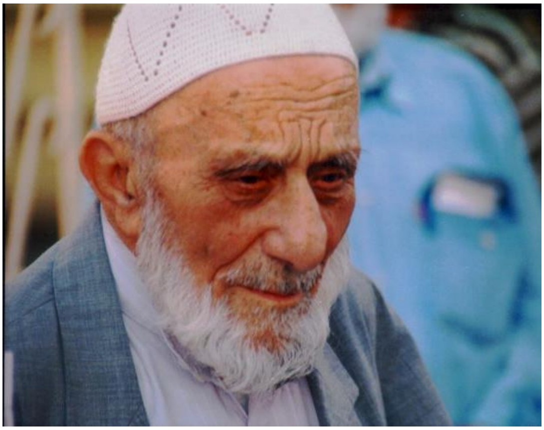
Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda Türkçe ve Hümaniter Bilgiler derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi.

Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, "İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye" isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928). Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

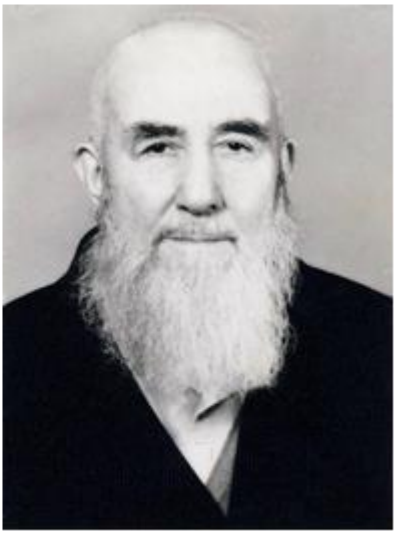
1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapçadan, Farsçadan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu. Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi.

Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm edebiyatında, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu, "Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

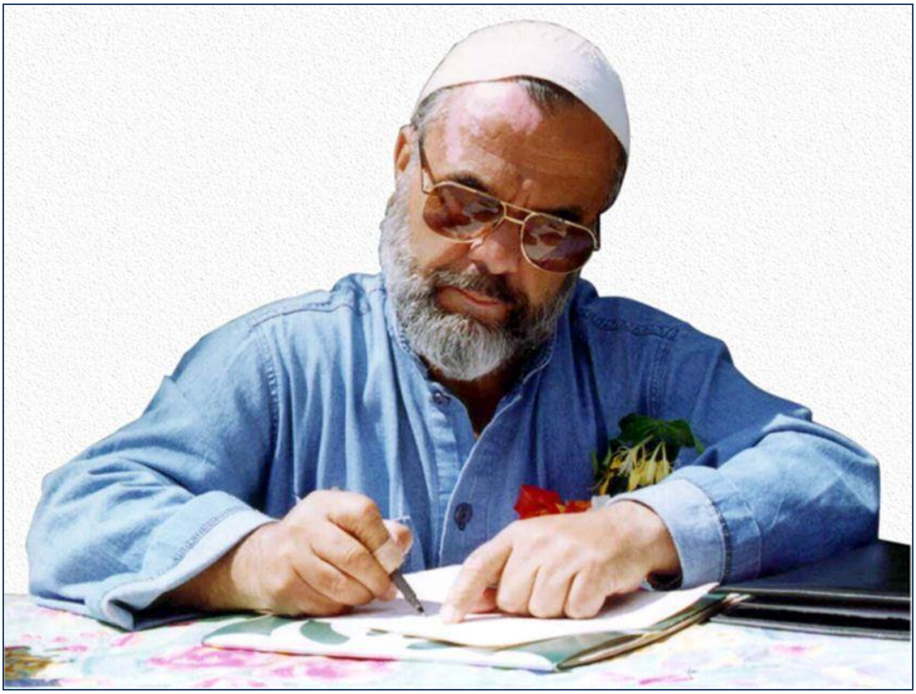
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

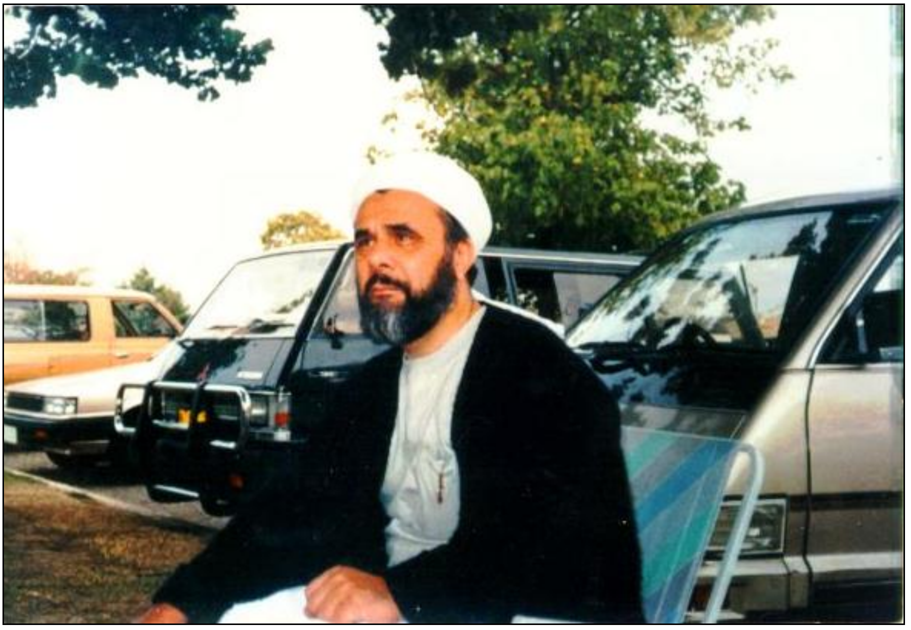
Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete!.. (1997)

31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

1. HACDAKİ HARCAMALARIN KARŞILIĞI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû mine'l-medineti'l-münevvereh!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun... Şu anda el-hamdü lillâh Medine-i Münevvere'deyiz. Dün akşam geldik. Yatsı ve sabah namazları nasib oldu, Mescid-i Nebevî'de edâ ettik, el-hamdü lillâh, Allah kabul etsin... Cümlemizin ibadetlerini, taatlerini, dualarını, isteklerini lütfuyla keremiyle Rabbimiz kabul eyleyip ihsân eylesin...

Biliyorsunuz Mescid-i Nebevî çok büyütüldü. Gelenler bilirler, gelmeyenler de gidip gelenlerden duymuşlardır. İçi muazzam bir şekilde genişledi, kapasitesi çok arttırıldı. Ama ben bu sabah namazında şaşırdım, taksiyle *Bâbü'n-Nisâ* tarafına, Bakî Kabristanı tarafına gelmiştik. Taksinin yanaşacağı yerlere kadar bile cemaat gelmiş. Halbuki avlu geniş, caminin içi geniş. Oraya kadar cemaat dolmuş, zor yer bulduk sabah namazında... Caminin içine değil de avlunun içine ancak girebildik, seccademizi yaydık ve orada namazımızı kıldık.

a. Cihadın Önemi

Mâşâallah, herkes aşk ile şevk ile hacca geliyorlar, Peygamber SAS Efendimiz'i ziyarete geliyorlar. Tabii çok hayırlı, güzel bir ibadet... Bu münasebetle ben, ilk hadis olarak *Râmûzü'l-Ehàdîs*'in 239. sayfasından 4. hadis-i şerifi okumak istiyorum. Peygamber-i Zîşânımız SAS Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki:[1]

النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ

---

[1] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.354, no:23050; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*,

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.122, no:12660, Muhammed ibn-i Ubbad RA'dan.

İbn-i Ebî Àsım, *Cihâd*, c.I, s.258, no:75; Muhammed ibn-i Züheyr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.10, no:11824; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.477, no:5268; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.311, no:24973.

(حم. والروياني عن عبد الله بن بريدة عن أبيه)

RE. 239/4 (*En-nafakatü fi'l-hacci ke'n-nafakatü fî sebîli'llâhi bi-seb'imieti dı'f.*)

Biliyorsunuz, Allah'ın en sevdiği ibadetlerden ve en önemli, en lüzumlu, en mecbûrî ibadetlerden birisi de savunmaktır, cihaddır. Görüyorsunuz Balkanlar'ın halini, Kafkasya'nın halini... Dünyanın bir çok yerinde çok mâsum ve çok mazlum insanlar, ne kadar gaddarca, hunharca, nasıl insafsızca hücuma mâruz kalıp, nasıl gizli planlarla yok edilmek isteniyorlar? Nasıl bir ırkın, bir kavmin, bir dinin karşısında, 20. Yüzyıl'ın gelişmemiş medenîleri nasıl hileler yapıp da, yüzlerce binlerce mâsum insanı hedef alıyorlar, toplu mezarlara gömüyorlar?.. Biliyorsunuz.

Tabii, bütün bunların hepsi, dinimizin ne kadar mâkul, güzel olduğunu gösteren bir noktaya getiriyor bizi...

Dinimizin ibadetleri başka dinlerle, inançlarla mukayese edildiği zaman, derhal o yönden de ortaya çıkıyor dinimizin kıymeti, yüksekliği... İbadetlerin hepsi çok güzel hedefleri amaçlıyor, çok büyük faydalar sağlıyor. Hepsi hayatın ta içinden, ta kendisi, çok kıymetli ibadetler...

Meselâ, ben askerlik yaparken, benim bulunduğum birliğin komutanı generalim bana sormuştu:

"—Niçin Türkler müslüman oldu? Etrafında bir sürü dinler vardı; Budizm, Brahmanizm, Konfüçyanizm, Şintoizm, Şamanizm, Hristiyanlık, Yahudilik, Lamaizm, Hindistan'ın binbir çeşit dinleri... Hepsini tanıyorlardı, niçin müslüman oldular?" diye çok güzel bir soru sordu.

Ben de bir saat kadar izahat vermiştim. Sayın generalim de o zaman, böyle çok büyük bir ilgiyle dinlemişti, hiç unutmuyorum. Şimdi, ben dedim ki o bir saatlik izahatımın içinde:

"—Sayın komutanım, İslâm'ın ibadetleri hikmetlidir. İslâm'ın ibadetleri yerli yerindedir. Türk ırkı devlet kurmuş, ırklar üzerinde hüküm sürmüş, Orta Asya'ya yayılmış; çeşitli inançlardan insanlara, çeşitli renklerden, dillerden insanlara hükmediyor. Öteki dinlerde bu fiilî durumu destekleyen bir şey yok, inanç ve ibadet aksiyonu görülmüyor. Ama İslâm, her yönden

mükemmel olduğu için, hayata cevap verdiği için, hayatın ihtiyaçlarını karşıladığı için, İslâm'a girdiler.

Yâni, kendi pozisyonları bakımından da İslâm'a girince çok rahat ettiler. Çünkü kendi pozisyonlarını da İslâm dini takviye ediyor. Meselâ, cihad var; elbette olması lâzım ki, bir devlet ayakta durabilsin... Meselâ, bir zekât var ki, çok önemli; mutlaka zenginlerin fakirleri sevmesi lâzım, merhamet etmesi acıması lâzım!.. Bunların birisi siyâsî ibadet, birisi ictimâî ibadet... İslâm sadece ibadeti, 'Din bir duygu, ona kimse ilişmez.' gibi enfüsî, yâni sübjektif bir olay olarak görmüyor, göstermiyor; hayata bağlıyor insanı... Hayatın içinde, kulluğu güzel yaparak Allah'ın rızasını kazanmayı hedeflediği için, hayattan koparmıyor, kenara çekmiyor, dağ başında inzivaya çektirmiyor.

Hangi yönden baksak, neresini anlatalım? O kadar çok güzellikleri var ki İslâm'ın, anlatmakla bitmez. Onun için, hepsini bilen insanlar olarak ecdadımız, bütün dinleri incelemiş, tatmış, hatta hepsine girmiş, o hayatı yaşamış; uzaktan kulaktan dolma bilgi ile kalmamış... En güzeli olduğu için, İslâm'a girmişler." diye söylemiştim.

Bu benim şahsî, özel bir hatıram, asteğmenliğimi yaparken Ağrı'nın Patnos ilçesinde...

Tabii, cihadın ne kadar önemli olduğunu, artık 20. Yüzyıl'da kimse itiraz edecek bir durumda da değil... İdeal olarak istiyoruz ki, insanlar kardeştir. bunu söylüyoruz. Hepimiz Hazret-i Adem'den gelmişiz, aynı cinsteniz, aynı dedenin, aynı babanın evlatlarıyız. Birbirlerimizi sevmemiz lâzım! Sulh içinde yaşamamız lâzım!.. Biz böyle duyguları taşıyoruz, bütün insanları kardeş görüyoruz, fakirlere acıyoruz.

Gayrimüslim bile olsa, başka topluluklarla en güzel münasebetler içinde hareket ediyoruz. Dinde baskıyı uygun görmemiş büyüklerimiz. Yedi asır hakimiyeti altında tuttuğu topluluklara, dînî bir baskı yapmamış. "İlle şöyle olacaksınız, İslâm en güzel din, gelin bakalım müslüman olun!" bile dememiş. "Kendi kendine İslâm'ın güzelliğini anlasın, zorlamayalım; bâtıl inançlardan, yanlış itikadlardan vaz geçsin..." diye söylemiş.

Doğrusu ben olsaydım, o devirlerde yaşasaydım, bilmiyordum ne yapardım ama, biraz böyle İslâm'ı anlatmak gerektiğini,

güzelliklerini mukayeseli olarak güncelleştirmek ve ortaya getirmek gerektiğini düşünüyorum. “Sen ne yaparsan yap, ben ne yaparsam yapayım!” mantığında olunca, adam güzeli öğrenemiyor.

Güzeli anlatmamız lâzım!.. Güzeli anlatmak için de, konuşmak lâzım, tebliğ lâzım, irşad lâzım!.. Radyo lâzım, televizyon lâzım, gazete lâzım, mecmua lâzım!.. Konferans lâzım, ders lâzım, okul lâzım!.. Bunların hepsi anlatmakla olacak. Peygamber Efendimiz’in işi, tebliğ idi.

إِنْ عَلَيْكَ إِلاَّ الْبَلَغُ (الشورى:٤٨)

(*İn aleyke ille’l-belağ*) [Sana düşen ancak tebliğ etmektir.] (Şûrâ, 42/48) Tebliğ ederiz biz, hidayet Allah’tan... Kim doğru yolu bulursa bulur, dünyası ahireti kurtulur. Ama anlatma vazifesini güzel yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Cihad çok önemli, çok sevaplı ve sonuç itibariyle de hakîkaten insan cihada girdi mi sevgili dinleyiciler, bir düşünüverelim: Ya canı gidecek, ya malı gidiyor... Yâni cihad büyük masraflı bir faaliyet, devlet çapında oluyor ve var gücünü devlet ortaya koyuyor. Çünkü, olmak veya olmamak meselesi çıkıyor karşısına... Yenerse, var olacak; yenilirse, yok olacak bir durum ortaya çıkıyor. Onun için, canını dişine takıyor milletin fertleri, kazmayla kürekle bile olsa, kendisini savunmaya çalışıyor. Her türlü imkânıyla çalışmaya gayret ediyor ki, düşman gelmesin, düşmanın istilâsına uğramasın, düşmanın zulmüne mâruz düşmesin, düşmanın çizmesi altında ezilmesin diye, var gücüyle çalışılıyor.

En büyük masrafı ordulara harcıyor devletler, ordular en güzel silahları bulmağa çalışıyor. Bunların hiç birisini kimse inkâr edemez. Edenler var, felsefî ekol olarak, “Savaş olmasın!” diyorlar. Evet, biz de savaş olmasın diyoruz ama, savaş olmasın derken, karşıdan bize hücum olunca da, savaşmak zorunda kalıyor insan... Başka çare olmadığı görülüyor.

İslâm'ın ta başından beri, İslâm'ın yaptığı bütün faaliyetler çok dikkatli ve insaflı bir şekilde incelenirse, görülür. Peygamber Efendimiz kendisi nasıl çıktı?.. Muhammed el-Emîn olarak, güzel ahlâk şâhikası olarak, şâheser bir insan olarak nasıl güzel çalıştı ama, nasıl düşmanlıklara mâruz kaldı?.. Nasıl antidemokratik, insan haklarına aykırı baskılar, zulümler, hatta canına kasdetmeler oldu?.. Nasıl kendi üzerine ordu sevk edildi?.. Nasıl müslümanlar işkencelerle öldürüldü?.. E ondan sonra tabii, bunların karşılığını vermek gerekti

Osmanlıların da durumu öyle... Osmanlılar da devamlı adeta savunma harbi yapmışlardır ama, yendikçe ilerlemişlerdir el-hamdü lillâh... Ecdadımız gittiği yerde de, yendiği zaman bile zulmetmemiştir. Yenik düşürdüğü komutanlara bile güzel muamele etmekten, âlicenaplıktan vaz geçmemiştir. Onlara şerefli bir asker muamelesi yapmıştır. "Yenik düştün, ne yapalım, askerlikte olur böyle şeyler..." diye teselli etmiştir. Karşısına oturtmuştur.

Dedelerimiz —Allah makamlarını daha a'lâ eylesin, nur içinde yatsınlar— her bakımdan hayran olduğum kimseler... Daha iyi tanıdıkça, siz de tabii hayran olacaksınız.

Şimdi, cihad çok büyük bir ibadettir demek istiyorum. Bu kadar kenarından, ortasından derleyip, toplayıp getirdiğimiz misallerle anlatmak istediğim şey, cihadın, savaşın, müslümanların kendilerini korumaları için, dinlerini geliştirmeleri için yaptıkları çalışmanın, ne kadar önemli olduğu muhakkak... Dinimizde sevabı da çok büyük...

Savaşta gazi olursa, ne kadar büyük sevaplar oluyor. Canını kaybederse, şehid olursa, cenneti kazanıyor, hesapsız cennete giriyor. Deniz savaşı kara savaşından iki misli daha sevaplı... Deniz şehidi, kara şehidinden daha üstün... Bu da bizi denizlerde kuvvetli olmaya sevk ediyor. Deniz kuvvetlerimizin kuvvetli olması gerektiğini gösteriyor. Buralara masraf yapmazsak, düşman bizden daha kuvvetli olursa, durumumuzun iyi olmayacağı da ortaya çıkıyor.

Kur'an-ı Kerim'de de Allah-u Teàlâ Hazretleri emretmiş:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ (الأنفال:٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvveh*) "Gücünüz yettiğince onları, sizin ve Allah'ın düşmanı olan o insafsızları, zalimleri, kâfirleri korkutacak güç kuvvet hazırlayın!" (Enfal, 8/60) diyor. Demek ki, masraf da olacak.

İslâmî cihad için harcanan masrafların da sevabı çok... Eski devirde at beslenirmiş, at hakkında çok medihkâr hadis-i şerifler var. Peygamber SAS Efendimiz teşvik eylemiş. "İnsanlar cihada hazırlıklı olsun, cihad aletlerini beslesinler, vasıtalarını, araçlarını hazır tutsunlar!" diye, at beslemenin, ata bakmanın ne kadar sevap olduğu anlatılıyor.

Bir hadis-i şerifte, geçen gelişlerimizde arkadaşlarla Medine-i Münevvere'de okumuştuk; kişinin kılıcını kuşanmış olduğu halde kıldığı namaz, kılıçsız kıldığı namazdan yedi yüz kat daha sevaplıdır." diye hadis-i şerif var. Bunu asker arkadaşlarımıza müjde olarak söylemiş olalım bu cuma gününde... Tabii, o zaman kılıçsa, bugün tüfektir veyahut tabancadır, veyahut toptur... Böyle

silahı başında iken, silah yanında iken kılınan namazların, ne kadar çok sevap olduğu görülüyor.

b. Hacca Harcanan Para

Şimdi buradan nereye geçmek istiyorum. Cihadın ve cihad için yapılan masrafın, dinimizde çok sevap olduğu muhakkak... Buradan bu hadis-i şerife geçmek istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz, demin metnini okuduğum hadis-i şerifte buyuruyor ki:

النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ

(*En-nafakatü fi'l-hacci*) "Hac yaparken harcanılan masraflar..." *Nafaka*; infak, harcama demek. İnsan kendisine para harcar, bineği için para harcar. Deve ile geliyorsa devesine ot lâzım, su lâzım, bakım lâzım, deveciye para vermek lâzım!.. Atıyla geliyorsa, yine bir şeyler gerekli... Bu devirde uçakla geliyor, otomobille, otobüsle geliyor, onlara para veriyor. Yollarda masraf yapıyor. Kaldığı yerlerde paralar gidiyor. Ne oluyor bu paralar?..

(*En-nafakatü fi'l-hacci ke'n-nafakatü fî sebîli'llâh*) "Hacda harcanılan paralar, fî sebîli'llâh yapılan harcamalar gibidir." Yâni cihada harcanan paralar gibidir, o kadar büyük sevap kazanıyor.

O ne kadardır?.. Onu da bu hadis-i şerifte Server-i Kâinât Efendimiz Hazretleri, sarâhaten beyan buyurmuşlar: (*Bi-seb'i mieti dı'fin*) "Yedi yüz misli daha fazla..." Yâni, Allah yoluna insan masraf yaptı mı, mükâfât yedi yüz misli fazla veriliyor. Hacca yapılan masraflar da öyle...

Hac için de Türkiye'de masraf yapılıyor, yol için masraf yapılıyor, buraya gelindiği zaman masraflar oluyor, zahmetler oluyor... Hepsi büyük sevap ve hepsinden de çok büyük faydalar var. Haccın da ne kadar muhteşem bir ibadet olduğunu, gelsin görsün müslüman kardeşlerimiz. Ne kadar güzel oluyor.

Dünyanın her yerinden müslümanlar geliyor. Biraz aktifseniz, biraz tatlı dilliyseniz, biraz sokulgansanız, biraz meraklıysanız, biraz kalbinizde İslâm kardeşliği duygusu kuvvetli ise, selâm veriyorsunuz, Sudanlı bir kardeşle tanışıyorsunuz; selâm veriyorsunuz, Cezâyirli bir kardeşle tanışıyorsunuz... Selâm veriyorsunuz, Fas'tan, Mısır'dan, Libya'dan, Balkanlar'dan, Orta Asya'dan, Kafkasya'dan, Avrupa'dan, Afrika'dan, Çin'den, Hint'ten, Yemen'den, Avustralya'dan gelmiş kimselerle karşılaşıyorsunuz.

Hele Afrikalıyı artık tanıyamıyoruz, rengi siyah olunca; kim olduğunu bazılarını grup grup teşhis edebiliyoruz, "Bunlar gàlibâ Somalili... Bunlar gàlibâ Nijeryalı..." filân diye ama, Afrika çok büyük bir kıt'a ve müslüman bir kıt'a, yeşil bir kıt'a...

Hepsiyle büyük tanışmalar oluyor. O tanışmalar da devam edebiliyor. Yâni hacdan sonra da bazıları bu kardeşliği devam ettiriyorlar. Telefonlaşıyorlar, davetleşiyorlar, birbirlerini ziyarete gidiyorlar. Böylece işte insanlığın özlediği, medeniyet daha gelişmiş diye düşündüğümüz ülkelerdeki yazarların söylediği şeyi, insânî kardeşliği, bütün insanların kardeş olduğunu müslümanlar burada gösteriyorlar. Hac böyle güzel bir ibadet...

Tabii çeşitli faydaları var. Böyle beynelmilel faydası olduğu gibi, insan için faydası var. Hacca gitmiş bir insan, çok tatlı bir insan oluyor. Ben diyorum ki Türkiye'de, meselâ seyahata

gidiyoruz, Ankara'ya geldik, Isparta'ya geldik veyahut Fethiye'ye geldik, veyahut Sivas'a geldik... "Kalabalık bir grup halinde geldik, şimdi ne olacak? Otellerde yer bulunur mu?.."

Hac yapmış bir insan için, hem ev sahipleri için, hem gelen misafirler için seyahatte yemek yemek veya gecelemek bir problem değil... Neden?.. Hacda insan bunun eğitimini gördüğü için, o kadar öyle müşkülpesent olmuyor. Her şeyi beğenmez, her şeyi tenkit der, "Olmaz, istemem, burası bana lâyık değil!" gibi duygular olmuyor. Daha pratik, daha realist oluyor, her yerde rahat ediyor insan.

Ben diyorum ki: "Müsterih olun, korkmayın, çekinmeyin, telaş etmeyin! Hem sevabı var, hem de müslüman misafir hafif bir misafirdir. Hem misafir olup da, hem de giderken ev sahibinin bir sürü kusurunu yakalayıp, etrafa menfi propaganda makinesi gibi söylemez. "Allah razı olsun!" der, dua eder. Kendi rızkıyla gelir. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte öyle buyuruyor:[2]

اَلضَّيْفُ يَأْتِي بِرِزْقِهِ (أبو الشيخ عن أبي الدرداء)

(*Ed-dayfü ye'tî bi-rizkıhî*) "Misafir kendi rızkıyla gelir."

O ne demek?.. Yâni o şahıs kimin evine misafir olacaksa, Allah onun rızkını o ev sahibine önceden gönderir.

O gün dükkânında olağanüstü bir satış oluyor, kendisi de fark etmiyor. "Yâ, bugün işler iyi gitti." diyor. Farkında değil, misafir gelecek, misafirin rızkını önceden Allah gönderiyor. Sonra misafir geliyor. "Misafir kendi rızkıyla gelir." demek bu. Allah misafirin rızkını ev sahibine yük etmiyor. Ev sahibine fazla veriyor, ev sahibini taltif ediyor, ev sahibini memnun ediyor. Ev sahibini doyuruyor, ondan sonra misafir doyuyor.

Kendi rızkıyla gelir misafir. Allah herkese bir rızık yazmış, daha doğmadan, annesinin karnında iken, alnına yazısı yazılmış, rızkının ne kadar olacağı belli... Kendi rızkı ile gelir misafir bir

---

[2] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.432, no:3896; Ebû Zerr-i Gıfârî ve Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.242, no:25835; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.36, no:1643; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.110, no:13902.

eve. Nasıl gider?.. Ev sahibinin günahlarını bağışlatmış olarak gider. Yâni, ev sahibinin günahlarını evden alır, götürür. Ev günahtan temizlenir. Misafirin üstünde kalmıyor, dışarıya gidiyor, ev sahibi günahtan kurtulmuş oluyor.

İşte böyle, haccın birçok faydaları var. İnsanı rahat bir insan yapıyor, olumlu bir insan yapıyor, müsamahalı bir insan yapıyor, misafir sever bir insan yapıyor. Kendisi misafir ise, hoş görücü, ev sahibinin ayıbını aramayıcı bir misafir yapıyor. Müslümanları kaynaştırıyor. Bunlar hep dünyevî faydalar... Yâni, materyalist düşünce ile olaya bakıldığı zaman, İslâm'ın bütün ibadetlerinden dünyevî fayda da çıktığı görülüyor.

Adam bunu yaptığı zaman, dünyevî yönden fayda sağlıyor. Ayrıca uhrevî faydaları var tabii... Tariflere sığmaz mânevî mükâfâtları var, insana kazandırdıkları güzellikler var ki, onları artık kimse sıralamakla, saymakla tüketemez, bitiremez; saatler yetmez, dakikalar kâfî gelmez bu güzellikleri anlatmak için...

Tabii, hacca giden bir insan zor bir işi yapıyor, cihad gibi zor bir işe girişiyor, kolay değil... Yaşlıdır, evindeki rahatı yok... Şimdi her ne kadar medeniyet ilerledi, vasıtalar gelişti, oteller var, her yerde gıda bol, parası varsa her şeyi alabilir ama, yine de zor... Haccın özellikle zor tarafları, sıkışık tarafları olabiliyor. Meşakkatli bir şey, sıkıntıları var. Parası olsa bile, insan çok sıkıntılar çekiyor.

Ona karşı da, bir başka hadis-i şerif okuyalım! Bu benim birinci okuduğum hadis-i şerif, Ahmed ibn-i Hanbel Efendimiz'dendi. Hanbelî mezhebinin imamı, müctehid, büyük hadisçi; Allah rahmet eylesin, makamını a'lâ eylesin... Bizi de şefaatine erdirsin, cennette buluştursun...

"—Hac yolunda sarf edilen masraflar, Allah yolunda sarf edilen masraflar gibidir, bire yedi yüz misli sevaplıdır." diyor.

Tabii, masraflar böyle mükâfâtlı olduğu gibi, meşakkatler de mükâfâtlıdır, zahmetler de mükâfâtlıdır. Uykusuzluklar, sıkıntılar, yorgunluklar da mükâfatlıdır.

Şimdi bizim bir kardeşimiz anlatıyor:

"—Gittik bir kardeşimizin işini görmek için, akşamdan gece saat üçe kadar uğraştık, nihayet bir yerden bir yere gitmesi için bir izin aldık. Çok eza cefa çektik." diyor.

Bunların hepsi Allah yolunda çekilen ezâ, cefa ve bunların mükâfâtı büyük...

c. Sabır ve Allah'ın Yardımı

Bu konuda da bir hadis-i şerif okuyayım, çünkü aynı sayfada, demin okuduğum hadis-i şerifin üstünde. Konu bakımından yakın olduğundan, onu da okuyalım:[3]

اَلنَّصْرُ مَعَ الصَّبْرِ ، وَالفَرَجُ مَعَ الْكَرْبِ ؛ وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْراً ، إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْراً (أبو نعيم ، والخطيب ، وابن النجار عن أنس)

RE. 239/2 (*En-nasru mea's-sabr, ve'l-ferecü mea'l-kerb, ve inne mea'l-usri yüsren, inne mea'l-usri yüsrâ.*)

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*En-nasru mea's-sabr*) "Zafere ulaşmak, sabır ile beraberdir." İki mânâya geliyor sabır ile beraberdir demek: Sabrederse zafere ulaşır demek. İkincisi de; insan sıkıntı çekiyor savaşta filân ama, (*Ve'l-ferecü mea'l-kerb*) "Gönül ferahlığı, rahatlık da sıkıntıdan sonradır, onunla beraberdir, ondan sonra o gelir." diyor. Yâni bu hayat-ı dünyada bunların ikisi karışıktır, beraberdir, yan yanadır.

---

[3] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.308, no:6903; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.287, no:5411; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.320; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.307, no:2804; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.123, no:11243; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.203, no:10000; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.314; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.214, no:636; *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.434, no:745; Ziyâü'l-Makdısî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.IV, s.80, no:13; Hünnâd, *Zühd*, c.I, s.305, no:536; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.77, no:26; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.3, s.495, no:6519. *Keşfü'l-Hafâ*, c.2, s.420, no:2808; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.308, no:24963.

O da olur, o da olur... Biraz o olur, biraz diğeri olur. Bir imtihan öyle gelir, bir imtihan öteki türlü gelir. Nasıl öğrenciler imtihan edilirken, bir oradan bir oradan soruluyor; Allah-u Teàlâ Hazretleri bir öyle imtihan eder, bir öteki türlü imtihan eder.

Ama bu hadis-i şerifte bir teselli var, nusret-i ilâhî, Allah'ın yardımı gelecek... Ne yapması lâzım?.. Sabretmesi lâzım!.. Ferahlık, sevinç, rahatlık gelecek... Ne yapması lâzım sıkıntı anında?.. Tahammül etmesi lâzım! Çünkü *Elem neşrah leke* sûresinin sonunda, ayet-i kerimede iki defa tekrar edilen sözler, müjde:

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا . إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (الإنشرح:٥-٦)

(*Feinne mea'l-usri yüsren. İnne mea'l-usri yüsrâ*) "Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık vardır." (İnşirah, 94/5-6) diye iki defa söylenmesi;

"—Zorluktan yılmayın ey müslümanlar! Zorluğa tahammül edin! O tahammül imtihanını başarırsanız, Allah-u Teàlâ Hazretleri kolaylıklar gönderecek, sıkıntılar feraha dönecek, zahmetler zafere dönüşecek!" diye bir müjde var.

Tabii, savaşta bu böyle olduğu gibi, insanın sivil yaşamında, savaş dışı zamandaki yaşamında da böyle, seyahatinde de böyle, hacda da böyle... Hele hac yolculuğu, büyük ölçüde sabır imtihanı... Her şeye sabredecek. Uçakta sabredecek...

Şimdi bizim hacılar Medine-i Münevvere'ye indiler dün uçaktan... Ben gülerek böyle göz ucuyla seyrediyorum onları; tabii daha önceden gelmiş, bu durumları bilen bir kimse olarak. İlgililer diyorlar ki:

"—Şu tarafa geçeceksiniz kontrol için..."

"—Allah Allah, ne biçim iş! Ne kontrolüymüş?" diyorlar, bir sürü laf söylüyorlar.

Halbuki, Medine-i Münevvere'ye inen hacıların işlemleri, bir iki saat içinde biter, çok kolay... Cidde'de izdiham çok fazla olduğu için, on saat, on iki saat, on üç saat, on beş saat sürer oradakiler... Bunlar kendilerinin ne kadar rahat olduğunun farkında değiller.

İlgililerin, “İçeride şuraya kontrole gireceksiniz!” demelerine söyleniyorlar. Sabır lâzım!..

Her yerde sabır lâzım!.. Uçakta sabır... Hostes hanım diyor ki:

“—Sayın hacılar, henüz kalkmayın, uçak tam inmedi, kuşaklarınızı çözmeyin! Tekrar ihtar ediyorum, sayın hacılar!”

Bizim hacılar sabırsız, hop diye kalkıyorlar. Uçak daha hareket halindeyken, valizlerini indirmeğe başlıyorlar. Ne olur, sabret!.. “Uçak tamamen duruncaya kadar sabredin!” diyorlar ilgililer. Bizim hacı baba aşkından, şevkinden sabırsız... Bir de tecrübesiz tabii, bu seyahatleri bilmediği için. Hemen kalkıyor.

Demek ki, hac yolculuğunda da sabır çok önemli!.. Uçağa girişten, geçişte gümrük kontrollerinden içeri girdiği zaman ülkeye, oradaki ibadetlerinde, hareketlerinde, otelde, her yerde sabır lâzım!.. Sabır dinin yarısı... Sabır dinin çok önemli bir duygusu, ibadeti. İnsanın çok sevap kazanmasına yarayan, çok önemli bir ibadet sabretmek, muhterem kardeşlerim!..

Tabii, Allah size sabretmeye mecbur kalacağınız zor işi başınıza getirmesin... Sabra hiç lüzum kalmasın da, hep sevinçle geçsin gününüz ama, bazen de hastalık olur, sabretmek gerekir; ağrı olur sabretmek gerekir... Dişi ağrır, göbeği ağrır, dizi ağrır, midesi ağrır insanın... Sabretmek lâzım!.. Veya bazı sıkıntılı şeyler olur, veyahut karşıdaki bir laf söyler; ona da sabretmek lâzım!..

Sabretmezsen, sen parlarsan, o parlarsa; ateşle benzin bir arada durmaz, kibrit çaktı mı patlar. O zaman, al sana yangın, al sana kavga... “Ben filanca arkadaşla darıldım..” Neden?.. Sabretmedin de onun için oldu. Yâni sabrın sonunun selâmet olduğunu, sabredenin mükâfât alacağını, bu ikinci hadis-i şerifte de, Peygamber SAS Efendimiz bildirmiş oluyor.

Tabii, benim bu konuşmalarımı, Norveç’ten Orta Asya’ya kadar radyomuzu dinleyen herkes dinleyecek ama, maalesef bizim yayınlarımız Suudi Arabistan mıntıkalarına ulaşamıyor. Uzaydan ancak yukarıdaki bölgelere ulaşıyor. Burası için ayrı bir uydu lâzım!.. Buradan dinlenemiyor. Asıl hacılar dinlese keşke de, sabretseler, sevapları çok olsa... Allah rızası için masraflarını gönül hoşluğu ile yapsalar, sevapları çok olsa...

Tabii, şimdiki dinleyicilerimiz arasında da, —temenni ediyorum, Allah nasib etsin— önümüzdeki yıllarda hacca girecekler vardır. Onlar iyice zihinlerine bu hadis-i şerifleri yerleştirsinler!.. "Hacca yapılan masraflar çok sevap, sabır çok sevaplı... Sıkıntının yanında ferah vardır. Biraz beklerse insan, imtihanı kazanır, feraha, sevince kavuşur, zafere kavuşur. Zorluğun arkasından kolaylık gelir. Zorluğun arkasından mutlaka kolaylık gelir." diye bilmesinde fayda var...

Hattâ bunu hacca gelmeden, günlük hayatında orada uygulamasında fayda var... Komşularıyla münasebetlerinde, iş hayatında, müşterinin cevr ü cefasına karşı dükkân sahibinin sabırlı olması lâzım!.. Duraklarda sabırlı olmak lâzım, araba sürerken sabırlı olmak lâzım!.. Birileriyle konuşurken sabırlı olmak lâzım!.. Sabır her yerde güzel ve çok sevaplı...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi, İslâm'ın bize öğrettiği güzel duyguları, edebleri, huyları benimseyenlerden eylesin ve o güzel huylara sahip olanlardan eylesin... Dünyamızı, ahiretimizi ma'mur ve mes'ud eylesin...

d. İnsanı Cennete Sokan Üç Şey

Bir üçüncü hadis-i şerifle konuşmamı kapatmak istiyorum. Bu da aynı sayfadan... Câbir RA'dan Deylemî'nin rivayet ettiği, müjdeli bir hadis-i bir şerif. Müjde ile kapatmak istiyorum konuşmamı... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[4]

النِّيَّةُ الحَسَنَةُ تُدْخِلُ صَاحِبَهَا الْجَنَّةَ ، وَالْخُلُقُ الْحَسَنُ يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ ، وَ الْجِوَارُ الْحَسَنُ يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ . قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ ، وَ إِنْ كَانَ رَجُلَ سَوْءٍ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، عَلٰى رَغْمِ أَنْفِكَ (الديلمي عن جابر)

RE. 239/6 (*En-niyyetü'l-hasenetü tüdhilu sàhibehe'l-cenneh, ve'l-hulüku'l-hasenü yudhilu sàhibehü'l-cenneh, ve'l-civâru'l-hasenü yudhilu sàhibehü'l-cenneh. Kàle racülün: Yâ rasûla'llah, ve in kâne racüle sev'in? Kàle: Neam, alâ rağmi enfike.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*En-niyyetü'l-hasenetü*) "Güzel bir niyet, temiz bir niyet, içindeki güzel bir gaye, beslediği güzel bir duygu, bir işi yapmadan önce içinde mevcut olan güzel bir niyet, (*tüdhilu sàhibehe'l-cenneh*) sahibini cennete sokar." O iyi niyetinden dolayı, sırf niyetiyle, o niyet ettiği güzel işi yapmağa muvaffak olamasa bile, —bunlar tabii burada hadiste yok ama, ben kendim başka hadis-i şeriflerden bildiğim için, kesin olarak söylüyorum— yapamasa bile, iyi niyet, sahibini cennete sokabilir. Allah onun niyetini kabul eder, severse, cennete sokar.

Meselâ, adam diyor ki:

---

[4] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.305, no:6895, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.421, no:7259; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.314, no:24984.

“—Ben zenginim, bir hastane yaptıracağım! Bütün fukara orada muayene olsunlar, ben de sevap kazanayım!” diyor ama ömrü vefa etmiyor veya işi bozuluyor, yapamıyor.

Tamam, niyetine göre, o sevabı alır. Demek ki, “Sırf niyet, amel olmasa bile, henüz uygulamaya geçilememiş bile olsa, güzel bir niyet, sahibini cennete sokar.” diye SAS Efendimiz müjdeliyor.

O halde kalplerimizi tertemiz yapalım, niyetlerimizi hep güzelleştirelim! Hep güzel şeylere niyet edelim, büyük şeylere niyet edelim; yapamasak bile sevap var.

İkincisi: (*Ve'l-hulüku'l-hasenü yudhilu sàhibehü'l-cenneh*) “Güzel huy da sahibini cennete sokar.” Yâni, ille insanın zengin olması, para pul sahibi olması, büyük işler yapması bile gerekmiyor. Fukaracığın birisi, Allah'ın bir zayıf kulu; Allahlık bir kul diyorlar ya, benim hoşuma gidiyor Allahlık kul sözü... Allahlık, mütevazi, zavallı, miskin bir kul bile, güzel huyu sayesinde cennete girer. Güzel huy sahibini cennete sokar.

Bir tek huy bile olsa; sabırdan girebilir, şükürden girebilir, merhametten girebilir, adaletten girebilir, doğru sözlülükten girebilir... Hàsılı güzel huy da sahibini cennete sokar.

(*Ve'l-civâru'l-hasen, yudhilu sàhibehü'l-cenneh*) “Güzel komşuluk, komşuluğu güzel yapmak da sahibini cennete sokar.”

Sen bir yerde, bir mahallede, bir apartmanda, bir köyde komşusun, komşularına iyilik yapıyorsun; tam iyi insanlar olmasalar bile... Yâni komşuluk ya, sen sabredeceksin ezalarına... İyilik yapacaksın. Çocukları haşarı, senin ağacının meyvalarını yoluyor, topu atıyor, camını kırıyor, bilmem ne... Söylemeyeceksin, sabredeceksin. Bunlar benim hatırıma gelen misaller... Yâni komşunun hatırını kollayacaksın!

Güzel bir komşulukla insan Allah'ın rızasını kazanabilir, yaptığı bu güzel komşuluk onu cennete sokabilir.

(*Kàle racülün*) Peygamber Efendimiz'in ashabından adamcağızın birisi —Allah şefaatlerine erdirsin— dedi ki:

(*Yâ rasûla'llah, ve in kâne racüle sev'in?*) “Biraz kötü bir adam da olsa, cennete girer mi?..”

Neler cennete sokacaktı insanı?.. İyi bir niyet cennete sokacaktı, güzel bir huy cennete sokacaktı, güzel bir komşuluk cennete sokacaktı. "Sokacaktı ama, cennete girecek olan bu adam, çok iyi bir adam değilse?.." Şimdi tevâzu gösteriyor şahıs. Belki kendisini düşünüyor, belki etrafındaki birilerini düşünüyor. Diyor ki:

"—Adam çok iyi bir adam değilse de, iyi bir niyetiyle cennete girebilir mi; güzel bir huyla cennete girebilir mi; iyi bir komşulukla cennete girebilir mi?.. Hani kendisi yüzde yüz tam safîleşmiş, som altın gibi olamamış, kusurları var... Bu da cennete girer mi, böyle niyeti güzelse, huyu güzelse, komşuluğu güzelse?.. Ufak tefek, büyük küçük kusurlarından dolayı, o da cennete girer mi?" diye soruyor.

Bir soru bu tabii, Peygamber Efendimiz'e yöneltilmiş. (*Kàle: Neam*) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki: Evet, girer, (*alâ rağmi enfike*) senin burnunun yerde sürtmesine rağmen..."

Yâni, "Keçi gibi diretsen, burnun yerde sürtse bile... Hani eğer desen ki içinden, 'Yâhu, kötü bir insan cennete giremez!' Gàliba girmez gibi düşündüğünden bu soruyu soruyorsun, ille çok iyi insan olması lâzım sanıyorsun. Hayır, burnun yerde sürtse bile, Allah böyle sebeplerle kusurlu, günahkâr bir insanı da, kötülükleri olan bir insanı da cennete sokabilir." diye müjdeliyor.

(*Alâ rağmi enfike*) "Burnun yerde sürtse bile..." Yâni, "Sen istemesen, tahmin etmesen, Allah Allah diye hayret etsen bile..." mânâsına geliyor bu.

O halde niyetlerimizi güzelleştirelim, huylarımızı güzelleştirelim, her işimizi güzel yapalım! Hele komşularımıza tatlı davranalım, sevgili ve aziz Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun... Allah cümlenizi iki cihan saadetine erdirsin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

12. 04. 1996 - Medine

2. HACCIN MÜKÂFÂTI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, cumanız mübarek olsun! Sizi selâmların en güzeli ile selâmlıyorum. Önümüzdeki günler hac ibadetinin yapıldığı günler olması dolayısıyla, bu haftaki konuşmamda Peygamber-i Zîşânımız, server-i kâinât Muhammed-i Mustafâ —*aleyhi efdalü's-salevâti ve ekmelü't-tahiyyât*— Efendimiz'in hacla ilgili hadis-i şeriflerinden okumak istiyorum sizlere.

a. Allah'ın Himâyesi Altındaki Kimseler

Birinci hadis-i şerif Câbir RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[5]

اَلْحَاجُّ ، والمُعْتَمِرُ ، وَالْغَازِي فِي سَبِيلِ اللهِ ، وَالْمُجْمِعُ فِي ضَمَانِ اللهِ ؛ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ (الشرازي عن جابر)

RE. 201/4 (*El-hàccü, ve'l-mu'temiru, ve'l-gàzî fî sebîli'llâh, ve'l-mücemmiu fî damâni'llâh; deàhüm feecâbûhu, ve seelûhü fea'tàhüm.*)

Müjdeli bir hadis-i şerif. Kelimelerini yavaş yavaş izah edelim:

(*El-hàccü*) *Hàc*, haccı yapan kimse, hacceden kimse demek. (*Ve'l-mu'temir*) *Mu'temir* de, umre yapan kimse demek. (*El-hàccü ve'l-mu'temiru*) "Haccı yapan ve umreyi yapan kimse..." Umre hacla beraber de olur, hac zamanı olmayan bir başka zamanda da, sırf umre olarak da olabilir. Yâni umre, haccın arkadaşı olarak, hac ve umre bir arada yapılması mümkün olan bir ibadet. Ama, hac mevsimi olmayan bir zamanda, insan bu güzel diyarlara

[5] *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.13, no:11814; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.162, no:11679.

gelme imkânı bulursa, o zaman sadece umre yapar. Umre müstakil de olabilir.

Hac mevsimi nedir?.. Şevval, Zilkàde, Zilhicce aylarıdır. Şimdi Zilhicce ayına girmiş bulunuyoruz. Şu anda Zilhicce ayının başındayız. Bu Zilhicce ayının ilk on günü, yâni Zilhicce'nin onu Kurban bayramı olduğuna göre, Kurban bayramına kadar olan günler, Kur'an-ı Kerim'de çok kıymetli olduğu tasrih edilmiş, açıklanmış olan günlerdir. Bu günlerde yapılan ibadetlerin sevabı çok büyüktür. Önce onu hatırlatayım söz arasında kardeşlerime... Bu günlerde oruç tutmak sevaptır, bu günlerde çeşitli ibadetleri yapmak, namaz kılmak, Kur'an okumak, sadaka vermek çok sevaptır. Gecelerini ihyâ eylemek çok sevaptır. Bu günlerin kıymetini bilmek lâzım!..

وَالْفَجْرِ. وَلَيَالٍ عَشْرٍ (الفجر:١-٢)

(*Ve'l-fecr. Ve leyâlin aşrin*) [Fecre ve on geceye yemin ederim ki...] (Fecr, 89/1-2) On gece diye, Ve'l-fecri Sûresi'nde kendisine öneminden dolayı, kıymetinden dolayı yemin edilen on gece, dokuz gündüz...

Tabii, bayram zâten çok kıymetli bir gün. Ama bayramdan bir önceki gün, hacca gelmeyen kardeşlerimiz, Türkiye'deki ve benim bu konuşmamı alan, dinleyen her yerdeki kardeşlerimiz, Arafe gününde, yâni Zilhicce'nin dokuzunda oruç tutarlarsa —hacıların Arafat'a çıktığı zaman oluyor o zaman— o orucun da sevabı çok büyük.

Geçtiğimiz konuşmalarda bunu müteaddit defalar anlatmıştım. Şimdi tam zamanında hatırlatıyorum, takvimlerine yazsınlar, not defterlerine not alsınlar:[6]

---

[6] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.551, no:1731; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.4, no:6; Katâde ibn-i Nu'man RA'dan.

Abd ibn-i Humeyd, c.I, s.299, no:967; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.230; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Hacer, *el-Emâlî*, c.I, s.141; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.179, no:5923; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.460, no:7548; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.112, no:105; Abd ibn-i Humeyd,

مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ سَنَتَيْنِ: سَنَةً أَمَامَهُ ، وَسَنَةً خَلْفَهُ

(ه. طب. عن قتادة؛ عبد بن حميد ، كر. عن أبي سعيد)

RE. 426/1 (*Men sàme yevme arafate, gafera'llàhe lehû seneteyn,* "Arafe gününde bir kimse oruç tutarsa, Allah onun iki senelik günahını affeder: (*Seneten emâmehû*) Bir gelecek senenin günahlarını affeder, (*ve seneten halfeh*û*)* bir de geçmiş senenin günahlarını affeder." diye müjde var.

Gelecek senenin günahlarının affolunması, tabii bir sene yaşayacağının da müjdesi demek olur. Onun için bu orucu tutmalarını tavsiye edeceğim.

Demek ki, hac zamanında insan bu Kâbe-i Müşerrefe'yi ziyaret ederse, haccın farzlarını yaparsa, Arafat'a çıkarsa, tavaf-ı ziyareti yaparsa, hac ibadetinin gerektirdiği vâcibleri, sünnetleri ifâ ederse, ne güzel hacı olur.

Bu mevsimin dışında bu mübarek yere gelirse bir insan, diyelim ki iki ay sonra geldi, üç ay sonra geldi, senenin başka zamanında geldi... O zaman da yine bir ibadet olur onun bu ziyareti. Kâbe tavaf edilir, Safâ ile Merve arasında sa'y edilir. Tıraş olunur, ziyaret tamam olur. Biz buna *umre* diyoruz. Umreyi yapan kimseye *umreci* diyoruz. Araplar *mu'temir* diyorlar.

Gelelim bu izahlardan sonra, metnini az önce okumuş olduğumuz müjdeli hadis-i şerifin izahının devamına:

(*El-hàccu*) "Haccı yapan kimse, (*ve'l-mu'temiru*) umreyi yapan kimse..." İsterse hac zamanında hacla beraber yapıyor olsun, isterse başka bir ayda sırf umre olarak yapıyor olsun...

Müsned, c.I, s.170, no:464; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.II, s.38, no:847; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.300, no:8259; Ebû Katâde RA'dan.

Mecmau'z-Zevâid, c.III, s.436, no:5142; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.115, no:12086; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.467, no:22634.

(*Ve'l-gàzî fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda gazâ eden bir kimse..." O da işte dünyanın herhangi bir yerinde, dini için çarpışan mübarek insan; gaza eden, cihad eyleyen kimse...

(*Ve'l-mücemmiu*) *Mücemmi'* de yine hepimizle ilgili, bugün biliyorsunuz cuma günündeyiz; cuma namazına giden, cumayı eda eden kimse demek.

"Bu dört kimse, (*fî damâni'llâh*) Allah'ın garantisi altındadır, hifz u himâyesi altındadır. Allah bunları himâyesine almıştır." Kim bu dört kimse: Hacı, umreci, gàzi ve cumaya giden cumacı... Bunlar Allah'ın himâyesine alınmış, Allah'ın kendilerini koruduğu, himâyesine aldığı, kefâletine aldığı kimselerdir.

(*Deàhüm feecâbûhu*) "Çünkü, Allah bunları davet etmiştir." Evet, insanın hacca gelmesi Allah'ın nasib etmesiyledir. Yâni bizim anlamadığımız, ruhlar aleminden, mâneviyat aleminden bilmediğimiz bir şekilde olabiliyor; dâvet edilen hacca gelebiliyor, dâvet edilen umreyi yapabiliyor. Gàzi de öyle, cumaya gelen kimse de öyle... Allah'ın nasib etmesiyle oluyor.

Yâhut da, zâten Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de haccetmeyi, umre yapmayı emrettiğine göre, davet Kur'an-ı Kerim'de umûmî olarak yapılmış oluyor. Cihad da öyle... Cuma günü cuma namazına gelmek de, Kur'an-ı Kerim'de zâten yazılmış:

إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاَةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (الجمعة: ٩)

(*İzâ nûdiye li's-salâti min yevmi'l-cumuati fes'av ilâ zikri'llâh.*) [Cuma günü namaz için çağrıldığınız zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun!] (Cuma, 62/9) diye.

Demek ki, davet umûmî... Yâni mânevî, gizli değil de umûmî olarak da, aşikâre olarak da zâten kitapta, sünnette yazılı bulunduğu için, ister o mânevî mânâsını düşünelim, ister maddî mânâsını düşünelim; (*deàhüm*) "Allah onları çağırmış bulunuyor, bu işleri yapmalarını emretmiş bulunuyor. Hac, umre, gazâ ve cuma namazı kılmayı emretmiş oluyor. (*Feecâbûhu*) Bu kişiler de Allah'ın bu dâvetine icabet etmiş oluyorlar. Emri kabul etmiş ve emri îfâ etmiş oluyorlar."

“Bunun sebebiyle, Allah onları çok sevdiği için, (*ve seelûhu*) onlar Allah’tan bir şeyler isterler, istediler; (*fea’tàhüm*) Allah onlara istediklerini verdi.” diyor Peygamber Efendimiz. Yâni vereceğinin kesin olması dolayısıyla, mâzî sigasıyla söylüyor. “İstediler, verdi.” demek, “İstediklerini mutlaka verecek, sanki olmuş bitmiş gibi bilin bu işi, garantili bilin!” mânâsınadır.

Onun için, sevgili dinleyiciler, “Allah-u Teàlâ Hazretleri hacıyı, umreciyi, gàziyi, cumacıyı ibadete kendisi çağırmış olduğu için, onlar da davete icabet ettikleri için, onların istediklerini verecek, büyük mükâfâtlara nâil edecek.” diye birinci hadis-i şerifi okumuş olduk. Tabii, bu büyük bir müjde... Bu müjdeyi, artık bu sene hacca gelebilenler kazandılar. Şu günlerden sonra da işlerini tamamlayıp gelebilen olursa, dünyanın muhtelif yerlerinde çeşitli imkânlara sahip kardeşlerimiz olabilir; onlar da kazanırlar.

Tabii bu müjdeleri dinleyen kardeşlerimiz, önümüzdeki seneye şimdiden niyet etsinler, hazırlanmağa başlasınlar. Çünkü niyet etmek de çok sevap... Bir insan iyi bir şeye niyet edince, yapamasa bile sevabı alıyor. Bu birinci hadis-i şerif.

b. Hacca Giden Kimsenin Derecesi

Gelelim ikinci hadis-i şerife... Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Ümâme RA’dan Deylemî’nin rivayet ettiğine göre, buyuruyor ki:[7]

اَلْحَاجُّ فِي ضَمَانِ اللهِ مُقْبِلاً وَمُدْبِراً ؛ فَإِنْ أَصَابَهُ فِي سَفَرِهِ تَعَبٌ وَنَصَبٌ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ بِذٰلِكَ سَيِّئَاتِهِ ؛ وَكَانَ لَهُ بِكُلِّ قَدَمٍ يَرْفَعُهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ ، وَبِكُلِّ قَطْرَةٍ تُصِيبُهُ مِنْ مَطَرٍ أَجْرُ شَهِيدٍ

(الديلمي عن أبي أمامة)

[7] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.2, s.149, no:2761; Ebû Ümâme RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.V, s.14, no:11840; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XII, s.161, no:11677.

RE. 201/6 (*El-hàccü fî damâni'llâhi mukbilen ve müdbirâ, fein esàbehû fî seferihî taabun ve nasabun, gafara'llàhu lehû bi-zâlike seyyiâtihî; ve kâne lehû bi-külli kademin yerfeuhû elfe derecetin fi'l-cenneh, ve bi-külli katratin tusîbuhû min matarin ecru şehîd.*)

Bu da hacla ilgili müjdeli bir hadis-i şerif. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*El-hàccü fî damâni'llâhi*) "Hacca niyet eden kimse Allah'ın kefâletinde, himâyesindedir, koruması altındadır. Sevgili bir kulu durumundadır, Allah onu koruyor. Ne zaman?.. (*Mukbilen ve müdbirâ*) Hacca giderken de böyle Allah'ın himâyesindedir; hacdan dönerken de, evine varıncaya kadar da, Allah'ın hıfz u himâyesindedir, kefâletindedir, koruması altındadır. Allah ona zàmindir, yâni onu koruyor, garanti ediyor."

(*Fein esàbehû fî seferihî taabun ve nasabun*) "Eğer bu hac yolculuğunda kendisine yorgunluk, üzüntü, bitkinlik isabet ederse..." Ki, mutlaka yolculuklarda buna benzer şeyler olur. Her yolculukta olur, ayrıca hac yolculuğunda daha fazla olur.

Her ne kadar hac yolculuğu bugün çok kolaylaşmışsa da, yine de kendine göre birçok zorlukları vardır. İklimlerden doğan zorluklar vardır. Arabistan sıcaktır. Başka yerlerden gelenler bu iklime intibakta zorluk çekebilirler. Gümrüklerde zorluklar vardır. Uzun bir yolculuk olduğu için seyahat vasıtalarında, yollarda çekilen sıkıntılar vardır. Çeşit çeşit sıkıntılara uğrayabilir ama; (*gafara'llàhu lehû bi-zâlike seyyiâtihî*) "Bu yorgunluklar, üzüntüler sebebiyle Allah hacının günahlarını mağfiret eder."

(*Ve kâne lehû bi-külli kademin yerfeuhû elfe derecetin fi'l-cenneh*) "Attığı, yerden kaldırıp bastığı her adımı için, cennette bin derece kazanır." Yâni adım adım hacca gittikçe, yürüdükçe, bin derece bin derece, cennette derece kazana kazana gider.

(*Ve bi-külli katratin tusîbuhû min matarin ecru şehîd*) Yağmur yağdı, ıslandı, sıkıntı çekti. "Üzerine damlayan her yağmur tanesinden dolayı da, bir şehid sevabı kendisine verilir." Yâni bunların hepsi, hacının sıkıntılarının boşa gitmediğini, Allah tarafından büyük mükâfâtlarla karşılandığının, Allah tarafından

kendisinin çok büyük şekilde mükâfatlarla taltif edildiğinin işaretleri, müjdeleri olmuş oluyor.

Demek ki, zorlukları olmasına rağmen, müslümanlar bu ibadetten kaçınmamalı!.. Evet, hac hakîkaten kolay olmayan bir ibadettir. Tavsiye ederiz genç kardeşlerimize, özellikle gençlik ve dinçlik varken hac yapmağa çalışsınlar! O zaman daha rahat olur. İhtiyarlayınca tabii, vücudun gücü kuvveti azaldığı zaman, sıkıntılar daha çok oluyor ve sıkıntılara tahammül daha az oluyor.

Ama, sıkıntı da olsa, o sıkıntılardan büyük mükâfâtlar geleceği için, o mükâfâtların hatırına insan sıkıntılara sabreder. Sabrın da mükâfâtının çok büyük olduğunu zaten biliyoruz. Dinimizin iki esaslı duygusundan birisi sabırdır. Birisi sabır, birisi şükür... Sabredeceğiz, sevap kazanacağız; şükredeceğiz, sevap kazanacağız.

c. Hac İçin Yapılan Masrafın Karşılığı

Üçüncü hadis-i şerif:[8]

اَلْحَجُّ سَبِيلُ اللهِ ، تُضَعَّفُ فِيهِ النَّفَقَةُ بِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ

(سمويه ، طس. ض. عن أنس)

RE. 201/7 (*El-haccü sebîlu'llàhi tuda'afu fîhi'n-nafakatü bi-seb'imieti dı'fin*) Bir rivayette de, (*El-haccü fî sebîli'llâhi*) diye geçmiş. İkisinden de aynı mânâ çıkıyor.

(*El-haccü sebîlu'llàh*) "Hac Allah yoludur." Hani *fî sebîli'llâh* yapılan şeylerin mükâfâtı çok ya, hac da o gruptan olduğundan, (*tuda'afu fîhi'n-nafakah*) hac için yapılan masraflar, infaklar, harcamalar, (*bi-seb'imieti dı'fin*) yedi yüz misli ecirle karşılanır." Yâni bire bir değil, bire on değil, bire yetmiş değil, bire yedi yüz misli mükâfâtı büyük oluyor. Çünkü hac, Allah yoludur.

---

[8] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.27; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.3, no:11784; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.167, no:11691.

Bir rivayette de, (*El-haccü fî sebîli'llâh*) diye gelmiş. Yâni, "Hac, Allah yolunda yapılmış bir ibadettir." demek. Mânâ gene aynı.

Biliyorsunuz bazı ibadetlerin mükâfâtı ötekilerine göre daha yüksek veriliyor. Bazı ibadetler bire ondur, bazı ibadetler bire yetmiştir, bazı büyük, kıymetli ibadetler bire yedi yüzdür. Bire yedi yüz olan ibadetlerin birkaç tanesini hatırlayalım:

Birisi; cihada yapılan masraflar bire yedi yüzdür. İkincisi; anaya babaya yapılan masraflar bire yedi yüzdür. Üçüncüsü; aile efradına, insanın kendi evine yaptığı masraflar bire yedi yüzdür. Dördüncüsü; hacca, umreye yola koyulduğu zaman yaptığı masraflar, vergiler, bilet paraları, yemek paraları, vasıta paraları; bu da bire yedi yüzdür.

Onun için, masraflardan büyük mükâfâtlar olduğu için, o masraflardan kaçınmamalı! Onların büyük mükâfâtlarla karşılanacağını bilmeli hacı efendi...

d. Mebrur Bir Haccın Karşılığı

Dördüncü hadis-i şerif:[9]

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةَ . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ، وَمَا بِرُّ الْحَجِّ ؟ قَالَ : إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَإِفْشَاءُ السَّلاَمِ (حم. عق. هب. عن جابر)

RE. 201/8 (*El-haccü'l-mebrûru leyle lehû cezâün ille'l-cenneh. Kàlû: Yâ rasûla'llàh, ve mâ birrü'l-hac? Kàle: İt'àmü't-taàm, ve ifşâü's-selâm.*)

---

[9] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.425, no:244; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.20, no:11834; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.165, no:11688.

Câbir RA'dan, bu meşhur hadis-i şerifi Ahmed ibn-i Hanbel rivayet etmiş. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*El-haccü'l-mebrûru leyle lehû cezâün ille'l-cenneh*) "Birr ü takvâ ile, böyle edebli, takvâlı bir şekilde yapılmış haccın mükâfatı cennetten başka bir şey değildir; mutlaka cennettir."

(*Kàlû: Ve mâ birrü'l-hac?*) Dediler ki: "Yâ Rasûlallah, haccın böyle birr ü takvâ ile yapılması nasıl olacak? Mebrur hac olması için ne yapmamız lâzım?" diye sormuşlar Peygamber Efendimiz'e, bu müjdeyi duydukları zaman sahâbe, *rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn.*

(*Kàle*) Buyurmuş ki: (*İt'àmü't-taàm, ve ifşâü's-selâm*) "Yemek yedirmektir ve selâmı yaymaktır."

Demek ki, hacı efendi parasıyla ziyafetler çekecek, fakirlerin ihtiyaçlarını karşılayacak. Su ihtiyacı olur, yemek ihtiyacı olur... Tabii yollar eskiden daha da zordu, şimdi çok kolay. Şimdi her taraf süpermarket dolu, her çeşit mal var. Parası olan hepsini alabiliyor. Eskiden parası olsa da bulamayabilirdi. Fukaracıklar hac yapmakta zorlanabilirdi. Yollarda telef olurlardı. Şimdi de, o zaman da, tabii başkasına yardımcı olmak çok önemli.

Demek ki, haccın böyle takvâlı, güzel bir hac olması için, (*it'àmü't-taàm*) ziyafet çekmek, hayırlar yapmak çok önemli. Bir de sağa sola güleç yüzle selâm verecek:

"*—Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!.. Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!*" diyecek.

Hacı efendi tatlı olacak. Yâni cömert olacak, sevimli ve sempatik olacak. Selâmlı olacak, güleç yüzlü olacak.

Tabii ayet-i kerimelerden, bu, makbul bir hac olması için, mebrur bir hac olması için, bazı başka şartları da biliyoruz. Neler var meselâ? Hac yaparken ne olmaması lâzım: *Cidal* olmaması lâzım! Çok oluyor cidal. *Cidal*, mücadele demek. Yâni, insanların birbirleriyle münakaşa etmesi, çekişmesi, çatışması, kavga etmesi demek. Hacda bu yok. Hacda bu olursa haccın sevabı gider.

Sonra: *Füsûk... Füsûk*, Allah'ın emrine aykırı işler yapmak demek. Bu da yok hacda. Yâni Allah'ın emrine aykırı işler yapmamaya hacı efendi yol boyunca ve hac esnasında çok dikkat etmeli!..

Tabii Allah'ın emri nedir, rızası nereden kazanılır, Allah'ın sevmediği işler hangileridir, nelerden insan günaha girer?.. Bu bilgiyi insanın çok önceden kazanması lâzım! Daha önceki vaazlarımda söylemiştim. Biz yanlış bir eğitim uyguluyoruz. Çocuklarımıza günahları daha bülûğa ermeden, sorumluluk çağına girmeden öğretmemiz lâzım! "Say bakalım evlâdım büyük günahları, nelermiş?" diye, tıkır tıkır çocuk sayabilmeli. Bilmeli ki yapmasın günahları... Yâni sorumluluk çağına girmeden günahların neler olduğunu bilmeli.

Büyük günahlar var, küçük günahlar var. Onları bilmeli! Sonra, maddeten böyle belli olan günahlar var, bir de belli olmayan, insanların farkına varmayabilecekleri günahlar var. Meselâ, gıybet bir günah... Ama sohbetlerde bol bol gıybet ediliyor, birisinin aleyhinde konuşuluyor. E böyle bir şey yapılmaması lâzım. Ahlâka aykırı bir şey... İşte bu günahların her çeşidini çocuklarımıza önceden öğretmeliyiz. Kendimiz de bilmeliyiz. Hacda da bunların uygulaması olacak. Hiç gıybet etmeden, dedikodu yapmadan, harama bakmadan, dilimizle, gözümüzle, kulağımızla, elimizle hatalı bir iş yapmadan, günah işlemeden haccı öyle yapmamız lâzım!..

Sonra: *Refes.* Peltek *se* ile. *Refes*; müstehcen fiil, müstehcen sözler demek. Bu da olmayacak tabii. Böyle bir şey olduğu zaman haccın sevabı gider. Bunlara çok dikkat etmesi lâzım!

Tabii bir hacı efendi böyle kötü, feci, müstehcen şeyleri yapar mı?.. Şeytan, ustalığı çok olduğundan yaptırabiliyor. Biz de bunları duyuyoruz, hoca olarak bize gelip şikâyet ediyorlar, veya kendileri itiraf ediyorlar: "Ben böyle bir hata işledim, şimdi pişmanım, ne yapayım?" diye söylüyorlar. Yâni şeytanın hacıya musallat olacağını bilerek, hacı kendisi uyanık tutmalı! Böyle günahlara, müstehcen işlere, hatalara düşmemeye dikkat etmeli!..

Böyle mebrur bir hac yaparsa, mükâfâtı cennet oluyor. Cömert olacak, kesesini açacak, tatlı dilli olacak, güleç yüzlü olacak. Herkese kerem yağdıracak, ikram yağdıracak. Böylece sevapları kazanacak.

e. Hac Günahların Affına Sebep Olur

Beşinci hadis-i şerif... Bu konuda bugün okumak istediğim müjdeli hadislerin beşincisi:[10]

اَلْحَجُّ يُكَفِّرُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْحَجِّ الَّذِي قَبْلَهُ ، وَرَمَضَانُ يُكَفِّرُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَمَضَانَ الَّذِي قَبْلَهُ ، وَ الْجُمُعَةِ تُكَفِّرُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الَّتِي قَبْلَهَا (أبو الشيخ عن أبي أمامة)

RE. 201/11 (*El-haccü yükeffiru mâ beynehû ve beyne'l-hacci'llezî kablehû, ve ramadànu yükeffiru mâ beynehû ve beyne ramadàne'llezî kablehû, ve'l-cumuatü tükeffiru mâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'lletî kablehâ.*)

---

[10] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.148, no:2758, Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.21, no:11836; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.170, no;11698.

Ebû Ümâme RA'dan bu hadis-i şerif de. Peygamber Efendimiz müjdeliyor:

(*El-haccü yükeffiru mâ beynehû ve beyne'l-hacci'llezî kablehû*) "Hac, kendisinden evvelce yapılmış olan öteki hacla aradaki işlenmiş hataların, günahların affına sebep olur. Bir mükeffirdir, yâni kefaret olur, siler.

(*Ve ramadànu yükeffiru mâ beynehû ve beyne ramadàne'llezî kablehû*) Ramazan, kendinden önce tutulmuş olan Ramazan'la bu seneki Ramazan arasındaki günahların affına sebep olur, yâni kefaret olur.

(*Ve'l-cumuatü tükeffiru mâ beynehâ ve beyne cumuati'lletî kablehâ*) Cuma, daha önceki hafta kılınmış olan cumayla bu cuma arasındaki günahların affına sebep olur, yâni kefaret olur."

Demek ki insan bu ibadetleri yapınca, daha öncekilerle aradaki günahlar siliniyor. İlk yaptığı zaman, o zamanki günahlar siliniyor. Ondan sonra yaptığı zaman, bir evvelkiyle aradaki günahlar siliniyor. Böylece günahsız yaşamağa devam ediyor. Bu bakımdan, haccı tekrar tekrar yapmak da önemli, sevaplı bir şey... Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği bir şey. Yâni üç beş sene geçince, fırsat buldu mu insan tekrar haccetmeli!..

Tabii bu konuda bizim Türkiyemizde bir söz yayılmış, bunu çok kimseler söylüyor:

"—Hacı efendi bir defa hacca gitmiş, bundan sonra gitmesin!"

Ne yapsın?..

"—Bu parasını hayırlara sarf etsin, bu para memleketin içinde kalsın!.."

Ama işte bakın, bu ikinci sefer yapılan haccın sevap olduğu gösteren bir hadis-i şerif. Bu hususta başka hadis-i şerifler de var. Hacı efendi böyle günahlardan temizlenince, kalbi pırıl pırıl olunca, mâneviyatın lezzetini alınca; zaten ondan sonra, ömrünün diğer kısmında hayırlar yaparak geçiyor zamanını... Parasını vakıflara bahşediyor, dairesini vakfediyor, cami yaptırıyor, Kur'an kursu yaptırıyor, köprü yaptırıyor, köye su getiriyor... Hayır için vesile arıyor, bahane arıyor. Parasını nasıl, nerede bir hayra sarf eder de nasıl sevap kazanır diye, bütün varını, yoğunu hayra sarf etmeye çalışıyor. Bu nereden oluyor?.. Gönlünün iman

dolmasından, hac yapmasından, Allah'ın onu affetmesinden, ona güzel duygular vermesinden oluyor.

Nice zenginler var ki, çevresine hiç bir hayrı yok. Herkes kendisine kızıyor:

"—Bak bu kadar parası var, ama bir hayır bırakmadan gidiyor." diye darılıyorlar.

Neden?.. Onun içinde iyilik yapma duygusu gelişmemiş.

Sonra, evet memleketin parası memlekette kalsın, güzel ama, böyle ibadetten kısarak mı memleketin parası memlekette kalsın diye düşüneceğiz?.. Memleketin parası boş yere başka şeylerle gitmiyor mu?.. Avrupa'ya kumar oynamaya gidenler yok mu, İsviçre'ye kayağa gidenler yok mu?.. Kongo'ya arslan avına gidenler yok mu?.. Şöyle bir eğleneyim, bir dolaşayım Amerika'yı, Avrupa'yı da kürkler alayım, yiyecekler alayım, giyecekler alayım!" diye oralara gidenler yok mu?..

Oraya gitmese bile, Türkiye'de yabancı mallarına korkunç bir rağbet var. "Müthiş bir patlama var ithal malı kullanımında!" diye gazeteler yazıyor. Niye veriyoruz. Yâni bizim kendi üretimlerimiz ihraç edilirken, bir sürü böyle döviz kaybına sebep olacak yabancı malları niye kullanalım?.. Her ülke, kendi ülkesinde ürettiği kendi malının satışı için gayret sarf ediyor. Meselâ, bir Fransa'yı düşünün. Fransa bakanlıklarında, devlet dairelerinde kendi otomobilini kullanıyor. Kendi vatandaşlarının kendi otomobilini kullanmasını istiyor, fısıltı halinde, bir duygu olarak yaymaya çalışıyor. Almanya öyle, kendi otosunu kendisi kullanmak istiyor. Her ülke buna gayret sarf ediyor.

Biz, Türkiye'de kazanıyoruz ziraattan veya imalattan veya ticaretten; paralarımızı götürüp başkalarına veriyoruz. Büyük bir israf, korkunç bir döviz kaybı, lüzumsuz bir lüks ve israfa harcamak... Bununla uğraşalım, bu daha önemli! Biraz tasarrufa, biraz tevazuya insanlarımızı sevk edelim! Biraz yerli üretimlerimizi kullanmaya teşvik edelim! Çin'in yaptığı gibi, Japonya'nın yaptığı gibi, tasarrufu teşvik edelim, ihracatı teşvik edelim! Böylece bu işi kapatmaya çalışalım! Bir hacının üç senede bir, beş senede bir ibadet yapmak için hacca gelmesi bahis konusu olunca, onun karşısına çıkmak doğru olmuyor.

Hacca gelenler böyle... Bir de cuma namazı müjde olarak bu arada veriliyor. Demek ki cumaları da kılmaya çok çok gayret edeceğiz ve cumanın kaçırılmamasına dikkat edeceğiz. Bu hususta iki şey var:

Bir: Kişilerin cuma namazını kılmakta tembellik etmeyip, cuma namazını kılmaları... İş yerini kapatması, dükkânını tatil etmesi, işçilerine de, “Hadi bakalım, size müsaade ediyorum, erkenden kapattım, bugün cuma, cuma namazı kılın!” demesi lâzım!.. Yâni işyerinin cuma saatinde kapalı olması, dinimizin emri. Açık olursa günah olur.

وَذَرُوا الْبَيْعَ (الجمعة:٩)

(*Ve zerü'l-bey'*) “Alış-verişi bırakın!” (Cuma, 62/9) emrine aykırı olur. Böyle olacak. Tabii patronlar kendileri hem camiye gelecekler cuma günü, hem de çalıştırdıkları insanların cumaya gelmesini sağlayacaklar. En büyük patron olan devlet de memurlarına, kendi çalıştırdığı insanlara bunu sağlamalı! Cuma gününe riayet etmeli! Cuma günündeki o saatte, memurlarının cuma namazına gitmesini sağlamağa çalışmalı! Bu çok önemli bir husus...

Bu hususta kim yardımcı olursa... Tabii derece derece, meselâ valiler saat ayarlaması yaparak, cuma namazının memurlar tarafından kılınmasını sağlayabilirler. Böyle bir salâhiyet onlarda var. Kim böyle bir ayarlama ile, insanların cuma namazını kılmasını sağlıyorsa, tabii kılanların sevabının bir misli onun defterine yazılır. Büyük mükâfat kazanır.

Müftü efendiler de, cuma vakti evvel girmiş olan yerlerde cuma namazının kılınmasını biraz tehir ederek, memurların daireden çıktığı saate ayarlayarak, öğrencilerin ve memurların gelmesini sağlayabilirler.

Okullarda da, öğrencilerin cumaya gitmesi için cuma saatinde ders konulmayabilir. İmam-hatip okullarında cuma saatlerine ders konulmuyor; öteki okullarda da konulmasın, ibadet hürriyetinin gereği olarak öğrenciler cumaya gidebilsin...

Bu hususta tabii, kanunî düzenleme yapmak gerekiyorsa, milletvekillerinin de gerekli kanûnî düzenlemeleri yaparak, bu

cuma ibadetini, isteyenlerin kolayca yapmasını sağlaması, büyük sevap kazanmalarına sebep olur. Böylece onlar da bütün cuma kılanların sevaplarının bir mislini kazanmış olurlar.

f. Hacının Akrabalarına Şefaat Etmesi

Son bir müjdeli hadis-i şerifi okuyarak, konuşmamı kapatmak istiyorum. Bu haccın haftasında, hacla ilgili hadisleri tamamlamak istiyorum. Ebû Mûsâ el-Eş'arî Hazretleri, Peygamber Efendimiz'den rivayet etmiş ki:[11]

الْحَاجُّ يَشْفَعُ فِي أَرْبَعِمِائَةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَيَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ (البزاز عن أبي موسى)

RE. 201/12 (*El-hàccü yüşeffiu fî erbaimîetin min ehli beytihî, ve yahrucu min zünûbihî keyevmi veledethü ümmühû.*)

"Hacı efendi, ailesi ve akrabalarından dörtyüz kişiye şefaat hakkına sahip olur. Şefaat edecek ahirette." Şefaat edecek ne demek?.. "Yâ Rabbi, bu kusurlu ama, sen bunu affet benim hatırım için, bunun günahlarını bağışla!" diyecek ve onun cennete girmesine sebep olacak. Bir hacı efendi, akrabasından, yakınlarından dört yüz kişiye şefaat hakkına sahip...

Demek ki bir kavim, kabile, içinde hacca gidecek insanları teşvik etmeli, "Aman hacca gidin de biz de istifade edelim!" demeli. Yâni hacca gidemeyenler de, dört yüz kişi ondan istifade edecek olduğu için, toplu bir hayra mazhar olma durumu oluyor.

(*Ve yahrucu min zünûbihî*) "Ve hacı efendi günahlarından sıyrılır, tertemiz çıkar. Nasıl? (*Keyevmi veledethü ümmühû*) Annesinin onu doğurduğu gündeki mâsum hâli gibi." Yâni nasıl bebek dünyaya geldiği zaman, hiç günah işlememiştir, masumdur

---

[11] Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.479, no:3196; Abdürrezzak, *Musannef*, c.V, s.6, no:8807; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.23, no:11841; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.484, no:5289; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.162, no:11680;

yavrucak, defteri tertemizdir, herhangi bir sorumluluğu yoktur. Bembeyazdır defteri, hiç günah yazılmamıştır. İşte hacı da, haccı yaptıktan sonra, annesinin onu dünyaya getirdiği o ilk gündeki gibi tertemiz, günahlardan arınmış olur.

Tabii ne yapması lâzım? Haccı yaptıktan sonra artık, o tertemiz defterini tekrar günahlarla kapkara etmemeğe çalışması lâzım! Sıkı durması lâzım! İyi bir müslüman olarak yaşamağa gayret etmesi lâzım!

Tabii burada hatırıma geldi, bazı kimseler de diyorlar ki:

"—Ben hacca gitmiyorum."

"—Allah Allah! Bu kadar mükâfatları var, hacca niçin gitmiyorsun?.."

"—Efendim, hac güzel de, tamam mükâfatları var da; ben hacdan geldikten sonra, belki kendimi tutamam, günah işlerim diye gitmiyorum."

Bu çok yanlış bir felsefe, çok yanlış bir düşünce; şeytanın bir kandırması... Çünkü, iyi bir şey, "Sonradan ben buna riâyet edemem!" diye bırakılmaz. Riâyet etmek niyetiyle, "İnşâallah, bundan sonra ben iyi bir insan olurum." diye yapar insan. Kusuru olsa bile, o niyetle yaptığı için hac yapmış olmanın mükâfatlarını kazanmış olur. Bir zarara uğramaz.

O bakımdan, böyle sakat felsefeleri bırakalım! Bir takım sakat felsefeler var:

"—İşte hacca bir giden bir daha gitmesin!" veya;

"—Genç yaşında gitmesin, çünkü hacılığına riayet edemez." filân gibi şeyler...

Bunların hepsi şeytanın uydurduğu, insanların arasına yaydığı, hac yapmasınlar, sevap kazanmasınlar, kendisi gibi cehenneme girip yansınlar diye uğraştığı, yanlış vesveselerdir. Bunlara kanmamak lâzım! Bu haccın muazzam mükâfatlarını elden kaçırmamak lâzım!

Sevgili Akra dinleyicileri! Hepinize temenni ediyorum, hacca gitmeyenler, önümüzdeki yıllarda hac kendilerine nasib olsun ve bugünkü hadislerde okuduğum mükâfatlara nâil olsunlar... Cenneti kazansınlar, ahirette akrabalarından dört yüz kişiye şefaat hakkını elde etsinler... Attıkları her adımdan, üzerlerine

yağan her damladan dereceleri yükselsin, bu mükâfatlara ersinler... Allah-u Teàlâ Hazretleri onları hem dünyada, hem ahirette aziz ve bahtiyar eylesin...

Allah hepinizden razı olsun, sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

19. 04. 1996 - Medine

3. HACCIN FAYDALARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..
Sevgili Akra dinleyicileri!
Size bu cuma günü, el-hamdü lillâh, Mekke-i Mükerreme'den hitab etmek nasib oldu. Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri nice güzel günlere, cumalara sıhhat afiyetle, huzur ve saadetle ulaşmanızı cümlenize nasîb eylesin...
Hac programı içindeyiz. Cumartesi günü Arafat'ta vakfe olacak. Cuma günü de tabii, Peygamber Efendimiz'in sünneti seniyyesi... Yâni Arafe gününden bir gün önce, bunun fıkhımızdaki adı *Yevmü't-Terviye*. Peygamber Efendimiz *Yevmü't-Terviye*'de Mekke-i Mükerreme'den Mina'ya gelirdi. Arafat yolunun bir merhalesi bu. Mina, Müzdelife, Arafat... Mina'da Mescidü'l-Hayf'ta öğle namazını kılardı, ikindi namazını kılardı, akşam namazını kılardı, yatsı namazını kılardı. O gece Mina'da kalırdı ve ertesi sabah namazını da orada kılardı. Böylece beş namaz ediyor.
Ertesi gün sabah namazını kılınca, yâni Arafe günü sabahı Arafat'a hareket ederdi. Sünnet olan budur. Tabii bu sünneti şimdi, milyonlarca hacının hepsinin birden yapması zor olduğundan, bazıları doğrudan doğruya Arafat'a gidiyorlar.

Ben hac günleri içinde olduğumuz için, buradaki ve beni dinleyen dünyanın muhtelif yerlerindeki kardeşlerime, hacla ilgili bazı güzel haberler vermek istiyorum. Önce Peygamber SAS Efendimiz'in kaç defa haccettiği meselesini söyleyeyim:
İbn-i Abbas ve Câbir RA Hazretlerinden rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz, Medine'ye hicretten sonra sadece bir defa haccetmiş. Ona da *Haccetü'l-Vedâ*, yâni Vedâ Haccı deniliyor. Bazı alimler bunu *Hiccetü'l-Vedâ* diye ifade ediyorlar, hicce sene demek. O zaman *Hiccetü'l-Vedâ*, Vedâ Senesi demek oluyor. Demek ki, Peygamber Efendimiz Vedâ Senesinde bir hac yapmış oluyor. Medine'ye gelmeden önce, yâni hicretten önce de iki defa hacceylemiş. Böylece Peygamber SAS'in üç tane haccı olduğu rivayet ediliyor.

Peygamber SAS Efendimiz kaç defa umre yaptı?.. Enes RA'dan rivayet edildiğine göre, dört defa umre yapmış Peygamber SAS Efendimiz. *Umre*, hac mevsiminin dışında bu mübarek yerlere yapılan ziyarettir. Kâbe'yi tavaf ve Safâ ile Merve arasında sa'yetmek. Dört defa yapmış, bir de Vedâ Haccında, haccıyla beraber yaptığı umre var, onunla beş oluyor. Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz'in haccı üç tane, umresi beş tane olmuş oluyor.

Bu bilgiden sonra, Peygamber SAS hac ayetleri kendisine inince, buyurdu ki:[12]

---

[12] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, no:1337; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.508, no:10615; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.19, no:3705; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.325, no:8398; Dârâ Kutnî, *Sünen*, c.II, s.281, no:204; İshak ibn-i Râhâveyh, *Müsned*, c.I, s.134, no:60; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.499, no:1267; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.22, no:11874; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.454, no:10020.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ ، فَحُجُّوا !

(م. حم. ق. عن أبي هريرة)

(*Yâ eyyühe'n-nâs, inna'llàhe kad farada aleykümü'l-hacce fehaccû!*) "Ey insanlar! Allah size şu anda haccı farz etmiş bulunuyor. Binâen aleyh, bu vazifeyi yapınız, haccediniz!"

Hac, kelime olarak ziyaret demek... *Hac yapmak* demek; Allah'ın yeryüzündeki en mübarek ibadethànesi, en eski ibadethànesi, Hazret-i Adem zamanından beri ibadet yeri olan, Kâbe-i Müşerrefe'yi usûlüne uygun olarak, belli âdâbına riayet ederek, ihramlanarak ve belli bir zamanda yapılan ziyaret demektir.

Geçen cumaki konuşmamda, bu hac hakkındaki müjdeleri, haccedenlerin ne kadar sevap aldıklarını söylemiştim. Peygamber SAS Efendimiz'den yine birkaç hadis-i şerif rivayet edeyim bu konuşmamda:

a. Hac ve Umre Fakirliği Giderir

(*Kâne rasûlü'llàh SAS yekùl*) "Peygamber SAS Efendimiz buyururdu ki:[13]

---

[13] Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.175, no:810; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2630; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.387, no:3669; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.6, no:3693; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.186, no:10406; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.389, no:4976; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.130, no:2512; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.134, no:1722; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.472, no:4095; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12638; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3610; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3610; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.110; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.318; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned,* c.I, s.207, no:197; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.303, no:684; Şâşî, *Müsned*, c.II, s.115, no:537; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, no:432, no:2878; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.24, no:167; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.352, no:5529; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.I, s.77, no:117; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.176, no:198; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.3, no:8797; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.226; İbn-i Hibbân, *Mecruhîn*, c.I, s.154; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.257; Hz. Ömer RA'dan.

تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا تَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ، كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ (حم. وابن زنجويه ت. ن. حب. حل. عن ابن مسعود)

RE. 247/5 (*Tâbiù beyne'l-hacci ve'l-umreh, feinnehüma yenfiyâni'l-fakra ve'z-zünûbe kemâ yenfi'l-kîru habese'l-hadîd, ve'z-zeheb, ve'l-fiddah.) Sadaka rasûlü'llàh.*

Mânâsı şu: Buyururdu ki Peygamber Efendimiz:

"—Hac ve umreyi birbirinin peşinden hemen yapın! Çünkü bu iki ibadet, hac ve umre ibadeti günahları ve fakirliği nefyeder, silip götürür, alır giderir."

Bakın, bir günahları affettiriyor, bir de fakirliği siliyor.

Nasıl giderir?.. Bir benzetme ile anlatmış bunu: (*Kemâ yenfi'l-kîru habese'l-hadîdi ve'z-zehebi ve'l-fiddah*) [Tıpkı körüğün demir, altın ve gümüşün pasını giderdiği gibi.]

Demir madeni, altın madeni ve gümüş madeni cevher olarak topraktan çıktıktan sonra, mâlûm çok kuvvetli bir ateşte ısıtılıyor. O zaman eriyor. Eridiği zaman içindeki yabancı maddelerden ayrılıyor, tertemiz halis altın olarak, demir olarak, gümüş olarak kalıyor.

Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.448, no:2583; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.107, no:11196; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3609; Ukaylî, *Duafâ*, c.IX, s.311, no:2220; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.456, no:13651; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.23, no:31; Hàris, *Müsned*, c.II, s.77, no:363; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.228; İbn-i Hibbân, *Mecruhîn*, c.I, s.102; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VII, s.276, no:542; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.446, no:15732; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.476, no:12804; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.3; Hàris, *Müsned*, c.II, s.76, no:362; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.46, no:2267; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.259; Âmir ibn-i Rebîa RA'dan.

Hàris, *Müsned*, c.II, s.75, no:361; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.219; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.113, no:12286-12288, 12308-12310; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.604, no:5654-5656; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.193, no:10546-10553

Cevher şimdi yüksek fırında ısıtılıyor. Eskiden artık onu nasıl yapıyorlardı ise... İçindeki cüruf ve yabancı maddeler bir tarafta kalıyor, bunlar bir başta tarafta kalıyor, tertemiz oluyor. İşte hac ve umre de insanı böyle temizliyor.

İnsanın günlük yaşantısında, hayatında iyi işleri var, kötü işleri var; sevapları var, günahları var... Allah şeytana uymaktan, nefse uyup günah işlemekten cümlemizi korusun... Ama hayat böyle... Maalesef hatalı, kusurlu olabiliyor. Hatasız insan çok zor bulunur. "Beşer şaşar" diye büyüklerimiz söylemişler.

Tamam. Böylece insan sâfî bir maden gibi olmuyor; karışık, topraktan çıkmış, cüruflu, katışıklı bir madde gibi oluyor. Bu böyle nasıl ısıtılıp sàfîleştirilirse, yabancı maddelerden ayıklanıp saf bir maden haline gelirse; onun gibi hac ve umre de insanı eritip sàfîleştiriyor, günahlarını cüruf olarak atıyor.

Bir; günahlar affoluyor.

Peygamber-i Zîşânımız'ın bu hadis-i şerifinde ikinci bir şey var, enteresan; fakirliği de izâle ediyor. Yâni enteresan bir şey... İnsan hac yaparken masraf yapıyor. Yol masrafı, binek masrafı, ikàmet masrafı, yiyecek masrafı, ayakbastı vergisi, vs. vs. çeşitli paralar harcanıyor, şu kadar milyon lira masraf oluyor hacca... Tabii, cepten para çıktı mı, fakirleşmesi lâzım insanın... Para harcandığı zaman, insanın bütçesindeki birikmiş paralar azalıyor. Binâen aleyh, fakirleşmesi lâzım!.. Ama Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Hac ve umre fakirliği de giderir, günahları da giderir."

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kulunun ihlâsını görünce... Tabii zengin eden de, fakir eden de Allah olduğundan; yükselten de, alçaltan da, aziz eden de, zelil eden de Allah-u Teàlâ Hazretleri olduğundan, demek ki bir zenginlik de veriyor. Yâni, Allah yolunda harcanınca, sevabı bire yedi yüz oluyor; ama bir de yerine Allah başkasını veriyor.

Sevgili dinleyiciler! Zâten Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini size her zaman söylüyorum, çok seviyorum çünkü... Yeminle söylemiş Peygamber Efendimiz:[14]

وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَنْقُصُ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ

(حم. عبد الرحمن بن عوف)

(*Vellezî nefsü muhammedin bi-yedihî*) "Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin olsun ki, (*lâ yenkusu mâlün min sadakatin*) zekât vermekten, sadaka vermekten mal azalmaz!" Yâni, Allah daha fazlasını verir, daha da zenginleştirir, bereketini verir.

Bir ağacın dallarına kıyamıyorsunuz, budamıyorsunuz; o sene mahsûl az oluyor veya meyvalar küçücük oluyor. Ama ağacı bir uzmana, usûlüne uygun budama yaptırıyorsunuz, dallarını kesiyorsunuz. "Eyvah, ağacın dalları gitti!" diye, bilmeyen bir insan uzaktan telaşlanabilir. Ama yeni dallar sürüyor, yeni meyvalar geliyor ve budanmış bir ağaçta meyvalar iri oluyor, güzel oluyor. Tabii, bunu ömür boyu insanlar denedikleri için, her sene meyvacılar ellerine testereleri alırlar, ağaçlara çıkarlar, kıtır kıtır dalları keserler. Ama, bu kesmenin sonunda daha çok bereket geldiği için yapıyorlar.

İşte bunun gibi, Allah'a yapılan ibadetlerin, Allah yolunda harcanan paraların da durumu böyle... "Vallàhi zekât vermekten, fakire sadaka vermekten mal azalmaz; Allah daha çok verir."

Bu ibadetlerin hikmetlerine, sevaplarına, mükâfâtlarına inanmayan kimseler, "Hacca, umreye milyonlar gidiyor. Araplara

---

[14] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.193, no:1674; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.159, no:849; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.187, no:1033; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.83, no:159; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.362, no:7043; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb,* c.II, s.5, no:771; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.131; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.366, no:2238; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.575, no:16983; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.195, no:2254; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXII, s.275, no:35240.

paraları yediriyorlar... Araplara paracıklar gidiyor!” diyorlar. Ama kendileri Avrupalılara paracıkları yediriyorlar. Hatta Kazablanka’ya, bilmediğimiz başka kumar yerlerine, Avrupa’nın Montekarlo’suna gidip orada kumar oynuyorlar. Onlara hiç bir yasak yok, hiç kimse bir şey demiyor. Ama hacılar hacca gideceği zaman, “Dövizler gidiyor, paralar gidiyor!” filân diyorlar ya, işte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “Fakirliği de giderir.”

Kişiden de giderir, kişinin şahsen fakirliğini de giderir; milletçe, devletçe, ümmetçe yapıldığı zaman bu iş, ümmetten de fakirlik gider. İbadetlere düşüldükçe, Allah-u Teàlâ Hazretleri onun mükâfâtını kat kat, fazla fazla veriyor, çıkartıyor.

b. Hac Günahları Temizler

Şimdi Peygamber SAS Efendimiz, yine bir hadis-i şerifinde buyurdu ki:[15]

الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ (م. خز. عن عمرو بن العاص)

(*El-haccü yehdimü mâ kâne kablehû.*) “Hac kendinden önceki günah yığınlarını devirir, yıkar, yıkıp götürür. Yükselmiş olan dağlar gibi günahları devirir.”

Başka bir rivayete göre de:[16]

حُجُّوا ، فَإِنَّ الحَجَّ يَغْسِلُ الذُّنُوبَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرَنَ
(طس. عن عبد الله بن جراد)

---

[15] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.112, no:121; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2515; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.70, no:200; İbn-i Sa’d, *Tabakàt*, c.IV, s.259; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVI, s.194; Amr ibnü’l-Às RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.67, no:247; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.VI, s.337, no:5291.

[16] Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.177, no:4997; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.130, no:2664; *Ahbâr-ı Mekke*, c.I, s.406, no:871; Abdullah ibn-i Cerâd RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.10, no:11821; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c. XLI, s.326, no:45037.

(*Huccû, feinne'l-hacce yağsilü'z-zünûbe kemâ yağsilü'l-mâü'd-deren.*) "Haccediniz; muhakkak ki hac, suyun pislikleri yıkadığı gibi günahları yıkar." buyurmuş.

Çok önemli bir ibadet... Yâni, Allah'a hamd ü senâlar olsun... Hac yapanlar ne kadar şükretseler azdır, böyle bir ibadeti yapmağa muvaffak oldukları için. Yapmayanlar da yapma arzusunu taşımalı. Parası yok, hacca gidemiyor. "Ah param olsa da hacca gitsem!" demeli, haccı özlemeli... Çünkü bir insan bir ibadeti, niyet etse, heves etse, yapamasa bile Allah mükâfatını veriyor, sevgisi gönlünde olması lâzım! İbadetin sevgisi gönlünde olması lâzım!

Hazret-i Adem AS hakkında bir rivayet naklediliyor Peygamber Efendimiz'den. Adem AS Hind'e, Hind kıtasına indirildiği rivayet ediliyor kitaplarda, Hindistan uzak bir yer ama bağlantılı Arabistan'la, Hindistan'dan nice nice defalar yürüyerek hacca gelmiş.

Peygamber SAS Efendimiz, bütün peygamberlerin, bazılarının isimlerini zikrederek, kaç defa böyle hacca geldiklerini anlatıyor. Yâni, bu sadece bizim İslâm dininde ortaya çıkmış olan bir mübarek ziyaret değil; daha önce Mûsâ AS'ın, İbrahim AS'ın, İsâ AS'ın, Hud AS'ın, daha geriye doğru gidersek Nuh AS'ın, daha geride, en geride de Adem AS'ın yaptığı bir ziyaret. Çünkü burası çok mukaddes bir yer. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel yere ziyareti hepinize nasib etsin diye bu güzel diyardan, Mekke'den hepinize dua ediyorum sevgili dinleyiciler!

c. Kâbeye İnen Rahmet

(*Kâne SAS yekùl*) Peygamber SAS buyurdu ki:[17]

---

[17] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.195, no:11475; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.490, no:365; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.190, no:709; İbnü'l-Cevzî, *İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.II, s.572, no:940; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.321; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIV, s.388, no:7034; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.322, no:1153; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.IV, s.467, no:9871; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.631, no:5739; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.394, no:3235.

يَنْزِلُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ كُلَّ يَوْمٍ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ رَحْمَةً: سِتُّونَ لِلطَّائِفِينَ، وَ أَرْبَعُونَ لِلْمُصَلِّينَ، وَ عِشْرُونَ لِلنَّاظِرِينَ (عن ابن عباس)

(*Yenzilü alâ ehli'l-beyti külle yevmin mietün ve ışrûne rahmeh: Sittûne li't-tàifîn, ve erbâûne li'l-musallîn, ve ışrûne li'n-nâzirîn.*)

Bakın, bu hadis-i şerifte de yine —duymamışsanız daha önce, sürpriz olacak, şaşıracaksınız— diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Bu Beytullah'ın etrafında oturan bu insanların, bu mescid-i şerife gelip Kâbe'nin karşısında oturan insanlara..." Bunlara *ehli'l-beyt* diyor. Yâni burada ehli'l-beytin mânâsı, Kâbe'yi ziyarete gelmiş olan insanlar, Mescid-i Haram'a girmiş olan cemaat demek yâni. "Bunların üstüne her gün yüz yirmi rahmet iner." buyuruyor Peygamber Efendimiz

Ne olur, bu yüz yirmi rahmet nasıl taksim olur, onu bildiriyor:

(*Sittûne li't-tàifîn*) "Bu yüz yirmi rahmetin altmışı Kâbe'yi tavaf edenlere..."

Bu Mescid-i Haram'da ibadetin en sevaplı şekli, Kâbe-i Müşerrefe'yi tavaf eylemek. Kâbe-i Müşerrefe'yi tavaf etmek nasıl oluyor?.. Hacer-i Esved'in karşısında duruyorsunuz, tenha ise elinizi sürüp, öpüp istilâm ediyorsunuz. Kalabalık ise; uzaktan elinizle, iki elinizi kaldırıp namazda "*Allàhu ekber*" dediğimiz gibi:

"—*Bi'smi'llâhi allàhu ekber... Bi'smi'llâhi allàhu ekber... Bi'smi'llâhi allàhu ekber...*" diyorsunuz, tavaf başlıyor.

Bir dönüşe *şavt* deniliyor. Yedi tane şavt, bir *tavaf* oluyor. *Tavaf*, yedi şavtlık bir dönüş demek yâni. En büyük sevap Kâbe-i Müşerrefe'yi tavaf edenlere veriliyor. Yüz yirmi rahmetin altmışı, yâni yarısı tavaf edenlere veriliyor. Tavaf namaz gibidir, sadece namazdan farkı yürünüyor ve bir de konuşulabiliyor. Ama tabii, dua ile meşgul olsa daha iyi de, konuştuğu zaman tavaf bozulmuyor.

Nasıl tavaf ediliyor?..

Kâbe-i Müşerrefe'nin Hacer-i Esved köşesinden sağa doğru yürüyorsunuz. Yâni Kâbe-i Müşerrefe sol yanınızda olmak üzere, şöyle saatin hareketinin aksi, saat dönüşünün aksi istikàmette önce Rükn-ü Irâkî'ye gidiyorsunuz. Bir köşesi yukarıdaki, Altınoluğun sağındaki köşe... Ondan sonra dönüyorsunuz, dönüşünüze devam ediyorsunuz. O alçak, yarım daire şeklinde Hatîm, Hicr-i İsmâil duvarının yanından, dışından olması lâzım, öbür köşeye kadar dönüyorsunuz. O köşenin adı Rükn-ü Şâmî, yâni Sûriye tarafına rastlıyor. Ötekisi Irak tarafına rastlıyordu, kuzey tarafına. Dönmeye devam ediyorsunuz. Rükn-ü Yemânî'ye geliyorsunuz. O da Yemen tarafına rastlıyor. Ondan sonra dönüp tekrar Hacer-i Esved köşesine geliyorsunuz.

Saatin dönüşünün aksi bir istikàmette Kâbe'nin etrafında bir defa döndünüz, buna bir *şavt* deniliyor. Yedi defa dönülüyor. Bu çok kıymetli bir ibadet... Yedi dönüşten ibaret. *Tavaf* deniliyor buna. Tavaf yapana da, *tàif* deniliyor; tavaf eden kişi demek, ism-i fâil sîgasıyla. "Beyt-i Şerif'e inen, Allah'ın muazzam sevaplarının, rahmetlerinin, mükâfatlarının yüzde ellisi, yâni yüz yirminin altmışı tavaf edenlere veriliyor."

(*Ve erbâûne li'l-musallîn*) Tabii bazıları tavaf etmez, mescidin öbür sakin yerlerinde, "*Allàhu ekber*" der, namaz kılar. Nâfileten, fazîleten namazlar kılar. Kazası varsa, kaza namazları kılar. Tabii namaz kılmak da sevap. Yüz yirminin kırkı, yâni yüzde otuz üçü gibi oluyor; yarısı tavaf edenlere, üçte biri de namaz kılanlara veriliyor. Bu da tamam...

Geriye kaldı yirmi... (*Işrûne li'n-nâzirîn*) Bakın bu çok enteresan: "Yirmi sevap da, yâni yüzde on altı küsürü eder; o da Kâbe'ye bakanlara veriliyor." Yâni Kâbe o kadar mübarek, heybetli, sevaplı bir yapı, mübarek bir bina ki, oturup bakanlar bile Beyt-i Şerif'e inen rahmetin yüzde on altı küsûrunu alıyorlar. Kâbe'ye bakmak sevap...

Bazı şeylerin yüzüne bakmanın sevap olduğunu hadis-i şeriflerden biliyoruz sevgili kardeşlerim. Burada, şimdi Mekke'de olduğumuz için, Kâbe'ye bakmanın sevap olduğunu bu hadis-i şeriften naklen size söylemiş olduk ama, ben size başka sevaplı şeyler de söyleyeyim:

Kur'an-ı Kerim'e bakmak da aynı şekilde sevap. Yâni bir insan Kur'an-ı Kerim'in sayfasını açsa, baksa, okuma bilmese bile, gözüyle baktığı zaman da sevap kazanır. Bu bir sevap... Sonra insan annesinin, babasının yüzüne sevgiyle, saygıyla bakarsa; o da sevap... Hocasının, üstadının, şeyhinin yüzüne sevgiyle bakarsa; o da sevap... Böyle bazı sevaplı şeyler var.

d. Hacılar ve Umreciler Allah'ın Misafirleridir

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki, yine bir başka müjde... Sizleri böyle heyecanlandırıyorum uzaktan, siz de şevk duyun diye, inşallah önümüzdeki seneler gelirsiniz diye dua ederek... Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[18]

الْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفْدُ اللهِ ، إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ ، وَإِنِ اسْتَغْفَرُوهُ غَفَرَ لَهُمْ (ن. ه. خز. حب. عن أبى هريرة)

(*El-huccâcü ve'l-ummâru vefdu'llàh; in deavhü ecâbehüm, ve ini'stağferûhu gafera lehüm*)

Geçen haftaki hadis-i şeriflerde de vardı tabii bu müjdeler. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*El-huccâc*) "Hac edenler, hac yapanlar, (*ve'l-ummâr*) umre yapanlar, hac yapanlar da, umre yapanlar da (*vefdu'llàh*) Allah'a heyetler halinde ziyarete gelmiş ziyaretçilerdir, elçilerdir." *Vefd* elçi de demek, grup hâlinde bir yere gelen insanlar demek. Allah'ın guruplarıdır, Allah'ın misafir gruplarıdır.

(*İn deavhü ecâbehüm*) "Allah'ın misafirleri oldukları için, bunlar Allah'a dua ederlerse; Allah dualarını boş çıkarmaz, isteklerini onlara ihsân eder. (*İn deavhü*) Boş durmazlarsa, gaflet

---

[18] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.966, no:2892; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.247, no:6311; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.476, no:4106; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10168; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.15, no:11843; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.352, no:1116; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.161, no:11678.

göstermezlerse, el açar, göz yaşı döker, Allah'tan dua edip bir şey isterlerse; (*ecâbehüm*) kendisinin davetlisi olduğu için onların dualarına icabet eder."

(*Ve ini'steğferûhu gafera lehüm*) "Eğer afv ü mağfiret isterlerse..." "Yâ Rabbi, bu ziyaretimi yapıncaya kadar bilememişim İslâm'ın kıymetini, senin yolunda güzel ibadet etmek, kulluk yapmak ne kadar sevimliymiş, ne kadar şerefliymiş şimdi anladım, pişmanım, *estağfiru'llàh el-azîm ve etûbu ileyh...*" diye tevbe ve istiğfar ediyor, tamam. "Kim tevbe ve istiğfar ederse, (*gafera lehüm*) Allah onların günahlarını bağışlar" diye Peygamber SAS Efendimiz müjdelemiş. (*Et-Tergîb*, Hac: 22)

Bir başka hadis-i şerif daha var: (*Kâne rasûlü'llàh SAS yekùl*) Buyururdu ki Peygamber Efendimiz:[19]

اِسْتَمْتَعُوا بِهٰذَا الْبَيْتِ ، فَقَدْ هُدِمَ مَرَّتَيْنِ ، وَيُرْفَعُ فِي الثَّالِثَةِ

(البزار ، طب. خز. حب عن ابن عمر)

(*İstemteù bi-hâze'l-beyt, fekad hüdime merreteyni, ve yurfeu fi's-sâliseh*) yâni (*ba'de's-sâliseh.*)

Buyurmuş ki bu hadis-i şerifinde:

"—Bu Beyt-i Şerif'in, Kâbe-i Müşerrefe'nin mevcudiyetinden istifade edin, faydalanın, nimetlenin! Bunu bir nimet bilin, bu nimetin kadrini bilin, bu nimetten faydalanın!" buyuruyor Peygamber Efendimiz. "Kâbe sizin aranızda bulunuyor, sizin aranızda, yeryüzünde bulunuyor. Bunun bir nimet olduğunu bilin, bundan istifade edin, faydalanın!.." buyuruyor.

---

[19] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.153, no:6753; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.608, no:1610; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.265, no:6157; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.129, no:2506; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.III, s.128, no:724; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.699, no:14307; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.195, no:34635; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.360, no:3332 ve c.XXXVII, s.35, no:39965; Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb*, c.II, s.108, no:1701.

İzahına devam ediyor: (*Fekad hüdime merreteyn*) “İki defa yıkılmıştı bu Kâbe-i Müşerrefe...” Hazret-i Adem AS zamanında yapılmıştı, Nuh AS zamanında tufanda yıkılmıştı. Ondan sonra gelen peygamberler yerini bilemiyorlardı.

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ (الحج:٢٦)

(*Ve iz bevve’nâ li-ibrâhîme mekâne’l-beyt*) [Bir zamanlar Beytullah’ın yerini İbrâhim’e açıklamıştık.] (Hac, 22/26) İbrâhim AS’a Allah yerini bildirdi de, “Adem AS zamanında yapılmış olan, o kutsal mâbedin yeri şurasıdır!” diye, melekler tarafından gösterildi de İsmail AS’la beraber o binayı yeniden yaptılar.

Bir de kıyamete yakın zamanda yıkılırsa, artık o zaman imkân kalmıyor. O zaman yeryüzünden alınacak, kaldırılacak. Binâen aleyh, varken kıymetini bilin diye Peygamber Efendimiz böyle tavsiye buyurmuş.

Peygamber Efendimiz çok çekinirdi kıyametten. Ümmetini çok sevdiği için, ümmetinin kıyamete hazır olmasını, kıyametten evvel tedbir almasını isterdi. Böyle kıyametin de yakın olduğu ayet-i kerimelerde belirtildiği için:

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ (الانبياء:٩٧)

(*Va'kterabe’l-va’dü’l-hak*) “Hak olan o kıyamet yaklaştı.” (Enbiyâ, 21/97)

اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ (القمر:١)

(*İktarabeti's-sâatü ve’nşakka’l-kamer.*) “Kıyametin zamanı yaklaştı ve Ay yarıldı.” (Kamer, 54/1) gibi ayetlerden çok endişe edip, onun için diyor ki:

“—Ey Müslümanlar, Kâbe-i Müşerrefe’den istifade edin!”

Tabii, müslümanlar iyi insanlar olunca, müslüman, mütedeyyin olarak yaşayınca, ibadetleri, taatleri yapınca, Allah-u Teàlâ Hazretleri gün içinde gün halk edip, yaratıp, dünyanın

ömrünü uzatıyor. Ama günah işledikleri zaman, tabii kıyamet kopacak. Ondan evvel istifade etmelerini buyuruyor.

Şimdi bir de, bu hac ibadetinin Hazret-i Adem Atamız'dan başladığını, hepsinin haccettiklerini söylemiştim:[20]

فَقَضٰى آدَمُ نُسُكَهُ فَأَوْحَى اللهُ تَعَالٰى إِلَيْهِ: يَا آدَمُ قَضَيْتَ نُسُكَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ يَا رَبِّ ! قَالَ: فَسَلْ حَاجَتَكَ تُعْطَ ! قَالَ: حَاجَتِي ، أَنْ تَغْفِرَ لِي ذَنْبِي وَذَنْبَ وَلَدِي. قَالَ: أَمَّا ذَنْبُكَ يَا آدَمُ ، فَقَدْ غَفَرْنَاهُ حِينَ وَقَعْتَ بِذَنْبِكَ. وَأَمَّا ذَنْبُ وَلَدِكَ ، فَمَنْ عَرَفَنِي ، وَآمَنَ بِي ، وَصَدَّقَ رُسُلِي وَكِتَابِي ، غَفَرْنَا لَهُ ذَنْبَهُ (الاإصبهاني عن أنس)

(*Fekadà âdemü nüsükehû*) "Hazret-i Adem AS haccı yapmış, bütün vazifeleri yerine getirmiş. (*Feevha'llàhu teàlâ ileyhi*) Allah-u Teàlâ Hazretleri, Adem AS'a vahiy buyurmuş:

(*Yâ âdem, kadeyte nüsükeke*) "Ey Adem, hac vazifesini tamamladın mı, bütün vazifeleri yaptın mı?"

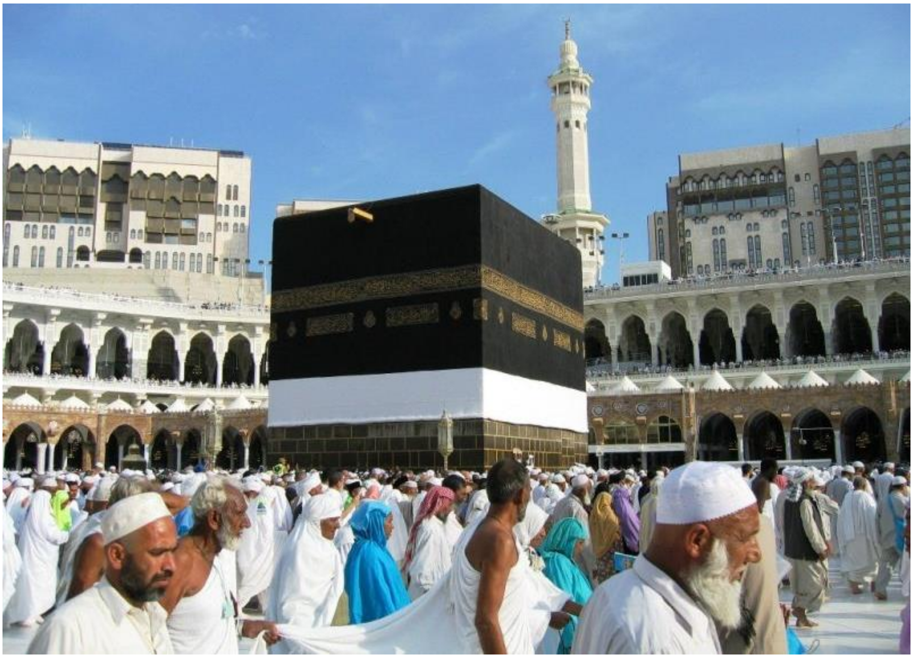
(*Kàle: Neam yâ rab!*) "Evet yâ Rabbi, vazifelerimi yaptım" buyurmuş Adem Atamız AS.

(*Kàle: Fes'el hàceteke tu'ta*) "O zaman, mâdem hac vazifeni yaptın, iste bakalım hâcetin neyse, dileğin neyse, dile benden ne dilersen ey Adem, hâcetin verilecektir!" diye buyurmuş Adem Atamız'a…

Hacılar için de böyle, aynı şekilde, el-hamdü lillâh!.. Allah-u Teàlâ Hazretleri ibadetini yapan kullarına, dualarını kabul edeceğini ve istediklerini vereceğini vaad ediyor.

---

[20] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IL, s.35; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb*, c.II, s.109, no:1704.

Hatta, hacca gelemedim diye üzülmeyin! Her gece, gecenin bir miktarı geçtikten sonra, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına sesleniyor gecenin yarısında:[21]

هَلْ مِنْ سَائِلٍ ، فَأُعْطِيَهُ ! هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ ، فَأَغْفِرَ لَهُ !

(حم. ن. عن جبير بن مطعم)

---

[21] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.259, no:27107.

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) "Haydi, var mı bir isteği olan, istesin, istediğini vereceğim!

(*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Var mı tevbe ve istiğfar eden, tevbe ve istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim!" diye her gece, gecenin sülüsü, veya nısfı geçtikten sonra semâ-i dünyaya nüzül buyurup, àlemlerin Rabbi Mevlâ'mız kullarına böyle sesleniyor. Uyumayıp, kalkıp ibadet eden, teheccüd namazı kılan, dualar eden muradına eriyor tabii.

"—Ey Adem, hadi bakalım, istediğini iste!" deyince, (*Kàle*) Adem Atamız buyurmuş ki: (*Hàcetî en tağfira lî zenbî ve zenbe veledî*) "Yâ Rabbi, benim isteğim, dileğim, benim günahımı bağışlamandır, çocuklarımın, çocuğumun günahını bağışlamandır." diyor. *Veledî* dediği bütün çocuklarını kasdediyor.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ Hazretleri onun bu hàceti, duası üzerine buyurmuş ki: (*Emmâ zenbeke yâ adem, fekad gafarnâhu*) "Senin günahını ey Adem afv ü mağfiret eyledik; (*hîne vaka'te bi-zenbike*) günahı işlediğin zaman affettik biz seni zâten... Pişmanlık içine düşer düşmez, o zaman affetmiştik.

(*Ve emmâ zenbe veledike*) Senin evlâtlarının günahlarına gelince, (*femen arafenî*) senin o evlâtlarından, insan cinsi, benî Adem olan yaratıklardan, insanlardan kim beni bilirse, yâni benim onların Rabbi olduğumu bilirse; (*ve âmene bî*) ve bana iman ederse, (*ve saddaka rusulî*) gönderdiğim peygamberlere tâbi olur, onları tasdik ederse; (*ve kitâbî*) indirdiğim kitapları kabul eder ve onlara bağlanırsa; (*gafarnâ lehû zenbehû*) o zaman onların günahlarını bu şartlarla bağışlamış oluruz, bağışlarız." diye, böyle buyurdu.[22]

Peygamber Efendimiz'in bir rivayetini daha söyleyerek sohbetimi tamamlamak istiyorum, Dâvûd AS'dan nakletmiş:[23]

---

[22] *Et-Tergîb,* Hac: 27

[23] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.144; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.166; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.382, no:663; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs,* c.III, s.191, no:4529; Ebû Zer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.30, no:11862; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.478, no:5271; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.87, no:15039.

قَالَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ: إِلٰهِي ، مَا لِعِبَادِكَ عَلَيْكَ إِذَا هُمْ زَارُوكَ فِي بَيْتِكَ ؟ وَإِنَّ لِكُلِّ زَائِرٍ حَقًّا عَلَى الْمَزُورِ. قَالَ: يَا دَاوُدَ ، إِنَّ لَهُمْ عَلَيَّ أَنْ أُعَافِيَهُمْ فِي الدُّنْيَا ، وَأَغْفِرَ لَهُمْ إِذَا لَقِيتُهُمْ (طس. عن أبي ذر)

(*Kàle dâvûde AS*) Peygamber Efendimiz, onun nasıl dua ettiğini, Allah kendisine bildirdiği için biliyor, bize naklediyor:

(*İlâhî, mâ li-ibâdeke aleyke izâ hüm zârûke fî beytik?*) "Ey Mevlâm, ey Allah'ım, Rabbim, senin bu kulların senin bu mübarek beytini, Kâbe-i Müşerrefe'ni ziyaret ettikleri zaman, haccettikleri zaman kullarına ne var?" diye, merak ettiği için Dâvûd AS sormuş.

(*Ve inne li-külli zâirin hakkan ale'l-mezûr*) "Çünkü her ziyaretçinin ikramı, ziyaret edilen yüce zâtın vazifesidir. Yâni sen de bu Beyt'te ziyaret olunuyorsun, sen emrettin, senin emrin tutuluyor, bu ziyaretçilere senin ikramın ne olacak?" diye sordu, diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. Biz bilemezdik, Peygamber Efendimiz naklettiği için biliyoruz.

(*Kàle: Yâ dâvûd*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: Ey Dâvud! (*İnne lehüm aleyye en üàfiyehüm fi'd-dünyâ ve ağfire lehüm izâ lakîtühüm.*) "Onların benim üzerimde, benim onlara vermeyi vaad ettiğim hakları, benim onlara ikramım nedir? (*En üàfiyehüm fi'd-dünyâ*) Dünyada benim onlara afiyet vermemdir."

Afiyet, biliyorsunuz iki taraflı bir mükâfat: Bir; vücudundaki sıhhat ve hastalıklardan, ağrılardan, sızılardan uzak olması, sıhhatli olması... İki; gönlünün üzüntülerden uzak olması… Yâni, üzücü bir takım olaylar yok, gönlü şen. Hem bedenen, hem kalben, kàliben insanın şen olması.

"Dünyada onları afiyet ehli etmemdir, bu ziyaretçilere benim mükâfatım; (*ve ağfire lehüm izâ lekîtühüm*) ahirette de benim huzuruma geldiklerinde, benim onlarla karşılaştığım zaman da,

onları afv ü mağfiret eylememdir.” diye Dâvûd AS’a böyle müjdelemiş. Peygamber Efendimiz naklediyor.

Bu ne demek?.. Yâni:“Ey müslümanlar! Haccettiğiniz zaman, Dâvud AS’ın böyle sorup da böyle cevap aldığı gibi, aynı mükâfatlar sizin için de geçerli... Haccettiğiniz zaman dünyada afiyet ehli olacaksınız. Yâni sıhhat kazanacaksınız, dertlerden, elemlerden, kederlerden kurtulacaksınız; ahirette de Allah’ın rahmetine ereceksiniz, mağfiret olunacaksınız.” demek.

Allah cümlemizi dünyada, ahirette sıhhat, afiyet ehli eylesin... Elemlerden, kederlerden uzak eylesin... Ahirette de Allah’ın rahmetin ermeyi, mağfiretine mazhar olmayı, affolunup azaba uğramadan cennete girmeyi nasib eylesin...

Şimdi tabii en son şeyi hacılar için, altı imzalanmış boş kağıt gibi güzel olan tarafı:[24]

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْحَاجِّ، وَلِمَنِ اسْتَغْفَرَ لَهُ الْحَاجُّ (ك. طس. ش. هب. ق. عن أبي هريرة)

(*Allàhümma’ğfir li’l-hâc, ve limeni’stağfera lehü’l-hâc*) diye Peygamber Efendimiz dua ederdi. Yâni nasıl dua ederdi:

(*Allàhümme*) “Ey benim Rabbim! (*İğfir li’l-hâc*) Hac yapan kimseyi mağfiret eyle...” Bir kere haccı yapan kimse mağfiret olsun diye hacılara dua ederdi Peygamber Efendimiz, duası böyleydi. Başka?..

(*Ve limeni’stağfere lehü’l-hâc*) Bir de hacılara bir açık, altı imzalı boş kağıt vermiş oluyor: “Hacı kime dua ederse, onu da mağfiret eyle yâ Rabbi!” diye, Peygamber Efendimiz’in duasına mazhardır hacılar. Yâni, Peygamber Efendimiz hem hacılara dua ediyor: “Yâ Rabbi, bu hacıları afv ü mağfiret eyle” diye; hem de “Hacılar kime dua ediyorlarsa, onları da mağfiret et yâ Rabbi!”

---

[24] Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.609, no:1612; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.8, s.266, no:8594; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.3, s.122, no:12658; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.3, s.477, no:4112; Beyhakî, , c.5, s.261, no:10161; Ebû Hüreyre RA’dan.

diye, Allah hacılara öyle bir mükâfat da versin diye dua buyuruyor.[25]

Tabii Allah o sevgili Habibi'nin, Habîb-i Edîbi'nin, Rasûl-i Kerîmi'nin, Eşrefü'l-Mürselîn olan, Server-i Kâinat Efendimiz'in duasını kabul etmiştir, ettiği muhakkaktır.

Demek ki, hem hacı mağfiret olacak, hem de hacının kendisine dua ettiği kimseler afv ü mağfiret olacak. Burada iki şey var o zaman:

1. Hacıya gönderirken birilerini, "Bizi de duadan unutma!" diye rica etmek lâzım! Nitekim biz hac yolculuğuna çıkarken, sağ olsun kardeşlerimiz grup halinde havaalanına geldiler, bizi uğurladılar. Hepsi dediler ki:

"—Medine-i Münevvere'ye, Ravza-i Mutahhara'ya vardığınız zaman, Rasûlüllah'a selâmımızı tebliğ edin!" dediler.

Kimisi hatimlerini yazdı kâğıtlara, verdi. Kimisi çektikleri tesbihleri verdiler, "Bunların duasını orada yaparsınız!" dediler. Kimisi Arafat'ta dua istedi.

"—Hocam, bizi duadan unutmayın!" dediler.

Biz dua edeceğiz tabii; el-hamdü lillâh, Peygamber Efendimiz de bize dua etmiş, "Hacıların duasını kabul et de, dua ettiği kimseleri de mağfiret eyle!" diye. El-hamdü lillâh, bu güzel.

Hacca insanı uğurlarken, ondan dua istemeli! Bu sizler için.

2. Bir de buradaki hacılar için, bu hadis-i şeriften çıkan ders: Sevdikleri, arkadaşları, yakınları, dostları, komşuları için bol bol dua etsin!.. Hattâ vefat etmiş kimseler için... Çünkü burada ifade geniş:

"—Hacı kime istiğfar ederse, kim için afv ü mağfiret dilerse; onu affet yâ Rabbi!" diye dua ediyor.

Demek ki hacı, hem memleketindeki yakınlarını duadan unutmamalı; hem de vefat etmiş ana, baba, dede, akraba, arkadaş, dost, ihvan... neyse, yakınlarını duadan unutmamalı! Bu da hacıların buradaki mürüvveti, kadirşinaslığı ve memlekette kalan kardeşlerine ikramları olacak.

---

[25] Münzirî, *Et-Tergîb*, Hac: 23.

Hacı kardeşlerimize Allah gayret kuvvet versin, dinç eylesin, hastalıklara mâruz bırakmasın... Hem kendileri güzel güzel ibadetler etsinler, hem de herkese böyle güzel dualar yapsınlar!

Allah-u Teàlâ Hazretleri haclarını mebrûr, sa'ylerini meşkûr eylesin... Zenblerini, günahlarını mağfur eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlesini, cümlemizi müşerref eylesin...

Sevgili Akra dinleyicileri, cumanız mübarek olsun... Bu cuma Yevm-i Terviye'dir, yarın Yevm-i Arafe... Geçtiğimiz haftalar, hatta aylarca önce Ramazan'dan beri sizlere hatırlatıyorum: Arafe günü oruç tutmak çok sevap!.. Arafe günü oruç tutan bir kimse için, Peygamber SAS Efendimiz'den rivayet edilmiş hadisler var:[26]

---

[26] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.551, no:1731; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.4, no:6; Katâde ibn-i Nu'man RA'dan.

Abd ibn-i Humeyd, c.I, s.299, no:967; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.230; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Hacer, *el-Emâlî*, c.I, s.141; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.179, no:5923; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.460, no:7548; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.112, no:105; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.170, no:464; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.II, s.38, no:847; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ ، غُفِرَ لَهُ سَنَةٌ أَمَامَهُ ، وَسَنَةٌ خَلْفَهُ (ه. طب.

عن قتادة ؛ عبد بن حميد ، كر. عن أبي سعيد)

(*Men sàme yevme arafete gufira lehû senetün emâmehû, ve senetün halfehû*) “Kim Arafe günü oruç tutarsa, gelecek senesinin günahları affolur ve geçmiş senesinin günahları da affolur.” diye bildiriyor.

Binâen aleyh, benim bu konuşmamı dinleyen yurttaki, Avrupa’daki, Orta Asya’daki, Kafkasya’daki bütün kardeşlerimize hatırlatıyorum: Cumartesi günü Arafe orucunu tutsunlar, sevapları kazansınlar!

“—Hacılar da tutacak mı?..”

Hayır!.. Hacıların bu orucu tutması mekruhtur. Çünkü hacıların vazifesi var. Hacıların zâten sahip oldukları ikramlar çok fazla... Arafat’ta zâten onlar nice sevaplar kazanacaklar. Oruç tutarlarsa güneş çarpıyor, yorgun düşüyorlar, Arafat’taki vazifelerini yapamıyorlar; dualarını, ibadetlerini yapamıyorlar. Onun için, hacılara oruç tutmak mekruh oluyor ama, hacca gelmemiş kardeşlerimiz Arafe günü orucunu kaçırmasınlar.

Tabii cuma günü de günlerin en şereflisi. Bu cuma da, Zilhicce’nin ilk on gününün cuması olduğu için çok kıymetli bir cuma. Tekrar cumanızı tebrik ederim. Allah nice böyle mübarek günlere sıhhat afiyetle eriştirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... İki cihanda bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû!..

26. 04. 1996 - Mekke

Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.300, no:8259; Ebû Katâde RA’dan.

Mecmau’z-Zevâid, c.III, s.436, no:5142; *Kenzü’l-Ummâl*, c.V, s.115, no:12086; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XX, s.467, no:22634; RE. 426/1.

4. HACCIN ARDINDAN

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı dünyada, ahirette üzerinize olsun... Size Mekke-i Mükerreme'den bu mübarek cuma gününde hitab etmekten bahtiyarım.

a. Zilhicce'nin On Günü

Zilhicce ayının on günü hakkında Kur'an-ı Kerim'de ayetler var:

وَالْفَجْرِ. وَلَيَالٍ عَشْرٍ (الفجر:١-٢)

(*Ve'l-fecri. Ve leyâlin aşrin.*) [Fecre ve on geceye yemin ederim ki...] (Fecr, 89/1-2)'deki on gece, Zilhicce'nin on gecesidir diye, müfessirler İbn-i Abbas'tan ve diğer alimlerden ve sahabeden (*Rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*) rivayet ediyorlar.

....

Kur'an-ı Kerim'in en büyük müfessiri, en derin müfessiri, en güzel müfessiri, ilk müfessiri, en salâhiyetli müfessiri hiç şüphe yok ki Peygamber SAS Efendimiz'dir. En güzel uygulayıcısı da yine tabii, hiç şüphe yok ki Peygamber SAS Efendimiz'dir.

Şimdi bu on günü geçirdik. Siz orada geçirdiniz. Biz Mekke-i Mükerreme'de, nasib oldu, geçirdik. Çok kıymetli günler idi. Sevapların bol bol dağıtıldığı, günahların afv ü mağfiret olduğu günlerdi.

Hacılar nasıl yaptılar?.. Zilhicce'nin 8'inde, *Yevm-i Terviye* denilen günde Mina'ya hareket ediliyor. Normal şartlarda, normal durumlarda, sünnet-i seniyyeye uygun hac yapmak isteyen kimseler o gün Mina'ya gidiyorlar. Öğle namazı Mina'da kılınıyor.

Mina, Mekke-i Mükerreme'nin civarında, hemen yakınında bir yer. Meskûn mahal değil. İbadet için tahsis edilmiş bir yer.

Binalar var, fakat sair zaman halka açık, iskânı olan bir yer değil. İbadetlerin yapıldığı yer.

Tarihî yönden de Hazret-i İbrâhim AS'ın, İsmâil AS'ı kurban etmeye götürdüğü, giderken de karşısına şeytanın çıkıp, onu Allah'ın emrini tutmaktan alıkoymak için çeşitli oyunlar, sözler, akıl çelici fikirler ortaya attığı zaman, onu taşladığı yer. Binâen aleyh, şeytan taşlama işleminin, kurban kesme işleminin, Allah'ın:

"—Ey İbrâhim, sen emrettiğim şeyi yapacağını gösterdin, bana itaatli olduğunu, sàlih olduğunu, halis muhlis olduğunu, sàdık olduğunu gösterdin. Ben, oğlunun kesilmesini aslında istemiyorum, onun yerine bir koç kurbanı gönderiyorum. Ama sen imtihanı kazandın, senin kalbinin temizliği ortaya çıktı, senin bağlılığın belli oldu." dediği yerler.

Kurban kesildiği yer, şeytanların taşlandığı yer. Biz o tarihî olayları derin derin yaşayarak tekrar ediyoruz, sembolik de olsak tekrar ediyoruz: İbrâhim AS şeytanı taşlamış, biz de şeytanı taşlıyoruz. Şeytan insana vesvese veriyor, fikir veriyor. Aklına ters fikirler veriyor. Diyor ki:

"—Yâ İbrâhim, bırak Allah'ın emrini tutma, Allah'ın emrini yapma, bir şey olmaz, vazgeç!"

İbrâhim AS da, eline aldığı taşlarla şeytanı taşlıyor. Biz de taşlıyoruz, yâni biz de sembolik olarak demiş oluyoruz ki:

"—Yâ Rabbi, şeytan benim karşıma çıkarsa, beni sana güzel kulluk etmekten alıkoymak isterse, senin emirlerini tutmamı engellemek isterse; işte ben de onu taşlıyorum, ben de ona uymayacağım, ben de onu dinlemeyeceğim!"

Evet, bizim dışımızda bir görünmeyen, çok aşikâr düşman, mânevî bir varlık var. Hem içimizde, hem dışımızda... Bizim dışımızda dediğim, yâni bizden farklı bir yapısı ve benliği olduğu içindir, kişiliği olduğu içindir. Bizden ayrı kişiliği olan, şeytan denilen bir düşman...

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا (فاطر:٦)

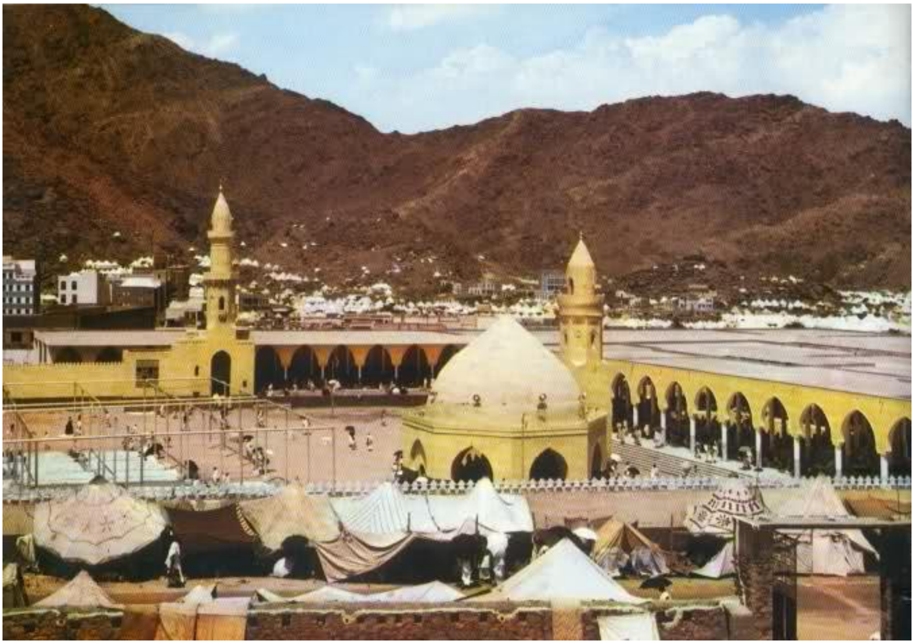
(*İnne'ş-şeytàne leküm adüvvün fe'ttahizûhu aduvvâ.*) "Şeytan sizin düşmanınızdır, siz de onun düşman olduğunu bilin, tehlikelerine karşı uyanık olun!" (Fâtır, 35/6) diye Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın bizi uyardığı bir varlık.

İçimizden bizim aklımıza, gönlümüze fikirler, vesveseler yağdırıyor, bizi kandırmağa çalışıyor. Yanlış işler yaptırmağa çalışıyor. Günah işletmeğe çalışıyor. Negatif işler yaptırmağa çalışıyor. Allah'ın sevmediği işler, başka insanları üzen, cemiyetin nizamını bozan, ahlâka aykırı, dünya hayatına zararlı, ahiret hayatı için çok zararlı işleri yaptırmağa çalışıyor. Şeytanın ana vazifesi bu: İmtihan dünyasında insana kötü şeyleri hatırlatmak, yapmak için teşvik etmek, yapmak için ayağını kaydırmağa çalışmak, vesvese vermek, kandırmağa çalışmak...

Tabii biz Mina'da şeytan taşlarken, "Biz kanmayacağız, biz Allah'ın emirini tutacağız, duygularımızın esiri olmayacağız, şeytanın esiri olmayacağız!" demiş oluyoruz. Mina böyle bir yer.

Şimdi, hacılar o on geceyi geçirdiler. Tabii daha önceden gelmiş olabilir, biraz geç kalmış olabilir ama, bu Zilhicce'nin on gecesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin önemine and içtiği on gece... Bu on gece tabii ibadetle geçiyor. Sekizinci günü, *Yevmü't-Terviye* derler, re harfi önce. *Tevriye* olsa, bir edebî sanat olur, o değil, *terviye*... *Yevmü't-Terviye*, develerin iyice sulanıp ibadete hazırlandığı, iyice suya kandırıldığı gün olduğu için, o isim verildi diye rivayet edilir.

Yevm-i Terviye'de Peygamber Efendimiz, Mekke-i Mükerreme'den sakin bir şekilde hareket ederdi ve Mina denilen, o iki dağın arasındaki vadiye varırdı, İbrâhim AS'ın, oğlu İsmail AS yedi yaşındayken kesmeye, Allah'ın emrini tutmak için kesmeye götürdüğü yer... Müthiş bir olay bu! Bütün dinlerin bildiği, yahudilerin, hristiyanların bildiği bir olay. Müthiş bir hadise... Yâni en sevdiği kimseyi Allah yolunda kurban etmesi çok

zor bir şey ama, onu yapmağa tereddüt etmemesi, İbrâhim AS'ın Allah'a bağlılığını gösteriyor.

İşte o yevm-i tevriyede, Zilhicce'nin sekizinde oraya giderdi Peygamber Efendimiz, *Mescidü'l-Hayf* denilen bir mescidi var oranın. Orada kalırlardı, Mina'da kalırlardı Peygamber Efendimiz ve hacca gelmiş olan insanlar…

Öğle namazı orada kılınır, bir... İkindi orada kılınır, iki... Akşam orada kılınır, üç... Yatsı orda kılınır, dört... Ve gece ibadetle geçirilir. Zâten bütün on gün oruç, hayır, sadaka, zikir, Kur'an ve ibadet günleri hep, çok önemli günler. Dokuzu olur gece geçtikten sonra. Dokuzuncu günü, yâni Arafe gününün sabahı, Peygamber Efendimiz Mina'dan Arafat'a hareket ederdi. İşte on-on beş kilometre bir mesafe. O mesafeyi alırdı, Arafat'a ulaşırdı Arafe gününde...

Arafe günü, Arafat'ta öğle ile ikindi namazını öğlenin vaktinde, bir ezanla ikişer rekât olarak, iki kàmet getirerek; öğleyi iki rekât kılar, arkasından bir kàmet daha getirip ikindiyi kılar. Böylece öğlenin vaktine öğle ve ikindiyi kılardı. Buna *cem'-i takdim*

deniliyor. Yâni, iki namazı cem etmek, birleştirmek ama, önceki namazın zamanına almak suretiyle cem etmek, *cem'-i takdim* deniliyor.

Arafat'ta o gün akşama kadar kalacak, akşamdan önce çıkmak cezayı gerektirir, akşama kadar orada tazarru, niyaz, gözyaşları içinde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibâdât u taat edilecek. O günün sonunda, akşam, bu sefer geriye dönüş başlıyor. Yâni, Mina'dan Arafat'a gelirken geçilen yollardan tekrar geriye dönüş başlıyor, Arafe gününün akşam namazından sonra... Ve Müzdelife denilen, Mina'ya yakın, Mina'ya üç-dört kilometre mesafesi olan bir mıntıkada hacılar duruyorlar. Mina'da da vazifeler var.

Müzdelife'de de akşam namazı, yatsı namazının vaktinde kılınıyor. Yollarda kılınmıyor, vakit geçse bile kılınmıyor. Müzdelife'ye ulaştığı zaman, sekiz, dokuz; saat kaçsa artık, yatsının vakti girdikten sonra, yine bir ezan, iki kàmetle; önce akşam kılınıyor, sonra kàmet getirilip yatsı namazı kılınıyor. Meş'ar-i Harâm'ın orada Cenâb-ı Mevlâ'ya tazarru ve niyaz ediliyor. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de:

فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ

(البقرة:١٩٨)

(*Feizâ efadtüm min arafâtin fe'zküru'llàhe inde'l-meş'ari'l-harâm*) [Arafat'tan ayrılıp akın ettiğinizde *Meş'ar-i Haram*'da Allah'ı zikredin!] (Bakara, 2/198) diye emir buyrulduğundan, o emir tutuluyor hacılar tarafından ve Müzdelife'de böylece Arafe'yi bayrama bağlayan gece geçiriliyor.

Çok önemli bir gece! Yılın beş önemli gecesinden birisi, çok sevaplı, mübarek gecelerinden birisi de budur. Tabii hacılar için de mübarek, hacca gelemeyen, memleketinde olan müslümanlar için de mübarek... O geceleri iyi değerlendirmek lâzım!..

Memlekette olan kimselere hatırlatmıştık, Arafe gününde oruç tutarlarsa, bir geçmiş senenin, bir de gelecek senenin günahları affolur diye. Arafe günüyle bayram arasındaki gecenin ihyâsı çok sevaptır, işte hacıların Müzdelife'de kaldıkları ve ertesi gün sabah, yâni Zilhicce'nin onuncu günü olan bayramın birinci günü, sabah namazı orada kılınır, orada vakfe yapılır. Buna *yevmü'n-nahr* derler, kurbanların nahr edilmesi, develerin, kurbanların kesilme günü demek.

Arafat'ta da vakfe yapılıyor, Müzdelife'de de vakfe yapılıyor. Vakfe demek, Cenâb-ı Mevlâ'ya duaya, niyaza durmak demek. Yâni, orada da dua ve tazarru ve niyaz oluyor sabah namazından sonra. Dualar edilecek, afv ü mağfiret olunmak istenecek. Gönlünün muradını Allah'a arz edecek...

Hacılar o gün sabah namazını Müzdelife'de kıldıktan sonra, geriye, Mina'ya varacaklar tekrar. Zilhicce'nin 8'inde Peygamber Efendimiz'in gelmiş olduğu Mina'ya, yâni Hazret-i İbrâhim'in, İsmâil AS'ı kurban etme olayının olduğu, şeytanı taşladığı yere, onuncu gün yine gelecekler.

b. Kurban Bayramı Sabahı

Türkiye'deki, veya bir başka yerdeki müslümanlar bayram sabahı abdest alırlar, güzel giyinirler, güzel kokular sürerler, bayramlık elbiselerini giyerler, sabah namazını kılarlar, sonra sabah namazından sonra bir - bir buçuk saat bekleyip, bayram namazının vaktinde bayram namazını kılarlar. Bayram olur, eve sevinçli giderler. "Babamız geldi!" diye ev halkı da el öperek karşılar, kapıda karşılar. Eve bayram gelir, bir güzel neşeli durum... Bu durum burada Müzdelife'de oluyor. Sabahleyin, sabah namazı Müzdelife'de kılınıyor ve tekbirlerle sabah namazı kılındıktan sonra, Müzdelife vakfesi yapılıyor. Yâni dualar ediliyor.

Tabii bunlar bizim mezhebimizin, Hanefi mezhebinin usûlüne göre söylüyorum bunları. Sonra, Mina'ya geçiliyor. Bayram'ın birinci günü sabah namazı Müzdelife'de kılındı, üç beş kilometre daha gelindi Mekke'ye doğru. Mina'da ilk iş; *Cemretü'l-Akabe* denilen Büyük Şeytanı taşlamak…

Orada şeytanın taşlandığı üç bölge var: Birinci bölgeye *el-Cemretü'l-Ûlâ*, ikinciye el-*Cemretü'l-Vüstâ*, *el-Cemretü'l-Akabe* deniliyor. Türkçe'de bunların, kısaca bizim hacıların kendi tabirleri var: Küçük Şeytan, Orta Şeytan, Büyük Şeytan...

Cemretü'l-Akabe, yâni Büyük Şeytan'ı taşlama işlemi yapılıyor o gün. Tamam. Hacıların yaptığı mühim işlerden birisi bu oluyor; bayram günü sabah namazını Müzdelife'de kıldıktan sonra, gelip *Cemretü'l-Akabe*'yi îfâ etmek. Yâni, Büyük Şeytan'ı taşlamak. Yedi taş atılıyor sembolik olarak:

"—Ben şeytana uymayacağım, şeytanın düşman olduğunu biliyorum. İbrâhim AS'ı kandırmaya çalıştı, beni de elbette kandırmaya çalışmak ister ama, ben Allah'ın emrini tutacağım, Allah'a itaat eden kul olmuş olacağım!" diye göstermiş oluyor, bu hareketlerin mânâsı bu.

Ondan sonra, hac üç çeşittir. Bir çeşidi*, hacc-ı ifrad*'dır. Bakıyorum, kitaplar bile doğru yazmıyorlar: *Hacc-ı ifrad*... Sonunda "d" harfi olması lâzım! *İfrat* başka, yâni müfrit gitmek demek; bu *hacc-ı ifrad*, *ferd* kelimesiyle ilgili. Yâni tek hac, umresiz hac demek. *Hacc-ı İfrad* yapanlara kurban kesmek yok. Onlar, şeytan taşladıktan sonra saçlarını tıraş ederler. Üzerindeki ihram elbiselerini çıkartabilirler. *Tahallül-i evvel* deniliyor buna. Yâni, ihramın sıkı nizamının yasakları var; koku sürülmez, tıraş olunmaz vs.. Bir bölüm yasakların kaldırıldığı *tahallül-i evvel* böylece oluyor.

Ama bir de, umre de yapmış olanlar, umreli hac yapmış olanlar, hem umreyi, hem haccı beraberce yapmaya niyet edenler büyük bir sevap kazandıkları için, bunun şükrânesi olarak, şükür kurbanı olarak kurban kesmeleri lâzım! Şeytanı taşladıktan sonra, kurban kesme işlemine girerler. Onlar kurbanı kestikten sonra, saçlarını o zaman tıraş ederler veya kısaltırlar. Ya kökünden kazınıyor, ya da bir miktar alınıyor. Saç tıraşından sonra, üstteki ihram çıkartılıp normal dikişli elbise giyilebiliyor. Eskiden giyilemiyordu, ihramlı olduğu zaman dikişli elbise giymek yasaklardan biriydi.

Böylece bayramın ilk günü kurbanı kestikten sonra, kurban kesenler; kesmeyenler şeytanı taşladıktan sonra, her ikisi de tabii *tahallül-i evvel* denilen bir duruma, rahatlığa kavuşuyorlar. Yasakların bir kısmı kalıyor, normal elbiseleri giyiyorlar. Bayramın ilk günü böylece şeytan taşlamakla, kurban keseceklerin kurban kesmesi ile geçiyor.

Tabii Mina vadisi de insan dolu, araba dolu. Herkes bu vazifeleri yapmağa koşuşuyor. Çok telaşlı, çok izdihamlı yerler. Yâni, Türkiye'deki bayram bir başka türlü, buradaki bayram gününün olayları bunlar.

Bu işleri yaparken, tabii üzerlerinde hac vazifelerinin en önemlilerinden birisi olan farz tavafı var. Gidecekler, Kâbe'yi yedi kez dönerek ifâda tavafı denilen farz tavafı yapacaklar; sa'ylerini yapacaklar, Safa ile Merve arasında yedi sefer yürüyecekler, gidiş-geliş iki, bir daha, bir daha altı; bir daha Safa'dan Merve'ye doğru gidiş, yedi. Bu da Hâcer Validemiz'in... İbrâhim AS oğluyla kendisini oraya yerleştirdikten sora veda edip, buruk bir acı, üzülme, ayrılıp giderken, Hâcer Validemiz arkasından sesleniyor:

"—Yâ İbrâhim, bizi böyle ekinsiz, aşsız, evsiz, barksız, tenha, ücra bir yerde çocuğumla beni böyle bırakıyorsun, gidiyorsun. Bu Allah'ın emri mi?"

"—Evet, Allah'ın emri..."

Çünkü orada, Hazret-i Adem zamanında kurulmuş olan kutsal mâbedin yeri var. İsmâil AS'la annesini oraya yerleştirmesini Allah emretti :

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ

(إبراهيم:٣٧)

(*Rabbenâ innî eskentü min zürriyetî bi-vâdin gayri zî zer'in inde beytike'l-muharrem*) "Yâ Rabbi, senin emrin üzere ben hanımım ve evlâdımın bir kısmını, burada bu kutsal evin yanında,

ekin bitmeyen bu vadide, kumların arasına bıraktım...” (İbrâhim, 14/37) diye dua etti.

وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ (إبراهيم:٣٧)

(*Ve'rzukhüm mine's-semerât*) “Yâ Rabbi sen bunları aç açık bırakma, meyveler, yiyecekler, içecekler ihsân eyle...” (İbrâhim, 14/37) diye dua ederek gitti. Emri böyle. Yâni o da bir imtihan.

Tabii, “Allah emretti” deyince, Hâcer Vâlidemiz:

“—O halde Allah bize yardım eder. Mâdem o emretmiş, bir hikmeti vardır.” diye teslim oldu, gönlü mutmain oldu.

Ama su lâzım, ekmek lâzım! Yanında bir yavrucuğu var. Safâ tepesine çıktı. Safâ bir yüksek, taşlık kısmı vadinin. Oraya çıktı etrafı bir göreyim diye. Oradan vadiye tekrar yürüdü, koştu. Öbür tarafta Merve kayalıkları tepesine doğru çıktı. Oradan bakındı. Yâni, “Buradan görünmeyen manzara oradan görünür de, çadır, ev veya ağaç, veya bir şey görebilir miyim, duman filân görebilir miyim?” diye... Bir şey yok. Bir daha geldi, gitti filân derken yedi defa...

Onun böyle çare aradığı, kendisinin hayatını devam ettirmesi için oraya oraya gidip geldiği gibi, biz de Safa ile Merve arasında sa'y ediyoruz. Biz ne yapıyoruz?.. Biz de Allah'ın yardım etmesini, lütfunu, rahmetini istiyoruz.

İşte Zilhicce'nin onuncu günü, bayram günü Büyük Şeytan'ı taşladıktan sonra ve kurban kestikten sonra, o farz olan, haccın önemli bir vazifesi olan Kâbe'yi tavafı ve sa'yini yapmak gerekiyor. Farz tavafı deniliyor buna. Çünkü tavaf birkaç çeşit: Kudüm tavafı var, farz tavafı var, vedâ tavafı var... Bu farz olan tavaf yapılıyor. İnsan Arafat'a çıkmazsa hacı olamaz, farz tavafı yapmazsa hacı olamaz. Onun için bunlar yapılıyor.

Bayram günü böyle bir muazzam izdiham var. Çünkü yüz binlerce insan hareket halinde oluyor. Bu seneki rakamlara göre 1.2 milyon kadar hacı hac yapmış deniliyor ama, bu rakamlar

kesin değildir. Çünkü dahilî hacılar rakamdan geçmiyorlar, kontrolden geçmiyorlar, toplanıp gelip hac yapıyorlar. Her yerden gelindiği için, o kalabalığı devletin sayması mümkün olmuyor. Ancak dışarıdan gelen hacıların, işte 856 bin olduğu ilân edildi. Tabii bu hacılar, hac için sınırdan girmiş olan kimseler.

Bir de, Ramazan'da bazı kardeşlerimiz buralara geldiler, üç ay burada iyice tadını çıkarttılar. Allah ibadetlerini kabul etsin. Nice nice tavaflar yaptılar, dualar ettiler, ibadetler eylediler. Üç ay tadını çıkarttılar bu güzel diyarın, mübarek diyarın... Onlar var, onların sayıları... Hem bizim hacılar var, hem aynı şekilde Mısır'dan, Ürdün'den, başka yerlerden, Pakistan'dan gelmiş hacılar var. Onlarla beraber, tabii bu 850 bin rakamı daha yükseğe çıkar. Bir de dâhilen hac yapanlar eklenince, rakam 1.2 milyonu geçer, daha fazla olur.

Benim gördüğüm, bu sene çok büyük bir izdiham vardı. Benim müşahedem böyle. Evvelki senelerde nerelerde namaz kıldığımı düşünüyorum: Meselâ, Kâbe'nin güneydoğusu, Ecyad denilen hastanenin olduğu taraf vardır, kralın misafirhanesinin olduğu taraf. Tâ Şühedâ Oteli'ne kadar, yollarda tıklım tıklım cemaat doluydu ki, Harem'e ne kadar uzaktır orası... On dakika yürümekle Harem-i Şerif'e, Mescid-i Haram'a varır insan. Oralarda cemaat kilitlenmiş bir vaziyette, yürüyemezsiniz daha ileriye. Namazı öyle kıldık. Yâni çok büyük izdiham vardı. Demek ki, geçen senelerden daha fazla...

Bunu sebebi ne diye düşünüyorum: Arafe cumaya rastlayacaktı bunların takvimlerine göre, hesaplarına göre. Türkiye takvimine göre ise cumartesiye rastlayacaktı. Cumaya rastlaması Arafe'nin, hacc-ı ekber oluyor, yâni sevabı yetmiş kat daha fazla olduğu için, herhalde büyük rağbet oldu. Ama bunlar Türkiye'nin takvimi gibi cumartesi günü yaptılar Arafe'yi. Hesaplamaları öyle düzenlediler, düzelttiler. Böylece hacc-ı ekber denilen, yâni Arafe'nin cumaya rastlaması durumu olmadı ama, büyük bir izdiham oldu.

c. Haccın Mükâfâtı

İşte böylece hacılar, bu on mübarek günü geçirmiş oluyorlar. Arafe gününü geçiriyorlar. Üzerine güneşin doğduğu günlerin en kıymetlisi, sevaplı, en önemlisi Arafe günüdür, yâni Zilhicce'nin dokuzudur. O gün gözüne, diline sahip olan, kendisine hâkim olan, günahlardan korunmasını bilen, sevapları güzel işlemesini bilen bütün mü'minler, Arafat'ta mağfiret olunurlar. Arafat'ta mağfiret olunmayanlar, ertesi gün Müzdelife'de mağfiret olunur. Müzdelife'de de mağfirete eremeyenler Mina'ya kurban kesince, şeytan taşlayınca mağfirete mazhar oluyorlar. Yâni, bayramın birinci gününe kadar böylece on günlük zaman içinde, çok muazzam rahmet-i ilâhiyye tecelli ediyor ve kullar mağfiret olunuyor, cehennemden azad olunuyor, cennetlik oluyor.

Biliyorsunuz, geçtiğimiz cuma konuşmalarında hadis-i şerifleri okuyup müjdelemiştim. Siz de biliyorsunuz, hac edenler de biliyor: Güzel bir hac yapıldığı zaman, usûlüne uygun bir hac yapıldığı zaman onun mükâfatı mutlaka cennettir. O haccı güzel yapmak meselesi, helâl parayla ve usûlünü güzel uygulayarak, edepli, tatlı, hassas bir şekilde hac yapıldığı zaman, mükâfatı cennet oluyor.

İşte böylece, bu güzel on gün geçmiş oluyor. Tabii bayramın ondan sonraki ikinci günü, üçüncü günü, dördüncü günü şeytan taşlanmalar, küçük şeytan, orta şeytan büyük şeytan... Mina'da oturup ibadet etmek, bazı mezheblere göre sünnet, bazılarına göre vacib... Mina ağırlıklı, çok izdihamlı bir şey oluyor. Ve o şeytan taşlamalarda tabii çok izdiham olduğu için, "Hangi zaman sakindir?" diye dikkat etmesi lâzım hacıların. Hele, gençler ayrı ama, yaşlılar, ihtiyarlar, hanımlar sakin zamanları kollayıp, şeytan taşlamayı öyle yapmalı!.. Tavafı da münasib zamanlarda yapmağa çalışmalı!..

İşte böylece güzel bir şey… Şimdi biz cumadayız. Bu cuma günü artık Zilhicce'nin 16'sı oluyor, bayram da bitmiş oluyor. Böylece güzel bir devre geçti. Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[27]

إِنَّ التَّوْبَةَ تَغْسِلُ الحَوْبَةَ ، وإِنَّ الحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ؛ وإذا ذَكَرَ العَبْدُ رَبَّهُ في الرَّخَاءِ ، أَنْجاهُ في البَلاءِ (حل. عن شداد بن أوس)

RE. 96/10 (*İnne't-tevbete tağsilü'l-havbeh*) "Allah'a yöneliş, tevbe etmek günahı siler. (*Ve inne'l-hasenât yüzhibne's-seyyiât*)

[27] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.1, s.2; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV s.207, no:10172; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.218, no:663; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.232, no:6196.

Kulların yaptığı iyilikler, iyi işler, ibadetler, hayır, hasenat, ikrâmat ve sadaka ve sâir güzel işler, yapılmış kötü işleri, günahları, seyyieleri götürür, siler, yok eder. İnsanı onlardan kurtarır.

(*Ve izâ zekere'l-abdü rabbehû fi'r-rahài, encâhu fi'l-belâi*) "Kul Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni rahatken, sıkıntıda değilken, nimet içindeyken zikretti mi; Allah mükâfat olarak, dara düştüğü zaman, dar zamanında onun duasını kabul eder, onu afv ü mağfiret eyler." diye hadis-i şeriflerde geçiyor.

İşte böyle kulların tevbe ettikleri, Hakk'a yöneldikleri, göz yaşları içinde işlemiş oldukları hatalı fiillere nedâmet gösterip, Allah'tan afv ü mağfiretlerini istedikleri ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin de kullarını böyle, artık falanca kabilenin koyunlarının tüyleri sayısınca kimseyi affettiği güzel günler geçmiş oldu.

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden dilediğimiz şu: Allah böyle güzel günleri hepimize göstersin, nice nice defalar güzel günlere erdirsin ve makbul haclar, umreler yapmak nasib etsin... Hac ve umre yapmadığınız yıllarda da, memleketinizde iken bu güzel günleri güzel değerlendirmeyi nasib etsin... Nice nice bayramlara erdirsin...

Bir yaşlı, Osmanlı terbiyesi almış, Osmanlı üslûbuyla konuşan dostumuz vardı İstanbul'da, güleç yüzlü bir zât-ı muhterem. O Osmanlı üslûbuyla:

"—Iydiniz saîd, ömrünüz mezîd, her rûzunuz bir ıyd olsun efendim!" derdi.

Hoşuma giderdi bu söz. Müsecca', secili, kelimeleri birbiriyle uyumlu, ses benzerliği olan bir dua ve tebrik:

"*Iydiniz saîd olsun!*" *Iyd*, bayram demek Arapça'da. Bayramınız saîd olsun, saadetli olsun, mutlu olsun demek. Bayramınız hakiki bir bayram olsun, hakikaten Allah'ın mağfiretine ermiş olun, hakikaten içiniz, dışınız şen olsun... Kalbiniz nurlu olsun, saadetli olun, dünyada ahirette saadette olun...

"*Ömrünüz mezîd olsun*!" *Mezîd*, ziyade demek. Ömrünüz çok olsun. Yâni, nice nice defalar böyle bayramlar yapmaya erişin, bayramlar yapmak sizlere nasib olsun, ömrünüz uzun olsun da bu güzel günlere erişin...

Bir de en son cümle hoş: "*Her rûzunuz bir ıyd olsun efendim!*" *Rûz*, gün demek. *Rûznâme*, gündem demek. Her rûzunuz bir ıyd olsun; yâni her gününüz bayram olsun... Bu da tabii çok güzel bir dua... İnsanın senede iki defa bayram görmesi, bir de Allah'ın lütfuna, özel lütuflarına sarılıp her günün bayram olması... Hani o evliyâullah gibi, o evliyâullaha her zaman Allah'ın güzel tecellileri oluyor. Her günleri tecellilerle, nimetlerle, Allah'ın rahmetine gark olmuş olarak her günleri bayram oluyor. Onun gibi.

İydiniz saîd, yâni bayramınız saadetli; *ömrünüz mezîd*, yâni ömrünüz uzun; *ve her rùzunuz bir ìyd*, yâni her gününüz de bir bayram olsun efendim diye dua ederdi o zât-ı muhterem, Allah rahmet eylesin... O da büyüklerinden duymuştur.

Ben de sizlere, aynı şeyleri temenni ediyorum. Bayramlarınız kutlu olsun, ömürleriniz saadetli olarak uzun olsun, bahtiyar olarak yaşayın... Nice bayramlara erin, her gününüz bayram olsun...

Tabii asıl bayram, asıl hakiki bayram, bu dünya hayatı gelip geçicidir. Ahirete vardığı zaman insanın Allah'ın rahmetine ermesidir, mağfiret olmasıdır, cehenneme düşmemesidir, cehenneme düşmeyip cennete girmesidir. Allah'ın ebedî ikramlarına cennette ebedî olarak mazhar olmasıdır:

هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (البقرة:٢٥)

(*Hüm fîhâ hàlidûn*) [Onlar orada, cennette ebedî olarak kalacaklar.] (Bakara, 2/25)

Tabii, asıl önemli olan, her günün bayram olmasından da önemli olan, ahiretin bayramlı, saadetli olmasıdır. Ben de hepinize dünyada, ahirette saadetler diliyorum... Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizi iki cihanda bahtiyar eylesin... Cennetiyle, cemaliyle müşerref eylesin, sevdiklerinizle, dostlarınızla, evlatlarınızla, arkadaşlarınızla beraber...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

03. 05. 1996 - Mekke

5. AİLEDE GÜZEL AHLÂK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Medine-i Münevvere'mizden kucaklar dolusu gönülden sevgiler, selâmlar...

Hepinizin cumasını tebrik ederim. Allah-u Teàlâ Hazretleri her hafta başımıza gelen, tekerrür eden bu mübarek bayramı, Allah'ın büyük ikramı cuma gününü, her haftanın bayramını sizlere mübarek eylesin... Bu günün güzelliklerinden istifade etmeyi nasib eylesin...

Bugünkü konuşmamdaki hadis-i şerifleri, daha ziyade ahlâk ile ilgili hadis-i şerifler teşkil edecek.

a. Aileye Lütufkâr Olmak

Birinci hadis-i şerif, Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den.

Peygamber SAS Efendimiz'in hanımları, müslümanların anneleridir. Hazret-i Aişe bizim ve sizlerin, hepimizin vâlidesidir. Tabii ben arada söyleyeyim, her zaman vaazımda da söylüyorum, Arapça konuşurdu Hazret-i Aişe Vâlidemiz ve diğer vâlidelerimiz. O halde Arapça bizim ana dillerimizden birisi oluyor. Biz hem ana dili Türkçe olan kimseleriz, hem de Arapça olan kimseleriz. Bu latîfeyi de bu cuma sohbetinde yine hatırlatayım.

Binaen aleyh, hepimizin Arapça'yı öğrenmemiz lâzım! Dinimizin lisanıdır, Kur'an-ı Kerim'in lisanıdır. Bütün bilgilerimiz Arapça'yla çok sıkı bağlantılıdır. Arapça'yı öğrenelim!..

Mü'minlerin annesi, vâlidemiz Aişe-i Sıddîka RA, Peygamber SAS Efendimiz'den rivayet ediyor. Tabii bu hadis-i şeriften beyler de memnun olacaklar, vaazımı dinleyen hanımefendiler de memnun olacaklar. İslâm'ın güzelliği tabii, her hadis-i şerifte, şeriatın her hükmünde açıkça ortaya çıktığı gibi, burada da görülecek.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek ifadeleri şöyle:[28]

مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ، وَأَلْطَفُهُمْ بِأَهْلِهِ

(ت. حم. ك. عن عائشة)

RE. 449/2 (*Min ekmeli'l-mü'minîne îmânen ahsenühüm hulükan ve eltafühüm bi-ehlihî.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Efendimiz buyuruyor ki:

(*Min ekmeli'l-mü'minîn*) "Müslümanların en kâmillerindendir, en kemâle ermişlerindendir, olgunlarındandır..." Hangi yönden? (*Îmânen*) "İman yönünden." Yâni, "İman yönünden, imanca,

[28] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.9, no:2612; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.47, no:24250; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.119, no:173; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.210, no:25319; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.232, no:7983; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.6, no:5155, 5241; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.294, no:8452, 24224.

mü'minlerin en kâmillerindendir, (*ahsenühüm hulükà*) huyca en güzel olanları..." Demek ki, mü'minliğin, müslümanlığın kemâle ermiş olduğunun alâmeti, insanın huyunun güzelliğidir.

(*Ve eltafühüm bi-ehlihî*) İkinci cümle tabii çok hoş, her cümlesi gibi, her kelimesi gibi: "Ailesine, ehline en lütufkâr olanıdır." Yâni, "Mü'minlerin ahlâkça en güzel olanları ve ailesine, ehline en lütufkâr olanları, imanca en kâmil olanlarındandır."

Demek ki, hepimizin ahlâkımızı en güzel yapmağa çalışmamız lâzım ve ailemize, ehlimize, hanımımıza, çoluk çocuğumuza; çatımızın altında, yuvamızın içinde bizimle beraber yaşayan yakınlarımıza lütufkâr olmamız lâzım!

Tabii, Peygamber SAS Efendimiz cahil bir kavme geldi. Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in hayatı devresine *asr-ı saadet* deniliyor; Peygamber Efendimiz'den önceki o toplumun hayatına da *devr-i câhiliye* deniliyor, câhiliyet devresi deniliyor. Câhiliyet devresinde yaşayan insanlara Peygamber SAS Efendimiz gelince, zaman nurlandı, güzelleşti, bir güzel hale döndü ki tarif edilmez; asr-ı saadet oldu. Asr-ı câhiliye asr-ı saadet oldu, saadet asrı oldu.

Bu nasıl oldu?.. Peygamber SAS Efendimiz o toplumu eğitti. Yâni cahil, câhiliye devri içinde olan, kötü adetleri olan toplumu, Peygamber SAS Efendimiz bir mürebbî-yi ilâhî olarak, Allah'ın kendilerine gönderdiği, rahmet olarak gönderdiği, bir lütuf olarak gönderdiği peygamber olarak eğitti.

Nasıl eğitti?.. O kadar detaylı eğitti ki, hadis-i şerifleri okudukça, toplumun liderinin nasıl olması gerektiğini ve toplumu nasıl eğitmesi gerektiğini görüyoruz. Hiç bir liderde olmayan güzel bir eğitim gayreti, eğitim yüceliği var. Onu belirtecek bazı hadis-i şerifleri, bu ana hadis-i şerifin arkasından, sizlere nakletmek istiyorum sohbetimde. Birincisi:

b. Nikâhta Şefaatçi Olmak

مِنْ أَفْضَلِ الشَّفَاعَةِ أَنْ تَشْفَعَ بينَ الاِثْنَينِ فِي النِّكَاحِ

(ه. عن أبي رُهْمٍ)

RE. 449/3 (*Min efdali'ş-şefâati en teşfea beyne'l-isneyni fi'n-nikâh.*)[29] buyurmuş Peygamber Efendimiz, İbn-i Mâce'de rivayet olunduğuna göre.

İnsanların birbirlerine karşı nasihatta bulunması, şefaatte bulunması var. Yâni, iki kişinin arasını düzeltmek için, birisine hatırını ortaya koyarak ricada bulunmaya şefaat diyoruz. Şefaat; toplumda yaşayan insanların birbirlerine karşı, veya iki kimsenin arasını düzeltmek için o iki kimseye karşı, bir güzel niyetlilik gösterilmesi. Müslümanların birbirlerine karşı şefaat etmeleri, yâni işlerinin yapılması hususunda hatırını koyarak ricada bulunmaları.

Tabii bir de ahirette şefaat var. Yâni Allah'ın huzurunda:

"—Yâ Rabbi, şu kulunu affeyle!" diye Allah'a ricada bulunmak var. Bu da haktır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bazı kullarına, ahirette kendisine böyle ricada bulunma hakkını verecek. Bunların serveri, önderi, başta geleni tabii yine Peygamber SAS Efendimiz. O *Nebiyyü'r-rahme* ve *Şefîü'l-ümme*'dir, rahmet peygamberidir ve ümmetine şefaatçidir. *Şâfi-i müşeffa*'dır; yâni öyle bir şefaatçidir ki, şefaati Allah indinde çok değerli ve geçerli olan bir şefaatçidir.

Tabii Peygamber Efendimiz şefaat edecek ümmetine, insanlara, yığınlara, mü'minlere, kalabalıklara... Ama başka mübarek insanların da, derece derece Allah indinde şefaatleri olacak. Alimlerin şefaat hakkı var, şeyhlerin, mürşid-i kâmillerin şefaat hakkı var, şehidlerin şefaat hakkı var... Kur'an-ı Kerim'in şefaat hakkı var. Kur'an-ı Kerim de şefaat edecek, şahsiyet-i mâneviyyesi tecessüm edecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda şefaat edecek.

Şimdi, dünyadaki insanlar arasındaki şefaatlar da, "Şunu affediver, şunun işini görüver... Bunu şu hususta destekleyiver..."

---

[29] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.635, no:1975; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.32; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVIII, s.175, no:6053; Ebû Ruhm RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XXII, s.31, no:24219.

gibi ricalar. Tabii bu neden oluyor?.. Bir zayıfı himâye etmek için oluyor. Onun yapamayacağı bir işe, ona hatırıyla yardımcı olmak oluyor. Karşı tarafı o işe meylettirmek, iyilik yapmağa teşvik etmek oluyor. Onun için, iki kişi arasındaki şefaat sevaplı bir şey...

Biz de etrafımızdaki insanların böyle küçüklü büyüklü işlerinin oluşmasında, hatırımızı ortaya koyarak, birisinin iyilik yapmasına, birisinin de işinin iyilikle oluşup gelişmesine yardımcı olmağa çalışmalıyız. Bu müslümanın merhametinden, müslümanların birbirini sevmesinden, birbirlerinin meselelerine ilgi duymasından, birbirlerini desteklemesinden kaynaklanan toplumsal bir ahlâk, güzel bir şey...

Şimdi Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Min efdali'ş-şefâati*) "Şefaatlerin en faziletlilerinden..." Demek ki şefaatler çok ve çeşitli. Toplumdaki olaylar çeşitli olduğu için, şefaatler de çeşitli. Bunun en faziletlisi ne imiş?.. (*En teşfea beyne'l-isneyni fi'n-nikâh*) "Senin iki kişi arasında nikâh

konusunda şefaat etmendir, hatırını ortaya koymandır, ricada bulunmandır.”

“Nikâh konusunda, iki kişinin arasında senin hatırını koyman, şefaatlerin en faziletlilerindendir.” Neden?.. Çünkü, bizim dinimizde evlenmek ibadettir. Belki ilk duyanlar şaşıracaklar, şöyle bir başlarını kaldıracaklar, gözlerini açacaklar. Evlenmek ibadettir ve çok sevaplıdır. Devamlı olarak insanın sevaplarının artması vesilesidir. Ve toplumda evlenmek, yuva kurmak çok önemli bir olaydır.

Aile; yuva, karı koca ve evlâtlardan meydana gelen toplum birimi, toplumun en küçük yapı taşı çok önemlidir. İslâm aileyi çok önde tutuyor. Ailenin kurulmasına, devamına, muhabbetle çalışmasına çok büyük değer veriyor.

Böyle olduğu zaman ne oluyor?.. Bir kere beyle hanım arasında iş birliği oluyor. Birisi kazancı sağlıyor; ötekisi ev işlerini, çocuk yetiştirmeyi sağlıyor. Allah kendilerine çocuk ihsan ediyor. O çocukların yetiştirilmesi, eğitilmesi, geliştirilmesi, terbiye edilmesi olayı oluyor. Bir hanım himaye edilmiş oluyor. Bir bey hanımına ve çocuklarına ömrü boyu iyilik yapmış oluyor. İnsanın evine kazanç getirmesi, yiyecek getirmesi; filelerle, paketlerle yiyecek, içecek, giyecek getirmesi, infakta bulunması, cihada sarf edilen para gibi sevap...

Ayrıca kişi şahsen mutlu oluyor. Çünkü, insanın tabiatında ve birçok varlıkların tabiatında, böyle eşleriyle beraber olma arzusu kuvvetli bir arzudur. Ve bu arzu olmadığı, tatmin edilmediği zaman, meşru yollardan yerine getirilmediği zaman, kişiler çok mutsuz olurlar, çok bedbaht olurlar, perişan olurlar, rûhî bunalımlara düşerler. Onun için insanın rûhen sağlıklı olmasının şartı da evlilik, mutlu olmasının da şartı evlilik... Hàsılı bekârlık değil, evlilik sultanlıktır.

Sonra da çok kârlıdır. Dînî bakımdan kârlıdır; ibadetlerinin sevabı artıyor, kalbi tertemiz oluyor, aklı rahatlıyor. İşi düzene giriyor, yaşamı düzene giriyor, rahatı, konforu artıyor. Ondan sonra da Allah, kendisine çocuk veriyor, çoluk çocuğundan dolayı bereket veriyor.

İşte bu evlilik, yuva kurmak, güzel bir olay... Bu işin olmasına olumlu katkılarda bulunması lâzım müslümanların... Her müslümanın nikâh konusunu teşvik etmesi lâzım!

Şimdi dünya üzerinde çeşitli akımlar var... İnsanların tutumları var, zihniyetleri var, tutturdukları hayat tarzları var... Meselâ, Avrupalılar çocuk yapmayı sevmiyorlar. Çocuğu kilise zoru olarak görüyorlar. Çocuk yetiştirmek zor bir iş diye, çocuk edinmek istemiyorlar. Hattâ hanım veya bey, iki taraf yuva kurmak da istemiyor. Neden?.. Hürriyetleri tahdit olur diye düşünüyor. İstediği gibi halt edecek, yaşayacak; onu daha iyi sanıyor.

Tabii, bu onların felsefesi... Ama İslâm, bunun böyle olduğu zaman toplumun zarar gördüğünü, toplumun ana yapısının tahrif olduğunu ve toplumun gelişmesinin, hattâ çoğalmasının durduğunu bildiği için, nikâhı teşvik ediyor.

Şimdi Avrupalılar, Amerikalılar veya başka gayrimüslimler, Çinliler, Hintliler çeşitli sebeplerden çocuklarının olmamasını isteyebilirler. Diyorlar ki:

“—Dünya nüfusu çok artıyor. Dünya nüfusu arttığı zaman dünyada dengeler bozuluyor, çevre kirleniyor, çocukların bakımı zorlaşıyor...”

Çocukların bakımı, bir kere Allah’ın onlara rızık vermesiyledir. Allah, yarattığı mahlûkunu rızıklandırır. O bir mesele değil... Ama insanların çoğalmasını da düşünecek olursak, meselâ Amerikalı, bir batılı, bir münevver insan, medenî dediğimiz alemin insanı, bir doğuludan, meselâ bir Hintliden otuz defa daha fazla çevreyi kirletiyor. Çünkü modern yaşamaya alışmış, konforlu yaşamaya alışmış, çevreyi muazzam kirletiyor. Üretimiyle, yaşamıyla, israfıyla, pervasızlığıyla, bir tek Amerikalı otuz Hintliden daha fazla çevreyi kirletiyor.

O zaman ne olması lâzım?.. Amerikalı daha fazla, çünkü çevreyi çok kirletiyor. Tabii Hindistan’da da birçok müslüman var. Büyük kısmı başka dindedir, brahmanisttir, budisttir de, müslümanlar da çok Hindistan’da... Zaten bir ara müslümanlar idare etmişti Hint kıtasını. Yâni bir müslümancık, bir gariban,

mütevâzi kimse Afrika'da, Asya'da, demek ki çevreye otuz misli daha yararlı veya ötekilerden otuz misli az zararlı...

Binâen aleyh, onlar çoğalmasınlar, tamam. Çünkü, bir tanesi olunca, otuz kişi kadar çevreye zarar veriyorlar ama, bizim durumumuz öyle değil... Müslümanın çoğalması faydalı. Müslüman çoğaldı mı toplum düzelecek, insanlar arasındaki münasebetler düzelecek; harb olmayacak, sulh olacak... Ahlâksızlık olmayacak, edeb, ahlâk olacak... İstismar olmayacak, hakkàniyet olacak... Binâen aleyh, onlar doğum kontrolü yapıyorlar; tamam, yapsınlar, haklılar, çünkü çevreyi çok kirletiyorlar, berbat ediyorlar alemi...

Ama bizim öyle bir durumumuz yok! Biz evliliği tercih ediyoruz. Ayrıca çocuk olsa da, olmasa da, nikâh şerefli oluyor. Nikâhın dışında arzularını tatmin etmeye çalışmak da, gayr-i kànûnî oluyor. Birçok ülkelerde kanunlar da bunları doğru görmemiş, nikâh dışı ilişkileri yasaklamış ve cezalandırmıştır. O halde nikâh her yönden; toplum yönünden, mutluluk yönünden, ferdin dünyası ahireti yönünden, dindarlığı yönünden, neslin idamesi yönünden, çevrenin düzeni yönünden çok güzel bir olay...

İslâm da onun için nikâhı teşvik ediyor ve evlilik konusundaki aracılığı, ricayı ve şefaati de teşvik ediyor. Onun için bizim bu konularda üzerimize düşen vazifeyi yapmamız gerekiyor.

Bir de şu durum var: Şimdi müslümanın kızı, tabii tesettürü Allah emrettiği için mestûre oluyor, örtülü oluyor. Örtülü olunca, kendisini saklamış oluyor. Güzelliğini göstermemek esas oluyor İslâm'da... Ama başka kültürlerde güzelliğini ortaya arz etmek, kadınları reklâm etmek, afişe etmek esas oluyor. Onun için gayrimüslim olan insan sırtını açıyor, bacağını açıyor, kolunu açıyor, saçını açıyor, yüzünü boyuyor... Yâni daha güzel görünmek için muazzam bir sanayi, korkunç bir gayret, sabahtan akşama tuvalet, ruj, makyaj, berber ve sâire...

Şimdi müslüman bunu yapmıyor. Yapsa da, evinde yapmasına müsaade edildiği için, dışarıda yapmadığı için, çok küçük ölçülerde oluyor. Binâen aleyh, bu müslüman kızın güzelliği ve kıymeti ancak onun yakınları tarafından biliniyor. Herkes öyle sokakta, çarşıda, bayırda, plajda, piknikte göremez tabii onu... Onun için, bilenlerin öteki ilgililere bu hususta yardımcı olması

lâzım! “Ben bir güzel hanım kız tanıyorum; çok iyi eğitim görmüş, çok terbiyeli, çok güzel bir ev hanımı... Çok çalışkan, hünerli, becerikli... Aman onu tavsiye ederim. İstersen ben de aracı olayım, onunla bir yuva kurun!” diye, böyle yardımcı olmalıyız.

Veyahut, insanın kız çocuğu olabilir. O da kız çocuğunu kendisine emanet edeceği, güzel bir damat arar. Namuslu, dürüst, çocuğuna helâl lokma yedirecek olan, çocuğunu mutlu edecek bir kimse arar. Onun da bulunması zor... Onun için de yine konu komşunun, yâni müslümanların birbirlerine yardımcı olması lâzım!.. “Aman, ben çok iyi bir çocuk tanıyorum. Yakından tanırım, dürüsttür, namazındadır, niyazındadır, temizdir, terbiyelidir, merhametlidir... Bak bunu sizin kızınızla evlendirelim, ben aracı olayım!” filân diye, bu gibi güzel işleri yapmakta birbirimize yardımcı olmalıyız.

Bu bir sosyal vazife, dînî bir vazife... Nikâh sevap olduğu için, sevaplı bir şeye aracı olmak da sevap, şefaat de sevap...

اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ (حم. طب. خط. عد. عن أبي مسعود الأنصاري ؛ ت . ع . وابن أبي الدنيا عن أنس ؛ حم . عد. عن سليمان بن بريدة عن أبيه ؛ هب. عد. عن ابن عباس)

(*Ed-dâllü ale'l-hayri kefâilihî*)[30] “Hayra delâlet eden kimse, yapmış gibi sevap kazanır.” diye genel hüküm var, hadis-i şerifte

---

[30] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.274, no:22414; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.226, no:628; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.85, no:86; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.217; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.383; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.342; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.478, no:7400; Ebû Mes'ud el-Ensârî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.41, no:2670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.275, no:4296, İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadài'l-Havâic*, c.I, s.39, no:27; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.357, no:23077; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.298; Süleyman ibn-i Büreyde babasından.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.116, no:7657; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.90; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.III, s.34, no:2384; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.351, no:1031; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.306, no:1317; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

bildirilmiş. Hayra delâlet etmek, hayrı yapmak gibi sevap kazandırdığından, bu hususta çok gayretli olalım!..

Bu önemli bir hizmettir. Ben bunu çok önemli görüyorum. Bu hususta hepinize, olanca gayretinizle çalışma rica ediyorum, tavsiye ediyorum. “Bunun önemine dikkat edin ve siz de bu hususta etrafınızda, İslâmî bakımdan güzel hizmet yapın!” diye rica ediyorum. Ben de size şefaat ediyorum bu konuda, ricada bulunuyorum.

c. Hamile Kadının Mükâfâtı

Hani deminki konuşmamda söz arasında geçmişti, bu Avrupalı gayrimüslim, başka yerlerdeki kültürlerdeki kadınların zihniyetleri, erkeklerin zihniyetleri, yaşam tarzları, kendilerini teşhir etmelerini; erkeklerle kadınların münasebetlerinin gayr-i meşrû noktalardaki cereyan tarzı ve sayısal olarak yüzdesi çok farklı... Bu hususta Abdullah ibn-i Abbas RA’dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerifi de konuyla ilgili olduğu için, anlatayım, ekleyeyim. Böylece üç tane hadis-i şerif okumuş olalım:[31]

مِنْ تِسْعٍ وَتِسْعِينَ امْرَأَةً وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ ، وَ بَقِيَّتُهُنَّ فِي النَّارِ.

إِنَّ الْمَرْأَةَ الْمُسْلِمَةَ إِذَا حَمَلَتْ أَنَّ لَهَا أَجْرَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْمُحْرِمِ

الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ حَتَّى وَضَعَتْ ، وَإِنَّ لَهَا فِي أَوَّلِ رَضْعَةٍ

Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.150, no:1742; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI,s.266; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü’l-Muhaddisîn*, c.III, s.555; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.233, no:3121; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.418; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.193; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.233, no:3121; Hz. Aişe RA’dan. RE, 207/5.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.359, no:16052-16055; *Keşfü’l-Hafâ,* c.I, s.399, no:1282; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XII, s.493, no:12394.

[31] Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IV, s.345, no:2460; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.504, no:45078; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXII, s.42, no:24255.

تُرْضِعُهُ أَجْرَ حَيَاةِ نَسَمَةٍ (أبو الشيخ عن ابن عباس)

RE. 449/4 (*Min tis'in ve tis'îne'mreeten vâhidetün fi'l-cenneh, ve bakıyyetühünne fi'n-nâr. İnne'l-mer'ete'l-müslimete izâ hamelet enne lehâ ecra's-sàimi'l-kàimi'l-muhrimi'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi hattâ vadaat, ve inne lehâ fî evveli rad'atin turdiuhû ecra hayâti nesemetin.*)

Ne kadar güzel bir hadis-i şerif... Bunun tercümesini nikâh dairelerine böyle yazmamız lâzım; veyahut nikâh davetiyelerine, düğün davetiyelerine yazmak olabilir. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

(*Min tis'in ve tis'îne'mreeten vâhidetün fi'l-cenneh*) "Doksan dokuz kadından bir tanesi cennettedir. (*Ve bakıyyetühünne fi'n-nâr*) Geri kalan doksan sekiz tanesi —Allah korusun, Allah etmesin, Allah kurtarsın— cehennemdedir. Genel temâyül, kadınların durumu dolayısıyla böyle; doksan dokuzda biri cennete giriyor, doksan dokuzda doksan sekizi cehenneme gidiyor. Yüzde hesabıyla söylenmemiş, doksan dokuz hesabıyla söylenmiş hadis-i şerifte...

Tabii, nedendir?.. Açılır, tesettüre riayet etmez, ahlâkî kaidelere riayet etmez. Dînî emirleri uygulamaz, imanına dikkat etmez, ibadetine dikkat etmez. İsyan eder, vazifelerini yapmaz, kocasına karşı gelir, çocuğuna bakmaz, vefasız olur, gayretsiz olur... Tabii, oradan çok şeyler kaybediyor. (*Ve bakıyyetühünne fi'n-nâr*) "Doksan dokuzdan bir tanesi cennette, kalan doksan sekizi cehennemde..." Genel durum böyle.

Fakat Peygamber Efendimiz, sevap kazanacak müslüman hanımları da hemen arkasından güzelce anlatıyor:

(*İnne'l-mer'ete'l-müslimete izâ hamelet*) "Müslüman bir hanım evlâdına hamile olduğu zaman, başlar sevap kazanmağa... Ne kadar?.. (*Enne lehâ ecra's-sàimi'l-kàimi'l-muhrimi'l-mücâhidi fî sebîli'llâh*) Gündüz oruç tutan; gece kalkıp, uyumayıp ibadet eden, zikr ü tesbih yapan ve namaz kılan; ihrama girip hac ve umre yapan; Allah yolunda savaşa katılıp cihad eden kimse gibi sevap yazılmağa başlanır."

Bakın, ne kadar büyük sevap kazanıyor! Bir kadıncağız hamile olarak, karnında çocuğunu büyütmeğe başlayınca, ne kadar sevap kazanmağa başlıyor! Yâni gündüz oruçlu, gece ibadetinde, namazında olan kimse kadar; hac ve umre yapan insan kadar ve Allah yolunda cihad eden insan kadar sevap kazanıyor.

Şimdi bir düşünün, müslüman kadının çocuk yapmaktaki fedâkârlığını ve rızasını, bu işe razı olmasını, itiraz etmemesini; bir de doğumdan, evlât edinmekten, evlenmekten bucak bucak kaçan, kendi keyfini, rahatını düşünen modern dünya kadınlarını düşünün!.. Evlenmek istemiyor, koca kahrı çekmeyeyim, çocuk cevr ü cefâsı çekmeyeyim diye... Evlense, çocuk yapmak istemiyor. Neden... Doğum zormuş, çocuğu büyütmek zormuş filân diye kaçınıyor.

Evet zordur, doğru. Zor olduğunda haklılar... Zor ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri de böyle bir hamile hanımefendiye gece namazlı, gündüz oruçlu, vaktini hep böyle ibadetle geçiriyor gibi sevap veriyor. Biliyorsunuz, hac ve umre yapmağa başlarken ihramlanılıyor. Onun için, ihramlanmış insan gibi; veyahut da Allah yolunda malını canını ortaya koyarak cihad eden insan kadar sevap kazanmağa başlıyor.

Sonra, (*hattâ vadaat*) "Çocuğunu dünyaya getirinceye kadar, o hamilelik devresinde —dokuz ay on gün genellikle— işte bu sevap böyle, boyna çalışıyor." Saatin, ibrenin rakamları hızla değişiyor, dönüyor ve muazzam sevap kazanıyor. Tabii bunun bir ibadet olduğunu bilenlere, bu sevabı bilerek bu işin sıkıntılarına tahammül edenlere ne mutlu!..

Tabii, bu hamilelik başladığı zaman, aşermek denilen mide bulantısı vs. olur, tansiyon değişir, vücutta çeşitli hastalıklar belirebilir. Hamilenin bakımı önemli, tıbbî ihtimam ister. Yorulur, sıkıntıları vardır, uykusuzluğu vardır, ağrıları, sızıları vardır ama, işte Allah ondan dolayı, bu hanımefendiye böyle muazzam sevaplar veriyor ki, kolay kazanılan sevaplar değil...

(*Ve inne lehâ fî evveli rad'atin turdiuhû*) "Ona ilk emzirmede, çocuğunu kucağına alıp da ilk emzirmesinde, (*ecre hayâti nesemetin*) bir kulun hayatı kadar sevap verilir." Yâni bir insan, diyelim ki düşman eline esir düşmüş, kesecekler, öldürecekler.

Diyor ki bu taraftan birisi:

"—Öldürmeyin, fidye-i necâtını, kurtuluş parasını ödeyeyim, kurtulsun!"

Parayı ödüyor, esiri düşmandan kurtarıyor. Ölecekti, kafası kesilecekti, idam edilecekti, fidye-i necatla ölümden kurtuldu. Yâni bunun gibi, bir insana hayat kazandırma sevabı vardır, ilk emzirişte... Sonra her emzirişte bu sevap tekerrür edecek. Nice nice insanlara hayat vermiş, ölümden kurtarmış, fidye-i necat vererek onu hayata kavuşturmuş gibi sevap kazanıyor çocuğunu emziren kadın... Ne kadar güzel, büyük mükâfâtlar!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri ne kadar mükrim... Ne kadar, kullarına çeşitli vesilelerle büyük sevaplar ihsan ediyor... Ne kadar, meşakkatleri değerlendiriyor...

Hepinizin bildiği bir hadis-i şerif vardır, bu münasebetle beyan edelim, hatırlayalım:[32]

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ أَحْمَزُهَا

(*Efdalü'l-a'mâli*) "İbadetlerin efdali, yâni en faziletlisi (*ahmezühâ*) en zahmetli olanıdır."

İbadet etmek bazen kolay değil... İbadetlerde zahmetler vardır, meşakkatler vardır. Ama zahmet ve meşakkat ne kadar çok olursa, sevap o kadar çok oluyor.

"—Efendim ben duyuyorum ki, hacca gitmek çok zahmetliymiş!.."

Tabii, zahmetli ama, sevabı da o kadar çok!

"—Efendim, işte para çok harcanıyormuş, sıkıntılar çok oluyormuş, hava sıcakmış, izdiham fazla oluyormuş... vs. vs."

İşte zahmetlerin hepsinden dolayı sevap çok...

"—Efendim, cihadın sevabı çok büyük!"

Tabii, mal ve can tehlikesi var, yorgunluk var, rahat yok, korku var... Ama cihad yapıldığı zaman da, geride bir toplumun mutlu yaşaması var. Sen Allah yolunda cihad ediyorsun, sınırda

---

[32] *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.155, no:459.

gözcülük ediyorsun, düşmanın saldırısına karşı durarak hayatını ortaya koyuyorsun ama; senin bu fedâkârlığın, kahramanlığın sayesinde geride kocaman bir toplum, milyonlarca insan mutlu yaşıyor. Zahmetli ama, sevabı çok büyük...

İşte buna benzer bütün ibadetlerde zahmetin çokluğu nisbetinde, mükâfâtı da Allah fazla veriyor.

"—Bir insan hasta oluyor, ötekisi sıhhatli... E şimdi bu Allah'ın adaletine sığar mı?.."

Allah dünyada insanları imtihan ettiği için, peygamberlerine bile hastalık vermiştir. Eyyûb AS'ın hastalığını biliyoruz. Hastalık veriyor. Evet, bazı kimse hastalıklı, ötekisi sıhhatli, sağlıklı... Birisi sağlıktan, sıhhatten imtihan oluyor; ötekisi hasta olmuş durumunda, Allah'a karşı kulluğunu nasıl yapıyor diye, oradan imtihan oluyor.

Ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri ecirde dengeliyor. Sevabı hastaya çok veriyor. Hastanın uykusu ibadettir, iniltisi tesbihtir, duası makbuldür. Yapamadığı adeti olan ibadetleri, yapmış gibi sevabı çalışıyor. Defter-i a'mâli günahlardan siliniyor, tertemiz oluyor. İşte muazzam bir dengeleme... Hani Peygamber Efendimiz, "Afiyet isteyin Allah'tan!" demese, insanın "Biraz hasta olsam da, sevap kazansam!" diyeceği geliyor. Yâni hastalıkta sevap var.

Bir kadının kendi başına takıp takıştırıp, taranıp, donanıp, boyanıp, giyinip, süslenip, allanıp, pullanıp keyfine bakması, gezmesi, pikniklere gitmesi, yazlıklara gitmesi, plajlara gitmesi, keyfi, zevki; öbür taraftan bir hanımefendinin de çocuğunu büyüteceğim diye hamileliğin sıkıntısını çekmesi, Allah rızası için çeşitli rahatsızlıklara tahammül etmesi dengeli değil... Ötekisi daha rahat, berikisi meşakkatli... Ama işte Allah-u Teàlâ Hazretleri, buna büyük sevap veriyor.

"—Peki niye bu işler meşakkatli oluyor, hikmeti ne?.."

Gàyet kolay anlıyoruz. Böyle olmadığı zaman, nesil yetişmiyor, insan nesli devam etmiyor. Bakın, Hazret-i Adem Atamız AS'dan bu zamana kadar, insan nesli devam etmiş. Daha Allah'ın istediği nice zamanlara kadar insan nesli devam edecek.

Bütün nesiller öyle... Koyunlarımız üremese, ne yiyeceğiz, ne içeceğiz?.. Her şeyin üretimi önemli... Balık çiftlikleri kuruyoruz, hayvan çiftlikleri kuruyoruz. “Aman hayvanlar üresin, bitkiler üresin!” diye...

Biraz tohum ekiyoruz, bir tarla mahsûl alıyoruz. Neden?.. Allah bir tohumu üretiyor, çoğaltıyor, nice nice tohumlar oluyor. Tüm dünya hayatı, bu üremeye ve gelişmeye dayalı olduğundan, üremenin şekli şemâili böyle olduğundan, bunun olması lâzım! Tabiat, akıl, mantık, işin akışı, kâinatın çalışması böyle...

Tabii, bu sıkıntılı... Sıkıntılı işe katlananla katlanmayan arasındaki fark ne?.. Katlanan, gece ibadet eden, gündüz oruç tutan, hacca umreye gelmek için ihrama girip sevap kazanan, Allah yolunda meşakkatlere katlanıp malıyla, canıyla cihad eden insan kadar sevap kazanıyor evinde, o hanımefendi...

Ondan sonra da, Allah nur topu gibi bir evlât veriyor. Artık onun tadına doyum olmuyor. Kucaktan inmiyor çocuk, yanaklarını öpüyorsun, tombul tombul... Allah hayırlı evlât etsin diyorsun.

Çocuğu olmayanlar da kıvranıyorlar; "Aman benim çocuğum olsun... Aman filânca doktora gidelim... Aman Almanya'ya, Avrupa'ya, İngiltere'ye, Amerika'ya gidelim... Aman dünyanın neresinde, ne tedavi çaresi varsa, şu benim çocuk olmama durumum geçsin de, ben de bir çocuğa sahip olayım!" diye karı koca seferber oluyorlar, servetlerini harcıyorlar.

Evlât da çok büyük mükâfât... Hamilelikte biraz sıkıntı çekiliyor, arkasından evlât gibi bir mükâfât veriyor Allah... Öğrenci biraz sıkıntı çekiyor, senenin sonunda sınıfı geçiyor. Tahsilinin sonunda diploma alıyor, meslek sahibi oluyor, güzel bir kazanç sağlıyor.

Çiftçi biraz zahmet çekiyor, tarlayı ekiyor, biçiyor, çapalıyor, bakımını yapıyor ama, sonunda mahsûlü oluyor; getiriyor, pazarda satıyor, para kazanıyor. Traktörlerle pancarı getiriyor, buğdayı getiriyor, satıyor, geçimini sağlıyor.

Demek ki, dünyada sa'y kanunu var ve biz bu sa'y kanununu seviyoruz, beğeniyoruz, tasvib ediyoruz, insan çalışmalı diyoruz. İnsanın çalışması lâzım diyoruz. Çalışkan milletleri takdir ediyoruz; çalışmayanları, tenbelleri tenkit ediyoruz. Çalışmak da bir zahmet... Ama çalışmadan ürün ortaya çıkmıyor, sonuç ortaya çıkmıyor. O bakımdan hepimizin çalışması lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi müslüman eylemiş. İslâm dininin en önemli özelliği fıtrat dini olmasıdır. Yâni, insanın fıtratına, tabiatına, hilkatına, yaratılışına uygun hükümleri ihtiva etmesidir. En güzel nokta budur. İşte buralardan tanıdıkça, tanıdıkça insanın İslâm'a aşkı, muhabbeti, sevgisi, bağlılığı artıyor.

Sevgili dinleyiciler! Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizi, hepimizi İslâm'ın kadrini, kıymetini bilenlerden eylesin... Allah bize bir nimet vermiş, cevher vermiş, mücevherat sandığı vermiş, hazine vermiş. Biz o hazinenin kıymetini bilmezsek, yazık olur; harcarsak, yazık olur. İstifade etmezsek, yazık olur.

İslâm bir hazinedir. Allah hepimizi bu hazineye sahib etmiş; bu hazineden mahrum etmesin... İslâm üzere yaşamayı, İslâm üzere ruh teslim edip, ahirete mü'min-i kâmil olarak göçmeyi nasib eylesin... Ahiretin de ebedî saadetine ermeyi, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı cümlemize nasîb ve müyesser eylesin...

Bugünkü cuma sohbetinde ahlâkın güzelliğini öğrenmiş olduk. Bunun en güzel tezahürünün de, evlilerin eşlerine, ailelerine karşı lütufkâr davranması olduğunu okumuş olduk, öğrenmiş olduk hadis-i şeriflerden...

Nikâh konusunda yardımcı olmanın, şefaatçi olmanın, aracı olmanın ne kadar sevaplı olduğunu görmüş olduk. Nikâhtan sonra da evlilerin çocukları olması için yaptıkları çalışmaların sevabını; hamileliğin, çok beklemenin, çocuk doğurmanın, çocuk emzirmenin, yetiştirmenin ne kadar sevaplı olduğunu görmüş olduk.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize hayırlı yuvalar, mutlu yuvalar ihsân etsin... Hayırlı evlâtlar ihsan etsin... Evlâtlarımızı hayırlı yetiştirmeyi nasib etsin... Mutluluklarını görmemizi nasib etsin... Hepimizi evlâtlarımızla beraber cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

10. 05. 1996 - Medine

6. ZAMANIN KIYMETİ VE YENİ YIL

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

El-hamdü lillâh, Allah'ın lütfuyla, keremiyle mübarek diyarlardan, mukaddes beldelerden sizlere, aranıza döndük. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize o güzel beldeleri ziyaret etmeyi nasib etsin... Sevdiği razı olduğu vech ile ibadetler yapmayı, haclar umreler yapmayı, rızasını kazanmayı, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı nasib etsin...

a. Zamanın Bölümleri

Zamanı üçe ayırmış büyüklerimiz. Birisi mâzi, birisi şu anda içinde bulunduğumuz zaman, birisi istikbal, yâni gelecek zaman diye üç bölümde mütalaa etmişler. Çünkü bunlara yapılacak muamele değişik olacak.

Mâzî, geçmiş zaman. Geçmiş gitmiştir. Onun için yapılacak şey, sadece mâzînin düşünülmesi, müzakere edilmesi, muhasebe edilmesidir. Yâni bu mâzî nasıl geçti?.. Allah'ın rızasına uygun mu geçti? Ne gibi hatalar oldu, ne gibi isabetli işler yapıldı? Onları düşünüp, onlardan ders almak, ibret almak... Bir de hatalarına tevbe ve istiğfar eylemek, Allah'tan af dilemek. İyi işleri yapmaya da kalbinden düşünüp, "Ben ileride şunu yapacağım!" diye niyetlenmek. Çünkü mü'minin niyeti amelinden hayırlıdır. Niyet eder yapamazsa bile, niyetinden dolayı sevap kazanır.

İkinci zaman, içinde bulunduğumuz zamandır. İslâm'a göre en kıymetli, üzerinde en çok durulması gereken zaman parçası, içinde bulunduğumuz zamandır. Çünkü, içinde bulunduğumuz zamanı iyi değerlendirirsek, bütün zamanlar iyi geçmiş olur.

O bakımdan insanın uyanık olması lâzım! "Zamanını şu anda nasıl değerlendiriyor, nasıl geçiriyor? Şu andaki yaptığı işler, bulunduğu yer, iştirak ettiği faaliyet Allah'ın rızasına uygun mu?" diye düşünmesi lâzım! Tabii Allah'ın rızası ne ise, onu yapmaya dönmek; Allah'ın sevmediği, yapmayın dediği bir iş üzerinde ise,

onu da hemen bırakmak gerekir. Yâni gàye Allah'ın rızasını kazanmaktır, Allah'ın sevdiği, razı olduğu işleri, a'mâli, ef'ali yapmaktır. Sevmediği işleri de bırakmaktır.

Zikirden murad da, Allah'ı anmaktan, hatırlamaktan murad da budur, yâni itaattir. Allah'ı zikredecek, hatırında tutacak, hatırına getirecek ama, getirdiği halde ona isyan etmeyecek. Hem Allah hatırında, hem Allah'ın kendisini gördüğünü biliyor, hem Allah'ın kendisini hesaba çekeceğini biliyor, hem de günah işlemeğe devam ediyor. Bunun kıymeti yok.

Onun için, hadis-i şerifte bildiriliyor:[33]

مَنْ أَطَاعَ اللهَ فَقَدْ ذَكَرَ اللهَ ، وَإِنْ قَلَّتْ صَلاَتُهُ ، وَصِيَامُهُ ، وَتِلاَوَتُهُ الْقُرْآنِ ؛ وَمَنْ عَصَى اللهَ فَلَمْ يَذْكُرْهُ ، وَإِنْ كَثُرَتْ صَلاَتُهُ ، وَصِيَامُهُ ، وَتِلاَوَتُهُ لِلْقُرْآنِ (الحسن بن سفيان ، طب . كر. عن واقد ؛ ض. هب. عن ابن أبي عمران مرسلا)

RE. 405/4 (*Men etàa'llàhe fekad zekera'llàh*) "Kim Allah'a itaat ediyorsa, Allah'ın emrini tutuyorsa, isyan etmiyorsa, günah işlemiyorsa; (*fekad zekera'llah*) o Allah'ı zikrediyor demektir; (*ve in kallet salâtuhû ve sıyâmuhû ve tilâvetühu'l-kur'ân*) nafile namazı, nafile orucu ve Kur'an okuması az olsa bile..." Yâni, eğer gününü itaatle geçiriyorsa adam, isyan etmiyorsa, Allah'ı zikrediyor demektir; dilinde zikri, elinde tesbihi az olsa bile... Çünkü, aslolan o idrâke ulaşıp, o idrake göre yaşamaktır.

---

[33] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.154, no:413; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.491; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1101; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.IV, s.286; Vâkıd RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.452, no:687; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.17, no:70; Saîd ibn-i Mansùr, *Sünen*, c.II, s.630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.561, no:5761; Hàlid ibn-i Ebî Umran Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.671, no:1924; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.486, no;21295.

(*Ve men asa'llàhe felem yezkûrhu*) "Ama bir insan eğer günah işliyorsa, Allah'a àsî oluyorsa, o kimse de Allah'ı zikretmiyor demektir; (*ve in kesüret salâtühû ve sıyâmuhû ve tilâvetühû li'l-kur'ân*) nafile namaz kılması, oruç tutması ve Kur'an-ı Kerim'i okuması çok olsa bile..." Yâni, "Bir insan eğer elinde tesbih olsa, *Lâ ilâhe illa'llàh* veya *Allah* demekte olsa bile, o anda günah üzere, kötü bir yol üzere, yanlış bir iş üzere ise, Allah'ı zikretmiyor demektir." diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Zikirden de murad, Allah'ı hatırlayıp Allah'a itaat etmek, rızasını kazanacak işleri yapmaktır.

Onun için, içinde bulunduğumuz zaman en önemli zamandır. Mâzi geçmiştir, elimizden kaçmıştır. İstikbal ya gelir, ya gelmez. Önümüzdeki zamanı bilmiyoruz, kaç sene yaşayacağımızı bilmiyoruz. Seneyi bırakalım, kaç saat yaşayacağımızı bilemeyiz, kaç dakika yaşayacağımızı bilemeyiz.

Şair Yahya Kemâl'in dediği gibi:

Bir bitmeyecek zevk verirken beste;
Bir tel kopar, âhenk ebediyyen kesilir.

Birden hayatın ahengi ebediyyen kesilebilir. Tel kopup, yâni insanın eceli gelip, vâdesi yetip bitebilir. Sahib olduğumuz zaman, içinde bulunduğumuz zamandır.

Bir de tabii, istikbal dediğimiz önümüzdeki zaman var. İstikbal bizim için avantajlıdır. Çünkü istikbali düşünüp planlama yapmamız mümkün. Çeşitli planlar, projeler, stratejiler, taktikler, niyetler hazırlamak mümkün... İslâm'da yapılmamış olsa bile, iyi şeyleri düşünmenin, planlamanın, temenni etmenin, niyet etmenin sevabı var. Onun için istikbale ait böyle ön çalışmalar yapmamız lâzım ve yapmak için de fırsat var elimizde... Çünkü henüz o zaman gelmemiştir, gelecektir.

Bunları niçin anlatıyorum, sevgili dinleyiciler? Bunlar tabii çok önemli bilgiler. Zamanı iyi kullanmak, müslümanın önemli bir vazifesidir. Müslümanın zamanla ilişkisi çok önemlidir. Hepimizin kolunda saat var, dakikaları var, saniyeleri var ama; saatlere dakikalara, saniyelere, günlere önem vermezsek, bu saatin

kıymeti yok... Dakikalar bile, saniyeler bile kıymetlidir. Bir saniyenin bile boş geçmemesi lâzım!..

b. Yeni Hicrî Yıl (1417)

Şimdi bunları söyleyiş sebebim, bugün cuma; önümüzdeki cumaya kadar, acaba önümüzdeki hafta içinde en önemli olay nedir?.. Yakın istikbalimizde, önümüzdeki günlerde en önemli olay nedir?..

Benim düşündüğüme, benim puanladığıma göre en önemli olay hicrî yılbaşıdır. Artık bir hicrî sene, bu haccı yaptığımız Zilhicce ayıyla beraber bitiyor ve yeni bir hicrî yıl (1417) başlıyor.

Biliyorsunuz, Arabî kamerî ayların isimlerini... Hepsini sıra ile bilmeseniz bile çoğunu duymuşsunuzdur. Çünkü bazen doğan çocukları, hangi ayda doğdu ise onunla isimlendirirler. Meselâ, çocuğun ismi Ramazan olur. Niye Ramazan ismi veriliyor?.. Çünkü Ramazan'da doğmuştur. Meselâ, çocuğun ismi Receb olur, Şa'ban olur. Neden?.. Çünkü Receb'de, Şa'ban'da doğmuştur. Demek ki en aşağı üç tane ayı biliyorsunuz; Receb ayı, Şa'ban ayı, Ramazan ayı...

Sonra hangi ayları biliyorsunuz?.. Meselâ, atasözlerimize ve halk deyişlerimize girmiş, Cemâziye'l-evvel var. Aslında Arapça telaffuzu ile Cumâde'l-ûlâ.

"—Ben onun cemâziye'l-evvelini bilirim." Yâni, mâzîsini bilirim, küçükken ne yaptığını bilirim, daha önceden ne durumda olduğunu bilirim mânâsına.

Tabii Muharrem ayı var, Safer ayı var; bunları duymuşsunuzdur. İşte şimdi şu anda, şu konuşmayı yaptığım gün, bir hicrî senenin son günü veya son gününden bir gün önceki günü. Yâni, Zilhicce ayının sonuncu günü, veya sondan bir gün öncesi.

Niye böyle sonuncu günü veya sondan bir gün öncesi diyorum?.. Çünkü Mekke-i Mükerreme'de Arap takvimlerini inceledim, hattâ onlardan yanıma birer tane aldım. Hem cep takvimi aldım, hem masa takvimi aldım, hem duvar takvimi var... Onlarda geçtiğimiz, yaşadığımız senenin en son günü, bu cuma günü. Yarın, cumartesi günü yeni hicrî yılbaşı, yâni 1 Muharrem. Fakat bizim takvimleri de inceledim. Bizim takvimler, yarın değil

pazar günü 1 Muharrem'dir diyorlar. Binâen aleyh bizim yılbaşı, 1 Muharrem pazar günü olduğu için, pazar günü başlıyor.

Bugünden, yeni bir yılbaşının hemen arafesinde olduğumuzu, ya yarın, ya da öbür gün yılbaşı olduğunu böylece biliyoruz.

Tabii, bir soru hemen hatırınıza gelmiştir. Neredeyse sorularınızı duyar gibi oluyorum:

"—Niye onlarda öyle, bizlerde böyle?.. İkisi de hesapla olduğu halde, fark neden? Gözlem işi henüz daha bahis konusu olmadan, niye hesapta bile fark var?.. Yeni bir hicrî yılın girişini hesaplamada niye fark var?.."

Tabii bu teknik bir konu ama, şöyle söyleyeyim, kısaca söylemek gerekirse: Bizim dinimizde olaylar çok pratik şeylere, çok sade çözümlere bağlanmıştır. Çok tabiata uygundur. Hayatın akışı içinde her şey fevkalâde kolaydır. Kolaycacık, aşağıya doğru suyun akışı gibi, akar gider. Her şey güzeldir.

Bizim İslâmî kamerî takvimde yeni bir ay ne zaman başlar?.. Akşam güneş batarken, ufukta yeni hilâl görülünce başlar. Bu akşam eğer yeni hilâl görülürse, yarın yeni bir ay başlıyor demektir. Güneş battıktan sonra, ufukta incecik bir hilâl görülürse, yarın ayın biridir. Daha önceden beri gözlüyorsunuz, görmüyorsunuz, görmüyorsunuz; derken bir akşam karşınızda güneş battıktan sonra incecik bir hilâli görebiliyorsunuz. Tamam, demek ki, ay dünya ile güneşin arasındaki doğrultudan, biraz daha yan tarafa kaymış. Böylece kenarı güneş ışınları tarafından aydınlanacak hale gelmiş hilâli görüyoruz. Demek ki, kavuşum noktasını geçmiş diyoruz biz buna... Araplar ictimâ noktası derler, bizde kavuşum deniliyor. Demek ki, kavuşumu geçmiş hilâl görülebiliyor.

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, yeni bir ayı böylece anlatmış. Yâni, hilâli gördüğünüz zaman, ertesi gün yeni bir aydır. Gayet kolay... O devri düşünün, çeşitli ülkeleri düşünün, çeşitli bölgeleri düşünün, insanları düşünün... Zamanı nasıl ayarlıyorlar?.. Akşamleyin ufka bakarken, ufukta yeni hilâli gördü mü, demek ki yeni ay başladı diyecek, oradan sayacak.

Peygamber SAS Efendimiz, Ramazan'ın tesbiti hususunda da bu esası koymuş:

“—Hilâli gördüğünüz zaman, ertesi gün Ramazan demektir, oruç tutmağa başlayın!” buyurmuş.

Ondan sonra tabii 29 veya 30 gün filân geçecek. Çünkü küsûratlı, küsûrat bazan bu tarafa eklenir, bazan öbür tarafa eklenir, 29 veya 30 olur. Bir daha hilâli gördüğünüz zaman da bayramdır. Artık Ramazan bitmiştir, Ramazan’dan sonraki Şevval ayı gelmiştir. Yâni, “Hilâli gördüğünüz zaman oruç tutun; hilâli gördüğünüz zaman orucu bırakın, bayram yapın!” diye, Peygamber SAS işi hilâle bağlamış olduğu için, biz hilâlin görülmesini esas alıyoruz.

“—Peki Araplar bu hesabı bizden bir gün önce niye çıkartmışlar?..”

Tabii biz Peygamber Efendimiz, “Hilâli gördüğünüz zaman yeni ay başlamıştır, ona göre hareket edin!” diye emrettiğinden, hilâli görmeyi esas alıyoruz. Şimdiye kadar da o esas alınırdı. Büyük ölçüde herkesin görmesi esas alınırdı. Hilâli gözleme önemliydi. Ramazan'da da önemliydi, Ramazan’ın bittiğini tesbit için Şevval’de de önemliydi. Bir de hacda Arafat’a ne zaman çıkacağını bilmek için, Zilhicce dediğimiz hac ayının başlangıcını da bilmek önemliydi.

Böylece en aşağı üç ayın bilinmesi önemli, bir de bunların doğru tesbiti için, daha önceki ayların tesbiti önemli olduğundan, müslümanın bu hilâli takib etmesi lâzım!.. Hilâlin macerasını bilmesi lâzım: Nasıl hilâl olur, nasıl yarımay olur, nasıl dolunay olur, nasıl tekrar küçülmeğe başlar?.. Ay başında ne zaman görülür, ay sonunda ne zaman görülür?.. Bunları tabii müslümanın bilmesi lâzım!.. Biz ona uyuyoruz. Onun için, demek ki bu akşam hilâl görülmeyecek, yarın akşam görülecek, pazar günü Muharrem'in biri olacak.

Araplar o zaman ne yapmış oluyorlar?.. Araplar, görünmesini esas almadan, teorik olarak kavuşum noktasını geçtiği zamanı esas alıyor olabilirler. Şu anda nazarî olarak göz görmez, hilâl yoktur ama, ay dünya ile güneşin arasındaki doğrultunun hizasına gelmiştir. Orada tam sıfır noktasındadır, kavuşum, içtimâ noktasındadır. Bir saniye sonrası, bir an sonrası artık yeni aydır.” diye böyle hesaplamış olabilirler.

Bu bir bilimsel temeldir, baz diyoruz buna. Bu baza göre, bu temele göre düşünürse insan, o zaman teorik olarak, "İçtimâ noktasını geçince, yarın ayı biri olur." diyebilir. Ama biz de Peygamber Efendimiz hilâl görüldüğü zaman, ertesi gün ayın biri olur buyurduğu için, biz de ona riayet etmiş oluruz. Bu da bir bazdır. Bizimki de hadis-i şerife dayanma bazıdır, temelidir. Onun için, biz pazar günü hicrî yeni yıla başlamış olabiliriz.

Tabii temenni ederiz ki, bunların hepsi ilim adamları ve devlet adamları, sosyal ve dînî meseleleri inceleyen kuruluşlar, diyanet işleri başkanlıkları tarafından karşılıklı konuşulsun; ümmet tek bir takvimle bu işi rayına oturtsun diye temenni ederiz ama, öyle değil.

Şimdi, cumartesi veya pazar günü yeni bir yıl başlıyor. Tabii bu heyecanlandırıcı mühim bir olay... Biz yeni bir yıl başladığı zaman, geçmiş yılın muhasebesine giriyoruz. "Nasıl geçti geçmiş yılımız?" diye onu düşünüyoruz. Ondan sonra da gelecek yılı nasıl geçireyim diye tefekküre dalıyoruz, planlar yapıyoruz. Bu bakımdan, bizim için önemli oluyor.

Arabî kamerî yılın Ramazan'dan sonra, bayram günleriyle başlayan Şevval ayı vardır. Ondan sonra Zilkàde vardır. *Zi'l-ka'de*, hacdan bir önceki aydır. *Ka'de*, oturmak demek. Biliyorsunuz, namazda da oturmaya *ka'de* diyoruz. Meselâ, dört rekâtlı bir namazın ilk iki rekâtını kıldıktan sonra oturuyoruz, *Et-tahiyyâtü*'yü okuyoruz, *teşehhüd* okuyoruz; buna *el-ka'detü'l-ûlâ* deniliyor. Dört rekâtı kıldıktan sonraki oturmamıza da, *el-ka'detü'l-âhireh deniliyor*; yâni son oturuş demek oluyor.

Ka'de, oturmak demek. *Zi'l-ka'de* ne demek?.. Oturulan ay demek. Hacdan bir önceki aya, acaba neden bu ismi vermişler Araplar?.. Geçen gün onların lügatlarını karıştırdım, orada izahını gördüm. Çünkü hac, Araplarda eskiden beri, geleneksel olarak, tarihî bakımdan çok önemliydi. Kabileler tabii, hacca gitmek için yola çıkacaklar, belki bir aylık yoldan, belki daha uzun bir yoldan gidecekler, Kâbe-i Müşerrefe'de hac yapacaklar. Mekke-i Mükerreme'de vazifeleri yapacaklar. O zaman düşmanlıklar, mücadeleler, husûmetler, kan davaları ve diğer mücadeleler bırakılıyor.

Bu aralarında, eski cahiliye devri Arapları arasında sosyal bir mutabakat imiş. Yâni hac yapılacak, tamam, silahları bırakalım!.. Mütareke deniliyor ya hani, veya *time out* diyorlar sporda. Yâni, "Şu anda bir ara verelim, sonra yapacağımızı yaparız!" diyorlar. İşte *Zi'l-ka'de*, oturup ara verme ayı. Neden?.. Hacılar hacca gitsin diye.

Haccın yapıldığı ayın adı da, *Zi'l-hicce*; yâni haccın yapıldığı ay demek. *Hicce* ne demek?.. Bir çeşit ziyaret demek. Yâni ziyaretler çok olabilir ama, bir çeşit ziyaret, yâni Kâbe-i Müşerrefe'yi ziyaret... Arapça'da böyle *fi'le* vezninde olunca, *masdaru'n-nev'* derler; bir şeyin yapılış nev'ini, cinsini, şeklini gösteriyor. Bir çeşit ziyaretin yapıldığı ay...

Hangi ziyaret o?.. Hani ev ziyareti mi, komşu ziyareti mi, düğün ziyareti mi?.. Hiç onlar değil; Allah'ın beyti olan Kâbe-i Müşerrefe'yi ziyaret ve usûlüne göre, o ziyaretin gerektirdiği vazifeleri yapmak.

İşte Zilhicce, içinde haccın yapıldığı ay demek. Ondan önceki ayın adı, herkesin silahları, mücadeleyi bırakıp oturduğu, Zilkàde, yâni oturma ayı... Kendi aralarında kabile mücadeleleri olsa bile, mücadeleyi terk etme ayı.

Pekiyi, hacdan sonraki ayın adı ne?.. Muharrem... Muharrem de, her şeyin, suçun, mücadelenin, kavganın, gürültünün gene haram kılındığı, yasaklanmış olduğu ay demek.

Demek ki, hacdan önce de yasak, herkes silahları bırakıp oturuyor; hacdan sonra da yasak... "Artık hac yaptın, bırak bakalım, düşmanın bile olsa dokunma!" mânâsına. Muharrem de hacdan sonraki ay oluyor ve hicrî yılbaşı oluyor.

Bu hicrî yılbaşı olması kararı, Hazret-i Ömer RA'ın halifeliği zamanında alınmış ama, teklifi de Hazret-i Ali Efendimiz yapmış. Allah şefaatlerine erdirsin... Fikir de Hazret-i Ali Efendimiz'in fikri. "Hicret esas olsun!" diye, o güzel, bilimsel ve çok isabetli teklifi, hayran olduğumuz teklifi yapan Hazret-i Ali Efendimiz.

Muharrem ayı birinci ay oluyor ama, isminin sebebi de, "Artık hacılar yerlerine varıncaya kadar savaş haram, yok!" mânâsına geliyor.

Böylece, Zilkàde haram aylardan; Zilhicce, zâten haccın yapıldığı ay, o da haram... Ondan sonra dönüşün sağlandığı, herkesin artık yurduna dönmesinin sağlandığı ay da Muharrem ayı, o da haram ay... Üç ay peş peşe, demek ki bu üç ay haram aylar oluyor.

Ama Kur'an-ı Kerim'den biliyoruz ki: "Allah-u Teàlâ Hazretleri 12 ay yaratmıştır, bundan dördü haram aydır." deniliyor. Anladık Zilkàde, Zilhicce, Muharrem haram aylardır. Dördüncü haram ay hangisidir?.. Onu da kendi aralarında yine sosyal bir mutabakatla, örf, adet olarak haram ay kabul etmişler. Bunlar cahiliye devrinin tarihî hatıraları. Ama orada kalmamış, bizim de dînî hayatımızda zamanlamamızın esası olduğu için, bugün bizim için de canlı...

Dördüncü haram ay da, bu Muharrem'den beş ay sonra gelen Receb ayıdır. Receb ayı, bu üç tane birbirine komşu, bitişik haram aylardan çok ayrı geldiği için, ona *Recebü'l-ferd* derler. Yâni, öteki haram olmayan ayların arasında tek başına kalmış demek.

Demek ki, Araplar böyle üç ay hac için mütareke yaptıkları gibi, silahlı mücadeleyi bıraktıkları gibi, bir de sıkılıyorlar, arada

bir boşlukta da bir aylık bir *time out*, bir mütareke daha yapıyorlardı demek ki. O da receb...

Hatta Receb'in bir adı da, *Recebü'l-esam*'dır. *Esam*, Arapça'da sağır demek. Niçin sağır?.. Yâni o Receb ayında da bir düşmanını görse Arap, görmemiş gibi olacak. Geldiğini söyleseler, duymamış gibi olacak, sağırmış gibi olacak... Neden?.. "Receb ayında da mücadele olmaz!" diye karar vermişler. O adet yerleşmiş aralarında. Böylece Receb de tek.

Tabii o ileride gelecek, Muharrem'den beş ay daha geçtikten sonra gelecek. O ayları da Allah, sıhhat afiyetle idrak etmeyi nasîb etsin... Üç Aylar diyoruz onlara da; Receb, Şa'ban, Ramazan... O da mânevî sevapların çok olduğu, Peygamber Efendimiz'in ibadetini çok arttırdığı bir mevsimin başlangıcı.

Evet şimdi, Muharrem ayına, yâni yeni seneye (1417) yarın veya öbür gün giriyoruz. Bir kere hepinizi candan, şöyle ayağımızın tozuyla, mukaddes beldelerin havasıyla tebrik ediyoruz. Yarın veya pazar günü başlayacak olan yeni hicrî, dînî, kamerî yılınız hayırlı olsun, mübarek olsun diyoruz...

Mübarek olsun demek, bereketli olsun demek. Bereketli olsun, hayırlı olsun, feyizli olsun... Bu yeni yılın içinde, Allah sizi mutlu etsin, daha nice yıllar mutluluğunuzu devam ettirsin... Güzel şeyler yapmanızı nasib etsin... Güzel şeylerle karşılaşmanızı nasib etsin... Bu yepyeni seneyi güzel değerlendirmeyi nasib etsin...

c. Yeni Yılda Neler Yapılabilir?

Tabii, kader Allah'ın takdiri... O ne dilerse, onu takdir edecek tabii. Dua ederiz ki, Allah bize hayırları mukadder eylesin, alın yazımıza, kaderimize hayırlar yazsın... Ama bizim için önemli olan, artık yeni bir yıl başlıyor, bu yılda neler yapabiliriz; onu hatırlatmak... Önceden hatırlatıyoruz. Bizim radyomuzun, konuşmalarımızın esas amaçlarından birisi, ibadet zamanlarını kardeşlerimize önceden hatırlatmak...

Bir kere böyle yeni bir ay başlayınca ne yapabiliriz?.. Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiyesi:

"—Bir insan kamerî bir ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutarsa; bütün ayı oruçlu geçirmiş gibi olur."

Bu, bir genel kaidenin oruca aksetmesidir. Genel kàide nedir: Allah bir iyiliği on misli ile değerlendiriyor, daha da fazla olabiliyor. Üç gün oruç tutarsa, on misli otuz gün eder. Demek ki, en aşağı mükâfat olan on misli ile bile mükâfâtlandırsa, hakîkaten bir ay oruç tutmuş gibi olacağını rakamlar da gösteriyor. Peygamber Efendimiz de buyurmuş.

O halde, biz de bu yeni yılı oruçla karşılayalım, sevgili kardeşlerim! Bu cuma gününden ilk hatırlatacağım ibadet, sevap kazanma kapısı, vesilesi, aracı, vasıtası bu... Bir kere yarın ve öbür gün oruç tutalım!

"—Bakalım Ramazan'da tutmuştuk orucu, sevmiştik. Arada oruç tutmaya tutmaya, oruca hasret kaldık, özledik." diyelim, oruç tutalım ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua edelim:

"—Yâ Rabbi, ben bu yeni yıla kendi nefsimi oruçla itaate zorlayarak, bazı şeyleri yapmamaya zorlayarak, sevdiğin bir ibadetle açıyorum, başlatıyorum. Sen bu yeni yılımı ve bundan sonraki mütebâkî bütün ömrümü böyle günahlardan uzak, günahlardan sakınarak, sevdiğin vech üzere, iyi bir müslüman olarak, kâmil bir müslüman olarak geçirmeyi nasib et yâ Rabbi!" diye, bir kere oruçla başlayalım!

Bu önemli bir karar... Yarın ve öbür gün inşâallah oruç tutarız, Muharrem'in ortasında da oruç tutarız, sonunda da oruç tutarız. Böylece bu ayın tamamını oruçla geçirmiş gibi olmayı sağlamış oluruz.

Tabii, bir geçmiş sene var. Özel, kendi hayatımız için de, bu geçmiş seneyi değerlendirmeliyiz. Hatıra defteri tutuyorsak, şöyle bir sayfaları karıştıralım; veyahut tutmuyorsak, hafızamızı yoklayalım: Bu geçtiğimiz sene nasıl geçti?.. İyi mi geçti, kötü mü geçti?.. İyi şeyler mi yaptık, kendimiz memnun muyuz yaptıklarımızdan; yoksa üzücü şeyler mi yaptık, pişman mı olduk sonunda?..

Geçmiş sene için, bir kere tevbe ve istiğfar eyleyelim!.. Tevbe ve istiğfar her zaman için geçerlidir. Tevbe ve istiğfarın şartı da tabii, bir daha günahı işlememeye azm ü cezm ü kasd etmektir. Ne demek?.. Azmetmektir. Cezm etmek, kuvvetli karar vermek; kasd etmek de yönelmek demek... Yâni, "Bu günahları

işlemeyeceğim şeytana uymayacağım, Allah'a asi olma durumuna düşmeyeceğim!" diye iyi insan olmağa, iyi şeyler yapmağa azmetmek tevbenin şartıdır. Geçmiş günahların bağışlanmasının şartı, bir daha onları yapmamağa kesin karar vermektir.

Biz de kesin kararlı bir tevbe, tevbe-i nasuh ile tevbe edelim muhterem kardeşlerim!

Herkes hacca gitmedi ama, hacca giden kardeşlerime sesleniyorum. Onlar yavaş yavaş yurda dönüyorlar. Büyük bir kısmı döndü, bir kısmı da daha dönmek üzere... Mekke-i Mükerreme'de, Medine-i Münevvere'de gördüm.

Bir insan haccettiği zaman, bütün günahları affolunmuş oluyor, tertemiz oluyor. Annesinden doğduğu günkü gibi oluyor. Onların da artık, "Ben hacca gitmiştim, günahlarım silinmişti. Aman defterime tekrar gölge düşmesin, kara yazı yazılmasın, günah yazılmasın!" diye dikkat etmesi lâzım!.. İyi müslüman olmağa çalışması lâzım!

Bir de başkalarının iyi müslüman olması için, daha çok gayret göstermesi lâzım!.. Çünkü onlar artık, özel eğitimden geçen daha bilgili, deneyimli, mübarek müslümanlar oldular.

Günahlara tevbe etmek lâzım! Tabii, şairler diyor ki:

“—Mâzî geçmiştir, yapılacak bir şey yok... Yâni yapılmışsa, ne yapalım, olmuş, bitmiştir. İstikbal de, belli değil. İçinde bulunduğun zaman önemli...”

İçinde bulunduğumuz her zamanı iyi değerlendirmeğe gayret edelim!.. Bu da daima insanın kendi kendisine:

“—Ben ne yapıyorum; doğru mu yapıyorum, yanlış mı yapıyorum?” diye sormasıyla mümkündür.

Bundan sonra, bu yeni yılda adet edinelim, her şeyi yaparken, “Ben niçin yapıyorum?” diye kendi kendimize sormalıyız. “İşte Kur’an’da emredilmiş, ondan... Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte buyurmuş, ondan... Bunu böyle yapmak müslümanlar için hayırlı, onun için yapıyorum... Bunu böyle yapmak ahiret için sevaplı, onun için yapıyorum...” diye, iyi şeyleri yapmaya niyetlenmeliyiz.

Yaptığımız şey eğer İslâmî değilse; “Ben bunu yapıyorum ama, bu İslâmî değil; hıncımdan, kinimden yapıyorum, kızgınlığımdan yapıyorum... Veya nefsime uyduğumdan yapıyorum, veya işte şeytana uyduk, yapıyoruz...” filân gibi, böyle bir durum sezinlediyseniz, derhal o işten vazgeçmeye de, kendinizi alıştırmanız lâzım!.. Yâni kendimizi tutmaya alıştırmamız lâzım!..

Bir de, önümüzdeki yıl için güzel güzel projeler yapalım! Kendi şahsımız için proje yapalım, bir... “Ben önümüzdeki yılda hangi esaslara uyarak, hangi ana prensipleri sıkı bir şekilde uygulayabilirim?” Bu bir...

Ailemiz için program yapalım: “Çoluk çocuğuma İslâm’ı öğreteceğim! Her gün Kur’an-ı Kerim’den birkaç ayet okuyacağım, ezberleyeceğim, anlatacağım... Her gün birkaç tane hadis-i şerif okuyacağım, anlatacağım... Evimiz bir medrese olacak, bir ilim yuvası olacak bir mektep olacak; İslâm’ın öğretildiği mübarek bir yuva olacak... Çoluk çocuğuma da öğreteceğim.” Bu da ailevî bir karar. Veyahut, “İşte önümüzdeki sene hacca hazırlanalım! şimdiden hacca niyet edelim!” diye güzel projeleri düşünmek.

Bir de ictimâî hazırlık, yâni toplumsal olarak, bütün müslümanların birtakım şeylere hazırlanması; bu da çok önemli... Şimdi bunu da tabii, aydın müslümanlar, münevver müslümanlar,

mütefekkir müslümanlar, alim müslümanlar, lider müslümanlar; gruplarının başında olan, önünde olan, İslâmî meseleleri iyi bilen müslümanlar ayarlayacak.

“Bu sene İslâm için topluca neler yapabiliriz?.. Ne gibi güzel kararlar alırız? Şehrimizde neler yapabiliriz, oturduğumuz beldemizde neler yapabiliriz, ülkemizde neler yapabiliriz?.. İslâm ülkeleri arasında topluca, grup halinde neler yapabiliriz?.. Ve dünyaya açılmış bir İslâmî çalışma olarak neler yapabiliriz?.. İslâm’ı başka nerelere yayabiliriz, nasıl tanıtabiliriz, nasıl reklamını yapabiliriz?.. Nerelerde, ne gibi çalışmalar yaparsak, İslâm oralara yerleşir?.. Nerelerde ne kadar müslüman var?.. O kardeşlerimizle tanışıp, acaba onlara yardımcı olabilir miyiz?.. Onlardan istifade edebilir miyiz?” diye, bir de ictimâî planlamalar yapmalıyız.

Yâni, şahsî, ailevî, beldeye ait, devlete ait, bir de devletler arası sahaya ait planlamalar yapalım! Çünkü, bu planlamaları yapıp müzakere ettikçe, toplu hareket ettikçe, tabii İslâm kalkınacak.

Bakın, İslâm ülkeleri kendi aralarında güzel işbirliği yapsalar, kendi aralarında ekonomik işbirliği yapsalar, kendi aralarında kültürel işbirliği yapsalar, ne kadar güzel şeyler olur.

Şimdi biz hac ve umre mevsiminde, buradaki yayınları, gazeteleri görmedik, dergileri takib etmedik, televizyonlardan uzak, mübarek bir hayat sürdük. Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere’de böyle müstehcenlik yok, ibadet var. Herkes beş vakit namazı ya Mescid-i Haram’da, veya Mescid-i Nebevî’de kılmaya çalışıyor. Herkeste bir ibadet aşkı var... Erkenden kalkılıyor. Sabah namazı bize göre çok erken kılındığı halde, herkes sabah namazına değil teheccüd namazı kılmağa Harem-i Şerif’e gidiyordu. Güzel, melek gibi bir hayat, meleklerin yaşantısı gibi sevaplı bir hayat...

Şimdi Türkiye’ye döndük. Türkiye İslâmî bakımdan bu kadar homojen, bu kadar yoğun, bu kadar temiz bir manzarada değil... Neden?.. Bir kere müslüman olmayanlar var... İkincisi; İslâm dışı birçok müessese var... Nedir meselâ İslâm dışı müessese?.. Meselâ, İslâm’da içki haram, ama içki var... Meselâ İslâm’da şu şu

müesseseler, veya ticarethaneler, veya eğlence yerleri vs. haram, yasak; e onlar var... Demek ki, İslâm'a göre ayarlanmamış.

Bunu da kimisi, àdetâ öğünerek söylüyor:

"—Biz laik bir ülkeyiz!.."

Laik bir ülke olmak, gayr-i İslâmî olan şeyleri yapmak, günahları işlemek demek değil ki... O onunla öğünüyor. Sanki müslüman olmamakla, günah işlemekle, şeytana uymakla, iyi bir şey yaptığını sanıyor. Halbuki, laiklik demek, insanların birbirlerine dînî bakımdan baskı yapmaması, inançlarının gereğini huzur içinde, hürriyet içinde yaşaması demek...

Bu bir sosyal mutabakat Avrupa ülkelerinde... Yâni çeşitli mezhebler, tarikatlar varmış. Harb etmişler, birbirlerini öldürmüşler, kırmışlar, geçirmişler, katliamlar yapmışlar, yüzlerce yıl birbirleriyle çarpışmışlar. Sonra demişler ki: "Biz bu inançlar dolayısıyla çarpışmışız, hata etmişiz. Yapmayalım bunu, ne yapalım?.. Laisizimi getirelim, herkes kendi inancında serbest olsun, kimse kimseye karışmasın!" demişler.

Laik ülkelerde bakıyorsunuz, dînî partiler var, dînî liderlerin politikaya girmesi var, meclise girmesi var, çalışmalar yapması var... Demek ki, bizdekinden farklı bir uygulama... Bizimki taklit, yâni bizimki yanlış. Günah işlemek, dine karşı gelmek tatlı bir şey, güzel bir şey değil. Ama, sanki laiklik o imiş gibi bazıları öyle düşünüyor. Kötü şeyleri engellemek de, sanki insan haklarına saygısızlıkmış gibi düşünülüyor.

Bugünkü gazetede vardı: Tanınmış bir manken eroin ibtilâsı dolayısıyla, işte nihayet ölmüş. Resimleri var, yere yatmış, kalmış. Genç yaşında ölmüş. Şimdi biz bu eroinle uğraşmayacak mıyız yâni?.. Hürriyet var diye, bunu engellemeğe çalışmayacak mıyız?..

"—Efendim, eroinle uğraş da, içkiyle uğraşma!"

İçki de insanı bu hale getiriyor. İçki de sonunda hasta ediyor, öldürüyor. Sen onu içiyorsun diye, ben onunla uğraşmayacak mıyım?.. Onunla da uğraşmamız lâzım!..

Sömürü, haksız kazanç.. vs. Bunlarla uğraşmayacak mıyız?.. Uğraşmamız lâzım!

Şunu demek istiyorum: Maalesef ülkemizde günahlar serbest... Günahlara müdahale adetâ ayıp, günahları işlemek sanki ayıp değil gibi bir durum var. Yanlış... Laikliğe de aykırı bir durum.

Tabii, Türkiye'de durum böyle olduğu için, insan Mekke-i Mükerreme'de, Medine-i Münevvere'de melek gibi yaşıyor ama, buraya geldiği zaman günahların işlendiği bir diyarda yaşamış oluyor. Ne yapmak lâzım?.. Beldemizi, ülkemizi, milletimizi güzel şeylere alıştırmak için çalışma yapmamız lâzım!..

Bu çalışmalar çok önemli... Bunun da tatlılıkla yapılması lâzım!.. Peygamber SAS Efendimiz'in yaptığı şekilde yapmak lâzım!.. Ayet-i kerimelerin emrettiği şekilde yapmak lâzım:

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (النحل:١٢٥)

(*Üd'u ilâ sebîli rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l-haseneti ve câdilhüm billetî hiye ahsen*) [Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!] (Nahl, 16/125) Yâni Allah'ın yoluna çağıracağız, burada durma yok... Nasıl?.. Hikmet ile, güzel öğüt ile ve en güzel bir çalışma ile, gayret sarf etmek ile...

Mücadele edeceğiz, mücadele şart ama, fazilet mücadelesi bu... Tatlı bir mücadele, insanlara mutluluk götürecek bir mücadele, kötülüklerin engellenmesini sağlayacak bir mücadele, iyiliklerin hakim olmasını sağlayacak bir mücadele...

İşte yeni yılın ictimâî hedefleri, sosyal hedefleri, toplumları ilgilendiren hedefler...

Sevgili kardeşlerim, cumanızı tebrik ederim ve yarın veya öbür gün girecek olan yeni yılınızı tebrik ederim. Allah nice nice yıllara sizi mutlulukla, sağlıkla, afiyetle, huzur ve saadetle ve yolunda yürüyen iyi bir mü'min olarak erenlerden eylesin... Ömrünüzü rızasına uygun geçirmeğe muvaffak eylesin... Dolgun, hayırlı, verimli çalışmalar yapıp, rızasını kazanmayı nasîb eylesin...

Dünyada ahirette bahtiyar eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

İnsanın şahsen iyi bir müslüman olmasını ben takdirle karşılıyorum, kendisini kurtarmış oluyor. Ama başkalarının da iyi olması için çalışmak daha güzel olduğu için, onu da özeniyorum, tavsiye ediyorum, temenni ediyorum. İnsan sadece kendisini kurtarmağa çalışmamalı, başka insanları da kurtarmağa çalışmalı; yâni sosyal yönü kuvvetli çalışmalar yapan bir müslüman olmalı!..

Hepinizin böyle, arkanızda eser bırakan müslüman olmanızı; arkanızda doğru yola çekmiş olduğunuz insanların veya insanların istifade edip dua ettiği eserlerin bırakılmış olmasını temenni ediyorum.

İnşâallah, çalışmalarınızla nice insanlar doğru yola gelip, hidayete erer... Yaptığınız hayır hasenatla nice insanlar size hayır dualar ederler... Dünyanız, ahiretiniz mâmur ve mes'ud olur. Temenni ediyorum, öyle olsun...

Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizden razı olsun...

d. Uzun Ömrün Faydası

Sözümü Peygamber Efendimiz'in mübarek bir hadis-i şerifiyle bitirmek istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[34]

مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَطُولَ عُمُرُهُ ، وَيَرْزُقَهُ اللَّهُ الْإِنَابَةَ

(أبو الشيخ عن جابر)

RE. 449/11 (*Min saàdeti'l-mer'i en yetùle umruhû, ve yerzukahu'llàhu'l-inâbeh*) "İnsanın, kişinin mutluluğunun, saadetinin emâresidir... Nesi?.. (*En yetùle umruhû*) Ömrünün

---

[34] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.268, no:7602; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.90, no:34421; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.349, no:1155; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.22; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.69; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1041, no:42657; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.326, no:8258.

uzun olması." Hepinize uzun ömürler diliyoruz onun için, bu hadis-i şerife göre. (*Ve yerzukahu'llàhu'l-inâbeh*) "Ve Allah'ın ona, kendisine yönelişi nasib etmesi." *İnâbe*, Cenâb-ı Mevlâ'ya yönelmek demek.

Tabii bu konuda günlerce, yıllarca konuşsak bitmez. Büyüklerimiz hep konuşmuşlar. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hz. bütün konuşmalarında, şiirlerinde aşkı işlemiş. Yunus Emre aşkı işlemiş. Büyük evliyâullah, sùfîler, mutasavvıflar, din alimleri aşkı işlemişler. En büyük sevgi Allah sevgisidir. Hakîkaten de aşık olunacak, hakîkî gönül bağlanacak şey, Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. O bakımdan ona yönelmek çok önemli. İnâbe, Allah'a yöneliş nasib olması çok önemli...

Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizi uzun ömürlü eylesin... Allah'ı bilen, bulan, ona yönelmiş olan ve onun yolunda çalışan, onun sevgisini, rızasını kazanan, sevgilisi olan, evliyâsı olan kullarından eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

17. 05. 1996 - İstanbul

7. TEMEL KÀİDELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Sabahlarınız hayrolsun, cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi, bu mübarek günün, güzel günün, mânevî bakımdan çok değerli olan günün ikramlarından, hayırlarından istifade edenlerden eylesin...

Muharrem ayının bir haftası geçti. Yâni, hicrî senenin ilk günlerinden bir hafta yaşamış olduk. Geçen haftaki cuma sohbetimizde, "Önümüzdeki günlerde hicrî yılbaşı gelecek, yeni yıl başlayacak. Tevbe edelim, bu yeni yılımızı Allah'ın rızasına uygun geçirmeğe çalışalım!" tarzında hatırlatma yapmıştık. Şimdi bir hafta geçti.

Tabii, insanın daima kendisini muhasebe etmesi, yâni kârının zararının, sevabının günahının ne olduğunu düşünmesi uygundur. Hadis-i şeriflerde, sahabe-i kirâmın tavsiyelerinde bu vardır. Biz de yeni yılın ilk haftasını nasıl geçirdiğimizi kendi kendimize sorup, gerekli uyarıları, ikazları kendi kendimize yapmış olabiliriz.

Şimdi bugünkü konuşmamda, daha senenin başında olduğumuz için, umûmî mânâlara sahip olan, biz mü'minleri umûmî hedeflere, büyük kaideler halinde sevk eden bir hadis-i şerifi nakletmek istiyorum.

Bu hadis-i şerifin râvisi Hazret-i Ali Efendimiz. Hazret-i Ali Efendimiz çok önemli bir kişi... Hazret-i Ali Efendimiz'i çok sevdiği için, onun grubundan olduğu için, Alevî adını alan, yâni Hazret-i Ali taraftarları diye tanınan insanlar var. Tabii, hepimiz Hazret-i Ali taraftarıyız. Peygamber Efendimiz'in sahabesinden olduğu için, Aşere-i Mübeşşere'den olduğu için, ilk müslüman çocuk olma şerefine sahib bulunduğu için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlüne savaşlarda yaptığı yardımlar için, gazalardaki kahramanlıkları için, hepimiz Hazret-i Ali Efendimiz'e bağlıyız. Günümüzde Hazret-i Ali Efendimiz'i sevmeyen herhangi bir insan kalmamıştır müslümanlardan...

Eskiden olmuş. Haricîler, yâni ehl-i insafın dışına çıkmış olan bozuk gruplardan bazıları ona muhalif olmuşlar, siyâsî birtakım sebeplerden karşısına çıkmışlar. Ama şimdi onların da kökü kuruduğu için, Hazret-i Ali Efendimiz'i sevmeyen yoktur.

Bu hadis-i şerifi o nakletmiş. Hadis olduğu için sözün önemi var; Hazret-i Ali Efendimiz naklettiği için, o da ayrıca önemli... Zâten ben, bizim ilâhiyatta okuyan hanım kızlarımıza rica etmiştim;

"—Hadi bakalım, Hazret-i Ali ile ilgili bir çalışma yapın! Hazret-i Ali Efendimiz tarafından rivayet edilmiş olan ne kadar hadis-i şerif varsa, onları toplayın, çıkartın, bir dosya haline getirin!" demiştim.

Böyle bir çalışmanın yapılması güzel! Bunun üzerinde, bu hadis-i şeriflerin anlatılarak neşredilmesi de, sanıyorum Hazret-i Ali Efendimiz RA'ı sevenler için önemli bir çalışma olacak. Bunu da inşâallah yaparız diye düşünüyorum.

Ya ben yaparım, ya da dinleyicilerimizden bir kimse heves eder; "Ben yapayım da, bu şeref de benim olsun!" der. Ona da memnun oluruz, teşekkür ederiz, "Allah yardımcı olsun!" diye dua ederiz.

a. Hayırda Yarışmak

Şimdi, Hazret-i Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş olan, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifini okuyorum. İbnü'n-Neccâr ve İbn-i Asâkir'de, Temmâm'da ve Beyhakî'nin *Şuabü'l-İman*'ında olan bir hadis-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[35]

---

[35] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.370, no:10618, 10623; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.226, no:348; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.74; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.292; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.51, no:67; ; Kazvînî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.II, s.485; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.28, no:42; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.602, no:5886; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1324, no:43440; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1403, no:2406; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.440, no:45722, 45723.

مَنِ اشْتَاقَ إِلَى الْجَنَّةِ ، سَابَقَ إِلَى الْخَيْرَاتِ ؛ وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ ، لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ ؛ وَ مَنْ تَرَقَّبَ الْمَوْتَ ، صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ ، وَ مَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ (هب. كر. و تمام ، وابن النجار عن علي)

RE. 404/1 (*Meni'ştâka ile'l-cenneti sâbeka ile'l-hayrât, ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani'ş-şehevât, ve men terakkabe'l-mevte sabera ani'l-lezzât, ve men zehide fi'd-dünyâ hânet aleyhi'l-musîbât.*)

Birbiriyle uyumlu, sonundaki sesler birbiriyle müsecca', yâni secîli, uygun, dört cümlecikten kurulmuş bir büyük cümle. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Meni'ştâka ile'l-cenneh*) "Kim cennete iştiyak duyarsa, kim cennete müştak bir kimse ise, müştak bir müslüman ise; 'Cennete şevk duyuyorum, aşk duyuyorum, cenneti özlüyorum, cenneti istiyorum. Ona iştiyakım çok fazla, yanıp yakılıyorum. Ah şu cennete girsem, ah cenneti görsem... Cennetin köşkleri, nimetleri neler acaba?..' diye kim cennete iştiyak duyarsa, ne yapar, bunun tabii sonucu nedir?.. (*Sâbeka ile'l-hayrât*) Hayırlı olan bütün işlere müsabaka eder, koşar, var gücüyle gayret gösterir, çalışır. Hayırlı işleri çok yapmağa gayret eder."

Yâni, Peygamber Efendimiz buyurmuş oluyor ki:

"—Bir iştiyak, bir özlem, bir istek, kuru bir istek olarak insanın durduğu yerde kalmamalı! 'Ben şunu seviyorum, ben şöyle şeyi seviyorum, istiyorum!' diyorsa, onun sonucu olmalı! Yâni bu isteğinin insanda bir etkisi olmalı!"

O etki nedir?.. O isteğini yapmak için gayrete gelmek, çalışmak, koşuşmak.

"—Efendim, ben tarlamdan bol mahsül almak istiyorum!"

İyi... Bol mahsül almak istiyorsan, tarlanı sür, hazırla, tohumu ek, bakımını yap; ondan sonra bol mahsül al! Tarlamdan bol mahsül çıksın deyip de, tarlaya hiç hazırlık yapmamak olmaz.

“—Ben çok bilgili bir insan olmak istiyorum, ilmi seviyorum!”

Tamam, ilmi seviyorsan, ilim öğrenmeğe kalkış! Kitapları oku, hocaları bul, alimlerin, fazılların meclislerine devam et! Gerekli çalışmaları yap!..

“—Efendim, ben biraz zengin olmak istiyorum, kimseye yük olmak istemiyorum! Kazanıp kazanıp, hayır hasenat yapmak istiyorum.”

Tamam. O zaman oturduğun yerden olmaz; çalış çabala, ticârî faaliyette bulun!

İşte her iş böyle… Tabii cennete müştak olan, cenneti isteyen, cennete iştiyak duyan insan da, tabii olarak hayırlara müsabaka edecek. Yâni koşacak, başkalarıyla yarışacak. Başkaları da cenneti istiyor.

Tabii, cennette herkes için yer var. Cennet öyle bir geniş ikramı ki Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, herkese yer var... Cennete en sonuncu olarak girecek kimse, artık ondan sonra başka girecek kimse kalmamış; şüphesiz ki, derecesi ötekilerden daha aşağıda olan kimsedir. Kusurundan dolayı ceza çekmiş, geç kalmış. Cehennemde biraz yanmış, sonra affolmuş, cennete en son giriyor. En son girecek insana bu dünya ve semâlar, gökler kadar yerler verilecek. Yâni cennet ne kadar geniş, ikramlar ne kadar çok...

O da sanacakmış ki: —en son girdiği halde, ötekilere verilenleri bilmediği için— “Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfuyla, keremiyle bana en büyük ikramı verdi.” Böyle sanacakmış, böyle düşünecekmiş. Yâni çok memnun. Azımsamak mümkün değil, çok büyük imkânlara, ikramlara nâil olacak insanlar.

Cennete bütün müslümanlar iştiyak duyuyor, istiyor. Kur'an-ı Kerim cennete girmeyi teşvik ediyor. Cennet için koşuşturmayı, gayret sarf etmeyi ayet-i kerimeler emrediyor. Cenneti metheden, ballandıra ballandıra, tatlı tatlı anlatan, özendiren ayet-i kerimeler var. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifleri var. Salihlerin, evliyâullahın o cennet için yaptıkları eşsiz güzel ibadetler, davranışlar, güzel ahlâk, hayır hasenât var... Bütün bunlar, bütün müslümanların genel vasfının, umûmî karakterinin cenneti istemek olduğunu gösteriyor.

Elbette Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikramına, rızasına herkes ermek ister. İkramının, rızasının yeri, yurdu cennet bahçeleridir. O halde cennete herkes, bütün müslümanlar iştiyak duyacak. Cennete iştiyak duyan da, hayırların her çeşidini yapacak. Hayrât, hayırlar demek; her çeşit hayrı yapacak.

Hayırların tabii, büyüğü var, küçüğü var. Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerde bunları bildirmiş. En küçük hayır meselâ, bir müslümanın yürüdüğü yolda görmüş olduğu bir ezâ verici malzemeyi, yolun kenarına koymasıdır. Diyelim ki, yolun üstüne dikenli bir dal düşmüş. Gelen geçenin ayağına takılacak, develerin, koyunların, çocukların ayaklarını kanatacak. Bunu alıp kenara koymak da bir hayırdır.

Tebessümle mü'min kardeşinin yüzüne bakmak, hayırdır. Güzel bir söz, hayırdır. Küçük de olsa, yarım hurma da olsa bir ikram, hayırdır.

Tabii, hayırların büyükleri de var. İşte büyük müesseseler yaptırıyor gayretli müslümanlar. Cami yaptırıyor, aşhâne yaptırıyor, hastane yaptırıyor, köprü yaptırıyor, çeşmeler yaptırıyor... Meselâ, hacıların su ihtiyaçlarını karşılamak için

Zübeyde Hanım, Hârunü'r-Reşid'in zevcesi denilen hanımefendi, Allah rahmet eylesin; ta kilometrelerce uzaklardan, Taif'in dağlarından, gür pınarlardan suyolları döşemiş, Arafat'a, Müzdelife'ye, Mina'ya su kanalları yapmış. Bugün de görüyoruz. Şırıl şırıl, bol su akıyor. Hacılar kendileri istifade ediyorlar, abdest alıyorlar, içiyorlar; hayvanlarına içiriyorlar, develerine içiriyorlar. Tabii, o zaman için çok büyük, zor bir iş, ama sevap kazanmak için bunu yapmış.

Gelelim bizim kendi ülkemize, meselâ, Bezm-i Alem Vâlide Sultanımız...[36] Osmanlılar zamanındaki bir valide sultan. Çok seviyorum kendisini. İstanbul'u suya sahib eylemiş. Terkos gölü onun hayratı imiş. İşte Gurabâ Hastanesi'ni yaptırmış:

"—Fakirler, garibanlar burada tedavi görsünler, para da alınmasın!" diye buyurmuş.

Çeşit çeşit hayırları var, camileri var, binaları, tesisleri var... İşte bunlar da büyük hayırlar.

Büyük alimlerin gösterdikleri faaliyetler, yetiştirdiği talebeler bir hayırdır. Bir alim, bir genç yetiştiriyor, o da alim oluyor. İslâm'a hizmet edecek, müslümanlara İslâm'ı öğretecek; o da onun hayrıdır. Hayır ille kesme taşla, tuğla ile, kiremitle olmaz. Bir insan yetiştirmek de hayırların en büyüğüdür. Hattâ tebessümle okudum, Yazıcıoğlu mübarek, *Muhammediyye*'yi yazdığı zaman, şeyhi Hacı Bayrâm-ı Velî Hazretleri'ne götürmüş:

---

[36] Bezm-i Alem Valide Sultan (1807-1853), Osmanlı Padişahı II. Mahmud'un 2. eşi ve padişah Abdülmecid'in annesidir. Osmanlı tarihinin en tanınmış valide sultanlarından biridir. Hayırseverlik için yaptığı çalışmalardan dolayı sevilen ve saygı duyulan bir Valide sultan olarak tarihe geçmiştir.

Küçük yaşta saraya câriye olarak getirilen bir Gürcü kızıdır. Oğlu Abdülmecid tahta çıktığında 16 yaşında, kendisi de 32 yaşındaydı. Oğlunun hükümdarlığı döneminde, öldüğü tarihe kadar 14 yıl süreyle (1839-1853) Valide Sultan oldu. Abdülmecid'in annesini çok sevdiği, hükümetteki nazırları seçerken annesine danıştığı bilinmektedir.

Bezm-i Alem Vâlide Sultan 2 Mayıs 1853 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti ve Divanyolu'ndaki II. Mahmud Türbesine gömüldü. İnşaatına başlattırdığı Dolmabahçe Camii henüz bitmemişti. Camiyi oğlu Sultan Abdülmecid 1855 yılında tamamlattırarak, Bezm-i Alem Valide Sultan Camii adı altında hizmete açtı. Cami zamanla, Dolmabahçe Sarayına yakınlığı nedeniyle, Dolmabahçe Camii olarak anılmağa başladı.

“—Efendim, ben böyle bir eser yazdım!” demiş.

Hacı Bayrâm-ı Velî esere bakmış, demiş ki:

“—Evlâdım, insan yetiştirmeğe yönelseydin daha iyi olmaz mıydı?”

O devrin alimleri, kâmil insan yetiştirmeye çok önem veriyorlardı. Kitabı bazıları okur, bazıları okumaz; ama insanı yetiştirdin mi, fiilî olarak hayır yapacak canlı bir varlık ortaya koymuş oluyorsun. Bütün hayrı hasenâtı da tabii, hocasına gidiyor. İşte alimlerin hayırları en büyük hayırlardır.

Tabii, kitap yazmak da çok büyük hayır... Çünkü kitap tek bir şahsa hitab etmiyor, asırlar boyu o kitap okunuyor, dinleniyor, ondan istifade ediliyor. Biz meselâ diyoruz ki:

“—İbn-i Asâkir’in kitabından Hazret-i Ali’nin bu hadisini rivayet olarak okuyoruz.”

İbn-i Asâkir bundan sevap kazanıyor. Neden?.. O kitabı yazmış, biz de o kitaptan faydalanarak hadis-i şerifi okuyoruz. O alimler o hayırları yapmasalardı, biz belki bunları bulmak için çok zorluk çekecektik bu devirde...

Eğer bir insan cenneti istiyorsa ki, bütün mü’minler ister, hatta bütün insanlar ister. “Ahirette rahat edeceksin, ebedî hayat var!” desen, istemez mi?..

Bazıları ebedî hayatı bilmiyor, ölünce toprak olacağını sanıyor kendisinin:

“—Beni yakın, küllerimi bir kutuya koyun!” diyor.

Halbuki ahiret var, ebedî hayat var. Ebedî hayatta ebedî cennet var, cennet nimetleri var... Bunu herkes ister. Yâni, “Varsa, ben de isterim!” der. Mü’min olmasa bile, anlatıldığı zaman, “Ah, keşke... Eğer öyle bir şey varsa, ne kadar sevinirim.” der.

Ahiret inancı çok sevindirici bir inanç, çok güzel bir inanç. Ahiret inancı olmayan insanlar öyle fakir insanlar ki, öyle yoksul insanlar ki... İnanamıyor, inanmamış veya inancında, kendisine öğretilen inançta böyle bir şey yok. Çok zavallı...

Ahiret inancına sahip bir insan, son derece rahat, son derece mutmain, kalbi huzur içinde, rahat içinde, içi pırıl pırıl... Neden?..

Ahireti biliyor. E ahiret varsa, ahirette de nimet varsa; Allah'ın nimetlerinin çok olduğu, çok güzel nimetlerinin olduğu çok güzel yerler varsa, hepimiz isteriz.

Yaz geldi mi, nasıl herkes:

"—Aman bizim apartmanın dar dairesinden şöyle bir yazlık yere gideyim, çoluk çocuk rahat etsin!" diyor.

Ya köyüne gidiyor, tarlalara, bağlara, bahçelere; ya yazlıklara gidiyor; ya da parası varsa büyük otellerin güzel yerlerinden rezervasyon yaptırıyor, yer ayırttırıyor. İşte insanlar Ege'nin güzel koylarına gidiyor veyahut dağların güzel manzaralı yerlerini buluyorlar, subaşlarını buluyorlar. Tenezzüh yerlerini, kır gezintisi yapılacak yerlerini ne kadar güzel biliyorlar.

Neden?.. Güzel şeyi seviyor insanoğlu. Güzelliğin hayranı güzelliği arıyor, buluyor. Subaşları, ağaç gölgeleri, güller, sümbüller, çiçekler, çayırlar, çimenler, kuzular, kelebekler, kuş cıvıltıları... Bunların hepsi insanın özlediği şeyler... Dünyada da böyle; ahirette de cennet bunların, sayılan güzelliklerin ve bilinen bilinmeyen her türü güzelliğin olduğu yer olduğu için, tabii herkes orayı arzu eder.

Arzu eder ama, kuru arzu olmaz. Arzusuna uygun müsabaka olacak. Müsabaka; yâni başkaları da koşturuyor, sen de koşturacaksın... Yarışacaksın, mü'min mü'minle yarışacak. Kavga ederek değil, itişerek değil, tatlı bir yarışma...

وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ (فاطر:٣٢)

(*Ve minhüm sàbikun bi'l-hayrâti bi-izni'llâh*) [Kimi de Allah'ın izniyle iyiliklere koşar.] (Fâtır, 35/32) "Hayırlara müsabaka ediniz, yarışınız!" diyor Kur'an-ı Kerim ayeti bize, Allah-u Teàlâ öyle emrediyor.

Tabii bu yarışmada, öteki rakibi batırmağa çalışarak yarışmak olmaz Allah'ın divanında, huzurunda, Allah'ın yolunda... Severek olacak; "Aman o kimse şu hayırları yapmış, ben de yapayım, daha fazlasını yapayım!.. Bak filânca mübarek zat, ömrünü ne kadar hayırla geçirmiş; ben de örnek alayım, ibret alayım, ben de yapayım!" diye hayırda yarışacak.

Eh yeni yılın başındayız, daha bir haftası geçti. İnşâallah biz de yeni yılımızı, bu umûmî kàideye uygun olarak, Rasûlüllah Efendimiz'in işaretine münasib düşecek şekilde, cennete bizi götürecek hayırlı işleri yapmağa müsabaka ederek geçirmeliyiz. Bu bir...

b. Şehvetleri Terk Etmek

İkinci cümle:

وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ، لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ؛

(*Ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani'ş-şehevât*) *Eşfeka-işfâk*, korkmak demek. *Şafak attı* diyoruz ya, argo bir kelime var. "Adam, böyle birden, karşısında korktuğu şeyleri görünce şafak attı." Yâni, korktu demek. (*Ve men eşfaka mine'n-nâr*) "Kim ateşten korkarsa..." Buradaki ateş, *en-nâr* diyor, harf-i tarifle gelmiş, yâni cehennemden korkarsa... (*Lehâ ani'ş-şehevât*) *Lehâ, an* ile kullanılınca, bir şeyden arzu etmeyip kaçınmak, uzaklaşmak demek. "Şehvetlerden uzak durur, şehvetlere aldırmaz. Yâni insanların hoşuna giden, iştihasını çeken, herkesin ağzının suyu aka aka yaptığı şeylerden, o yüz çevirir, arzu duymaz, bu işleri yapmaz." Neden?.. Cehennemden korkuyor.

Şehevâtın bir kısmı vardır ki, Allah yasak etmiştir. Onları yaptı mı insan, cehenneme girecektir. Ayetler bildiriyor.

Meselâ, içki... İçki yasak İslâm'da... Neden yasak?.. Aklı götürüyor. Aklı giden insan da cinayet de işliyor, her türlü kötülüğü de yapıyor. Ayrıca içki içmeye devam eden bir insan da, vücudunun karaciğerini çürütüyor, siroz oluyor. Kısa zamanda, Allah'ın kendisine verdiği vücut emanetini yıpratıyor. Hastanelerde inliyor, sonunda ölüyor.

Yâni başı tatlı başlıyor; şehvet, eğlence, keyif, çalgı, içki... Deniz kenarında, dağ başında, manzaralı yerde güzel gibi oluyor ama, sonu kötü geliyor. Toplum için zararlı, insan sağlığı için zararlı, din için zararlı... Bundan dolayı İslâm yasaklamış. Bazı

şeylerin neden yasaklandığını bilmesek bile yapmayacağız da, ama bunu çok net olarak biliyoruz.

Hattâ günümüzde, 20. Yüzyıl'ın birçok ülkesinde, ister müslüman olsun ister müslüman olmasın, bir çok yerde içkiyi yasaklıyor kanunlar. Meselâ, direksiyon başında içki içilmez. Direksiyon kullanacak bir insanın içki içmemesi lâzım!..

"—İçki içmek serbestti o ülkede, yasak yoktu?.."

İyi ama, araba kullanırsa kaza yapar. Onun için içkili araba kullanmak yasak, şoförün içki içmesi yasak... Yol boyunda içki içmesi yasak, içki satmak, bulundurmak yasak... Yol güzergâhlarında, duraklama konaklama yerlerinde içki satmak yasak...

"—Neden?.."

Birisi dayanamaz, içer, sarhoş olur, otobüsü uçuruma yuvarlar veyahut çarpışır diye.

Şehvetler sadece içki değil, sadece iştiha değil, midesinin sevdiği şeyler değil, daha başka şeyler de olabilir. Çeşitli eğlenceler olabilir... Meselâ, "Paran olsa, ne yapardın?" diye sor birisine... "Piyangodan milyarlar çıksa, ne yapardın?.."

Herkes bir şey söyleyecek tabii... "Ben ömrümü şöyle geçirirdim. Parayı har vurup harman savururdum..." vs. diyecek. İşte çeşitli arzuları var insanların. Bu arzular şiddetli olunca, bunun adı şehvet oluyor. Şehvetleri var, ama günah olan şehvetler...

Günah olmayan şehvetler de var mı?.. Var. Meselâ, insanın vücudunun ihtiyacını karşılaması için yemek yemesi normaldir. Ona da iştiha duyuyor, o da şehvet-i taamdır. Yâni, yemek yeme iştihası demek.

Nikâh meşrû... Yâni, evlilik İslâm'da meşrû kılınmış. Evlilik dışı münasebetler haram kılınmış. Yâni meşrû yoldan arzularını karşılamak ve sosyal hayatını, ailevî hayatını, ferdî hayatını, ictimâî hayatını devam ettirmek mümkün. Ama bunların dışına kayıp, gayr-i meşrû yollara kayıp, arzularımı yerine getireceğim diyen cehenneme gidecek, cezayı çekecek olduğu için, "Kim cehennemden korkuyorsa, ateşte yanmaktan korkuyorsa, şehvetlerden yüzünü çevirecek ve kendi şehevatına hakim olacak. Kendisine hakim olacak." buyuruyor.

İnsanın kendisinin duygularına kendisi tarafından fren yapılması... Bu İslâm'ın ortaya koyduğu çok önemli bir eğitimdir. İslâm'da insanın kendisi çirkin şeyler istediği halde, kendisinin onu engellemesi, çalışması vardır. İnsan bunu öğrenmek zorunda... Biz buna, *nefis terbiyesi* diyoruz.

İnsan nefsini terbiye ediyor, canı çok istediği halde yapmıyor. Duyuyorum ben, köpekleri eğitiyorlar. Köpeğin karşısına av hayvanını koyuyor, köpek av hayvanını yeyince, onun sahibi, mürebbisi, yetiştiricisi onu döğüyor. "Yemeyeceksin! Avı avladığın zaman şöyle tutacaksın ağzınla, getireceksin, sahibine bırakacaksın!" diyor. Yerse, dövüyor. Köpek dayağı yiye yiye, avlanmış olan, vurulmuş olan hayvanı çalıların arasından bulup, yemeden getirmeyi öğreniyor.

İşte bu nedir?.. Köpeğin şehvetine, yeme iştihasına hakim olmasıdır. Köpekte bile bir irade gelişiyor. Nerden gelişiyor?.. Dayak yemekten gelişiyor, cezadan gelişiyor.

İşte insanların da gayr-i meşrû olan isteklerine, şiddetli arzularına karşı, kendi kendisini frenlemesi lâzım! "Yapmamam lâzım!" deyip, yapmaması lâzım!

Bir para görüyor, sahibi orada değil. Elini uzatsa alsa, cebine koysa; tamam... Lavabonun aynasının önünde yüzük buluyor, saat buluyor. Cebine koysa, çıksa gitse; kimse bilmez ama, başkasının malı olan bir şeyi almış olacak, hırsızlık olacak. Almıyor.

Çeşitli misalleri siz de düşünebilirsiniz. İnsanın canı para ister, eğlence ister, keyif ister, uyku ister... Çıkıp da, "Yar bana bir eğlence!.. Yar bana bir eğlence!.." dediği gibi Karagöz'ün, herkesin aklında bir eğlence fikri vardır.

Cumartesi pazar nereye gidelim?.. Bu yaz nerede eğlenelim?.. O eğlencelerin sınırları var. Meşrû sınırı var, gayr-i meşrû tarafları var, çizginin öbür tarafı var, aşırısı var. İşte onları, aşırıları, cehennemden korkan yapmayacak.

"—Efendim, ben cehennemden korkuyorum..."

E o zaman, niye günahları işlemeğe devam ediyorsun?..

Tabii, günahların bir kısmı da şöyledir: Meselâ; Allah-u Teàlâ Hazretleri bize, kendisiyle ilgimizi bütün gün boyunca canlı

tutalım diye, günde beş vakit namazı emretmiş. Günde beş vakit namaz kılmak farzdır. Yâni, herkesin bu namazı kılması lâzım!.. Bu namazı kılmıyor bazı insanlar...

"—Müslüman mısın kardeşim?.."

"—El-hamdü li'llâh... Annem de müslüman, babam da müslüman, ecdadım da müslüman..."

"—E niye namaz kılmıyorsun?"

"—Üşeniyorum."

Üşenmek de negatif bir şehvettir. Yâni olumsuz bir istek. Yâni kalkmayı istemiyor, oturmayı istiyor. Keyfini bozmak istemiyor, namaz kılmak istemiyor.

Sabahleyin zordur. Hele yaz günlerinde, yaz sabahlarında sabah namazına gitmek oldukça zordur. Kalkamıyor, yataktan kalkmak zor geliyor. Uyku arzusu, şehveti daha fazla; uykudan kalkmak isteksizliği çok... O da negatif bir istek; yâni kalkmamayı istiyor, kalkmayı istemiyor. Namaz kaçıyor, veya hiç kılmıyor namazı... "Ben müslümanım el-hamdü lillâh hocam!" diyor.

Benim arkadaşlarım vardı meslekten, çalıştığım üniversiteden:

"—Allah beni affetsin, mü'minim el-hamdü lillâh! Ama ibadetlerimi yapamıyorum." diyordu.

"—Niye yapamıyorsun? Herkes yapıyor, sen de yaparsın."

Alışmamış, veyahut kendisini zorlayamıyor, o ibadetleri yapamıyor. Yapılmasının gerektiğini biliyor, sevabını biliyor; yapamıyor. Bu da bir çeşit keyfine, arzusuna uymadır. Bunu da yapmayacak.

İster kötü bir şeyleri yapmak konusunda arzusunu frenlemek olsun, ister iyi şeyleri yapmamak için içinde beliren isteksizlikleri yenmek olsun, müslümanın kendisiyle yarışması, nefsiyle mücadele etmesi gerekiyor. Nefsini yenmesi gerekiyor. Aklını hakim kılması gerekiyor. Hareketlerine kalbini, gönlünü hakim kılması gerekiyor.

Onun için, bu da çok önemli: Cehenneme inanan ve cehennemden korkan, gayr-i meşrû arzularını frenleyecek, yasak, günah olan şeyleri yapmayacak. Sevaplı olan şeyleri de yapmamak konusundaki isteksizliğini yenecek, onları da yapacak. İşin o tarafı da öyle...

c. Lezzetlere Sabretmek

Üçüncüsü cümleciklerin... Biliyorsunuz, bir büyük cümlenin içindeki küçük cümlelere, cümlecik diyoruz:

وَ مَنْ تَرَقَّبَ الموْتَ ، صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ ،

(*Ve men terakkabe'l-mevte, sabera ani'l-lezzât*) "Gözünün önünde ölümü gören, ölümün geleceğini bilen, ölümün hakîkat olduğunu anlayan bir insan, kendisini lezzetli şeylere karşı salıvermez, koyuvermez; lezzetlerden sabırlı olur. Lezzet olmayan şeyleri yapmağa koyulur."

Meselâ, gece ibadeti çok sevaplı... Geceleyin kalkar, uykusunu yener, abdest alır, seccadesini yayar, gözyaşları içinde teheccüd namazı kılar. Elini tesbihini alır, tesbih çeker. Kur'an-ı Kerim'i alır, yanık yanık Kur'an-ı Kerim'i okur... Şimdi ne yaptı bu?.. Uyku lezzetini bıraktı. Uyku lezzetine karşı sabretti, uyumayı bıraktı, gecesini ihya ediyor, ibadet yapıyor.

Tabi bu neden oluyor?.. Ölüm geliverir. Ölümden sonra da insan, bu dünyadaki fedâkârlıklarıyla, ibadetleriyle, hayrât ü hasenâtıyla derece alacağı için, biraz lezzetleri bir tarafa koyup da, lezzetsiz gibi görünse bile, insan istemese bile, sevaplı olan şeyleri yapmağa koyulmalı!..

İşin bir genel tarafı, umûmî tarafı var: Cennete götürecek şeylerde yorgunluklar ve zahmetler, sıkıntılar vardır. İbadetler zahmetlidir. Allah'ın sevaplı işleri, insanlara faydalı işler, ter dökmeyi gerektirir. İnsanlığa hizmet, halka hizmet ter dökmeyi gerektirir.

Cehenneme götüren işler de hep rahattır, keyiflidir, bencilcedir; başkalarının aleyhine bile olsa, insanın kendi keyfine hizmet etme-sidir. O halde insanın cehenneme düşmemesi, cenneti kazanması için, lezzetlerden yüz çevirebilmesi, canı istese bile sabretmesi lâzım!.. "Yapmayacağım, sabredeceğim... İbadet edeceğim, sabredeceğim..." demesi lâzım!

İbadetlere sabır, günahları yapmamak için sabır... Sabrın çeşitleri var: İbadetlere, taatlere sabretmek... Haramları,

günahları yapmamak için kendisini tutup sabretmek... Doğru yolda sebat göstermek... Allah başına bir belâ, musîbet, imtihan getirdiği zaman, onun verdiği sıkıntılara sabretmek... Bu sabır da önemli.

Ölüm olduğu için, ölümden sonrası olduğu için, ölümden sonra hesap olduğundan, mahkeme-i kübrâ olduğundan, ahirette hesap yapılırken fedâkârlara büyük mükâfatlar verildiğinden, insanın lezzetlere sabredip, ölümden sonrasına hazırlanması lâzım!

Hazret-i Ali Efendimiz'in rivayet ettiği hadisin üçüncü cümlesi böyle... Peygamber Efendimiz de kendisi şahsen böyle yaşamıştı. Sabahlara kadar ibadet ettiğini biliyoruz. Ayaklarının şiştiğini ve Hazret-i Aişe Vâlidemiz'in ayaklarını masaj yapıp oğuştururken:

"—Anam babam sana fedâ olsun! Allah senin günahlarını zaten affetmedi mi?.. Niye bu kadar kendini yoruyorsun, niye bu kadar zahmet çektiriyorsun vücuduna?.." diye böyle söyleyince;

يَا عَائِشَةُ ، أَفَلاَ أَكُونُ عَبْداً شَكُوراً ؟ (م. حم. ق. عن عائشة)

(*Yâ àişeh, efelâ ekûnü abden şekûrâ*)[37] "Yâ Aişe, Allah bana o ikramları vermişse, ben şükredici bir kul olmayayım mı?" diye cevap verdiğini biliyoruz.

---

[37] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.292, no:1062; Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.440, no:5044; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.187, no:377; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.125, no:1626; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.341, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.255, no:18269; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.9, no:311; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.419, no:1009; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.336, no:2154; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.124, no:4523; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4508; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.418, no:1325; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.156; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.200, no:1182; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.335, no:759; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.95, no:693; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.50, no:4746; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.109, no:203; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.36, no:107; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Şükür*, c.I, s.28, no:73; Harâitî, *Fazîletü'ş-Şükür*, c.I, s.48, no:50; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.384; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.306, no:7618; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.135, no:957; Mugîre ibn-i Şu'be RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.442, no:5046; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.115, no:24888; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.387, no:620; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.138, no:3810; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.128, no:190;

Demek ki, Peygamber Efendimiz'in o hali, Allah'ın kendisine ikramlarına şükür duygusundan kaynaklanıyor. “Çok şükür yâ Rabbi, beni Hàtemü'l-enbiyâ kıldın, Seyyidü'l-mürselîn kıldın, Ekremü'l-verâ, Eşrefü'l-verâ eyledin, insanların en şereflisi kıldın!” diye, Allah'ın verdiği ikramlara, rütbelere, mânevî makamlara şükür için yapıyor.

Ama nasıl yapıyor?.. Ayakları şişinceye kadar... Uyku uyumuyor, gündüzleri oruç tutuyor... Allah'ın rızasını kazanmak için, ne büyük metanet ve sabır gösterdiğini, Rasûlüllah Efendimiz'in hayatını okuduğumuz zaman görüyoruz, hayran kalıyoruz. Ne güzel!..

O azimlere, o gayretlere, o güzel huylara müslümanların da sahib olması lâzım!.. Sahib olduğu zaman, elde edilecek İslâmî faydalar ne kadar çok olur.

d. Zühd ve Musibetlere Sabır

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.497, no:4399; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.317; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.141, no:971; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.289; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.341, no:1410; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.185, no:1495; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.201, no:1184; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.401, no:8002; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1234; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.100, no:7445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.141, no:970; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.86; Tirmizî, *Şemâil-i Muhammediyye*, c.I, s.222, no:263; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1294; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.41, no:5737; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c,V, s.280, no:2900; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.346, no:7290; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.368, no:499; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.331, no:2150; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.132, no:352; İbn-i asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.138, no;1355; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.265, no:3748; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.140, no:969; Ebû Cühayfe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.350, no:3374; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.205. no:327; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.197, no:3662; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.174, no:7199, Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.185, no:1496; Ebû Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.179, no:18580; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.552, no:3632-3636; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXIII, s.85, no:35834.

Ve hadis-i şerifin içindeki dördüncü cümlecik:

وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ

(*Ve men zehide fi'd-dünyâ hânet aleyhi'l-musîbât*) *Zehide*, *fî* harf-i cerriyle kullanılınca, bir şeye karşı isteksiz olmak, müstağni olmak, arzu etmemek mânâsına gelir.

(*Ve men zehide fi'd-dünyâ*) demek, "Dünyaya karşı zühd sahibi olan, isteksiz olan, müstağni olan, dünyaya heves etmeyen, arzulamayan..." demek. Bu güzel bir duygudur. Dünyaya karşı zühd içinde olmak, dünyayı gaye edinmemek, hedef edinmemek, İslâmî huylardan bir huydur. Mü'minin gözünde dünya yoktur. Mü'minin gözünde ahiret vardır, Allah'ın rızası vardır. Kâmil mü'minler dünyanın mevkiine, makamına, şatafatına iltifat etmez.

Sahabe-i kiramın hayatını biliyoruz. Bir yere vâli olmuş, kıyafetini bile değiştirmemiş. Valilik konağına gidip orada oturmamış bile... Mütevâzi bir insan olarak yaşamış, halkın içinde yaşamış, halkla beraber olmuş; halkın arzularını dinlemiş, şikâyetlerini dinlemiş... Rasûlüllah Efendimiz zamanındaki çizgilerinden sapmamışlar. Ellerine imkân geldiği zaman dahi sapmamışlar.

Hazret-i Ömer, halife olduğu zaman, fütühâtla beytü'l-mâl-i müslimîn, yâni devletin hazinesi dolduğu zaman, bu devletin gelirlerinden de mü'minlerin maaşları herkese verildiği halde, bunun sağladığı imkânları istememiş. Elinde imkân olduğu halde kullanmamış. Mübarek kızı, Peygamber Efendimiz'in zevcesi Hafsa Vâlidemiz:

"—Babacığım, artık imkânlarımız genişledi. Bu kadar böyle kuru ekmek yemesen, bu kadar böyle yamalı cübbe giymesen..." diye söylediği halde:

"—Sen Rasûlüllah SAS Efendimiz'in nasıl yaşadığını unutuyor musun?.. İşte o çizgiyi devam ettirmek istiyorum, Rasûlüllah'a öyle kavuşmak istiyorum." diyor.

Bu nedir?.. Zühddür işte... Yâni dünyaya önem vermemek, dünyayı hedef almamak, dünyaya karşı müstağni olmak, dünyaya hevessiz olmak... Ahirete hevesi var.

İşte dünyaya karşı zühd sahibi olmak, güzel, makbul bir sıfat olduğundan, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kim dünyaya karşı böyle hevesi yok iyi bir müslümansa, ahireti hedef alıyorsa, ahiret için çalışıyorsa, dünyalığa gözü toksa, karnı toksa; o zaman, (*hânet aleyhi'l-musîbât*) ona gelen musibetler, onun gözünde hafif olur." Yâni, aldırmaz; 'Dünya hayatının normal cilveleridir bunlar, olabilir.' der, musibetlerden sarsılmaz. Musibetlere sabrı ve tahammülü çok olur. Musibetlerden dolayı kendisini darmadağın dağıtmaz, perişan olmaz, feleğini şaşırmaz. Böyle tabirlerle anlatayım.

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ ، أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ .

(*Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder*) "Kadere inanan, iman eden, kederden uzak olur, emniyette olur." buyrulmuştur.

Şimdi inancı olmayan başka insanlar ne yapıyor?.. Bir amansız hastalığa tutuluyor, veya çocuğu ölüyor, veya işinde bir kusur oluyor; köprüden kendisini aşağı atmağa kalkıyor. Polisler geliyorlar, yalvarıyorlar:

"—Etme, eyleme, aman..." diyorlar.

Veyahut bir binanın üst katına çıkıyor, "Kendimi atacağım!" diyor. Veya eline tabancayı alıyor, "İntihar edeceğim!" diyor.

Neden?.. Sabırsız... Yâni, musibetin karşısında sabr ü tahammülü yok! Böyle olmaz, mü'min öyle olmayacak. Musibeti de, Allah insanın alnına kader ve imtihan olarak yazmış. Musibet karşısında da insanın sağlam durması lâzım!.. Kulluk çizgisinde titreme ve yamulma, eğrilme olmaması lâzım!..

Tabii bunu kim yapabilir?.. Dünyaya karşı müstağni olan, dünyaya hevesi olmayan, dünyaya karşı gözü tok olan, ahiret ehli insanlar yapar; musibetlere tahammül eder.

Musîbet, insanın sıhhatine gelebilir, hasta olur; sabreder... Malına gelebilir, malı telef olur; sabreder... Çocuğuna, ailesine, yakınlarına, sevdiklerine gelir; sabreder... Daha başka şekilde olabilir, sabreder. Yâni musîbet, Allah'ın kaderinin çizgisinin, yazgısının eseri olarak insanın başına gelen bir olay... Nâhoş bir olay. Hoş değil ama, ne yapalım, Allah onu uygun görmüş. Hastalık da Allah'tan, sıhhat de Allah'tan, güzel günler de Allah'tan, üzüntülü günler de Allah'tan... O da bir imtihan.

Peygamber Efendimiz'le, mübarek elini tutup bey'at eden müslümanlar, Rasûlüllah'a her hàl ü kârda;[38]

فِي الْمَكْرَهِ وَالْمَنْشَطِ (حم. عن عبادة بن الصامت)

(*fi'l-mekrahi ve'l-menşati*) sevinçli zamanda da, hoşuna gitmeyecek zamanda da bağlı olacaklar diye yemin eder, bey'at

---

[38] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.5, s.318, no:22768, Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

ederlerdi. Yâni, “Her şey tatlı olduğu zaman sana itaat edeceğim; biraz keyfim kaçtı mı, yan çizip kaytaracağım, kaçacağım!” demezlerdi yâni.

(*Fi'l-mekrahi ve'l-menşati*) ne demek?.. Yâni, “Bana nâhoş gelen durumda da yâ Rasûlallah, ben sana bağlılığımı var gücümle devam ettireceğim; neşeli halimde de... Yâni, hoş, güzel, düğün bayram olduğu zamanda da bağlılığımı devam ettireceğim; nâhoş bir şeyler olduğu zaman da devam ettireceğim.” derlerdi. İslâm bu... Biz Allah'a bağlılığımızı böyle yapıyoruz. Bey'atımızı böyle yapmamız lâzım!..

Allah'ın takdirine karşı sabırlı olması lâzım bir mü'minin; kaderdir deyip, inanıp tahammül etmesi lâzım, dağıtmaması lâzım! İsyana, intihara, ileri geri konuşmaya, şikâyete kalkmaması lâzım!.. Zâten bunların da faydası yok, başa gelen geliyor. Büyük onu güzel söylemişler:

“—Başa gelen çekilir.”

Yâni istesen de istemesen de çekilir zâten başına gelen de; o başına geleni sabırla karşılayan mükâfat alır, mükâfat sevap kazanır. Sabırsız olan da hiçbir şey kazanamaz. Başına geleni çektiğiyle kalır, sevap da kazanamaz. Neden? İmtihanı kaybetti, onun için.

Bu hadis-i şerif çok umûmî İslâmî kaideleri ihtivâ ediyor, sevgili dinleyiciler! Cenneti istiyorsa, hayırları yapmağa yarışırcasına koşacak bir mü'min... Cehenneme inanmış, cehennemden korkuyorsa, şehvetlerden, şehvânî arzulardan kendisini frenleyecek, yasaklara yanaşmayacak, Allah'ın yasakladığı günah işleri yapmayacak... Ölüm gözünün önünde tecessüm eden bir insan, ölüme hazırlanacak, ölümden sonrasına hazırlanacak, ahirete hazırlanmak için lezzetleri terk edecek...

Dünyaya karşı zühd sahibi olabilmiş gerçek mü'min... “Dünya nedir ki? İşte ben bir yolcu gibiyim dünyada.” buyurdu Peygamber Efendimiz. Dünyaya karşı böyle müslümanlar, gözü tok olan insanlar, musibetlere karşı sabırlı olacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden dilediğimiz, hepimizi, hepinizi cennetlik eylesin... Cehenneme düşenlerden etmesin... Cehennemden azad ettiği, affettiği kullarından eylesin... Ölümden

sonrasına hazırlanmayı nasib etsin... Nefse ağır da gelse, meşakkatli de olsa, iyi şeyleri yapmaktan yılmamayı nasib etsin... Başımıza gelen felâketlerden, üzüntülerden, fitnelerden, fesatlardan dolayı da, kulluğumuzda imtihanı kaybedecek ters davranışlara düşmemeyi nasib eylesin...

Hepinize ömür boyu mutluluklar, tatlılıklar temenni ederim... Allah-u Teàlâ Hazretleri her gününüzü bir bayram gibi eylesin... Hoşça vakit geçirmenizi nasib etsin ama; eğer bir hastalık gelirse, eğer bir musibet gelirse de, bilin ki sabredenlerin mükâfâtı çok; sabretmeyenlerin de eline geçecek bir şey yok... Yâni sabırsızlığından bir şey elde edemez, sevapları kaçırır. Bağırıp çağırmasıyla, isyan etmesiyle, itiraz etmesiyle imtihanı kaybetmiş olur. Başka bir işe yaramaz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi güzel İslâmî ahlâka sahib eylesin... Bahtımızı güzel eylesin... Dünyada ahirette mes'ud ve bahtiyar eylesin; sevdiklerinizle, çoluk çocuklarınızla beraber... İki cihanda sevdiği kullarıyla beraber eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Firdevs-i A'lâ'da Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... Şu hadisi rivayet etmiş olan Hazret-i Ali Efendimiz'e de komşu eylesin... O mübareklerin yanında olmayı, komşuluklarını cennette nasib eylesin... Allah hepinizden razı olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, sevgili Akra dinleyicileri!..

24. 05. 1996 - AKRA

8. ALLAH'IN LÜTFU VE BAĞIŞLAMASI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun...

Bu cuma gününde sizlere, insanın afv ü mağfiret olunmasına sebep olacak iki konudan bahseden iki hadis-i şerifi; bir de bazı zikirlerin yapılmasıyla ilgili iki hadis-i şerif okumak istiyorum.

a. Küçük Bir Yardımın Karşılığı

Birinci hadis-i şerif İbn-i Abbas RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyorlar ki:[39]

مَنْ أَمْسَكَ بِرِكَابِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ ، لاَ يَرْجُوهُ وَلاَ يَخَافُهُ ، غُفِرَ لَهُ

(طب. عن ابن عباس)

ME. 1163 (*Men emseke bi-rikâbi ahîhi'l-müslimi, lâ yercûhü ve lâ yehàfühû, gufira lehû.*)

İnsanın günahlarının afv ü mağfiret edilmesiyle ilgili bir konu. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men emseke bi-rikâbi ahîhi'l-müslimi*) "Kim müslüman kardeşinin özengisini tutuverirse; (*lâ yercûhü ve lâ yehàfühû*) ne ondan bir şey ümid ettiği için, ne de ondan korktuğu için; sadece kardeşlik duygularıyla, yardım olsun diye özengisini tutuverirse, (*gufira lehû*) mağfiret olunur. Allah onu afv ü mağfiret eder."

O zamanlara gidelim, o zamanki sahneleri düşünelim! O zamanki toplumun kullandığı araçları, gereçleri düşünelim; yaşam dünyasını göz önüne getirmeğe çalışalım: İnsanlar o zaman ya yaya yürüyorlar, fakirse; veyahut da çeşitli bineklere

---

[39] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.286, no:10678; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.302, no:1012; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.3, s.212; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.248, no:25873; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.75, no:21543.

biniyorlar. İşte biraz daha zenginse merkep kullanır, ucuz bir hayvan... Biraz daha zenginse, at kullanır. Atın tabii kalitelileri vardır, kıymetlileri vardır, süratlileri vardır, değerlileri vardır... Veya deveye biner.

Tabii, ata binerken atın üzerine eyer dediğimiz bir takım şeyler konuluyor. İnsan çıplak atın üstüne binmiyor, ata bağlanmış olan, eyer denilen bir şeye biniyor. Böylece rahat oturabiliyor. Eyer atın karnından, ön bacaklarının arkasından sağlam bir şekilde bağlanıyor. Eyerin iki tarafında da, binen kimsenin ayaklarını sokup bastırabilmesi için, özengi dediğimiz halkaya benzer bir şeyler oluyor. Özengi hem atın üstündeyken, ayaklarıyla kuvvet almaya yarıyor. Duruşunu tanzim etmeğe, hafif ayağa kalkar gibi yapmağa yarıyor. Yarış yapanların böyle özengiye dayanıp, nasıl oturmadan atın üstünde durduklarını, belki televizyonlardan seyretmişsinizdir.

Hem atın üzerindeyken işe yarıyor, hem de aşağıdayken, atın üstüne binerken işe yarıyor. Atın üstüne binecek olan insan, eyerin özengisine, halka gibi olan, ayak geçirmeğe yarayan parçasına ayağını geçiriyor. Öbür ayağını şöyle bir kuvvetle, çevik bir hareketle zıplayıp, atıp, atın üzerinden eyerin öbür tarafına geçirince atın eyerine sıçramış, binmiş oluyor.

Özengi halka gibi bir şey, sarkıp sallanan bir şey... Sabit bir yeri yok, bağlı olduğu bir yer var. O bağlı olduğu yerin altında sallanır. Sallandığı için de, insanın ayağını oraya sokması biraz zor olur. Onun için, birisinin özengiyi tutuvermesi, ona yardım bâbında faydalı bir şey olur. Yâni özengiyi tutarsa, ata binecek olan şahıs ayağını kolayca özenginin içine geçirip, öbür ayağını hayvanın üstünden aşırıp, eyerin üstüne oturabilir.

Tabii şimdi tarihî ve biraz da bugünün binicilik sporuyla ilgili bir şeyi anlatmış olduk. Bunu şu bakımdan anlatıyoruz: (*Men emseke bi-rikàbi ahîhi'l-müslim*) "Kim bir müslüman kardeşinin özengisini tutuverirse..." diyor Peygamber Efendimiz, onun için... Kelimeler anlaşılsın, mesele anlaşılsın diye bu izahatı yaptık sevgili dinleyiciler.

Demek ki, bir müslüman isterken, öteki müslüman kardeşi de onun özengisini tutmak tarzında bile bir yardımda bulunuverse... Küçük bir yardım bu, yâni o yardım etmese bile, o özengiye er geç

ayağını sokacak. Biraz sallanır, biraz tutturamaz ama, sonunda halkanın içine ayağını sokar, böylece binmeyi yine başarır. Tek başına da başarır. Her zaman insanın yanında yardımcısı olmaz. Ama, birisinin özengiyi tutuvermesi kolaylık olur.

Çok basit bir şey, çok önemli bir şey değil, ama biraz da tevâzù tabii... Ata binen insana hürmeti, sevgiyi ifade ediyor. Özengiyi tutan insanın da tevâzùunu gösteriyor. Yâni seyis gibi, hizmetçi gibi, ötekisine yardımcı durumunda oluyor. Onun tevâzuu, iyi niyeti mânâsına geliyor. Şimdi bu, nihayet bir küçük yardımdır. İki müslüman arasında sevgiye, ilgiye dayanan bir davranıştır. Peygamber Efendimiz bunu anlatmak istiyor.

(*Ahîhi*) diyor, kardeşi demek. Tabii kardeş deyince iki şey anlaşılabilir. Bir anneden babadan kardeş olabilir. Tabii anneden babadan kardeş olunca, yardım edecek. Neden?.. Ya ağabeyidir, yardım eder, şefkat gösterir; ya da kardeşidir, büyüğü ata bindiği için hürmeten ona yardım eder. Kardeş ise, ya sevgiden, ya hürmetten, saygıdan kaynaklanan bir yardım olacak.

Ama kardeş değilse, lâlettayin bir insansa, o da müslüman kardeşi olur. (*Ahîhi'l-müslim*) Dinde aynı inanca bağlı insanlar olarak, Allah'ın birliğine inanmış, şirkten, küfürden uzak insan olarak, bütün müslümanlar birbiriyle itikad yönünden, inanç yönünden aynı oldukları için, Allah onları kardeş ettiğini Kur'an-ı Kerim'de beyan ediyor:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ (الحجرات: ١٠)

(*İnneme'l-mü'minûne ihvetün*) "Bütün müslümanlar ancak ve ancak birbirleriyle kardeştir. Sadece ve sadece kardeştir, başka bir sıfat ile anılmasına lüzum yoktur." (Hucurat, 49/10) buyruluyor.

O bakımdan çok önemli bir husus bu... Allah'a inanan insanlar, Kur'an'a inanan insanlar, Peygamber-i Zîşânımız'ın peygamberliğine bağlı insanlar, ona saygı duyan insanların hepsi birbiriyle, aynı inançta olmanın verdiği kuvvetli bir kardeşlikle kardeştirler. Allah kardeş etmiştir. Bu kardeşlik, kan kardeşliğinden de öne geçer. Eğer kan kardeşi, ana baba bir

kardeşi müslüman değilse, o zaman müslüman kardeşi daha önde olur.

Ama anne baba bir kardeşi, aynı zamanda müslümansa; tabii hem kandan kardeşlik, hem imandan kardeşlik olarak o daha kuvvetli oluyor.

Şimdi burada Peygamber Efendimiz anlatmak istiyor ki: Kendisiyle bir akrabalık bağı olmayan bir müslüman, aynı toplumda yaşadıkları mü'min kardeşlerinden birisi... Lâlettayin birisi, küçük veya büyük... "Kim müslüman kardeşinin özengisini tutuverirse..." Ne diye?.. Ayağını kolay geçirsin de, ata kolay binsin diye.

Tabii, insan birisine bu yardımı yaparken çeşitli sebeplerden yapar. Ya yağcılık için, dalkavukluk için yapabilir:

"—Gideyim şuna biraz yardım edeyim de bana bahşiş versin veya beni sevsin!" veya "Ben onun gözüne gireyim de, o da benim işimi görsün, veya bana bir memuriyet versin, bir iş versin..." gibi bir amaçla, yağcılık ve onun gözüne girmek, yaranmak için yapılır.

Veyahut da, adam şiddetlidir, kuvvetlidir, avanesi vardır, ağadır, validir, komutandır, emirdir... Korkar. Yâni yardım etmese;

"—Gel bakayım buraya! Sen bana niye yardım etmedin, niye uzaktan bakıyorsun?" der, bir kamçı vurabilir.

Meselâ, böyle bir zalim insan düşünelim. Böylelerinden de korkar.

"Bir müslüman kardeşinin özengisini, ondan bir şey ummadığı halde ve ondan korkmadığı halde tutuverirse bir insan..." İki ihtimali de Peygamber Efendimiz bertaraf ediyor. Bir şey umduğu için değil, dalkavukluğundan değil; kendisinden korktuğu için de değil... Yâni, "Aman başıma bir belâ gelmesin, def'-i belâ kabilinden şunun özengisini tutuvereyim de, şerrinden kurtulayım!" gibi bir durum da yok...

Korkmuyor da, bir şey de ummuyor. O zaman ne kalıyor?.. İhlâsla, hàlisâne, muhlisâne, sadece kardeşlikten doğan, sevgiden doğan, imandan gelen bir yakınlıktan dolayı ona yardımcı oluvermek...

Tabii, bu bir misaldir. Peygamber SAS Efendimiz etrafındaki mü'minleri eğitirken, terbiye ederken, onlara İslâm'ı öğretirken, imanı öğretirken, Allah'ın rızasının yollarını anlatırken, bugün eğitimin, çocuk eğitiminin veya talimin, terbiyenin ibret alması gereken; pedagoji dedikleri çocuk eğitiminde, küçük bir çocuğun eğitimi veyahut halkın eğitiminde, büyük küçük insanların eğitiminde ibret almamız gereken, çok güzel usüller kullanırdı.

Bu eğitim usüllerinde misal vererek, örnek göstererek anlatmak, daha kolay anlamayı sağlar. Misali verdiniz mi, misal bir şeyin öğretilmesinde kolaylıktır. O misali söylediğiniz zaman, anlamamış insan bile, "Tamam tamam, şimdi anladım!" der.

Peygamber Efendimiz etrafındaki toplumu eğitmek için, misallerle, onların gözünün önüne anlayabilecekleri sahneleri koyarak, hemen kavrayabilecekleri şeylerden bahsederek meseleleri anlatırdı. Bu da onun güzel bir misâli... Yâni günlük hayatın tablosu, hemen gözünüzün önüne geliyor: birisi atına binecek, ötekisi hemen onun özengisini tutuveriyor. Çok kolay anlaşılan bir şey...

Bu özengiyi tutmakta tabii, insan çeşitli duygular taşıyabilir. Onları da sıralıyor Peygamber Efendimiz: Bir şey ummuyor, dalkavukluk değil, yaranmak değil; korkmuyor. O zaman ne kalıyor geriye?.. Sadece ve sadece sevgi kalıyor, İslâm kardeşliği kalıyor. Yardım duygusu, müslümanın müslümanla yardımlaşması, tevâzù gibi güzel duygular kalıyor.

Böyle güzel duygularla bir müslüman bir müslümanın sadece özengisini tutuveriyor. Küçük bir olay, bir dakika içinde olan, biten bir olay... Günlük hayatımızın binbir tane olayı arasında küçücük bir detay bu... Küçücük bir teferruat... Ama ne buyuruyor Peygamber Efendimiz: (*Gufira lehû*) "Mağfiret olunur. Yâni, Allah tarafından afv ü mağfiret olunur o müslüman..."

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyoruz ki, Allah bir insanı bazen, böyle bir hareketinden dolayı da mağfiret eder, cennetine sokar. Belli olmaz, küçük bir detaydan dolayı Allah sever de, Allah'a hoş gelirse, afv ü mağfiret ediverir.

Demek ki, biz küçük detayları dahi ihmal etmemeliyiz. Küçük bir detaydan dolayı insan Allah'ın mağfiretine mazhar olabildiği gibi; kendisinin küçük sandığı, detay sandığı, teferruat sandığı bir edepsizce hareketten, bir sözden, bir şakadan, bir muziplikten dolayı, bir edepsizlikten dolayı da cehenneme kayar ayağı, yuvarlanır, gider. Bu hususta da hadis-i şerifler var.

Bunlar bize neyi gösteriyor: Dâimâ edebi muhafaza etmemiz gerektiğini, detayları dahi düşünmemiz gerektiğini gösteriyor. Tabii, ana fikir aklımızdan hiç gitmeyecek. Bizim ana fikrimiz ne:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî, ve rıdàke matlûbî*) Bizim en temelli, ana duygumuz bu: "Yâ Rabbi, benim maksudum sensin ve ben senin rızanı kazanmak istiyorum! Hayatımdaki ana hedefim, gayem bu... Ben senin rızanı kazanmak istiyorum, yeter ki sen benden razı ol!"

Bizim hayatta ana hedefimiz bu: Allah'ın rızasını kazanmak... İşte bu rızayı kazanmak için, biz pür dikkat yaşamak zorundayız. Bunun için bizim tasavvufî yolumuzda bir temel prensip var; zaman zaman söylüyorum... Aslında bu temel prensipleri uzun uzun anlatmamız lâzım ki, bu temel esaslar, kaideler, prensipler iyice bilinsin; teferruata boğulup da ana fikri kaybetmesin insanlar... Bu çok önemli!

Bizim temel fikrimiz nedir?.. Bize büyüklerimizin nasihatı, tasavvuf yolunda, mânevî terbiye yolunda çok dikkat etmemiz gereken kàidelerden birisi nedir?.. Farsça bir terim ile ifade edilmiş bunlar, tasavvufî yolumuzda: "*Hûş der dem*" prensibi.

Hûş, şuur demek. (*Hûş der dem*) "Nefes alırken, verirken şuur..." Hiç bir zaman gàfil olmayacak mü'min veyahut derviş, sôfî... Hiç gàfil olmayacak, hiç uyuklamayacak, hiç gaflete düşmeyecek, kendisini kapıp koyuvermeyecek, salıvermeyecek... Dâimâ pür dikkat olacak, uyanık olacak. Hangi konuda pür dikkat olacak?.. Allah'ın rızasını kazanma konusunda... Allah'ın rızasını kazanmak da iki yoldan oluyor:

1. Allah'ın sevdiği işleri yapmakla oluyor.

2. Allah'ın sevmediği işleri yapmamakla, onlardan dikkatle kaçınmakla oluyor. Allah'ın sevmediği sözü söylemeyecek, Allah'ın sevmediği günahı işlemeyecek, Allah'ın sevmediği zulmü yapmayacak, Allah'ın sevmediği her şeyi yapmamaya dikkat edecek.

Günahları, kötülükleri yapmamağa dikkat edecek; iyilikleri yapmayı da kaçırmamağa dikkat edecek. İşte bu bir şuur gerektiriyor. Bize büyüklerimiz diyorlar ki:

"—Bak, iyi müslüman olmak istiyorsan, Allah'ın sevdiği kulu olmak istiyorsan, dikkatli olacaksın; dikkatsiz, dağınık, derbeder olmayacaksın... Her zaman şuurlu olacaksın!.. Nefes alıp verirken dahi Allah'ı düşüneceksin, Allah'ın seni gördüğünü bileceksin, Allah'ın rızasını kazanmak fikrine göre hareket edeceksin... Günahlardan kaçınacaksın, sevaplı işleri yapacaksın!" diyorlar.

İşte bu temel prensip içinde biz, teferruat gibi görünen şeyi bile kaçırmayacağız, sevaplı ise... Teferruat gibi görünen bir kötü işi de, yapmamağa dikkat edeceğiz; küçük gibi görünse bile...

İşte bu hadis-i şerifteki misal bu: Mü'min kardeşinin özengisini tutuveriyor, Allah onu mağfiret ediyor. Evet, öyledir Allah'ın kaidesi, hadis-i şeriflerden biliyoruz. Hoş gelirse, beğenirse, razı olursa, bir hasene bile insanın cennete girmesine sebep olur.

Bu hususta büyüklerimizin güzel bir sözü var: "Allah kulunu afv ü mağfiret etmek için, onu rahmetine erdirmek için bahâ istemiyor. Yâni, 'Ver parasını, seni affedeyim, mağfiret edeyim, sana cennetimi vereyim!' demiyor. Rahmetine bahâ istemiyor, rahmetine bahâne arıyor." Yâni, bir bahâne buluyor, afv ü mağfiret ediyor. Çünkü Erhamü'r-râhimîn, çok, sonsuz lütfu var, nimetleri var. Merhameti çok geniş olduğundan, bir şeyi bahane ediyor, hadi seni bağışladım diyor.

Burada neyi bahane ettiğini anlıyoruz: Mü'minin mü'mini sevip de ona yardımcı olmasını, tevâzu ile özengisini tutuvermesini, onu afv ü mağfiret etmesine bahane ediveriyor. Küçük bir şey, ne olacak bundan?.. Yâni insan sabahtan akşama kadar kazma sallıyor, kürekle toprak atıyor, ter döküyor da, bir yevmiye alıyor. Böyle küçücük bir özengi tutmaktan mağfiret olup cennete girmek nasıl oluyor?.. Olur, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kaidesi budur.

Bu neye benzer?.. Çocuk imtihana giriyor; öğretmeni onu yazılı veya sözlü imtihan ederken birkaç soru soruyor, bütün kitabın her tarafını anlattırmıyor. Anlattıramaz, çünkü arkada başka çocuklar da var, anlattırması mümkün değil... Birkaç soru soruyor, cevap verirse, "Hadi evlâdım, çık!" diyor, bir not veriyor. Yâni geçmiş oluyor. Veyahut da bilemezse, yine "Çık evlâdım!" diyor, imtihanı kaybetmiş oluyor, sınıfta kalıyor. Yâni örnekleme ile, küçük bir iki misalle onun bilgisini yokluyor, iki üç soruyla sınıfı geçiriyor veya bırakıyor. İmtihanlar umûmiyetle böyle olur. İşte Allah-u Teàlâ Hazretleri de, bazen bir sorudan, "Tamam, kâfî, çık, seni geçirdim!" demiş oluyor.

Demek ki mü'min mü'mini sevecek... Bu hadis-i şeriften çıkan ders bu. Mü'min mü'mine yardımcı olacak, küçük bir teferruat bile olsa, özengisini tutuvermek bile olsa... Bunun mânâsı büyük; çünkü o mü'min o kardeşini Allah rızası için seviyor. Bir şey umduğundan veya korktuğundan değil, tevâzuundan, onu sevdiğinden yapıyor. Tevâzu da güzel bir duygu, sevgi de çok güzel bir duygu; onun için Allah onu mağfiret ediyor.

Demek ki, biz afv ü mağfiret olmak için çeşitli bahaneler ararız; bahanelerden birisi de bu... Yâni, Allah bizi affetsin diye isteriz. Affolunmak için de sadaka veriyoruz, namaz kılıyoruz, hacca gidiyoruz, dua ediyoruz, oruç tutuyoruz, mağfiret olalım diye... Demek ki, bazen böyle şeylerden de afv ü mağfiret olunabiliyormuş.

Birbirimizle iyi geçinmeliyiz. Birbirimize korktuğumuzdan veya bir şey umduğumuzdan değil de, sevgimizden yardımcı olmağa çalışmalıyız. Çok güzel bir hadis-i şerif, sevgili kardeşlerim!..

b. Borçluya Kolaylık Göstermek

İkinci hadis-i şerif. Yine böyle bir kàideyi öğrenmiş olacağız, bu hadis-i şeriften. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[40]

---

[40] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2301, no:3006; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.339, no:2588; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.423, no:5044; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.165, no:372; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.534, no:11248; Beyhakî, *Sünenü'l-*

مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِراً أَوْ وَضَعَ عَنْهُ ، أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لاَ ظِلَّ إِلاَّ ظِلُّهُ (حم . م . حب . عن أبي اليسر ؛ وابن مندة ، طب . عن أبي الدرداء)

ME. 1164 (*Men enzara mu'sıran ev vadaa anhu, ezallehu'llàhu fî zıllihî yevme lâ zılle illâ zıllüh.*)

Bu da yine bir müslümanın başka bir müslümana küçük bir davranışı, bir tavrı, bir muamelesi, yeni tabirle bir jesti hakkında... Şimdi, ben bu yeni tabirleri kullanmak istemiyorum. Çok sevdiğimiz bir profesör kardeşimiz var [Oktay Sinanoğlu].[41] O, Türkçe kelimeleri kullanmakta çok titiz. Diyor ki:

Kübrâ, c.V, s.357, no:10756; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.266; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.281, no:460; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadàü'l-Havâic*, c.I, s.87, no:100; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.568, no:5781; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.IV, s.29; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VIII, s.310, no:3216; Ebü'l-Yesr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.1, s.270, no:879; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.214, no:15391; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.240, no:6669; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.82, no:21560; RE. 410/6.

[41] Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu (1935 - 2015): Türk kimyacı, moleküler biyofizikçi ve biyokimyacı Türk bilim adamı.

1935 Yılında İtalya'da doğdu. 1953 yılında TED Ankara Koleji'nden birincilikle mezun oldu. 1953 yılında okul bursu ile ABD'ye gitti. 1956'da Amerika Birleşik Devletleri'nde, Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesi'nin Kimya mühendisliği'ni başarıyla bitirdi. Ertesi sene MIT'de yüksek lisansını tamamladı (1957) ve Sloan Ödülü'nü kazandı. Doçentlik tezini tamamlamasının (1958-1959) ardından Berkeley'de kuramsal kimya alanında doktorasını tamamladı (1959-1960).

1960'ta Yale Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu. 1 Temmuz 1963 tarihinde kimya alanında tam profesörlük ünvanı alarak, 20. yüzyılda Yale Üniversitesi'nde "tam profesörlük" ünvanını en genç yaşta kazanan öğretim üyesi olduğu açıklandı.

1997 yılında Yale'den emekli oldu. Yıldız Teknik Üniversitesinde Kimya Bölümü'nde profesör olarak çalışmaya başladı. 2002'ye kadar devam etti.

Sinanoğlu birçok bilimsel kitap ve makale yazdı ve birçoklarına da katkıda bulundu. Ayrıca "Hedef Türkiye" ve "Bye Bye Türkçe"(2005) gibi eserlere de imza

“—Türkçesi olan bir yabancı kelime kullandın mı, yüz bin lira...”

Kendisine diyor. Yâni, “Ben şimdi yanlışlıkla kendimi kontrol edemeyip, Türkçe bir kelime yerine, yabancı bir kelime kullandım.” Kendi prensibine aykırı, kullanmaması lâzım ama kullandı. Diyor ki:

“—Tamam, Hakyol Vakfı’na yüz bin lira vereceğim!”

Geçen gün bizi ziyarete gelmişti, sağ olsun, bir kaç defa böyle yüz bin lira cezayı hak edecek sözleri ben de söyledim, o da söyledi. Onun için ben şimdi, “Bir jest yapacak” diyeceğim ama,

---

attı. Yaşamı boyunca Kuantum mekaniği'ne birçok katkıda bulundu. P.A.M. Dirac'in de üzerinde uğraştığı ancak çözemediği "Kuantum mekaniği'nde Hilbert uzayının topolojisi ve içerdiği yüksek simetrileri" problemini çözdü..

Türkiye'de bulunduğu dönemde çalışmalarını daha çok toplumda bir Türkçe bilinci oluşturmaya adadı ve Türkçe'nin yabancı dillerin istilası altında olduğunu vurguladı. Eğitim dilinin Türkçe olması gerektiğini ve yabancı dilin takviyeli olarak öğretilmesinin gerektiğini savundu. 19 Nisan 2015 tarihinde ABD'nin Florida Eyaleti'nde hayatını kaybetti. Karacaahmet Mezarlığı'nda annesinin yanına defnedilmiştir.

yüz bin lira ceza olacak diye korkuyorum. İşte tavır diyorum, muamele diyorum, kendi kelimelerimizi bulmağa çalışıyorum.

(*Men enzara mu'sıran*) *Mu'sır*, borçtan sıkışmış insan demek. Borçlu, borcundan dolayı sıkıntıda olan insan demek... *İnzar*, *zı* harfiyle, mühlet vermek demek. Yâni, "Bir borçluya, alacaklısı olan insan mühlet verirse..." Baktı, çok sıkıştı o borçlu kardeşi, ödeyemeyecek zavallı, toplayamamış parayı, zamanında veremeyecek:

"—Haydi şuna biraz daha mühlet vereyim!" diyor.

Tamam, bu sevaplı bir harekettir. Alacaklı vakti gelince alacağını almağa haklıdır. Borçlunun da onu vermesi lâzımdır ama, bütün iyi niyetlere rağmen, bazen borçlu parayı toparlayamaz. Ev almak için para almıştır. Almıştır ama, bütün gayretine rağmen, o borç aldığı kimseye de ödeyecek parayı toplayamamıştır. Kıpkırmızı olur, üzülür:

"—Eyvah, borcumu ödeyemedim!" der.

Bu durumlar olabilir. Ticarette olur, günlük hayatta olur. Böyle sıkışmış bir insana alacaklısı mühlet verirse, yâni borcu ödemeyi biraz uzatırsa;

"—Haydi sana iki ay daha mühlet verdim, iki ay sonra alayım!" derse, bir rahatlık olacak tabii.

Adam o arada çalışacak, para bulacak, borcunu ödeyecek. Bu ona acımış oluyor, borçlunun borcunu ötelemiş oluyor. Daha sonra almaya razı olmuş oluyor.

(*Ev vadaa anhu*) *Vadaa*, koymak demek olduğu halde, *an* fiiliyle kullanılınca üzerinden almak, kaldırmak mânâsına gelir. "Kim bir borçlunun müddetini biraz uzatırsa, veyahut borcu kaldırırsa; yâni:

'—Madem veremiyorsun, pekiyi, bağışladım, haydi verme! Benim de çok ihtiyacım yok.' deyiverirse..." Bu da mümkün.

Alacaklı zengin, durumu müsait; ötekisi fakir, ödemek niyetindeydi ama ödemeye imkânı yok... Zengin şöyle bakıyor onun durumuna:

"—Haydi iki ay sonra öde, üç ay sonra öde!" diyor; bir ihtimal.

Veyahut da:

“—Ödeme canım, affettim, senin o borcunu sana bağışladım. Almıyorum, tamam, kalsın!” diyor. Böyle olabilir.

Biz Ankara’da ev aldığımız zaman, ağabeyimize borçlanmıştık. Ağabeyimiz sonra:

“—Haydi ödeme Es’ad!” dedi.

Bizim memlekette tabirdir, belki sizde de vardır bu söz:

“—Allah kardeşi kardeş yaratmış ama, kesesini ayrı yaratmış.” derler. Yâni, bütçeler farklı... Ben ona borçlu isem, parasını vermem lâzım ama, o dedi ki:

“—Tamam, affettim, bundan sonra verme!” dedi. Böylece borcumu bağışlamış oldu.

“Kim bir borçlunun mühletini biraz uzatırsa veyahut da borcu affederse, kaldırırsa...” Ne olurmuş, ikinci tarafta Peygamber Efendimiz bildiriyor: (*Ezallehu’llàhu fî zıllihî yevme lâ zılle illâ zılluhû*) “Kendinin gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde, Allah onu gölgesinde gölgelendirir.” buyuruyor.

Şimdi, bu gölge meselesi önemli... Gün meselesi, o gün de önemli... Bu gün hangi gündür?.. Gölgenin olmadığı gün mahşer günüdür. İnsanlar mahşer yerinde toplanacaklar, güneş tepelerine yaklaştırılacak, çok sıcak olacak. O kadar sıcak olacak ki, beyinleri sıcaktan kaynayacak. Terler yerlerde yetmiş arşın aşağıya kadar toprağı ıslatacak. Yâni çok ter dökecekler. Terler bazısının ayak bileği hizasına kadar yeri dolduracak. Kimisinin dizi hizasına kadar dolduracak, kimisinin beline, kimisinin boynuna gelecek. Kimisinin kulakları hizasına kadar gelecek, ağzını gemleyecek gibi ağzı hizasına kadar ter yükselecek.

Bu da, terin böyle çok olması, güneşin altında böyle ter deryasına gark olmak nedendir?.. Dünyadaki yaşamındaki kusurlarından, günahlarından dolayıdır tabii. Yâni çok günah işlemişse, mahşer yerinde beklerken bile ter döker. Kusuru azsa, teri az olur. Hayır hasenat yapmışsa, sadaka vermişse, zekât vermişse; zekâtı, sadakası bulut gibi, bulut gelmiş gibi başına gölge olacak. Herkesin güneşten cayır cayır yandığı, buram buram terlediği bir zamanda, bulutun gölgesinde gölgelenmek...

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in başının üstünde bir bulut gezerdi. O sıcak Hicaz'ın güneşinin altında, SAS Efendimiz bir bulutla gölgelenirdi. Güneş onu cayır cayır yakıp ısıtmazdı.

أَيُّهَا الْمُظَلَّلُ بِالْغَمَامَةِ !

(*Eyyühe'l-muzallel bi'l-gamâm*eh) "Ey bulutla gölgelendirilmiş yüce Peygamber!" diye, şair ona hitab ediyor.

Ahirette de insan sadakasının, zekâtının gölgesinde olacak. Bazıları nerede olacak?.. Arş-ı A'lâ'nın gölgesi altında olacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Arş-ı A'lâ'sının gölgesi, mahşer yerinin çok üstünde, mahşer halkının şöyle başını kaldırıp da gökyüzünü seyreder gibi baktığı yerde olacak. O daha güzel... O çok yüksek insanların vasfı.

İşte Allah'ın gölgesi dediğimiz gölge, Arş-ı A'lâ'nın altı, yâni çok yüksek insanların, peygamberlerin, şehidlerin, mübarek insanların gölgelendiği; mahşer halkının da böyle aşağıdan yukarıya gıbta ile baktığı insanların gölgelendiği yer.

İşte kim bir alacaklı olduğu kimseye, borçlusuna, borcunun müddetini ötelerse, uzatırsa veyahut borcunu kaldırırsa; acıdı, "Ödeyemeyecek bu zavallıcık... Pekiyi, hadi affettim, ödeme!" derse; Allah onu, kendisinin gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde, gölgesinde gölgelendirir. Yâni çok konforlu, çok mazhariyetli, çok rahat, çok güzel bir durumda olur.

Bu da neyi gösteriyor, muhterem kardeşlerim?.. Bu hadis-i şerifin üzerinde de düşünelim: Yine mü'minin mü'mini sevmesi, imanlı kardeşinin, müslüman kardeşinin sıkıntısını giderecek bir tavır göstermesi, bir muamele yapması... Bu muamele ya borcu ötelemek, ya da affetmek, bağışlamak tarzında oluyor.

Bu da sevgiden olur, acımaktan olur, merhametten olur. "Zavallıcık ödeyemiyor işte, ne yapalım, çırpınıyor... Parası olmadığı için benden borç aldı. Parayı yine toparlayamadığı için, borcunu da ödeyemiyor." diye böyle bir jest. Bu da sevgiden, merhametten olduğu için, sevgi ve merhamet duygularını da Allah çok sevdiğinden, Allah böyle mükâfatlandırıyor.

Merhametli insanı çok sever Allah... Mü'minlerin birbirlerini sevmesini de çok sever. İki müslüman birbirini Allah rızası için severse, Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenecek onlar da... Tabii o başka bir hadis-i şerif ama, madem mahşer gününde Arşının gölgesinden bahsettik, bu arada onu da söyleyelim: Arş'ın gölgesi altında gölgelenecek insanlardan bir grubu da, birbirlerini Allah için sevenlerdir, Allah için dost olanlardır. Ahiret kardeşi olanlardır.

Onun için, kardeşlik de önemli, sevgi de önemli, merhamet de önemli... İki güzel duyguyu, davranışı böylece anlatan hadis-i şerifleri size söylemiş oldum. Vaadim olan öteki iki hadis-i şerifi de hızlıca anlatayım. Ama, bu iki ilk hadis-i şeriften hissemizi alalım! Kalbimizi sevgiyle, merhametle dolduralım! Allah rızası için gönül kazanmağa çalışalım!..

Aferin Yunus'a... Kabri nur dolsun mübareğin. Ne demiş bu hususta, şiirlerinde:

Ben gelmedim dâvî içün,
Benim işim sevi içün,
Dostun evi gönüllerdir.
Gönüller yapmağa geldim.

"Dünyaya ben başka bir sebeple gelmedim, ben sevgi için gelmişim buraya..." Mü'min kardeşine karşı sevgi, Peygamber Efendimiz'e karşı sevgi, Yaradan'a, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı sevgi... Benim işim sevgi diyor Yunus Emre...

Bir de, dostun evi gönüllerdir. Yâni, Allah insanın gönlünde yer aldığından, mü'minin kalbinde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iman ve sevgi olduğundan, kalbinde Allah olduğundan; o da gönül yapmayı, yâni insanı sevindirmeyi prensip edinmiş. Aşk olsun Yunus Emre'ye... *Rahimehu'llàh, rahmeten vâsiah...*

Evet, bunları unutmayalım! Dedelerimizin zaten bildiği, uyguladığı şeyler. Edebiyata soktuğu, hayatlarında yaşadığı, Osmanlının, ecdadımızın muhteşem ahlâkı, müslüman ahlâkı bu... Bunları unutmayalım, sevgili dinleyiciler!..

c. Bazı Zikirlerin Faydaları

Gelelim üçüncü hadis-i şerife:[42]

مَنْ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيَحْمَدِ اللّٰهَ ، وَمَنِ اسْتَبْطَأَ الرِّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ، وَمَنْ حَزَبَهُ أَمْرٌ فَلْيَقُلْ: لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ (هب. خط. عن علي)

RE. 410/8 (*Men en'ama'llàhu aleyhi ni'meten felyahmedi'llâh, ve meni'stebtaa'r-rizka felyestağfiri'llâh, ve men hazebehû emrun felyekul: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh.*)

Hazret-i Ali Efendimiz'den rivayet ediliyor. Yine Hazret-i Ali Efendimiz'i seven insanlara da müjdeler olsun, onlar da can kulağıyla dinlesin diye ben seviniyorum. Hazret-i Ali Efendimiz'in ismi râvî olarak nerede geçse, hoşuma gidiyor. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz, bu Hazret-i Ali Efendimiz'in (RA ve KV) rivayet ettiği hadis-i şerifte:

(*Men en'ama'llàhu aleyhi ni'meten*) "Kime Allah bir nimet in'am ettiyse, ihsan ettiyse, kim bir nimet-i ilâhîye mazhar olduysa, kendisine nimet bahş olunduysa; (*felyahmedi'llâh*) Allah'a hamd etsin, el-hamdü lillâh desin!" Bak nimete mazhar olmuş, Allah'a hamd etsin.. Çünkü, Allah'ın en sevdiği kullar, hamdi çok yapan kullardır. Allah'ın verdiği nimetleri bilip, Allah'tan geldiğini idrak edip, Allah'ı sevip, Allah'a şükredip hamd edenleri, Allah çok seviyor.

Onun için, kime bir nimet in'am ve ihsân olunmuşsa, (*Felyahmedi'llâh*) "Allah'a hamd etsin!" *El-hamdü lillâh... El-hamdü lillâh... El-hamdü lillâh...* Allah'ın üzerimizde nice nice, sonsuz, sayısız nimetleri var.

---

[42] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.441, no:651; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.230, no:1566; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.180, no:1219; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.259, no:6442; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.85, no:21569.

(*Ve meni'stebtaa'r-rizka felyestağfiri'llâh*) "Kim rızkının geciktiği duygusuna kapıldıysa..." Eyvah, benim rızkım gelmedi, kazancım yok! Akşama ne yiyeceğim? Bugün alışveriş yapamadık, eve ne götüreceğim?.. Bazen insan bu duygulara düşüyor.

Hocamız'la seyahate giderdik, misafir olurduk bir eve. O evin sahibi, gelir benim kulağıma derdi ki:

"—Yâhu hiç dükkânda hareket yok, hiç müşteri gelmiyor. Piyasanın durumu çok fena, bir kuruşluk alışveriş yapamıyoruz günlerdir..." derdi.

Biz de misafir gitmişiz. Hocaefendimiz var, biz varız, misafiriyiz. Ama ev sahibinin dükkânında hareket yok, alışveriş yok... Çok rastladım, çok oldu bu olaylar.

Akşam gelir yüzü gülerek:

"—El-hamdü lillâh!" der.

"—Ne oldu?.."

"—Bir buzdolabı sattık, bir bisiklet sattık, bir şunu sattık, bir bunu sattık... Çok güzel bir kazanç oldu."

Neden?.. İşte Allah misafirin rızkını gönderiyor. Eve misafir gelince, bereket gelir. Misafirin de rızkı gelir, ev sahibi de o rızıktan istifade eder, herkese bir ferahlık gelir. Ama ilk başta ne yapıyordu?.. Sabahleyin, "Eyvah, paramız yok, pulumuz yok, ne olacak?" filân diyordu. İşte sonra geldi. İnsan bazen böyle telaşlanıyor.

(*Ve meni'stebtaa'r-rizka*) "Kim rızkının biraz geciktiği gibi bir duyguya kapılırsa..." Gecikmez, zamanında gelir. Yazılan rızık gelir. Ama insanoğlu bazen onu, "Gelmedi, gelmeyecek gàlibâ?" filân diye gelmeyecek sanır, korkar, telâşlanır.

Ama bazen de gelmeyebilir, rızık kesilir. Neden kesilir?.. İşlediği günahtan rızık kesilir... Pislikten rızık kesilir, bereket kaçar. Hatta evin pisliğinden, pasaklılığından dolayı bile rızık kesilir. Onun için, evin de tertemiz, pırıl pırıl olması lâzım! Üstün başın da, elbisenin de temiz olması lâzım!.. İslâm bu...

Kesilebilir. Böyle bir şeyi sezen bir insan ne yapsın?.. (*Felyestağfiri'llâh*) "*Estağfiru'llâhe'l-azîm*" desin. "Yâ Rabbi, kusurum varsa, beni afv ü mağfiret eyle... Bilerek bilmeyerek günah işlemişsem, beni bağışla yâ Rabbi... Afvını, mağfiretini taleb ediyorum." diye istiğfar eylesin...

Peygamber Efendimiz istiğfarı çok söylememizi bize tavsiye ediyor muhterem kardeşlerim! Bunu da bu arada bastırarak söyleyeyim. Ben zaten bütün kardeşlerime tesbihleri çekeceksiniz diye vazife verirken, bunu söylüyorum:

"—Yüz defa *Estağfiru'llàh* deyin!"

"—Nereden, niye yüz tane dedin Hocam?.. Bana her gün yüz tane *Estağfiru'llàh* çek dedin, niye dedin?.."

Hadis-i şeriflerden alıyorum da, onun için söylüyorum. (*Felyestağfiri'llâh*) "Allah'a tevbe ve istiğfar edin!" buyruluyor. Başka hadis-i şerifler de var. Peygamber Efendimiz bile kendisi, "*Estağfiru'llàh*" derdi, "*Allàhümma'ğfir lî*" derdi. Hepsi aynı kapıya çıkıyor, aynı mânâyı taşıyor. Yâni, "Beni mağfiret et yâ Rabbi! Günahlarımı ört, bağışla, sil..." demek.

"Belki günah işlemiştir de rızkı ondan kesiliyordur, bereket ondan kaçmıştır. Günahı bıraksın, tevbe ve istiğfar etsin!" demiş oluyor. Bu da önemli... Keşke zamanımız olsaydı da, bunu da uzun uzun anlatsaydım. Belki bir başka zamanda uzun uzun anlatayım. Günah işlediği zaman insanın, nasıl bereketin kaçtığını anlatayım! Tevbe ve istiğfar edince, nasıl rızkının bollaştığını, bereketin geldiğini anlatayım!.. Ama bunu bu kadar bilin burada: *Estağfiru'llàh* diyeceksiniz.

(*Ve men hazebehû emrun felyekul: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh.*) "Kimi bir iş, bir olay üzer de mahzun ederse; bir işten dolayı mahzun olan kimse de, '*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*' desin!"

"—Ne demek "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*", mânâsı ne bu sözün?.. Bu denilmesi istenen mübarek cümlenin mânâsı ne?..

Bunun mânâsı: "Bütün güç ve kuvvet Allah'ın elindedir. O ne isterse öyle yapar. Kaderden dolayıdır bu olan... Bu olayı, bu tatsız, hüzün verici olayı da izâle etmek, yine Allah'ın şânındandır. Allah ona kàdirdir. Ben ona dayanıyorum, o afv ü mağfiret eder." demiş oluyor insan...

Bu sözü de, bu mânâsını bilerek söylemesi, mü'mine çok kâr getirir. Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor: "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" desin!

Bizi günlük olaylarımızda, çevremizde, kendimizle, yakınlarımızla ilgili oluşmuş olan, başımıza gelen çeşitli olaylardan dolayı, çeşitli üzüntüler kaplar; mahzun oluruz, üzülürüz:

"—Hay Allah, bizim çocuk hastalandı... Hay Allah, arabanın şurası arızalandı... Hay Allah, mahsul tarlada şöyle oldu, böyle oldu..."

Yâni bir şeyler olur, üzülürüz. Böyle olumsuz şeyler olduğu zaman, mahzun oluruz. Ne diyecekmişiz o zaman: *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh...*

Bu hem kadere imanı ifade ediyor, hem de iyiliği de Allah'ın verdiğini ifade ediyor, Allah'tan istemeyi de ifade ediyor. Hem kaderden, kadere iman duygusundan dolayı kalbin huzura ermesini sağlıyor; hem de, "Bu üzüntüyü izale edecek de sensin yâ Rabbi! Sen izâle ediyor, güç kuvvet sende..." demiş oluyor insan bu sözü söyleyince. Allah'a yalvarmış oluyor, "Evet, bu şu anda böyle ama, bunu Allah kaldırır." demiş oluyor.

Bu çok önemli bir cümledir muhterem dinleyiciler! "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" sözünü çok söyleyin, ama mânâsını tada tada söyleyin!

Biliyorsunuz, "*Lâ ilâhe illa'llàh*"ı söylüyoruz, imanımızın gereği; "Allah'tan başka ilah yok! biz kâfir değiliz, müşrik değiliz, taşa tapmıyoruz, haça tapmıyoruz, insana tapmıyoruz, maddeye tapmıyoruz, paraya tapmıyoruz, şöhrete tapmıyoruz... Allah'ın varlığına, birliğine inanmışız, ona kulluk ediyoruz." *Lâ ilâhe illa'llàh*'ın mânâsı bu... Bu âşikâre tevhiddir.

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) "Güç kuvvet sadece Allah'ındır. Allah'tan başkasında güç kuvvet yoktur. Ne dilerse, Allah'ın dediği olur. Binaen aleyh, ben onun sevgili kulu olursam, kimse bana zarar veremez. Her türlü hayırı da Allah bana verir." demek.

Biliyorsunuz, İbrâhim AS'ı yakmak için ne kadar büyük ateşler yaktılar da, yakamadılar. Firavun nasıl ordusuyla Mûsâ AS'ı öldürmek için kovaladı da, öldüremedi; kendisi boğuldu. İşte "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*"ın peygamberlerin hayatlarından, peygamberlerin mâcerâlarından misalleri bunlar...

Onun için "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*"ı çok söyleyin!.. Hüzünlü zamanlarımız olur, üzüntülerimiz vardır her zaman... Kimisinin işi ters gider, kimisinin başına bazı üzücü olaylar gelebilir. "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" diyeceğiz.

d. Nimetin Devamı İçin

Dördüncü hadis-i şerif de bu konuyla ilgili. Onun için, ikisi bir takım teşkil ediyor:[43]

مَنْ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً ، فَأَرَادَ بَقَاءَهَا ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ (طب. عقبة بن عامر)

ME. 1166 (*Men en'ama'llàhu aleyhi ni'meten, feerâde bekàehâ, felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh.*)

Bir önceki hadis-i şerifte, "Kime bir hüzünlü, üzücü olay gelmişse..." demişti. Burada da işin müsbet tarafını, olumlu tarafını ifade ediyor Peygamber Efendimiz:

(*Men en'ama'llàhu aleyhi ni'meten*) "Allah kime bir nimet ihsan etmişse..." İşte bir kazanç kazandı, bir güzel şeye sahib oldu, sevindi, bir nimete mazhar oldu. (*Feerâde bekàehâ*) "Eğer bu işin devamını arzu ediyorsa; 'Nimet üzerimden kaçmasın, gitmesin, devam etsin, bâkî kalsın nimet üzerimde... Bu ihsan, bu lütf-u ilâhî elden kaçmasın!' diye istiyorsa; Allah ona bir nimet vermiş ve 'Bu nimet kaçmasın, üzerinde dâimî olsun, kaybolmasın, gitmesin!' diye kim istiyorsa; (*Felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh.*) o da '*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*' sözünü çok söylesin!.."

---

[43] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr,* c.XVII, s.310, no:859; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.56, no:155; Ukbe ibn-i Àmir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.682, no:1955; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.122, no:16909; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.84, no:21567; RE: 410/9.

Demek ki, “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*”, hem insan mahzun olduğu zaman söylenen bir söz, hem de bir nimete mazhar olduğu zaman, o nimetin devamını sağlayacak olan bir söz...

Burada bir başka mânevî hakîkati daha, Peygamber Efendimiz bize öğretmiş oluyor: İnsanlara nimetler gelir ama, insanlar kusur işlerse, nimet elinden alınır. “Sen edebsizsin, nimetin kıymetini bilemedin, Allah’a şükredemedin! O halde elinden gitsin de gör bakalım terbiyesizliğinin, edebsizliğinin, idraksizliğinin, nimetin kadrini bilmemenin cezasını çek!” diye Allah o nimeti alıverir elinden...

Kıymeti bilinmeyen nimet ne olurmuş?.. Elden alınırmış. O zaman ne yapacağız?.. Nimetin kıymetini bileceğiz, nimeti veren, mün’im-i hakîkî Allah’a hamd edeceğiz ve “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*”ı çok söyleyeceğiz.

Birden büyük bir kazanç sağladınız... Birden bir ev sahibi oluverdiniz... Birden güzel bir iş size ihsan olunuverdi... Birden Allah güzel bir çocuk ihsân etti... İstiyorsunuz ki bu devlet, bu nimet elden kaçmasın; çocuk yaşasın, maaş eksilmesin, insan işten atılmasın... Neyse yâni, herkesin başına hayatında çeşitli sevindirici şeyler, nimetler geliyor, her zaman nimetler yağıyor.

Bunların kaçması nereden olur?.. Günah işlediği zaman ve kadrini, kıymetini bilmediği zaman, şükrünü edâ etmediği zaman olur. Bunun devamını istiyorsa bir insan, “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*” diyecek. Bu ne demek?.. Demin de söyledik: “Güç kuvvet sadece Allah’tadır. Yâni bunu veren Allah’tır. Çünkü güç kuvvet ondadır, bu nimetleri bana gönderen odur. Nimeti devam ettirecek olan da odur.”

O halde, “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*” duygusunu içinde böyle canlı tutan insanı Allah seviyor. Nimetin kendisinden olduğunu, onu devam ettirecek olan da kendisi olduğunu bildiği için... Bu gizli tevhid... Yâni insanın içinde olan hakîkî tevhid... *Lâ ilâhe illa’llàh*’ın daha ince bir seviyesi, merhalesi, kademesi, derecesi olmuş oluyor. Onu söylediği zaman, nimet de dàimî oluyor.

O halde, Allah-u Teàlâ Hazretleri üzerimizde nimetlerini dâimî eylesin diye, *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*’ı çok söyleyelim!

Elimize aldık mı bir güzel tesbih?.. Aldık. *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*'ı da, *Lâ ilâhe illa'llah*'ı da, *Estağfiru'llàh*'ı da çok çok söylemeliyiz ki, böyle bu güzel şeylere sahib olabilelim!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri, hepimizi İslâm'ı iyi bilen kullarından eylesin... Görüyorsunuz, İslâm'ı bildikçe insanın neşesi artıyor, ümidi yükseliyor, imanı kuvvetleniyor... İlim çok güzel bir şey, İslâm çok büyük bir nimet... Hadis-i şerifleri okudukça, İslâm'ın ne kadar büyük bir nimet olduğunu görüyoruz.

Onun için, Allah bizim ilmimizi, irfanımızı arttırsın, nimetlerimizi arttırsın... Şükrümüzü, hamdimizi de güzel yapmayı nasib eylesin... Şükrümüzü, hamdimizi de arttırsın... Her gününüz mübarek olsun, hayırlı olsun, mutlu olsun...

Sevgili dinleyiciler, Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi hem dünyada hem ahirette aziz ve bahtiyar eylesin... Dünyada sıhhat afiyet, huzur ve saadetle yaşamayı nasib eylesin... Ahirette de cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... Firdevs-i A'lâ'da rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin... Cemâlini gören, selâmına mazhar olan kullarından eylesin cümlenizi...

Sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

31. 05. 1996 - İstanbul

9. DÜNYA SEVGİSİ VE ZÜHD

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlenizi, cümlemizi dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına nâil eylesin, cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

a. Peygamber SAS'in Zâhidliği

Peygamber (*Salla'llàhu aleyhi ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn, ve selleme ve bârik, kesîran kesîrâ*) Hazretleri, nasıl bir hayat geçirdi; hepimiz müslüman olarak az veya çok okumuşuzdur, biliriz. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini duymuşuz, dinlemişiz ve kendi kendimize tefekkür etmişizdir.

Peygamber SAS Efendimiz şâşaalı, saltanatlı, debdebeli, haşmetli, zînetli, süslü bir hayat geçirmedi. Son derece sâde bir yaşam sürdü ve eline imkânlar geçtiği halde bile, bu sâde, basit yaşamını değiştirmedi.

İmkânı olmayan bir insanın fakîrâne, sâde yaşaması normaldir. İmkânı yok, mecbûren öyle yaşıyor. Ama imkânı olan insanların mütevâzi yaşamaya devam etmesi, sâde bir hayat sürmeye devam etmesi, bu önemli bir hadisedir.

Peygamber Efendimiz öyle yaşadı. Hasır üstünde yattı. Kendisine yumuşak bir yatak hediye eden bir kimsenin yatağını, bir gece üstünde yattıktan sonra, ertesi gün teşekkür edip iade etti: "Bu yatak beni çok rahatlandırıyor. Gece çok rahat uyumuşum, gece ibadetine kalkamamışım. Onun için bunu geri al!" dedi.

Sâde bir sofrası vardı. Aylarca evinden duman tütmezdi. Halkın arasında idi, halktan ayrılmamıştı, kopmamıştı. Evi Mescid-i Şerifine bitişik idi ve sâde idi. Peygamber SAS Efendimiz'in evinin o eski hali, maalesef muhafaza edilmemiştir.

Mescid genişletilecek diye yıkılırken, o eski halini bilenler, yıkılmasını istememişler ve ağlamışlardır. Demişlerdi ki:

"—Ah, Peygamber Efendimiz'in odaları yıkılmasaydı da, bunların ne kadar sâde olduğunu, ne kadar basit olduğunu, ne kadar küçük olduğunu halk *ilâ nihâye* bilseydi. Yâni, asırlarca sonra gelenler de, Peygamber Efendimiz'in evi ve odaları nasıldı, bilselerdi."

Nasılmış ebadı Peygamber Efendimiz'in odalarının?.. Eni bir arşın, boyu üç arşın... Yâni bir somya sığacak kadar, bir yatak sığacak kadar küçük bölmeler halindeydi. Yemesi öyle sâdeydi, yatması sâdeydi, hareketleri sâdeydi. Her şeyiyle Peygamber SAS Efendimiz sâde bir hayat sürdü ve sâde bir hayatı tavsiye etti.

Sahâbe-i kiram da öyleydi. Peygamber Efendimiz'den sonra halife oldular bazıları... Devletin başına geçtiler. Devletin beytülmâli, yâni hazinesi ellerinin altındaydı. Tabii ona asla el uzatmazlardı. Kendilerinin devletten aldıkları maaşları vardı, onu dahi ölçülü harcarlardı. Ellerinde imkân olduğu halde, sade yaşantılarını mâlî imkânlarına göre değiştirmemişlerdi, yâni lüksleştirmemişlerdi.

Hazret-i Hafsa Vâlidemiz, Peygamber SAS Efendimiz'in zevcesi, Hazret-i Ömer'in kızı... (*Radıya'llàhu anhümâ*) Babasının halife olduğu sırada, emîrü'l-mü'minîn olduğu sırada sofrasını görüyor. Çok kaba, çok kuru, tatsız tuzsuz yemekler yediğini görünce diyor ki:

"—Babacığım, artık mâlî imkanlarımız gelişti. Herkesin maaşı var..."

Tabii, devlet kocaman bir devlet olunca, ticârî mallar da daha rahat gelip gidebiliyor ve mâlî imkânı artan insanların da alması, onlardan istifade etmesi mümkün oluyor. Eskiden yokluk vardı, ticaret kısıtlıydı, para kısıtlıydı. Parası olsa bile mal almak zordu. Şimdi o durum yok...

Babasına acıdığı için, "Biraz daha durumunu güzelleştirsen, biraz daha şöyle midene rahatlık verecek yiyecekler yesen!" diye hatırlatmıştı. Hazret-i Ömer RA şiddetle reddetti:

"—Peygamber SAS Efendimiz'in zevcesisin, onun nasıl yaşadığını biliyorsun; öyleyken bana bunu nasıl teklif edebilirsin?.. Ben onların yolundan ayrılmam!" dedi.

Öbür ashâb-ı kiram da öyleydi. Hazret-i Ali RA Efendimiz, aynı şekilde sâde hayat sürmüştü. Onların hayat hikâyelerini, terceme-i hallerini okuduğumuz zaman, hepsinde bunu görürüz.

Abdullah ibn-i Mes'ud vali olmuştu, Selmânü'l-Fârisî vali olmuştu ama, durumlarını değiştirmemişlerdi. Valilik konağına girmemişlerdi, üzerlerine şâşaalı, gösterişli elbiseler giymemişlerdi.

Bunların hepsi neden?.. Bunların hepsinin temelinde bir duygu vardı: Dünyayı umursamamak, dünyaya değer vermemek... Dünyalık dediğimiz mal, mülk, ihtişam ve rahatlığı gàye edinmemek... Ahireti istemek, ahirete rağbet etmek... Allah'ın rızâsını düşünmek, Allah'ın rızasını kazanmak için çalışmak... Geceleri ibadetle, gözyaşlarıyla ihyâ etmek; gündüzleri halkın hizmetine koşup çalışmak, hizmet yapmak... Hayırlı iş yapmak, başkalarının gönlünü almak ama, başkalarının malını mülkünü almamak... Başkalarının hakkı olan imkânlar elinin altında olsa bile, onu kendi lehine kullanmamak ve sâde hayatı devam ettirmek... İşte buna zühd, zâhidlik deniliyor.

Dünyada zâhid olmak; yâni dünya hayatını çok önemli görmemek, ahiret hayatını önemli görmek, ahiret hayatına çalışmak önemli bir duygudur ve makbul bir duygudur. İşin doğrusu da odur; çünkü, mü'min için ahiret kıymetlidir. Herkes için ahiret daha önemlidir. Mü'min ahirette çok büyük mükâfatlara nâil olacaktır. Kâfir, suçlu, âsî, mücrim de ahirette çok büyük cezalara çarptırılacaktır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bu dünyada emrettiklerini yapmak gerekiyor, ahiretteki mükâfatları kazanmak gerekiyor. Çünkü, ahiret dünyanın sonucudur, dünya ahiretin tarlasıdır. Allah-u Teâlâ Hazretleri dünya hayatındaki davranışlarına göre, insanlara ahirette muamele edecektir. Mükâfat veya ceza verecektir.

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ . أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

(التين:٧-٨)

(*Femâ yükezzibüke ba'dü bi'd-dîn. E leysa'llàhu bi-ahkemi'l-hàkimîn.*) "Bu mükâfatı inkâr mümkün mü?.. O mükâfat, karşılık ve cezâ; insanın yaptığı işlere göre ahirette karşılığını görmesi inkâr edilir mi?.. Bu mutlaka olacak!.. Allah hakimlerin en adaletlisi, en hikmetle hükmedicisi değil mi?.." (Tîn, 95/7-8) Mutlaka haklı hakkını alacak, haksız cezâsını çekecek, zalim ettiğini bulacak!

Ahiret önemli... Onu inkâr etmek, onu gözden çıkarmak mü'min için mümkün değil... Onun için zühd önemli bir duygudur.

Rahmetu'llàhi Aleyh Hocamız'ın da, o güzel isminin bir tanesi de Zâhid idi. Muhammed Zâhid... Bu isim konuluyor. Evlâtlarımıza severek Zâhid ismini koyuyoruz. Dünya önemli değil... Bu dünya hayatı çalışmak içindir, rahat yeri değildir; ahiret önemli, ahirete rağbet etsin, ahirete çalışsın diyedir.

Bundan ne hasıl oluyor?.. Böyle bir duygu, dünyaya önem vermemek, Peygamber SAS Efendimiz'i ve sahabe-i kirâm (*rıdvânu'llàhi teâlâ aleyhim ecmaîn*) hazretlerini ve kâmil müslümanları, sàlih kulları hangi noktaya götürmüş?.. Onların hayatlarının en belirgin, en çarpıcı, hemen göz önüne gelen tarafı, hiç kimsenin hakkına, malına el uzatmamışlar. Adaletle hareket etmeğe gayret etmişler, kimsenin bir zerre hakkını yememeğe çalışmışlar. Haksız kazanca sırt dönmüşler, haksız kazancı reddetmişler; önlerine gelse bile ellerinin tersleriyle itmişler, sahibini azarlamışlar. Bu teklifi yapanı haşlamışlar, "Olmaz böyle şey!" demişler. En belirgin özelliği bu: Haram yememek, açgözlülük yapmamak, başkasının hakkına, malına el uzatmamak...

Zühdün ikinci tezâhürü nedir?.. Tabii, bu birinci, ikinci dediğimiz bizim sıralamamıza göredir. Allah indinde hangisi daha kıymetli, Allah-u Teâlâ Hazretleri bilir. İkinci özelliği de, ahirete rağbet edip, ahiret için var gücüyle çalışmaktır. Zâhid olan insan, aynı zamanda àbiddir. Onun için, àbid ve zâhid kelimesi ekseriyetle beraber kullanılır.

Dünya değerli olmadığına göre, ahiret önemli olduğuna göre, o ibadetlerine sàdıktır, vefâlıdır, devamlıdır. Gece ibadetlerine kalkar; çok kıymetli bir ibadet olan gece ibadetini aşk ile, şevk ile yapar. Aşıktır; çünkü böyle hâlisâne yapılan ibadetler, insanın

kalbini nurlandırıyor; aşkullahı, muhabbetullahı hasıl ediyor. Àbid ü zâhid olan kimse, Yunus Emre gibi gece gündüz yanan, yakılan bir aşık-ı sàdık oluyor. Yapılan bir şeyden sonra meydana gelen sonuç bu...

Dünyayı sevmeye gelince, insan bu hayatı seviyor. Bu hayattaki imansızların peşinden koştuğu, rağbet ettiği, yağmaladığı, kavgalaştığı şeyleri sevince ne oluyor?.. O zaman onları elde etmek için hırsa kapılıyor. Hırsa kapılıp gözünü perde kaplayınca, haramları da işliyor, haramları da alıyor. Harama el uzatıyor, çalıyor, çırpıyor.

Meselâ, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifi çok kesin olarak ortada:[44]

الرَّاشِي وَالْمُرتَشِي فِي النَّارِ (طس. عن ابن عمرو)

ME. 649 (*Er-râşî ve'l-mürteşî fi'n-nâr.*) [Rüşveti veren de, alan da cehennemdedir.]

Râşî ve *mürteşî*, rüşvet kelimesinden gelen iki kelime... Biz *rüşvet* diyoruz, Araplar daha ziyade *rişvet* diyorlar. Yâni, haksız işini yaptırmak için, işin başındaki memuru vazifesini yapmaktan saptırmak, haksızlığa göz yummasını sağlamak için verilen para... *Râşî*, rüşveti veren kimse... *Mürteşî* de, rüşveti alan kimse...

Bir insan bir memur karşısına dikildiği zaman, herhangi bir işte; vergi işinde, belediye işlerinde, daha başka bir konuda devletin bir memuru var... Devletin, milletin her ferdinin hakkını orada temsil ediyor; onu koruması lâzım, kollaması lâzım!.. Onun karşısına çıkıyor ki:

"—Sen milletin hakkını kollama, devletin sana verdiği vazifeyi yapma!.. Ben senin yan cebine rüşvet koyacağım, para vereceğim;

---

[44] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.296; *Mu'cemü's-Sagîr*, c.I, s.57, no:58; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.284, no:3314; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.247, no:1037, Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.113, no:15077; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.359, no:7026; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.160, no:12817

sen beni görme, benim yaptığım haksızlığa göz yum! Ben bu haksızlığı yapayım, işimi yürüteyim, götüreyim, getireyim." diyor.

Ne yapıyor?.. Nizamı haleldar ediyor, kurulmuş olan güzel adaletli düzeni, kendi lehine kaldırıyor. Kendisi haksızlığı yapacak, işini bitirip götürecek.

Karşı taraf vicdanını bastırıp, vicdanını susturup niye bu haksızlığa razı oluyor?.. Cebine para konulduğu için, rüşvet konulduğu için... Böylece toplumdaki bütün kanunlar çiğnenmeğe başlıyor, aksıyor. Haklar çiğneniyor, mazlum ve mâsum olan halkın müdafaası yapılmıyor. Zalim olan insanlar halkın parasını, malını, hazineyi, beytülmâli sömürüyor, halkın menfaatlerini çiğniyor.

Ne oluyor yâni?.. Alemin teessüs etmiş olan güzel nizamı yıkılmış veya surda bir gedik açılmış, sur çatlamış oluyor. Veyâhut havuz gibi düşünelim; havuzun dibi delinmiş oluyor ve sular gidiyor. Yâni bir büyük zarar...

Bu neden oluyor?.. Paranın aşkına, hatırına memurun vazifesini yapmaması, haksızlığı görmezlikten gelmesi, haksıza; "Yap aslanım, peki aslanım, geç aslanım!" demesinden oluyor.

Tabii, Allah bunu sevmiyor. (*Er-râşi*) "Rüşveti veren, (*ve'l-mürteşî*) rüşveti alan; (*fi'n-nâr*) ikisi de cehennemdedir, ikisi de yanacak. Demek ki, ikisi de cehennem girecek.

O halde mü'min bunu yapar mı?.. Yapmaz. Çünkü, mü'minin amacı Allah'ın rızasını kazanmak, cennete girmek; cehenneme düşmemek...

Tabii cehenneme girmek, cehennemde yanmak da, insanların iyi tasavvur etmedikleri, tefekkür etmedikleri, güzel idrak eylemedikleri bir cezâ... Yâni, cehenneme girmeyi, sanki bir istasyondan geçmek gibi, yahut bir yere gidip gelmek gibi hafife alıyorlar, kolay sanıyorlar. Halbuki, insan bir kibrit çöpünü elinde biraz fazla tuttuğu zaman, biraz geç attığı zaman, parmağının ucunun bile yanması, günlerce parmağının acımasına, zonklamasına, su toplayıp kabuğunun soyulmasına sebep oluyor.

Bir kibrit ateşine bile dayanamayan bir insanı, günlerce yanık acısından dolayı ağlayan bir çocuğu gözümüzün önüne getirelim!

Buradan, cehennemde insanların nasıl yanacağını düşünmek lâzım!..

Tabii, inanmayınca umursamıyor. Veyahut gözü dönmüş olunca, dünya sevgisi gözünü kaplamış olunca, dinî duyguları zayıflamış olduğu için umursamıyor. Tabii, ahirette cezasını çekecek, *azîzün zü'ntikàm* olan Allah cezasını verecek.

İşte dünya sevgisi bütün hataların yapılmasına sebep oluyor. Hırsızlıkların, zulümlerin, haksızlıkların, adaletsizliklerin yapılmasına sebep oluyor ve nizâm-ı alemi bozuyor. Toplumun nizamını bozuyor, haksızlıkların yapılmasına sebep oluyor, mahkemeleri çalıştırmıyor... Haklı olan mazlum gözyaşları içinde kenarda kalıyor; haksız olan zalim, edepsiz işini yürütüyor.

Tabii, bu toplum için çok kötü bir durum... Topluluğun temeli adalettir; zalimlik yapılmamasıdır, zalime fırsat verilmemesidir, hakkın sahibini bulmasıdır, yanlış iş yapılmamasıdır. O yapılınca toplum zarara uğruyor. Onun için, insanın gözünün tok olması lâzım!..

İşte zühd dediğimiz duygu, insanın gözünün tok olması demek ve faydalı bir şey... İnsanı haramlardan, hırsızlıklardan, zulümlerden, haksızlıklardan koruduğu gibi, insanı Allah'a yöneltiyor, Allah'a ibadet ettiriyor... Göz yaşlarıyla ibadet ettiriyor, aşık-ı sâdık bir kul haline getiriyor. Çok da çalışkan bir insan haline getiriyor.

b. Zühd Gönlü Rahatlatır

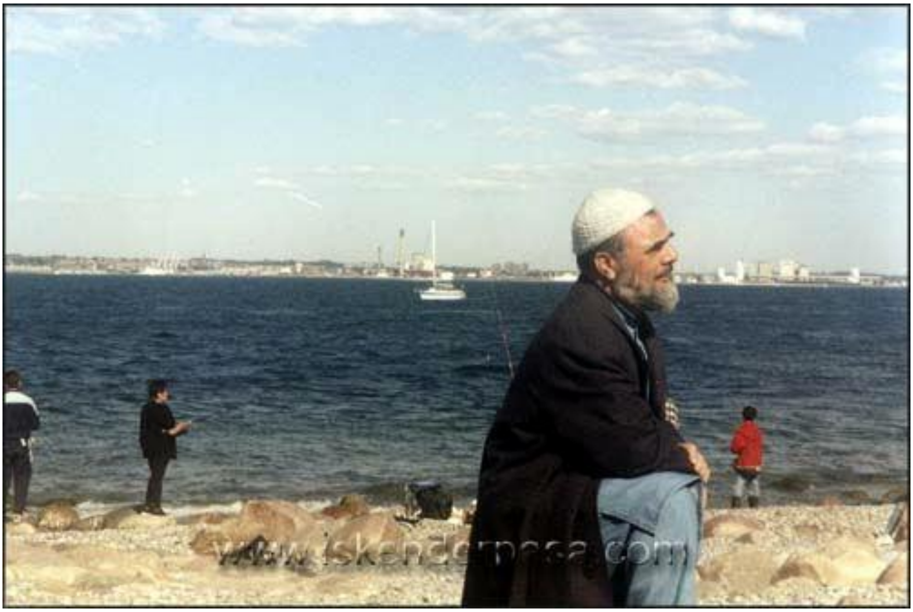
Zühdün, dünyaya metelik vermemenin, tembellik olduğunu sanmayalım! Bakın bu hususta Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerifi okuyalım:[45]

---

[45] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.188, no:278, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Lafız farkıyla: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.288; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.347, no:10536. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.177, Ebû Hüreyre RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.204, no:12936.

اَلزُّهْدُ فِي الدُّنْيا يُرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدَنَ ، وَالرَّغْبَةُ فِيهَا تُكْثِرُ الْهَمَّ وَالْحَزَنَ ، وَالْبَطَالَةُ تُقَسِّي الْقَلْبَ (القضاعي عن ابن عمر)

ME. 658 (*Ez-zühdü fi'd-dünyâ yürîhu'l-kalbe ve'l-beden, ve'r-rağbetü fîhâ tüksirü'l-hemme ve'l-hazen, ve'l-batàletü tükassi'l-kalb.*)

Üç cümle var... Burada Peygamber SAS Efendimiz, çok açık ve seçik olarak bazı hakikatleri bize bildiriyor:

(*Ez-zühdü fi'd-dünyâ*) "Dünyaya rağbet etmemek, dünyaya aldırmamak, dünyalık konusunda müstağnî olmak, àbid zâhid bir kul durumunda olmak; (*yürîhu'l-kalbe ve'l-beden*) gönlü de, vücûdu da rahatlandırır."

Gönlü rahatlandırır; çünkü hırs olmaz, haksızlık yapma duygusu olmaz, kin olmaz... "Şunun ayağını nasıl kaydırırım, bunun malını nasıl alırım?" diye, insanın kalbi kötü duygularla dolu olduğu zaman, tabii kalbi rahatsız oluyor. Çünkü taşlaşmamışsa vicdanı, "Sen bunu nasıl yaparsın?" diye onu

sorguluyor. Ama zühd olunca, kalbi, ruhu rahatlıyor. (*Ve'l-beden*) Bedeni de rahatlıyor.

(*Ve'r-rağbetü fîhâ*) "Dünyaya rağbet, dünyayı sevmek, (*tüksirü'l-hemme ve'l-hazen*) üzüntüleri, hüzünleri arttırır."

Başka bir hadis-i şerifi çok duymuşsunuzdur:[46]

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

(Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîeh.) "Her hatanın kaynağı, başı, başlangıcı sebebi dünya sevgisidir."

Dünyayı sevdi mi insan, o dünya sevgisi, hırsı dolayısıyla çok hatalar yapıyor. Tabii o dünya sevgisi de çok zararlı oluyor. Bir kere hatalar yaptırıyor insana da...

c. Altı Şey Amelleri Mahveder

Peygamber SAS Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[47]

سِتَّةُ أَشْيَاءَ تُحْبِطُ الأَعْمَالَ: الإِشْتِغَالُ بِعُيُوبِ الخَلْقِ ، وَقَسْوَةُ الْقَلْبِ ، وَحُبُّ الدُّنْيَا ، وَ قِلَّةُ الحَيَاءِ ، وَطُولُ الأَمَلِ ، وَظَالِمٌ لاَ يَنْتَهِي (الديلمي عن عدي وفيه الكريمي)

RE. 297/3 (*Sittetü eşyâe tuhbetu'l-a'mâl*) "Altı şey vardır, bunlar amelleri mahveder. Altı tane şey, işlenen amellerin yok olmasına, kabul olmamasına, mahvolmasına sebep olur."

---

[46] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.388; İbn-i Asàkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.428; Hz. İsÂ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.412, no:1099; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.326, no:45030.

[47] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.122, no:44023; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.269, no:13085; Adiy ibn-i Hàtim RA'dan.

Bunlardan birisi de dünyayı sevmek... Dünyayı sevdi mi insanın amelleri de makbul olmuyor. Ötekileri de sayıverelim, hadis-i şerif tamam olsun diye:

1. (*El-iştigàlü bi-uyûbi'l-halk*) "Halkın ayıplarını göz önüne getirip, onlarla meşgul olup, onları söylemek, yaymak, dedikodu yapmak, başkalarının ayıplarıyla uğraşmak...

Bazı insanlar böyle meraklıdır, sağa sola bakar, dedikoducudur. Birisinin ayıbını görmeğe, görünce de onu sağa sola söyleyip dedikodu yapmağa gayret eder. Halbuki bu yanlış bir duygudur. Başkasının ayıbı ile uğraşacağına, insanın kendi ayıplarını araştırması, onları düzeltmeğe çalışması lâzım!.. Başkasının ayıbıyla uğraşan günaha girer; ama kendi ayıbıyla uğraşan, kendisini düzeltir, kâmil bir insan olur. O halde başkasının ayıbını araştırmak, karıştırmak, gözlemek, gözetlemek amelleri hebâ eder, yok eder.

2. (*Ve kasvetü'l-kalb*) "Kalbin katılığı, sertliği, vurdum duymazlığı... Gönlün kara olması, taş olması, taş bağırlı olmak... Bu da amelleri yok eder."

Mü'min nasıl olacak?.. Duygulu olacak, lirik olacak, hassas olacak, mütefekkir olacak; katı kalpli olmayacak!.. İnce kalbli, rikkatli, rakîk kalbli olacak!.. Bu da amelleri mahveder.

3. (*Ve hubbü'd-dünyâ*) "Dünya sevgisi..." Dünyayı sevdi mi o da amelleri mahvediyor, sonunda insanı mahvediyor.

4. (*Ve kılletü'l-hayâ'*) "Utanç duygusunun azlığı..." Şimdi artık, bu devirde utanmak ayıp haline geldi. Utanmak bir kusur sayılmağa başlandı. Herkes hayâsızca işleri rahatlıkla yapıyor. Radyolarda, televizyonlarda onlar konuşuluyor, onlarla röportaj bile yapılıyor.

Adamın dinin haram kıldığı, yasakladığı çok kötü bir huyu var... Dilimin ucunda ama, size söylemeğe utanıyorum. Televizyon onunla röportaj yapıyor: Bu edepsizler nasıl edepsizmiş? Birbirleriyle nasıl edepsizlik yaparlar, yaşarlarmış? Dünyaları duyguları neymiş?..

Bunun röportajını yapıyorsun, utanmıyor musun?.. Bu pisliği halka duyurup yaymakta ne fayda var?.. Halka bunu tabiî gösterince, bilmeyen cahiller de onun peşinde gider. Onlar da kötü olur. İyi insanları örnek göstermek, iyilerden bahsetmek lâzım!..

İyileri öne çıkarmak lâzım ki, faziletli, kâmil, olgun, başarılı insanları gençler görsün, çocuklar görsün, onlara özensin!

Sen eroinmanları, sarhoşları, ayyaşları, esrar kullananları, çirkin yaşam sürdürenleri, tembelleri, çalışmazları, anarşistleri, seks duygularını ters ve kötü yönde kullananları çıkartır reklam edersen, anlatırsan beğendirir gibi; veyahut hiç olmazsa tabiî karşılar, "Ne yapalım, bu da insan, istediği gibi yapsın!" dersen; suçlu ile suçsuzu aynı kefeye koyar, aynı tarzda görürsen, olmaz.

İslâm öyle yapmıyor. İslâm haksıza haksız diyor, haklıya haklı diyor; iyiye iyi diyor, kötüye kötü diyor. İyiliği teşvik ediyor, kötülüğü yasaklıyor. İçkiyi yasaklıyor, zinayı yasaklıyor, lûtîliği yasaklıyor... E bunlar?.. Reklam ediyorlar. Olmaz!.. Hayanın azlığı da amelleri mahveder.

5. (*Ve tùli'l-emel*) "İnsanın emelinin uzun olması..." Bu ne demek?.. Hiç ölümü düşünmüyor, çok yaşayacağını sanıyor, gaflette devam ediyor. Tevbe etmiyor, kendisini düzeltmeğe çalışmıyor. Nasihat edildiği zaman da;

"—Tamam tamam yapacağım!" diyor.

"—Bırak kumarı!.."

"—Tamam tamam, bırakacağım."

"—Bırak bu tembelliği!.."

"—Tamam tamam, bırakacağım."

"—Gel biraz faydalı insan ol, çalış çabala!.."

"—Olur olur, peki yapacağım." diyor.

Ama yapmıyor. Hep ileride, ileride... Peki, neye dayanıyor bu duygu?.. Çok yaşayacağını sanıyor, farz ediyor. Bir zaman gelip düzeleceğini, isteneni yapacağını sanıyor ve emeli ileriye atıyor. Yapması gereken iyi şeyi ileriye atıyor. İşte bu tùl-i emel, insanı mahveden çok önemli bir duygudur. Bunu dinimiz, din kitapları ve tasavvuf kitapları bahis konusu etmiştir. Hiç böyle düşünmemesi; "Belki hemen, biraz sonra ölürüm. Aman bir an önce tevbe edeyim, iyi insan olayım, kötülükleri bırakayım!" demesi lâzım!..

Onu dememek, böyle gaflette, rahatta ve rehavette olup kılını kıpırdatmamak kötü duygulardan birisidir. Bu da amelleri yok ediyor.

6. (*Ve zàlimün lâ yentehî*) “Adam zàlim, zulmü devam ettiriyor, zulmü bırakmıyor.” Böyle bir zalimin de amelleri hebâ olur.

d. Tembellik Kalbi Karartır

İnsan dünyadan rağbetini çekerse, duygularını, işini, aklını, fikrini ahireti kazanmağa yöneltirse; ruhu da rahatlıyor, gönlü de rahatlıyor, bedeni de rahatlıyor. Dünyaya meyli de; üzüntüsünü, tasasını, hırsını arttırıyor. Hani alüminyum bir kabın içine asit koysan, madenî kapları asit mahvediyor. İnsanın içinde böyle kötü duygular, hırslar olunca, bu duygu onu çeşitli tasalara düşürüyor.

Abdullah ibn-i Ömer RA’dan rivayet edilen hadis-i şerifin üçüncü cümlesi önemli:

وَالبَطَالَةُ تُقَسِّي الْقَلْبَ

(*Ve'l-batàletü tükassi’l-kalb*) “Tembellik de kalbi karartır, katılaştırır.” Yâni ne yapması lâzım insanın?.. İbadetle ve çoluk çocuğu için helâlden kazanmak için çalışmakla vakit geçirmesi lâzım; tembellik etmemesi lâzım!..

Aziz ve muhterem dinleyiciler!.. Çok çalışan bir insanın, belini doğrultup da, “Oh..” demesi hakkıdır. Terini silip bir kenarda biraz dinlenmesi hakkıdır. Çünkü balyoz sallamıştır, kazma sallamıştır, kürekle çalışmıştır... Veyahut makinanın başında çalışmıştır, veyahut sabahtan akşama koşturmuştur. Tabiî, çalışanın dinlenmeye hakkı var... Dinlenmek çalışmanın daha verimli olması için şarttır. İş hayatını inceleyen alimler, mütehassıslar, dinlenildiği zaman daha verimli iş yapıldığını bildikleri için, fabrikalarda bile, işçilere kısa fasılalarla molalar verdirtip dinlendirme yaptırıyorlar. O arada çay içiriyorlar, süt ikram ediyorlar, biraz rahatlandırıyorlar; ondan sonraki çalışmaları daha dikkatli olsun, daha verimli olsun diye...

Yâni çalışırken dinlenme, çalışmayı kuvvetlendiren güzel bir iştir, makbuldür; bu olacak. Dinimiz de zaten bunu teşvik ediyor. Belli zamanlarda çalışıp, belli zamanlarda dinlenmek lâzım!..

İnsan ibadet ettiği zaman, zâten belli zamanlarda mola vermiş oluyor. Öğle ibadeti, ikindi ibadeti, akşam ibadeti, yatsı ibadeti, insanı dünya hayatından çekip çekip, Mevlâ'nın huzuruna götürüp dinlendiren molalar olmuş oluyor. Hem de ne kadar güzel mola... İnsan o molada Mevlâ'nın huzuruna çıkmış, çok şerefli bir ziyaret yapmış oluyor. Ne kadar güzel!..

İnsan çalışırken yorgunluğunu gidermek için dinlenmek ayrı bir kavram, ama tembellik ayrı bir kavram... Tembellik, çalışmayı da yapmamak, çalışmaktan uzak durmak, yan gelip yatmak mânâsına geliyor.

Butàle dediğimiz, battallık, yâni tembellik de kalbi karartıyor. Bu İslâm'da doğru değil... Zühdle ilgili bir hadis-i şerifin sonunda, SAS Efendimiz'in bunu da buyurması neyi gösteriyor: "Zühdü kimse yanlış değerlendirmesin, tembelliğe sapmasın! Tembellik de gönlü karartan bir şeydir. *Zühd* tembellik demek değildir, ahiret için çalışmak demektir. Dünya için çalışırken, yanlış yola sapmamak demektir." demiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri....

İslâm'ın bütün emirlerini insan beraberce incelerse, zâten ilim adamının vazifesi nedir?.. Bir alim bir konuyu inceleyeceği zaman, nasıl hareket eder?.. Biz üniversitede başarının, çalışmanın, bilimsel çalışmaların usûlünü anlatırken bunu söylüyorduk: İlk işlerinden birisi o inceleyeceği konu ile ilgili bütün bilgileri, bütün malzemeyi toplamaktır, bütün kaynaklara bakıp okumaktır. Lehte ve aleyhteki bütün fikirleri öğrenmek ve karşısına almaktır. Araştırma öyle olur, tek taraflı olmaz! Bir tarafı dinleyip, öbür tarafı dinlememekle güzel bir sonuca ulaşılmaz. Bazı malzemeden istifade edilmeyince, araştırma tamam olmaz. Nerede olsa gidecek, o malzemeyi de bulacak, onu da bilgileri arasına, kaynakları arasına katacak.

Meselâ biz Türkiye'de bir araştırma yapardık, ama Amerika'nın filanca kütüphanesinde bir yazma eser var; onu getirtirdik. Londra'nın British Museum'unda bir yazma eser var, onu getirtirdik, istifade ederdik. İsveç'in Iskala kütüphanesinde bir eser var, onu incelerdik. Dünya gözümüzün önündeydi, masamızın üstündeydi. Bütün kaynakları toplardık.

İşte İslâm hakkında hüküm verecek olan insanların da, İslâm'ın her yönünü iyi bilmesi lâzım!.. Tek bir yöne, dar bir bakışla bakıp da yanlış sonuca varmaması için her tarafını bilmesi gerekiyor.

Zühd güzel bir duygu; yâni zengin gönüllülük demek, dünyaya rağbet etmemek demek, ahireti unutmamak demek, Allah'a kulluğunu usûlünce güzel yapmak demek... "Çalışmamak demek değil; çalışmamak kalbi karartır." diyor Peygamber Efendimiz..

.

Çalışmayı metheden ayetler, hadisler var, teşvik eden hadis-i şerifler var... Tüccarlığı metheden, sanatkârlığı metheden hadis-i şerifler var... Kadının dahi evde boş durmamasını tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz: "Ne güzel bir alettir, küçük bir kız için evde yün eğirme makinası..." buyuruyor. Yâni, koyunlar kırpılacak, yünler yıkanacak. Ondan sonra yün eğirme makinası ile hanım kızcağız, bir taraftan otururken bir taraftan o aleti çevirerek iplik yapacak.

İplik ilk iş... Yünün iplik haline gelmesi ilk iş... İplik haline geldikten sonra da ondan güzel kumaşlar dokunacak, çorap olacak, hırka olacak, takke olacak, eldiven olacak... Tabi çalışma olacak. Peygamber Efendimiz onları da, evde durdukları halde çalışmaya teşvik ediyor. "Ne güzel şeydir yün eğirme aleti bir kızcağızın elinde." diye medhediyor.

Erkekler çalışacak, çocuklar çalışacak; herkes alnının teriyle ortaya eser koyacak... Toplumdaki herkes çalışacak, topluma bir fayda sağlayacak. Bu çalışmalarla toplum yükselecek, ileri bir ülke olacak.

Çalışan ülkeler ilerliyor, yükseliyor, Çalışmayanlar da düşmanların boyunduruğu altında kalıyor. Sonunda çalışmamasından çok zararlara uğruyor, çok ızdırablar çekiyor. Çok cezalara maruz kalıyor. Belki sadece ülkesi, malı gitmiyor, canı da gidiyor. Rahatı, hürriyeti gidiyor, canı da gidebiliyor.

Onun için İslâm'ın emirlerini güzelce uygulamamız lâzım!.. İslâm'ın belirttiği tehlikelere karşı uyanık olmamız lâzım, o tehlikelerden uzak durmamız lâzım!.. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi böyle kullarından eylesin...

Biz tok gözlüyüz, zengin gönüllüyüz. Dünyalığı putlaştırmamışız. Dünyalığı elde edeceğim diye gayr-i meşrû yollara sapmayız, sevmeyiz, namusumuzla yaşarız. Çoluk çocuğumuza tertemiz alın teri olan parayı götürürüz.

Tabii, alın teri bazan bedenî çalışma ile olur, bazan fikrî çalışma ile olur. Bir profesörün her ne kadar tarladaki işçi kadar alnı terlemez ama, geceleri uykusuz geçer. Çalışacak, çabalayacak, öğrenci yetiştirecek veya bilimsel araştırma yapıp ortaya bir icad koyacak. O da bir alın teridir tabii...

Böylece, çalışarak şerefli bir ömür sürmek lâzım!.. Ortaya eser koymak lâzım!.. Başkalarının istifade etmesini sağlayıp, duasını almağa çalışmak, gönül kazanmak lâzım!.. İslâm bu işte...

Yunus Emre'nin sözünü söyleyelim biz de: Biz dünyaya kavga için, dava için, kuru iddia için, böbürlenmek için gelmedik. Biz sevgi için geldik, başkalarının sevgisini kazanmak için, mahlûkatı hoş görmek için geldik, yaratılanı hoş görmek için geldik. Dostun idraki gönüllerle olduğundan, Allah'a iman gönüllere yerleştiğinden, gönüllere önem veririz, gönülleri yapmağa

çalışırız. İnsan gönlü kazanmağa çalışırız, insanların hayır duasını almağa çalışırız.

Onun için harıl harıl çalışırız, tembellik yapmayız. İyi bir müslüman, harıl harıl gece gündüz çalışan müslüman demektir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri böylece güzel çalışıp, hem kulların duasını almayı, minnetdarlığını kazanmayı; hem de kendisinin rızasını cümlemize nasib eylesin... Hayırlı, verimli, uğurlu, ecirli, sevaplı, faydalı, olumlu bir hayat sürmeyi Allah cümlemize nasib etsin...

Bu iş ahlâkı, bu dünya görüşü ile, o ahiret sevgisi ile yaşayıp, Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmayı nasib etsin...

Rabbimiz kimsenin, hiç bir kulun hakkını üstümüze geçirmemeyi nasib etsin... Varsa, kul haklarını ödemeyi nasib eylesin... Olanca fırsatları değerlendirerek, başka insanlara hayırlı, faydalı işler yapmamızı; arkamızdan hayırlar bırakmayı, sadaka-i cariyeler, eserler bırakmayı nasib eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

07. 06. 1996 - AKRA

10. İLİM VE HİLİM

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına nâil ve sàhib ve mazhar eylesin...

Bu cuma size Ereğli'den hitab ediyorum. Çok sevinçliyim. Müftü Efendi kardeşimiz Ereğli'nin özelliğini söylediler. Ereğli, mukaddes diyarların vakfı imiş, oranın ihtiyaçları buralardan sağlanırmış. Oraya vakfedilmiş Ereğli... Hatta burada, yol üzerinde Bulgurluk diye bir köy var. Burada yapılan bulgurlar, vakıf olduğu için oranın ahalisine gönderilir, hayır hasenat orada yapılırmış. Böyle güzel bir beldeden size cuma konuşmasını yapıyorum.

a. İlmi ve Hilmi Öğrenmek

Ebû Hüreyre RA'dan bir hadis-i şerif açıklamak istiyorum size. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[48]

إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ ، وَإِنَّمَا الْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ ؛ وَمَنْ يَتَحَرَّ الْخَيْرَ يُعْطَهُ ، وَمَنْ يَتَّقِ الشَّرَّ يُوقَهُ (حل. قط. في الأفراد ، خط. عن أبي هريرة ؛ خط. عن أبي الدرداء)

---

[48] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.118, no:2663; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.398, no:10739; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.174; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.209, no:2103; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Hilm*, c.1, s.43, no:47; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.201, no:2674; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.342, no:1367; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.127, no:4744; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Hilm*, c.1, s.17; Dâra Kutnî, *İlel*, c.10, s.326, no:2037; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.10, s.247, no:29317; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.470, no:8846.

RE. 137/3 (*İnneme'l-ilmü bi't-taallüm, ve inneme'l-hilmü bi't-tahallüm; ve men yebtağî'l-hayra yü'tahû, ve men yettakı'ş-şerra yûkah.*)

Mânâsı geniş bir alanı bize gösteren, mühim bir hadis-i şerif. Hepsi mühim... Burada Peygamber SAS Efendimiz, bize bazı gerçekleri öğretmiş oluyor. Buyuruyor ki:

(*İnneme'l-ilmü bi't-teallüm*) "İlim öğrenmek birden olmaz, taallüm ile olur." Yâni, ilmi öğrenmek için gayret sarf edip zorlanarak, çalışarak ilim öyle elde edilir. Evet bazı bilgileri, Allah bazı sevdiği kullara, kendisi mânevî yönden ihsan eder. Gönlünü nurlandırır, gözünün perdesini kaldırır, bazı bilgileri öğretir.

Ama, istisnâî durumlar ayrı... Tabii Allah'ın o derecede sevgili kulu olsa insan, ne mutlu; başka bir şey istenmez. Fakat umûmî kàide, halk için umûmî yol, sizler için, bizler için tavsiye edilen yol, ilme çalışmaktır. Zahmetini çekmeden nimetine erilmiyor. İlim öğrenmek için çalışacak.

Zâten ilmin çok sevabı var, ilim öğrenmenin çok büyük sevabı var. Vaazlarımızda konuşuyoruz, bazıları kâğıt gönderip bazen bize soruyorlar:

"—En sevaplı iş hangisi Hocam? Bir insan ne yaparsa çok sevap kazanır, en büyük sevabı nasıl alır?" diye.

En sevaplı iş, ilim öğrenmektir. İlim öğrenmek için insanın çalışması esnasında, hoca da çok büyük sevap kazanıyor, talebe da çok büyük sevap kazanıyor. Hepsi cennetin yolcusu olmuş oluyorlar. O bakımdan herkesin, her yaştaki müslümanın imkân olduğu nisbette ilimle iştigal etmesi lâzım!

İlmin zahmetleri var; o zahmetlerden de kaçınmaması lâzım, gözünün korkmaması lâzım!.. Çünkü, zâten Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyoruz; ibadetlerin zahmeti çok oldukça, zahmetin nisbetinde mükâfâtı da çok oluyor:[49]

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ أَحْمَزُهَا

[49] *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.155, no:459.

(*Efdalü'l-a'mâli*) "İbadetlerin efdali, yâni en faziletlisi (*ahmezühâ*) zahmeti çok olanıdır."

Onun için, müslüman azimli insandır. Müslümanın genel ruh yapısı böyledir. Zahmetli de olsa, meşakkatli de olsa, zor da olsa, biraz başka insanların gözüne alamayacağı, gözüne kestiremeyeceği cinsten de olsa, mü'min öyle işlere seve seve koşar.

بِسْــمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ .

(*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*) [Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...] der;

تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ .

(*Tevekkeltü ale'llah*) [Allah'a tevekkül ettim.] der, girişir. Neden?.. Çünkü, zahmeti nisbetinde büyük mükâfât alacağını bilir.

İlim yolu da zor bir yoldur, kolay değildir. Herkesin başaracağı bir iş değildir. Alim olmak herkese nasib olmuyor. Ama, herkesin ilim öğrenmesi şarttır. Yâni ilim için çalışması, dinin ana kàidelerini mutlaka öğrenmesi lâzım! Benim kanaatime göre, bu ana kaideleri sağlam bir şekilde, çocuk àkil ve bâliğ olmadan önce öğretmeliyiz. Niçin?.. Çünkü àkil ve bâliğ olduğu zaman, artık kötü bir şey yaptığı zaman defterine günah yazılıyor; iyi bir şey yaptığı zaman sevap yazılıyor. Yâni, mes'uliyet çağı başlamış oluyor.

Mes'uliyet çağı girmeden önce, sevapları günahları, haramları helâlleri bilmeli ki çocuk, iyice öğrenmiş olmalı ve benimsemiş olmalı!..

"—Bak bu haramdır, ben bunu kat'iyyen yapmam!.. Bak şu sevaplıdır, helâldir, ben bunu mutlaka, zahmetli de olsa yaparım!" diye yetişmesi lâzım ki, mes'uliyet çağına girdiği zaman hazırlıklı girmiş olsun... Ömrü hep sevaplar işleyerek geçsin ve Allah'ın sevgili kulu olsun...

Allah'ın en sevdiği kullardan birisi, gençliğinden itibaren ibadete devam eden ve hiç böyle çılgınlık, şaşkınlık, delikanlılık veya âvârelik, hâvâîlik yapmadan, ciddî bir şekilde hayatını başlayıp öyle devam ettiren insan... Böyle bir genç;

وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالٰى (خ. م. عن أبي هريرة)

(*Ve şâbbün neşee fî ibâdeti'llâhi teàlâ*)[50] "Allah'a ibadet ede ede, çizgisini saptırmadan, sırat-ı müstakîmde dümdüz yürüyerek gelişen bir genç, Allah'ın sevgili kuludur. Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenecek."

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i kudsîde bildirdiğine göre:[51]

أَيُّهَا الشَّابُّ التَّارِكُ شَهْوَتَهُ لِي ، الْمُبْتَذِلُ شَبَابَهُ مِنْ أَجْلِي ،
أَنْتَ عِنْدِي كَبَعْضِ مَلَائِكَتِي

---

[50] Buhàrî, *Sahîh*, c.1, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.2, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.8, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Yahya rivayeti) c.2, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.1, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.10, s.338, no:4486; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.3, s.65, no:4767; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.415, no:8182; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.83, no:82; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.356; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.265, no:533; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.61,no:5114; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.331, no:3496; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.907, no:43567; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.447, no:1458; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.241, no:13022.

[51] İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.358; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.377, no:630; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.16, no:58; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.139; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.IV, s.112, no:6347; Hz. Ömer RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.117, no:346; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.237; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.106, no:Yezid ibn-i Meysere Rh.A'ten.

(*Eyyühe'ş-şebâbü't-târikü şehvetehû lî, el-mübtezelü şebâbehû min eclî*) "Ey şehvetini benim için terk eden, gençliğini benim yolumda harcayan genç! (*Ente indî keba'du melâiketî*) Sen benim indimde bazı meleklerim gibisin!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri ona iltifat buyuracak.

Öyle olduğunu anlıyoruz. Böyle yetişen bir genç meleklerden de üstün olabiliyor. Onun için, bu zahmete değer. Yâni ilim öğrenmenin zahmetine, sıkıntılarına, gece uykusuz kalmağa, imtihan heyecanına değer.

Hocalar çok muhteremdir, elleri değil ayakları öpülmeli!.. Bir harf öğretse bile, ona sonsuz bir saygı duyarak hürmet gösterilmeli!.. İlim böyle...

"İlim sadece ve sadece öğrenmekle elde edilir. Zahmet çekerek, çalışa çalışa, yıllar geçe geçe insan alim olur." Bir de Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifin arkasında, bu birinci cümle benzeyen ikinci bir cümle buyurmuşlar: (*Ve inneme'l-hilmü bi't-tahallüm*) "Hilim de tahallüm ile elde edilir."

Hilim nedir?.. Herkesin kızacağı bir durumda bile kendisini tutup kızmamak demek. Sâkin olmak demek, âsâbına hâkim

olmak demek. Adam mahkemeye getiriliyor veya karakola düşüyor, eli kelepçeli veya hâkimin huzurunda, yanında jandarma var.

”—Sen bunu niye yaptın?” diye soruluyor.

“—Efendim, kendime hâkim olamadım.” diyor. “Kızdım, ne yaptığımı bilemedim, kendimi kaybetmişim, ondan yaptım bu suçu...” diye söylüyor.

İşte halim selim insan nedir? Kızmayan insandır. Dengesini kaybetmeyen insandır. Aklının, idrakinin ışığında hareketlerini yapan insandır. Sinirlenip de, olmayacak işler yapmayandır.

Şimdi bu bir huydur. İnsanın böyle halim selim, dengeli olması, sakin olması; kızmadan meseleleri mütâlea ve müzakere etmesi kolay bir şey değildir. O nasıl olacak?.. O da öğrenilirmiş demek ki... Bu hadis-i şeriften onu anlıyoruz.

İlim de tahallüm iledir. Yâni halim olmadığı halde, halimmiş gibi davrana davrana, yavaş yavaş... Sinirli meselâ, asabî bir insan ama, küçük küçük olaylarda halimmiş gibi davranarak, yavaş yavaş, yavaş yavaş, hilmi de insan öyle öğrenir. Yâni ilmi öğrendiği gibi, hilmi de, halim olmadığı halde halim gibi davrana davrana, sonunda o hilim huyu olarak içinde yerleşir, halim bir insan olur.

Bu da tabii bizim için müjdeli bir haber. Peygamber Efendimiz buyurmuş, çok güzel, müjdeli bir durum... Demek ki huylar kazanılabiliyor, öğrenilebiliyor ve insan yavaş yavaş bazı güzel huyları benimseyebiliyor, içine yerleştirebiliyor. Bu güzel bir şey...

O bakımdan biz de bundan sonra, hangi güzel huyları benimsemek istiyorsak, o huylara sahip olalım diye düşünüyorsak, ne yapmamız lâzım?.. Onu yavaş yavaş uygulamamız lâzım!.. Küçük küçük uygulamalarla, basit uygulamalarla, bu işi yavaş yavaş adet haline getirme çalışmaları yapmamız gerektiğini anlıyoruz buradan.

b. Hayrı İstemek, Şerden Sakınmak

Bir müjdeli cümlesi daha var Peygamber SAS Efendimiz’in, bu cümlelerin arkasından, bu hadis-i şerifin içinde:

(*Ve men yebtağı'l-hayra yü'tahû, ve men yettakı'ş-şerra yûkah.*) "Kim hayrı elde etmek, hayrı yapmak istiyorsa, bu imkân kendisine verilir. Kim şerden korunmak istiyor da, kötülük yapmamak istiyorsa, şerre alet olmamak istiyorsa, düşmemek istiyorsa; ondan korunur." Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri duaları kabul edicidir. Kulun niyetine, arzusuna göre, onun isteğini ona ihsan eder.

Kul iyi bir kul olmak istiyor, hayırları yapmak istiyor, niyeti amacı bu... Bunu böyle istediği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri ona esbâbını ihsan eder, lütfeder, ikram eder, sonunda o hayrı yapabilir. Hayrı elde edebilir, amaçladığı güzel hedefe ulaşabilir. Bu da çok güzel bir şey...

Tabii bu, (*Üd'ùnî estecib leküm*) emrinin bir teferruatı olarak karşımıza çıkıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri biliyorsunuz, Kur'an-ı Kerim'de biz kullarına lütfen ve keremen buyurmuş ki:

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Üd'ùnî estecib leküm*) "Bana dua edin, ben sizin duanızı kabul edeyim!" (Mü'min, 40/60)

Allah-u Teàlâ Hazretleri, biz dua ettiğimiz zaman, duamızı kabul edeceğini vaad buyuruyor. Vaadi haktır, vaadinden hulfü yoktur.

Fakat hep düşünmüşsünüzdür, düşünmüşüzdür:

"—Ben bazan bir şey istedim de, benim o istediğimi Allah bana vermedi, istediğim olmadı." diye aklımıza gelebilir.

Tabii burada açıklanması gereken bir nokta var: Biz bir şey istiyoruz, diyoruz ki meselâ:

"—Başım ağrıyor, bir aspirin ver!" diyoruz doktora.

Tamam, aspirin bazen baş ağrısını geçirir, ayak ağrısını geçirir. Tamam, sen de onun için aspirini istedin ama; aynı zamanda meselâ, midende ülser var, miden rahatsız. Aspirin içtiğin zaman miden rahatsız olacak.

Doktor aile doktoruysa, hastanın durumunu biliyorsa, güler:

"—Sen aspirin istiyorsun ama, ben sana aspirini verdiğim zaman, aspirin başının ağrısını geçirecek ama, mideni kanatacak,

mide kanamasına uğrayacaksın!" der, ona öyle bir ilaç verir ki, midesine dokunmadan ağrısını geçirsin.

O zaman, hastanın istediği aspirini vermez de, ağrısını geçirecek başka bir ilaç verir.

Bu misâlden dönelim: Allah-u Teàlâ Hazretleri de duaları kabul ediyor. Kul istediği zaman ihsan eder ama, kul ne amaçla istiyor bir şeyi... O amacına daha uygun olan şeyi vermek için, bazen kulun doğrudan doğruya istediğini vermez de, daha âlâsını verir. O da Ekremü'l-ekremînliğindendir, cömertlerin cömerdi olduğundandır. Lütfundan, ihsânından, ikrâmındandır. Onun için, "Duam kabul olmadı." dememek lâzım; "Allah'ın bir hikmeti var, onu öyle vermedi de, bunu böyle verdi." diye lütfu anlamak lâzım!.. Allah'ın iyilik ederek, lütfen ve keremen onu öyle yaptığını anlamak lâzım!..

Bir de tabii şu husus var... Herkes dua ediyor; birbirine rakip insanlar da dua ediyor, kavgalı insanlar da dua ediyor, meslekleri birbirine zıt insanlar da dua ediyor... Bunu eskiler söylemişler, hani demişler ki: Çömlekçi güneş ister, ziraatçı da yağmur ister:

"—Yâ Rabbi yağmur yağdır şakır şakır, benim ekinlerim sulansın..."

Ötekisi de:

"—Aman yâ Rabbi, güneş çıksın da, benim çömleklerim kurusun!.." diye düşünür ve öyle dua eder.

O zaman ne olacak?.. Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl murad ettiyse öyle olacak da, bu sefer kulların yaptıkları duaların mükâfâtlarını Allah ahirette verecek. Ahirette:

"—Al kulum, sana şu mükâfâtı veriyorum!" buyuracak kendisine.

Kul da memnun olacak, diyecek ki:

"—Keşke benim bütün dualarımın karşılığı, ahirette bana verilseymiş." diyecek, memnun olacak ahirette,

Abdülkàdir-i Geylânî Efendimiz'in bir kitabında, şöyle bir hatıra ile beraber bu hadis-i şerifi okumuştuk. Yedeksubay okulunda dersler bitmişti. Bir arkadaş yanımıza geldi, parkasının cebinde bir kitap var... Dedik ki:

“—Madem kitap var, çıkart bakalım şu kitabı! ne kitabıymış?” dedik.

Cebinden kitabı çıkarttı, bir cep kitabı, hani cebe sığacak kitap... Parka dediğimiz şeyin cepleri de büyük oluyor tabii. Kitabı çıkarttı, Abdülkàdir-i Geylânî Efendimiz’in çok güzel bir eseri...

“—Pekiyi, aç bir sayfayı!” dedik.

Burada tabii güzel bir şey var: Askerî okuldayken bile, yedeksubay okulundayken bile, boş zamanında okumak için, cebinde güzel bir kitap gezdiriyor. Bu güzel bir adet... Hepimizin böyle bir adeti olması lâzım! Hepimizin cebinde bir güzel kitap olması lâzım ki, bir saniyeyi bile boş geçirmeyelim, okuyalım!.. İnsan her sayfayı okudukça, her kitabı okudukça, muazzam bilgi sahibi oluyor tabii. Böyle bir adet güzel!

Biz de orada okumuştuk ki, kul ahirette defter-i âmâli ortaya açılıp, sevapları günahları tartılırken, bakacak ki birçok sevaplar konuluyor teraziye:

“—Yâ Rabbi, ben bu sevapları nereden kazandığımı bilemedim! Acaba ne olmuş da ben bu sevapları almışım, anlayamadım?” diyecek.

Ona Allah tarafından buyrulacak ki:

“—Ey kulum, bunlar senin dünyada yaptığın duaların karşılığıdır. O zaman dünyada istediğin şeyler benim kaderime aykırı olduğundan, olmadı. Ama onun mükâfâtını şimdi sana veriyorum.”

Tabii, bazen biz diyoruz ki meselâ, hastamız yatıyor; sevdiğimiz büyüğümüz, çocuğumuz, evlâdımız, akrabamız... neyse.

“—Aman yâ Rabbi, bu iyi olsun!.. Aman yâ Rabbi, ölmesin!..” diye dua ediyoruz.

Ölmesin ama, artık onun ömrü, kaderi öyle... Meselâ, vefat ediyor. Vefat edince, bizim o dualarımız ne oluyor?.. O zaman ahirette:

“—Ey kulum, sen benim Rab olduğumu bildin, duaları kabul edici olduğumu bildin, dünyada iken bir şeyler istedin... İstediğin benim kaderime aykırı idi. Mukadderatı değiştirmek istiyordun sen, olmayacaktı, olmadı ama; onun karşılığında ahirette sana bu mükâfâtı veriyorum!” diye ahirette alacak sevabını.

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri duaları kabul edicidir ve kulun niyetine göre, isteğini kendisine ihsân ediyor. Kul hayır mı istiyor, iyilik mi istiyor, güzel şeylerin sahibi mi olmak istiyor?.. Tamam, sonunda Allah onu ona verir. Kul kötülüklerden, şerlerden korunmak mı istiyor?.. Korunmak istiyor. Tamam, Allah-u Teàlâ Hazretleri onun muradını ihsân eder, kötülüklerden korur.

Demek ki aziz ve muhterem kardeşlerim, iyi şeyleri istemeliyiz; Allah-u Teàlâ Hazretleri iyilikleri ihsân ediyor. Kötü şeylerden sakınmayı dilemeliyiz, niyet olarak içimizden; sonunda, Allah-u Teàlâ Hazretleri onlardan bizi koruyor.

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât*)[52] "Ameller niyetlere göredir."

Zâten olsa da olmasa da, insan iyi bir şeyi istedi mi, niyetine göre sevabını kazanıyor. Kötü bir şeyden vazgeçmeyi istemek de, sevap kazandırıyor.

---

[52] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819.

Bir insan bir iyiliği yapmak isteyince, yapamasa bile, Allah ona mükâfat veriyor. Bir kötülüğü yapmağa niyet etmişken, vazgeçtiğin zaman da, mükâfat veriyor. Kötülükten dönmek de sevap; iyiliği işlemek de kat kat sevap...

Onun için iyilikleri yapmağa niyet etmeliyiz; kalbimiz temiz olmalı, niyetimiz iyi olmalı... İleriye dönük planlarımız olmalı, projelerimiz olmalı, arzularımız olmalı!..

"—İnşâallah ben şunları şunları yapmak istiyorum!" diyebilmeliyiz. Zihnimizden temennîlerimiz olmalı!..

Allah'tan istemeliyiz, Allah verecek. Kötülüklerden korunmayı istemeliyiz, kötülükleri yapmamayı istemeliyiz; onları da nasib edecek, kötülüklerden koruyacak...

c. İlmin Yaşı Yoktur

O halde aziz ve sevgili kardeşlerim! İlim öğrenmeğe hepimiz gayret edelim! Yâni yaşımız ne olursa olsun... Bunu tekrar üstünü çizerek, bastıra bastıra söylüyorum: İlmin yaşı yoktur, her yaşta insan bir şey öğrenir. Hattâ yaşlı olduğu zaman bile öğrenir... Hattâ, hiç umulmadık bir küçükten bile, yaşlı bir insan büyük bir şey öğrenebilir, ibret alır. Hattâ küçükleri bırakalım, büyük evliyâullah, mübarek kullar, hayvanlardan bile ibret almışlar. Hayvanların hareketlerinden bile, çevrelerindeki olaylardan bile kendileri ders çıkartmışlar.

Bir tanesi meselâ, buyuruyor ki: "Kedinin fare deliği karşısında pür dikkat onu bekleyişi, ona bakışı; bu bana ibret oldu. O fareyi, çıkacak mı, çıkmayacak mı diye bu kadar dikkatli gözlüyor; o halde ben de aynı şekilde hareket etmeliyim!" diye ondan ibret aldığını beyan ediyor.

O halde, ilmin yaşı olmadığından, her yaşta bir şeyler öğrenmeğe çalışmalıyız. Ben her zaman vaazlarımda da söylüyorum, size de belki böyle telefonla yaptığımız vaazlarda söylemişizdir:

"—Her gün evimizdeki takvimin sayfa arkasını okusak, öğrensek, senenin sonunda alim oluruz. Müftü efendi bize, 'Sen bizim mahallede vaizlik yap!' diye vesika verir."

Bir senede alim olur insan, çünkü hazine gibi bilgiler var bir takvimde bile... Ben sayfalarını atmaya kıyamıyorum. Her gün bir

ayet öğrensek, 365 ayet öğrenmiş oluruz... Her gün bir hadis-i şerif bellesek 365 hadis öğrenmiş oluruz bir yılda...

Halbuki, günümüzü nelerle geçiriyoruz. Nelerle harcıyoruz zamanımızı?.. Gazetelerin hepsini deviriyoruz. Şu gazete, bu gazete, ön sayfası, arka sayfası, spor sayfası... vs. Ben spor sayfalarının karşısındayım, sevgili dinleyiciler! Yâni spor sayfasının öyle bir sayfa olmasına itiraz ediyordum; şimdi inadına spor sayfaları üç sayfa, dört sayfa, beş sayfaya çıktı. “Asıl öğretilmesi gereken bilgiler nereye konacak?” diye, ben de kıskanıyorum spor sayfalarını…

Ne yapacağız?.. İlme böylece gayret edeceğiz; küçük küçük de olsa, az az da olsa çalışacağız. Bu arada da iyi huylarımızı geliştirmeğe çalışacağız, kötü huyları atmağa çalışacağız. (*İnneme'l-hilmü bi't-tahallümi*) denildiğine göre Peygamber Efendimiz tarafından, demek ki huylar da kazanılabiliyormuş. O halde güzel huyları alacağız.

Neden?.. Çünkü, insan güzel huyluluğu sayesinde, sabahtan akşamlara kadar oruç tutan, akşamdan sabahlara kadar ibadet eden bir àbid, zâhid kulun sevabını kazanabilir. Bir insan da, bir

kötü huyu yüzünden —Allah korusun— Allah'ın hışmına, gazabına uğrayabilir. Hattâ cehenneme girebilir.

Yaygın bir misal, hadis-i şeriften bildiğiniz bir misâl: Kadının birisi kediye kızmış. Kim bilir ne yaptı?.. Belki yüzünü tırmaladı, elini tırmaladı, ısırdı; belki tencereyi devirdi, belki ciğeri kaptı... Bir haylazlık yaptı. Belki ortalığı pisletti, neyse... Kediyi hapsetmiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Salıvermedi ki, hayvan kendi karnını avlanarak kendisi doyursun... Yemek vermedi ki, hapsolduğu yerde yeyip de hayatını devam ettirsin... Kedi hapsolunduğu yerde öldü. Allah da o merhametsiz kadını cehennemlik eyledi."

Bir kedi için bir insan, çok kıymetli bir varlık olan, aziz bir varlık olan insan cehenneme girer mi?.. Kedi için girmiyor, muhterem dinleyiciler, merhametsiz olduğu için cehenneme giriyor!

O halde, demek ki, kötü huylar insanı çok kötü durumlara düşürebilir, Allah'ın cezasına uğratabilir. Cehenneme düşürebilir, cehennemde cayır cayır yanmasına, ceza çekmesine sebep olabilir. Müslüman olduğu halde, huyu kötü ise, ceza çekebilir.

Demek ki, kötü huyları atmamız lâzım; iyi huyları almamız lâzım!.. İyi huy, durduğu yerden insana sevap kazandıran bir sermaye gibidir. Adamın çok sermayesi var, çok iyi çalışan bir işyerine parasını yatırmış; ondan sonra altında arabası, rahat ediyor, istediği yere gidiyor, çok rahat... Neden?.. Sermayesi var, parası var, o işyerinden para geliyor; bu da keyfince yaşıyor.

İşte iyi huy böyledir. İnsan iyi huylu oldu mu, durduğu yerden sevap kazanır, durduğu yerden Allah'ın sevgili kulu olur. O halde, kötü huylarımızı atmak için çalışacağız, iyi huyları almak için çalışacağız. Bu da bir çalışma... İlim öğrenir gibi, güzel huyları da öğreneceğiz.

Evliyâullah büyüklerimiz demişlerdir ki bize nasihatlerinde, tarihe geçen büyük nasihatlerde: "İlim öğrendiğin gibi, takvâyı da öğren, güzel huyları da öğren!" diye emretmişlerdir.

O halde sevgili Akra dinleyicileri, ilim öğrendiğiniz gibi, güzel huyları da öğrenin! Güzel huyların bir listesi evinizde odanızda,

karşınızda bulunsun!.. Güzel huy nedir?.. Cömertliktir. Güzel huy nedir?.. Merhametliliktir. Güzel huy nedir?.. Adaletliliktir. Güzel huy nedir?.. Geçimliliktir... vs. Bunları böyle sıralayın!

Karşısına da bir liste halinde kötü huyları sıralayın: Cimrilik kötüdür, gaddarlık kötüdür, geçimsizlik kötüdür... vs. Bunlara karşı uyanık olun! İyilerini öğrenmeğe, benimsemeğe, yaşamaya, uygulamaya çalışın! Kötülerden de, —eğer içinizde varsa kötü duygular— kurtulmağa gayret edin!.. Çünkü Allah, hayır isteyene, hayır veriyor; şerden korunmayı dileyen kişiyi de, şerden koruyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi, melekler gibi güzel huylara sahib eylesin... Peygamber Efendimiz'in ahlâk-ı Muhammediyesi ile ahlâklanmak nasib eylesin... Kur'an-ı Kerim'in ahlâkı ile ahlâklanıp, Allah'ın sevgili kulu olmayı nasib eylesin... İnsan güzel huylu oldu mu, hem dünyada rahat eder, hem ahirette... Dünyanız da mutlu olsun, mes'ud olsun...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, sevdiklerinizle beraber sizleri cennet ve cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

14. 06. 1996 - Ereğli / **Zonguldak**

11. SEVİNÇLİ BAZI HABERLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size bu seferki hitabım, bizim Elvan Tatil Köyümüzden... Belki kuş sesleri size de geliyordur mikrofondan... Kuşlar cıvıl cıvıldaşıyor. Karşımda o kadar renkli, güzel bir manzara var ki, tarif edemem. Pırıl pırıl güneş, karşımda mor renkli gelin duvakları... Arkasında daha başka çiçekler... Sol tarafta adını bilmediğim kırmızı çok güzel bir çiçek... Kademe kademe müstakil tatil evleri, bungalov diyorlar. Zeytin ağaçları, selvi ağaçları, okaliptüs ağaçları... Çok güzel bir yerden size telefon ediyorum.

Burada il mümessillerinin eğitimi münasebeti ile bulunuyorduk. Hitabım size buradan... Gününüz hayırlı olsun, cumanızı Allah mübarek eylesin...

Tabii, cuma günü herkesin cuma günü ama, ancak mü'minler bugünün faydalarından istifade edebiliyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel günün feyzinden, bereketinden faydalananlardan eylesin cümlenizi, cümlemizi...

a. Salât ü Selâmı Çok Eylemek

Size Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden, sevinçli bazı haberleri ihtiva edenleri okumak istiyorum. Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den rivayet edilmiş, Peygamber SAS Efendimiz'in okumak istediğim birinci hadis-i şerifi. Efendimiz SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:[53]

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللهَ عَزَّ وَجَلَّ غَداً رَاضِياً ، فَلْيُكْثِرِ الصَّلاَةَ عَلَيَّ

(الديلمي عن عائشة)

---

[53] İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.18; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*; c.I, s.404, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.303, no:852; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.III, s.196, no:6103; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.504, no:2229; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.391, no:22437.

RE. 424/3 (*Men serrahû en yelka'llàhe azze ve celle gaden râdıyen, felyüksiru's-salâte aleyye*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Bu hadis-i şerifin mânâ-yı münîfi şöyle:

"—Kim Aziz ve Celil olan Allah'a yarın razı olarak kavuşmayı, onunla razı olarak karşılaşmayı arzu ediyorsa, karşılaşmaktan sevinç duyarsa, karşılaşması onu sevindirirse; (*felyüksiru's-salâte aleyye*) bana salât ü selâmı çok eylesin!" diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Tabii, cuma günleri zaten size hatırlatıyordum; salât ü selâmı çok getirmenin çok sevaplı olduğunu, vazifeniz olduğunu, cuma günleri de bunun özellikle gerektiğini hatırlatıyordum. Bugün de bu hadis denk geldi.

(*Men serrahû*) Yâni, "Kimi şöyle olmak sevindiriyorsa..." *Serra*, sevindirmek demek. *Sürur* kelimesini duymuşsunuzdur, sevinç mânâsına kullanılıyor. (*En yelka'llàhe azze ve celle gaden râdıyen*) *Gaden* demek, yarın demek ama, bu yarın ahiret demek. "Aziz ve Celîl olan Allah'a yarın ahirette razı olarak mülâkî olmayı, kavuşmayı, onunla razı olarak karşılaşmayı kim severse, böyle karşılaşmak kimi memnun edecekse; (*felyüksiru's-salâte aleyye*) o bana salât ü selâmı çok eylesin!"

Râdıyen, bir yoruma göre: "Allah kulundan razı olarak kavuşmak istiyorsa insan... Yâni Allah'ın kendisinden razı olarak onunla kavuşmak istiyorsa bir insan, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok eylesin!.."

Öteki bir ihtimal daha var, bu *râdıyen* kelimesinden: "Kul razı olarak Allah'a kavuşmak isterse... Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine ikram ve ihsânda bulunduğu için, o da memnun, mesrur; cennete girdiğinden sevinçli, afv ü mağfirete mazhar olduğundan şâd ü hürrem... Böyle bir durumla karşılaşmak isterse; Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok eylesin!.."

Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirmek, sözle; "*Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llàh*" veyahut, "*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin*" gibi, salât ü selâm sözleriyle oluyor. Namazların son oturuşunda da biliyorsunuz, tahiyyattan sonra

salât ü selâm getiriliyor. Böylece, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'de, salât ü selâm getirmeyi bize emretmesi, fiilen namazımız esnasında tahakkuk etmiş oluyor. Ama, (*felyüksiru's-salâte aleyye*) "Bana salât ü selâmı çokça eylesin!" buyuruyor bu hadis-i şerifte.

Şimdi sevgili dinleyiciler, İslâm'ın birtakım ibret alınacak çok mükemmel eğitim metodları var! İslâm'a göre birtakım sonuçları almak için, tabii bazı şeyleri yapmak lâzım!.. O gibi şeyleri yapa yapa, insan istenilen o sonuca ulaşabilir.

İşte onlardan birisi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmektir. İnsan Allah'ı tanıyacak, ma'rifetullaha erecek... Allah'ı tanıdı mı, sevmemesi, aşık olmaması mümkün değil. Ma'rifetullaha erecek, muhabbetullaha erecek. Allah'ı seven, Allah'a aşık olan, Allah sevgisi ile dopdolu bir kul olacak...

"—Pekiyi bu nasıl olur, bunun yolu, yöntemi ne? Nereden başlanacak, nereden tutturulacak bu iş?.."

Zikirden başlıyor. Allah Allah diye zikretmekten başlıyor. İnsan zikretti mi, bir şeyi çok söyleye söyleye, o onun zihninde yerleşiyor. Sonra ileriye doğru çalışma yapıldıkça, zikirden Allah'ın muhabbeti hasıl oluyor.

Tabii tasavvufta, tarikatlarda da Allah sevgisine ulaşmak amaç olduğundan, bu bakımdan Peygamber SAS'in ve Kur'an-ı Kerim'in emrettiği zikir işlemi, ameli, ibadeti yapıla yapıla, sonunda muhabbetullah müridin, dervişin kalbinde yerleşiyor. Yunus gibi oluyor, Mevlânâ gibi oluyor; Allah sevgisini her şeyden üstün tutan bir insan haline geliyor. Bir metod bu... Zikirden gàye olan muhabbetullaha, ma'rifetullaha gitmek...

Salât ü selâm da öyle... Salât ü selâm da Peygamber Efendimiz'i anmaktan, ona selâm göndermekten, ona salevat getirmekten başlıyor; sonunda muhabbet-i Rasûlüllah'a ulaştırıyor insanı... Rasûlüllah'ı sevmek, Rasûlüllah'a aşık olmak noktasına götürüyor. Hem mânevî bakımdan götürüyor, hem de maddî bir metod olarak götürüyor. Yâni buradan çıkınca insan yola, oraya varıyor. Mânevî bakımdan da, sevap kazanarak o noktaya varıyor.

Rasûlüllah'ı sevmek de, dinimizin ana esaslarından birisi. Çünkü Peygamber Efendimiz sahih hadis-i şeriflerde, Allah'ın emriyle bize bildirmiş ki, biz Rasûlüllah'ı anamızdan, babamızdan, evlâdımızdan, dünyadaki her şahıstan, her varlıktan daha çok sevmek durumundayız. Vazifemiz bu... O sevgi hasıl olmayınca, insan gerçek mü'min olamıyor.

Hadis-i şerifte buyruluyor ki:[54]

---

[54] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.14, no:15; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.67, no:44; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.114, no:5013; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:67; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.177, no:12837; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.397, no:2741; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.405, no:179; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.387, no:3049; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.355, no:8859; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.129, no:1374; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.534, no:11744; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.355, no:1175; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.41, no:90; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.153, no:7792; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.29, no:70; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.490, no:17360.

لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ، وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (حم. خ. م. ن. ه. حب. والدارمي عن أنس)

RE. 482/11 (*Lâ yü'minü ehadüküm hattâ ekûne ehabbe ileyhi min vâlidihî, ve veledihî, ve'n-nâsi ecmaîn.*) [Sizden hiç biriniz lâyıkıyla iman etmiş olmaz; beni anne babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe...] buyruluyor.

Onun için, salât ü selâmı çokça getirmek lâzım!.. Salât ü selâm nasıl bir şekilde iş görüyor, insan salât ü selâm getirince mânevî bakımdan ne oluyor; onu anlatalım:

Bir insan salevât-ı şerife getirdiği zaman, o salât ü selâmı melekler Peygamber SAS Efendimiz'e tebliğ ediyorlar. Götürüyorlar, diyorlar ki:

"—Yâ Rasûlallah, sana filancanın oğlu filânca, veyahut falancanın kızı filânca salât ü selâm söyledi." diye, annesinin babasının ismiyle, memleketiyle gidip bildiriyorlar.

Peygamber SAS Efendimiz de buyuruyor ki:

"—Bana Allah-u Teàlâ Hazretleri imkân verir, ben o salât ü selâmı alırım."

Hani biz birbirimizle selâmlaştığımız zaman, nasıl birisi selâm veriyor, ötekisi de selâmı alıyorsa; biz de Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirince, Rasûlüllah Efendimiz de bize salât ü selâm getiriyor.

Tabii, salât ü selâm dua olduğundan, içinde dua mânâsı, güzel temenniler olduğundan, o salât ü selâmı Peygamber Efendimiz bize iade edince, o da bize salât ü selâm getirince ne oluyoruz?.. Rasûlüllah'ın duasına mazhar olmuş oluyoruz.

Rasûlüllah da duası reddedilmeyen, Allah'ın en sevgili kulu olduğu için, oradan hayra ermek başlıyor. İnsan salât ü selâm getirince, mânevî bakımdan önünde muazzam imkânlar açılıyor, yollar açılıyor, kapılar açılıyor ve sonunda çok güzel sonuçlara ulaşması mümkün oluyor.

Bu sonuç nereye varıyor?.. Ahirete varıyor. Ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkmaya kadar gidiyor. Allah-u

Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıktığı zaman, Allah ondan razı, o Allah'ın kendisine verdiği ikramlardan razı, cennete girmekten memnun olmak istiyorsa bir insan, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok eylesin!..

Bu bir müjdeli hadis-i şerif, çünkü bize bir güzel şeyi sağlıyor. Cennete girmek, Allah'ın kendisinden razı olduğu bir şekilde Allah'a kavuşmak çok güzel bir hedef... Bunu sağlayacak bir çareyi söylediği için, çok güzel bir hadis-i şerif.

b. Sof Giyinmek

İkinci hadis-i şerif yine aynı şekilde başlıyor:[55]

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ ، فَلْيَلْبَسِ الصُّوفَ تَذَلُّلاً لِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 424/4 (*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân, felyelbesi's-sùfe tezellülen li-rabbihî azze ve cel.*)

Bu da Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş, bir hadis-i şerif. Tabii, niye ben bu hadis-i şerifleri peş peşe okuyorum. Hepsinde, "Kim şöyle bir durumda olmaktan memnun olacaksa, kimi şöyle bir durumda olmak, şöyle bir durumla karşılaşmak sevindirecekse..." diye başladığı için, sevindirici hadisleri size anlatmak istediğimden okuyorum. Onun için, böyle başlayan ikinci hadis-i şerifi de okudum.

Mânâ-yı şerifi şöyle:

(*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân*) "Kim imanın tadını hissetmek istiyorsa..." yahut tam tercümesi olarak, "İmanın tadını olanca lezzetiyle duymak kendisini sevindirecek olan kimse, böyle bir durumla karşılaşmaktan memnun olacak insan, (*felyelbesi's-*

---

[55] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5671; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.302, no:41119; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.381, no:22408.

sùfe tezellülen li-rabbihî azze ve cel) Aziz ve Celîl olan Rabbinin huzurunda tevâzu göstermek için yün giysin!" Yâni, "Yün giyince Allah onu sever ve imanın lezzetini, tadını ona duyurur."

Şimdi muhterem kardeşlerim, imanın bir lezzeti vardır, tadı vardır ki, tadına doyum olmaz. Mü'min bir insanın yürüyüşü başkadır, gülüşü başkadır, bakışı başkadır, hareketleri başkadır. Fedakârdır, cefakârdır, tatlıdır, sevimlidir, hizmet ehlidir... İmanın tadını tatmış olmak çok büyük bir nimet... İmanın böyle kendisine güzel duygular aşılaması haline gelmek, çok güzel bir derece...

Herkese nasib olmuyor bu. İman güzel bir şey de, herkes imanın güzelliğini duyamıyor. Onun için herkes imana gelemiyor. Bâtıl inancı var, yanlış inancı var, taşa tapıyor, puta tapıyor, boş şeylere tapıyor, yanlışa tapıyor. İlmî olmayan, ilmen yanlışlığı belli olan şeylere tapıyor. Ama bırakamıyor, hakîkî imanı yakalayamıyor.

Neden?.. Allah nasib etmediği için. Allah sevmezse, iman nasib etmez. Allah sevmezse, imanın tadını duyurmaz. Hani anadan babadan müslüman, "*Lâ ilâhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*" diyor, ama imanın tadını tadamamış, duyamamış; günahlardan kendisini çekemiyor, ibadetlere gelemiyor. Neden?.. İmanın tadını tatmamış da ondan... Bîhaber, yâni habersiz geziyor. Anadan, babadan, aileden müslüman ama, tam böyle içine sindirememiş imanı... İmanın tadını hissedebilmek çok önemli bir nokta... İman, insanın içine sağlam olarak girdi mi, ve insan onun tadını iyice aldı mı, artık o çok hoş bir insan olur. Çok mutlu olur, dünyada ahirette bahtiyar olur.

"İmanın tadını duymak kendisini sevindirecek insan ne yapsın?.. Sof giysin, yâni yün giysin!" Sof, Arapça'da yün demek. Neden?.. (*Tezellülen li-rabbihî azze ve cel*) Allah-u Teàlâ Hazretleri mütevazi kullarını sever; mütekebbir, kendini beğenmiş, burnu Kaf Dağı'nda, kimseyi beğenmez, herkese tepeden bakan, herkese çalım satan, caka yapan insanları sevmiyor Allah. Mütevâzi kullarını seviyor. Faziletli olsa da, kıymetli olsa da, mütevâzi olan kulları seviyor.

Peygamber SAS Efendimiz o kadar mütevâzi bir yaşam içindeydi ki, yün giyerdi. Kölelerle konuşurdu, fukaranın yanında otururdu, mütevazi tavırlarla hareket ederdi. Kimseye tepeden baktığını hiç gören yok... Herkes canından çok sevecek durumda, onun o güzel ahlâkına hayran olurdu. Çok tevâzu sahibiydi.

Halbuki, Makàm-ı Mahmûd'un sahibiydi. Yâni, ondan daha yüksek makamlı bir beşer yok, bir insan yok... Adem neslinden bir şahıs yok onun makamına çıkacak. Cennette onun derecesi Makàm-ı Mahmûd, en yüksek derece o... Ona hiç kimse ulaşamayacak ama, mütevâzi idi. Neden?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri mütevâzi kulları sever, mütekebbir kulları sevmez.

O halde ne yapmak lâzım?.. Mütevâzi olmak lâzım, haddini bilmek lâzım, güzel huylu olmak lâzım, boynu bükük olmak lâzım!.. Şirret olmamak lâzım! Azametli, edalı, herkesin canını sıkacak tavırlı; böyle giyimine, kuşamına, parasına, puluna, mevkiine makamına dayanıp, güvenip de çalım satan bir insan olmamak lâzım!..

Tabii eskiden fakirâne kıyafet, sade kıyafet sof idi. Çünkü herkesin en basit geçim tarzı olan koyunu, keçisi vardı. Koyunun, keçinin tüyleri uzadığı zaman bunlar kırpılırdı. En basit usüllerle yün eğrilir, iplik yapılırdı. Ondan kumaş olurdu. Çok basit şekilde dokunurdu veya örülürdü. En ucuz malzeme yün idi. En sade giyim yünlü giyimdi.

Sahabe-i kiram da hep yün giymişlerdir. Çünkü hakîkaten Hint'ten, Yemen'den gelen kumaşlar yoktu. O zaman öyle ince ipekli, veya daha başka bir malzemeden yapılmış pamuklu bir ince kumaş, son derece kıymetli idi. Çünkü sıcak tutmayacak, serin olacak diye herkes onu arardı. Yapımı zor olduğundan herkes elde edemezdi ve sof giyerdi. Onun için, sof giymek tevazuun alâmeti olmuştur. Fakirliğin, yoksulluğun sonucudur. Onun için, tasavvufta da Allah'ın rızasını kazanma yoluna giren kimseye, sôfî deniliyor. Yâni sof giyen, fukara, yoksul, mütevazi insan demek oluyor.

İşte giyimini böyle yapan kimse, tevâzuan sof giyen kimse, imanın tadını tadar. Tevazu gösterdi mi, Allah ona imanın güzelliğini hissettirir, o duyguları nasib eder, imanın tadını tadar.

Demek ki, esas itibariyle mütevazi olmak iyi... Demek ki esas itibariyle, Allah'ın huzurunda tevâzuan, tevazu göstermek için, pek şatafatlı olmayacak şekilde giyinmek iyi... O zaman, insan iyi bir takım sonuçlara ulaşıyor, imanın tadını tadıyor, iyi müslüman olabiliyor.

Bu da ikinci hadis-i şerif.

c. Cemaatle Beraber Olmak

Aynı şekilde başlayan üçüncü bir hadis-i şerifi okumak istiyorum. Üçüncü hadis-i şerif de şu:[56]

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْكُنَ بحبُوحَةَ الجَنَّةِ فلْيَلْزَمِ الجَماعَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ

مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ مع الاِثْنَيْنِ أَبْعَدُ (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 424/5 (*Men serrahû en yesküne buhbûhate'l-cenneh, felyelzemi'l-cemâah, feinne'ş-şeytàne mea'l-vâhid, ve hüve mea'l-isneyni eb'ad.*)

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş. Aynı kelimelerle, yâni (*Men serrahû*) "Kimi şu durumda olmak sevindirirse, sevince gark ederse..." diye başlıyor:

(*Men serrahû en yesküne buhbûhate'l-cenneh*) "Cennetin buhbuhasında mesken tutmak, sâkin olmak, oturmak kimin hoşuna giderse, kimi memnun ederse, sevince gark ederse; (*felyelzemi'l-cemâah*) cemaate devam etsin, cemaatten ayrılmasın, cemaate yapışsın, sarılsın!"

Buhbûhate'l-cenneh, cennetin ortası demek. Cennetin ortası var, a'lâ yeri var, kenarı var, üstleri var, aşağıları var... "Cennetin ortasında mesken tutmak, sâkin olmak, oturmak istiyorsa bir

---

[56] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5673; *Müsnedü'ş-Şâfiî*, c.I, s.244, no:1207; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.277, no:451; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.207, no:1033; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.406, no:9140; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.385, no:22421.

insan, o güzel yeri kazanmak istiyorsa, cemaate müdâvim olacak, cemaatten kopmayacak.”

Cemaat ne demek?.. Topluluk demek, toplum demek. Yâni, insan camiye devam edecek, camideki toplumla namaz kılacak, ana cemaate devam edecek. Şehirlerde oturmak daha kıymetli sayılıyor. İslâm’a göre, tek başına tenhalarda, dağ başlarında oturmak makbul sayılmıyor. Hattâ bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[57]

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا (ق. حم. د. ت. عن ابن عباس)

RE. 424/6 (*Men sekene’l-bâdiyete cefâ*) “Kim böyle tenhalarda, yalnız yerlerde, köyde filân yaşarsa, orada mesken tutarsa, katılaşır. Yâni duyguları azalır, yüreğinin yumuşaklığı gider, katı yürekli bir insan olur.”

Hakîkaten öyle... Şehirde oturan bazı kimseleri ben tanıyorum, daha tenha bir yere gittiği zaman; köyde oturan bir kimse de daha tenha bir yere, yalnız bir yere gittiği zaman, zamanla duyguları, iç alemi kararıyor ve zayıflıyor. Onun için, şehirde oturmak tavsiye edilmiş. Şehirde ilim var, topluluk var, cemaat var, bir şeyler öğrenmek var, insanların birbirleriyle yardımlaşması var. İslâm’da bu makbul tutulmuş.

Tabii, hemen hatırınıza gelecek, bazı kimselerin uzlete çekilmesi ve ibadet etmesi de anlatılıyor ya İslâm tarihinde... O nedir?.. O tabii, bir müddet çalışmak ve birtakım çalışmaları tamamlayıp belli bir sonuca ulaşmak içindir. Devamlı tavsiye edilen bir şey değildir, eğitim içindir.

---

[57] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.523, no:2256; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.124, no:2859; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.195, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.357, no:3362; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20040; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.154, no:4821; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IV, s.72; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.70, no:649; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.406, no:41588; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2499; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XX, s.401, no:4821.

Üniversiteler genellikle şehirden uzak bir yerde kuruluyor, kampüsleri oluyor. Hani şehrin eğlencesinden, öğrenciyi çalışmaktan alıkoyacak engellerden uzaklaşılsın diye... Hattâ çocuk bir imtihana hazırlanacağı zaman, odasına kapanıyor. Yâni, evdeki insanlardan bile ayrılıyor. Bu bir eğitim için yapılıyor.

Bir şeyi başarmak için bir müddet uzlet, yâni yalnızlığa çekilmek vardır, olur, doğrudur. Hakîkaten insan böyle bir yalnız yere, halvete çekilirse, uzlete çekilirse, bir müddet eğitim görürse; o zaman gönlü nurlanır, o eğitimin sonunda iç alemi ilerler, aydınlanır ve güzel sonuçlara ulaşır. Tabii, bu müstesnâ... Ama insan devamlı toplumdan kaçarsa, insanlardan kaçarsa, tenhalarda durursa, bu doğru değil... İslâm bunu istemiyor; cemaati, toplumda beraberce yaşamayı teşvik ediyor ve yalnız, tek kalmayı uygun görmüyor.

Sürüden ayrılanı kurt kapar dedikleri gibi, cemaatten ayrılan da zarar görür. Bir takım iyilikleri öğrenemez, birtakım kötülüklerden korunamaz diye, toplum hayatını teşvik ediyor İslâm... Hadis-i şerifin devamı konuyu biraz daha açıklıyor:

(*Feinne'ş-şeytàne mea'l-vâhid*) "Çünkü şeytan tek insanla beraber olur." Yâni, şeytan bir insanı tek olarak gördüğü zaman, yanına yanaşır, vesvese verir. İçine kötü duyguları aşılamağa çalışır. Onu kötü yollara çekmeğe çalışır, günah işletmeğe çalışır.

"Şeytan bir kişinin yanına cesaret edip yanaşır. (*Ve hüve mea'l-isneyni eb'ad.*) Ama, iki kişi oldu mu, onlardan biraz daha uzak durur." Bu ne demek?.. İki müslüman bir araya geldi mi, birbirlerine dînî bakımdan yardımcı olurlar demek.

Hakîkaten bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[58]

مَثَلُ الْمُؤْمِنَيْنِ إِذَا الْتَقَيَا ، مَثَلُ الْيَدَيْنِ يَغْسِلُ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرٰى

---

[58] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.132, no:6411; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.444; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIX, s.386, no:21028.

(ابن شاهين عن أنس)

RE. 392/1 (*Meselü'l-mü'mineyni ize'ltekayâ, meselü'l-yedeyni yağsilü ihdâhüme'l-uhrâ*) "Birbiriyle karşılaşan iki müslümanın misali, biri diğerini yıkayan iki el gibidir. Eller nasıl birbirlerini yıkıyorsa, müslümanın da birisi ötekisine fayda sağlar."

Hani sabunu elimize alıyoruz, iki eli birbirine oğuşturarak, elin içini, dışını, parmak aralarını, her yeri güzelce köpürtüp, tertemiz elimizi yıkıyoruz. Tek elle insan elini yıkayabilir mi?.. Yıkayamaz. Ne avucunun içini yıkayabilir, ne dış tarafını yıkayabilir. Hani düşünelim ki, bir insanın bir eli var, ikinci eli yok... O zaman, o elinin tam yıkanması mümkün olmayacak. İki el oldu mu, birbirini yıkar.

İki müslüman da bir araya geldi mi, birisi ötekisini yıkayan iki el gibi olurlar, birisi ötekisine fayda sağlar. Günahlarını affettirirler. İyi şeyleri beraber yapmakta teşvikçi olurlar, hatırlatıcı olurlar:

"—Gel namazı kılalım! Namaz kaçıyor kardeşim, aman abdestini al gel de, vaktinde bu işi eda edelim!" derler.

Sabah namazına kalkamamışsa, tak tak kapısını çalar:

"—Kardeşim, haydi bakalım, sabah namazının vakti geldi, kılalım!" der.

Veyahut daha uyanık kimselerse, daha akıllı uslu, İslâmî bakımdan kuvvetli kimselerse;

"—Kardeşim, haydi teheccüd namazına kalkalım!" derler.

Çünkü müslümanın asıl kalkma gayreti teheccüde olacak. Gecenin o mübarek zamanında, seher vakti dediğimiz;

Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni!

Yunus'un dediği, seher vakti ne demek?.. Gecenin son saatleri demek… Daha fecir atmadan, imsak kesilmeden önceki zamanlar demek. O zamanlar makbul tabii...

O zaman hanım beyini kaldırırsa, çok sevaba girer. Bey hanımını kaldırırsa, çok çok sevaba girer. Evin reisi evi kaldırırsa;

"—Kalkın bakalım, mübarek seher vaktinde abdest alın da biraz namaz kılın! Kur'an okuyalım!" filân diye kaldırırsa, çok sevap olur.

Demek ki, iki kişi oldu mu, şeytan yanlarına yanaşmakta daha tehlike seziyor, uzak duruyor. Pekiyi üç kişi olursa?.. Üç kişi bir cemaat demektir. Arapça'da tam bir cemaat olmak için çoğul üçle başlıyor. Çünkü iki kişi için, tesniye, yâni ikil sîgası var. Çoğul olabilmesi için, en aşağı üç olması lâzım!..

Üç kişi oldu mu bir cemaattir. "Üç müslüman bir araya geldi mi, artık şeytan onlara hiç yanaşamaz." diye başka hadis-i şerifler var.

İnsanın yaptığı zaman sevineceği üç olayı bize hatırlatmış oldu bu hadis-i şerifler:

1. Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok etmek... Öyle olduğu zaman, yarın Allah kendisinden razı, kendisi Allah'ın verdiği ikramlardan memnun, razı olarak Allah'a kavuşur. Onun için salât ü selâmı çok edecek.

2. Eğer imanın tadını duymaktan memnunluk duyacaksa, öyle bir şey istiyorsa; mütevâzı giyinecek, sof giyinecek...

3. Eğer cennetin orta yerinde, güzel yerinde mesken tutmak istiyorsa, o zaman cemaate müdâvim olacak, cemaatten, topluluktan kopmayacak, toplumdan kaçmayacak. Çünkü tek oldu mu, şeytan yanına gelir, mânevî bakımdan da zarara uğrar. İki kişi ile olduğu zaman, şeytan daha da uzak kalır.

Tabii, yine deminki şeye, yâni halvet ve uzlet dediğimiz tasavvufî eğitime dönecek olursak; orada tek başına kalmıyor mu?.. Hayır, orada tek başına kalmıyor. Bir kere ibadethanede halvete girdiği için, o tek sayılmaz. Kendisini terbiye eden şeyhi var, zaman zaman yanına geliyor.

Ondan sonra, zikir yapacak. Zikir hakkında da buyrulmuş ki:[59]

---

[59] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.318, no:35756; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.473, no:958; Abdurrahman ibn-i Ma'kıl RA'dan.

اَلْحُصُونُ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنَ الشَّيْطَانِ ثَلاَثٌ: اَلْمَسْجِدُ حِصْنٌ ، وَذِكْرُ اللهِ حِصْنٌ ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ حِصْنٌ (منبهات عن كعب الأحْبَار)

(*El-husùnü li'l-mü'minîne mine'şeytàni selâsün*) "Mü'minleri şeytandan koruyacak kale üçtür. Kaleye sığınanın yanına, şeytan hiç gelemez.

1. (*El-mescidü hısnün*) 'Mescid kaledir, mescide şeytan gelemez." Mescide ibadet kasdıyla gelmiş insana, şeytan zarar veremez.

2. (*Ve zikru'llàhi hısnün*) 'Zikrullah da kaledir. Zikreden kimsenin yanına şeytan sokulamaz!' diyor Peygamber Efendimiz.

3. (*Ve kırâeti'l-kur'âni hısnün*) 'Kur'an-ı Kerim kaledir, Kur'an okuyanın yanına şeytan gelemez.'

O bakımdan, halvette olan kimse kale içinde kaleye sığınmış gibi olduğundan, öteki dışarıda tek başına kalan, toplumdan kaçarak tenhada tek başına kalan bir insan gibi olmuyor.

Bir de demin bir hadis-i şerif okumuştum. "Bâdiyede, çölde tek başına kalan bir insanın kalbi katılaşır, kararır, duyguları körelir." diye bir hadis-i şerif. Onun tamamını okuyalım:[60]

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا ، وَمَنْ تَبِعَ الصَّيْدَ غَفَلَ ، وَمَنْ أَتَى السُّلْطَانَ افْتُتِنَ (ق. حم. د. ت. عن ابن عباس)

---

[60] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.523, no:2256; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.124, no:2859; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.195, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.357, no:3362; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20040; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.154, no:4821; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.72; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.70, no:649; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.406, no:41588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2499; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.401, no:4821.

RE. 424/6 (*Men sekene'l-bâdiyete* cefâ) "Kim çölde oturmayı isterse..." Tabii Araplarda şehrin dışı çöldür. Çölde çadır kurup oturabilir. Yamaçları var, iki tepe arasındaki yerleri var. Oturacağı yerler olabilir. Oturur ama, işte o zaman kalbi kararır, duyguları körelir, katılaşır gider.

(*Ve men ittebea's-sayda gafele*) "Kim av peşinde koşarsa, o da gàfil olur. Yâni gaflet kendisini sarar." Bu av peşinde koşturmak da, makbul bir iş sayılmamış.

Tabii, insan niçin av avlanmak ihtiyacını duyuyor?.. Geçim için, yaşamak için... İnsanoğlu yaşamak için bir şeyler yiyecek. Tabii bu, kuş avlamak, balık avlamak, ceylan avlamak, çeşitli yenilebilen varlıkları, besmele çekerek avlamak ve yemek sûretiyle hayatını devam ettirebilir. Çünkü şimdiki gibi yaşam imkânları eskiden çok bol değildi. Yaşamak için için insanın böyle birtakım çalışmalar yapıp, bazı şeyleri yakalaması gerekiyordu.

Hattâ askeriyenin komando eğitim birlikleri vardır. Eğridir'de komanda okulu var. Orada komando olarak yetiştirilen subaylar, erler, paraşütle bir bilmediği araziye indirilerek, uzun zaman orada kalmak zorunda kalabilir, askerî harekâtın gereği olarak... Onlara dağda bayırda hangi otları yiyecek, otlarla hayatını nasıl devam ettirecek; susuz kalırsa, suyu nerden temin edecek; hangi hayvanları avlayabilir, nasıl yiyebilir; hangileri uygundur, değildir, onları öğretirler komanda okulunda... Çünkü yaşamını sürdürme mücadelesi...

Eskiden de öyleydi tabii... Süpermarketler, hipermarketler, bakkallar, fırınlar büyük şehirlerde... Onların olmadığı yerlerde insanlar çok sıkıntılar çekiyorlardı.

Bir de tabii, şimdi Arabistan yarmadasında ve ekvator mıntıkasındaki sıcak ülkelerde, artık havayı serinleten, rutubetlendiren elektrikli cihazlar var. Kışın ısındığımız gibi, yazın da soğumayı sağlayan aletler var... Su olmayan yerde sondajlar yapılıyor, su bulunuyor. Işık olmayan yere elektrik götürüyor medeniyet... Yâni her türlü yaşam şartları sağlanabiliyor, her yerde yaşanabiliyor.

Ama eskiden bazı yerlerde yaşamak çok zor olduğundan, insanlar oralarda durmazlardı. Durmayınca da, insanların toplum hayatında yaşamaları için gerekli yardımlaşma olmuyordu. Çok

az insan kaldığı için, buğdayını kendisi öğütecek, hamurunu kendisi yoğuracak, ekmeğini kendisi pişirecek, gıdasını kendisi sağlayacak... Hayat zorlaşıyordu.

O zaman tabii, avlanmak zorunda kalıyorlardı. Ama bunu böyle bir meslek olarak devamlı yapan insanın kalbi katılaşır. İşte neticede avcılık da, bir can yakmak oluyor, bir mahlûku yakalamak oluyor. Bunu da adet haline getirdiği zaman, çok makbul bir iş değil... Hele bunun zevk için yapılması, daha da yanlış bir şey oluyor. O zaman gerçekten gàfil bir insan durumuna düşüyor insan; kalbi kararıyor, gaflet kendisini sarıyor.

(*Ve men ete's-sultàn, ifteten*) "Kim sultanın yanına varırsa, o da bir çok fitnelere, fesadlara bulaşır." diye hadis-i şerifin sonu da böyle bitmiş.

İslâm'da tabii bu da önemli... Yâni iktidar sahibi, mal sahibi, mülk sahibi, yönetimde sözü olan insanların yanına, ancak bir işi olduğu zaman insan işini görmek için gidebilir. Bir hacetini anlatmak için gidebilir. Fakat onların yanına fazla yanaşan, onlara dalkavukluk yapan kimseler, sonunda birtakım işlere bulaşırlar, birtakım belâlara düçar olurlar. Mânevî bakımdan zararlı birtakım işler başlarına gelebilir.

Onun için o gibi yerlere pek gitmek tavsiye edilmemiş İslâm'da... İhtiyaç olmadıkça gitmek tavsiye edilmemiş. Mevki sahibi, makam sahibi, para sahibi, pul sahibi insanlara dalkavukluk yapmak uygun değil. Onlara o maksatla yanaşmak da şiddetle yasak kılınmış.

Hattâ bu arada yeri gelmişken, bir hadis-i şerif daha okuyalım:[61]

مَنْ سَوَّدَ اسْمُهُ مَعَ إِمَامٍ جَائِرٍ ، حَشَرَ مَعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(قط. خظ. عن مجاهد مرسلاً)

---

[61] Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müfterik*, c.II, s.132, no:319; Mücâhid Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.6, s.132, no:14952; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.417, no:22503.

RE. 424/13 (*Men süvvide'smühû mea imâmin câir, huşira meahû yevme'l-kıyâmeh.*) "İsmi cevr ü cefâ edici bir hükümdarın, söz sahibi, idare sahibi insanın yanında yazılan, yânı onun maiyetinde olan bir kimse, kıyamet gününde o cevr ü cefâ sahibi, zalim idareci ile beraber haşrolur." Yâni, onunla beraber cehennem ateşinde yanar. İsmi onunla beraber olanın, cismi de ahirette onunla beraber azab görür. Onun için, onlara yanaşmak pek uygun görülmemiş.

Tabii, sultanların, saltanat sahibi, idare sahibi, güç kuvvet sahibi insanların umûmiyetle kendileri de tehlike altındadır. Nasıl tehlike altındadır?.. Elinde iktidar olan insan iktidarına mağrur olur, benim gücüm kuvvetim var diye huyu değişir, sağa sola bağırmağa, çağırmağa başlar. Belki duygularına hàkim olamayıp zulmetmeğe başlar. O da onun mahvolmasına sebep olur.

İdareci nasıl olacak?.. Adil olacak. İdareciliğin vaz geçilmez şartı, doğru olması, dürüst olması, adaletli olmasıdır. Öyle olmadığı zaman, tabii çok kötü bir akıbete düçar olacağı belirtiliyor. Adaletli olduğu zaman, Arş'ın gölgesinde gölgelenecek; zalim olduğu zaman da cehennemde yanacak diye bildiriliyor.

Genellikle idareciler bu gibi kusurlara bulaştıkları için, yâni idareciliğin yapısında böyle bir şey olduğundan, iktidar sahibi olmanın yapısında böyle bir şey olduğundan, sultanların yanına gitmek de halka pek tavsiye edilmemiş. Dalkavukluk yapmasınlar, onların kötülüklerine bulaşmasınlar diye. Burada ince bir nokta bu.

Tabii, dikkat etmesi lâzım müslümanın... Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerine göre, nereye gidip nereye gitmeyeceğini, neyi yapacağını, neyi yapmayacağını ölçüp biçmesi lâzım!.. Zalimlerin yanında durmamak lâzım! Zalimlere meyletmemek lâzım, zalimleri desteklememek lâzım! O zaman cehennem ateşi onlara da dokunur.

وَلاَ تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ (هود: ١١٣)

(*Ve lâ terkenû ile'llezîne zalemû fetemessekümü'n-nâr.*) "Zalimlere meyletmeyin, destek olmayın, onlarla beraber bulunmayın; sonra onların uğrayacağı azab size de gelir, sizi de bulur, sizi de Allah cezalandırır." (Hûd, 11/113)

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi güzel huylara sahib eylesin... Güzel ömür sürmeyi nasib eylesin... Yanlış işler yapmamayı nasib etsin... Şeytana uymamayı nasib etsin...

Sevgili Akra dinleyicileri, iki cihanda mutlu olalım... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği kul olarak yaşayalım, ahirette de sevdiği kullarını topladığı cennetine girelim... Cemâlini müşahede zevkine, şerefine nâil olalım... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rıdvân-ı ekberine nâil olalım... Allah'ın lütfuyla, keremiyle.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

21. 06. 1996 - İzmir

12. İLMİ ÖĞRENMEK VE ÖĞRETMEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Ege sahillerine, denize ve Kuşadası istikametinde dağlara bakarak konuşmamı yapıyorum. Güzel ses gelmesi için, biraz da böyle bir tepe, bir açık yer aradık; oradan konuşuyorum.

Biliyorsunuz, geçen haftadan beri Elvan tatil köyümüzdeyiz. Bu tatil köyü, tabii tatil yapmaktan ziyade çalışma yapmak için düşündüğümüz bir yer. Biz yazların boş geçirilmesini uygun görmüyoruz, dinimiz uygun görmüyor. Yazlarda işlerin tatil edilmesini fırsat bilerek, toplanmak ve beraberce bazı konularda eğitim yapmak uygun olur diye düşünüyoruz. Onun için, Elvan Tatil Köyüne vakıflarımızın il sorumlularını çağırdık. Onlarla güzel toplantılar yapıyoruz. Verimli, hayırlı toplantılar... Bu konuşmamı da size, böyle güzel bir yerden yapıyorum.

a. İnsanların En Cömerdi

Peygamber SAS Efendimiz, Enes RA'ın rivayet ettiğine göre, bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuş:[62]

أَلاَ أُخْبِرُكُمْ عَنِ الْأَجْوَدِ : الأَجْوَدُ اللهُ ، الأَجْوَدُ اللهُ ، الأَجْوَدُ اللهُ !

وَ أَنَا أَجْوَدُ وَلَدِ آدَمَ ، وَأَجْوَدُهُمْ مِنْ بَعْدِي : رَجُلٌ عَلِمَ عِلْماً فَنَشَرَ

عِلْمَهُ ، يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُمَّةً وَحْدَهُ ؛ وَرَجُلٌ جَادَ بِنَفْسِهِ فِي سَبِيلِ

---

[62] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.176, no:2790; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.357, no:189; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.301, no:1007; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.281, no:1767; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.130, no:453; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.406, no:760; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.267, no:28771; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.446, no:4464.

اللهِ ، حَتَّى يُقْتَلَ (ع. هب. عن أنس)

RE. 163/5 (*Elâ uhbiruküm ani'l-ecved: El-ecved allàh, el-ecved allàh, el-ecved allàh! Ve ene ecvedü veledi âdem, ve ecvedühüm min ba'dî: Racülün alime ilmen feneşera ilmeh, yüb'asü yevme'l-kıyâmeti ümmeten vahdeh; ve racülün câde bi-nefsihî fî sebîli'llâh, hattâ yuktel.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Sevgili dinleyiciler! Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, insanın heyecanını yükselten bir sözle başlıyor:

(*Elâ uhbiruküm ani'l-ecved*) "Size en cömert insan kimdir, onu bildireyim mi?" diye tercüme edilebilir veyahut: "Dikkat edin, agâh olun, gözünüzü açın, pür dikkat beni dinleyin, ben size en cömerdi bildireceğim!" mânâsına olabilir. Elâ, hem "Öyle değil mi?" mânâsına soru edatı oluyor; hem de dikkati uyarmak için, insanın dikkatinin artmasını sağlamak için söylenen bir söz oluyor.

Peygamber Efendimiz böyle dikkat çekici bir ifade ile başlıyor. Zâten, Rasûlüllah Efendimiz çok tatlı konuşurdu. Ademoğlunun en tatlı dillisi, en güzel sözlüsü idi. Allah şefaatine cümlemizi erdirsin, ahirette cennette komşu eylesin... Sohbetine orada ermeyi nasib eylesin...

Dünyada tabii, sohbetine erenler sahabi oldular. Bize de Rabbimiz cennette sohbetine ermeyi nasib eylesin... Çok güzel konuşurdu ve bir de konuşmanın inceliklerine ve öğretimin inceliklerine çok güzel riayet ederdi. Bir meseleyi konuşurken, herkesin anlamasını esas alırdı. Yâni, "Benim konuşmamı birilerinin iyice anlaması lâzım!" diye, tane tane açık açık konuşurdu. Bir de dikkati çekecek böyle sözlerle konuşmayı yapardı. Burada da öyle onu görüyoruz, dikkatimiz hemen uyanıyor.

Çünkü zâten Rasûlüllah'ı aşk ile, şevk ile dinler sahabesi. Ama bir de, "Dikkat edin, gözünüzü açın, mütenebbih olun, bana yönelin!" gibi bir ifade ile söylediği zaman, muhakkak ki daha çok dikkat edecekler. "Acaba Rasûlüllah Efendimiz böyle dediğine göre hangi mühim şeyi söyleyecek?" diye. Burada da tabii çok mühim şeyler söylüyor. Buyuruyor ki:

(*El-ecvedü allah*) "En cömert olan Allah'tır!" Doğru. Hemen gönlümüz böyle neşe doluyor, Allah'ın nimetlerini hatırlıyoruz. Mevlâmızın bize neler neler ikram ettiğini düşünüyoruz. Dağlar, denizler, sular, meyvalar, çiçekler, sağlık, afiyet, çoluk, çocuk, huzur, rahat... Sayılamayacak kadar nimetler var. Her şeyimiz ondan... Osmanlı şairinin [Nâbî][63] dediği gibi:[64]

Vücûd cûd-i ilâhî, hayat bahş-i kerîm

Yâni, "Varlığımız Allah'ın cömertliğinin eseri, hayat Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikramı." En cömert Allah... Her şeyimiz Allah'tan, her şeyi bize o veriyor. Hiç bir cömerdin cömertliği ile mukayese edilemez Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin cömertliği... En cömert Allah'tır.

---

[63] Nâbî (1642-1712) Osmanlı şâiri. 1642 (H.1052) yılında Urfa'da doğdu. Çocukluğunda Arapça ve Farsça'yı öğrendi. Daha sonra Yâkûb Halîfe isimli bir Kâdirî şeyhine talebe oldu. Şeyhinin tavsiyesiyle İstanbul'a gitti. O sıralarda vezir Musâhip Mustafa Paşa, onu Dîvân kâtipliğine tâyin etti. Yûsuf Nâbî, 1671 senesinde yapılan Lehistan seferinde bulundu. Kameniçe'nin zaptı dolayısı ile yazdığı bir şiir, Sultan IV. Mehmet tarafından beğenilerek, şehrin kapısına işlendi. Sultan'ın takdir ve iltifâtına mazhar oldu.

Mustafa Paşa'nın vefâtına kadar yanında kaldı. Sonra Baltacı Mehmed Paşa'nın yanında Haleb'e gitti. Baltacı Mehmed Paşa sadrâzam olunca, İstanbul'a dönerken Nâbî'yi de berâberinde getirdi. Muhtelif görevlerde bulundu. 1712 (H.1124) yılında İstanbul'da vefat etti. Üsküdar'daki Karacaahmet mezarlığına defnedildi.

Nâbî, şiirlerinde iyiyi ve doğruyu vermeye çalışmıştır. O, bir düşünce ve hikmet şâiridir. Dili sâde, söyleyişi düzgün, rahat ve çekicidir. Eserlerinden bazıları: 1) Türkçe *Dîvân*. 2) Farsça *Dîvânçe*, 3) *Tercüme-i Hadîs-i Erba'în,* 4) *Hayriye*, 5) *Hayrâbâd*, 6) *Sûrnâme*, 7) *Fetihnâme-i Kameniçe*, 8) *Münşeât*, 9) *Tuhfetü'l-Haremeyn*.

[64] Nâbî'ye ait tahmisin tamamı:

Vücud cûd-ı ilâhî, hayat bahş-ı kerîm;
Nefes atıyye-i rahmet, kelâm fazl-ı kadîm;
Beden binâ-yı Hüdâ, rûh nefha-i tekrîm;
Kuvâ vedîa-i kudret, havâs vaz'-ı hakîm;
Bu kâr-hânede bilsem neyüm benüm, nem var?

Bunu üç defa ifade buyurmuş Peygamber Efendimiz: (*El-ecved allàh... El-ecved allàh... El-ecved allàh.*) “En cömert Allah’tır... En cömert Allah’tır... En cömert Allah’tır.” buyurmuş. Sonra da, (*Ve ene ecvedü veledi âdem*) “Hazret-i Adem’in evlâtlarının en cömerdi de benim!” buyurmuş.

Evet, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri son derece cömertti. Onun yanında bulunanlar, onun ikramına, ihsânına, lütfuna dâimâ mazhar olurlardı. Verdiği zaman, doyurucu ölçülerle verirdi.

Meselâ, bir keresinde bedevînin birisi, yâni çölden, bir kabileden gelmiş olan bir müslüman, Peygamber SAS Efendimiz’in yanına gelince, bakmış orda çok güzel birtakım koyunlar var, koyun sürüsü var... Beğenmiş tabii. Bedevî olduğu için hayvandan anlıyor, hayvanın kalitesini bilen bir kimse.

“—Aman yâ Rasûlallah, ne kadar güzel bir sürü bu!.. Koyunlar ne kadar güzel, ne kadar besili...”

Beğenmiş. Böyle beğendiğini ifade edince, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

“—Çok mu beğendin?..”

“—Beğendim, hakîkaten güzel...”

“—Öyleyse bütün sürüyü sana verdim!” buyurmuş.

“—Bütün sürüyü mü yâ Rasûlallah?..”

“—Evet, bütün sürüyü sana verdim!”

Tabii, şaşırmış. Sorusu da ondan zaten, şaşırdığı için soruyor. Allah Allah, bütün sürüyü değil bir koyun verse razı olur. Bir koyunun bir budunu verse, şöyle evine götürülüp de yemek yapılacak kadar bir şey verse, razı olur. Öyle değil de, bütün sürüyü veriyor.

Peygamber SAS Efendimiz’in bu müstesnâ ikramıyla sürüyü almış, kabilesine götürmüş akşam sürüyü güderek... Kabile halkı şaşırmışlar:

“—Allah Allah... Bu kardeşimiz kabilemizden, sabahleyin elini kolunu sallayarak gitti. Akşam bir sürü ile geliyor. Parası yoktu bunun, bu kadar şeyi nasıl sağladı?..”

Tabii, sormuşlar, demişler ki:

“—Sen ne yaptın, bu kadar sürüye nasıl sahib oldun?..”

"—Hazret-i Muhammed-i Mustafâ SAS verdi. O vermekten, fakirlikten korkmayan bir kimsenin verişiyle veriyor. İkramını o kadar bol yapıyor." diye söylemiş.

Evet, Peygamber SAS buyuruyor ki:

"—Ben Ademoğlunun, insan cinsinin en cömerdiyim. Allah en cömerttir, insanoğlunun da en cömerdi benim." Demek ki, Hazret-i Adem yaratıldığı zamandan bugüne kadar dünyadan pek çok insanlar gelmiş, geçmiş, nice hayır yapan insanlar olmuş, enbiyâ ve mürselîn, evliyâ ü sàlihîn gelmiş geçmişler ama, onun en cömerdinin Peygamber Efendimiz olduğunu, bu hadis-i şeriften anlamış oluyoruz.

Peygamber Efendimiz cömertliğin her çeşidiyle ve güzel huyların hepsinin her çeşidiyle en üstün, nümûne insan... Şöyle yüksek bir yere konulup da, nümûne olarak imtisâl edilecek ve her hareketi örnek alınacak bir büyük zât... Tariflere sığmayacak kadar her şeyi, ahlâkı güzel...

b. İlmi Öğrenip Başkalarına Öğreten

وأَجْوَدُهُمْ مِن بعْدِي: رَجُلٌ عَلِمَ عِلْماً فَنَشَرَ عِلْمَهُ،

يُبْعَثُ يومَ القِيامَةِ أُمَّةً وَحْدَهُ؛

(*Ve ecvedühüm min ba'dî*) "Benden sonra, benim bu dünyadaki yaşamımdan sonra, Ademoğullarının en cömert olanları, insanların benden sonra en cömerdi, (*racülün alime ilmen*) bir adamdır ki bilgi sahibi, ilim sahibi, ilim öğrenmiş; (*feneşera ilmehû*) ve ilmini başkalarına da öğretiyor. Biliyor, öğrenmiş, mübarek bir alim; ondan sonra da etrafına ilim öğrenmek isteyenleri toplamış."

İlim öğrenmek isteyene *talebe* diyoruz. Başka meselâ, dînî bakımdan, ahlâkî bakımdan yetişmek isteyene de *mürid* diyoruz. *Talebe*, *tàlib* kelimesinin çoğulu, isteyenler demek. *Mürid* de, isteyen demek. Talebe bir şeyi taleb eden, mürid de bir şeyi irade eden demek. İkisi de istemek mânâsına geliyor.

Demek ki Peygamber Efendimiz'den sonra insanların en cömerdi kimmiş?.. Bir alim ki, bir ilim öğrenmiş ve bu ilmini neşrediyor, yayıyor, ilmini başkalarına öğretiyor, kendisine bırakmıyor.

(*Yüb'asü yevme'l-kıyâmeti ümmeten vahdehû*) "Kıyamet gününde böyle bir alim, tek başına bir ümmet olarak haşrolunacak. Kıyamette nasıl insanlar, başlarında kendilerine önderlik etmiş kimseler olmak üzere, grup grup oluyorlarsa... Hem hayırlı insanlar, hem şerli insanlar grup grup haşr oluyorlar. Ama alim, bir grubun altına girmiyor; kendi başına bir ümmet olarak, tek başına çok değerli bir varlık olarak haşrolunacak. Bu ona, ahirette ikramdan dolayı oluyor.

Demek ki, burada başka bir çeşit cömertlikle karşılaştık.

Peygamber Efendimiz cömertliği anlatıyordu:

"—En cömert Allah'tır. En cömert Allah'tır. En cömert Allah'tır... Ondan sonra Ademoğlu cinsinin, insan cinsinin en cömerdi benim. Benden sonra da insanların en cömerdi —şu kadar

mal veren demedi, dikkatinizi çekmiştir muhakkak— ilim öğrenip de öğrendiği ilmi başkalarına da öğreten kimsedir.” dedi.

Tabii Peygamber Efendimiz de, peygamberliği dolayısıyla insanlara Allah’ın emirlerini öğretti. Yâni, hem sürüler bağışlayacak kadar cömertliği var Peygamber SAS Efendimiz’in; hem de bu kendisinin koyduğu ölçüye göre, yâni ilim öğrenmek ve öğretmek ölçüsüne göre de, insanlara ciltlerle, yüzlerce, binlerce ciltlere sığmayacak kadar öğrettiği maddî, mânevî bilgiler var... Dünyanın tarihine ait, evvelki ümmetlere ait bilgiler var... Dünyanın sonuna ait bilgiler var... Ahirette insanların başına gelecek olayları anlatmasıyla ilgili bilgiler var... Bunların hepsi ilimdir; fıkıh ilmidir, tefsir ilmidir, hadis ilmidir, tasavvuf ilmidir...

Her ilim Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şeriflerinden çıkıyor. Kur’an-ı Kerim’in ayetlerini de bize bildiren Peygamber SAS Efendimiz... Onları da öğreten Peygamber Efendimiz.

Demek ki, biz burada bir başka çeşit cömertlik gördük. Yâni ilim öğrenmek ve ilmi öğrenip de başkasına öğretmek, çok büyük bir cömertlik oluyor. İşte biz yaz günlerinde tatili uygun görmüyoruz derken, demek ki dinimizin bizi yetiştirmesi dolayısıyla, doğru hareket ediyoruz. Boş geçirmemek lâzım, ilim öğrenmek ve öğretmek lâzım!..

İşte bu öğrenme, öğretme işini de yapmak için fırsatlar lâzım!.. İlim için fırsatlardan bir tanesi, boş zamandır. İnsanın zamanı olacak ki, kendisini ilim öğrenmeye verebilsin... Zamanı yok. Ne yapıyor bu adamcağız?.. Beş altı tane çocuğu var; gidiyor pazarda hamallık yapıyor, eşya taşıyor. Birazcık para alacak, aldığı para ile çoluk çocuğuna nafaka götürecek, eve yiyecek içecek götürecek... Kaşını kaldıracak, başını kaldıracak durumu yok, kan ter içinde çalışıyor. Sırtında ipi erir hani...

Tabii bu, fakir bir adamın hali... Bir de zengini düşünelim! Bir fabrikatör... Benim tanıdığım mübarek bazı zenginler vardı, sabah namazını işyerlerinde kılarlardı. Gece dörtte beşte işine giderlerdi, akşama kadar da çalışırlardı. Fabrikayı idare etmek daha mı kolay?.. Hiç olmazsa insan fakir oldu mu, tek başına kendi kendisini idare ediyor. Ama fabrikatör olduğu zaman, bu sefer bir sürü insanın derdi başında... Fabrikanın problemleri,

elektrik kesilir, vergi gelir... Üretimde arıza olur, makinalar şöyle olur, böyle olur... İşçiler problem çıkartırlar, ustabaşı bir şikâyet getirir...

Demek ki, derdi çok oluyor. Yâni çalışan insanın çalışması, para kazanması, işini götürmesi için zamanı olmuyor. Memurun zamanı olmuyor, öğrencinin zamanı olmuyor, öğretmenin zamanı olmuyor... Hani bu dünyadaki şimdiki eğitimleri söylüyorum:

"—Haydi evlâdım namaz kıl! Haydi evlâdım biraz Kur'an-ı Kerim'den sûreler ezberle..." diyorsun;

"—Dersim var, çalışacağım!" diyor.

Yâni hayırlı bir şeyi yap diye teklif ettiğin zaman, herkes dersini bahane ediyor, çalışmasını bahane ediyor. Demek ki, tatil çok büyük bir nimet... İyi ki, gelişmiş ülkelerde tatil denilen bir şey var... Hem günün içinde çalışma belli saatlerde oluyor, "Dokuzda başlayacaksın, altıda bitireceksin!" diyorlar. Hem haftanın sonunda cumartesi pazar tatili oluyor. Hem günün sonunda, altıdan sonra tatil, eviyle, ailesiyle meşgul olsun diye... Bir de yıllık tatil var... Bunların hepsi, gelişmiş ülkelerin artı puanları, güzel şeyler. Bir insana istese de istemese de kurallar, kanunlar, çalışma zamanını, dinlenme zamanını ayırmış oluyor ve dinlenmesini zorla sağlamış oluyor, cebrî olarak sağlamış oluyor. Güzel...

İşte bu dinlenme zamanını biz ne yapmış oluyoruz?.. Başka bir güzel çalışma ile, eğitimle değerlendirmiş oluyoruz. Onun için, ben arkadaşlarıma burada, yâni bu tatil köyünde yaptığımız görüşmelerde, il sorumlularına dedim ki:

"—Bakın, insanları tabaka tabaka düşünün!.. Çocuklar var, hanımlar var, beyler var... Bunların hepsine eğitim yaptırmak lâzım!.."

Çocuklar için *yaz okulu* diyoruz, güzel bir isim. Senelerdir yapıyoruz, yaz günlerinde çocukları topluyoruz, başka bilgiler öğreniyorlar. Hem de onlara tatlı geliyor. Çocuklar böyle güzel bir yerde, ağaçlık, yeşillik, manzaralı bir yerde, havanın güzelliğinden, manzaranın güzelliğinden memnun oluyorlar. Tertemiz hava... Hem eğleniyorlar, oyun oynuyorlar, top var, eğlence var, oyun var; bir taraftan da belli zamanlarında yine

eğitim var... Bir şeyler öğrenmek ve öğretmek var. Buna yaz okulu diyoruz.

Pekiyi, beyler ne yapacak?.. Onlar için de bir şey hazırlayın!.. Hanımlar ne yapacak?.. Onlar için de bir eğitim hazırlayın!..

Allah razı olsun, bir tıp öğrencisi bana geldi, "Hocam, ben bu yaz medreseye gitmek istiyorum!" dedi. Medrese dediği, Arapça öğretilen, dînî bilgiler öğretilen bir yere gitmek istiyor yâni anlaşılan. Delikanlı kışın çalışmış... Tıp tahsili zor bir tahsildir, sabahtan akşama iyice çalışmak gerekir. Çalışmış, aferin; bir de yazın dînî bilgilerini arttırmak istiyor. Arapça öğrenecek, fıkıh öğrenecek, hadis öğrenecek, tefsir öğrenecek... Ne kadar güzel! Çok hoşuma gitti. Hemen ben arkadaşlara dedim ki:

"—Bakın, böyle bir talep var! Bunun teşkilatını kurun, bunun hazırlığını yapın! Arapça öğrensinler, dînî bilgileri öğrensinler delikanlılar... Hanımlar bir şeyler öğrensin, beyler bir şeyler öğrensin, çocuklar bir şeyler öğrensin!" dedim.

İnşâallah, siz de duyuyorsunuz benim bu konuşmamda bu kararımı... İnşâallah vakit de geçmiş değildir. Böylece topluca güzel eğitimler yapılsın...

Neden?.. Çünkü, insanların en cömerdi Peygamber Efendimiz'den sonra kimmiş: İlim öğrenip de bunu neşreden, başkalarına anla-tanmış. Bu kimse kıyamet gününde tek başına bir ümmet olarak haşrolunacakmış. Yâni, Allah ona çok müstesnâ bir makam ve mevkî verecekmiş. Bunu görüyoruz bu hadis-i şeriften...

Ne kadar güzel, ne kadar sevindirici!.. İnsanın gece gündüz ilimle meşgul olası geliyor. Hakîkaten de elinden kitap düşmemeli; fırsat buldukça okumalı, yazmalı, öğrenmeli! Öğrendiklerini de öğretmeli!..

Şimdi bir cömertlik bunu söyledi Peygamber Efendimiz, demek ki ilim öğrenmek, öğretmek cömertlikmiş. Demek ki, kimisinin parası vardır, hayır yapar, sadaka verir, zekât verir, böylece cömertliğini gösterir. Nitekim Peygamber Efendimiz sürüler bağışlamış yoksullara... İsteyenlere ne isterse vermiş, isteyeni boş çevirmemiş. Kendisi yanında, evinde bir şey depo etmemiş. Her şeyi günü gününe, geldiği gün fukaraya dağıtmış.

Yoksa, Rasûlüllah Efendimiz'e çok şeyler geliyordu. Ashabın zenginleri de vardı. Ama, ashabın zenginleri de Peygamber Efendimiz'den şöyle bir prensip, şöyle bir kaide benimsemişler; ellerindeki nimetleri bir gün yanlarında tutmamışlar. Hemen fukaraya infak ettirmişler, dağıtmışlar. Yığınla gelse, koca bir halının, örtünün üstüne yığılmış bile olsa, gelen şeyler, imkânlar hemen fukaraya dağıtılmış.

Tamam, bu maddî cömertlik; yâni mal vermek, para vermek, buğday vermek, ne varsa dağıtılma imkânı olan, onları vermek... Peygamber Efendimiz sürülerle vermiş, sürüyü toptan vermiş bir kişiye... Misaller böyle. Ama burada Peygamber Efendimiz başka bir cömertlikten bahsediyor, ilim cömertliği... Yâni, ilim öğrenip, başkasına öğretmek de bir cömertlik... Bu cömertliği de kaçırmayalım!..

Ben cömertliğin çeşitlerini bilirdim, kitaplardan okumuştum sevgili Akra dinleyicileri:

"—Cömertlik üç çeşittir: Mal cömertliği, ten cömertliği, can cömertliği." diye vaazlarımda söylerdim.

1. *Mal cömertliği:* Malı olunca malından sağa sola vermek, hayır hasenât yapmak...

2. *Ten cömertliği: Ten*, vücut demek Farsça'da. Ten cömertliği; vücuduyla hayra koşmak, hizmet etmek... Onun bunun hayrına, hizmetine gayret sarf etmek, orayla gitmek, buraya gitmek, çalışmak, çabalamak... Bu da ten cömertliği...

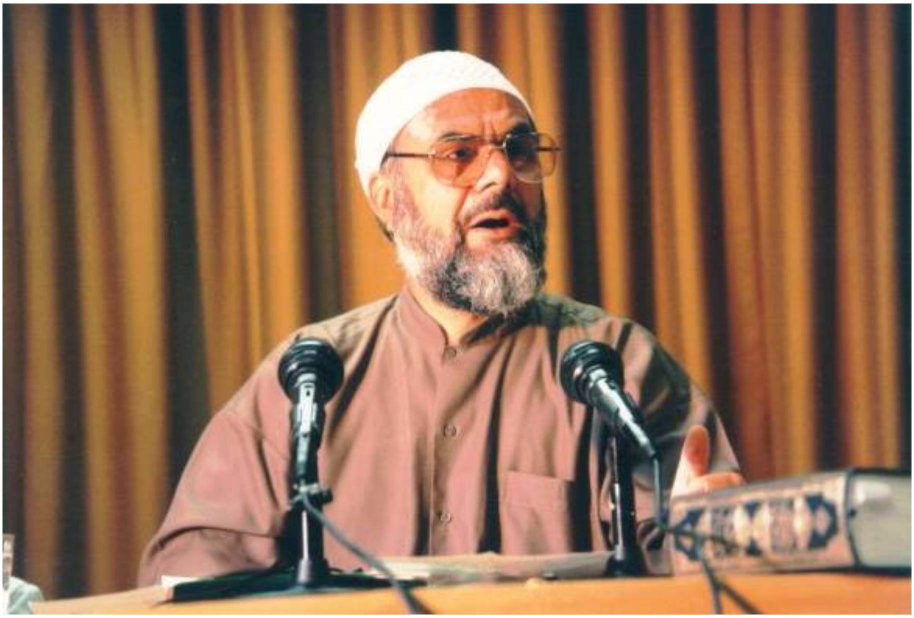
Bazısının parası yoktur, ama iş bilir, hizmet ehlidir, hizmetle sevap kazanır, ecir kazanır.

3. *Can cömertliği*: O da canını Allah yoluna vermek, fedâ etmek, şehid olmak mânâsına.

Bunları biliyorduk. Sevgili Akra dinleyicileri! Şimdi bu hadis-i şeriften cömertliğin çeşitlerinden birisi olarak, ilim öğrenmenin ve öğretmenin, ilim yaymanın da en büyük cömertlik olduğunu öğrenmiş oluyorum.

Allah'a hamd ü senâlar ediyorum; babamdan, büyüklerimden, hocalarımdan Allah razı olsun, el-hamdü lillâh, mesleğimiz profesörlük olmuş, üniversite hocalığı olmuş; yâni bir şey öğrenmek, öğretmek yolu olmuş.

Zâten bana da gençler geldiği zaman;

“—Fakülteyi bitiriyorum, ne iş yapayım hocam?” dedikleri zaman, ben diyorum ki:

“—Mümkünse üniversitede hoca olarak kalın!”

Neden?.. Hoca olarak kalınca bir insan ne yapacak?.. Kendi konusunu, en iyi şekilde mecbûren öğrenecek. Başka çaresi yok. Doktora yapıyor, doçent oluyor, profesör oluyor... Ne demek?.. Kendi konusundaki bütün kitapları takip etmek, bütün toplantıları takip etmek, konuyu derinlemesine bilmek demek oluyor. Yâni ilmi çok iyi öğrenmesine vesile oluyor. Profesör olmayan bir insan kıyısından, kenarından yarım öğrenir; ama üniversite hocası olan bir kimse bunu derinlemesine, her yönüyle öğrenir diye, derhal üniversitede vazife almağa, hoca olmağa teşvik ediyorum. İyi yetişsinler, kaliteli olsunlar, seviyeli olsunlar, yüksek, derin bilgilerle mücehhez olsunlar diye...

Demek ki, Allah’a hamd ü senâlar olsun, bu çok güzel bir yol... Onun için, hepinize bunu tavsiye ederim.

Tabii, ilmin yaşı yok, sınırı yok, beşikten mezara kadar ilim öğrenilir ve insan emekli de olsa bir şeyler öğrenebilir. Bir de hangi meslekten olursa olsun, o meslekle ilgili bilgileri

toplayabilir. Marangoz olsa bile, marangozlukla ilgili bilgileri toplar, marangozlukta bir tane olur. Demirci olsa, demirle ilgili bilgileri toplar, incelikleri öğrenir, yaptığı demirler en kaliteli olur. Bir püf noktasını bulur, bir ilave yapar meselâ; demiri başkalarınınkinden daha güzel olur, daha iyi işler...

Demek ki, her meslekten insanın ilmini arttırmağa çalışması lâzım!.. Bu ilmi öğrenmek ve başkasına öğretmek; yâni sanatkârsa, çırağına öğretmesi de, ilmi neşretmesi oluyor tabii... Öğretmense, sınıfları toplayıp, hoca ise yazın camiye çocukları toplayıp okutmak... Bunların hepsi birer cömertlik nümûnesi oluyor.

En büyük cömertlik de ilim yaymak... Çünkü ilim yayıldı mı, ilmen insanlar yükseldi mi, kuvvetli olur, ilerler, yükselir, dünyanın önde gelen kimseleri haline gelir.

c. Allah Yolunda Canını Veren Kimse

Şimdi, ikinci bir şey söylüyor Peygamber Efendimiz, hadis-i şerifin bitimine doğru, onu da okuyalım! Yâni, “Benden sonra ümmetin, insanların en cömerdi, ilim öğrenen ve öğrendiği ilmi neşreden kimsedir. Kıyamet gününde bu şahıs tek başına bir ümmet olarak haşrolunacak. Allah ona husûsî makam verecek, husûsî ikramda bulunacak, ayrıca onu değerlendirecek.” diye bildirdikten sonra, buyuruyor ki:

وَرَجُلٌ جَادَ بِنَفْسِهِ فِي سَبِيلِ اللهِ، حَتَّى يُقْتَلَ .

(*Ve racülün câde bi-nefsihî fî sebîli'llâh, hattâ yuktele*) “Bir kimse ki canıyla Allah yolunda, fî sebîli'llâh cömertlik yapıyor; öldürülünceye, şehid oluncaya kadar.” Demek ki can cömertliği dediğimiz şeyi de burada Peygamber Efendimiz anlattı.

Yâni bir insan niçin savaşıyor, niçin canını feda ediyor?.. Asrımızda bunun cevabını arıyorsanız, buyurun Bosna Hersek'e bakın!.. Toplu halde yaşıyorlardı Sırplar, Hırvatlar, Boşnaklar... Ama birden Sırplar, “Büyük Sırbistan'ı kuracağız!” dediler, Boşnak kardeşlerimizden yüz binlercesini şehid ettiler. Ne kadar kötülükler yaptılar, yaktılar, yıktılar... Mostar köprüsünü harab ettiler, minareleri yıktılar, camileri bombaladılar... Hiç müslümanların tarihinde görülmemiş şeyler yaptılar.

İslâm tarihinde ibadethane yıkmak yoktur, kilise vs. yıkmak yoktur. Ama onlar yaptılar. Demek ki, müslümanlar en medenî imiş. Bunu gördük.

Orada ne yapsın zavallı Boşnaklar?.. Silaha sarıldılar mecbûren... Şehid oldular ama, sonunda toparlandılar. Eğer Avrupalılar hainlik etmeselerdi, ellerine eşit silahlar geçebilseydi... Sırplar Ruslardan yardım alıyor, Hırvatlar Avrupalılardan yardım alıyor... Ama Boşnaklar silah ambargosu altında... Bu ambargoya rağmen, en zor imkânlarla, bizim İstiklâl Harbimiz gibi çarpıştılar, kendilerini kurtarmağa çalıştılar. Demek ki harb oluyor.

Hani Avrupalıların bir sözü vardır sevgili dinleyiciler, aziz kardeşlerim: “İslâm kılıç dinidir.” derler. Gel de kılıç dini olmasını beğenme İslâm'ın, mümkün mü?.. Düşman saldırıyor, ne

yapacak?.. Zavallı Boşnak ne yapsın? İşte evinde oturuyordu, komşusu eline silahı aldı, bunu kesmeğe geliyor. Ne yapsın bu zavallı?..

İşte Çeçenistan!.. İstiklâlini istiyor; "Bu ülkeler benim dedelerimin ülkesiydi tarih boyunca... Ruslar gelmiş, istilâ etmiş. Şimdi ben de hürriyetimi istiyorum!" diyor. Bu onun en tabii hakkı... Çünkü zorbalıkla ülkesi elinden alınmış. Neler oldu, ne kıyametler koptu, nice canlar fedâ oldu, şehid oldu...

O halde İslâm çok güzel bir din!.. Hayatı tabii olarak görüyor, hayatın tabii şartlarına göre müslümanı yetiştiriyor.

Biz de öyle... Ben de muhterem dinleyiciler, Bosna'da bu olayları gördükten sonra, biliyorsunuz, neşriyatımızı takib ediyorsunuz, müslümanların her yerde savaşa hazırlıklı bulunmasını söyledim. Ve o şairin mısraını yazdım her yerde:

Hàzır ol cenge, eğer ister isen sulh ü salâh!

Sulh ü salah istiyorsan, iyilik hoşluk istiyorsan, cenge hazır ol da, düşman saldırmağa cesaret edemesin!.. Gevşek olduğun zaman, silahsız olduğun zaman, hazırlıksız olduğun zaman, tamah ediyor, heves ediyor; "Şunun ülkesini alayım, canını yakayım, buralara sahip olayım!" diye saldırıyor o zaman. Hazırlandığın zaman, böyle bir şey yapamıyor. Onun için, bu önemli...

Bak Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, bu hadis-i şerifin ikinci bölümünde en cömert insanın ikinci cinsini söylüyor. Birinci cinsi ilim öğrenip öğreten; ikinci cinsi de canıyla, nefsini fedâ ederek cömertlik yapan... Hangi yolda?.. Fî sebîli'llâh, Allah yolunda... "Müslümanlar kurtulsun, hak hakîkat gàlip gelsin, bâtıl mağlub olsun, şirk, küfür yok olsun!" diye cihad ediyor Allah yolunda...

"—Bu işin şakası yok, hayatı koruyayım da, kendimi siperin arkasına çekeyim de, sonunda savaştan canımı kurtarayım, geri döneyim!" diye de düşünmüyor. (*Hattâ yuktele*) "Ölünceye kadar bu yolda çarpışıyor, çarpışıyor, canını feda ediyor, şehid oluyor." İşte bu da cömertliğin bir çeşidi olarak Peygamber Efendimiz tarafından bildiriliyor.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Ben birkaç hadis-i şerif okuyayım diyordum ama, bir tanesi ile zamanımızı aşağı yukarı tamamlamış olduk. Demek ki, “En cömert Allah’tır!” diyor, şüphe yok, *amennâ ve saddaknâ*... En cömert Allah’tır! En cömert Allah’tır! En cömert Allah’tır!..

Yaratıkların, kulların en cömerdi de, Peygamber-i Zîşânımız’dır. Çünkü cömertliğin her çeşidiyle bize nümûne-i imtisâl olmuştur.

Peygamber Efendimiz’den sonra insanların en cömerdi ilim öğrenip öğreten, talebe yetiştiren, ilmi yayandır ve canını Allah yolunda fedâ eden cömert kişidir ki, insanın en kıymetli, en aziz varlığı canıydı; canını Allah yoluna verebildi. Tabii o da en cömert kimsedir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi, cümlenizi ilim öğrenen, öğreten kullarından eylesin... Elindeki maddî imkânlarıyla hayır hasenât yapan, yoksulları, fakirleri kayıran, kollayan, cömertlik yapan; Allah’ın kendisine verdiğinden, Allah’ın kendisine yaptığı cömertlikten başka insanları faydalandıran kimse eylesin...

Allah cümlemize, insanımıza sulh ü sükûn içinde, huzur ve saadet içinde yaşamayı nasîb eylesin... Ama müslümanın vaz geçilmez şartını hiç unutmayın! Alın Amerikalıyı, Avrupalıyı, bakın nasıl onlar bizim elimizde olmayan silahları yaptılar, nasıl atom silâhını ve sâireyi elde ettiler. Şimdi de senin atom silâhına sahip olmanı istemiyorlar. Enerji sıkıntımız var, atom santrali yapacağız. Atom santralinde atom bombası yapar diye, bizim enerji sıkıntımızı giderecek olan, atom santralinin yapılmasına engel çıkartıyorlar.

Radyoaktif maddelerin üretimini engelliyor, ama kendisi yapmış. Görüyor musunuz, kendisi kendisini korumak, kollamak için neler yapıyor, ama bizim yapmamızı engelliyor.

Demek ki, biz dinimizin bize emrettiği şekilde hareket edeceğiz ve silah bakımından da kuvvetli olacağız, ordumuz da kuvvetli olacak, bütün ordulardan daha kuvvetli olacak... Teçhizat bakımından da en ileri teçhizata sahip olacak. Kuvvetli olacağız, sulh içinde yaşayacağız. Düşman hücum edemeyecek.

Bir de, dünyanın herhangi bir yerinde haksız bir şey oluyorsa, onu da önlemeye çalışacağız. Bakın Kore'ye dahi gittik, orada destanlar yazdı memleketimizin evlatları; gazilerimiz var, şehidlerimiz var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi rızası yolunda yürüyenlerden eylesin... Sulh ü sükûn içinde yaşayanlardan eylesin... Belâlara, musibetlere, fitnelere uğratmasın... Ama böyle şeyler de hayatta oluyorsa, ona karşı da hazırlıklı olmayı nasib eylesin...

Allah cümlenizden razı olsun... Cümlenizi iki cihan saadetine erdirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Cumanızı da tekrar tebrik ederim. Beni de duadan dualarınızdan unutmamanızı rica ederim, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

28. 06. 1996 - İzmir

13. ALLAH-U TEÀLÂ DUA EDENİ BOŞ ÇEVİRMEZ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah gününüzü hayır eylesin...

Araplar:

أَسْعَدَ اللهُ صَبَاحَكُمْ !

(*Es'ada'llàhu sabâhaküm!*) diyorlar; "Allah mutlu eylesin sabahlarınızı" ve iki cihan saadetine cümlenizi nâil eylesin... Cumanın güzel nimetlerinden, Allah'ın sevgili kullarına bahşettiği ikramlarından, sizleri de istifade edenlerden eylesin...

a. Allah-u Teàlâ'nın Merhameti

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, Enes RA'dan rivayet edilmiş olan bir hadis-i şerifinde buyuruyorlar ki:[65]

---

[65] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.675, no:1832; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.63, no:3124.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.468, no:1488; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.556, no:3556; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1271, no:3865: İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.160, no:876; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.675, no:1831; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef,* c.X, s.443,no:19648; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.211, no:2965; *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.165, no:1111; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.138, no:337; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.235, no:1311; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.465, no:7486; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.423, no:13557, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan;

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.31, no:4591; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.391, no:1867, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.142, no:4108; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef,* c.II, s.251, no:3250; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.61, no:912; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.64, no:3128, 3166, 3167, 3266-3268; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.16, no:7811-7814.

إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ رَحِيمٌ حَيِيٌّ كَرِيمٌ ، يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ ، أَنْ يَرْفَعَ إِلَيْهِ يَدَيْهِ ، ثُمَّ لاَ يَضَعُ فِيهِمَا خَيْراً (ك. عن أنس)

RE. 87/13 (*İnna'llàhe azze ve celle rahîmün hayyün*[66] *kerîmün yestahyî min abdihî en yerfaa ileyhi yedeyhi sümme lâ yedau fîhimâ hayrâ.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Müjdeliyor Peygamber SAS Efendimiz biz ümmetini, buyuruyor ki:

"Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri Rahîm'dir, Hay'dır, Kerim'dir." Üç tane sıfatın belirtiyor Rabbimizin. Aziz ve celil olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, Rabbimiz, Rahim'dir, Hay'dır, Kerim'dir. Bunları biraz izah edelim, ederiz. Ama önce cümleyi şöyle bir sonuna kadar tamamlayalım:

(*Yestahyî min abdihî*) "Kulundan utanır Allah-u Teàlâ Hazretleri... Niçin?.. (*En yerfaa ileyhi yedeyhi*) Kulu iki elini dua etmek için Rabbine kaldırmış, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden dileklerini diliyor, dua ediyor, bir şeyler istiyor, ellerini o kaldırmış; (*sümme lâ yedau fîhimâ hayra*) Allah da onun o açtığı avuçlarına muradlarını vermemek, bir hayır koymamak sûretiyle boş döndürmekten hayâ eder. Yâni, kul elini açtı mı, onun ellerine Allah bir hayır koymadan, hayırla doldurmadan onu döndürmez, boş döndürmekten hayâ eder." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

(*İnna'llàhe*) "Hiç şüphe yok ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri..." diye başlıyor. *İnne*'ye edât-ı tahkik derler; muhakkak bu iş böyledir diye, mânâyı kuvvetlendirmek için kullanılır.

---

[66] Hocamızın bu sohbeti yaparken takip ettiği, *Râmûzü'l-Ehàdîs*'in Abdül'aziz Bekkine (Rh.A) adına hazırlanan tercümeli baskısında, dizgi hatası olarak bir *ye* ile (*hayyün*) yazılmış olduğu için, Hocamız böyle okuyorlar. *Râmûzü'l-Ehàdîs*'in tashihli baskılarında iki *ye* ile (*hayiyyün*) yazıyor. Nitekim, 19. 01. 2001 cuma sohbetinde, aynı hadisi okurken, (*hayiyyün*) olarak okuyup, "Cenâb-ı Hak hayâ sahibidir, hayâ eder, utanır." diye izah ediyorlar.

Azze ve celle, iki mâzi sîgasıdır Arapça'da. Mâzi sîgaları, sıfat olarak tavsif etmek için de kullanılır. *Azze*, aziz oldu; *celle*, celil oldu demek. Aziz olmak ne demek?.. Aziz olmak, yâni izzet sahibi olmak, mutlaka bir şeye üstün gelmek, ondan daha üst olmak mânâsına geliyor. Buradan da, bir şey çok kıymetli olduğu zaman, çok nâdir olduğu zaman, (*azze'l-metâu*) derler, "Metâ' çok aziz oldu; yâni bütün öteki emsale fâik oldu, üstün geldi, gàlip geldi demek.

وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى أَمْرِهِ (يوسف:٢١)

(*Va'llàhu gàlibün alâ emrihî*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri mutlaka her şeye kàdirdir, her şeye gàliptir, ne dilerse onu yapar, kimse onu dileğinin karşısında duramaz." (Yusuf, 12/21) Çünkü, yarattıkları mahlûkàtıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri de kudret-i külliyye sahibidir. Acizlik, aciz sıfatı, aciz olmak sıfatı onun için bahis konusu değildir, her şeye gücü yeter ve her şeyi istediği, dilediği şekilde yapar.

Celle de yüce oldu, büyük oldu mânâsına. Ama bu mazî sigasıyla değil de sıfat olarak tercüme edilir: Aziz ve celil olan Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Birinci sıfatı: *Rahîm*... Bu sıfat tabii sıfat-ı müşebbehedir. Bir de mübalağa-yı ism-i fâil veya mef'ul derler. Mübâlağa mânâsı ifade eden bir sîgadır Arapça'da. Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri çok merhametlidir." demek. Merhametlidir diye tercüme etsek az gelir. Çok merhametlidir, son derece merhametlidir Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Merhamet de tabii, Arapça bir kelime, aynı kökten bir kelime. Bir kelimeyi anlatırken kendisiyle anlatmak doğru değil ama, biz merhameti çok iyi anladığımız için, iyice tanıdığımız için öyle anlatıyoruz. Aslında merhamet ne demek?.. Acımak demek. Yâni bir insanın, başka bir insanın hâline nazar edip ona acıması... Tabii biz insanlar arasında da bunu kullanıyoruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin de kullarına nazar edip acıması. Kullarına bakıyor, hallerine, acıyor onlara. Yâni zaaflarına, yoksulluklarına, ihtiyaçlarına, fakr u zarûretlerine acıyor.

Merhamet acımak mânâsına geliyor. *Terahhum* etmek, severek onun o zavallı hâline acımak mânâsına geliyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir sıfatı rahimliğidir, *Erhamü'r-râhimîn*'dir.

Kur'an-ı Kerim'de, hadis-i şeriflerde kullanılan aynı kökten bir başka sîga da *Erhamü'r-râhimîn*'dir. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri bu acıma vasfını, acıma duygusunu kullarına da vermiştir. Bizde de acıma duygusu var... Bir kediye acırız, bir küçük kuşa acırız. Kış gününde gelmiş, karların üstünde camın önünde duruyor diye görünce, dayanamayız, şiirler yazarız, zavallı kuş aç kalmış da, donmuş da, üşümüş de, camın önüne gelmiş deriz. Karıncaya acırız, böceğe acırız, kuzulara, kuşlara acırız... Yâni, her şeye acırız.

Çocuklarda çok tatlı bir duygudur bu. Onlar da acırlar böyle etrafındaki şeylere... Bu duyguyu öğretmek lâzım! Çocuklarımıza acıma duygusunu öğretmeliyiz. Böyle bir şeyi sevip acımaya alışmalı, gaddar olmamalı, merhametsiz, acımasız olmamalı!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına da vermiştir bu acıma duygu-sunu. Derece derecedir acıma duygusu yaratıklarında. Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri Erhamü'r-râhimîn'dir. Yâni acıyanların, acıma duygusuna sahip, bizim etrafımızda gördüğümüz, tanıdığımız, bildiğimiz, sevdiğimiz tanıdıkların, dostların, merhametli insanların hepsini tanıyoruz. İşte onlarda hoşumuza gidiyor bu merhametlilik. Merhametlilerin en merhametlisidir Allah-u Teàlâ Hazretleri. Bir sıfatı bu, bu hadis-i şerifte ifade edilen.

b. Allah-u Teàlâ Hayat Sahibidir

İkinci sıfatı: *Hayyün*... Allah-u Teàlâ Hazretleri kör bir kuvvet değildir. Hani elektrik var. İki teli yan yana yaklaştırdığınız zaman, işte bir kuvvet bu elektrik... O elektrik motorunu döndürüyor vs. filân ama, bu kör bir kuvvet. Yâni şuuru yok ve biz onu bir takım şekillere bağlı olarak kullandığımız zaman, ondan istifade ediyoruz. Yâni atlardan, develerden, diğer mahlûklardan istifade ettiğimiz gibi, o kuvvetten de istifade ediyoruz. Yâni kendisinin özel bir arzusu, duygusu yok. Bizim arzumuza verilmiş, bizim kullanmamıza verilmiş bir kuvvet... Kör kuvvet

dediğimiz, yâni kendisinin bir iradesi, arzusu yok. Böyle nasıl kullanırsan öyle kullanıyorsun. Su kuvveti, elektrik enerjisi... Enerji diyoruz, kuvvet diyoruz. Var böyle çeşitli kuvvetler ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri hayat sahibidir, irade sahibidir.

Hani bazı ilim adamlarının veyahut zamanımızdaki bazı münevverlerin düşündüğü gibi, tabiat ne annedir, ne babadır. Tabiat da bizim gibi, Allah'ın bir yaratığıdır. Biz tabiatın içinde en güzel yaratığız. Eşref-i mahlûkàtız. Tabiat da bir yaratıktır. Tabiat, ana filân değildir. Allah'ın yarattığı varlıkların meydana getirdiği bir topluluktur. Sizin ve bizim dışımızda birçok mahlûkat var. Çevre, işte bunlardan oluşur. Canlılar var, cansızlar var, hayvanlar var... Bunlara tabiat diyoruz.

Bazıları, "İşte bu tabiat ana" diyorlar, "Tabiat böyle yaptı" diyorlar. Tabiat da kör bir kuvvet... Yaratık olduğu için o, doğrudan doğruya bir şeyi yok. O da Allah tarafından kullanılıyor. Allah tarafından kendisine verilen vazifeyi yapıyor. Ağaçlar, rüzgârlar, sular, yer, gök, ay, güneş... hepsi Allah'ın emrinde ve bizim hizmetimizde. Allah bizim hizmetimize vermiş.

Şeyh Sâdi'nin güzel şiirleri vardır *Gülistan*'ında, hoşuma gider *Kitâb-ı Gülistan*. Orada diyor ki:

"—Bütün bulut, yağmur, ay, güneş, yer, gök... hepsi senin emrinde çalışmaktadır, sen yaşayasın diye, senin gıdaların hâsıl olsun diye hepsi harıl harıl etrafında çalışmaktadır." Allah çalıştırıyor yâni... "Tâ ki sen yaşayasın diye, yiyip içesin diye onların hepsi emirlere itaat ediyorlar da, onların senin için çalıştığını görüp de sen insafa gelmez misin?.. Sen, bu kadar mahlûkatı senin hizmetine veren, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni nasıl ve nice âsi olursun?.. Bunlar hep itaat ediyorlar, sen nasıl âsi olursun, bu kadar ikrama mazhar bir mahlûk olarak?.." diye bildiriyor bu husustaki kanaatini, çok güzel bir şiirle...

Allah-u Teàlâ Hazretleri hayat sahibidir. Bizim o tabiat dediğimiz zaman anladığımız, fizik kimya okuyan, ortaokul, lise, üniversite okuyan insanların düşündüğü gibi değildir bu iş... Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratan, her şeyi bilerek yapıyor.

Küçükten beri okuduğum çok güzel bir kitap vardır, Ord. Prof. Akil Muhtar Özden[67] diye bir tıp alimimiz yazmış. Tabii eski bir alim... Ben de tabii, biraz yaşlanmış gibi sayıyorum kendimi. Çocukluğumda okuduğuma göre, yâni bundan elli-altmış yıl önce yazılmış bir kitap bu, *İlim Bakımından Ahlâk* diye. Orada bir tıp mütehassısı olarak, insanların ahlâkının daha ilkel yaratıklar olan öteki mahlûklarda, karıncalarda, arılarda, diğer canlılarda da eserlerinin olduğunu, yâni onların da bir takım ahlâkî sıfatlara sahip olduğunu söylüyor bu kitabında... Ve insanlarda bu ahlâkın daha ileriye doğru mükemmelleşmiş hâlinin tezâhür ettiğini söylüyor da, diyor ki:

"—Çevremizi incelediğimiz zaman, bizim çevremizdeki bütün mahlûkları belli bir amaca sevk eden yüce bir kudret, bir zîşuur, yâni şuur sahibi, irade sahibi, ne yaptığını bilerek yapan ve bilerek bir noktaya doğru muntazam bir şekilde sevk eden bir yüce kudret sahibi var." diyor.

Hoşuma gider tabii. İlim adamının imanı takviye edecek bir sonucu bulması sevindirici, güzel bir şey. Hani bazıları da münkir oluyorlar, zavallılar. İnkâr ediyorlar. İşte kör tabiatı, taşı, ağacı ve sâireyi yanlış olarak tanıyorlar.

---

[67] Akil Muhtar ÖZDEN (1877-1949): Doktor, bilim adamı. Yüksek öğrenimine Tıbbiye Mektebi'nde başladı; 1896'da İsviçre'ye gitti, öğrenimini, orada tamamladı (1902).Bir süre Paris'te Pasteur Enstitüsü'nün derslerini izledi (1903). Cenevre'de Profesör Bard'ın asistanlığını yaptı (1903); Profesör Major'un polikliniğine önce asistan (1904), sonra doçent oldu (1906). Anestezik maddelerin etkilerini ortaya koyan bir yöntemle morfin ve türevlerinin anestezik özelliklerini ve etkilerini belirlemeyi başardı.

Meşrutiyet'in ilanından sonra (1908) İstanbul'a çağrıldı ve Tıp Fakültesi Tedavi Kliniği'nde farmokoloji profesörlüğüne atandı. 1944'te ordinaryüs profesör oldu. Özden'in, Kızılay'ın ve Türk Ocakları'nın kurulup gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Günümüzde farmokoloji laboratuarında okunan klasik kitabını yayımlamıştır.

Ölümünden sonra, 1982'de son 60 yılın en değerli 5 doktorundan biri olarak ödüle layık görülen Özden'in başlıca eserleri: *Tıp Müfredatı ve Tedavi Dersleri* (1935-1946, 6 kez basılmış, 1000 sayfalık *Farmakodinam* yapıt), *Hava Kimya Muharebelerine Karşı ilk Yardım ve Tedavi* (1938), *İlim Bakımından Ahlâk* (1942).

Tabii burada sevgili dinleyiciler, bir noktayı daha söylemek istiyorum. Bunu bütün münevverlere söyleyin, etrafınızdaki insanlara söyleyin:

Avrupa'daki bir dinsiz insan ile bizdeki bir dinsiz arasında, veya diyelim ki komünist bir ülkedeki, tamamen böyle Allah'ın karşısına mütemerrid olarak çıkmış, yumruğunu sıkmış ve Allah'ı inkâr eden bir münkir, kâfir, inkârcı, inançsız arasında fark vardır. Avrupalının inançsızlığı, kendi mıntıkasında mevcut olan inançların, yâni biz inançlıyız diyen insanların, daha açık bir ifadeyle hristiyanlığın ve kilisenin, onun çevresindeki uygulamasına itirazıdır. Yâni bunlar tabii haça tapıyorlar. İlim adamı bunu sinesine sindiremiyor, kabul edemiyor, "Nasıl olur bu böyle?" diye itiraz ediyor. Tabii o zaman dinî duyguları zayıflıyor. Veyahut olmadık inançlar, "Bunlar şöyledir, böyledir" diyorlar; isyan ediyor. Galile[68] isyan etmiş, "Olmaz böyle şey!" demiş. Daha başka alimler kabul edememişler.

Yâni Avrupalının inkârı, kendi çevresindeki yanlış inançlara karşı çıkış olduğu için, bunu böyle tamamen kıpkızıl, kapkara, inatçı bir inkâr olarak görmemek lâzım! Onlardan, ilim adamı olarak etrafına baktığı zaman, böyle çok güzel hakikatleri yakalamış olanlar da var. "*Esrarlı Kâinat*"[69] diye, kâinatın esrarlı çalışmasına dikkat çekenler var. Diyanet yayınları arasında Mustafa Rahmi Balaban[70] tarafından tercüme edilmiş, makaleleri

---

[68] Galile (1564-1642): İtalyan fizikçi, matematikçi, gökbilimci ve filozof. Kendisinden önce Kopernik'in öne sürdüğü güneş merkezli evren kuramını benimsemiş ve bu nedenle Vatikan kilisesi tarafından iki defa yargılanmıştır. Kilise dünya merkezli bir evren anlayışını savunuyordu ve Kopernik teorisini dine aykırı buluyordu. 1614'te ilk mahkemesinde görüşlerini yayması ve öğretmesi yasaklanmış, 1632'de yazdığı bir kitap nedeniyle yargılanması sonucu ömür boyu ev hapsine mahkûm edilmiştir. Bu olaylar nedeniyle Galileo tarihte bilim ve din çatışmasının bir sembolü haline gelmiştir.

[69] Sir James Jeans, *Esrarlı Kainat*; Çeviren: Ord. Prof. Salih Murad Uzdilek (İTÜ Fizik Profesörü), Mili Eğitim Basımevi, Ankara 1947.

[70] Mustafa Rahmi Balaban (1888-1953): Eğitimci ve yazar. Bergama'ya bağlı Balaban köyünde doğdu. Bergama Rüşdiyesi'nde okurken aynı zamanda buradaki medresede dinî öğrenim gördü. 1907'de girdiği İstanbul Dârü'l-Muallimîninde öğrenimini sürdürürken, bir yandan da medresede Arapça, Farsça, fıkıh, usû!-i fıkıh ve mantık derslerini takip etti. Bu arada dönemin İstanbul mütftüsü Fehmi Efendi'den mantık ve Arap edebiyatı okudu.

1910'da Dârülmuallimîn'den mezun olduktan sonra Üsküp ve Adana'da öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Çalışmalarını takdirle karşılayan Maarif

ihtiva eden "*İlim, Ahlâk, İman*"[71] diye bir kitap vardır. O da çocukluğumdan beri severek okuduğum bir kitap... Orada bazı makaleler, ilim adamlarının Allah'ın varlığına inanmalarını gerektiren müşahedelerini anlatır.

İnsan çevresini insaflı bir şekilde incelerse, Allah'ın kudretini görür, icraatını görür. Allah'ın neler yarattığını, nasıl yarattığını, nasıl hikmetle yarattığını ibretle seyreder. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri, bu şaşkınların, zavallıların...

Tabiat diyorsun, tabiat ne?.. Yâni taş mı, ağaç mı, su mu, nedir tabiat?.. Bunların hepsinin bir araya gelmiş şekli. Bunların her birisi, birbirinden ayrı şey... Sen bunu nasıl... Yâni bir manzara demek gibi bir şey olur tabiat, tek bir şahsiyete sahip değil ki, ona sen yaratıcılık vasfı uygun görüyorsun da; "Tabiat ana şöyle yarattı, böyle yarattı..." diyorsun.

Nezâreti kendisini Avrupa talebe müfettişliğine tayin etti. isviçre'nin Cenevre şehrinde bir yandan bu resmî görevini sürdürürken, bir yandan da buradaki J. J. Rousseau Enstitüsü'nde felsefe, psikoloji, pedagoji ve sosyoloji derslerine devam etti. Psikoloji profesörü Edouard Claparede onu yanına asistan aldı. Cenevre'de ayrıca, Türkiye'deyken öğrendiği Arapça, Farsça ve Fransızca'ya ilâveten İngilizce ve Almanca da öğrendi.

Cenevre dönüşünden sonra 1923'te Maarif Vekâleti Telif ve Tercüme Encümeni üyeliğine getirildi. 1924-1953 yılları arasında muhtelif okullarda öğretmenlik yaptı. 1953 yılında emekliye ayrıldı. Aynı yıl 19 Temmuz günü İstanbul'da vefat etti. Cenazesi İzmir'e defnedildi.

Mustafa Rahmi Balaban, öğretmen yetiştirilmesine katkıda bulunmak maksadıyla psikoloji, pedagoji, felsefe, ahlâk, Türk dili, çocuk edebiyatı, medeniyet ve kültür tarihi gibi alanlarda telif ve tercüme seksen kadar eser yazmış ve bunların altmıştan fazlası yayımlanmıştır. Yazı faaliyetlerini ölümüne kadar sürdürmüş, son çalışmalarından olan Kur'ân-ı Kerîm'in tercüme ve tefsirini 27. cüze kadar getirebilmişse de tamamlamaya ömrü yetmemiştir.

[71] *Son Asrın İlim ve Fen Adamlarına Göre İlim, Ahlâk, İman*: Mustafa Rahmi Balaban'ın en tanınmış eseridir. Ahmed Hamdi Akseki'nin yazdığı bir mukaddimeden sonra, iman ve ahlâk problemlerinin ilmî açıklama, yorum ve değerlendirmesini yapan Th. Flournoy, W. James, A. Carrel, A. Toynbee, A. Einstein gibi Batılı on dokuz bilgin ve düşünür ile Mazhar Osman, A. Hamdi Akseki, Ferit Kam ve M. Hamdi Yazır'a ait makalelerden oluşur. Balaban bu görüşler arasına yer yer İslâmî telakkiyi ve kendi görüşlerini de serpiştirmiştir. Eser Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilki 1950'de olmak üzere birçok defa basılmıştır.

Münkirâne sözlerden birisi "Allah baba" demek, birisi de "Tabiat ana" demek... "Ne ana, ne baba; öyle şey olur mu?.. Yâni sen hizaya gelip de, doğru düzgün aklını başına toplayıp da, ilim adamlarının dediği gibi, 'Yüce Yaratıcı' desene!.. Yâni ile onu dememek için çeşit çeşit yalan yanlış sözler kullanıyorsun, ağzını kirletiyorsun, aklını kirletiyorsun, kalbini kirletiyorsun da, ilmî olmayan bir şey söylemiş oluyorsun!" dememiz lâzım bu gibi insanlara...

Allah-u Teàlâ Hazretleri hayat sahibidir, yaradandır, irade sahibidir, Esmâ-i Hüsnâ sahibidir ve kulları dua etti mi duasına icabet eder. İşte bizi Allah'ın varlığına sımsıkı sarıldıran, tutunduran, bizim gönlümüzü şen eden tarafı da, imanımızı sapasağlam, çelik gibi, kale gibi yapan tarafı da işin budur. Dua ediyoruz, duamıza karşılık veriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri... İstediğini aynen veriyor.

"—Nasıl veriyor?.."

Ben imtihana gidiyorum, okulda öğrenciyim. Öğrencilik yıllarımda başımdan geçmiş hadiseler, çok defalar olduğu için tesadüfle de izah edilemez. Zâten kâinatta tesadüf diye bir şey yoktur diyorlar. Çünkü kâinâtı yöneten işi tesâdüfe bırakır mı?.. Her şeyin hikmeti var, tevâfuklar var. Çok çalışamadım, heyecanlıyım. Kitabın bazı yerlerini iyi biliyorum, bazı tarafların iyi bilemiyorum. "Şurası gelsin, şurası gelsin, şurası gelsin..." diye kendi kendime dua ediyorum. İmtihana giriyorum, hoca: "Anlat bakalım!" diye, benim o düşündüğüm üç tane soruyu soruyor bana. Yâni, "Şunlar gelse..." dediğim üç soru bana geliyor. Nasıl oluyor bu?.. Allah duamı kabul ediyor, imtihanı yapan öğretmene bunları sordurtuyor.

İşte Allah'ın Hay sıfatının, hayatının bizim tarafımızdan görülen, anlaşılan, icraatı. Yâni dua ediyoruz, duamıza icâbet ediyor. Ne kadar güzel, ne kadar hoş bir şey!.. Bu sadece bana mahsus bir şey mi?.. Hayır! Sorun, nice öğrencinin başından geçmiştir. Nice dinleyici kardeşimizin başından geçmiştir:

"—Evet, ben hakikaten bir seferinde şöyle dua etmiştim de, şıp diye istediğim gibi oldu. Öyle olması da çok şaşılacak bir hadisedir. Bu enteresan, şaşılacak hadiseyi size anlatayım." diye, nice tatlı hatıralarını herkes anlatır.

Evet, Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, Rahîm'dir; bir... Hay'dır; iki... Çok merhametlidir, hayat sahibidir. Kör tabiat, kör kuvvet filân değildir. Kâinat kendi kendine olmamıştır. Hiç bir şey kendi kendine olmaz. İlme aykırı... Her olayın sebebi vardır, müsebbibi vardır. İllet-i ûlâ ve sebeb-i a'lâ, müsebbip Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. Yoksa, kâinâtı ilmen ve felsefe yönünden izah bile edemezsiniz. Varlığın nasıl var olduğu çıkmaza girer, bunu kabul etmezse insan... Onun için, insanın şaşkın sözleri bırakması lâzım!

Zâten gerçek alimler bırakmıştır. Gerçek alimler, bizim söylediğimiz sözleri söylüyorlar. İşte yarım olanlar veya problemi olanlar, sıkıntısı olanlar, derdi olanlar; hayatını incelediğiniz zaman beğenmeyeceğiniz insanlar, kendi hayatında yediği darbelerden, etrafındaki insanlardan gördüğü kötülüklerden, böyle ters duygulara düşmüş insanlar böyle yapıyorlar.

Komünizme gelince, o da bir siyasî, ideolojik bir akım. Orada da insanları zorla bir yere yönlendirmek var. İnançlar kendi karşılarına çıktığı için, onlar da inançla mücadele ediyorlar. Her inancın her şeyine karşı çıkıyorlar... O da çöktü, onun da tutmadığı görüldü.

Evet, Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri çok merhametlidir, hayat sahibidir ve (*kerîmün*) kerem sahibidir. *Kerîm* ne demek?.. Soylu demek. Kerim, insanlar için de kullanılan bir sıfat. Kerem sahibi, yâni asaletli, asil halli, asil huylu, bir de asil soylu... Yâni soyunda da necâbet var, kendi ahlâkında da necâbet, güzellik var. Soyu da beğenilen bir soy, ahlâkı da beğenilen bir ahlâk. Davranışları, hareketleri, insanlara muameleleri de güzel... İşte böyle insana *kerîm* derler; kerem sıfatına sahip... Arapların çok sevdiği kelimelerden birisidir *kerîm* kelimesi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kerimdir. Yine başka ifadelerle biliyoruz, *Ekremü'l-ekremîn*'dir. Yâni, kullarına da bu kerem sıfatından vermiş ama, kerimlerin en kerimidir, kerem sahiplerinin en kerem sahibidir Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Kerîm sözünü duyduğumuz zaman tabii bağış, ikram, cömertliği de anlıyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri merhametlidir,

hayat sahibidir, çok cömerttir mânâsını anlıyoruz. Ekremü'l-ekremîn'dir.

c. Allah-u Teàlâ'nın Kulundan Utanması

(*Yestahyî*) "Utanır Allah-u Teàlâ Hazretleri..." Tabii utanma duygusu hanımlarda, çocuklarda mâsum, güzel, yerine göre süs ve zinet sayılacak bir duygudur. Hanımın utanması güzeldir. Utanmazlık da kötü bir sıfattır. Adam utanmıyor, veya kadın utanmaz bir kadın, veya çocuk şımarık, haylaz, terbiyesiz, utanmaz bir çocuk... Bir kimseye kızdığımız zaman, utanmaz bir hareketi gördüğümüz zaman, "Utanmaz!" deriz. Yâni, o da bir hakaret olarak kullanılır. Utanmak güzel bir duygudur. Allah-u Teàlâ Hazretleri utanıyor, utandığını beyan ediyor.

Tabii, kelimeyi anlatmak için Peygamber Efendimiz bizim bildiğimiz kelimelerle, bizim bildiğimiz duygularla anlatacak. Yâni insanlar arasındaki anlaşma aracı, vasıtası lisan, kelimeler. O kelimeleri kullanarak anlatacak ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hiçbir sıfatı, insanların sıfatına benzemez. Hiçbir hâli, huyu insanlarınkine benzemez. Neden?.. *Muhàlefetün li'l-havâdis*; ilm-i kelâmda ulûhiyetinin sıfatları mahlûkatından başkadır, Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratıklar gibi değildir. Yaratıklardan başkadır. Tektir. Onun başkalığını, yüceliğini, niteliğini idrak mümkün değildir. Çünkü misal veremezsiniz. "Şunun gibi" diyemezsiniz.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ (الشورى:١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün*) [Onun benzeri hiç bir şey yoktur.] (Şûrâ, 42/11) Onun gibi bir şey yok ki, şuna benziyor diye anlatayım.

"—Pekiyi, Allah nasıl tanınır o zaman?.. Yâni benzeri, eşi olmayan, şunun gibi denilemeyen Cenâb-ı Hak, bizim yaradanımız Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl tanınır?"

En basit şekliyle tanınması; icraatıyla, muamelesiyle, yaratmasıyla, bize ikramlarıyla biz tanırız. Yâni çevremize ibretle, dikkatle baktığımız zaman, kıssalardan hisse çıkarttığımız

zaman, olaylardan ibret aldığımız zaman, olayları dikkatle incelediğimiz zaman, her şeyi olduran Allah olduğu için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanırız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hayat sahibi olduğunu görürüz, irade sahibi olduğunu görürüz, tekvin sahibi, yaratma sahibi olduğunu görürüz. *Erhamü'r-râhimîn* olduğunu görürüz, *Ekremü'l-ekremîn* olduğunu görürüz. Zâtını bilemeyiz amma, sıfatlarını biliriz bildirdiği kadarıyla...

Bir de, Allah-u Teàlâ Hazretleri kulunu sevdi mi, o kendisi sonsuz kudretiyle kuluna kendisini bildirir, gönlüne tecelli eder. O Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni öteki insanlardan daha tatlı, daha hoş, daha derinden, daha heyecanlı, daha böyle tariflere sığmayacak güzellikte bilir, arif kimse olur. Arif diyoruz ona, ma'rifetullaha sahip insan diyoruz. Allah bildiriyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni kuluna yine kendisi, Allah bildirir. Eğer kul Allah'ın yolunda yürürse, edebli kul olursa, gönlünün, gözünün, mâneviyatının, basiretinin perdelerini kaldırır. "Ref olur yetmiş bin hicâb; zulmetten, nurdan perdeler kalkar, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin cemâlini müşahede eder." demiş şairler. Arif şairler, güzel güzel anlatmışlar bu gibi şeyleri.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi ma'rifetullaha nâil olan ârif, kâmil kullarından eylesin...

Evet, Allah-u Teàlâ Hazretleri utanır. Demek ki, bir hanımın utandığı gibi, bir çocuğun utandığı, bir yanlış iş yapmak isteğinde olan insanın, onu yaparsa utanacağı gibi utanır. Kimden utanır Allah-u Teàlâ Hazretleri?.. (*Min abdihî*) "Kulundan utanır..."

Tabii, şaşırtıcı bir şey... Peygamber SAS Efendimiz terbiyecilerin en yükseği olduğu için, anlatırken de kullarına Allah'ı sevdirmesi, tabii çok büyük bir sıfattır. Zâten meşâyih-i kirâmın, evliyâullahın, mürşid-i kâmillerin de vazifesi, kullara Allah'ı tanıtıp sevdirmektir, kulları aşık yapmaktır, bir vazifesi odur. Tabii mürşidlerin şâhı olan, şâh-ı velâyet olan, şâh-ı risâlet olan, seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhirîn olan Peygamber Efendimiz, ümmetine peygamber olarak Rabbimizi anlatırken, böyle güzel tasvirlerle, güzel manzaralar gözümüzün önüne sererek anlatıyor.

"Kulundan Allah utanır." Tabii, çok şaşırtıcı bir şey... O alemlerin Rabbi... "Yâ Rabbi, sen âlemleri yaratansın, kulları da yaratansın, sen kulundan nasıl utanırsın?.." diye insan bir hayrete

düşüyor. Bir hayranlığa düşüyor, ağzı açık kalıyor, şaşırıyor: “Allah Allah!” diye hayretinden tesbih çekiyor, “*Sübhàna’llàh*!” diyor... *Sübhàna’llàh* diyoruz biz de. Kulundan utanıyor, *sübhàna’llàh*, Allah Allah!..

Neden utanırmış, Peygamber Efendimiz anlatıyor: Kulu elini kaldırsın da, ‘Yâ Rabbi!’ desin, dua etsin de; o ellerine Allah bir hayır koymasın... Mümkün mü?.. Ondan utanıyor Allah... Hayır koymamaktan utanıyor, yani koyuyor. Koymazsa utanacak. Yâni mutlaka, Allah-u Teàlâ Hazretleri dua edenin duasına karşılık verir, eline hayır doldurur, kucağını doldurur, gönlünü doldurur, gözünü doldurur, dünyasını ahiretini hayırlarla doldurur... Hayra mazhar eder.

d. Tasavvuf ve İrade Eğitimi

Sevgili dinleyiciler! Ne kadar güzel bir hadis-i şerif! Yâni, insanı sabah sabah, cuma sabahı ne kadar mutlu eden bir müjde!.. Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri’nden, ne kadar tatlı bir sahne gözümüzün önüne seriliyor. Rabbimiz bizden utanıyor.

Elimizi kaldırdığımız zaman bize bir şey vermemekten, dileğimizi yerine getirmemekten, duamızı kabul etmemekten, bizi hayra mazhar etmemekten Rabbimiz utanıyor diye, utanma kelimesiyle bildiriyor.

Tabii bu utanma da, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne mahsus bir hal, sıfat… Onu bizim anlamamız mümkün değil ama, anlayabildiğimiz kadar... Çünkü Rabbimiz Ekremü'l-ekremîn, cömertlerin cömerdi. Bizim yüzümüz ne kadar kara olsa bile, suçumuz ne kadar çok olsa da, gene dergâhına yöneldik mi, elimizi açtık mı, boynumuzu büktük mü, gözlerimizden yaşlar damlatmaya başladık mı; Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin merhameti, acıması cûşa geliyor... Hayy u Kayyum olduğu için, Ekremü'l-ekremîn ve Erhamü'r-râhimîn olduğu için, "Kulum, pekiyi, hadi bakalım istediğini veriyorum, seni muradına erdiriyorum!" diye lütfediyor, ihsan ediyor, veriyor. Duaları kabul ediyor.

Duaları kabul etmek nasıl söyleniyor Arapça'da: Allah-u Teàlâ Hazretleri *mücîbü'd-deavât*'tır, duaları kabul edicidir, dualara icâbet edicidir.

Evet, aziz ve muhterem kardeşlerim! Kul çok suçlu olabilir. Çok günahkâr olabilir. Hayatında şeytana uymuştur, nefsine uymuştur. Söyleyemeyeceği, yüzünü kızartacak, kalbini böyle kemiren, içini kemiren, kendisini huzursuz eden çok ayıp, günah işler yapmış olabilir.

"—Olabilir mi?.."

Olabilir.

"—Neden?.."

Kuldur. İşte bir iradesi var ama, bu iradesini her zaman tam kullanamıyor. Bazen şaşırıyor, ayağı kayıyor, şeytana uyuyor veya nefsine mağlup düşüyor, hatalı bir şeyler yapıyor. E şimdi ne yapacak?.. Yaptı hatayı, hadi bakalım!

Günahlar tatlı tatlı işlenir. Muhterem dinleyiciler, sevgili Akra dinleyicileri, değerli kardeşlerim! Günahlar işlenirken şeytan, nefis zevk alır. Günahlar tatlı tatlı işlenir, keyifli keyifli işlenir. Ama arkasından cezası, belâsı, sıkıntısı, pişmanlığı acı olarak gelir. Yâni bir yaranın tatlı tatlı kaşınması gibi, kaşıdığın zaman da kanayıp daha beter olması gibidir bu. Günahlar tatlı gibi

görünüyor. Ondan işleniyor zâten... Tatlı geldiğinden insan günahı işliyor.

“—Neden yaptın edepsizliği, gel bakalım buraya utanmaz, edepsiz, yaramaz, iradesiz! Niye yaptın bunu?..”

“—İşte hık mık, yâni biraz tatlı geldi.”

Tabii tatlı gibi geliyor ilk başta yaparken. Bu tatlandırma nedir?.. Sun’î bir tatlandırmadır, zehirin tadı gibidir.

Güneşin altında bile insan fazla kaldığı zaman, zararlı oluyor. Meselâ Avustralya’da ziyaretimizde, orada çok gördük, levhalar var deniz kenarlarında:

“—Aman bu denizin kenarındayız diye, kumların üstündeyiz diye, güneşte fazla kalmayın!” diyor.

Avustralya’da çok cilt kanseri insan var. Neden?.. Orada güneşte fazla kalınca, cilt kanseri oluyor. Cildini kanser yapıyor, hasta yapıyor yâni. Yâni tatlı gibi görünüyor bir şey, arkasından cilt hastalığı da tatlı bir şey değil. Kanser tabii çok korkunç, ismi bile insana ürküntü veren bir hastalık... Demek ki, bir şeyin yapılışında tatlı gibi gelmesi bizi aldatmamalı, işin sonuna bakmalıyız. Sonu kötü olan bir şey, tatlı gibi gelse bile yapmamalıyız. Sonu iyi olan bir şeyi yapmalıyız, âkıbetine bakmalıyız.

Tabii, bu ne istiyor sevgili dinleyiciler?.. Evet, öyle yapalım, tamam, ama ne istiyor bu?.. İrâde istiyor. Yâni arabanın freninin olması lâzım!.. Arabanın gitmesi lâzım geliyor. Tamam, onun için gaz pedalı var; basıyorsunuz gaza; “Gaza bastı, gidiyor şoför” diyoruz, “Bas gaza!” diyoruz, “Haydi!” diyoruz. Neşemiz yerindeyse, şoför arkadaşımıza, “Gazla bakalım!” diyoruz, “Bas gaza!” diyoruz. Vızzz!.. Gaza basıyor, gidiyor. Tamam bu da lâzım, gazlamak da lâzım! Çünkü, bir yerden bir yere gidecek araba... Ama fren de lâzım!.. Niye fren lâzım, gazlamak lâzım gelirken?.. Çünkü icab eder, durmak lâzım gelir. Durmak için fren lâzım!..

İşte insanların da yaşamında iradesi olması lâzım, freni olması lâzım! Tatlı gibi görünse de bir şey, sonu acı olacağını anladığı zaman, mânevî frenine basması lâzım!.. Yâni iradesini kullanması lâzım, o günahı, o yanlış işi yapmaması lâzım, onu bırakması lâzım!..

Bu nasıl olacak?.. Evet, insanın freni olması çok lüzumlu bir şey... İnsan makinesinin freni mutlaka olmalı!.. Nasıl olacak bu?.. Bu tasavvufla olur, dinimizin emirlerini tutmakla olur. Tasavvuf irade eğitimidir. Tasavvuf oldu mu, derviş olur, iradesi kuvvetli insan olur.

Şimdi tabii dervişliği filân kim bilecek, nereden bilecek? İşte ancak Japonlar bir film çeviriyor da kung-fu filan diye, millet onu seyrediyor:

"—Allah Allah!.. Bu eğitim görmüş budist mabedinde. Bak iradesi ne kadar kuvvetli! Hiç kızmıyor, sabrediyor, sabrediyor..." diyor.

Tabii irade eğitimi, dînî eğitim gördü mü insan, kızılacak yerde kızmaz. Çünkü kızgınlıkla, öfkeyle kalkan zararla oturur. Kızmanın bir faydası yok... Aklını kullanarak hareket edecek. İşte o kendisini tutabilme dînî bir eğitimledir.

"—Nasıl olur?.."

Oruçla olur, namazla olur, ma'rifetullahla olur. Allah'ın dini insan güzel uyguladığı zaman, haramlardan kendisini çekiyor. Allah'ın rızasını kazanmaya olan sevgisinden, aşkından, meylinden dolayı günahları işlemiyor. Cehennem korkusundan günahı işlemiyor. Zâten oruç tutarak, ibadetleri yaparak, uygulamalarla, yapa yapa, iradesi kuvvetlenmiş oluyor. Uyku tatlı olsa bile, kalkıp namazını kılabiliyor. Namaz meşakkatli olsa bile, namazını kılıyor. Cihad zor olsa bile, cihada gidiyor, seve seve canını veriyor... Din, irade terbiyesi, nefis terbiyesiyle ayakta duruyor. Din olmayınca, nefis terbiyesi olmayınca, bu eğitim olmayınca; bu sefer frensiz oluyor, sağa sola çarpıyor, büyük zararlar meydana getiriyor.

Bazıları tanker gibi, yanıcı madde dolu gibi oluyor; çarptığı zaman, çarptığı yerde de büyük yangınlar meydana getiriyor. Çok büyük zararlar meydana getiriyor. Yâni, içi yanıcı madde dolu olan insanlar, frensiz olarak bir şey yaptığı zaman, tanker gibi büyük çapta zararlar meydana geliyor. Denizde tankerlerin yangınları şehirleri tehdit ettiği gibi, bazı insanlar bir ümmeti, bir milleti, bir devleti tehdit edebiliyor. İçi kötü oldu mu, freni olmadı mı...

Bu eğitimin olması lâzım! Ama yine de küçüklü, büyüklü hatalar yapılabilir. Hatalardan moralinin —ay moral demeyecektik, çünkü yabancı kelime kullanmıyoruz— manevîyatının bozulmaması lâzım bir insanın. Nasıl olması lâzım?.. Rabbimizin Erhamü'r-râhimîn olduğunu düşünüp, boynunu büküp: "Yâ Rabbi, ben bu sefer beceremedim bu işi. hata işledim, beni affet yâ Rabbi!.." diye elini açıp dua etmesi lâzım!

Bir günah insana haddini bildirir, mütevazi bir insan yaparsa, onun da bir çeşit faydası var. Yâni o zararlı bir şey, günah ama; hiç olmazsa adam bu sefer haddini bildi, hiçliğini bildi, boynunu büktü. Mütekebbir insan değil, mütevazi insan haline geliyor. İşte bu da bir fazilet… Bu da güzel bir şey...

Zâten onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullar hiçliğini, kusurlarını, hatalarını bilsinler, böbürlenmesinler, "Ben şöyleyim, ben böyleyim!" demesinler diye, onları günaha bulaştırıyor. Hikmeti o... Müslümanın arada günah işlemesinin sebebi o. Kibri kırılsın, kendisinde bir şey, varlık var sanmasın, ücuba düşmesin, kendini beğenmiş bir tahammül edinmez insan olmasın diye hatalar yaptırtıyor Allah... Böylece haddini biliyor, "Ben kusurluyum!" diye mütevazi kenarda oturuyor insan...

Tevâzu da güzel... Tevâzu oldu mu, iyi oluyor insan, geçimli oluyor. Mütevâzi insanı da Allah yükseltiyor.

Evet, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Müjdeler olsun size ki, Allah'a el açıp dua ettiğinizde, Allah elinizi boş döndürmez; avuçlarınızı, kucaklarınızı hayırla doldurur. Mevlâmızın keremi sonsuzdur. Rabbimiz Ekremü'l-ekremîn'dir, Erhamü'r-râhimîn'dir, merhametlidir; hem de hayat sahibidir. Yâni, sen bir şey istediğinde, istediğine karşılık verir, karşılıksız kalmaz. Düz bir duvara söylemiş gibi olmazsın yâni. Bil ki Rabbin seni dinliyor, içini, dışını biliyor. Hatanı bil, cürmünü mu'terif ol, taate mağrur olma, hatana, günahına tevbe et, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunda yürü, daha iyi insan olmaya çalış! Hatanı telâfi et!.. "Kusurumu anladım, bir daha bu kusuru işlemeyeceğim!" de, daha iyi bir insan olmaya gayret et!

Tevbe insanı ne yapar?.. Azmini kuvvetlendirir. "Tamam, bu sefer bu kusuru işlemiş bulundum ama, tevbe, bundan sonra

işlemeyeceğim yâ Rabbi!” der. Daha iyi insan olmaya bir adım oluyor, güzel bir şey.

Onun için, ey günah işleyenler! Günahlarınızdan dolayı ümitsizliğe düşmeyin!.. Ey, kendisi, mâneviyatı böyle yıpranmış olanlar! Yaptığınız kötü işlerden, kötülüklerden dolayı, bu mâneviyat bozukluğuna düşmeyin!.. El açın, Allah’tan hâlis, muhlis duygularla tertemiz duygularla affınızı, mağfiretinizi isteyin!.. İdealinizi isteyin, arzularınızı isteyin; aklınızda, kalbinizde beslediğinizi güzel mefkûrelerinizi, istikbâle ait temennilerinizi dileyin Allah’tan...

Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi veriyor. Ekremü’l-ekremîn, yâni cömertler cömerti... Erhamü’r-râhimîn, çok merhametli, merhametlilerin en merhametlisi...

Tabii, iyi bir kâmil müslüman, duada kendisi için de ister, başka müslümanlar için de ister. Başkalarını da duadan unutmayın!.. Ben kardeşinizi de duadan unutmayın, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû!..

05. 07. 1996 - AKRA

14. İBADETTE ŞUUR VE GÜZEL AHLÂK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

a. Gerçek İmanın Şartı

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden, o gül bahçesinden bir demet, size bu cuma günü sunmak istiyorum.

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri insanların zâhirine, dış görünüşüne, rütbesine, tâcına, yüzünün güzelliğine, elbiselerinin kıymetine bakmıyor. Kalbinin temizliğine bakıyor. İçi temiz olması lâzım geliyor. Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz'den bir hadis-i şerif naklederek konuşmama başlamak istiyorum. Peygamber Efendimiz SAS, Enes RA'dan İbn-i Asâkir'in rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuş:[72]

إِنَّ الرَّجُلَ لاَ يَكُونَ مُؤْمِنًا ، حَتَّى يَكُونَ قَلْبُهُ مَعَ لِسَانِهِ سَوَاءً ، وَيَكُونَ لِسَانُهُ مَعَ قَلْبِهِ سَوَاءً ، وَلاَ يُخَالِفَ قَوْلُهُ عَمَلَهُ ، وَ يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

(ابن لال في مكارم الأخلاق ، كر. عن أنس)

RE. 99/1 (*İnne'r-racüle lâ yekûnü mü'minen, hattâ yekûne kalbühû mea lisânihî sevâen, ve yekûne lisânühû mea kalbihî sevâen, ve lâ yuhàlife kavlühû amelehû, ve ye'mene câruhû bevâikahû.*)

"Bir adam, kişi mü'min olamaz..." diye başlıyor Peygamber Efendimiz. Tabii buradaki adam sözü, kişi mânâsınadır. Erkek

---

[72] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.LXI, s.250; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.40, no:85; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.281, no:6301; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.75, no:223.

için de durum böyledir, kadın için de böyledir, fark yoktur ama, Peygamber SAS Efendimiz böyle buyurmuştur. Hüküm erkek ve kadın için aynı.

(*İnne'r-racüle lâ yekûnü mü'minen*)"Adam mü'min olamaz..." Ne zamana kadar mü'min olamaz? (*Hattâ yekûne kalbühû mea lisânihî sevâen, ve yekûne lisânühû mea kalbihî sevâen*) "Kalbi dili ile eşit, dili kalbi ile müsâvî oluncaya kadar... Olmadıkça mü'min olamaz." diyor. Tabii buradaki mü'min olamaz sözü —diğer bazı hadis-i şeriflerde de böyle geçer— hakiki, iyi mü'min olamaz demek. Yâni kâfir olur mânâsına değil ama, imanın hakikatini kavramış, hakiki, makbul bir mü'min olamaz demek.

Demek ki nasıl olması lâzım bir mü'minin kâmil bir müslüman olması için? Dili ile kalbinin müsâvi, eşit, aynı olması lâzım. Kalbi diliyle, dili kalbiyle aynı olacak. Yâni ne söylüyorsa kalbinden söyleyecek. Kalbinde başka, gizli, ters, kötü duygular beslediği halde dilinden böyle onu belli etmeyen başka sözler söyleyip yaltaklanıp, dalkavukluk yapıp, methedip, arkasından kuyu kazmayan. Veyahut diliyle bir şey söylüyorsa kalbiyle onu aynen iştirak edecek ve uygulamaya çalışacak, söz verdiyse sözünü yerine getirecek.

Arapça'da yine bir söz var, darb-ı mesel hâline gelmiş:[73]

اَلْوَعْدُ كَالدَّيْنِ .

(*El-va'dü ke'd-deyn*) "Vaad etmek borç gibidir." Yâni dili öyle şey söylemişse, artık onu yerine getirecek. Dili kalbiyle aynı olacak, kalbi de diliyle aynı olacak.

Tabii bu çok güzel bir sıfattır. Çok makbul bir sıfattır. İnsanın kalleş olmaması, ikiyüzlü olmaması, içinin başka, dışının başka olmaması, aldatıcı, entrikacı olmaması, mert olması... Buna açık kalpli diyoruz.

---

[73] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs,* c.IV, s.435, no:7263; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.349, no:6876; *Keşfü'l-Hafâ,* c.II, s.710, no:1719.

Tabii kalp sözünden de, bunu her zaman söylerim, artık her halde ilk dinleyici değilse kardeşlerimiz öğrenmişlerdir, Arapça'da *kalb* sözü Türkçe'deki gönül sözünün karşılığıdır bu gibi durumlarda. Gönül, yâni insanın iç âlemi mânâsına. Yoksa, tık tık atan yüreği mânâsına değildir. Gönlü mânâsına...

"Gönlü ile iç âlemi, iç dünyası ile dış dünyası aynı olacak." Güzel bir sıfat bu... Böyle insanlara biz mert diyoruz. Özü sözü doğru kimse diyoruz. Ve hakikaten böyle kimseleri kendimizi arkadaş ediniriz, severiz, itimat ederiz. Ama bunun aksi olan kimseleri de itimat etmediğimiz için arkadaşlığımıza almayız, yanından uzaklaşırız veya yanımızdan uzaklaştırırız, "Bu, içi başka, dışı başka bir insan" diye.

İşte saf, temiz ahlâkî durumu İslâm bizden istiyor. Böyle buyrulduğu için Peygamber Efendimiz'in zamanından beri mü'minler, "İyi mü'min olayım!" diye söylediği sözü ölçerek, biçerek söylemeye gayret etmişler; yapamayacakları sözü söylememişler, özünün sözüne uygun olmasını sağlamak için var güçleriyle çalışmışlar.

Başka bir şey daha söylüyor Peygamber Efendimiz arkasından:

(*Ve lâ yuhalifû kavlühû amelehû*) "Sözü ameline muhâlif olmaması lâzım." Yâni sözü başka, "Ben şunu şöyle yapacağım" diyor, yapmıyor. Veya "Şunu yapmayacağım" diyor, yapıyor. Böyle olmaması gerekiyor.

(*Ve ye'mene câruhû bevâikahû*) "Komşusu onun cevr ü cefâsından, entrikasından, kötülüğünden emin olmadıkça..."

Bu da önemli... İslâm'da biliyorsunuz, komşuluk hakları çok yüksek bir değer taşıyor. İnsan sırf birisiyle komşu olduğu için bir takım vecibelerin altındadır, bir takım borçların altındadır. Komşusuna karşı sorumluluğu vardır, komşusuna karşı fedâkârlıkları vardır. Komşusunu kollaması lâzım, hatırını kollaması lâzım! Ezâ, cefâ etmemesi lâzım! Hatta o kadar ki, meselâ:

"—Evini, binasını yükseltip de, komşunun rüzgârına mâni olmasın!" diyor Peygamber Efendimiz.

Onu dahi söylemiş. Düşünün, ne kadar ince duygularla dolu İslâmiyet. Yâni sen binanı onunkinden biraz daha yüksek yapınca onun esintisini engelleyeceksin, rüzgârına, hava almasına mâni

olacaksın, onu da yapma diyor. Onun için İslâm'da komşulara, komşunun hukukuna riayet edilmiştir.

Aksine tabii her zaman her komşu iyi olmayabilir. Şimdi birisi belki içinizden diyecek ki:

"—Hocam, iyi güzel, çok tatlı konuşuyorsun. Peygamber Efendimiz'in sözü de haktır, kabul ediyoruz; ama benim komşum kötü!.."

Tamam, kötü komşunun da cevr ü cefâsına tahammül vardır. Yâni komşuya ezâ cefâ etmemek olduğu gibi, komşunun cevr ü cefâsını da mümkün olduğu kadar sabırla, tahammülle geçiştirmek lâzım! Çünkü insanların ölçekleri aynı değil. Bazen sana göre kötü bir şey oluyor, kötü sanıyorsun. Aslında ötekisinin hakkı oluyor. Yâni biz bu gibi durumlara tarafgirâne düşünce veya duygu diyoruz, sübjektif diyoruz. Sırf kendine mahsus, *indî* diye söylenirdi. Sübjektif kelimesinin eski karşılığı, *indî*. Yâni kendisine göre iyi ama, aslında bir hakeme müracaat edilse o haklı. Kendisi iyi sanıyor ama karşı taraf haklı, kendisi haksız. İşte bu gibi durumlar da olabilir. Böyle sabrettiği zaman insan yanılma payını da kapatmış oluyor, yanılmayı da engellemiş oluyor.

Ama yüzde yüz kendisi haklı, komşusu haksız bile olsa, komşusunun cevr ü cefâsına tahammül etti mi, Allah büyük mükâfat verir.

Zaten biliyorsunuz, arkadaşlıklar, komşuluklar, beraberlikler biraz fedâkârlıkla gider. Yâni insan hakkını sonuna kadar alacağım filân diye fazla titizlendiği zaman, bu sefer ipler kopuyor, daha kötü durumlar meydana geliyor. Biraz müsamahalı olmak gerekiyor.

Müsamahaya Türkçe'de ne diyoruz?.. Hoşgörü diyoruz. Hoşgörülü olmak gerekiyor. Biraz da haklarından birazcık, yâni sadaka gibi, hayır gibi, biraz fedâkârlık yapmak gerekiyor. Bu senin hakkın, tamam, kabul ediyorum. İslâm'a göre senin hakkın olması lâzım. Ama yapmamış. Tamam. Sen onu sineye çekersin, sabredersin; Allah onun mükâfatını verir. Çünkü senin de amacın toplumun düzeni bozulmasın, huzur bozulmasın, ahbaplıklar

yıkılmasın, dargınlıklar başlamasın… Onun için o hakkından fedâkârlık yapıyorsun. Allah onun karşılığını ihsan eder.

İslâm'da işte böyle, insanın içi-dışının bir olması lâzım, sözünün ameline uygun olması lâzım! Konu komşuya cevr ü cefâsı olmaması lâzım! Konu komşudan cevr ü cefâsını çekinceye kadar, sözü özüne uygun oluncaya kadar, diliyle kalbi, kalbiyle dili aynı, müsâvi oluncaya kadar insan iyi mü'min olamamış demektir. Bunları sağladığı zaman iyi mü'min olur.

Görüyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz, "Şu kadar namaz kılan, şu kadar hacca giden, şu kadar tesbih çeken, şu kadar zekât veren" diye maddî ölçülerde söylemiyor mü'minin kemâlini, ahlâkı ile söylüyor.

b. Güzel Ahlâkın Karşılığı

O bakımdan, bir hadis-i şerifi de hemen arkasından okuyalım. Peygamber SAS Efendimiz, Hazret-i Aişe-i Sıddîka Validemiz, sevgili vâlidemiz, annemiz, yâni mü'minlerin annesi Hazret-i Aişe-i Sıddîka. Babası Ebû Bekr-i Sıddîk, ona da Aişe-i Sıddîka diyoruz. Yâni o da çok doğru sözlü, doğru özlü, yüksek makamlı, âlim, fâzıl bir hanım idi. Hanımların nümûne-i imtisâli idi. Bilgili idi, bilgin idi. Yâni bilgililiğin ötesinde, bilgin seviyesinde durumu vardı. Birçok kimse kendisine gelir, hem fıkıhtan, hem ferâizden, hem hadisten, hem tefsirden mesele sorarlardı.

Ayrıca kendisinin, şimdi *hobi* dediğimiz, özel merakları vardı. Meselâ, tıbbı filân çok iyi bilirdi. Ben onun için genç kızlara, hanımlara:

"—Hazret-i Aişe Validemiz gibi olmaya çalışın!" diyorum.

Arada da hem duymuşsunuzdur, bilirsiniz, lâtife yapıyorum:

"—Arapça'yı öğrenin!" diyorum herkese, "Çünkü Arapça anadilimiz!" diyorum; şaşırıyorlar.

"—Bizim anadilimiz Türkçe veya şu, bu..." filân demek istiyorlar.

Şaşırmaları onu gösteriyor.

"—E, Hazret-i Aişe annemiz değil mi?.."

"—Annemiz."

"—O, Arapça konuşmuyor muydu?"

"—Arapça konuşuyordu."

O halde Arapça anadilimiz oluyor, annemizin dili oluyor yâni. O halde Arapça'yı da öğrenmemiz lâzım!..

Tabii, hakikaten Avrupalılar, İngiliz, Amerikalı, Fransız, Alman... neyse, birisi bakıyorum müslüman olmuş, hemen Mısır'a gidiyor, Kahire'de Arapça öğreniyor veya Suudî Arabistan'a gidiyor, orada biraz çalışıyor, Arapça öğreniyor. Çünkü dinimizin bütün bilgileri, ana kaynakları Arapça olduğu için, öğrenmemiz lâzım!..

Tabii sevgili dinleyicilerime de tavsiye ediyorum: Hemen Arapça öğrenmeye başlasınlar! Ben de inşâallah, gece gündüz düşünürüm bazen böyle, bir Arapça kursu açsam, halka açık, kardeşlerimizle böyle tatlı bir şekilde, sıkmayacak, kolay öğrenecek bir şekilde Arapça derslerine başlasak diye. İnşâallah dua edin, o da nasib olur.

Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz ne nakletmiş, hangi hadisi nakletmiş Peygamber SAS Efendimiz'den, onu okuyalım:[74]

إِنّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ ، دَرَجَاتِ قَائِمِ اللَّيْلِ ، صَائِمِ النَّهَارِ

(حم. ك. عن عائشة)

RE. 99/7 (*İnne'r-racüle leyüdrikü bi-hüsni hulükıhî derecâti kàimi'l-leyli sàimi'n-nehâr*.)

Atasözü gibi, böyle kısa olduğu için, özlü olduğu için duvara yazılacak çok mühim bir kaide. Hiç unutmayacağımız bir tatlı bilgi. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*İnne'r-racüle*) "Hiç şüphe yok ki adam, (*leyüdrikü*) mutlaka erişir (*bi-hüsni hulükıhî*) huylarının güzelliği ile, (*derecâti kàimi'l-*

---

[74] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.668, no:4798; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.133, no:25057; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.128, no:199; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.236, no:7997; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.194, no:731; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.468, no:3785; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no:5147; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.199, no:2271; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.290, no:6322.

leyl) geceleyin kalkıp kàim olanların derecelerine, (*sàimi'n-nehâr*) gündüzleyin oruç tutan insanların derecelerine erişir."

Biliyorsunuz, iyi bir müslümanı anlatmak için ne deriz? "Gündüz sàim, gece kàim!" deriz. *Sàim*, sıyam tutan, yâni oruç tutan demek. Gündüz sàim, oruç tutuyor gündüzleri. İnsan niçin oruç tutar Ramazan'da?.. Farz olduğu için tutar. Ramazanın dışında niçin oruç tutar insan?.. Tabii nafile oruç diyoruz, tatavvu' oruç diyoruz, fazilet oruçları diyoruz. E bu oruçları tuttuğu zaman sevap kazanacağım diye tutar.

Faidesi ne?.. Orucun umûmî faidesi insanın nefsine hakim olabilme kabiliyetini takviye etmesidir. Yâni nefsini yenecek, kendisine hakim olacak, kendisini kontrol edebilecek, iradesi kuvvetli bir insan hâline gelebilmesini sağlamasıdır.

Biliyorsunuz, bazen ben böyle çocuklara, gençlere de gözlerinin önünde bazı böyle manzaralar meydana gelsin diye anlatıyorum. Hani padişahın küçük oğlu, yedi başlı bir ejderhâ ile karşılaşır masallarda... Kılıcını çeker, yedi başlı ejderhanın başlarını birer ikişer vurur, keser. Ondan sonra o ejderhadan milleti kurtarır. Ejderhanın esir almış olduğu insanları kurtarır filân...

Evet, sevgili dinleyiciler! Bizim de içimizde bir ejderha var. Polis kardeşlerimiz tebessümle dinlesinler, hani "İnsanın içinde trafik canavarı var!" diyorlar. Levhalarda fırlamış dişleri böyle görünüyor, korkunç bir canavar. Onun gibi, insanın içinde trafik canavarı değil, her şeyin canavarı olan, trafik canavarlığını da meydana koyan nefsi var, nefs-i emmâresi var... Nefs-i emmâre, işte canavar gibi haksız şekilde araba sürdürtür, kaideleri çiğnettirir, geçilmeyecek yerde geçirir, sürat yapılmayacak yerde sürat yaptırır, yarış yaptırır. Çeşitli işler yaptırır, kazalara sebep olur. Yâni trafik canavarının da kökünde yine nefis var. Öteki canavarlıklar, haksızlıklar, hırsızlıklar, arsızlıklar, yüzsüzlüklerin de kökeni araştırılırsa, insanın nefsi çıkıyor işin içinden...

İnsanın nefsi, insanın kendisi, egosu, kendi benliği... İnsan iyi terbiye edilmediği zaman insanın kendisi arzularının peşinde koştuğu zaman kötü şeyler yapması doğal. Yâni çünkü insanın nefsi yemek ister, içmek ister, keyif ister, sefâ ister, başkalarının aleyhine de olsa bu işleri yapmak ve götürmek diler. Onun için, bunun ıslah edilmesi lâzım. İşte oruç ona yarıyor.

Evet, gündüz sàim diyoruz iyi bir insanı anlatırken, bu hadislerde de böyle geçer. Gece kàim. *Kàim* de ayakta duran demek. Burada ayakta durmaktan maksad, kalkıp da namaz kılmak... Biliyorsunuz geceleyin herkes uyuduğu zaman, insan kalkıp abdest alırsa, teheccüd namazı kılarsa, gece namazı kılarsa, çok sevaplıdır. Çünkü gece namazının tesiri çok yüksektir. İnsanın ruhunu dinlendirir, kalbini yıkar, nurlandırır, tertemiz yapar. Yıkar sözü de tabii, Türkçe'de hem yıkmaktan, hem yıkamaktan yıkar diye geliyor. Yâni, kalbini yıkayıp, tertemiz, pırıl pırıl yapar. Onun için gece ibadeti çok önemli oluyor.

Gündüz sàim, gündüz oruçlu; gece kàim... Kalkmış, uyumamış, namaz kılıyor. İşte böyle bir insan ne kadar sevap alacak. Gündüz oruç tuttuğu için sevap alacak, geceleyin uykudan fedâkârlık edip Mevlâ'sının dergâhına yönelip, gözyaşlarıyla, tatlı tatlı ibadet ettiği için sevap kazanacak. Ama, bakın Peygamber Efendimiz ne buyuruyor:

"—Adam, güzel huyu ile muhakkak ve muhakkak ki, gündüzleri oruç tutup geçiren, geceleri kalkıp bütün gece namaz kılıp geçiren insanların derecelerine ulaşır. Güzel huyu sayesinde..."

Yâni bunları çok yapmadığı halde... Belki yapıyordur arada, ama yapmamış bile olsa, yapmış gibi, o kadar sevap kazanır. Güzel huylu, merhametli, tatlı dilli, geçimli, sabırlı, sebatlı, vefâlı...

Bu arada tabii, vefâ sözü gelince, hemen orada bir şey açmak istiyorum, cümle-i mu'tarıza derlerdi eskiden, yan söz yâni, parantez açmak diyorlar şimdi; vefâ çok önemli bir duygu. İnsanın Rabbine vefâsı lâzım, Kur'an-ı Kerim'e vefâsı gerekli, peygamberine vefâsı lâzım!.. Sözüne vefâ göstermesi, ahdine vefâ göstermesi, ana babasına vefâ göstermesi, milletine, dostluklarına, arkadaşlarına, vefâ göstermesi lâzım!..

İşte böyle güzel duygular ve güzel huylar insanı ne yapar?.. Sevaplara gark eder, Allah'ın sevdiği kul eder. Böyle bir güzel huylu insan, huyları güzel oldu mu, veyahut huyları güzel değilse güzelleştirdi mi, ne olur?.. Gündüzleri oruçlu, geceleri namazlı geçiren insanın derecesine ulaşır. Bu kadar sevapları alır. Demek

ki, güzel huylu olmağa gayret edeceğiz! Kötü huylarımız varsa, onları atmağa çalışacağız; iyi huyları almaya çalışacağız!

Biliyorsunuz, bizim Anadolu halkımız, müslüman halkımız, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya halkları, yâni müslüman ahâli tasavvufu sever. Niçin sever?.. Çünkü tasavvufun en önemli faaliyeti, yaptığı işlerin başında gelen birinci kalem, en başta gelen işi, insanı kâmil bir insan yapma yollarını öğretmesidir. Yâni kötü huyları atacak, iyi huyları alacak, olgun, kâmil, güzel huylu bir insan olacak. Tasavvuf bunu sağlıyor. Sonunda da güzel huylu bir insan meydana geliyor.

Tasavvufî eğitimi geçirmiş bir insan karşımızda melek gibi, nur yüzlü, tatlı dilli, hayırsever bir insan oluyor. Herkes, tasavvufu ondan seviyor. Yâni, tasavvufu güzel ahlâklı mutasavvıflardan seviyor. Yunus Emre'lerden, Mevlânâ'lardan seviyor. İşte onu sağlıyor bu nefis terbiyesi, bu güzel halleri sağlıyor. Güzel ahlâk, böyle bir eğitimden sonra, tasavvufî bir eğitimden sonra ele geçiyor.

Her şeyin öğretilmesi lâzım! Yâni merhameti öğretmek lâzım, cömertliği öğretmek lâzım çocuklarımıza... "Acaba tarih öğrendin mi, coğrafya öğrendin mi, matematik öğrendin mi?" diye soruyoruz. Öğretmek için de kurslara gönderiyoruz çocuklarımızı... Üniversite hazırlık kursu diyoruz, veyahut yaz kursu diyoruz. Bir takım dersler öğretmek için çocukları gönderiyoruz. Acaba bazı huyları, güzel huyları, ahlâk-ı hamîdeyi, şöyle yazıp da duvara, "Çocuğuma şunu öğrettim, şu kaldı; şunu öğrettim, şu kaldı..." diye yanına çarpı işareti, tamam işareti koyduğumuz, sıralama yaptığımız ve öğretmeyi arzuladığımız bir güzel huylar listesi var mı?..

"—Benim çocuğum sınıfını geçti."

Tamam. O dersleri öğrenmiş, imtihanları vermiş, sınıfını geçmiş ama, şu huyları öğrenip de mânevî sınıfını da geçti mi?.. Anne-babasına sevgili, saygılı, itaatli mi?.. Hoşuma gidiyor, çocukların karnelerinin bir bölümü var. Bir bölümü derslerini anlatıyor, bir bölümü de çevresiyle uyumu diyor, arkadaşlarıyla işbirliği yapma kabiliyeti deniliyor... Bunlar da anlatılıyor. Güzel. İşte bunlar birazcık tasavvufun kıyıdan, köşeden çocuklara öğretilmesi demek. geçim vs. gibi şeyleri demek ki çocuklara

öğretmek amacında ilkokul... Güzel. İyi bir şey bu, gelişme. Eskiden olmayan, yeni ilâveler. Çocuğun hem maddî bilgi sahibi olması lâzım; hem manevî birtakım güzel huyları, alışkanlıkları kazanması lâzım!..

Şimdi bizim millî eğitimimizde, güzel huy dediğimiz zaman ne anlıyoruz?.. Bunlar, İslâm'ın güzel huy dediğimiz zaman sunduğu, söylediği şeyler mi?.. Onu eğitimin sonucuna bakarak kararlaştırabiliriz. Yâni çocuk nasıl bir duruma geliyor? Lise mezunu bir çocuk, annesine, babasına karşı nasıl, çevresine karşı nasıl?.. Derslere karşı nasıl, iş yapma kabiliyeti nasıl?.. Eğlencesi nasıl?.. Allah korusun, Allah etmesin, afyona, uyuşturucuya alışmış mı?.. Havâî mi?.. vs. Bunlar eğitimin seviyesini gösteriyor. O bakımdan, eğitimimizin bu şeyleri sağlayacak hâle getirilmesi lâzım! Ahlâkı öğretecek bir noktaya getirilmesi gerekiyor.

c. İbadetlerin Mükâfâtı

Şimdi bir hadis-i şerif daha okuyarak, sohbetimi bu üçüncü hadis-i şerifle bitirmek istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[75]

إِنَّ الرَّجُلَ يَصُومُ وَيُصَلِّي وَيَحُجُّ وَيَعْتَمِرُ ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ

أُعْطِيَ بِقَدَرِ عَقْلِهِ (خط. وأبو الشيخ عن ابن عمر)

RE. 99/5 (*İnne'r-racüle yesùmu ve yusallî ve yehuccü ve ya'temir, feizâ kâne yevmü'l-kıyâmeh, u'tiye bi-kaderi aklihî.*)

Bunu da seveceksiniz duyduğunuz zaman. Hele bizim halkımız arasında tabii böyle akla, felsefeye, düşünmeye önem vermek başta gelir. Düşünce, tefekkür, felsefe önemlidir, takdir edilir. Felsefe, tefekkür Arapça'sı; düşünmek Türkçe'si... Bunları severiz.

---

[75] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.200, no:631; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.684, no:7050.

İbn-i Ömer RA'dan, Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah'tan rivayet edilmiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*İnne'r-racüle*) "Adam..." Tabii buradaki adam sözü yine kadın olsun, erkek olsun, müslüman için geçerli bütün müslümanlar için. (*Yesùmu*) "Oruç tutar, (*ve yüsallî*) namaz kılar, (*ve yehuccu ve ya'temir*) hacceder, umre yapar... (*Ve izâ kâne yevmü'l-kıyâmeh*) Kıyamet olduğu zaman, (*u'tiye bi-kaderi aklihî*) aklının derecesine göre bunun sevabı kendisine verilir." diyor Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifin metnine göre.

Yâni, eşit değil: "Hac yaptın, al şu kadar! Umre yaptın, al bu kadar! Namaz kıldın, al şu kadar!.." *Maktu'* diyoruz ya hani, *fikst* diyorlar. Maktu bir miktar, işte şu kadar... Öyle değil! Kişinin aklına göre, mükâfatı değişik olarak veriliyor. Az akıllıya az sevap veriliyor, akılsıza hiç verilmiyor, çok akıllıya çok sevap veriliyor.

Tabii, buradaki akıl sözünün ne olduğunu da hatırlatalım. Yâni yaptığı ibadeti akletmesi. Aklını, duygularını iyice işin içine, samimiyetle sokarak derinden derine, hissede ede, şuurlu şuurlu yapması demek. Böyle olduğu zaman mükâfatı çok oluyor. O olmadığı zaman olmuyor.

"—Acaba, akılsız, şuursuz, hissiz, duygusuz ibadet yapılır mı?.."

Maalesef, olabilir. İbadetler alışkanlık hâline gelirse, basma kalıp şekiller hâlinde, formalite hâlinde, şekilcilik hâline dönüşür. Hele bir de insan Arapça bilmezse, söylediği sözlerin ne anlama geldiği, yaptığı hareketlerin ne anlama geldiğini düşünmezse; o zaman ibadetten hiç zevk alamaz. Bunların hepsinin derin derin üzerinde düşünmesi lâzım, anlamını kavraması lâzım!.. Elini kaldırdığı zaman ne oluyor?.. Elini ön tarafa bağladığı zaman, el pençe dîvan duruyor; Allah'ın huzurunda olduğunu hissetmesi lâzım! Secde ettiği zaman, rükû yaptığı zaman... Her ibadetin böyle anlamını derin derin düşünmesi lâzım. Maalesef bunlar düşünmeden yapılabiliyor. Alışkanlık hâline getirilebiliyor.

Tabii ibadetlerin, iyi şeylerin insanda i'tiyad hâline gelmesi iyidir ama, basmakalıp olarak yapılması kötüdür. İ'tiyad hâline gelmiş de olsa, her ibadeti şuurla, gözyaşları içinde, duya duya yapması lâzım!.. Onu yapmadığı zaman, eksik kalır.

Ereğli'ye gitmiştim. Orada —gözümün önünde hâlâ böyle hoşuma gidiyor— camideki imam kardeşimiz, ayetleri okuyor, Kur'an-ı Kerim'den ayetleri okuyor ve okurken belli oluyor, hissederek okuyor. Duya duya, mânâsını anlaya anlaya, belki de gözü yaşararak, yaşlar dökerek okuyor. İşte bu güzel!..

Evet, Kur'an-ı Kerim'in hafızı, hafız olmuş. Yâni, ezberlemek için kaç defa okumuştur o sayfayı! İtiyat hâline gelmiş, ezberine girmiş ama, okurken yine ağlıyor. İşte insan namaz kılarken de böyle olacak, haccederken de böyle olacak, oruç tutarken de böyle olacak... O duyguyla ibadet yapacak, basmakalıp olmayacak. Aklı başka yerde, fikri başka yerde, şekil yerine gelsin diye, formalite tamam olsun diye basmakalıp, üstünkörü...

"—İşte yaptım ya!.."

"—Yaptın mı?.."

"—Yaptım." tarzında...

İbadetlerin öyle olmaması lâzım!

Bunu takviye eden bir hadis-i şerifi daha bunun bir parçası olarak okuyayım ve anlatayım:[76]

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْطَلِقُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيُصَلِّي ، وَصَلاَتُهُ لاَ تَعْدِلُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ ؛ وَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَأْتِي الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّي ، وَصَلاَتُهُ تَعْدِلُ جَبَلَ أُحُدٍ ، إِذَا كَانَ أَحْسَنَهُمَا عَقْلاً . قِيلَ: وَ كَيْفَ يَكُونُ أَحْسَنَهُمَا عَقْلاً ؟ قَالَ : أَوْرَعَهُمَا عَنْ مَحَارِمِ اللهِ ، وَ أَحْرَصَهُمَا عَلَى أَسْبَابِ الْخَيْرِ ، وَ إِنْ كَانَ دُونَهُمَا فِي الْعَمَلِ وَ التَّطَوُّعِ (الحكيم عن أبو حميد الساعدي)

---

[76] Hàkim-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl,* c.II, s.356; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.683, no:7049; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.301, no:6348.

RE. 99/6 (*İnne'r-racüle leyentaliku ile'l-mescid*) "Adam mescide gider, (*feyusallî*) namaz da kılar orada; (*ve salâtühû lâ ta'dülü inda'llàhe cenâha baùdah.*) ama kıldığı namaz Allah'ın katında, Allah'ın indinde bir sivrisinek ağırlığı kadar ağırlık taşımaz. Sevabı yok. Teraziye konulsa, hiçbir ağırlık yok, yâni sevap verilmeyecek."

(*Ve inne'r-racüle leye'ti'l-mescide feyusallî*) "Başka bir adam da yine aynı mescide gider, namaz kılar. (*Ve salâtühû ta'dilü cebele uhud*) Onun namazı ise, Uhud Dağı kadar muazzam, muhteşem, ağır, sevap kazanmasına sebep olur. (*İzâ kâne ahsenehümâ aklâ*) Akılca daha iyi, daha güzel durumda olduğu zaman böyle olur." Yâni, akıllıca kılındığı zaman Uhud Dağı kadar ağır, muazzam, muhteşem, heybetli sevaplar kazanır. Akılsızca yaptığı zaman, sivrisinek kanadı kadar hafif bir sevap alır, veya almaz, veya çok az alır demek.

(*Kîle: Ve keyfe yekûnü ahsenehümâ aklen?*) "En akıllı olması olması için ne şart lâzım? Akıllı kılmak için ne şart lâzım?" diye sormuşlar Peygamber Efendimiz'e. Bu sorunun cevabı bizim için de önemli, buyurmuş ki:

(*Kàle: Evraahümâ an mehârimi'llâh, ve ahrasehümâ alâ esbâbi'l-hayr*) "Allah'ın haram kıldığı şeylerden sakınmakta daha titiz olanı ve Allah'ın hayır olarak kabul ettiği şeyleri, hayır kazanmaya sebep olacak güzel işleri yapmakta daha gayretli olanı, daha akıllı sayılır. (*Ve in kâne dûnehümâ fi'l-ameli ve't-tatavvu'*) İcraatta ve itaatte, ibadet ve taatte sayısal bakımdan, dış görünüş bakımından az bile olsa... Eğer Allah'ın haram kıldığı şeylerden kaçmakta daha titiz, daha dikkatliyse, hayırları işlemekte daha gayretliyse; o zaman daha akıllı demektir.

Demek ki, akıl böyle bir insanın beyninde, kafasında, gönlünde olan bir pırıl pırıl meleke olarak tarif edilmiyor. Nereye kullanıldığı mühim o melekenin... Bu kabiliyetin nereye harcandığı önemli... Eğer Allah'ın haram kıldıklarından kaçınıyorsa; akıllı adam. Allah'ın hayır dediği şeyleri yapmakta gayretliyse; akıllı adam... Öyle değil; çok akıllı, şeytan gibi, cin gibi, afacan, gayretli ama, haramların içinde... Akılsız adam. Neden?.. Ahirette cezasını çekecek. Hayırları yapmaya hiç koşmuyor, hayır yapmıyor, para vermiyor, hayır işleri yapmıyor,

faaliyetlerinin hepsi kötü; o adam akılsız adam... Neden? Çok zeki, herkesi aldatıyor. Problem getirilse, mesele getirilse, çözümlüyor çarçabuk hemen, her şeyi ince ince hesaplıyor... O aptal adam. Çünkü kendisinin menfaatini tayin edemiyor. Ahirette kendisini zarara sokacak işler yapıyor.

Demek ki, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, akıllı insanı adeta haramlardan kaçmakta daha dikkatli, hayırları işlemekte daha gayretli olarak tarif etmiş oluyor. Allah bizleri, sevgili Akra dinleyicileri, hayırları işlemekte gayretli eylesin...

Hayırların çeşitleri sonsuzdur. Çeşit çeşit hayırlar vardır. Yoldan taşı alıp kenara koymak bile bir hayırdır. Bunların tabii derecesi yüksek olanları vardır, az olanları vardır. Allah bizi hayırları yapmağa gayretli eylesin ve şerlerden, günahlardan, haramlardan kaçınmakta da daha dikkatli eylesin... Takvâ ve vera' sahibi, haramlardan sakınan titiz müslüman olmayı Allah cümlemize nasib etsin... Böylece sevdiği kulu olmayı nasib etsin.. Böylece hem dünyada, hem ahirette mes'ud ve bahtiyar olmayı nasib etsin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, cumanız mübarek olsun, duadan unutmayın... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

12. 07. 1996 - AKRA

15. AİLEDE MUHABBETİN MÜKÂFATI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Size Peygamber SAS Efendimiz'in hadisleri deryasından, inci ve mücevher misali mübarek sözlerinden bazılarını açıklamak istiyorum. Bir tanesi beni çok duygulandırıyor, onunla başlayayım. Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nin ve diğer râvilerin rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki:[77]

إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ ، نَظَرَ اللهُ تَعَالٰى إِلَيْهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ ؛ فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا ، تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ أَصَابِعِهِمَا

(ميسرة بن علي في مشيخته ، والرافعي عن أبي سعيد)

RE. 98/10 (*İnne'r-racüle izâ nazara ile'mraetihî ve nazarat ileyhi, nazara'llàhu teàlâ ileyhimâ nazrate rahmetin; feizâ ehaze bi-keffihâ, tesâkatat zünûbühümâ min hilâli esàbiahümâ.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Tabii, şimdi bu hadis-i şerifin mânâsını herkes merak ediyordur. Arapça bilenler, biraz takip edebildilerse anlamışlardır ama, bu hadis-i şerif birçok kimseyi hayretlere düşürecektir. Hele İslâm'ı tanımayanlar, İslâm'ı karanlık görenler, çağdışı görenler oluyor maalesef... Allah gözlerindeki perdeleri kaldırsın, uyandırsın uyudukları gaflet uykusundan ve bilgisizlikten onları kurtarsın...

a. Özgürlük ve Kulluk Duygusu

---

[77] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.276, no:44437; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.279, no:6296.

Geçen gün televizyonu seyrediyordum. Orada konuşmalar arasında bir söz dikkatimi çekti. Konuşmacı İslâm'a râzı değil, şeriata râzı değil; hayatın dine göre, dindarâne bir şekilde, Allah'ın emirlerini tutarak, yasaklarından kaçınarak yaşanmasına râzı değil... Bir söz söylüyor, diyor ki:

"—Özgürlüklerimizi kulluk duygusuna feda edemeyiz!"

Benim tüylerim diken diken oldu. Yâni, nasıl söylenebiliyor bu sözler?.. Ama bunları böyle söyleyen insanlar var. Çok bilgisiz, yâni dini tanımamış, İslâm'ı tanımamış, hayatı tanımamış, toplumu tanımamış, dünyayı tanımamış... Dünyadaki öteki ülkelerin durumunu tanımamış. Toplum hayatında, devlet nizâmında birtakım mecburiyetler olduğunu, kurallar olduğunu anlayamamış, hazmedememiş veya biliyor da, o bilgisini bu tarafa uygulayamıyor. Özgürlüklerinden fedakârlık yapamayacak, özgür yaşayacak.

Pekiyi tam özgürlük nerede var?.. Amerika'da var mı, İngiltere'de var mı, Almanya'da var mı?.. Hani imrendiği, beğendiği, özendiği, yaşamak istediği herhangi bir ülkeyi düşünsün, idealindeki ülkeyi düşünsün... Kanada'yı düşünsün, Avustralya'yı düşünsün... İlk hatırına gelen neresiyse, orayı düşünsün! Orada onun anladığı mânâda, tam bir her şeyini yapabilme hürriyeti, özgürlüğü var mı?.. Özgürlüklerini feda edemiyor ama, tam özgürlük var mı, tam özgürlük doğru mu?.. Yâni tam özgürlük olsa, toplum hayatı olur mu?..

İnsanlar birbirleriyle yaşadığı zaman, bu yaşamın bedeli, özgürlüklerinin bir kısmına râzı olarak; gerek kanun diye, gerek ahlâk kuralı, muaşeret âdâbı diye özgürlüklerine kendisinin hudut koyması, sınır koyması ve bir kısmından vazgeçmesi demek. Hatta medenî bir insan, —centilmen diyorlar, ben onu demiyorum— kibar bir insan, veyahut çağdaş bir insan, —onların kelimelerini kullanalım— aydın bir insan dahi, meselâ kapının önüne gelmiş, kendisi önceden geçecek ama, yanında bir bayan belirince hemen geri çekiliyor, kapıdan geçme hakkını ona veriyor; veyahut yapacağı işin önceliği kendisindeyken ona veriyor:

"—Buyurun hanımefendi!" diyor.

Bunu nezâket kaidesi olarak yapıyor. Yâni hürriyetini, özgürlüğünü, hakkını birisine severek veriyor.

Belki asıl medenîlik, asıl çağdaşlık kendi haklarının bir kısmını, etrafındaki insanların gönlü olsun diye, onlar sevinsinler diye, yâni fazîlet olarak, erdem olarak, iyilik olarak birilerine bahşetmek... Belki asıl bazı özgürlüklerinden severek vazgeçmek. Toplum hayatında, bu gerekli... Yâni, geceleyin özgür olarak istediğiniz kadar, avazınız çıktığı zaman bağıramazsınız. Bağırırsanız, komşu telefonu açar, polise, bekçiye söyler:

"—Yâ, bu adam aklını mı kaçırdı, bunu alın, lütfen susturun! Ben meşgul olamıyorum." der.

Hatta fıkrada anlatılıyor, hani telefon etmiş karakola:

"—Üst katta cinayet işleniyor." demiş.

"—Kimi öldürüyorlar?" filan demişler karakoldan.

"—Beethoven'i öldürüyorlar." demiş.

Tabii polis kalkmış, gitmiş verilen adrese. Bakmış birisi orada Beethoven'in parçalarını çalıyor. Yâni güzel çalamadığı için, Beethoven'i öldürüyor diye şikâyet etmiş alt kat komşusu.

Evet, bir fıkra. Belki de hakîkaten olmuştur, belki bir fıkradır ama bir parçayı güzel çalamazsanız çevrenizdeki rahatsız oluyor. Toplumun kurallarına uymazsanız şikâyetçi olunuyor. Veyahut meselâ, düşünelim pratik hayatın, uygulamalı hayatın içinden bir şey düşünelim. Arabaların gelişi, gidişi, trafik, seyr ü sefer prensipleri, kaideleri. E bunları uygulamazsanız, yolda gidemezsiniz, arabalar birbiriyle çarpışır.

Yâni, bütün bunlardan herkesin bildiği bir gerçeğe ulaşıyoruz ki, özgürlükler sınırsız değil, tam değil. Tam olması ideal değil, arzu edilen bir şey değil... Bir kısmının seve seve feda edilmesi lâzım! Feda edilmesi, medenîliğin alâmeti...

Şimdi, özgürlüklerinden vazgeçmeyecekmiş bu sözü söyleyen şahıs. Hem de neden vazgeçmeyecekmiş?.. Allah'a kulluk duygusuna feda edemezmiş. Yâni Allah'a güzel kulluk edeceğim diye, kendisini birtakım kuralların altına sokmayacakmış. Ne kadar böyle düşüncesiz bir söz... Yâni bizi yaratan Allah'a, alemleri yaratan, hayatımızı veren, nimetleri veren Allah'a; her an rahmetinin tecellileriyle bize türlü türlü nimetlerini bahşeden,

daha doğrusu bizi nimetlerine gark eden Mevlâ'ya kulluk duygusunu doğru görmüyor. E ne olacak onun yanında, ona karşı, onu bırakıp da elde ettiği, sonunda sınırsız bir özgürlük... Öyle düşünüyor.

Halbuki öyle değil, yâni onun düşündüğü gibi de değil. Aslında asıl dindarlar, asıl özgürlüğe ulaşmış insanlardır. Meselâ, tasavvuf büyüklerinden birisinin ismini hemen hatırlayıverdim şimdi. İsmi, *Ubeydullàh-ı Ahrâr... Ahrâr* ne demek?.. Hürler demek, yâni hür olan insanlar. Hürlerin baş tacı olan Ubeydullah, *Ubeydullàh-ı Ahrâr* ismini almış.

Tasavvufta vardır, insanın bütün bağlardan sıyrılıp gerçek hürriyete ulaşması, önemli bir makamdır. Tabii bağlar deyince, bu bağların neler olduğunu şimdiki bu dini bilmeyen, İslâm'ı bilmeyen, batıyı bilmeyen, toplumu bilmeyen, medeniyeti bilmeyen veyahut yanlış yorumlayan insanların anladığı şeyler değil.

Meselâ, "İnsan niçin kötülük yapıyor?" diye tasavvuf bunu derin derin düşünmüş, kaynağını İslâm dini söylemiş. Kötülüklerin kaynağı iki tane: Birisi şeytan, insanın dışında bir varlık, ama içine de girebiliyor, aklını çelebiliyor, vesvese veriyor. Ters fikirler veriyor. Birisi de nefsi... Yâni kendisinin beni, benliği, egosu, nefsi. Şimdi bunlarla insanın kendisi kendisine kötülük yapabiliyor diye, bu erdemi yakalamış, bu gerçeği kavramış İslâm ve kendi kendisinin yanlış karar almaması için, kendisini yanlış yollara sürüklememesi için, nefis terbiyesini tavsiye ediyor.

Diyelim ki, yâni misali nedir?.. Meselâ ayyaş içkiyi bırakamıyor, o kadar nasihat ediyorsunuz, yine içiyor. Neden?.. Nefsini yenemiyor, onun için. Kumarbaz kazandığı maaşı o gün götürüyor, kumarda kaybediyor, eve gene perişan geliyor; karısı perişan, çocukları perişan... Niye yaptın?.. Nefsimi yenemedim. Tabii bu nefsi yenmek lâzım! Yâni insanın bunun esaretinden, böyle sımsıkı bağlayıp istediği yere çekip, sürükleyip götürmesinden kurtulmak lâzım! Bu da bir terbiyeyle oluyor. Yâni asıl hürriyet bu.

İşte bunlar okutulmayınca, söylenmeyince, anlatılmayınca, bu güzellikleri insanlar bilmiyorlar. Onun için, İslâm'ın güzelliklerini, Allah'a kulluk etmenin ne kadar büyük bir hürriyet

olduğunu anlamayınca, İslâm'a karşı çıkıyorlar. Evet, insan Allah'a kulluk ediyor ama, bütün başka şeylerin esaretinden kurtuluyor. O esaretler nelerdir, o esirlikler, o özgürlükleri bizden alan şeyler nedir?.. Hırstır, tamahtır, mevkî makam arzusudur, para pul arzusudur, eğlence, zevk, safâ arzusudur; bedava geçinmek, başkasının sırtından geçinmek, sömürmek isteğidir... Fiilen oluyor yâni buna benzer şeyler. Bunların hepsinin yenilmesi lâzım! Bunları tabii İslâm anlatıyor. Bizim de anlatmaya çalışmamız lâzım!..

b. Eşlerin Birbirine Sevgiyle Bakması

İşte bugün okuyacağım hadis-i şerifi bu maksatla, ilk hadis-i şerif olarak okumak ve anlatmak istiyorum. Şimdi, İslâm'da aile ilişkileri, yâni karı koca arasındaki duygular, bağlılıklar, bu aile bağı nasıldır? Onu gösteren bir pencere bu... İslâm'ın aile hayatına doğru bizim toplumumuzdan, zamanımızdan açılmış bir manzara ve gördüğümüz manzara harika güzellikte bir manzara... Bakın Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:

إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ ، نَظَرَ اللهُ تَعَالٰى إِلَيْهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ ؛

(*İnne'r-racüle*) Buradaki *racül*, erkek, adam demek. Bir bayan var, bir bay var. Yâni, "Bir adam, (*izâ nazara ile'mraetihî*) hanımına baktığı zaman..." Yâni evli bunlar. Evde, efendi hanımına bakıyor. (*Ve nazarat ileyhi*) "Hanımı da ona bakıyor." Şimdi birbirlerine bakışıyorlar, birbirleriyle göz göze geliyorlar, birbirlerinin yüzüne bakıyorlar. Tabii İslâm'ın güzelliğine bakın! (*Nazara'llàhu teàlâ ileyhimâ*) "Onlar birbirine böyle muhabbetle, sevgiyle, eş olarak, hayat arkadaşı olarak bakışınca, Allah da onlara nazar eder."

Refîka-i hayat, ne kadar güzel bir tâbir, ne kadar güzel bir terim; hayat yoldaşı, hayatta, hayat yolculuğunda insana refakat eden, can yoldaşı demek. Refikam demek, bu mânâya geliyor yâni.

Şimdi tabii, İslâm'da onları birbirlerine bağlayacak çok kurallar var, tavsiyeler var. Mü'minin evlenme tavsiyesi var, evlenmesinin sevap olacağı bildiriliyor. Ailedeki ilişkilerin sevap olduğu bildiriliyor. Hanım bir ibadet aşkıyla evine hizmet ediyor. Bey bir ibadet aşkıyla çoluk çocuğu için çalışıyor, hizmet ediyor. Bunların hepsi şâhâne, güzel şeyler ve sevabı çok... Ama şuradaki manzaraya bakın: Adam hanımına baktığı zaman, hanım da beyine baktığı zaman; tabii bu bir sevgiden, muhabbetten, eş olmaktan kaynaklanan böyle bir bakış. (*Nazara'llàhu teàlâ ileyhimâ*) "Allah da onlara nazar eder."

Tabii Allah'ın nazarı deyince, Allah her şeyi görüyor. Her yerde, her şeyi görüyor. Gecede, gündüzde görüyor. Hatta halkımız bazı şeyleri çok güzel anlatır, bir çeşit şiiriyet içinde anlatırlar:

"*—Kara gecede, kara taşın üstünde, kara karıncayı görür Allah-u Teàlâ Hazretleri...*" derler ki, ne kadar güzel bir tatlı halk ifadesi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri tabii her şeyi görüyor da, böyle Allah da onlara nazar eder ne demek?.. Allah da onları sever, rahmet nazarıyla nazar eder.

Onlar da birbirlerine bakar derken, ne demek?.. Adam hanımına sevgi nazarıyla, rahmet nazarıyla, acıma, şefkat nazarıyla, himaye nazarıyla bakıyor. Hanımı da efendisine, "Bu benim hayat arkadaşım, eşim!" diye bakıyor. Yâni sevgi bakışı, rahmet, acıma bakışı. Allah da onlara sevgiyle, rahmetle bakar. Bu bakışlar sıradan böyle ruhsuz, cansız bir objektifin bakıp görmesi, resimleri alması, ışıkları hassas kâğıda tesbit etmesi gibi bir bakış değil. İşin içinde sevgi var, duygu var, aşk var, muhabbet var... "Adam karısına böyle sevgiyle, muhabbetle baktı mı" demek yâni bu. Hanım da beyine sevgiyle baktı mı, Allah da onlara sevgiyle bakar.

Zaten sevgiyle baktığını ifade ediyor ayrıca: (*Nazrate rahmetin*) "Rahmet bakışıyla bakar." Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi görüyor, her şeye bakıyor zaten de, onlara sevgiyle bakar. Neden?.. Bu iki eş birbirlerini seviyor. Allah'ın kendilerini nikâhla birleştirmiş olduğu bu iki kimse, birbirlerinin bu yakınlarını idrak

etmiş durumdalar. Birbirleriyle sevgileri, saygıları tam diye, Allah da onlara rahmet nazarıyla bakıyor.

Ne kadar güzel! Yâni hiç tahmin edebilir mi bir Avrupalı, bir gayrimüslim, İslâm'ı tanımayan bir insan veya bugün müslüman anneden, babadan doğmuş olup da, İslâm'ın inceliklerini bilmeyen bir insan, bu işi anlayabilir mi?.. Yâni bey kapıyı çalıyor, içeri giriyor. Hanımı onun yüzüne sevgiyle bakıyor, o da hanımına sevgiyle bakıyor. Allah da onlara rahmet nazarıyla nazar ediyor.

Tabii Allah'ın rahmet nazarıyla nazar etmesi, çok büyük sonuçları olan bir şey... Allah bir kimseye rahmet nazarıyla baktı mı, ihyâ olur o insan. Dünyası, ahireti hayırla dolar. Allah'ın sevgisini, kâinâtı yaratan yüce Mevlâ'nın sevgisini kazandı mı bir insan, rahmet nazarına mazhar oldu mu, yâni teveccühüne mazhar oldu mu ihyâ olur. Çok güzel bir şey...

Bakın nasıl devam ediyor! Peygamber Efendimiz'in dilinin tatlılığını, gönlünün ne kadar engin, güzel olduğunu sözlerinden, mübarek hadis-i şeriflerinden anlayın:

فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا ، تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلَالِ أَصَابِعِهِمَا.

(*Feizâ ehaze bi-keffihâ*) "Adam, yâni koca hanımının elini eline alınca..." Demek ki elini tutar da insan, hani artık o sahneleri siz gözünüzün önüne getirin, tasavvur edin! Kapıdan girdi, birbirlerine baktılar, elini tuttu sevgiyle, hanımının eli avucunda... Ne olacak? (*Tesâkatat zünûbühümâ min hilâli esàbiahümâ*) "Parmaklarının aralarından günahları aşağı doğru dökülür, düşer, gider. Yâni mağfiret olunurlar." Yâni sevgi ile onun elini tuttuğu zaman, parmaklar arasından günahlar dökülüp gidiyor, pırıl pırıl, günahsız, tertemiz bir karıkoca... Günahlarını Allah affediyor.

Şimdi bu hadis-i şerif, tabii Peygamber Efendimiz buyurmuş; İslâm'da neyi gösteriyor sevgili dinleyiciler?.. İslâm'da aile yuvasının aynı zamanda mânevî bakımdan, uhrevî bakımdan, sevap kazanma yönünden, ahirette kâr etmek, cennete girmek,

cehennemden kurtulmak yönünden ne kadar önem taşıdığını gösteriyor; ne kadar büyük bir sevap kaynağı olduğunu gösteriyor.

c. Anneye Babaya Sevgiyle Bakmak

Hani başka bir hadis-i şerifi, şu arada hatırıma geldi, size nakledivereyim. Peygamber Efendimiz yine buyurmuş ki... Bunları çok iyi ezberlemeliyiz ve "İslâm budur!" diye herkese anlatmalıyız sevgili dinleyiciler:

Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[78]

إذا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلٰى وَلَدِهِ فَسَرَّهُ، كَانَ لِلْوَلَدِ عَدْلَ عِتْقِ نَسَمَةٍ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، و إنْ نَظَرَ ثَلاثَمَائَةٍ وَ سِتِّينَ نَظْرَةً؟ قَالَ: اللهُ أكبرُ!

(طب. هب. عن ابن عباس)

(*İzâ nazara'l-vâlidü ilâ veledihî feserrehû*) "Bir baba veya anne, evlâdına hoşnutluk ifade eden bir bakışla bakarsa, (*kâne lil-veledi adle itkı nesemetin*) onun bu bakışı, o evlât için bir köle azad etmiş olmasına denk olur." Yâni, bir çocuk annesinin, babasının etrafında dolaşıp da, onları memnun edip, kendisine sevgiyle bakmalarını sağlarsa; bunu sağlayabilmesinden, başarısından dolayı, bir köle âzâd etmiş gibi sevap kazanır.

Denildi ki: "Ya Rasûlallah, üç yüz altmış defa baksa da mı?"

Buyurdu ki: (*Allahu ekber*) "Allah bundan fazlasına da kàdirdir."

Ne oldu?.. Babası evlâdına sevgiyle bakıverdi, haydi çocuğun defterine yazılıyor: Bu çocuk bir köle âzâd etmiş gibi sevap kazandı.

---

[78] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.239, no:11608; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.283, no:8646; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.186, no:7857; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.321, no:1272; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.472, no:45507; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.286, no:13487; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.108, no:2882; RE: 65/1.

E köle âzâd etmeyi bugün nasıl anlatabiliriz?.. Yâni, köle kaç paralık bir şeydir, ne kadarlık bir sevap kanmış bu şahıs, nasıl anlatabiliriz?..

Bugün gidiyoruz çarşıdan, pazardan şu kadar milyon, bu kadar milyar verip kalitesine göre bir araba satın alıyoruz. Bu bir para... Tabii o devirde ne var insanların çalışmasına yardımcı olacak şey olarak?.. Bir; hayvanlar var. İşte develer, atlar, merkepler, koyunlar, kuzular... İnsanın sahip olduğu hayvanlar. Bunların bir kısmı gıda işinde işe yarıyor, bir kısmı binek olarak kullanılıyor, bir kısmı yük taşımakta kullanılıyor, birer vasıta. Yâni geçim vasıtası, yeme vasıtası, içme vasıtası, ulaşım aracı oluyor. Yâni bunların bir bedeli, parası var.

Bir de bir köle; harpte düşman tarafından esir alınmış ama canına kıyılmamış, hayat hakkı tanınmış, yaşasın, öldürülmesin denmiş. Çalışacak. Şimdi tabii, bu büyük bir para... Yâni, bugünkü hesaplarla hesaplamak gerekirse, bir misalle anlatmak gerekirse belki bir kamyon demek, belki bir otomobil demek... Büyük bir para yâni.

Evlat babasına, anasına kendisine böyle baktırtabildi mi, bu başarıyı sağladı mı, bir kamyon bağışlamış gibi, bir araba bağışlamış gibi sevap kazanacak. Yâni, bayağı bir sevapmış diye insan başını sallar değil mi dinleyince, duyunca. "Evet, mâşâallah, bayağı bir sevapmış!" der.

Peygamber Efendimiz'e sormuşlar, demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah 360 defa baktırır çocuk. Hani mahirse, ustaysa, candan bir evlatsa, hakikaten anne babasını seviyor da kendisini de sevdirebilmişse, kendisine rahmet nazarıyla baktırabiliyorsa, o anne baba ona günde 360 defa bakar. Yâni o zaman da verecek mi Allah o sevabı?" diye bu mânâda soru sormuşlar.

Peygamber Efendimiz demiş ki:

"—*Allàhu ekber*. Yâni veremez mi sanıyorsunuz, öyle şey olur mu?.. 360 defa bakarsa; vaadi vaaddir, vaadi haktır, 360 tane köle âzâd etmiş gibi sevap verir."

Demek ki, 360 kamyon bağışlamış gibi sevap alabilecek çocuk.

d. Evliliğin Önemi

Şimdi bu hadis-i şerife dönelim, o hatırımızdaki hadis-i şerifti, bu da karşımızda, kitapta, kitabın satırındaki hadis-i şerif:

"—Adam, beyefendi, koca, hanımına bakarsa, hanımı da ona bakarsa; Allah da onlara rahmet nazarıyla bakar. Adam hanımının elini avuçları içine alırsa, günahları ikisinin parmakları arasından yerlere dökülür, gider, pırıl pırıl olurlar."

Yâni şimdi bir evlilik düşünün, karı kocanın günlük hayatını düşünün... Bu el ele tutmak, yüz yüze gelmek, bakmak, tebessüm etmek... Hani tahayyül edebilirseniz, hayal gücünüz kuvvetliyse gözünüzü kapayın, hayal edin!

Hayal edemiyorsanız, televizyonlardan mutlu aile filmlerini filan düşünün veya o sahnelere bakın, veya reklamlara bakın: Bey gelmiş işinden, hanım da mutfakta filanca yağdan filanca güzel tatlıyı yapmış, böreği, çöreği yapmış. Mutfaktan bir görünüyor hanımı, bir güzel tebessüm, böyle otuz iki dişi görünüyor. Pırıl pırıl, fırçalanmış, gıcır gıcır dişler filan... Tabii reklam. Artistler güzel tabii, makyaj yapıyorlar, reklam filmi çekileceği zaman saçlarını düzeltiyorlar, pudralanıyorlar; parlaklık olmasın, kırışıklık görülmesin. Pırıl pırıl bir hanımefendi, pırıl pırıl önlükler... Evinde güzel bir yemek, çok güzel bir tebessüm, şâhâne bir gülücükle bakıyor, televizyon onu çekiyor.

Beyefendi de sofrada, o da eşine böyle çok güzel bir gülücükle bakıyor. Yâni maksat filanca yağın, filanca markanın reklamı ama, hani böyle bir sahneyi düşünün... Mutlu bir ailenin, eşlerin birbirlerine tebessümlü bakışlarını düşünün, yeni evlileri düşünün, işte onların böyle kırlarda gezdiğini düşünün, kır sefalarında yan yana yürüyüp ideallerini, istikbale ait tasavvurlarını birbirlerine tatlı tatlı, birbirlerinin omuzlarına başlarını koyarak filan anlattığını düşünün...

Yâni şunu demek istiyorum: Hanımla bey arasında bu gibi bakışlar, bu gibi tebessümler, gülücükler, muhabbet eserleri çok olur. Günde kaç defa olur, kaç defa olur... Temennîmiz aileler arasında, eşler arasındaki muhabbetin kuvvetli olması, devamlı olması, tâ ömrün sonuna kadar devam etmesi. Yine halkımızın güzel sözleri hani:

"—*Bir yastıkta kocasınlar!*" derler.

Yâni, "Ayrı döşeklere ayrılmasınlar, boşanmasınlar, küsmesinler, evde ayrı yerde yatıp kalkmasınlar..." Hepsini düşünmüş bizim eskiler.

Tabii çok olur. Çok olunca o gülücükler, o el tutuşlar, o muhabbetler, o zaman sevaplar da tekerrür edecek, günahların affolunması da, tekrar tekrar affolunacak, hiç bir şey kalmayacak. Bakın, İslâm nasıl aile yuvasını koruyor, nasıl aile yuvasını teşkil eden eşlere mükâfatlar ihsân ediyor. Şimdi gel de bu kadar güzel hadis-i şeriflerden sonra, "*Bekârlık sultanlıktır!*" de... Bekârlık sultanlık filan değildir, bekârlık büyük bir mahrumiyettir.

İşte eski devirlerde adamcağızın birisi bir gece bir rüya görmüş, evlilere çok büyük mükâfatlar bahşediliyor diye görmüş. Hemen ertesi gün: "Aman beni evlendirin!" filan diye böyle etrafına ricada bulunmuş.

Sahabeden, Aşere-i Mübeşşere'den bir zât-ı muhteremin menkabesi beni çok duygulandırır. Düğünlerde söylerim bunu: Eşi vefat ediyor, kendisi de yatakta... Kendisi de vefat etmek üzere... Salgın hastalık, tâun hastalığı gelmiş, baş ucunda okuyorlar yâni. Ölmek üzere, son nefesini vermek üzere, eşinin vefatı haberi geliyor. Yatakta, kendisi de ölecek, eşinin vefatı haberi geliyor öbür odadan.

"—Eşiniz sizlere ömür, vefat etti. Dua edin." filan diye herhalde. O da diyor ki:

"—Allah rahmet eylesin..." diyor.

Artık ne dediyse, dualar ediyor herhalde.

"—Aman, beni evlendirin!" diyor.

Şaşırıyorlar tabii. Aşere-i Mübeşşere'den, Peygamber Efendimiz'in sevdiği sahabesinden, yüksek şahsiyet, àrif, kâmil, velî, mahbub, makbul kul. Cennetlik olduğu hayatta müjdelenmiş bir kimse filan. Tabii hasta. Şimdi bu nasıl kalkacak, nasıl düğün yapacak, dernek yapacak, gerdeğe girecek filan... Diyorlar ki:

"—Sen işte biraz iyi ol da, sıhhat âfiyet kesbet de, biz arayalım, sana güzel bir eş bulalım, evlendirelim!"

"—Yok" diyor. "Ben bu hastalıktan kalkamayacağımı da biliyorum, vefat edeceğimi de biliyorum. Ben Rabbimin huzuruna

bekâr gitmeye utanıyorum. Bekâr bir kul olarak gitmeye utanıyorum." diyor.

Halbuki, elinde ne var? Yâni, öbür tarafta hastalandı, eşi vefat etti. Ama Allah'ın istediği durum evlilik durumudur. O evlilik durumunu kesbetmiş olarak Allah'ın huzuruna varmayı istiyor.

Düşünün, şimdi ben hoca olduğum için, bana arkadaşlarım, kardeşlerim, ihvânım, dostlarım, gençler gelirler:

"—İşte biz evlenmek istiyoruz, acaba tavsiye edeceğiniz bir kimse var mı?" diye.

Tabii ben de memnun oluyorum. Çünkü nikâh konusunda aracı olmak, yardımcı olmak çok büyük sevap olduğu için, ben de memnun oluyorum. Biraz da endişe ediyorum. Yâni mutlu olmazlarsa, kabak benim başımda patlar; "Sen bize onu buldun." filan derler diye de tabii, zaman zaman düşündüğüm oluyor ama, sevabını düşünüyorum, aracı olmaya çalışıyorum.

Ama diyorlar ki:

"—İşte boyu şu olsun, rengi şu olsun, saçı şöyle olsun, gözü böyle olsun..."

O zaman kırılıyorum. Yâni, o zaman fabrikaya sipariş vermeleri lâzım, "Şu evsafta olsun!" diye. Öyle şey olur mu?

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[79]

تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا ، وَلِحَسَبِهَا ، وَلِجَمَالِهَا ، وَلِدِينِهَا. فَاظْفَرْ

[79] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.1958, no:4802; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1086, no:1466; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.219, no:2047; Neseî, *Sünen*, c.X, s.331, no:3178; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.597, no:1858; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.428, no:9517; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.344, no:4036; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.26; Ebû Avârne, *Müsned*, c.III, s.11, no:4010; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.433, no:8420; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.428, no:9517; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.179, no:2171; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.269, no:5337; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.302, no:212; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.293, no:44542; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.319, no:1022; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.376, no:11011.

بِذَاتِ الدِّينِ ، تَرِبَتْ يَدَاكَ (خ. م. د. ن. ه. حب. عن أبي هريرة)

RE. 258/11 (*Tünkehu'l-mer'etü li-erbain*) "Kadın, şu dört şeyi için nikâhlanır: (*Li-mâlihâ*) Malı için, (*ve li-hasebihâ*) asaleti için, (*ve li-cemâlihâ*) güzelliği için, (*ve li-dînihâ*) ve dini için. (*Fa'zfer bizâti'd-dîn, teribet yedâke*) İki eli toprak olası, sen din sahibine bak!"

Yâni, "Dindar olan bir kimseyi arayın! Zenginliğine değil, asaletine değil, soyluluğuna, ailesine değil, parasına, puluna değil, kendi güzelliğine değil, asıl ahlâkının güzelliğine rağbet edin!" buyuruyor.

Tabii esas o olması lâzım!..

Ama bu hadis-i şeriflerde görüyoruz ki, evlilik çok sevaplı. Onu da o sahabi bildiği için, yataktayken kalkamayacağını bildiği halde, "Miras benden sonra o yeni gelene de taksim olunur." filan diye de tabii maddî hesaplar da yapmıyor. Şimdi en çok onu yapıyorlar.

Aileden birisi vefat ediyor; çocuklar, geride kalan babasıysa babasının, annesiyse annesinin evlenmesine mâni oluyorlar.

"—Evlenme!.."

"—Neden?.."

"—E miras taksim olunacak..."

Böyle şey olur mu?.. Yâni bakın, Allah evlileri sevdiğinden, evlilere çok sevap verdiğinden, o cennetlik olan sahabi, "Aman beni evlendirin!" diyor. Biraz sonra öleceğini bildiği halde. Yâni, nikâhlı bir insan sıfatıyla, dul değil de, eşi olan bir insan sıfatıyla ahirete göçmek istediğini beyan ediyor.

Bu neden?.. Evlilik çok sevaplı bir şey, muazzam bir sevap kazanma vesilesi... İşte, demin okuduğum hadis-i şerif gibi, evliliğin ne kadar sevap olduğunu, Allah tarafından ne kadar sevildiğini; evlenen karı kocanın ne kadar sevaplı işler yaptıklarını, ne kadar sevap kazandıklarını; çocukları olursa ne kadar sevap kazandıklarını, çocuklara baktılar mı ne kadar sevap kazandıklarını; beyi dışarıda çalışıp eve erzak getirdiği zaman, ne kadar sevap kazandığını anlatan pek çok hadis-i şerifler var...

Şimdi tabii, işin bu tarafı tamam... Ben bir de şunu anlatmak istiyorum sevgili dinleyiciler: Bazı kimseler ellerine geçmiş olan bu büyük nimeti, yâni evlilik nimetini iyi kullanmıyorlar, kadrini bilmiyorlar ve yuvada geçimsizlik oluyor. Bazen kadından kaynaklanıyor bu kusur, geçimsizlik kaynağı kadın oluyor; bazen de erkekten kaynaklanıyor, erkek kusurlu...

Kadın meselâ kaprisli oluyor. Geçen gün bir hanımı anlattılar: Beyi bir işte çalışıyormuş, yoruluyormuş. Akşamüstü ikinci bir işe gidiyormuş, gece birlere, ikilere kadar, "Bu ikinci işten para kazanıp çoluk çocuğuma, ihtiyaçlarına harcayayım!" diye kendini yıpratıyormuş. Bazen günde iki saat uyku, üç saat uyku... Eşi gene memnun değilmiş, ne kadar götürse gözü doymuyormuş; yine huzursuzluk çıkarıyormuş, yine eşinin başının etini yiyormuş. Eve geldiği zaman dır dır dır, vır vır vır... Ve eşi, "Ben artık intihar edeceğim!" filân diyormuş etrafındakilere…

Düşünüyorum, yâni evliliği bilmiyorlar, evliliğin ne kadar büyük bir nimet olduğunu bilmiyorlar, bir de evliliği sürdürmeyi bilmiyorlar. Bu evlilik nimetinin ellerinde devam etmesini, sürmesini, ellerinden kaçmamasını... Kadri bilinmeyen nimet elden alınır ya. Kadrini bilmedin mi, "Ver bu nimeti bakayım, sen bunun kadrini bilmedin." diye, Allah elden alır. Onu bilmiyorlar ve birbirlerine hayatı zehir ediyorlar.

Bazen de koca yapıyor bu işi, hanım melek gibi, koca haydut... Eve bakmaz, hanıma bakmaz, çocuğa bakmaz, evin ihtiyaçlarıyla ilgilenmez, eve gelince kavga gürültü, maalesef dayak, dövme, sövme... vs. Bu da bir kötü, ayrı bir manzara.

Yâni şunu anlatmak istiyorum: Dinimiz iki kişinin, karı kocanın birbirleriyle iyi geçinmesine çok önem veriyor, çok teşvik ediyor, Allah bunu seviyor, iki tarafı seviyor, çok büyük mükâfatlar ihsân ediyor. İki taraf da mutluluk için çalışmalı! İki taraf da yuvanın selâmetini gözetmeli! İki taraf da bu sevapları, bu nimetleri elinden kaçırmamağa dikkat etmeli, bu hususta olanca çabasını göstermeli!..

Biliyorsunuz mutluluk biraz da insanların dışında değil, içindedir derler, kendisindedir derler. Yâni kendisi mutluluğu kendi eliyle tahrip edebilir, kaçırabilir. Veya güzel davranarak mutluluğu elde edebilir. Yâni karı kocanın içinde mutluluk.

Parada değil, pulda değil, evde değil, maaşın çokluğunda, azlığında değil. Bazen iki gönül bir olunca, samanlık seyran olur. Ama gönüller bir olmadığı zaman da, saraylar zindan olur.

O bakımdan, dinimizin karı kocaya ne kadar sevaplar verdiğini bu hadis-i şerifte sizlere müjdelemek istedim bu cuma konuşmamda sevgili Akra dinleyicileri! Daha doğrusu, bundan sonra bir iki hadis-i şerif daha okumak istiyordum ama, konu bütünlüğü de oldu, konu biraz önemli olduğu için uzattım.

Aman evliyseniz eşinize şefkat nazarıyla, rahmet nazarıyla, sevgi nazarıyla, muhabbet nazarıyla bakın; çünkü sevap... Elini tutun, iltifat eyleyin; çünkü sevap... Tatlı, güzel sözler söyleyin; çünkü sevap... Her şey sevap. Aman birbirinizin kalbini kırmayın sevgili evliler, eşler!..

"—Aman bekârlar iyi bir hayat arkadaşı, müslüman, mütedeyyin bir eş bulmaya gayret edin!.. Bu bekârlık derbederliğinden kurtulun, şu evlilik sultanlığına siz de sahip olun, nail olun! Allah gönlünüze göre, hayırlı eşler ihsân eylesin!" diyorum, evlenmemiş olanlara dua ediyorum.

Evlatlarınıza hayırlı eşler nasib etsin Allah... Onların düğünlerini, mutluluklarını görmeyi nasib eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

19. 07. 1996 - AKRA

16. PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN DOĞUMU

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Yarın, cumartesiyi pazara bağlayan gece Mevlîd-i Şerif Kandili olduğu için, bu cuma konuşmamda *Râmûzü'l-Ehàdis* kitabımızdan; mübarek Hocamız Ahmed Ziyâeddin Gümüşhànevî Hazretleri'nin hadis koleksiyonu eseri olan, alfabetik sırayla hadislerin dizilmiş olarak tertiplemiş olduğu kitabından okuyacağım. Fakat Peygamber Efendimiz'in mübarek evsafıyla, Mevlîd-i Şerifiyle ilgili olacak konuşmam.

a. Mevlid Kelimesi

Önce lügat izahından başlayalım: *Mevlîd*, Arapça'da mif'îl veznindedir. Arapça'da kelimelerin vezinleri önemlidir. Türkçe'deki gibi sona takı gelmesiyle olmaz; vezinden vezne, kalıptan kalıba geçerek bir kelimeden yeni kelimeler türetilir.

Velede-vilâdet, doğmak fiilinden *mevlîd*, üç anlamlı bir kelime olur Arapça'da... İsm-i zaman, ism-i mekân, masdar-ı mîmî. Doğmak fiilinden ism-i zaman, doğum vakti demek. *Mevlîdü'n-Nebî* demek, Rasûlüllah'ın doğduğu vakit, zaman demek.

İkinci mânâsı, doğum yeri. O zaman ne mânâya gelir?.. Meselâ bir alimin hayatını yazarken, Arapça kitaplar der ki: (*Hüve mekkiyyün mevlîden*) "Doğum yeri bakımından Mekkelidir." *Mevlîd* burada doğum yeri mânâsına kullanılıyor. Doğum zamanı mânâsına kullanıldığı gibi, doğum yeri mânâsına da kullanılır.

Bir de masdar-ı mîmî olur; doğum, doğuş, doğmak mânâsına gelir.

Tabii, Mevlîdü'n-Nebî Kandili dediğimiz zaman kasdedilen, Peygamber SAS Efendimiz'in doğumudur. Peygamber Efendimiz'in doğumu kandili denmiş oluyor.

Mevlîd kelimesini, bazı halk tarafından yazılmış elyazması kütüphane eserlerinde *mevlûd* diye görürüz. Bazı kimselerin

ağzında da bu yanlış telaffuz vardır, *Mevlûd-ü Şerif* derler. *Mevlîd* ü ile olmaz. Ü ile olursa, *mevlûd*, çocuk demektir.

Meselâ, hadis-i şerifte geçer:[80]

كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ (خ. م. د. حم. حب. ط. ع. عن
أبي هريرة ؛ حم. طب. عن جابر)

RE. 340/12 (*Küllü mevlûdin yûledü al'el-fıtrati*) "Her çocuk fıtrat-ı İslâmiye üzere doğar."

---

[80] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.465, *Cenâiz* 29/91, no:1319; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2047, *Kader* 46/6, no:2658; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.642, *Sünnet* 34/18, no:4714; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.233, no:7181; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.337, *İman*, no:129; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.311, no:2359; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.282, no:6394; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.XI, s.119, no:20087; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.203, no:11925; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.353, no:14847; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.353, no:14847; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mevlûd, doğan çocuğa derler. Yâni, *mevlîd* yerine kullanılması yanlıştır.

Sene içinde Peygamber SAS Efendimiz'in cihanı teşrif ettiği gün... Tabii, her sene o gün tekerrür ediyor, tekrar tekrar karşımıza geliyor. O Rebîü'l-evvel ayının on birini on ikisine bağlayan gece, sabaha karşı dünyayı mânevî bir güneş gibi doğarak aydınlatmış. Hepimiz o doğumdan fevkalâde heyecanlı, tarifsiz sevinçliyiz. Çünkü, alemlere rahmet olarak gönderilmiş olan Peygamber-i Zîşânımız dünyaya gelmiş oluyor. Peygamberlerin serveri, bizim başımızın tacı, gözümüzün nuru, gönlümüzün sürûru, canların kendisine feda olduğu en büyük beşer, en büyük zat...

b. Peygamber SAS'in Eski Ümmetlere Bildirilmesi

Peygamber SAS Efendimiz mukadderatın safhaları icabı, kader kaleminin yazması icabı peygamberlerin en sonuncusu olarak, *Hàtemü'l-Enbiyâ* olarak gelmiştir ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle bir peygamberi göndereceğini kader kalemi yazarken bildiği için ve onun yüzü suyu hürmetine kâinatı yarattığından, yaratılış itibariyle en öncedir. Evvelâ Nûr-u Muhammedî'yi yarattığı için, Rûh-u Muhammedî'yi yarattığı için, yaratılışta evveldir. Fakat ba's oluş bakımından, yâni vazifeli peygamber olarak insanların arasına gönderilmiş olması bakımından en sonuncu peygamberdir.

Tabii kaderin bu takdiri, bu sonucu, bu hükmü mâlûm olduğundan, bilindiğinden, Allah-u Teàlâ Hazretleri eski ümmetlere de bu Peygamberi bildirmiştir. Yâni, istikbalde gelecek ahir zamanda gelecek ama, "Ahir zamanda bir peygamber gelecek!" diye onlara bildirmiştir.

Bu neye benziyor?.. Bizim Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuyarak kıyamete yakın zamanda, ahir zamanda olacakları bilmemize benziyor. Kıyamet alâmetleri diye, Peygamber Efendimiz bize öyle bilgiler vermiş ki, hayran hayran okuyoruz. Hayretler içinde kalıyoruz ve o işaretlerin, (*eşrâtü's-sâah*) "kıyametin alâmetleri" denilen olayların, hadiselerin,

durumların, vasfedilen hallerin kısmen veya büyük ölçüde olduğunu hayretle görüyoruz.

Burada hemen bir cümle-i mu'tarıza açayım. Parantez açmak diyor yeniler ama, ben onu demiyorum. Şimdi insan, tabii kıyamete hazır olmalı! Müslümanlar daha çok hazır olmalı, tasavvuf erbabı dervişler en hazır olmalı!.. Yâni, ölüm her an başımıza gelebilir.

Neylersin ölüm herkesin başında,
Uyudun uyanamadın olacak;
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?..
Bir namazlık saltanatın olacak;
Taht misâli o musalla taşında...[81]

---

[81] Cahit Sıtkı Tarancı'nın (1910-1956) Otuz Beş Yaş isimli şiirinin son kıtası. Şiirin tamamı:

Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak, yakarmak nafile bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünüyorsunuz;
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim:
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayâl meyal şeylerden ilk aşkımız;
Hatırası bile yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gittikçe artıyor yalnızlığımız

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.

Ölümün herkesin başında olduğunu herkes biliyor. Dindar olan da biliyor, ayyaş olan da biliyor; herkesin başında ölüm var!.. Tabii, ölüme hazırlıklı olmak lâzım, tedbirli olmak lâzım! Abdestli olmak lâzım, zikirli olmak lâzım! Borçlarını ödemiş olmak lâzım, helâlleşmiş olmak lâzım!.. Neme lâzım, belki kıyamet kopuverir diye.

Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz bile, benim zamanıma yakındır diye, bu yakınlığı hissetmiş, hissettirmiş, tavsiye etmişti. Deccal'in fitnesinden sığınmayı tavsiye etmişti ümmetine... Onun için, bizim özellikle, çok hazırlıklı olmamız lâzım!.. Her yönden kıyamete hazırlıklı olmamız lâzım!..

Peygamber Efendimiz'in bize kıyametin alâmetlerini bildirdiği gibi, eski ümmetlere de peygamberleri Peygamber Efendimiz'in geleceğini bildirdiği için, eski ümmetlerce de biliniyordu ve seviliyordu. Ahir zaman peygamberi diye hakkında yazılar vardı, hayranlıklar vardı. Peygamberler temenni ediyorlardı ki: "Ah, keşke ben de ahir zamanda yaşasaydım da, o Allah'ın en sevgili peygamberini, Ahir Zaman Peygamberi'ni görseydim de, onun ümmetinden olmak şerefine erseydim!" diye temenni ettiklerini kitaplar yazıyor.

Kur'an-ı Kerim en büyük şahit... Eski ümmetlere Peygamber Efendimiz'in ismiyle, cismiyle, sıfatlarıyla, vasıflarıyla, halleriyle,

---

Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
Bu kaçıncı bahçe, gördüm tarumar.

N'eylersin ölüm herkesin başında;
Uyudun uyanamadın olacak
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak;
Taht misali o musalla taşında.

hayatındaki mühim olaylarıyla bildirildiğini, Kur'an-ı Kerim ayetlerle bize bildiriyor. Tabii, biz oradan kesin olarak biliyoruz.

Araştırıcılar Peygamber Efendimiz'in eski ümmetlerin kitaplarında isminin geçtiğini böyle Kur'an-ı Kerim'den öğrenince, eski kutsal kitapları incelemişler, okumuşlar, didik didik araştırmışlar. Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u, Hindistan'daki çok eski zamanlardan kalma eski Hint dinlerinin mukaddes kitaplarını, İran'daki kitapları, dünyanın her yerindeki kitapları incelemişler. Hakîkaten o kitaplarda bazı sıfatları bildirilen, ahir zamanda gelecek olan bir kişiden bahsedildiğini tesbit etmişler. Bu konuda İngilizce kitaplar yazılmış, Türkçeye çevrilmiş.

Tabii biz, onlar uzun bir bahis olduğu için burada yâni eski ümmetler de Ahir Zaman Peygamberi diye bizim Peygamberimizin geleceğini bekliyorlardı, özlüyorlardı, ümmeti olmayı diliyorlardı. Bu çok uzun bir konu... Madem sözü burada açtık, yalnız bununla ilgili Saf Sûresi'nin bir ayet-i kerimesini okuyarak, müslümanlara bu müjdeyi ayetin izahıyla açıklayalım!

Diyor ki, Saf Sûresi'nde Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

وَ إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَابَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ (الصف:٦)

(*Ve iz kàle îse'bni meryeme yâ benî isrâîle innî rasûlü'llàhi ileyküm musaddikan limâ beyne yedeyye mine't-tevrâti ve mübeşşiren bi-rasûlin ye'tî min ba'di'smuhû ahmed*) (Saf, 61/6) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

"Hani hatırla o zamanları ki, ne idi o günler ki, Meryem oğlu İsâ AS ümmetine diyordu ki: (*Yâ benî isrâîl*) Ey İsrâil oğulları!"

Biliyorsunuz, şaşırabilir bilmeyenler, onun için açıklamam lâzım: Hazret-i İsâ AS, Benî İsrâil'in arasında zuhura geldi. İncil kendisine indi. Kendisine inananlar hristiyanlar oldular,

nasrânîler oldular. *Nasàrâ* diye de geçer Arapça'da... Ama Yahudi kavminin arasında, Benî İsrâil arasında zuhur etti. Yaşadığı yer, bölge, içinde yetiştiği halk, muhatapları onlar olduğu için, onlara dedi ki:

(*Yâ benî isrâîl*) "Ey İsrâil oğulları, ey Yahudi kavmi! (*İnnî rasûlü'llàhi ileyküm*) Ben size Allah'ın gönderdiği bir peygamberim, Allah'ın elçisiyim. (*Musaddikan limâ beyne yedeyye mine't-tevrâh*) Allah'ın Mûsâ AS'a indirdiği Tevrat'tan size hangi hükümler beyan edilmişse, bildirilmişse, onları ben tasdik ediyorum, tasdik ediciyim. Onların hak olduğunu söyleyip, onların hükmüne devam etmenizi size bildiriyorum. Tevrât'ı tasdik ediciyim. Meraklanmayın, sizin inandığınız Tevrat kitabının Mûsâ AS'a indirilen kitap olduğunu ben biliyorum, onu tasdik ediyorum. Onu reddetmiyorum, inkâr etmiyorum, onu dışlamıyorum; o tamam, onu tasdik ediciyim.

(*Ve mübeşşiren bi-rasûlin*) Ama daha enteresanı, size ileride gelecek bir Ahir Zaman Peygamberini müjdeleyici bir kişiyim ben... Aradayım; Tevrat'ı tasdik ediciyim, ileride gelecek olan bir Peygamber-i Zîşân'ı müjdeleyici bir kişiyim size... Müjde verici bir kimseyim."

Bu arada yine bir cümle-i mu'tarıza, yâni parantez içinde bir bilgi: Biliyorsunuz İncil kendisine indi. İsâ AS'a indirilen mukaddes kitabın adı İncil... *İncil*'in kendi dillerinde mânâsı ne?.. Müjde... *İncil*, müjde demek... Niye mukaddes kitapları müjde adını almış?.. Bunu çok büyük bir hristiyan alimi olan, hristiyanlıkta doktoralar yapmış, profesör olmuş olan, sonradan da müslümanlığı seçmiş olan, Abdü'l-Ehad-ı Dâvud isimli şahıs, *Tevrat, İncil ve Kur'an* isimli kitabında çok delilleriyle söylüyor: "Çünkü, Hazret-i İsâ AS'ın ekseriyetle vaazlarında, konuşmalarında yaptığı şey, 'Benden sonra bir peygamber gelecek!' diye, ümmetine o Peygamberi medh ede ede, ona olan sevgisini anlatmak; 'O geldiği zaman ona tâbî olun!' diye ümmetine bildirmek idi." diyor.

Ne kadar bildirdi İsâ AS Peygamber Efendimiz'in geleceğini?.. (*Ye'tî min ba'dî*) "O benden bir müddet sonra gelecek. (*İsmühû ahmed*) Onun ismi Ahmed olacak!" diye ismiyle bildirdi. O kadar kesin...

c. Cihad Peygamberi

Öteki mukaddes kitaplardaki Peygamber Efendimiz'le ilgili vasıflarda da, meselâ deniliyor ki:

"—Dağlık bir bölge olan Faran'da dünyaya gelecek." Yâni, Mekke anlatılıyor. "Sonra bir başka iki tarafı dağlık, kendisi ovalık bir şehre hicret etmek zorunda kalacak." deniliyor. Yâni, Peygamber Efendimiz'in Medine'ye hicreti anlatılıyor.

"—Sonra, düşmanları kendisine çok saldırdığı için; Allah'ın dinini, kendisini, ümmetini, müslümanları yok etmek istediği için, kendisini savunacak, savaşmak zorunda kalacak. Kılıç kullanan bir peygamber olacak."

Sevgili kardeşlerim, bu arada bunu da tabii hemen, bugünlerde çok mühim olduğu için size hatırlatmak istiyorum: Müslümanlar elbette sevgi dolu insanlardır. Elbette çok merhametli insanlardır. Hiç kimsenin aç kalmasını istemez, ızdırab çekmesini istemez, üzülmesini istemez... Kâfir olarak göçüp de ahirette, cehennemde cayır cayır yanmasını, ebedî azab görmesini istemez... Çok merhametli ama, müslümanlara İslâm'ın doğduğu zamandan beri İslâm düşmanı olan, hayatındaki menfaatlerini elden kaçırmamak için müslümanları yok etmek isteyen insanlar düşman olmuşlardır.

Mekke'nin müşrikleri düşman olmuşlardır, Kureyş kabilesinden... Ondan sonra, Medine-i Münevvere'ye göç etmek zorunda kalmıştır Peygamber Efendimiz; oraya asker göndermişlerdir. Müşrik kabileleri toplamışlardır, onlar hücum etmişlerdir... Ondan sonra, İslâm iyice yerleşince, Bizans ordusu kuzeyden gelmiş, müslümanlarla çarpışmak durumu olmuştur...

Her yerden böyle İslâm'a karşı hücumlar olduğundan, savaşmak zorunda kalmıştır müslümanlar. Bu da İslâm'da, "Ne yapalım, cihad sevaptır. Allah yolunda ölürse insan, şehid olur." diye, müslümanlar kader kaleminin çizdiği, yazdığı bu yazıya boyun vermişlerdir. "Eh Rabbimiz yaşatırsa, sıhhat afiyet üzere, saadet selâmet üzere yaşatsın; öldürürse, şehid olarak ölelim!" diye dua etmişlerdir.

Biliyorsunuz, Ca'fer-i Sàdık RA Efendimiz'in; yâni Peygamber Efendimiz'in sahabesi değil ama torunu, Allah şefaatine erdirsin... Mübarek büyüğümüz Ca'fer-i Sàdık Efendimiz, alevî kardeşlerimizin de çok sevdiği, bizim de çok sevdiğimiz; çünkü tarikat silsilesinde ismi geçtiği için bizim büyüğümüz oluyor. Tarikat bakımından, din bakımından, tasavvuf bakımından; hattâ bazı kimseler evlâdı olduğuna göre dedesi olmak bakımından da muhterem oluyor.

Evradımızda Ca'fer-i Sàdık Hazretleri'nin duasını okuyanlar bilirler, hatırlayacaklar:[82]

اَللّٰهُمَّ أَحْيِنِي سَعِيداً ، وَأَمِتْنِي شَهِيداً.

(*Allàhümme ahyinî saîden, ve emitnî şehîden*) "Yâ Rabbi, sen beni saîd olarak, yâni senin sevdiğin yolda yürüyen bahtiyar bir kul alarak yaşat ve şehid olarak ahirete göçmeyi nasib eyle..." diye duası vardır.

Ne yapsınlar, cihad etmek zorunda kalmışlardır, etmişlerdir. Bizim ecdadımız da cihad eylemiştir. Geçen gün bir kardeşim, havacı, yüksek rütbeli kardeşimiz diyor ki:

"—Hocam, ben ordudan ayrılmak istiyorum ama... Özel iş bulabilirim, daha çok para alabilirim ama, özel işte cihad imkânı kalmıyor." diyor.

Yâni, "Resmî işte olursam, Allah yolunda savaştığım zaman şehid olacağım; emekliliğimi istersem, sivil işe geçersem, cihad imkânı kalmayacak." diyor. Hayran kaldım, yâni nasıl böyle cihadı özlüyor.

Kıbrıs olaylarında bir asteğmeni anlatmışlardı. Sanıyorum Gaziantep tarafında... Normal olarak asker değil ama, askerliğini yapmak için orduya katılmış, yedek subay olmuş, Kıbrıs hadisesi patlak vermiş. Kıbrıs'a gidiyor. Mektup yazmış ailesine, unutamadığım muhteşem satırlar... Diyor ki ailesine:

---

[82] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.114, no:4566, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

"—Ben, benim neslimden pek çok kardeşime nasib olmayacak bir şerefi, şehid olmayı mümkün kılan bir göreve gidiyorum. Bu görevde belki, o şehid olma şerefine erebilirim, ne mutlu bana!.. Eğer ben şehid olursam, işte çocuklarıma bakın... vs." diye vasiyetlerini söylüyor.

Ama, "Benim neslimden pek çok kimseye verilmemiş bir fırsat" olarak diye söylemesi çok enteresan. Tabii, bu devirde savaş, Kıbrıs olayı oluncaya kadar genç nesillerin görmediği bir şey olduğundan, böyle söylemiş oluyor.

Yâni, Peygamber Efendimiz'in eski kitaplarda evsafı anlatılırken, "Cihad etmek zorunda kalacak olan, elinde kılıç da bulunan bir peygamber" diye de anlatılmış. İsmi de bildirilmiş.

Tabii, İsâ AS'ın kendisine indirilen İncil'de bu isim vardı. Bugün İncil'in İsâ AS'a indirilen asıl nüshası yok, Yunanca'ya, başka dillere tercümeleri var. Orada, böyle bir şahsın geleceğinden bahsediliyor. Bunun *Paraklit* ismiyle tercümesi yapılmış. Bunun aslını araştıranlar, *Ahmed* mânâsına geldiğini söylüyorlar. Birçok hristiyan papaz da, İncil'deki bu ayet-i

kerimeyi okuyup müslüman olmuşlardır. Onlardan birisi de Anselmo Turmedo isimli bir İspanyol papazı idi. Müslüman oldu, Tunusluların arasına geçti. Neden müslüman olduğunu bildiren bir eser yazdı. O da Türkçe'ye çevrildi. Yâni bu konu, meşhur bir konu...

d. Peygamberlerin Seyyidi

Pekiyi ayet-i kerimelerle böyle eski ümmetlere de şânı, şerefi, geleceği, Ahir Zaman Peygamberi olduğu müjdelenmiş olan Peygamber Efendimiz'in hadi-i şeriflerde sıfatı, durumu nasıldır?.. Kendisi kendisini nasıl tanıtmıştır?..

Bazı kereler sahabe-i kiram *—rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn—* serbest bir vakit bulup karşı karşıya oturdukları zaman, Peygamber Efendimiz'e demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah, bize biraz kendinden bahseder misin? Sen kendini şöyle bir anlatsan da, biz de dinlesek." diye söylemişler.

Bu hususta bazı hadis-i şerifler var. Bir tanesinden başlıyorum. Teberrüken, Peygamber Efendimiz'in kendi ifadeleri ile kendisini nasıl anlattığına bir bakalım:[83]

أَنَا سَيِّدُ الْمُرْسَلِينَ إِذَا بُعِثُوا ، وَسَابِقُهُمْ إِذَا وَرَدُوا ، وَمُبَشِّرُهُمْ إِذَا أُبْلِسُوا ، وَ إِمَامُهُمْ إِذَا سَجَدُوا ، وَ أَقْرَبُهُمْ مَجْلِسًا إِذَا اجْتَمَعُوا ، أَتَكَلَّمُ فَيُصَدِّقُنِي ، وَ أَشْفَعُ فَيُشَفِّعُنِي ، وَ أَسْأَلُ فَيُعْطِينِي (ابن النجار عن أم كرز)

RE. 152/4 (*Ene seyyidü'l-mürselîne izâ buisû, ve sàbikuhüm izâ veradû, ve mübeşşiruhüm izâ üblisû, ve imâmühüm izâ secedû, ve*

[83] *Kenzü'l-Ummâl*, c.11, s.584, no:32043; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.17, no:5701.

akrabühüm meclisen ize'ctemeù, etekellemü feyüsaddikunî, ve eşfeu feyüşeffiunî, ve es'elü feyu'tînî.)

Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Ene seyyidü'l-mürselîne izâ buisû*) "Ben mürsel olan, gönderilmiş olan, elçi olarak, vazifeli olarak gönderilmiş olan peygamberlerin seyyidiyim, ba'solundukları zaman..." *Ba's* burada, mahşerde *ba'sü ba'de'l-mevt* olabilir; dünyada peygamber olarak ba'solundukları kasdedilmiş olabilir. Peygamberlerin seyyidi olduğunu söylüyor. *Seyyid* ne demek?.. Soylu, asil, efendi demek. Peygamber Efendimiz hepsinin, Allah indinde mertebesi en yüksek olanı.

(*Ve sâbikuhüm izâ veradû*) "Cennete girecekleri zaman da, ilk evvel cennete girecek olan benim." buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz. Bunu başka hadis-i şeriflerden de biliyoruz. Allah, Peygamber Efendimiz'i cennete ilk giren beşer eylemiş.

Hattâ, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[84]

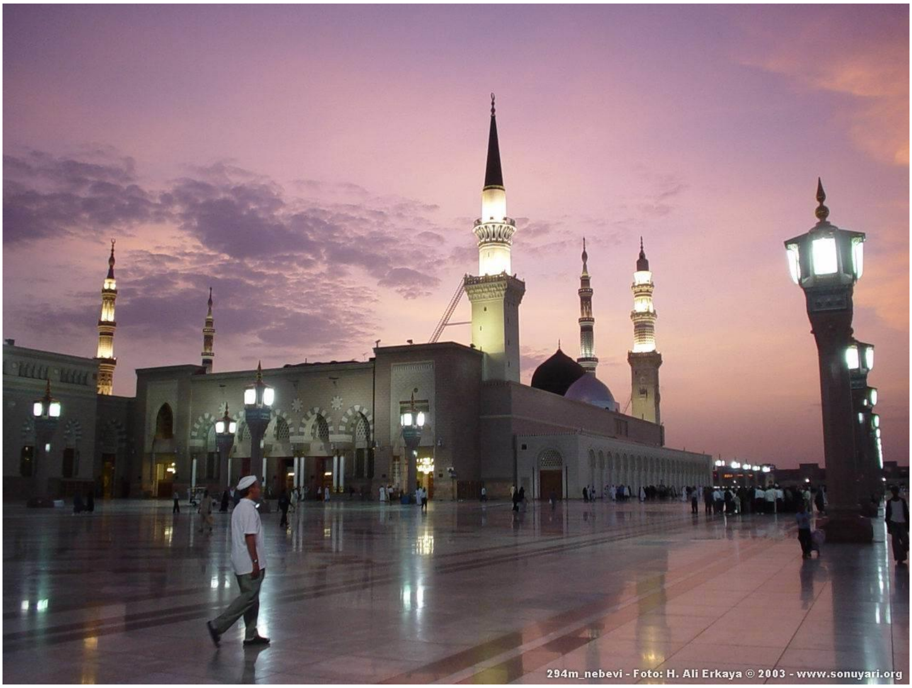
آتِي بَابَ الْجَنَّةِ يومَ الْقِيَامَةِ ، فَأَسْتَفْتِحُ ، فيَقُولُ الْخَازِنُ: مَنْ أَنْتَ ؟ فَأَقُولُ: مُحَمَّدٌ. فيَقُولُ: بِكَ أُمِرْتُ لاَ أَفْتَحُ لأَحَدٍ قَبْلَكَ (م. حم. وعبد بن حميد عن أنس)

RE. 3/1 (*Âtî bâbe'l-cenneti yevme'l-kıyâmeh*) "Cennetin kapısına ben vardığım zaman, (*feesteftihu*) onun açılmasını isteyeceğim. (*Feyekùlü'l-hàzin*) Cennetin bekçisi Hàzin isimli melek, soracak: (*Men ente*) 'Sen kimsin?' diye."

---

[84] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.188, no:197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.136, no:12420; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.379, no:1271; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.119, no:400; İbn-i Ebî Àsım, *Evâil*, c.I, s.62, no:10; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.447; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.138, no:418; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.462, no:955; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.532, no:31890; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.I, no:2; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.9, no:1.

Gelen kimsenin kimliğini hani kapıda sorarız ya... Kapı çalınır, "Kim o?" diye içeriden sorulur ya, "Sen kimsin?" diye soracak. O da bunun üzerine:

(*Muhammed*) "Ben Muhammed-i Mustafâ'yım! Allah'ın peygamberi, seyyidü'l-beşer, seyyidü'l-mürselîn Muhammed'im!" diyeceğini bildiriyor Peygamber Efendimiz.

O zaman, o melek şöyle cevap verecekmiş:

(*Bike ümirtü en lâ efteha li-ehadin kableke*) "Yâ, öyle mi? Ey Allah'ın Rasûlü, buyur, şimdi kapıyı hemen açıyorum. Senden önce kimseye bu kapıyı açmamayı Allah bana emretmişti. Senden evvel, senden başkasına açmamakla emrolunduğum için, geleni soruyorum. Sen o imişsin, buyur!" diye, kapıyı ona açacak.

Peygamber Efendimiz, (*ve sâbikuhüm izâ veradû*) "Cennete girerlerken en evvel gireniyim!" diye, cennete ilk gireceğini bildiriyor. *Sàbık*, yâni önde gelen, başka gelen demek. Türkçe'de biraz farklı; *sàbık*, bir makamda eskiden olana derler. Ama o

evvelce gitmiş mânâsına geliyor. Burada sàbık, müsabakada birinci gelmek gibi. Yâni, cennete evvelce girmek mânâsına.

(*Ve mübeşşiruhüm izâ üblisû*) Peygamber Efendimiz, o peygamberleri de müjdeleyen bir kimsedir. Allah'ın haşmetinden, haşyetinden, mahşer gününün dehşetinden, me'yus oldukları, korktukları, "Eyvah, halimiz ne olacak?" diye, mahşerde nebîlerin bile hayran kaldığı zamanlar olacak.

Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*İzi'l-kerîmü tecellâ bi'smi müntakımi*) [Kerîm olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Müntakîm ismiyle tecelli ettiği zaman] dediği gibi İmam Busîrî'nin şiirinde,[85] *Azîzün zü'ntikam* ismiyle tecelli edeceği için, herkes tir tir titreyecek. "Eyvah benim de dünyada ufak tefek, beşer olarak suçlarım olmuştu. Şimdi Rabbim onun hesabını sorarsa..." diye korktukları sırada, onlara müjde verecek olan Peygamber SAS Efendimiz... Yâni onları, "Korkmayın, size korku yok, üzüntü yok!" diye müjdeleyecek olan o...

Tabii, düşünün! Peygamberlere bile müjde verecek olan, onları teselli edecek olan, "Korkmayın!" diyecek olan Peygamber Efendimiz SAS... Tabii, bizim için de en büyük müjde.

(*Ve imâmühüm izâ secedû*) "Allah'ın azameti karşısında, tecellisi karşısında ahirette secde ettikleri zaman, Allah'ın divanında secdeye vardıkları zaman, ben onların önünde imamları olacağım." diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve akrabühüm meclisen ize'ctemeù*) "Allah'ın divanında toplandıkları zaman, Allah'a en yakın yerde, en şerefli makamda oturanları olacağım. (*Etekellemü*) Ben konuşacağım, (*feyusaddikunî*) Allah-u Teàlâ Hazretleri beni tasdik buyuracak. Yâni sözümün doğru olduğunu beyan buyuracak, rızasıyla sözlerimin hak olduğunu tasdik buyuracak. (*Ve eşfeu*) Ben şefaat dileyeceğim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden, (*Feyüşeffiunî*) Allah-u Teàlâ Hazretleri beni şefaatçi olarak kabul edecek, şefaatime itibar buyuracak ve benim şefaat dilediğim kimseleri afv ü

---

[85] İmam Busîrî, *Kaside-i Bür'e*, beyit: 153, (*Kaside-i Bür'e Tercümesi ve Şerhi*, Abidin Paşa; sadeleştiren: Ö. Faruk Harman, s.148, İstanbul, 1977.

mağfiret edecek. (*Ve es'elü*) Ben isteyeceğim, (*feyu'tînî*) o da bana orada istediklerimi bahşedecek."

Hadis-i şerif burada bitiyor.

Daha peygamberliğinin ilk zamanlarında, etrafındaki insanların verdiği işkencelerden, sıkıntılardan sıkıldığı zaman, "Acaba Rabbim beni terk etti mi?" diye biraz üzüldüğü zaman inen Ve'd-duhà Sûresi'nde:

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى (الضحى:٥)

(*Ve lesevfe yu'tîke rabbüke feterdà*) "Ey Rasûlüm me'yus olma, üzülme! Rabbin sana öyle verecek ki, razı olacaksın! Razı olacağın kadar, bol bol verecek." (Duhà, 93/5) diye çok büyük bir müjde var.

Onun için, hatim indirilirken, *Ve'd-duhà*'ya gelince, *Allàhu ekber* deniliyor. Çünkü o zaman, *Allàhu ekber* dedi herkes... Bu sûre inip de, bu ayeti duyunca, herkes *Allàhu ekber* diye bağırdı. Mescidin içi *Allàhu ekber*'le doldu. Çok sevindiler.

Burada da, "Ben isteyeceğim, Allah-u Teàlâ istediklerimi verecek." buyruluyor.

Onun için, aziz ve muhterem kardeşlerim, ne mutlu bize ki, Peygamber SAS'e ümmet olmuşuz, onun ümmetiyiz. Onun sünnetine sımsıkı sarılalım!

e. Peygamber Efendimiz'in Şefaati

Bakın, bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, kendisini bize ne güzel anlattı. Büyüklüğünü ne kadar güzel anlıyoruz. Tabii hepimizin, bütün insanların, bütün akıl sahiplerinin hiç tereddütsüz kabul ettiği bir gerçek var ki, insanın mevkii, makamı, yüksekliği, şerefliliği, Allah'ın yanındaki şerefliliğidir. Yâni, dünyadaki şereflilik, mevkî, makam, rütbe dünyada kalır, çok önemli değil.

Dünyada bir insan hükümdar olabilir. Onun devrindeki peygamber de, onun tebaasından gibi görünebilir. Ötekisi

hükümdar, berikisi tebaadan bir kimse ama, o peygamber, daha yüksek...

İşte dünyada bu değer bazen anlaşılamıyor. Herkes paranın, pulun, mevkiin, makamın göz kamaştırıcı, şaşırtıcı şâşaasının tesirinde kalıyor; mevkî, makam, para, pul sahiplerine itibar ediyor. Aslında itibara, hürmete lâyık kimseler olmasa bile, Firavun gibi, Nemrut gibi olsa bile, dalkavuklar etrafında toplanıyorlar.

İşte Peygamber SAS Efendimiz de, Allah yanında en kıymetli olduğundan, onları beyan etmiş: Peygamberlerin efendisi, cennete ilk giren, evvel giren kişi... "Peygamberler korktukları, me'yus oldukları zaman, onlara müjde veren; secde ettikleri zaman, önlerinde imam olarak Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne secde eden; Hakk'ın divanında Cenâb-ı Hakk'a en yakın oturan; konuştuğu zaman, Allah'ın konuşmasını tasdik ettiği; şefaat istediği zaman, Allah'ın şefaatçi olarak kabul buyurup, istedikleri kimselere şefaatini muteber saydığı; istedikçe, istediklerini bol bol verdiği peygamber" diye bildiriyor. Bunlar, en kıymetli sıfatlar...

Tabii, burada bizi ilgilendiren son iki sıfat... (*Feyüşeffiunî*) "Ben şefaat istiyorum, beni şefaatçi olarak, şefaatçi makamında kabul buyuruyor; 'Pekiyi, şefaat eyle!' diye şefaatçi olarak kabul ediyor Rabbim; ben de şefaat ediyorum." diyor.

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz ümmetine şefaat edecek. Onun için, levhalar var evimizde:

"—*Şefâat yâ nebiyya'llah!*"

"—*Şefâat yâ rasûla'llàh!*.."

"—*İşfa' lenâ inde'l-mevle'l-azîm yâ rasûla'llàh*" diye, böyle şefaatini istiyoruz.

Ne yüzle istiyoruz?.. Peygamber Efendimiz bize biraz cesaret verecek, müjdeli hadis-i şerif buyurmuş. Buyurmuş ki:[86]

---

[86] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.258, no:749; Taberânî, *Mu'cemü'l*-Evsat, c.IV, s.43, no:3556; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.166, no:236; Bezzâr,

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس ؛ ط. ه . ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة عن جابر ؛ خط. عن ابن عمر ؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة ؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) "Benim şefaatim ümmetimin kebâir işleyen, büyük günah işlemiş olan suçlularınadır." diye müjdelediğinden, yüzü kara kimseler bile ümitli oluyor:

"—Her ne kadar yüzüm kara, elim boş, suçum çok ise de, Rasûlüllah Efendimiz kereminden, cûdundan, fazîletinden suçluların da affını dileyeceğini, onlara da şefaat edeceğini bildirmiş." diye, "Şefâat yâ Rasûlallah!" diyor Ümmet-i Muhammed... "Bana da şefâat eyle, yâ Rasûlallah!" diyor.

Tabii, Peygamber Efendimiz'i Allah şefi' olarak, *Şefîü'l-müznibîn* olarak, (*nebiyyü'r-rahmeh, şefîü'l-ümmeh*) rahmet

---

Müsned, c.II, s.325, no:6963; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.241, no:1549; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.361, no:689; Hàris, *Müsned*, c.IV, s.304, no:1120; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.170, no:509; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.349; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.396, no:366; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.409; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.78, no:671; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.448, no:1401; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.201; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.351, no:3578; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.189, no:11454; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.V, s.75, no:4713; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.349; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.124, no:428; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.VI, s.106, no:5492; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.244, no:5840; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.360, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.189, no:753; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.398, no:39055; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.10, no:1557; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.416, no:13429.

peygamberi, ümmetin şefaatçisi olarak gönderdiğinden, onun şefaatini de kabul ettiğinden, sonuçta biz fayda görüyoruz. Afv ü mağfiret olacağız, Peygamber SAS Efendimiz'in şefaatiyle...

O isteyecek Rabbinden, dileyecek, dua edecek mahşer yerinde; istediklerini de Allah-u Teàlâ Hazretleri ihsan edecek. Dua edenin duasını kabul ediyor ama, mahşer yerinde Rasûlüllah Efendimiz ne istemişse, onları ihsân edecek. "Ey Rasûlüm, buyur, ne istersen verdim!" diyecek.

Tabii, Peygamber Efendimiz'in zihniyetini biliyoruz biz. Nasıl düşündüğünü biliyoruz hadis-i şeriflerden, hayatından, hayatındaki davranışlarından; malını sonuna kadar vermesinden, fakirleri ziyaretinden, dulları himâyesinden, yetimleri yetiştirmesinden, herkesin yarasına merhem olmasından biliyoruz ki, Rasûlüllah Efendimiz çok merhametli olduğundan bizlere de şefaat eder diye, "*Yâ Şefîa'l-müznibîn!*" diye ümid ediyoruz.

Osmanlı şairi söylemiş ki:

El benim, dâmen senin, yâ Rahmeten li'l-àlemîn,
Şöhretim isyan benim, sen afv ile meşhûrsun!

Edebiyatımızda çok güzel, harika şiirler var Peygamber Efendimizle ilgili. Bir şiirin güzelliği, biliyorsunuz duyularak yazılmasında... Yâni yüksek duygularla, coşkulu duygularla yazılmasında oluyor. Tabii Rasûlüllah sevgisi yürekleri, gönülleri öyle derinden doldurmuş ki, o mübareklerin de şiirlerinde buram buram Rasûlüllah aşkı kokuyor. Burcu burcu Rasûlüllah sevgisini hissediyoruz. Okuduğumuz zaman hayran kalıyoruz.

Diyor ki şair: (*El benim, dâmen senin, yâ Rahmeten li'l-àlemîn*) "Ey alemlere rahmet olarak gönderilmiş Rasûl-ü Zîşan, mahşer gününde ben senin eteğine yapışacağım. El benim, dâmen senin..."

Dâmen, etek demek. "Paltonun, giydiğin cennet libâsının uzun eteğine yapışacağım aşağıdan... Senin eteğini tutacağım, 'Beni de bırakma yâ Rasûlallah!' diyeceğim. Sen affetmekle meşhursun! Ben isyan etmiş, kusurlu bir kul olsam da, sen şefaatçisin! Onun için ahirette eteğine yapışacağım!" diye, Itrî Hazretleri bir şiirinde böyle söylemiş.

Keşke ayrı bir programda o şiirleri uzun uzun okusak, anlatsak, dinlesek... Yüreğimiz sevgi ile dolup, gözlerimizden tatlı tatlı, ılık ılık yaşlar aksa...

Şefaat isteyecek, Allah şefaatini kabul edecek ve Rasûlüllah Efendimiz SAS bizlere şefaat edecek. Biz şimdi şu canlı yayında, yine cümle-yi mu'tarıza içinde, konuşmayı bırakıyoruz, "Şefaat yâ Rasûlallah!" diyoruz.

İsteyecek ve istediğini Cenâb-ı Hak ihsan edecek.

Mevlid yazarı, *Mevlid*'in şairi Süleyman Çelebi Hazretleri'ni çok seviyorum, çok hayranım! Herkes hayran, herkesin gönlünde çok müstesnâ mevkii var... Menkabe-i risâletpenâhîyi, *Vesîletü'n-Necât* isimli *Mevlid* manzumesini mesnevî tarzında yazan Süleyman Çelebi, çok kıymetli bir kimse... Rasûlüllah Efendimiz'in hayatını safha safha, şiir halinde ne kadar güzel anlatmış. Doğumundan vefatına kadar hayatını, Mi'racını ne kadar güzel anlatmış.

Burada bizim mevlidhan kardeşlerimizin dikkatine sunuyorum, onu da okumalarını dilerim, Peygamber Efendimiz küçükken, beşikte insanlar kulaklarını yanaştırmışlar; "Ümmetim... Ümmetim..." demiş diye rivayet olduğundan, şair onu bahis konusu ederek diyor ki:

Ol beşikte diler idi ümmetin,
Sen kocaldın, terk edersin sünnetin!

Mahallî ifade ile, o devrin sesleriyle söylemeye çalışırsak, ne kadar güzel bir nokta yakalamış Süleyman Çelebi, ne kadar güzel bir nasihat! Bir beyit içinde bir cihan dolusu muhteşem bir nasihat:

"O Rasûlüllah beşikte iken, ümmetini Allah'tan affetsin diye dilerdi, ümmetim ümmetim derdi daha küçükken; sen kocaldın, ihtiyarladın gittin, sünnetini hâlâ tutmuyorsun, sünnetine uymuyorsun, ömrünü gàfil geçiriyorsun; bu ne biçim müslümanlıktır?" diye ne kadar güzel ta'rizde bulunuyor, ikaz ediyor Süleyman Çelebi Hazretleri...

Tabii, Rasûlüllah'ın şefaatine ermek için nedir bazı şartlar? Salât ü selâmı çok etmek, sevgisini gönülde çok canlı tutmak,

sünnet-i seniyyesine uymak; ümmetine hàdim olmak, hüsn-ü hizmetler, güzel hizmetler yapmak, hayır hasenat yapmak, Ümmet-i Muhammed'in hayrına koşturmak...

"—Şimdi Peygamber-i Zîşânımız hâl-i hayatında olsaydı, biz de onun hizmetinde olsaydık!" diye herkes candan temennî eder, heyecanlanır. Ama, biz ondan çok sonra, on dört asır sonra dünyaya gelmiş, ümmetinden aciz, nâçiz fertleriz. Allah tarafından öyle takdir buyrulmuş.

Bizim şimdi yapacağımız ne?.. Rasûlüllah'ı sevmek, salât ü selâmı çok getirmek, sünnet-i seniyyesine sarılmak, sünnet-i seniyye-i nebeviyyeyi ihyâ etmek... Yâni yaşamak, uygulamak suretiyle, "İşte sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye sarılan, Rasûlüllah'ın yolunda yürüyen olgun müslüman böyle olur!" diye, müşahhas, somut, elle tutulur, sahabe gibi olgun, bir güzel müslüman göstermek cihana, etrafımızdakilere... İşte müslümanlar böyle olur dedirtmek, hayran bırakmak gerekiyor. Sünnetini ihyâ edene, Allah şehid sevapları verecek...

Toplumun bozulduğu zamanda, insanların fesada uğradığı zamanda; başka işlerin peşinde koştuğu, başka zevklerin, başka fikirlerin, başka ilgilerin, başka değerlerin peşinde, zavallı, yanlış yollarda ömür geçirdikleri sırada, sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye sarılıp, onu yaşayan, hayatında uygulayan, ihyâ eden, canlandıran; başkalarına da sünnet-i seniyyeye göre yaşam böyle olur diye somut olarak gösteren kimselere, yüzlerce şehid sevabı kadar büyük sevaplar verilecek... Bu da lâzım, Rasûlüllah sevgisinin bir gereği bu...

Bir gereği de ümmetine hizmet etmek... "Ümmet-i Muhammed'in hali nice olacak?.. Bu perişanlıktan nasıl kurtulacak?.. Nasıl problemleri, meseleleri çözülecek, halledilecek?.. Nasıl ona hizmet edebilirim?.. Afrika'daki kardeşlerime neler yapabilirim, Ortadoğu'dakilere neler yapabilirim?.. Balkanlar'dakilere neler yapabilirim, Kafkasya'dakilere neler yapabilirim?" diye yüreğimizin parçalanması lâzım! Rasûlüllah aşkına, ümmetine aşk ile, şevk ile hizmet etmemiz lâzım!..

Bu hususlarda tabii çok söylenecek sözler var ama, inşâallah onları da sırası geldikçe söyleriz. Mevlid Kandiliniz mübarek olsun, cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Allah-u Teàlâ Hazretleri sizleri, bizleri Peygamber Efendimiz'in şefaat-i uzmâsına erdirsin... Ümmetine güzel hizmet etmeyi, sünnetine uymayı nasib eylesin... Rasûlüllah aşkını kendimize, çoluk çocuğumuza, ailemize aşılayıp, öylece Rasûlüllah aşık-ı sàdıkları olarak yaşamamızı nasib eylesin... Ahirette de Peygamber SAS Efendimiz'e Firdevs-i A'lâ'da cümlenizi, cümlemizi komşu eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Allah nice nice yıllar, nice nice güzel mübarek kandillere, Mevlid Kandillerine, diğer kandillere, bayramlara ermeyi nasîb eylesin... Ahiretteki en büyük bayram olan, Allah'ın rıdvân-ı ekberine ermek, cennete girmek bayramını da cümlemize nasîb eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

26. 07. 1996 - AKRA

17. SÀLİHLERİN ANILMASI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Size bu sefer Torosların çok şirin bir beldesinden, Cevizli'den sesleniyorum.

Cevizli kasabası, Akseki'nin kuzeyinde ve mübarek bir belde olan Seydişehir civarında bir şirin kasaba… Bizi buraya bazı merasimler için çağırdılar. Burada Fatih Sultan Muhammed Han zamanında yaşamış, Sarı Şeyh Hüseyin Efendi isminde bir mübarek zât, bir gàzi ve şehid var; onun hatırasına beldenin kadirbilir ahalisi her sene merasimler yapıyor. Bu merasimler münasebetiyle bu güzel beldedeyiz.

Bu arada size bu güzellikleri biraz anlatmak istiyorum: Torosların güzellikleri tariflere sığmaz. İstanbul'daki, Ankara'daki kardeşlerime tavsiye ederim, bu güzel yerleri görmelerini... Her taraf yemyeşil çam ormanları, muhteşem heybetli dağlarla çevrili, çok güzel bir beldedeyiz.

Beldenin ahalisi ecdadının örfünü, adetini devam ettirmek için bu merasimi yapıyor ve o Sarı Şeyh Hüseyin Efendi'nin kabrini yaptırmışlar. Çok güzel, yüksek bir tepe... Üç tarafı son derece derin, böyle muhteşem bir manzara... Bir tarafı dağa yaslanmış durumda, balkon gibi. Orada kapalı, gölgeli bir alan meydana getirmişler. Orada hayır yapıyorlar, etli bulgur pilavı, ayran dağıtıyorlar. Kur'an-ı Kerim yarışması yapıyorlar.

Bizi de bu münasebetle çağırmışlardı. Biz de seve seve geldik. Çünkü bizim amaçlarımızdan birisi, yaptığımız çalışmalardaki amaçlardan bir tanesi, sevgili dinleyiciler, halkımızın mefâhirini, yâni iftihar ettiği eski mazisine ait güzellikleri, değerleri hatırlaması ve yaşatması ve bunları geliştirmesi.

Bursalı Mehmed Tàhir Bey,[87] eski Bursa meb'usudur. *Osmanlı Müellifleri* diye çok kıymetli bir eser yazmıştır. Onun kitabının

---

[87] Bursalı Mehmed Tàhir (1861-1925): Ülkemizde biyografi ve bibliyografya çalışmalarının öncülerindendir, O, zengin bir bibliyografyanın, araştırmacıların işini kolaylaştırıp mükemmel eserlerin yazılmasına yardımcı olacağını, bu araştırmalar sonucunda Türklerin insanlık tarihine katkılarının eksiksiz olarak

önsözündeki bir söz kafama nakşolmuştur, dâimâ onu hatırlarım. Dünkü merasimde de buradakilere de söyledim, memnun oldular:

"—Kadir bilen milletlerin içinden, kadri bilinecek insanlar yetişir." diyor.

Tabii, gençler karşılarında nümûne insan görmeli; özeneceği, onun gibi olmayı isteyeceği insanlar görmeli!.. Biz de onlara öyle insanları tanıtmalıyız. O bakımdan, belde ahalisini tebrik ediyorum, yöneticilerini tebrik ediyorum. Böyle güzel bir işi, kültür bakımından önemli bir işi yapıyorlar. Kültürümüze güzel bir hizmet... Bu bizim kendi amaçlarımız içinde, vakıflarımızın amaçları içinde olduğu için, biz de severek, koşarak geldik.

Hem o mübarek zâtı hatırlatmış oluyorlar, hem hayır yapmış oluyorlar; hem de bu şenlikler günden güne devam ediyor. Perşembe günü birtakım faaliyetler, merasimler; dün Kur'an-ı Kerim yarışması vardı, bugün Mevlid var... Yarın silah talimleri, nişan atımları olacak, an'anevî kıyafetlerle, sembolik düğün yapılacak diye bildiriyorlar. Tavsiye ederim bu günleri unutmayın! Bir dahaki sene inşâallah sağ olursam, ben de size anons ederim. Bu güzel yere beraberce gelelim!..

a. Peygamberlerin Anılması İbadettir

Tabii, bu eski büyükleri anmanın değeri ile ilgili bir hadis-i şerif okumak istiyorum size, sevgili Akra dinleyicileri!.. Ed-Deylemî *Müsnedü'l-Firdevs* kitabında Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmiş.

---

ortaya konulabileceği düşüncesiyle, bütün hayatını bu yönde eserler vermeye adamıştır. Onun bu alanda ismini ölümsüzleştiren abidevi eseri yirmi-yirmi beş yıllık çalışmasının ürünü olan Osmanlı Müellifleri'dir (C.I-III, İstanbul,1915-1924)

Osmanlı döneminde yetişmiş 1691 Türk müellifinin biyografisini içeren eser, müelliflerin ihtisas ve mesleklerine göre gruplandırılarak tertip edilmiştir. Bu tasnife göre, müelliflerden 288'ini tasavvuf erbabı, 465'ini alimler, 510'unu şair ve edipler, 237'sini tarih, 84'ünü tıp ve 107'si de riyazi ilimlere sahasında eser bırakmış müellifler meydana getirmektedir, Ayrıca çeşitli vesilelerle 480 müellifin daha biyografisine yer verilmiştir. Adı zikredilen eser sayısı 9000'i aşkındır. Biyografilerde, müelliflerin doğum ve ölüm tarihleri ile yerleri, meslekleri ve eserlerinin belirtilmesine özen gösterilmiştir. Müellifler, ait oldukları bölümde alfabetik ve yine içinde vefat tarihlerine göre sıralanmışlardır

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyorlar:[88]

ذِكْرُ الأَنْبِيَاءِ مِنَ الْعِبَادَةِ ، وَذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةُ الذُّنُوبِ ، وَذِكْرُ
الْمَوْتِ صَدَقَةٌ ، وَ ذِكْرُ النَّارِ مِنَ الْجِهَادِ ، وَذِكْرُ الْقَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ
الْجَنَّةِ ، وَ ذِكْرُ الْقِيَامَةِ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ ، وَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ تَرْكُ
الْحِيَلِ ، وَرَأْسُ الْمَالِ الْعَالِمِ تَرْكُ الْكِبْرِ ، وَثَمَنُ الْجَنَّةِ تَرْكُ الْحَسَدِ ،
وَالنَّدَامَةُ مِنَ الذُّنُوبِ التَّوْبَةُ الصَّادِقَةُ (الديلمي عن معاذ)

RE. 286/6 (*Zikrü'l-enbiyâi mine'l-ibâdeti*) “Peygamberlerin zikredilmesi, anılması, hatıralarının dile getirilmesi, anlatılması ibadettir.”

Biliyorsunuz, Kur'an-ı Kerim'de de kıssalar var, eski ümmetlerin başına gelmiş ibretli olayları bize anlatan ayet-i kerimeler var... Nuh AS'ın kavmi nasıl davranmış? Nuh AS onları gece gündüz nasıl Cenâb-ı Hakk'ın yoluna davet etmiş?.. İbrâhim AS Nemrut'la nasıl mücadele etmiş? kavmini nasıl Allah'ın birliğini kabul etmeye ve ona ibadet etmeye çağırmış?.. Mûsâ AS, Hârun AS nasıl Firavun'un tanrılık iddiası karşısına çıkarak, Allah'a yönelmeyi anlatmış?.. Tabii, her peygamberin hayatı ibretlerle doludur, çok önemlidir, onların tevhid mücadelesidir.

“Peygamberlerin böyle anılması ibadettir.” diyor Peygamber Efendimiz SAS. Bu hadis-i şerifindeki birinci cümlesi böyle. Öbür cümleler devam edecek. Hemen bunun neticesini kendi kendimize düşünelim: Bu hadis-i şerifin, bu cümlesinin sonucu nedir?.. Biz kendimize, hanımlarımıza, ailemize, çoluk çocuğumuza Peygamberleri tanıtacağız. Peygamberlerin hayatlarını anlatacağız. Onların nasıl mücadeleler yaptıklarını, nasıl fazilet

---

[88] *Keşfü'l-Hafâ*, c.15, s.1366, no:43584; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.40, no:12503.

mücadelesi yaptıklarını, insanları hakka, hayra nasıl çağırdıklarını anlatacağız, öğreteceğiz. Gençlerimiz bilecek, herkes bilecek ve tabii o peygamberlerin yolundan yürümeğe çalışacak bütün mü'minler...

b. Salihlerin Anılması Keffarettir

Devam ediyor Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

وَذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةُ الذُّنُوبِ ،

(*Ve zikrü's-sàlihîne keffâretü'z-zünûb*) İkinci cümlesi bu. Yâni, peygamberler anılırsa ibadet oluyor, çok sevaplı bir şey. "Sàlih kimselerin anılması, hatıralarının yad edilmesi, ihyâ edilmesi, tanıtılması, anlatılması; bu da günahlara keffarettir. Yâni, ananların günahlarının affedilmesine vesîle olur."

Biliyorsunuz, bir başka mübarek sözde de:[89]

عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ تَنْزِلُ الرَّحْمَةِ

(*İnde zikrü's-sàlihîne tenzilü'r-rahmeh*) "Sàlihlerin anıldığı yere rahmet-i ilâhî iner." buyruluyor. Yâni, orayı rahmet kaplar, oraya rahmet iner, oranın insanları rahmete mazhar olur demek.

Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz bizleri sàlih kimselerin hayatlarını dinlemek ve anlatmakla da meşgul olmaya davet ediyor. Niçin?.. Çünkü onlar Allah'ın sevgili kullarıdır, itaatli kullarıdır. Allah'ın emirlerini tutuyorlar, bu hususta fedâkârlıklar yapıyorlar, kuvvetli azim gösteriyorlar. O sàlih kimselerin iradelerinin gücünü görüyoruz, ibadete bağlılıklarını görüyoruz. Hayatları, sözleri bizim için çok kıymetli bilgi kaynağı oluyor.

Onları dinlediğimiz zaman, "Bak, Allah'ın ne kulları varmış, ne kadar güzel ibadet eylemişler! Biz de sàlih kul olmağa

---

[89] Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.326; Süfyan ibn-i Uyeyne Rh.A'ten. *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.70, no:1772.

çalışalım, biz de onlar gibi gayretli olalım! Biz de günahlardan kaçınmakta onlar kadar azimli davranalım! sevaplı işleri yapmakta, gece gündüz Cenâb-ı Mevlâ'ya ibadet etmekte gayretli olalım!" diye, içimizde tabii duygular hasıl olacak.

Böylece hem geçmiş günahlarımız silinecek, hem de ileriye dönük olarak iyi işler yapmaya, kendimizi gönül bakımından, ruh bakımından, azim ve irade bakımından hazırlamış olacağız. Bu çok güzel bir şey... İnsanın istikbale dönük güzel şeyler kurması, güzel şeylere niyet etmesi çok güzeldir. Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır. Mü'minin niyeti çoktur, geniştir; emelleri, arzuları boldur... Ama hepsini yapamayabilir. Fakat, hiç olmazsa o güzel şeyleri istemek, güzel bir şey... O bakımdan, sàlihlerin de hayatlarını okumalıyız.

Biliyorsunuz, rahmetli Hocamız Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri, neşriyatları arasında, yayınladığı kitaplar arasında ilk yayınladığı *Tezkiretü'l-Evliyâ* kitabıydı. *Tezkire* de yine bu zikir kelimesiyle ilgili; hatırlatmak demek. *Zikir* hatırlama demek,

tezkire hatırlatmak demek. *Tezkiretü'l-Evliyâ,* velîlerin hayatlarını anlatan, hatırlatan kitap ismi olmuş oluyor.

İran'ın meşhur sùfî yazar ve şairlerinden Ferîdüddîn-i Attar kaleme almış; Türkçe'ye de çok defalar, muhtelif mütercimler tarafından, asır asır, çeşitli zamanlarda, çeşitli dil yapılarında tercüme edilmiş. Ben bunlardan çok tarihî olan bir tanesi üzerinde, Budapeşte'den nüsha getirttim, çalışıp neşretmek istiyorum. Çok tatlı bir dili var. Ama Hocamız bu işi ilkönce, Türkiye'deki mevcut bazı nüshalardan faydalanarak yayınlamıştı. Tabii, ihvânımız, kardeşlerimiz orada sàlihlerin, evliyâullahın hayatlarını okudukça lezzet duyuyorlardı. Çok sevilen, zevkle okunan bir kitap *Tezkiretü'l-Evliyâ* kitabı.

Demek ki, "Sàlihlerin anıldığı yere rahmet iner ve sàlihlerin anılışı günahlara keffaret olur." hadis-i şerifinin bu cümlesini, biz de aynı şekilde uygulamağa çalışmalıyız. Sàlihleri tanımağa, tanıtmağa çalışmalıyız.

"—Bak, eski ümmetlerden ve bizim ümmetimizden nice mübarek insanlar geçmiş!" diyerek, çocuklarımıza öğretmeliyiz.

Meselâ düşünün; İbrâhim ibn-i Edhem Hazretleri, saltanatını, sarayını, tâcını, tahtını bırakıp, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmak için hayatında çok büyük bir değişiklik yapıyor. Bunun gibi.

Meselâ, öyle kimseler var ki, dağda yol kesip eşkıyalık yapıyormuş ama, sonra bir yerde bir "*Bi'smi'llâh*" yazısı görüyor. Bu *Bi'smi'llâh*'tır, mübarektir diye temizliyor çamurlarını, kaldırıyor, öpüp başına koyuyor. O gece;

"—Sen bizim ismimize hürmet eyledin, biz de seni günahlardan kurtaracağız!" diye rüya görüyor.

Ondan sonra tevbe ediyor, çok mübarek bir kul oluyor. Yâni eşkıyalıktan, anarşistlikten, yol kesicilikten Allah'ın sevgili kulu, evliyâlığa dönmüş oluyor.

Tabii, bu gibi şeyler var, bunların bilinmesi çok önemli...

Bir de sevgili dinleyiciler, ben şunu vaazlarımda, çalışmalarımda, konuşmalarımda gördüm: İnsanlara mücerred şeyleri anlattığınız zaman, anlamaları zor oluyor da; müşahhas şeyler, misaller verirseniz, anlatırsanız, olaylar anlatırsanız,

kişileri anlatırsanız; onlar sözünüzü o zaman daha kolay anlıyorlar.

Hiç unutmuyorum, bir Kur'an kursunda benden konuşmam istenmişti. Ben de Kur'an kursu öğrencilerine bir saat kadar konuştum. İşte Kur'an'la ilgili sözler söyledim. Yaptıkları çalışmaların çok iyi olduğunu anlattım. Arada bir de, bilgiler hatırlarında kalsın diye, bir fıkra, bir menkabe, bir olay anlattım. Ertesi gün sordum, yoklama yaptım; çocuklar her şeyi unutmuşlar, sadece anlattığım olayı, menkabeyi hatırlıyorlar, hikâyeyi hatırlıyorlar. Ötekiler unutulmuş.

Demek ki, böyle sàlihlerin hikâyeleri, peygamberlerin hikâyeleri, pedagoji dedikleri öğretim bakımından, çocukların eğitimi öğretimi bakımından da önemli... Çünkü, misali anlaması kolay… Ama insanların soyut fikirleri, kavramları anlaması daha zordur. Onun için, Kur'an-ı Kerim de misalle anlatma usûlünü kullanır. Peygamber Efendimiz de hadis-i şeriflerde aynı metodu kullanır.

c. Ölümün Anılması Sadakadır

Sonra devam buyuruyor Peygamber Efendimiz, nelerin anılması gerektiğini anlattığı bu hadis-i şerifinde, üçüncü cümle:

وَذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ ،

(*Ve zikrü'l-mevti sadakatün*) "Ölümün de hatırlanması, anılması sadakadır." buyuruyor Peygamber Efendimiz. Ölümü de zikretmek, hatırlamak, yad etmek lâzım!

Biliyorsunuz, insan parasını ayırıyor, fukaraya götürüp veriyor; gönlünü alıyor, sevindiriyor, ihtiyacını görüyor onun... Allah rızası için yaptığı bu masrafa sadaka diyoruz. İşte para verdiği için, sadaka verdiği için, hayır yaptığı için sevap kazanıyor insan... Ama durduğu yerden ölümü düşündüğü zaman, bu da sadaka oluyor. Bundan da sevap kazanıyor insan...

Evet, ölüm düşüncesi çok tatlı bir şey değil ama, tatlı da olsa, tatsız da olsa ölüm herkesin başında... "*Uyudun uyanamadın*

olacak" dediği gibi şairin,[90] bir gün muhakkak herkesin başına gelecek... O halde ölüm gelmeden evvel, ölüm gelirse, neler yapılacağını bilmek lâzım! Ölümden sonrasını şimdiden düşünüp, ölümden sonrası için tedbirler alması lâzım!..

Ölümden sonra kabir hayatı var, kabirden sonra ahiret var, ahirette mahkeme-i kübrâ var... Mahkeme-i kübrânın sonunda cennete gitmek var... İşleri başarıp, Allah'ın sevdiği kul durumunda olduğu anlaşılınca cennete gitmesi mümkün... Bir de günahkâr olduğu için, cehenneme gitmek tehlikesi var insanlar için... Demek ki, bunları şimdiden düşünüp tedbirini alması lâzım!..

Ölmeden evvel, ölmüş gibi, o tarafa doğru şöyle bir hayalinden aklını gezdirip, seyahat edip; "Onlar öyle olacağına göre, ben onlar olmadan önce tedbir alayım!" diye, insanın intibahına, uyanmasına sebep olduğundan, ölüm düşüncesi de çok sevaptır ve faydalıdır. İnsanı kötülüklerden alıkoyan ve iyilikleri yapmağa şevklendiren bir şeydir ölümü düşünmek...

"—Ölüp gideceğim, bari paramın bir kısmını ayırayım da şurada bir hatıra olsun, bir çeşme yaptırayım da, gelen geçen su içsin, bana dua etsin... Bir köprü yaptırayım da, buradan geçtikçe bana dua etsinler... Cami yaptırayım da, içinde namaz kılsınlar..." diye insanı hayırlara sevk eder.

Hayırları insan niçin yapıyor?.. Sadaka-i câriye olsun diye, öldükten sonra defter-i a'mâli kapanmasın, sevap kazanması devam etsin diye yapıyor. Onun için, ölümün anılmasını da sadaka diye bildiriyor Peygamber Efendimiz; tavsiye buyuruyor.

Ne oldu şimdiye kadar?.. Üç tane tavsiye oldu:

---

[90] Cahit Sıtkı Tarancı'nın (1910-1956), *Otuz Beş Yaş* şiirinden. Kıt'anın tamamı:

N'eylersin ölüm herkesin başında;
Uyudun uyanamadın olacak...
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak;
Taht misali o musalla taşında...

1. Peygamberleri anmak, hatırlamak ibadettir.
2. Sàlihleri anmak, hatırlamak günahlara keffarettir.
3. Ölümü anmak, sadakadır.

Tabii, ölümü de anacağız. Biz dervişler olarak ölümü ne zaman anıyoruz?.. Zikre oturduğumuz zaman, *râbıta-i mevt* yaparak anıyoruz. "Demek ki, dervişlerin râbıta-i mevt yapması, Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiyesini uygulama olduğundan, sünnet-i seniyyeye uygundur, faydalı bir şeydir." diye, tabii bu arada o da hatırımıza geliyor.

d. Cehennemi Anmak Cihad Gibidir

Devam buyuruyor Peygamber Efendimiz, hadis-i şerifinin içinde:

وَ ذِكْرُ النَّارِ مِنَ الْجِهَادِ ،

(*Ve zikrü'n-nâri mine'l-cihâd*) "Cehennemi anmak, hatırlamak, o da cihaddan bir çeşit sayılır, cihad gibidir."

Biliyorsunuz, cihad zor bir iş. İnsan hazırlığını yapıyor, okunu, silahını hazırlıyor, yola çıkıyor. Askerî harekâtın binbir türlü meşakkati, tehlikeleri var... Savaşa giriyor, savaşın binbir türlü tehlikesi var... Yaralanmak olabilir, azalarının bazısını kaybedebilir. Bir bomba patlar, bacağını alır götürür. Şehid olmak mümkün... Yâni, cihad zor bir olay... Ama yapılması da lâzım geliyor.

Cihadı yapmadığınız zaman, düşmanlar istilâ ediyor. İşte Balkanların durumunu görüyorsunuz, işte dünyadaki diğer İslâm ülkelerinin hâl-i pür-melâlini görüyorsunuz. Mutlaka insana kasdeden düşmanlar var... Veya en son bu Orta Afrika'da birtakım şeyler oldu. Birtakım düşman kabileler bir kampı bastılar, ötekisinin bütün çoluk çocuğunu, karısını kampta katliam eylediler. Sonra orada ihtilâl oldu.

Demek ki, hazırlıklı olmayınca düşman saldırabiliyor. Onun için, Osmanlı şairlerinden birisi buyurmuş, güzel bir söz:

Hàzır ol cenge, eğer ister isen sulh ü salâh!

Yâni, “Sulh içinde yaşamak istiyorsan, savaşa, cihada hazırlıklı ol!” diyor. Onun için, bizim de savaşa hazırlıklı olmamız lâzım! Her türlü tedbiri almamız lâzım!..

Ben biraz da böyle vaazlarda bunları anlatıyorum: Mâlûm, bir insanın kılıcı belinde kuşanmış iken kıldığı namaz, kılıçsız, silahsız kıldığı namazdan yedi yüz kat daha sevaplı... Şimdi kılıç yerine tabanca taşınıyor, daha başka silahlar taşınıyor. Demek ki polisler, askerler bu namazı kılarken, yedi yüz misli sevap alıyorlar. Çünkü, insanları koruyorlar. Çünkü, ordumuz var diye korktuğu için, düşmanın saldırması engelleniyor. Yoksa, ne Yunan dururdu, ne Bulgar dururdu, şimdiye üstümüze çoktan saldırırlardı.

Demek ki cihad önemli... Cehennemi düşünmek de cihad gibidir. O da cihaddan bir şey sayılıyor. Cehennem de tabii korkunç bir şey, cihad gibi korkunç... Cehennemi düşündüğü zaman, sanki cihad yapmış gibi insan sevap kazanıyor. Tabii, bunun da faydası çok... Cehennemin korkunçluğunu ayet-i kerimeler anlatıyor, Peygamber Efendimiz anlatıyor. Meselâ:

“—Cehennemdeki insanlar cehennemin zakkumunu yiyecekler. Eğer o cehennemin zakkumundan bir damla dünyanın okyanuslarına damlasaydı, hepsini zehir gibi acı ederdi. Bunu sabah akşam yiyen bir insanın, ne kadar ızdırab çekeceğini düşünün!” diye bildiriyor hadis-i şerifte...

Cehennemi düşünmek, cehennemin azablarını bilmek, insanı iyi insan olmağa sevk ettiği için, o da önemli...

e. Kabri ve Kıyameti Düşünmek

وَذِكْرُ الْقَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ ،

(*Ve zikrü'l-kabri yukarribuküm mine'l-cenneh*) “Kabrini, insanın gömüleceği mezarını düşünmesi; bu da insanı cennete yaklaştırır.” Bunun da olması lâzım!.. “Bir gün gelip şu kara toprağın altına gireceğim!” diye, insanın düşünmesi lâzım!..

Biliyorsunuz, Arap şairlerinden birisi güzel bir şiir yazmış:[91]

وَالْقَبْرِ صَنْدُوقُ الْعَمَلِ

(*Ve'l-kabri sandûku'l-amel*) "Kabir, insanın amel sandığı gibidir." diyor. Yâni nasıl gelin kızın bir sandığı vardır, oyaları, işleri yapar ve sandığına doldurur, çeyizi olur. Sonra evlendiği zaman evini onlarla süsler. İnsanın da kabri, böyle bir çeyiz

---

[91] İbn-i Haceri'l-Askalâni'nin *Münebbihat*'ında (Çeviren: Celâl Yıldırım, Bahar Yayınevi, İstanbul 1977) İkili Sözler bölümünün sonunda (s.16) yer alan şiirin tamamı şöyle:

يا من بدنيا ه اشتغل ، قدغرّه طول الأمل.

اولم يزل فى غفلة ، حتى دنا منه الأجل.

الموت يأتى بغتةً ، و القبر صندوق العمل.

اصبر على اهوالها ، لا موت الا بالأجل.

sandığı gibidir. Dünyada işledikleri kabrinde gelecek, yanında yoldaş olacak olduğu için, sandık gibi söylemiş şair.

Tabii biz de kabri düşünürsek, kabre sevap göndermeye, a'mâl-i sàliha göndermeye gayret ederiz. "Kabir karanlık, nurlanması için zikir yapayım... Kabirde amellerim, sadakam yoldaş olsun!" diye insan tedbirini alır. Böylece kabri düşünmek insanı cennete yaklaştırır.

وَذِكْرُ الْقِيَامَةِ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ ،

(*Ve zikrü'l-kıyâmeti yübâidüküm mine'n-nâr*) "Kıyameti düşünmek, hatırlamak, yâd etmek de sizi cehennemden uzaklaştırır." diyor. Evet, kıyâmet de çok dehşetli olayların olacağı bir devre... Kıyâmet kopmasıyla korkunç şeyler olacak. İşte onları düşünüp, onların karşısında insanın şimdiden tedbir alması önemli.

Tabii şimdi duyuyorsunuzdur, "Ahir zamandayız!" deniliyor, "Kıyâmetin alâmetleri, *eşrâtü's-sâah* belirdi." deniliyor. "İşte Mehdi çıktı, çıkacak..." filan diye bazı mü'minler Mehdi'yi bekleme durumuna girdiler, konuşuyorlar. Tabii bir şeyi ben onlara daima hatırlatıyorum: İnsan kendisi öldü mü, onun kıyameti kopmuş demektir. Yâni ona başka kıyâmet yok. İnsanın kendisinin şahsen ölmesi onun şahsî kıyâmetidir. Bir de kâinâtın umûmî kıyâmeti var, o ayrı. Ama insan öldü mü, onun şahsî kıyâmetidir. İnsan ölüme hazırlanmalı! Yâni o kıyâmete, ölümüne hazırlanmalı!..

Kıyâmeti de çoluk çocuğumuza anlatmalıyız. Oturtmalıyız, "Oturun bakalım, bugün kıyâmetle ilgili hadis-i şerifleri okuyacağız diye, kıyâmette neler olacağını çocuklar bilmeli!.. Bu da insanı cehennemden uzaklaştırır. Hakikaten günahları yapmamaya sevk eder, cehennemden uzaklaştırır.

f. Kibrin Terk Edilmesi

Bunları buyurmuş Peygamber Efendimiz hatırlanacak şeyler arasında ama, hadis-i şerifi devam ediyor, onları da okuyalım:

وَأَفْضَلُ الْعِبَادَةِ تَرْكُ الْحِيَلِ ،

(*Ve efdalü'l-ibadeti terkü'l-hiyel*) "İbadetin en üstünü hileleri terk etmektir."

Biliyorsunuz insanlar, bir şeyi yapmakta zorlandığı zaman çare ararlar. "Acaba onu öyle yapmasam da şöyle yapsam ama, böyle yapmayı da kılıfına nasıl uydurabilirim?.." diye düşünürler. Tabii bu ibadetlerde de, böyle kılıfına uydurarak ibadetten kaçınmak, yâni halk tabiriyle kaytarmak filan gibi durumlar iyi değil... İbadeti insan Allah rızası için fedakârca, candan, istekli olarak, isteyerek, seve seve yapmalı!.. İbadetin üstünü hileleri, çareleri terk etmektir. Cân u gönülden, seve seve ibadeti yapmaktır.

وَرَأْسُ الْمَالِ الْعَالِمِ تَرْكُ الْكِبْرِ ،

(*Ve re'sü'l-mâli'l-àlim*) *Re'sü'l-mâl*, sermaye demek. Yâni, *mal* kelimesini elif-lâmlı kullanmış burada. "Alimin sermayesi..." Yâni, tüccarın sermayesi var, onunla ticaret yapıyor; alimin sermayesi nedir?.. (*Terkü'l-kibr*) "Alimin sermayesi de kibri terk etmesidir." Çünkü alim kibirli olursa, mânevî bakımdan derecesini düşürür, Allah'ın sevmediği bir insan durumuna gelir.

Allah kibri sevmiyor. İnsanın ululanmasını, kibirlenmesini, büyüklenmesini, başkasına tepeden bakmasını sevmiyor; mütevazı olmayı seviyor.

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ، مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. ت. حم. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü'l-cenneh, men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibrin*)[92] "Kalbinde zerre kadar kibir olan, cennete girmeyecek!"

---

[92] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.477, no:5066; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.75, no: 10000: Bezzâr, *Müsned*, c.I,

diye Efendimiz'in bir tehditli hadis-i şerifi var. Onun için kibri insanlar gönüllerinden söküp atmalıdır.

Kibir tabii yöneticilerde olabilir, "Ben bakanım, başbakanım!" veyahut "Ben reisicumhurum!" diye; veyahut askerlerde olabilir, "Ben başkomutanım!" vs. diye. Veyahut alimlerde olur, "Ben biliyorum, halk bilmiyor, ben onlardan üstünüm!" diye. Bunlar tabii doğru değil. Alimin o kibri atması lâzım, mütevazı bir kimse olması lâzım! Alimin ana sermayesi budur. Yoksa kibirli oldu mu, ilminden mânevî fayda görmez, Allah ona sevap vermez.

g. Cennetin Bedeli Hasedi Terk Etmek

Hadis-i şerif devam ediyor. Başka başka konuları cümleler halinde eklemiş Efendimiz.

وَثَمَنُ الْجَنَّةِ تَرْكُ الْحَسَدِ ،

(*Ve semenü'l-cenneh*) "Cennetin bedeli, cennete girişin ücreti..." *Duhûliye* derlerdi eskiden, bir yere giriş için ödenen paraya. "Cennetin duhûliyesi, (*terkü'l-hased*) kıskançlığı terk etmektir." Yâni, kıskanç cennete giremeyecek; kıskançlığı terk ederse, cennete girmek mümkün olacak.

Onun için, mü'min mü'mini kıskanmamalı, elindeki nimetin zevâlini istememeli! Ve "Allah daha çok versin... Mübarek olsun..." demeli, gözü tok olmalı, hased etmemeli. *Terkü'l-hased* cennetin bedelidir.

Tabii iki şeye gıbta edilebilir... Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor hadis-i şerifinde: "İki şeye gıbta edilebilir, hased edilebilir:

---

s.258, no:1512; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.89, no;7110; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.225, no:4836; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.2, no:3; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.280, no:4762; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.372, no:3117; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVII, s.107, no: 17689-17693; RE.486/2.

1. Allah bir kimseye ilim vermiş, o da ilmini anlatıyor etrafa, ışık saçıyor, insanları doğru yola çekiyor. Böyle bir kimseye imrenilir. 'Ah, ben de böyle alim olsaydım, ben de böyle hayırlı işler yapsaydım!' diye ona hased edilebilir."

Tabii biz bu çeşit olumlu hasede, makbul hasede *gıbta* diyoruz. Alime gıbta edilir, bir...

2. Hayırsever zengine gıbta edilir." Yâni, "Falanca adam bak ne kadar hayırlar yaptı, beldemizi hayırla doldurdu, parasını hayra sarf ediyor. Ah benim de param olsaydı, ben de hayır yapsaydım!"diye ona hased etmek, bu da makbul bir hased. Yâni olumlu bir hased. Buna da gıbta diyoruz. Zengine de gıbta edilebilir. Hayırsever zengine gıbta edilebilir.

Hayırsever zengine gıpta edilir, ilmini başkasına anlatan alime gıpta edilir. Ama başka şekillerde, başkasının elindeki nimete göz dikilmez, hased edilmez, kıskanılmaz. Bu hased duygusu kötü bir duygudur.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[93]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب.

عن أبي هريرة؛ ه . ع . ش. هب. والديلمي عن أنس)

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Ateşin odunları yakıp kül ettiği, bitirdiği gibi, hased de hasedci insanın başka yerlerde, başka sebeplerle yapmış olduğu

---

[93] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

güzel ibadetlerin sevaplarını da yok eder. Hasenâtını kül eder." Yâni, "Hasedci insanın öteki taraftaki hasenâtı da zarar görür, elinden çıkar, kül olur, yanar gider." diye bildiriyor.

Onun için, mü'minin gönlünde başkasına karşı, başka nimet sahiplerine karşı hased olmamalı! "Eh Allah vermiş, mübarek olsun!" demeli!..

Biliyorsunuz toplumlarda, toplum tabakaları arasındaki hasedlerden, çok büyük sınıf çatışmaları meydana geliyor. Avrupa'da kapitalist insanlar fakirlere karşı merhametsiz olduğundan, fakirler de zenginlere karşı hasedci ve düşman olduğundan, büyük çatışmalar meydana geldi. Hatta iktisadi düzenler değişti, komünizm düzeni diye bir düzen uygulandı bazı dünya ülkelerinde... Ama o da bir çare getiremedi. Çünkü, işin temelinde insanların birbirlerin sevmesi, merhamet etmesi, hased etmemesi, güzel duygularla birbirlerine bakması bulunuyor. Bu olmayınca, dînî bakımdan bunlar sağlanmayınca, insanlar birbirlerine ne yapsan zulmediyorlar. Birbirlerinin hakkını, ne türlü tedbir alsan çiğniyorlar.

Bu sefer komünist ülkelerde de, komünizmin uygulandığı ülkelerde de, particiler yüksek bir sınıfı meydana getirdi. "Bu adam partidendir, partizandır." deyince; ötekileri astı, kesti, türlü haksızlıklar yaptı. O partizanlar lüks arabalarda, lüks yerlerde gezdiler. Çok büyük paralarla, imkânlarla yaşadılar. Öbür tarafta işçi sınıfı gene, patronların zamanındaki gibi mağdur oldu, hakkını alamadı.

Bütün bunlar tabii, insanlar imanlı olmadığı zaman, her türlü tedbirin işe yaramadığını gösteriyor.

İslâm'da böyle değil. İslâm'da zengine de, fakire de Allah güzel duyguları emrediyor, Peygamber Efendimiz güzel ahlâkı öğretiyor. Zengin parasını Allah yoluna saçıyor, sarf ediyor; sevap kazanıyor. Fakir de hased etmiyor, Allah'ın verdiğine kanaat ediyor, kimsenin elindeki nimete göz dikmiyor; "Ben bunu yıkarım, yakarım!" demiyor.

Meselâ, Mercedes şu kadar para... Cayır cayır yakılıyor. Bir molotofkokteyli atılıyor, koca bir mobilya mağazası cayır cayır

yanıyor. Nedir bunlar?.. Tabii İslâmî terbiyenin insanlara öğretilmemesinin acı sonuçlarıdır.

h. Günahtan Pişmanlık Duymak

Ve hadis-i şerifin son cümlesine geliyoruz. Bu da tabii bizim için bir bakıma müjde:

وَالنَّدَامَةُ مِنَ الذُّنُوبِ التَّوْبَةُ الصَّادِقَةُ .

(*Ve'n-nedâmetü mine'z-zünûb, et-tevbetü's-sàdıkah*) buyurmuş Peygamber Efendimiz. Yâni "İşlenmiş günahlardan duyulan pişmanlık, nedâmet, iç acısı; 'Eyvah! Ben o günahları işlemiştim maalesef, niye işledim, ne kadar pişmanım, ne kadar perişanım, keşke işlemeseydim.' diye günahlardan pişmanlık duymak, (*et-tevbetü's-sàdıkah*) hakîkî tevbedir."

Biliyorsunuz Arapça'da bir takım kaideler vardır. İsim cümlesinde *mübtedâ-haber* meselesi vardır. *Mübtedâ*, yâni birinci cümle, yâni özne ma'rife olur, yüklem nekre olur. Yâni birisi elif-lâmlı olur, öteki de tenvinli olur. Fakat burada öyle demiyor. (*En-nedâmetü mine'z-zünûb*) Günahlardan pişmanlık duymak, (*tevbetün sâdıkatün*) demiyor; (*et-tevbetü's-sàdıkah*) diyor. Burada tabii mânâda bir incelik var. Yâni tam, hakîkî tevbe budur. Yâni insanın içinde, işlediği günahlara pişmanlık duygusu doğmuş, onu cayır cayır yakıyorsa, üzüyorsa; "Niye ben bu günahları işledim?" diye nedamet duyuyorsa insan, işte hakiki tevbe budur demek yâni. Çünkü duyguya dayanıyor. Sağlam bir iç acısına, duyguya dayanıyor; dille değil.

Hazret-i Ali Efendimiz RA biliyorsunuz, Kûfe Mescidi'ne girmiş, elinde tesbih, birisi kenarda *Estağfiru'llàh* diyormuş. Ona seslenmiş, demiş ki:

"—Yâ mübarek! Böyle sadece dil ile *Estağfiru'llàh* demek, yalancıların tevbesidir."

Yâni sözle söyleyip de, içinden insan yine ben onu yaparım derse, pişmanlık duymazsa, o gerçek tevbe olmuyor. Asıl temel, insanın içinden yaptığı günahı sevmemesi, pişman olması, ona

içinin yanması, onu yapmamaya niyet etmesi... Önemli olan budur. Onun için (*et-tevbetü's-sadıkah*) demiş. Yâni haberi ma'rife getirmek sûretiyle, bunun çok önemli olduğunu beyan etmiş oluyor Peygamber Efendimiz, hakiki tevbe budur diye...

Sevgili Akra dinleyicileri! Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizden râzı olsun... Günahlarımız varsa, ki vardır. "Beşer, şaşar." derler. "Hatasız kul olmaz." derler. Allah onları düşünüp, onlardan pişmanlık, nedâmet duyarak, hakîkî tevbeyi yakalamayı cümlemize nasib eylesin...

İşte böyle, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'in bize işaret buyurduğu güzel çalışmaları da yapalım!.. Peygamberlerin hayatlarını okuyalım, okutalım, çocuklarımıza öğretelim!.. Salih insanların, evliyâullahın hayatını okutalım!.. Ölümü hatırlayalım, hatırlatalım, analım. Cehennemi anlatalım, kabri düşünelim, kıyametin kopacağını hatırımızdan çıkartmayalım!.. Bunların hepsi önemli şeyler. Bunlar üzerinde tefekkür ve bunları anlatmak önemli...

Çoluk çocuğumuzla toplandığımız zaman şöyle, akşamları ne konuşacağız?.. Tabii şimdi artık böyle bir mesele kalmadı. Herkes televizyonun karşısında, vaktin nasıl geçtiğini bilemiyor. Onun için ben, televizyona biraz da *telefisyon* diyorum. Yâni telef makinesi... İnsanın zamanı telef olup gidiyor. Böyle güzel şeyleri düşünmeye, anlamaya, anlatmaya, çoluk çocukla müzakere etmeye vakit kalmıyor.

Amerikalıların reisicumhuru Kenedi'nin ailesini, hayatını anlatan kitabı okuduğum zaman, bir şey dikkatimi çekmişti: Babası mutlaka çocuklarının akşam yemeğinde masanın etrafında hazır olmasını istermiş. Bütün Kenediler baba Kenedi'yle beraber masaya otururlarmış. O masa adeta böyle bir politika masası gibi her şeyin konuşulduğu bir masa olurmuş. Yâni bir taraftan yemek yiyorlar, bir taraftan da baba bir soru soruyor, çocuklar cevap veriyor... O cevaba öbür çocuk başka bir fikir katıyor. Böylece çocukları —fikir jimnastiği diyelim, fikir idmanı diyelim— tefekküre alıştırıyor. Hakikaten de çocuklarının hepsi meşhur kimseler oldular.

Sevgili Akra dinleyicileri! Biz de akşamları şöyle evde oturduğumuz zaman, biraz şöyle kendimiz gündemi tesbit edelim! Yâni, hep bizi böyle televizyon sürüklemesin, kendimiz gündemi tesbit edelim: "Bugün peygamberlerden filancanın hayatını anacağız!" diyelim, sevap kazanalım! "Salihlerden, evliyâullahtan filanca kimmiş, görelim haydi bakalım!" diye, çoluk çocuk onu anlatalım!.. Bazen ölümü yâd edelim! Bazen cehennemden bahsedelim! Bazen kabri anlatalım, bazen kıyameti... Böylece çocuklarda iman duygusu gelişsin.

Biliyorsunuz, imanın en kuvvetli rüknü, yâni en sağlam temel direği ahiret inancıdır. İnsanı insan yapan, insanı faydalı insan haline getiren, hayırları, hasenâtı yaptıran ahiret duygusudur. Ahiret duygusu, ahirete iman olmadı mı, "Nasıl olsa her şey bu dünyada olup bitiyor." diyen insanların hiç kıymeti yok!.. Onlar her türlü kötülüğü yaparlar. Ahirette hesap fikri olmayan insanlar, her türlü cürmü işlemekten kaçınmazlar. Ahiret imanı çok önemli bir imandır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi müslüman olarak yaşamaya muvaffak eylesin... Evimizde de İslâm'ca bir yaşam, İslâm'ca bir düzen kurmayı nasib eylesin... Çoluk çocuğumuzla böyle sohbetlerin gündemlerini, muhtevalarını, içeriklerini kendimiz tesbit edelim, güzel şeyler konuşalım; güzel duyguları çocuklarımıza aşılamış olalım!.. Çocuğumuz bizden sonra da, bizim teftişimiz, kontrolümüz olmadan da, yalnız başına olduğu yerde de, iyi şeyler yapsın; kötü şeyler yapmasın... Kendini tutabilsin, azmi, iradesi kuvvetlenmiş olsun, şahsiyeti teşekkül etmiş olsun, zevkleri teşekkül etmiş olsun... Böyle sapasağlam, kale gibi, terbiyeli, bilgili, görgülü evlatlar yetiştirmiş olalım!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah hepinizden razı olsun... Hepinize dünya ve ahiretin hayırlarını dilerim. Cumanız mübarek olsun... Allah nice nice mübarek günlere, cumalara erişmeyi nasib eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

02. 08. 1996 - ANTALYA

18. RASÛLÜLLAH'I HATIRLAMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, cumanız mübarek olsun... Sabahlarınız hayrolsun...

Sizi Ilgaz Dağları'ndan, böyle kayak merkezi olarak yapılmış olan çok güzel bir yöreden; her tarafa baktığınız zaman, kartpostal manzarası gibi çamlarla, çok yüksek tepelerle süslenmiş, çok güzel bir yerden arıyorum. Aile eğitim toplantısı münasebetiyle burada bulunuyoruz. Teknik Eğitimci Ankara'daki dernek mensubu kardeşlerimiz, Türkiye'nin her yerinden çağırdıkları aileleri eğitim münasebetiyle burada toplanmışlar. Beni de konuşmaya çağırdılar. Çok güzel bir yer. Çamları çok güzel, havası çok güzel... Kırmızı ve karaçamlardan, çok kıymetli çamlardan müteşekkil... Allah nazardan saklasın, korusun... Bir güzel yöredeyiz.

Ilgaz'ı eskiden beri severim, ahalisini de severim. Sevgili dinleyiciler, böyle konuşmalarımızda biraz çevreyi anlatmaktan zevk duyuyorum. Galiba siz de dinlemekten zevk duyuyorsunuz. Böyle bir vaazdan öteye, daha canlı birtakım haberlerle dolu oluyor gàliba konuşma...

Burada bu güzel çamları görünce, tabii orman yangınlarını düşünmemek mümkün değil, üzülmemek mümkün değil. Bilhassa bizim güzel Ege'mizdeki büyük orman yangınlarını, geçtiğimiz senelerde Gelibolu yarımadamızdaki çok müthiş yangını hatırlarsınız. Yâni, ben fevkalâde hassasım ormanları koruma konusunda...

Burada yerli arkadaşlarımızdan, burada oturan, yöreyi tanıyan, halkın adetini bilen arkadaşlarımızdan bir şey duyunca, bunu söylemenin bir vazife olduğunu; bu çamlara karşı, bu manzaralara karşı, Ilgaz Dağları'na karşı bir görev olduğunu düşündüm. Burada bir adet varmış: Köylüler, yerliler ateş yakarlarsa, ateşi söndürmezlermiş. Ateşi söndürmek, sanki uğursuzluk sayılırmış. Ateşi söndürmek törelerinde yokmuş.

Onun için, ateşi söndürmeden bırakır giderlermiş. Çok şaşırdım. Yâni, insanlarda çok çeşitli töreler, adetler olabiliyor.

Bunun kökenini araştırırsa insan, belki bir şeyler bulabilir, tahminlerde bulunabilir. Ateş kolay yakılmıyordu eskiden, yakma imkânları kolay değildi. Ateşi söndürmemek, bir parça canlı tutmak, sönecek gibi olduğu zaman bir odun daha atıvermek filân düşünülmüş olabilir. Buradan da halkın hafızasına, örfüne, adetine, “Ateşi söndürmek iyi değildir.” gibi bir şey yerleşmiş olabilir ama, acaba bu doğru mu, değil mi?..

Bu orman yangınları güncel bir mesele olduğu için, bu hususta bir hadis-i şerif okumak istiyorum size bugünkü vaazımda.

a. Ateşi Yanık Bırakmayın!

Peygamber SAS Efendimiz, sağlam kaynaklardan rivâyet edildiğine göre buyurmuş ki... Sağlam kaynaklar neler?.. Buhàrî, Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbn-i Mâce. Bunlar kimdir?.. Beş meşhur hadis koleksiyonunun yazarları olan, çok büyük hadis önderleri, alimleridir. Bir tanesi de Ahmed ibn-i Hanbel... O da *Müsned-i Ahmed ibn-i Hanbel* isimli eseri yazmış kimsedir ki, en

büyük hadis kitaplarından birisidir bu kitap. Otuz bin ile kırk bin arasında, galiba otuz altı bin kadar hadis-i şerif ihtivâ eden, çok muhteşem bir eser. Hepsinden Allah râzı olsun... Nurları, sürûrları ziyâde olsun, kabirleri pür nûr olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikramlarıyla ruhları şâd olsun, makamları daha âlâ olsun... Onlar rivâyet etmişler, çok sağlam bir rivâyet. Daha başka rivayetler de vardır muhakkak, hadis kitapları araştırıldığı zama n görülür.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[94]

لاَ تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ (حم. خ. م. د. ت. ه. عن سالم عن أبيه)

RE. 467/4 (*Lâ tetrukü'n-nâre fî büyûtiküm hîne tenâmûn.*)

(*Lâ tetrukü'n-nâr*) "Ateşi olduğu hal üzere, yanık olarak bırakmayın!" Nerede? (*Fî büyûtiküm*) "Evlerinizde bile." Yâni, evinizde ateş yakmak için belli yer vardır, ocak vardır. Ona rağmen, (*Hîne tenâmûn*) "Uykuya gittiğiniz zaman, uyumaya başladığınız zaman, uyku vakti gelince, uyumak istediğiniz zaman, ateşi öylece bırakmayın!" diye Peygamber SAS Efendimiz, evdeki, ocaktaki ateşi bile söndürmeyi tavsiye buyuruyor.

Neden?.. Ateş, belli olmaz, için için yanar, birden bir yerinden bir patlar, çat diye bir ses, bir kıvılcım çıkar... Bir kıvılcım bir

---

[94] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2319, no:5935; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1536, no:2015; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.784, no:5246; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.264, no:1813; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1239, no:3769; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.7, no:4515; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.321, no:5434; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.11, s.46, no:19871; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.5, s.263, no:25915; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.3, s.41, no:1768; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.420, no:1224; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.13; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.257, no:6026; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.278, no:618; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.386, no:786; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.145, no:8168; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.231; Sâlim, babası Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.359, no:41364; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.34, no:16139.

serveti yok eder, bir evi kül eder. Bir ormanı çıplak bir tepe haline, bir ovayı bir çöl haline getirir.

Ne kadar üzülüyoruz, ne kadar böyle yüreğimiz yanıyor. Orman orada cayır cayır yandıkça, biz burada kederden, gamdan ölüyoruz, biz de burada yanıyoruz. Peygamber Efendimiz, "Söndürün!" buyuruyor.

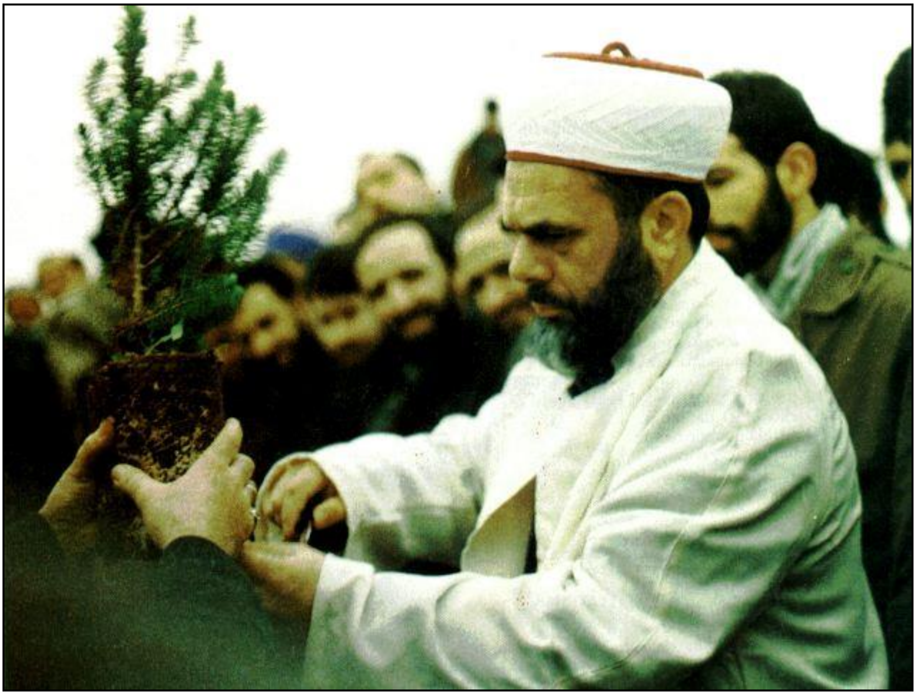
Başka hadis-i şerifi vardır, insanın gece yatarken neler yapması gerektiğine dair... İşte, su kaplarının ağzını kapatmasını tavsiye eder Peygamber Efendimiz; ateşin söndürülmesini tavsiye eder. Birtakım tedbirler alıp ondan sonra uyumayı tavsiye eder. Bu evin içinde bile böyle olunca; dışarıda, rüzgara mâruz yerde, açık yerde, korumasız yerde, yangının, ateşin yayılma imkânı olan yerlerde haydi haydi çok daha büyük önem teşkil eder. Hani uğursuzluktur diye ateşi söndürmezsiniz, öyle büyük bir uğursuzluk meydana gelir ki, insanın sülalesi bir araya gelse onu telafi edemez.

Almanya'da duymuştum: Çocuk kibritle oynarken ormanı yakmış. Diyelim ki, yüz yirmi bin tane ağaç yanmış. Saymışlar, takdîrî olarak düşünmüşler, ölçmüşler nasıl ölçtülerse sevgili dileyiciler, şu kadar ağaç yanmış. Tabii mahkemeye sevk edilmiş çocuk. Çocuk küçük... Suça belli bir yaşta ceza verilebiliyor. Çocuk küçük olunca cezası işte düşünülüyor, başka türlü oluyor. Çünkü henüz ehil değil, yâni suça, cezaya muhatap değil diye kanunların şeyi böyle.

Fakat hakim şöyle bir karar almış, çok hoşuma gitti: Yüz yirmi bin tane ağaç dikmeye mahkum etmiş o çocuğu. Yâni yüz yirmi bin ağaç yakmış ise, yüz yirmi bin tane ağacı dikeceksin diye mahkûm etmiş. Ve bunu da polis kontrolüne bağlamış. Her gün ne kadar ağaç diktiğine bakılacak, sonuç itibariyle yaktığı ağaç kadar ağacı dikmiş olacak. Çok güzel bir şey!..

b. Çevremizi Ağaçlandıralım!

İnsanın ormandan ağaç kesmesi gerekebilir. Köylünün kendisine mahsus yerden ağaçları kesmesi gerekebilir. Ben diyorum ki şahsen: İnsan bir ağaç keserse, yerine beş tane ağacı dikmeli; bire beş böyle daha fazla şey yapmalı...

Geçen hafta, yine böyle bazı güzel toplantılar için Toroslar'daydık ve Kayseri'den Toroslar'a giderken, Toroslar'dan İstanbul'a gelirken İç Anadolu'muzdan geçtik. İç Anadolu'muz ağaç bakımından çok mahrum kalmış bir kısım. Yâni Toroslar'da ağaç var, Ilgazlarda ağaç var ama İç Anadolu'da ağaç kalmamış. Acaba eskiden de yok muydu?.. Eskiden varmış. Tarih kitapları yazıyor ki, İstanbul'dan Şile'ye gidinceye kadar sık ormanların arasından gidilirmiş. Sonra kalmamış.

Ben Ağrı'nın Patnos ilçesinden askerlik yapmıştım. Her taraf çırıl çıplaktı, ağaç yoktu. Dediler ki:

"—Yüz sene önce, seksen sene önce yaşlılar biliyorlar, buraları ağaç doluydu, ağaçlıktı. Şimdi ağaçlar yok..."

E dikin!.. Dikmiyor kimse. Yâni kahvede oturuyorlar akşama kadar, sevap kazanma vesîlesi olan ağaç dikmeyi yapmıyorlar. Ne kadar yanlış bir şey…

Manisa Tarzanı vardı bir adam, meczub bir zât… İşi gece gündüz ormanlarda gezmekti, şehre inmiyordu. Orada ağaç dikermiş. Böyle gazeteler onu anlatmışlardı.

Biz de böyle bir hamiyet sahibi olmalıyız. Yâni biraz böyle gayret sahibi olmalıyız. İçimizden birtakım duygular bizi tembel tembel oturtmamalı, kahvelerde, boş yerlerde, oyun yerlerinde, kağıt oyunu, tavla oyunu, bilmem bilardo oyunu vs... Ne oluyor, yâni bunlar spor da değil. Sporu anlıyoruz, yâni oyun tarzında olan sporlar insanın bedenini geliştiriyor, tamam. Altın madalyaları aldıkça sevindi ahali... Spora yönelik çalışmaları ben de temennî ediyorum.

Hatta diyorum ki arkadaşlarıma: Bakın, şehrinize uzak, otuz kilometre bir yerde, bir ucuz tarlayı alın, çıplak bir tarlayı paranızla alın! Elli dönüm, seksen dönüm, yüz dönüm bir yeri üç arkadaş, beş arkadaş birleşin, çıplak yeri alın! Tamam. "Bu toprakta hangi ağaçlar yetişir?" diye bunu bir mimara, bahçe mimarına gösterin, ziraatçılara gösterin!

Meselâ, dün Kastamonu'ya gelirken gördük; bazı yerlerde hiç ağaç bitmiyor ama akasya ağaçları bitmiş. Akasya ağaçları bitmiyor ama iğde ağaçları tutulmuş. İğde ağaçları çok gariban oluyor, çok çabuk büyüyorlar; o da güzel. Yâni, aldığınız yerde hangi ağaç yetişiyorsa, bir greyder getirin, şöyle çizik çizik, meyile zıt olarak, yatay yatay çizin, ağaç dikme yerleri yapın, oralara ağaçları dikin! On sene sonra orası ormanlık olur. Planlı bir şekilde ağaçladığınız için, belli yeri futbol sahası olur, belli yeri voleybol sahası olur... Belli yeri koşu yeri olur, tenis yeri olur.

Hatta diyorum ki: Yüzme havuzu yapın! Hanımlar için yüzme havuzu, erkekler için yüzme havuzu... Sporu teşvik ediyoruz. Ama tabii, bunun için geniş alan lâzım, temiz hava lâzım! Temiz hava da ağaçla oluyor, yeşillikle oluyor, şehrin biraz dışında oluyor. Biraz halkımızın miskinlikten, tembellikten, kapalı yerlerde oturmaktan, kahvelerde böyle tatsız, faydasız, sıhhat bozucu oyunlarla vakit geçirmekten kurtulması lâzım!..

Hele sigaraya çok üzülüyorum, çünkü sigara çok tehlikeli bir madde... Herkes de içiyor. Arabasının içinde içiyor, arabayı kullanırken içiyor. Motosiklete binmiş, motosikleti sürerken ağzında... Çoban, sürüsünü güderken ağzında sigara, her yerde

sigara... Gördükçe yüreğim parçalanıyor. O da bir yangın, o da ciğerlerini yakıyor, içenlerin ciğerlerini kurum dolduruyor. Ciğerlerin cidarlarındaki ince, kılcal böyle birtakım püsküllerin hareketlerini engellediği için, ciğerlerin içine giren tozlar, kıllar dışarıya atılamıyor. Zifirle beraber, sigaranın ziftiyle, zifiriyle birleşip ciğerin derin yerlerine birikmeye başlıyor, artık ciğer ölüyor. Ondan sonra o ciğerin çalışmayan yerlerinden, Allah korusun, hastalıklar peydah oluyor. Öksürükler peydah oluyor, nefes alamıyor, sıhhati mahvoluyor, yüzü sararıyor, soluyor, kırışıyor...

Fevkalâde yaygın bir afet... İnsanı yavaş yavaş öldürdüğünden de, sigara içenler bunun bir öldürücü alışkanlık olduğunun farkında değiller. Farkına vardıkları zaman da iş işten geçmiş, ciğerleri ağzına kadar zifir dolmuş oluyor.

Bu sigaradan kurtarmamız lâzım gençleri, alıştırmamamız lâzım! "Sigara içmek efelik değil... Efelik; dağda on tane, yirmi tane ağaç dikmektir. Haydi babayiğitsen kazma salla da, on tane ağaç dik de göreyim!" diye efeliği, kahramanlığı, kabadayılığı, erkekliği, delikanlılığı başka yönlerde, müsbet yönlerde isbatlamaları lâzım! İnsanların böyle yanlış alışkanlıklarla, yanlış efeliklerle sıhhatlerini yok etmemeleri lâzım, sevgili Akra dinleyicileri!..

Onun için, siz de şu anda, benim bu konuşmamı dinlediğiniz zaman, bulunduğunuz çevreye bakın! Anadolu'nun neresinden dinliyorsanız beni, camınızdan dışarıya bakın!.. Ağaçsız yerler varsa, yamaçlar varsa, kimsenin beğenmediği, ekimin yapılmadığı yerler varsa, oraları alın! Hazineninse, ilgililerle konuşun!.. Bir pazar gidip de, bir ağaç dikecek kadar çukur kazamaz mısınız?.. Biraz yokuşa tırmanıp bir çukur kazacak kadar, bir ağaç dikecek kadar bir gayretiniz olmaz mı?.. Aile beş kişiyse, beş tane çukur kazsanız, beş tane tohum ekseniz, beş tane fidan dikseniz, o çıplak yamaçta beş tane ağacınız olacak.

İlk haftalarda can suyu denilen su önemli... Üç hafta, dört hafta gidip de oraya bidonlarla, hepiniz birer bidon alıp da, bu diktiğiniz fidanın dibine birer bidon su dökemez misiniz?.. Onun su ihtiyacını karşılayamaz mısınız?.. Karşılarsınız. O halde ne olur?.. Bir iki sene sonra, "İşte benim şu karşı yamaçta beş tane

ağacım var!” İki tane dikerseniz, “On tane ağacım var!” dersiniz. Üçer tane dikebilirseniz; hani yarışın, kendinizle, birbirinizle... Baba desin ki:

“—Ben on tane dikebilirim, ben babayım!”

Çocuk desin ki:

“—Ben de beş tane dikerim.”

Hanım desin ki:

“—Ben işte ne yapayım, size yemek yapıyorum, kır sefâsının köftesini, dolmasını hazırladım; ben iki tane dikerim!”

Neyse... Yâni her bir köşe şöyle ağaçlanır. Ağacın gölgesinde birisi oturduğu zaman bile, ağacı diken insan sevap kazanır. Vefat etse bile, sevabı ona gider. Ağaç, insanın sevap gelirini devam ettiren bir sadaka-i câriyedir. Meyvasından kuşlar, insanlar, çeşitli mahlûklar yeseler; orada ağaç diken sevap kazanır. Dallarının kuruyanlarını kesseler, ısınsalar; sevap kazanır. Hava temizleniyor, havadaki şeyleri filtre gibi süzüyor ağaç... Çok kıymetli bir dost ağaç... Orman çok güzel, çok güzel bir varlık memleket için.

Yalnız ormancılara bir tenkidim var benim, çok kızıyorum. Kızgınlığımı da Akra radyosundan sizin huzurunuzda ilan ediyorum. Yazmışlar:

“—*Ormansız yurt vatan değildir*.”

Pekiyi ne yapalım, ormansız yerleri düşmana mı verelim? Yâni ne kadar saçma... Bir vecîze güya ama, çölüyle, kayalarıyla, ağacıyla, ağaçsız yeriyle her tarafı bizim vatanımız. Dedemizin kan döktüğü, şehid olduğu, Allah rızası için cihad ettiği, böyle bize emanet bıraktığı her yer vatanımız... Çöl de olsa, kaya da olsa, bataklık da olsa, hiç ot bitmese bile vatanımız... O sözü mutlaka değiştirmeleri lâzım ormancıların. Yâni vatan her taraftır. Çöl de olsa vatandır. Bir zaman geliyor, çölün de kıymeti anlaşılıyor. Bilmem kazıyorsunuz, sondaj yapıyorsunuz altından petrol fışkırıveriyor. Yâni çölleri bizim değil diye bırakmak olabilir mi?

Bunu bir başka şekilde ifade etmek lâzım! Yâni duygusunu doğru kelimelerle, doğru ifade edebilmeleri lâzım ormancı kardeşlerimizin... İşte demeli ki, hani ağaçsız olduğu zaman vatan güzel değildir filan desin. Vatandır ama yakışık almaz, çıplaktır,

yoksuldur, titremektedir filan desin. Başka şekilde o duygularını ifade etsin diye düşünüyorum.

Gelin bugün Ilgaz'daki bu konuşmamızın sonucu, hatırası olsun, söz verelim! Akra dinleyicileri olarak, böyle sanki birbirimizin ellerinin üstüne ellerimizi koymuşuz da and içiyor gibi and içelim, söz verelim! Zaten ağaç dikme mevsimi de geliyor. Ağaç dikme mevsimi sonbahardır. Sonbaharda ağacı dikerseniz, kışı geçirince ilkbahara kadar ağaç gayet güzel yerini sever, yerine hazırlanır; ilkbaharda çok güzel filizlenir, büyür. Şu zamandan başlayalım!.. Bir kere ilk önce aklımıza ağaç dikme niyetini yerleştirelim:

"—Anadolu'da çıplak bir tepe bırakmayacağız, ağaçsız bir yer bırakmayacağız!" diyelim!.

İtirazınızı duyar gibi oluyorum:

"—Karadeniz sahilleri, İstanbul'la Şile arası filan ormanmış, bıraksak yine orman olur. Çünkü orada yağışlar iyi. İç Anadolu'da durum öyle değildir. İç Anadolu kurak, orada ağacı nasıl yetiştirebiliriz?" diye düşünebilirsiniz, itiraz edebilirsiniz içinizden...

Sanki o itirazları duyar gibi oluyorum:

"—Hoca kurnazlık yapıyor da ağaç dikecek, kendiliğinden yeşerecek yerleri söylüyor..."

Hayır! Ben başka yer de söyleyeyim size: Bor'lu bir dostumuz anlatmıştı. Biliyorsunuz Aksaray'dan geçerseniz, o muhteşem Hasan Dağı'nın yanından kıvrılarak Niğde'ye, Bor'a doğru dönersiniz. O Hasan Dağı büyük ölçüde %98, %99 çıplaktır. Bir iki yerinde şöyle bir yeşillik görüyor, insanın yüreği parçalanıyor. Niğde'ye varıncaya kadar, iki taraf da yol boyu çıplaktır. İşte biraz Niğde'ye, Bor'a yaklaştığınız zaman, yolun kenarlarında evler, köyler; köylerin yanında da birkaç, tek tük ağaç görebilirsiniz.

Ama o Hasan Dağı'nı anlatıyor oradaki arkadaşlarımız, o dağları anlatıyorlar:

"—İnsanların, bir insanın kucaklayamayacağı kadar kocaman kocaman kökler var oralarda..." diyorlar.

Demek ki, eskiden ağaç varmış. İnsanların kuşatamayacakları kadar, birkaç tanesinin el ele tutup kuşatacağı kadar muazzam,

muhteşem ağaçlar varmış. O ağaçlar gitmiş. O ağaçlar nereye gitmiş?.. Tabii bir; inşaat sanayiine gitmiştir. Eskiden çimento olmadığından inşaatlar taşla, ağaçla yapıldığından. Hatta taşla yapılan binaların bile iç satıhları, döşemeleri, tavanları, kapıları, pencereleri ağaçtan olduğundan, bu işte kullanılmak üzere ağaçlar kesiliyordu. Burada zâyi oluyordu, dalları yakılıyordu. İşte kışın, başka yakıt da bilinmediğinden ağaçlar yakıla yakıla ormanlar böyle azalmış oluyor.

Şimdi yakıt yerine kömür geldiğinden; inşâallah her tarafa doğalgaz gelir. Kömür de çünkü havayı çok kirletiyor. Daha temiz olmasını temennî ediyoruz. İnşâallah şu İran'la anlaşma yapılır da, doğalgaz oradan da gelir, bilmem Cezâyir'den de gelir, başka ülkelerden de gelir. Rusya'yla anlaşma yapılmıştı, borular döşenmişti zaten Trakya üzerinden... Ülkemizde yakıt için ağaç kesmek meselesi kalkar.

Ondan sonra bu plastik pencere, doğrama, kapı çıktı. Onu da ben böyle sevinçle karşıladım şahsen. Hatta bir plastik kapı pencere fabrikası da kurduk (*Nâfize*), bu işi sevdiğimiz için. Böylece kapı, pencereye de ağaç harcaması azalmış oluyor. Şimdi ağaçları koruyacak, geliştirecek başka tedbirler almamız lâzım!..

Şimdi ne oluyor tabii, eskiden ormanlık olan yerlerde kocaman ağaçlar kesile kesile... Bu sadece Türkiye'de değil. Televizyonlarda seyrettiğimize göre, dünyanın her yerinde böyle oluyormuş. Geçen ay bir televizyon programında gözlerimle gördüm. Yâni şöyle bir kule kadar geniş ağaç, böyle son derece büyük ağaçlar; Avrupalı kimseler gelmişler, böyle çatır çatır, en son modern cihazlarla kesiyorlar. Koca bir ağacın uzaktan devrilişini gösteriyor. Muhteşem, yâni belki yüz metre boyundaki ağaç gümbür gümbür devriliyor. Tabii ağaçlar kesile kesile, sonunda o köyler yaşanamaz hale geliyor. Yerliler arsalarına bakarak: "Bir daha burada oturamayız. Yağmur kalmadı, bereket kalmadı." filân diye lânet ederek, kendilerine ters sözler vererek kalkıp gittiler o programda. Afrika'daydı. Yâni korkunç bir ağaç katliamı Afrika'da olmuş. O muhteşem ağaçlar, yüzyıllarda yetişen ağaçlar oralarda kesilmiş.

Avustralya'yı gezdik, orada gördük: Ağaçlar kesiliyor okaliptüs ağacı filan diye, muazzam alanlar açılıyor ve ormanlar azaltılıyor.

Halbuki ormanların çok büyük faydası var. Bu bakımdan, gelin söz verelim: Bundan sonra ömür boyu her birimiz her yıl üç tane, beş tane ağaç dikelim! Anadolu'nun ziraata uygun olmayan, beğenilmeyen yamaçlarına dahi ağaç dikelim! Zaten ziraata uygun olan yerlerini de, ziraatta kullanmamız lâzım! İlgililerden rica ediyorum, siz de baskı yapın!..

Akşam çok değerli bir konuşmacı, ziyaretçi burada bilgi verdi, konuşma yaptı:

"—Sivil toplum dediğimiz dernekler, vakıflar, ictimâî gruplar, dînî gruplar, tarikatlar... Bunlar toplumun çok kıymetli varlıklarıdır. Bunların boy göstermesi, baskı yapması lâzım; yönlendirmesi lâzım yöneticileri..." diyor.

Siz de yönlendirin! Bakın tarım alanlarına fabrika, ev, bina yapılmasın!.. Bursa'nın yeşil ovası kiremitle dolduğu gibi olmasın! Yeşil ovalar yeşil kalsın; kayalık yerler, yamaçlar planlanıp evler oralara yapılsın!.. Tarım alanlarının zaten tahrip edilmesini istemiyoruz. Bu hususta daha ciddî tedbirler alınsın, fiilen uygulansın... Yâni tedbir alınıyor da söz olarak, uygulama yapılmıyor. Ama bunu halk benimserse:

"—Hayır, buraya bir şey yaptırmayız, burası yeşil kalacak, tarım alanı kalacak." derse, o zaman kanunlar da işler. Kanunlar var galiba ama, işlemiyor.

Tarım alanlarını koruyalım, bir de tarım alanı olarak kullanılmayan yerleri ağaçlandıralım!.. Uzmanlarla konuşalım, o yamaçta hangi ağaç yaşar, hangisi daha kârlıdır, verimlidir; onları dikelim! Böylece ülkemizi koruyalım, sevap kazanalım! Vefat ettikten sonra da arkamızdan bize nur yağsın, sevaplar gelsin, defterimize melekler sevap yazsın, ahirette yüzümüz gülsün... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda, mahkeme-i kübrâda yüzümüz gülsün, sonuç güzel olsun diye, onu temennî ediyorum.

İnşâallah önümüzdeki günlerde, beni dinleyen derneklere bağlı kardeşlerimiz de bu hususta, zaten yapıyorlardı işte orman tesisi, ağaçlandırma çalışmalarını yapıyorlardı İlim, Çevre, Ahlâk, Kültür derneklerimiz. Onlar da tekrar teyakkuz haline geçsinler; alarm diyorlar ya, alarma geçsinler, yeniden şu ağaçlandırma

işine başlayalım!.. Şu Ilgazlar gibi, her tarafı son derece güzel ormanlarla dolduralım!..

c. Salât ü Selâm'ın Önemi

Aynı sayfadan bir hadis-i şerif daha okumak istiyorum. Tabii konu değişecek ama, konunun değişmesi de monotonluğu ortadan kaldırdığı için, hoşa gidebilir. Tabii biliyorsunuz bazı şeyleri, bilgileri biz biliyoruz; fakat onun bir başka yönden anlatımı oluyor. Orasını, "Haa, bak işin bu tarafı da böyleymiş!" diye bilgilenmiş oluyoruz, hoşumuza gidiyor. Sanıyorum bu hadis-i şerif, size böyle bir etki yapacak.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[95]

لاَ تَجْعَلُونِي كَقَدَحِ الرَّاكِبُ، يَجْعَلُ مَائَهُ فِي قَدَحِهِ، فَإِنِ احْتَاجَ إِلَيْهِ شَرِبَهُ وَ إِلاَّ صَبَّهُ. إِجْعَلُونِي فِي أَوَّلِ كَلاَمِكُمْ وَأَوْسَطِهِ وَآخِرِهِ

(ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 467/13 (*Lâ tec'alûnî kekadehü'r-râkib, yec'alü mâehû fî kadehihî fein ihtâce ileyhi şeribehû ve illâ sabbehû. İc'alûnî fî evveli kelâmiküm ve evsatihî ve âhirihî.*)

Bu hadis-i şerif, Abdullah ibn-i Mes'ud RA tarafından rivâyet edilmiş, Peygamber Efendimiz'in bize bir tavsiyesini dile getiriyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Lâ tec'alûnî*) "Beni yapmayınız, (*kekadehü'r-râkib*) yolcunun su kabı gibi, kadehi gibi kullanmayınız, beni o duruma düşürmeyiniz!" diyor. İzah edeceğim, ne demek?.. "Yolcunun kadehi, su kabı gibi yapmayınız beni." diyor Peygamber

---

[95] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.215, no:1578; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.89, no:944; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.57, no:7452; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.236; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.95, no:279; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.706, no:2252-2254; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.239, no:17256; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.44, no:16166-16168.

Efendimiz. Kendisi de izah ediyor zaten, hadisin devamını okuduğumuz zaman anlayacağız.

Su kabına *matara* diyoruz ya, matara nereden geliyor?.. Taharet kökünden ism-i âleti *mathara-mıthara*, o kökten bir kelime. Ne demek?.. Yâni, temizleme suyunu taşıdığı şey demek. İnsan abdest alıyor, yüzünü temizliyor, elini yıkıyor filan. İşte o *mathara*, matara olmuş sonradan, biraz aşınmış kelimenin harfleri...

Yolcunun bir su kabı vardır, ağzı kapatılabilir. Eskiden de vardı bu. Arabistan'da da vardı. O zaman maden yoktu da su taşımak için, kırba dediği şeyler vardı, kırba yoktu da tulum dediğimiz su kapları vardı. (*Yec'alü mâehû fî kadehihî*) Böyle kabın içine su doldururlardı, ağzını iple sıkıştırırlardı, o zaman su dökülmezdi. Böyle deriden su kapları filan vardı.

Şimdi yolcu su kabını alır yanına, ne yapar?.. Buyuruyor ki Efendimiz: (*Fein ihtâce ileyhi şeribehû*) "Suya ihtiyacı olursa, kabını eline alır, ağzını açar; eğer iple bağlamışsa ipini gevşetir. Ağzına suyun çalkalanıp dışarı akmasını engelleyecek bir şey tıkamışsa, onu açar, kaldırır, lıkır lıkır içer. İhtiyacı olduğu zaman içer. (*Ve illâ sabbehû*) Eğer içmezse, o zaman ne yapar?.. Yolun sonunda, suya ihtiyacı kalmadığı anda döker. Yâni işine yaradığı zaman, ihtiyacı olduğu zaman içer; aksi takdirde döker. Siz beni bu durumda yapmayınız! İhtiyaç olduğu zaman hatıra gelen bir insan olarak, benimle ilginiz öyle olmasın!" demek istiyor.

Açıkça söylüyor. Efendimiz fasih idi. *Fasih*, açık konuşan, karşıdakinin kolayca, açıkça anlayabileceği şekilde konuşma meziyetine sahip olan insan. Söz de fasih olabilir, kelime de fasih olabilir, cümle de fasih olabilir, konuşmacı da fasih olabilir... Sözün fasih olması, tam açıkça maksadı ifade etmesiyle; cümlenin fasih olması, tam açıkça ne demek istendiğinin anlaşılmasıyla olur. "Yâni sen ne demek istiyorsun?" demeye lüzum kalmaz, açık bir söz... İnsanın fasih olması; açık konuşan, kolay anlaşılabilen, tereddüt edilmeyecek şekilde muradını, maksadını karşı tarafa aktarmasını başaran, güzel konuşan insan demek.

Peygamber Efendimiz *Efsahu'l-Arab* idi. Yâni Arap kavminin, Arapça konuşan insanların en fasihi idi, fesahatli bir kelâma

sahip idi. Ve sözleri insan sözlerinin en üstünü idi. İnci gibi, elmas gibiydi. Açık konuşurdu.

Bir benzetme yapıyor, neden benzetme yapıyor? Benzetmeler dinleyenlerin hatırında iyi kalır da onun için. "Yolcu matarasına suyu doldurur, ihtiyacı varsa kullanır, olmazsa işin sonunda döker, evine gider. Yâni, su olan yere gelince kullanmaz onu. Öyle yapmayın!" buyuruyor.

(*İc'alûnî fî evveli kelâmiküm*) "Söze başladığınız zaman bana salât ü selâm getirin, beni anın; (*ve vasatihî*) sözün ortasında da söz düşürün, beni anın; (*ve âhirihî*) sözün sonunda da beni yâd edin, anın, hatırlayın!" diyor.

Biz gàliba heyecandan, bugün sözümüze başlarken buna riâyet etmedik meselâ. Bundan sonra inşâallah buna riâyet ederiz. Peygamber SAS Efendimiz'i, söze başlarken anmak lâzım!..

Söze besmeleyle başlamak lâzım! Sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hamd etmek lâzım!.. Yaradanımız o, her nimetimiz ondan, hayatımız ondan... Dönüp onun huzuruna varacağız. Allah'a hamd ü senâlar etmeliyiz. Ondan sonra, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirmeliyiz ve öyle başlamalıyız.

Bütün eski alimler, müellifler kitaplarına, sözlerine, hatta şiirlerine böyle başlamışlardır. Kitapların tertibinde kesin olarak bulunan bölümler bunlardır. Besmele, hamdele, salvele başta bulunur. Ondan sonra, Peygamber Efendimiz'in ashabına salât ü selâm getirilir.

Sonunda da:

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ . وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ .

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (الصافّات:١٨٠-١٨٢)

(*Sübhàne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yasifûn. Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn.*) [Senin izzet sahibi Rabbin, onların isnad etmekte oldukları vasıflardan yücedir, münezzehtir. Gönderilen bütün peygamberlere selâm olsun! Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun!..] (Saffât, 37/180-

182) ayetlerini okuyoruz. Bunun içinde salât ü selâm da var, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hamd ü senâ da var. Sonunu böyle bitirmek de güzel... Ama demek ki arada da fırsat düşürdükçe anacağız.

Gerçi biz arada andık, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş filan diye. Peygamber Efendimiz'in adını andığımız her yerde, en kısa hiç olmazsa "*Aleyhi's-selâm*" dememiz lâzım, veyahut "*Salla'llàhu aleyhi ve sellem*" dememiz lâzım!.. Veya daha güzel, daha uygun, daha makama, mekânâ, sözün akışına uygun bir şekilde ismiyle beraber salât ü selâm getirmemiz lâzım!..

Dedelerimiz, ecdâdımız, büyüklerimiz —nur içinde yatsınlar, Allah hepsinden râzı olsun— bize bunu öğretmişlerdir. Biz böyle bir mübarek zâtın adının parçası gibi, onun arkasından duasını yaparız. Meselâ:

"—Nuh şöyle yapmış." demeyiz.

"—Yâni, o senin askerlik arkadaşın mı, niye ismini öyle kullanıyorsun?" deriz.

"—Nuh Aleyhi's-selâm" deriz.

"Aleyhi's-selâm" ne demek?.. "Ona selâm olsun!" demek... Yâni bir dua, bir temennî, Allah'tan onun için bir hayır istemek oluyor. Peygamber Efendimiz AS veya SAS.

Tabii, bir Peygamber Efendimiz'e dua etmek var; bir de onun âline, ashâbına, etbaına, cümlesine dua etmek, ona tâbi olan, onun sevdiği, onu seven insanlara dua etmek var. Salât ü selâm böylece olmalı...

Demek ki, konuşmalarımıza besmeleyle, hamd ile ve bilhassa Peygamber Efendimiz'i de anarak başlamamız lâzım! Ortasında da Peygamber Efendimiz'i yâd etmemiz lâzım! Sözün sonunda da Peygamber SAS Efendimiz'i yâd etmemiz lâzım!.. Bunlar yapılmazsa yanlış olur, eksik olur, kusurlu olur işler.

Peygamber SAS Efendimiz'e insan bir defa salât ü selâm ederse, Allah ona on tane lütufta bulunur, ikrâmda, ihsânda bulunur, rahmetini bahşeder. Salât ü selâm getiren mahrum kalmaz ve mutlaka hayırlara nâil olur. Tabii Peygamber Efendimiz'e de, kişinin salât ü selâmı götürülür, melekler tarafından bildirilir:

"—Yâ Rasûlallah, sana filanca beldeden falancanın oğlu falanca veya filancanın kızı filanca salât ü selâm eyledi, tebliğ ediyorum." diye melekler nurdan tabaklar içinde, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı götürür, tebliğ ederler, bildirirler. Çok kısa bir zamanda, derhal bildirirler.

Peygamber SAS Efendimiz de, "Bana salât ü selâm getirilince, salât ü selâm getireni adıyla, sanıyla, memleketiyle bilirim, bileceğim." buyuruyor. O kabrinde tabii haydır, diridir. Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeye kàdirdir. O salât ü selâmı alır. Alınca ne yapar?.. Mukabele eder. O da, salât ü selâm getirene dua eder. Böylece Rasûlüllah Efendimiz'in duasına mazhar olmuş oluruz, sevgisine mazhar olmuş oluruz, teveccühüne, iltifatına mazhar olmuş oluruz.

d. Söze Selâmla Başlayın!

Evet, iki hadis-i şerif okuduk. Gelin bir hadis-i şerif daha okuyalım, sohbetimizi öyle tamamlayalım! Üç olsun en aşağı...

“Bir şey ikilendi mi, üçlenir.” diye bir söz var, ona uyalım! Abdullah ibn-i Ömer RA’dan bu hadis-i şerif:[96]

لاَ تَبْدَأُوا بِالْكَلاَمِ قَبْلَ السَّلاَمِ ، وَمَنْ بَدَأَكُمْ بِالْكَلاَمِ قَبْلَ السَّلاَمِ فَلاَ تُجِيبُوهُ (الحكيم عن ابن عمر)

RE. 466/6 (*Lâ tebdeû bi’l-kelâmi kable’s-selâm, ve men bedeeküm bi’l-kelâmi kable’s-selâm, felâ tücîbûhu.*)

Bu da selâmla ilgili bir hadis-i şerif. Diyor ki Peygamber Efendimiz, yasaklıyor, nehyediyor; nehyetmek derler yasaklamaya:

(*Lâ tebdeû bi’l-kelâmi kable’s-selâm*) “Selâmdan önce konuşmaya başlamayın!” Yâni, “Pattadak konuşmaya girmeyin, önce selâm verin!” Bir insan bir insanın yanın gittiği zaman, veya bir grup öteki grubun yanına geldiği zaman, ilk önce ne yapacak?.. Önce selâm... İlk vazife selâm... Selâm verecek, konuşmaya ondan sonra geçecek.

Kapıyı çalıyor, tık tık tık... “Gir!” deyince içeriye giriyor, “Şöyle oldu, böyle oldu...” filan... Hemen söze başladı. Bu böyle uygun olmadı, bu hadis-i şerife uygun olmadı.

Bir arkadaşımız anlatmıştı Malezya’ya gitmiş. Orada rektör İngiltere’den tanıdığı arkadaşıymış. İşte birbirlerinin boynuna sarılmışlar, neydi o günler diye talebeliklerini anmışlar. Oturdukları sırada kapı çalınmış, içeriye bir öğrenci girmiş:

“—Hocam şöyle oldu, böyle oldu...” filan deyince:

Rektör, üniversitenin reisi:

“—Çık dışarı!” demiş.

Çocuk şaşırmış, tabii afallamış. Demiş ki:

“—Çık dışarıya, kapıyı kapat, tekrar kapıyı çal! İçeri girince selâm ver, öyle başla!” demiş.

---

[96] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.340, no:3537; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.239, no:25320; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVI, s.18, no:16097.

Demek ki, üniversitenin reisi olan Malezyalı profesör bu hadis-i şerifi biliyor. Yâni, konuşmaya selâm vermeden başladığı için, işi başından başlattırıyor, dışarıya çıkarttırıyor. Tekrar usûlüyle girsin de çocuk öğrensin diye yapılan bir şey bu. Tabii hocalar, üstadlar talebelerini yetiştirecekler.

Efendimiz'in emri böyle: "Selâmdan önce söze başlamayın! Önce selâm verin, ondan sonra başlayın!" demek yâni.

Pekiyi, birisi yanlışlık yapar, böyle başlarsa?.. (*Ve men bedeeküm bi'l-kelâmi kable's-selâm*) "Kim size selâm vermeden söze başlarsa, (*felâ tücîbûhü*) ona karşılık vermeyin; susun, cevap vermeyin!.." Anlasın yâni. "*Es-selâmü aleyküm!*" demedi, hemen söze başladı. Susun, anlasın, selâm versin önce... Ondan sonra, siz de onun cevabını verin!

Çünkü *Selâm*, Allah'ın isimlerinden bir isimdir, mânâsı çok derindir. Hem dünyaya ait temennîleri ihtivâ ediyor, hem de ahirete ait temennîleri ihtivâ ediyor. Yâni, siz bir insana selâm verdiğiniz zaman, onun cennetlik olmasını bile istemiş oluyorsunuz aslında... O kadar derin bir mânâsı var.

Onun için, "*Es-selâmü aleyküm*" demek, günaydınla, tünaydınla karşılanacak bir şey değil. Çünkü Arapça'daki *es-selâm,* çok derin mânâları olan bir kelimedir. Onun yerini tutmuyor öteki kelimeler. Onun için, "*Es-selâmü aleyküm*" demek lâzım.

"—Efendim ben Arap mıyım?.."

Hayır! Bu artık Arap selâmı filan olmaktan çok daha üstün, dinî mânâsı olan, sevâbı olan, insanın Allah'ın rahmetine ermesine sebep olan dini bir görev... Yâni ezan gibi, namazdaki Fatiha gibi, *Allàhu ekber* gibi, *Sübhàna'llàh* gibi bizim olan, dînî yönden bizim olan bir şey. Onun için, *Es-selâmü aleyküm* denilecek, önce selâm verilecek. Nezâket de böyle, zarâfet de böyle, dindarlık da bu şekilde... Önce selâm verilecek, selâmdan sonra konuşmaya usulüyle başlanacak.

Onun için bazen bakıyorum, hoşuma gidiyor, toplantılarda böyle canlı, ateşli hatipler, kardeşler çıkıyorlar:

“—Sizi selâmların en güzeli olan Allah’ın selâmıyla selâmlıyorum: *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàh!..*” diye başlıyorlar.

Tabii herkes sevgiyle

“—*Ve aleyküm selâm ve rahmetu’llàh...*” diyor.

Dün sohbet ediyorduk. Kadın Çayırı diye bir mesîre yeri var; piknik yeri değil, mesîre yeri var, geniş... Orada anlatıyorduk. Bizim cefâkeş polis kardeşlerimizi çok seviyoruz, yâni çok sevmeye başladık doğrusu. Çok da mazlum durumdalar. Onlar bizim arkadaşımızı, arabayı öne sürüp kılavuzluk edip getirmişlerdi o çayıra. İşte orada, “Yâ hemen gittiler, ağırlayamadık, ikramda bulunamadık.” filan dedi. Sonra onlar hakkında konuşmaya başladı da... Bizim bir arkadaşımız anlatıyor:

“Polis beni durdurdu yolda. Ben de camı açtım:

‘—*Es-selâmü aleyküm* memur bey!’ dedim.

‘—Çok güzel selâm verdin, geç.’ dedi.

Bize anlayış gösterdi.” diyor. El-hamdü lillâh, böyle tatlı hatıralar anlatılıyor.

Konuşmalarımızı, karşılaşmalarımızı selâmla başlatalım, konuşmayı ondan sonra yapalım!.. İşlerimize besmeleyle başlayalım, Allah’a hamd ü senâlar edelim!.. Ondan sonra Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmlar edelim!.. Sadece yolcunun ihtiyacı olduğu zaman su içtiği gibi, Peygamber Efendimiz’i böyle bir yerde anıp da sonra unutmayalım! Sözün başında da, ortasında da, sonunda da Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirelim!..

Peygamber Efendimiz’in yolunda yürüyelim, sünnetine uygun hareket edelim!.. Çünkü Peygamber Efendimiz’in çok güzel tavsiyeleri var. Ağaç dikmekle ilgili tavsiyeleri de var, onu da okuduk. Yangın çıkmasın diye, ateşi söndürmekle de ilgili hadis-i şerifini okuduk.

Artık Kastamonu çevresindeki kardeşlerimiz, bu konuşmamı dinleyen kardeşlerim, kendilerinin ecdattan gelme o kanaatlerini düzenleyecekler, düzeltecekler. Yâni:

“—Burada uygun değil; ormanda ateşi yanık bırakırsam, ben gittikten sonra bu kocaman bir yangın olur.” diyecekler, hadis-i şerife uyacaklar.

Bir insanın, bir hatasını anlayıp da hatasından dönmesi çok büyük fazilettir. Allah çok sever hatasından dönen, doğruya gelen kulları...

Biz de kötü âdetlerimizi ata ata, faziletli, kâmil bir insan olacağımız için, her gün hatalarımızı düşünüp hatalarımızdan kurtulmağa çalışmalıyız. Güzel huyları, âdetleri edinmeğe çalışmalıyız. Sonunda da şöyle —ben nedense hep en güzel şey o gibi geliyor, *kaymaklı kadayıf* filan diyorum— kaymaklı kadayıf gibi, lokum gibi tatlı, sevimli, geçimli; Allah'ın sevdiği, kullarının sevdiği, güzel huylu, faydalı müslümanlar oluruz. Allah da sever, dünyamız da bahtiyâr olur, ahiretimiz de mutlu olur. İki cihân saadetine nâil oluruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi sevdiği kullarından eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Hem dünyada, hem ahirette sevdiklerinizle beraber bahtiyâr eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn… Ve âhiri da'vânâ eni'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn...

09. 08. 1996 - Ilgaz **/ Çankırı**

19. ALLAH ŞU KİMSELERE RAHMET ETSİN!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah hepinizden razı olsun...

Peygamber SAS Efendimiz'in, (*Rahima'llàhu*) diye başlayan hadis-i şeriflerinden birkaç tanesini size okumak istiyorum.

a. Diliyle Müslümanları Üzmeyen Kimse

Bu hadis-i şeriflerden bir tanesi şöyle... Hazret-i Aişe Vâlidemiz RA rivayet eylemiş. Hazret-i Aişe Anamız İslâm'ı çok iyi bilen, birçok konularda derin bilgi sahibi olduğu için, yaşlı sahabilerin dahi gelip kendisine soru sordukları, ashabın yedi fakihinden, yâni dini çok iyi bilen, fetva veren, fetvaya muktedir isimlerinden birisi... O rivayet ediyor ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[97]

رَحِمَ اللهُ امْرَءًا كَفَّ لِسَانَهُ عَنْ أَعْرَاضِ الْمُسْلِمِينَ ، لاَ تَحِلُّ شَفَاعَتِي لِطَعَّانٍ وَلاَ لِلَعَّانٍ (الديلمي عن عائشة)

RE. 290/9 (*Rahima'llàhü'mreen keffe lisânehû an a'râdi'l-müslimîn, lâ tahillü şefâatî li-ta'ànin ve lâ li-la'àn.*)

Şimdi bu hadis-i şerifin kelimelerini izah edeyim: (*Rahima'llàh*), Arapça'da dua sigası… Dua maksadıyla söylenmiş bir cümle; "Allah rahmetine erdirsin, rahmetine mazhar eylesin!" demek. Mâzî sigasıyla ama dua mânâsına.

Arapça'da bazı kelimeleri hepiniz duymuşsunuzdur, meselâ, sahabe-i kirâm konuşulduğu zaman, ismi geçtiği zaman, (*Radı-*

[97] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.259, no:3203; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.353, no:6897; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.117, no:12702.

ya'llàhu anh) diyoruz. Aslında (*radıye*), lügatı açıp baktığınız zaman mâzî sigasıdır, yâni "razı oldu" demektir. (*Radıya'llàhu anh*) da "Allah ondan razı oldu." demektir ama, Araplar mâzî sigasını dua mânâsında kullanırlar. Ona *inşâî* mânâsı derler. Öteki mânâsıyla kullanırlarsa, ona *ihbârî* mânâsı derler.

Şimdi buradaki (*Rahima'llàh*) da, "Allah rahmet etti." demek ama, zâten ibarenin devam edişinden de anlaşılıyor, "Allah rahmet eylesin!" mânâsına kullanılıyor. Bunu da öğrenmiş oluyorsunuz. Böyle Arapça'da bazı sîgalar dua mânâsına kullanılıyor.

Şimdi burada dua buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz: (*Rahima'llàhü'mreen*) *İmre'*, kişi demek, Arapça'da erkek kişi demek. Eğer kadın olursa, *imreetün* derler. Bunun müennesi, sonuna *te* harfi gelmiş şekli.

Kâtib, yazan erkek demek; *kâtibe*, yazı işleriyle meşgul olan hanım kişi demek olduğu gibi. *Muallim*, öğreten kimse demek; *muallime*, hanım öğretici demek. *Mürebbî*, terbiye eden; *mürebbiye*, hanım terbiye edici demek olduğu gibi.

İmruun, Arapça'da kişi demek; müennesi *imreetün*, yâni kadın demek. Daha önceki konuşmalarımızda da geçmişti, kişi deyince artık erkek de, kadın da, genç de, yaşlı da, hepsi umûmî olarak kasdedilmiş oluyor. Bu *imru'* kelimesinin ilk harfi de hemze-i vasıldır, kendinden önceki kelimeye bağlanır. Onun için, arada kaldığı zaman okunmaz.

(*Rahima'llàhü'mreen*) "Allah şu kişiye rahmetini ihsân eylesin, rahmetine o kimseyi daldırsın, rahmetini kazanmış kimselerden eylesin..." Kimi?.. (*Keffe lisânehû an a'râdi'l-müslimîn*) "Müslümanların ırzlarından dilini çeken kişiye Allah rahmet eylesin, rahmetine mazhar eylesin, rahmetine erdirdiği kimselerden eylesin..."

Şimdi, (*a'râdi'l-müslimîn*) müslümanların ırzları demek, yâni namusu, haysiyeti demek. İnsan lisanıyla birisine sataşırsa, kötü söz söylerse, hakaret ederse, onun şerefine, haysiyetine tabii söz söylemiş olur, gölge düşürmüş olur, ta'netmiş olur, sataşmış olur, saldırmış olur. Bu tabii, lisanla işlenen günahlardan birisidir. Çeşitli günahlar işleyebiliyor insanlar, bunların kimisi gözle

işleniyor, kimisi dille işleniyor, kimisi diğer azası ile işleniyor. Eliyle, ayağıyla, kulağıyla ve sâir âzâsıyla işlenebiliyor.

Dil, çok günah kazandıran, insanı çok cezalara, belâlara uğratan, dünyada, ahirette başını derde sokan bir uzvu insanın... Dilini kullanmaya çok dikkat etmesi lâzım! Dilini Allah'ın emrettiği yolda, helâl işlerde kullanması lâzım!..

Çok güzel bir alet tabii... İnsanın dili, lisanı, Allah'ın çok büyük bir ikramı... İnsan dili sayesinde başka insanlarla konuşuyor, derdini anlatıyor. Dili sayesinde çeşit çeşit işlerini görebiliyor. Ama dil aynı zamanda onun, tabii günah yolunda kullanırsa, günaha girmesine sebep olabilir.

Günah yollarından bir tanesi, diliyle insanın başkasının haysiyetini kıracak, şerefine leke düşürecek, üzecek, onu küçük düşürecek birtakım laflar söylemesidir. Bundan sakınması lâzım!.. Buna ne deniliyor: (*El-keffü an a'râdi'l-müslimîn*) "Müslümanların haysiyet ve şerefine sataşmaktan, onları kötülemekten dilini tutmak."

Tabii, ırz deyince biz hemen cinsel suçları filân düşünüyoruz. Burada o mânâya değil, haysiyet, şeref demek. "Müslümanların haysiyet ve şerefine sataşmaktan, onları kötülemekten dilini tutan kimseye, Allah rahmet eylesin..." buyruluyor.

Muhterem ve sevgili Akra dinleyicilerim! İnsanlar bu konuşma vasfını, dillerini, lisanlarını, bir araya geldiler mi, çok kere maalesef günah işleyecek şekilde, gıybette, dedikoduda, onu bunu çekiştirmekte kullanırlar. Gıybet ne demekti?.. Gıybet de biliyorsunuz, önemli suçlardan birisi, günahlardan birisi. Kişinin o toplantıda bulunmayan bir kimsenin arkasından, aleyhinde kötülüklerini söylemesi... Kötülükleri olsa bile, söylemek İslâm'da yasak. Gıyabında, o yokken, arkasından onun kötülüklerini söylemek İslâm'da yasak.

Diyorlar ki Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'ne:

"—İyi ama, ya söylediğimiz kusur o kişide varsa, yâni doğru söylüyorsak?.."

"—Olsun; doğru da söyleseniz gıybettir, günahtır. Zaten doğru olmayan bir sözü söyleseniz, o kimsede olmayan bir şeyi varmış gibi söyleseniz, o iftira olurdu."

İftira da günah, tabii onu da yapmayacak bir insan. Hiç suçu olmayan, mâsum bir kimseye iftira ediyor, şöyle yaptı diyor. Hani “Allah kuru iftiradan saklasın!” diyoruz. Bu zaten günah, elbette günah... Bir de, olan bir şeyini çekiştirmeyi de dinimiz yasaklıyor. Buna da gıybet diyoruz. Hepiniz biliyorsunuz.

Herkes biliyor da, yine de insanlar bir araya geldi mi, birbirlerini gıybet ediyorlar; o toplantıda olmayan, o toplantıda bulunmayan birisinin aleyhinde konuşuyorlar. Bu bir alışkanlık... Biraz da şeytan, insana günah olan şeyleri allar, pullar, tatlı gösterir, teşvik eder, yaptırtır. İnsanlar biraz da gıybeti, dedikoduyu seviyor.

Dikkat ederseniz, radyolarda konuşmacılar vardır; gazetelerde sütunlar vardır, sütun yazarları vardır. Dedikodu sütunudur, sosyete dedikodusu; sosyetede neler olmuş, neler kalmış, kim evlenmiş, kim boşanmış, kim kavga etmiş, kim barışmış?.. İnsanoğlu da bu dedikodu sütunlarını zevkle okuyor, “Dur bakalım, falanca artistin ne maceralar başından geçmiş?” diye takip ediyor. İzliyor, okuyor da, onun için gazeteler dedikodu için bir bölüm ayırıyorlar, bir sütun açıyorlar. Bir de dedikodu sütunu diyorlar. Ama dedikodu işte günah, İslâm’da yasak olan bir şey...

Niçin yasak?.. Tabii her şeyin sebebini, hikmetini de düşünmemiz lâzım! “İbadetlerin, Allah’ın emirlerinin sebebi ne?.. Acaba ne sebeple emredilmiş, hikmeti ne?” diye araştırmak lâzım!..

Hikmet ne?.. Bir işi yerli yerince, usûlünce, doğru, güzel yapmak demek. Allah’ın her işi hikmetlidir, her emri hikmetlidir, her yasağı hikmetlidir, bir sebebi vardır. İçki yasak, neden?.. İnsanın aklını başından alıyor, olmadık rezalet, kepazelik sarhoşluk anında yapılabiliyor. Neden?.. Aklı başından gittiği için. O bakımdan İslâm içkiyi yasaklamış.

Şimdi tabii bu gıybetin yasak olmasının sebebi nedir?.. O gıybeti yapılan kimse kötüleniyor, sevilmiyor. O duyduğu zaman, gıybeti yapan kimseye darılıyor. Arada, toplumda geçimler bozuluyor, dostluklar zedeleniyor, insanlar birbirlerine küsüyor. Halbuki, İslâm’da küsmek haram... Bir kimsenin, başka bir kimseye üç günden fazla dargın durması yasak... Kalb kırmak

yasak... Böylece toplumun yapısı bozuluyor, toplum çatlıyor. İnsanlar birbirlerinden uzaklaşıyorlar, toplumun ictimâî yapısı bozuluyor. Bozucu bir şey olduğundan, kötü bir şey olduğundan, İslâm bunu yasaklamış.

İşte bu, şeytanın teşvik ettiği, biraz da tatlı bir günah olduğundan... Günahların zâten çoğu tatlıdır, tatlı tatlı yapılır. Güle güle günah işler insan; ağlaya ağlaya ahirette cezasını çeker. Günahların tatlılığına aldırmamak lâzım! Hani zehiri balla beraber, tatlı şekerle beraber yutturup da, insanı zehirledikleri gibidir. Şeytan insana günahı tatlı tatlı gösterip, yaptırır.

İnsanın dilini tutması lâzım! İftira etmeyecek, yalan söylemeyecek... Başka nasıl olur, dille başkalarının haysiyetlerini zedelemek?.. Küfür etmek olur, ağır hakaretler olur, kötü sözler söylemek olur. Bazı insanlar asabî oluyor, sinirli oluyor. Karşısındaki adama:

"—Ben aleyhinde konuşmuyorum, yüzüne söylemekten çekinmem, dobra dobra söylerim!" diyor.

"—İyi, söyle bakalım!.."

Ağzını açıyor, yumuyor gözünü, öyle laflar söylüyor ki, öyle ağır... Kavga çıksa, kavgadan da korkmuyor. "Tamam, kavga çıkarsa ben onu yenerim, ben ondan daha kuvvetliyim!" filân gibi bir düşünce ile söylüyor ama söylediği sözler teraziye konulduğu zaman, adaletli değil, doğru değil, haklı değil...

Bazı insanlar kendisini haklı sanıyor. Böyle tipler var... Yâni, kendisinin her yaptığı şeyin çok iyi olduğunu sanan ve bu hususta ısrarlı olan kimseler var. Yâni karşısındakinden korkmadığı için, öyle laflar söylüyor ki, dinleyen üzülüyor. Bu da haysiyetine, ırzına sataşmadır; yüzüne karşı sataşmadır. Yokken konuşsa, aleyhinde gene öyle gıybet, dedikodu yapsa; o da bir çeşit sataşmadır... İftira etse, o da bir çeşit diliyle sataşmadır. Yalan söylese, o da yine zararlı... Dille yapılan günahların böyle çeşitleri var.

İşte, "Müslümanların haysiyetlerine, şereflerine sataşmaktan kendisini tutabilen, frenleyebilen, günahtır bu diye yapmayan kula Allah rahmet etsin!" diye Peygamber Efendimiz'in duası var. Dedik ya, "Bu cuma gününde Peygamber Efendimiz'in dua ettiği

bazı tip insanlardan, bazı cins olaylardan bahsedeceğiz.” diye. İşte onlardan birisi...

Allah Rasûlü, duası makbul olan Peygamber-i Zîşânımız, Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz dua ediyor. Kime?.. Müslümanların haysiyetlerine, şereflerine, ırzlarına dil uzatmaktan kendisini tutan, alıkoyan, bunu yapmaktan kaçınan bir kişiye rahmet diliyor Allah’tan... “Allah onu rahmetine erdirsin!” diyor.

b. Peygamber Efendimiz’in Şefaati

Sonra aynı konunun devamı olarak buyuruyor ki:

لاَ تَحِلُّ شَفَاعَتِي لِطَعَّانٍ وَلاَ لِلَعَّانٍ

(*Lâ tahillü şefâatî*) “Benim şefaatim helâl olmaz, benim şefaatime eremez, ben ona şefaat etmem...” Kime?.. (*Li-ta’àn*) “Ta’n eden, ta’n etme işini çokça yapan kimseye, (*ve lâ li-la’àn*) ve lânet eden, lâneti çok yapan kimseye benim şefaatim helâl olmaz.” Yâni, “Ben böyle bir kimseye şefaat etmeyeceğim!” demek.

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri’ne ahirette şefaat lütfunda bulunacak, “Ey benim Habîbim, ey Muhammed-i Mustafâ’m, sana şefaat hakkını verdim, şefaat eyle!” diyecek. Peygamber Efendimiz de, bazı kimseler hakkındaki dileklerini, af isteklerini Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne bildirecek. Allah da onun şefaatini kabul edecek.

Bu sebepten Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri’nin sıfatlarından birisi, (*eş-Şâfi’*)’dir. Sonu *ayın*’la bitiyor, şefaat eden demek. *Eş-Şâfî* dersek, onun mânâsı *şifâ*dan gelir; o değil.

Bir sıfatı da, (*el-Müşeffa’*)’dır. Yâni, şefaati kabul olunan, şefaat hakkı kendisine bahşedilip, “Hadi şefaat et, şefaatini kabul edeceğim!” diye, şefaat hakkı, salâhiyeti ve imkânı verilen kimse Peygamber SAS Efendimiz.

Müjdelemiş, “Ben ümmetime, bana inanan, bana bağlanan ümmetime şefaat edeceğim!” buyurmuş. Hani insan düşünür:

"—Gece gündüz ibadet eden, namaz kılan, oruç tutan mübarek müslümanlar var; tabii Peygamber Efendimiz onlara şefaat edecektir. Acaba yüzü kara, kusurlu, eksikli, bîçâre, düşmüş, hataları işlemiş öteki müslümanlar ne olacak acaba?" diye insanı aklına gelir.

Peygamber Efendimiz onlar hakkında da müjdelemiş:[98]

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس ؛ ط. ه . ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة عن جابر ؛ خط. عن ابن عمر ؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة ؛ طب. عن ابن عباس)

---

[98] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.258, no:749; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.IV, s.43, no:3556; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.166, no:236; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.325, no:6963; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.241, no:1549; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.361, no:689; Hàris, *Müsned*, c.IV, s.304, no:1120; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.170, no:509; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.349; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.396, no:366; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.409; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.78, no:671; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.448, no:1401; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.201; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.351, no:3578; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.189, no:11454; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.V, s.75, no:4713; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.349; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.124, no:428; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.VI, s.106, no:5492; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.244, no:5840; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.360, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.189, no:753; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.398, no:39055; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.10, no:1557; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.416, no:13429.

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) "Ümmetimin büyük günah işlemiş olanlarına dahi şefaatim olacak!" diye bildirmiş.

Demek ki, ümmet-i Muhammed'e Peygamber Efendimiz şefaat edecek. Àbid, zâhid, hàlis, muhlis, sàlih müslümanlara elbette şefaat edecek; ama bir de günahkârlara bile şefaat edecek... Hatâ işlemiş, günah işlemiş bile olsa, "Yâ Rabbi, bu benim ümmetimdir. Yâ Rabbi, bunu afv ü mağfiret eyle..." diye, divan-ı ilâhîde secde ederek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden onun affedilmesini isteyecek.

Ama bazı kimselere şefaat etmeyecek, şefaatinden hariç tutacak Peygamber Efendimiz, bunu bilmek lâzım! İnsan günah işleyebilir ama, bazı günahları işleyenlere şefaat eylemeyeceğini, Peygamber Efendimiz önceden bildiriyor. Onlar şefaate mazhar olmayacak!

Onlardan birisi kim?.. (*Lâ tahillü şefâatî li-ta'àn*) "Ta'n edenlere benim şefaatim helâl olmaz." *Ta'àn*, fa'àl vezninde mübalağa sigasıdır; çok ta'n eden demek. *Ta'n* etmek, saldırmak, sataşmak demek.

Bazı insanlar ona buna çok sataşır, onu bunu üzer, kalbini kırar, aleyhinde laflar, sözler söyler... Herkes onun dilinden korkar, "Aman Allah saklasın, Allah şunun hışmına uğratmasın!" filân diye. Haa, işte böyle çok ta'n eden kimseye, Peygamber Efendimiz şefaat eylemeyecek. Neden?.. Çok ta'n ediyor, ortalığı karıştırıyor, cemiyetin huzurunu bozuyor.

Başka: (*Ve lâ li-la'àn*) *La'àn* da, lâneti çok yapan demek. Bazı insanlar maalesef dilini güzel terbiye etmemiş; kalbini, kafasını güzel terbiye etmemiş. Biraz bu aileden de geliyor. Aile terbiyesi, aile görgüsü, toplum, çevresindeki insanlar, böyle şeyleri çocukluğunda insanın kafasına, farkına varmadan yerleştiriyor. Bazı insanlar çok lânet ediyor:

"—Allah kahretsin!.. Allah belâsını versin!.. Allah mahveylesin!.. İki gözü çıksın!.. Gözleri kör olsun!.."

Böyle halkın kızdığı zaman, ağzını açıp gözünü yumduğu zaman, neler söylediğini biliyorsunuz. Tabii birisinin aleyhinde

böyle korkunç şeyleri istemek nedir?.. Lânet etmektir o da... Kötü şeyleri onun başına gelsin diye istemek; bu da doğru değil.

Peygamber SAS Efendimiz'e geldiler:

"—Yâ Rasûlallah! Müslümanlara zulmeden şu kâfirlere, müşriklere lânet et de, Allah kahretsin..." dediler.

Peygamber SAS Efendimiz:

"—Ben lânetçi bir peygamber olarak gönderilmedim, rahmet peygamberi olarak gönderildim." dedi.

"—Yâ Rabbi, benim kavmimi affet, çünkü onlar henüz İslâm'ın ne olduğunu bilmiyorlar. Benim hak Rasûlün olduğumu tam anlayamadılar da, bu hatalı davranışları ondan oluyor. Sen bunları bağışla..." diye dua etti Peygamber Efendimiz.

Zulme uğradıkça, haksızlık gördükçe, işkence gördükçe müslümanlar, beddua etmedi, lânet etmedi. Kendisinin güzel huyları dolayısıyla, herkesin iyiliğini istemesi dolayısıyla kendisi lânet etmediği gibi, bizim de lânet edici kimse olmamamızı tavsiye buyuruyor Peygamber Efendimiz. Ve tehdit var bu hadis-i şerifte; "Lâneti çok yapan, lânetçi kimseye benim şefaatim helâl olmaz, yâni şefaat etmeyeceğim." buyuruyor.

O halde müslüman olarak, Peygamber Efendimiz'in ümmeti olarak, dilimize sahip olacağız, sağa sola dilimizle sataşmayacağız; dilimizle lânet etmeyeceğiz, sağımıza solumuza kötü kötü sözler, beddualar yağdırmayacağız.

Böyle yaparsak, dilimizi müslümanların haysiyetlerinden, şereflerinden, onları zedelemekten uzak tutarsak, alıkoyabilirsek; o zaman Allah'ın rahmetine erelim diye Peygamber SAS Efendimiz dua eylemiş.

c. Hayrı Söyleyen veya Susan Kimse

İnsanlara dua ettiği bir başka hadis-i şerifini okuyalım:[99]

---

[99] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Samt*, c.I, s.63, no:41; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.241, no:4934; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihàb*, c.I, s.338, no:581; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.277; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.535, no:1106; Hasan-ı Basrî 'Rh.A)'ten.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.241, no:4938; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.259, no:3204; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

رَحِمَ اللهُ عَبْداً تَكَلَّمَ فغنِمَ ، أَوْ سَكَتَ فَسَلِمَ (ابن أبي الدنيا ، و العسكري ، هب. عن الحسن مرسلاً)

RE. 290/8 (*Rahima'llàhu abden tekelleme feganime, ev sekete feselime*)

Bu çok kısa bir hadis-i şerif. İnsan Arapça bilmese bile, hemen ezberleyebilir; veyahut, insan zâten böyle konuşmaları, eğer yanında kalem defter varsa, yazabilir hemen.

Ben hepinize tavsiye ediyorum, üniversitede ders verirken de tavsiye ederdim: Çağdaş bir insanın, münevver bir insanın yanında ne olması lâzım?.. Kâğıt olması lâzım, bir; kalem olması lâzım, iki... Şu göğüs cebinde, şu kalbinin üstündeki küçük üst cebinde, kolayca hemen elini uzatıp alabileceği cebinde, küçük bir defteri, kalemi olmalı!.. İç cebi de olabilir. Artık defteri nereye koyacaksanız, o sizin hürriyetiniz, ben ona karışmayayım.

Ama dikkat ederseniz, ceketin o göğüs cebine ne koyuyorlar?.. Mendil koyuyorlar. Neden?.. Adam bir hapşırır veya üstüne bir şey dökülür; mendilin çok çabuk, hemen ele geçmesi lâzım! Cebinde olursa, derinde olursa, cebi kalabalık olursa; arayacak da, mendilini bulacak da, üstüne döküleni silecek veya hemen ağzını hapşırmadan kapatacak da, hapşırdığı zaman, öksürdüğü zaman, ağzından burnundan etrafa bir şeyler saçılmayacak...

Nereye konuluyor mendil?.. Yakışıklı, güzel bir şekilde, hoşa gidecek bir şekilde, hemen göğüs cebine konuluyor. Hattâ, ucu da dışarıya çıkartılıyor mendilin, süs olarak konuluyor oraya ama, aslında süs değil, bir görevi var, vazifesi var. Ondan oraya konuluyor. Neden?.. Çok aniden, birden burnunuz kaşındı, hapşıracaksınız, az kaldı... Hemen ucundan tutup mendili çekeceksiniz, ağzınıza, burnunuza kapatacaksınız da, nâhoş bir

---

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.243, no:11004; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.550, no:7848, 7849; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.426, no:1374; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.120, no:12712; 12697.

şey olmasın; karşınızdakinin yüzüne, masadaysanız tabağına ve sâiresine hapşırdığınız, öksürdüğünüz zaman bir şeyler sıçramasın diye.

Acil durumda, kısa zamanda ulaşabileceği bir yere bir mendil konuluyor, güzel. O mendil süs mendili de değil; kullanılabilen, vazifesi olan bir mendil. Orada süs olarak duracaksa; işe yaramayan, mahiyeti unutulmuş olan alışkanlıkları sevmiyorum. Mendil konuyor oraya, dikiliyor, mendil orda duruyor. Olmaz... Hiç çıkmayacak, orada duracak. Olmaz... Kullanılabilen bir mendil olmalı orada da, hemen ucu da dışarıda; eli ıslak bile olsa, elbisesine değmeden, ucundan hemen çekip, ağzını burnunu tutacak, silebilecek bir şey...

Onun gibi, münevver bir insanın, yazlık da olsa, üzerinde gömlekle geziyor da olsa, ceketi de olmasa, küçük bir defteri olmalı, küçük bir kalemi olmalı!.. Bazan defterlerin arka tarafına kalem sokma yeri yapıyorlar, defter kalem ikisi bir arada oluyor; o daha güzel! Küçük bir şey... Neden? Hemen not almak için. Kısa zamanda, kalem de yanında, unutmadan, hemen yazıya geçirmek için... Telefon numarası olur, güzel bir söz olur, şiir olur; hatırına gelen bir fikir olur... Böyle bir defteri olması lâzım!..

Buna ne diyoruz?.. *Hafıza defteri* diyoruz. Hani insan hafızasına güvenmediği zaman, "Hatırımda kalmaz belki, aman şunu hemen yazayım!" diye, anında not alıp yazacağı bir defteri olması lâzım!.. Tabii, bu gibi şeylere çok önem veren insan, defteri biraz daha büyük tutabilir, iç cebine koyabilir. Daha böyle rahat, teferruatlı şeyler yazacak şekilde de olabilir.

İşte bu da öyle bir küçücük cümle, küçük bir hadis-i şerif. Kelimeleri az ama, mânâsı son derece güzel. Efendimiz dua ediyor:

(*Rahima'llàhu abden*) "Allah şu kula rahmet eylesin, rahmetine mazhar eylesin, rahmetine gark eylesin; rahmetine erdirdiği kullardan eylesin şu kulu ki, (*tekelleme feganime*) konuştu ve ganimet sağladı kendisine..." Yâni, konuştuğu zaman güzel şeyler söyledi, faydalı şeyler söyledi, sevaplı şeyler söyledi. Bu sözlerinden dolayı Allah'tan mükâfât aldı, sevap kazandı. Defter-i a'mâlinin hayır sayfasına bir şeyler, çok çok sevaplar

yazıldı. Ne mutlu böyle kimseye... Konuşup sevap kazanana ne mutlu!

(*Ev sekete feselime*) "Yâhut da sustu, böylece selâmette kaldı." Biliyorsunuz insan susarsa, susmak ibadettir, sükût ibadettir. "Sükûtun ibadet olduğunu bilip, lüzumsuz konuşmaktansa sükût etmeyi; sükûtumuz esnasında da çok sevaplı bir ibadet olan tefekkür eylemeyi unutmayalım!" diye, zaman zaman sizlere hadis-i şeriflerin arasında hatırlatıyorum. İnsan ya sükût edecek, ya da hayır söyleyecekse, o zaman konuşacak.

İnsan sükût ettiği zaman, birtakım günahlardan sâlim oluyor, selâmette oluyor. Sükût ettiği zaman günah çalışmıyor; gıybet yok, dedikodu yok, yalan yok, kalb kırmak yok, iftira yok, zararlı bir konuşma yok, yalan yanlış yok... Toplumun yapısını bozan, insanları küstüren, darıltan, üzen şeyler yok... Tamam, o zaman kendisi selâmette oluyor. İnsan o zaman rahat etmiş oluyor. O da güzel bir şey.

Ya konuşacak, konuştuğu zaman sevap kazanacak; ya da susacak, sustuğu zaman selâmette olacak. "Ya konuşup sevap kazanan, ya da susup selâmette olan kula, Allah rahmetini ihsân eylesin... O kulu rahmetine erdirsin!" diye Peygamber SAS Efendimiz dua ediyor.

Biz de o halde, konuşmamızın önemli olduğunu düşünelim!.. Sevaplı bir şeyi söyleyeceksek, ağzımızı açıp konuşalım! Düşüne taşına, düşündükten sonra konuşmaya karar verip öyle konuşalım; veyahut da susalım!.. Susunca bir şey kaybediyor muyuz?.. Hayır! Susunca insan sevap kazanıyor, kaybetmiyor, iyi oluyor.

Tabii Şeyh Sa'dî'nin *Gülistan*'ında güzel sözler vardır. Bir şeyi insan nasihat olarak söylediği zaman, bunun enini, boyunu, hududunu da söylemeli! Nasreddin Hoca'nın çocuğu gibi, hani söylenen şeyleri yapıyor ama, tersini yapıyor, sonra da zarar oluyor. Veyahut Keloğlan'ın masalında olduğu gibi, kendisine tavsiye edilen şeyi yapıyor ama, yersiz kullandığı için, yine başı derde giriyor. Yerli yerinde kullanmak da önemli...

Şimdi sükût edeceğiz... Hayrı söylemekte sükût edersek, o da yanlış olur. Konuşacağız... Ama, konuşmanın zararlı olduğu yerde

konuşursak, yine yanlış oluyor. Konuşmanın da sükûtun da zamanını bilmek, yerini bilmek, gerektiği zaman bunları kullanmak lâzım! Bu da çok önemli; konuşmanın ve sükûtun zamanını bilmek...

Şeyh Sa'dî *Gülistan*'da diyor ki: "İki şey insanın kafasını kızdırır, insanı sinirlendirir: 1. Konuşulacak yerde susmak. 2. Susulacak yerde konuşmak."

Konuşulacak yerde susmak. Meselâ, adam karşısındakine nasihat edecek, etmiyor. Çocuğuna söyleyecek, söylemiyor. Veyahut şahitlik edecek, etmiyor. Bir haksızlığı engelleyecek; adam konuş da engelle!.. Veyahut bir konuda fikrini söyleyecek, "Ben şu kanaatteyim, bunu böyle yapmayın!" diyecek; yapmıyor. Bu insanı kızdırır.

Konuşulacak yerde konuşmak lâzım, susmamak lâzım; susulacak yerde konuşmamak lâzım!..

Hocaefendi çıkmış, kürsüde vaaz veriyor; cemaat yan yana oturmuşlar, birbiriyle konuşuyorlar. Bak işte konuşma yeri değil orası, dinlemek yeri. Konuşacaksan, caminin dışında konuşursun, sonra konuşursun...

Kur'an-ı Kerim okunuyor. İki kişi yan yana gelmiş konuşuyor:

"—Nasılsın, iyi misin?.. Çoluk çocuk nasıl?.."

Olmaz, Allah'ın kelâmı okunuyor.

Veyahut konferans veriliyor, veyahut diyelim ki ilâhî okunuyor. Çıkmışlar, çok kıymetli sanatkârlar ilâhi söylüyorlar. Bu burada gelmiş çoluk çocuğuyla, çocuğunu dizine almış, konuşuyor. Olmaz, nezaketsizlik bu!.. Salondaki öteki insanlar başını çevirip bakıyorlar, rahatsız oluyorlar. Her şeyin zamanını bilmek de önemli.

Demek ki, konuşulacak zamanda konuşup sevap kazanmağa çalışmalıyız, zamanını iyi düşünmeliyiz, yerli yerinde olmasına dikkat etmeliyiz; ya da susup selâmette olmalıyız. Böyle yapınca da Peygamber Efendimiz dua ediyor.

d. Helâlinden Kazanıp Ölçülü Harcayan Kimse

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım. Peygamber SAS Efendimiz'in böyle dua ettiği kimselerden birisi hakkında… Yine

Hazret-i Aişe Vâlidemiz rivayet eylemiş. Peygamber SAS buyuruyor ki:[100]

رَحِمَ اللهُ امْرَءًا اِكْتَسَبَ طَيِّبًا ، وَأَنْفَقَ قَصْدًا ، وَقَدَّمَ فَضْلاً لِيَوْمِ فَقْرِهِ وَحَاجَتِهِ (ابن النجار عن عائشة)

RE. 290/4 (*Rahima'llàhu'mreen iktesebe tayyiben, ve enfaka kasdâ, ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hàcetihî.*)

Bu da kısa bir hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifte kime dua etmiş diye, kısaca bunu da açıklayalım:

(*Rahima'llàhi'mreen iktesebe tayyiben*) Tayyib, güzel, iyi demek. Kesb de kazanmak demek. "Helâl kazanan adama Allah rahmet eylesin, o adamı Allah rahmetine erdirsin..." Tabii, adam diyor ama, adam, kadın, çoluk, çocuk, büyük, hepsi dahil diye söylemiştik.

Biliyorsunuz insan çarşıya pazara çıkar, alışveriş yapar, kazanır. Satış yapar, ticaret yapar, esnaflık yapar, işportacılık yapar, büro açar, kazanır ama, kazanç da iki çeşit: Ya helâl kazançtır; ne mutlu helâl kazananlara, helâl yiyenlere... Ya da haram kazançtır. Eyvah, o çok fenâ... Çünkü, haram lokma yedi mi insan, haram kazanıp da çoluk çocuğuna yedirdi mi, Peygamber Efendimiz bildiriyor ki:

"—Haramla meydana gelmiş olan bir et parçasına, bir lokmaya, bir hücreye ancak cehennem ateşi yakışır."

Yâni o kişi cehenneme atılacak, o haramın cezasını çekinceye kadar yanacak demek. Helâlinden kazanmak çok önemli...

Pekiyi, ben bir dükkân açtım, helâl kazanayım diye, helâl bir sermaye koydum, helâl bir mal satıyorum. Haram mal satmıyorum. Çünkü, bazan satılan malın İslâm'da satılmaması gerektiğinden, haram olduğundan, oradan da insan günaha girer.

"—Bakkal dükkânı açtım, içki satıyorum Hocam?.."

---

[100] *Kenzü'l-Ummâl,* c.IV, s.7, no:9207.

İçki satmak haramdır İslâm'da, onun kazancı da haramdır. Sen ticaret yaptığın halde haram kazanıyorsun. Kendi paranla kendine ahirette belâ hazırlıyorsun. Yâni haram şeyi satamazsın, başkasına zararlı şeyi satamazsın!..

"—Efendim, doğudan gizli yollarla esrar getirmişler, ben onu satıyorum. Kasımpaşa'nın bilmem ne mahallesinde, gelene geçene küçücük bir miktar satıyorum, çok para kazanıyorum?.."

İyi ama sattığın şey zararlı, içen insan mahvoluyor.

"—Efendim, içki o kadar zararlı değil..."

İçki de zararlı. Zararının az olması haramlığını kaldırmıyor.

"—Efendim, bunun alkol miktarı az..."

Az olması da haramlığını kaldırmıyor.

"—Efendim, bunda alkol yüzde dört miktarda..."

Olsun, yine haram!

Bazıları da kıvırttırmak için, kendisini mazur göstermek için diyor ki:

"—Efendim meyvaların çürüklerinde bile alkolleşme oluyor. Elmada, erikte, şunda, bunda..."

Sen onu bırak! Elma, erik yediği zaman sarhoş olan bir insan gördün mü?.. Mühim olan yediği, içtiği şeyin insanı sarhoş etmesidir.

"—Efendim, ben yemiyorum, içmiyorum da, esrar kokluyorum, kafamı oradan buluyorum... Veyahut tiner kokluyorum, kafamı oradan buluyorum..."

O da haram! Bazısı da bu ayakkabı yapıştırıcısından bile koklayıp sarhoş oluyormuş. Kanser yapıyor halbuki... Kokluyormuş onu, sarhoşlanıyormuş, kafasını öyle buluyormuş. Yâni çeşit çeşit, şeytanın işleri çok...

Demek ki, satılan şeyin helâl olması lâzım! Haram şey satılırsa, satıcı haram yemiş oluyor, kazancı haram olmuş oluyor.

Başka nasıl haram olur?.. Satarken, aldatırsa müşteriyi, haram olur. Helâl mal satıyor ama, aldatıyor; ölçüyü, tartıyı eksik yapıyor. Oradan ticareti haram olur.

Başka?.. Yalan dolan söyleyerek kandırır, çok iyi mal der, Avrupa der, birinci sınıf der, katıksız der... Halbuki öyle değildir, yalan söylediği için kazancı haram olur.

İşte bir insanın ticaret yaparken, kazanırken, kazancın haram olmaması için, her şeyin kazancının tertemiz olması için dikkat etmesi lâzım!..

Memur kazancını nasıl helâl edecek?.. Vazifesini tam yaparak... Vazifesine gelmezse, mesai saatine riayet etmezse, mesai saatinde gazete okursa, spor-toto doldurursa, bilmece çözerse, sohbet ederse; o zaman, memur maaşını hak etmemiş olur. İşçi, çalışması gereken saatte dalga geçerse, o da maaşını, yevmiyesini haramlaştırmış oluyor.

İşte bunlar hatırıma gelen haram kazanma şekilleri... Böyle yapmayıp da her bakımdan tertemiz, helâlinden kazanırsa bir insan; buna dua ediyor Peygamber Efendimiz.

Ama devam ediyor: (*İktesebe tayyiben, ve enfaka kasden*) "Helâlinden kazanacak ve infak da edecek." Yâni müslümanlar kazandığından hayır yapıyorlar. Mâlî ibadetleri var müslümanların; sadaka veriyor, zekât veriyor. Kazancının bir kısmını başka insanların sevinmesi için, ihtiyacının gitmesi için, başka insanların hayrına kullanıyor. Bu da bizim dinimizin önemli bir yönüdür.

İslâm'da namaz, oruç gibi bedenî ibadetler olduğu gibi, zekât ve sadaka gibi mâlî ibadetler de vardır. İnsan kazancının bir kısmını infak edecek, hayra sarf edecek, hayır yollarına harcayacak, zekât, sadaka, hayır, hasenât yapacak.

Tabii, burada Peygamber Efendimiz ne buyurmuş: (*Ve enfaka kasden*) "Ölçülü bir şekilde kazancından infak ediyor, itidalli bir şekilde harcıyor." Bu infak etmek, bazan zekât ve sadakadan daha geniş bir mânâ da ihtiva eder. Yâni ailesine infak etmek, kendi evinin ihtiyaçlarına infak etmek mânâsına da gelebilir. Nafaka diyoruz ya, evin nafakası diyoruz, o mânâya da gelebilir. Yâni, kazancını israf etmeden harcaması lâzım!..

"—Hocam sana ne? Ben kazandım, istediğim gibi har vurup harman savururum! İstersem paraların uçlarını birbirlerine toplu iğne ile tuttururum, kibriti yakarım, cayır cayır paraları yakarım. Ben kazanmadım mı, sen karışamazsın!" diyemezsin.

"—Ben kazandım, işte bu şişeyi kırıyorum, bu camı kırıyorum. İstesem yeniden takarım!" diyemezsin İslâm'da...

İslâm'da zarar vermek yoktur. Eşyanın da bir korunması durumu vardır. Zarara zararla mukàbele etmek durumu yoktur ve israf yoktur. Yâni haddinden fazla yoktur. Haddinden fazla yemek yemeyecek, haddinden fazla harcamayacak, haddinden fazla, aşırı müsriflik yapmayacak. Bu mânâya da gelebilir.

Demek ki, "Helâlinden kazanan, ölçülü harcayan, mâlî ibadetlerini yapan kimseye, Peygamber Efendimiz dua etmiş oluyor.

Bu hadisin son cümlesini de okuyalım:

(*Ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hâcetihî.*) "Muhtaç olduğu, ihtiyaç içine düşeceği gün için şimdiden bir şeyler gönderen, malının fazlasını ahirete gönderen kimseye Allah rahmet etsin!"

Şimdi biliyorsunuz, biz bu dünyada yaşıyoruz, ahiret gelecek önümüzde, ileride. Bu ilerdeki ahirete şimdiden, buradan bir şeyler hazırlamamız bize emrediliyor:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ

(الحشر:١٨)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'tteku'llàh, veltenzur nefsün mâ kaddemet ligad*) "Ey insanlar Allah'tan korkun, sakının, çekinin! Ahirete dünyadan neler hazırladığınıza, neler gönderdiğinize dikkat edin, herkes dikkat etsin!" diye emir var. (Haşr, 59/18)

Ben ahirete ne gönderiyorum?.. Siz ahirete ne gönderiyorsunuz?.. Amellerimizi gönderiyoruz. İcraatımız gidiyor ahirete... Hayır yapmışsak, ahirete hayır gidiyor; kötü işler yapmışsak, ahirete kötü işler gidiyor. Onun için insanın şimdiden, ahirete neler gönderdiğine dikkat etmesi lâzım!

(*Ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hâcetihî.*) "Kazancının fazlası, geliri birikmiş, zenginlemiş; bunu ahiretteki fakirliği için, ihtiyaç duyacağı, hacet içinde olacağı gün için, şimdiden ahirete gönderen kimseye de Allah rahmetini nasib etsin!" demek ne demek oluyor?..

Yâni insan;

1. Helâl bir şekilde kazandı,

2. İtidalli bir şekilde harcadı,

3. Kazancının fazlasıyla ahirete yarayacak hayır hasenât yaptı mı; tamam...

“İşte böyle helâlinden kazanan, ölçülü harcayan ve ahiretteki muhtaç duruma düşeceği, ihtiyaç duyacağı, fakirlik çekeceği zamana, dünyadan malının, kazancının fazlasını gönderen kimseye Allah rahmetini ihsân eylesin!” diye, Peygamber Efendimiz böyle bir kişiye de dua ediyor.

Bu çerçevede şunu anlıyoruz ki, çalışmak çok güzel bir şeydir. Çalışan kimseyi Allah sever.

اَلْكَاسِبُ حَبِيبُ اللّٰهِ .

(*El-kâsibü habîbu'llàh*) [Çalışan kimse Allah'ın sevgili kuludur.] Çünkü, üretim yapıyor, bir ticaret yapıyor, iş yapıyor; kimseye muhtaç olmadan kazancını sağlıyor ve yük olmuyor. Yük olmadığı gibi, kendisi bir şey kazandığı için başkasına da faydalı duruma geliyor.

Helâlinden kazanacak, bir de harcarken müsrif olmayacak, savurup atmayacak, savurganlık yapmayacak, lüzumsuz yerlere para harcamayacak, ölçülü bir şekilde harcayacak. Zekâtını, mâlî vazifelerini yapacak. Bir de kazancının fazlasıyla, ahiretteki fakirlik ve ihtiyaç günü için, şimdiden ahirete bir şeyler gönderecek.

Biliyorsunuz ahirette, mahkeme-i kübrânın kurulduğu o Arasat meydanında, insanlar çok muhtaç duruma düşecekler, çok ihtiyaç içine düşecekler. Herkes kendisini kurtaracak çareler arayacak. "Ben ne yapıp da cennete gireyim? Ne yapabilirim, nereden ne bulup cennete girebilirim?.. Cehenneme düşmemem için ne yapmam lâzım?" diye, herkes çare arayacak, sebep araştıracak.

"—Dünyada falancada benim hakkım vardı, gidip onu alayım; mizanıma o konulsun da cehennemden kurtulayım!" filân gibi; "Alayım hakkımı da, mizanımın sevap hanesine konulsun da, ben de cennetliklerin arasına katılabileyim!" gibi, bir telâş içinde olacak.

Herkes bir ihtiyaç içinde olacak. Herkes sevap arayacak, hak arayacak, hakkını bulmağa çalışacak... Karı, koca, kardeşler, akrabalar, arkadaşlar... Hepsi birbirine düşman gibi, herkes herkesten hakkını isteyecek. Ancak müttakî kulların ahbaplığı hariç... Onlar birbirlerine cömert, birbirlerini kollayıcı, birbirlerine karşı müşfik olacaklar ahirette... O ayrı.

Herkesin ihtiyacının çok olduğu gün, işte orada ne fayda edecek insana?.. Bu dünyada iken yaptığı hayırlar fayda verecek. Bu dünyada zekât vermiş, hayır vermiş; ahirete gitmiş oluyor o... Onu ahirette karşısında bulacak ve o zamanki fakirliğinde, haceti durumunda, dünyada yaptığı hayır onun yüzünü güldürecek... Mizanına konulacak, cennete girmesine sebep olacak, cehennemden kurtulmasına sebep olacak

İşte bunu kasdederek, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Helâlinden kazanan; ölçülü, israf etmeden harcayan ve ahiretteki o çok muhtaç duruma düşeceği, mahkeme-i kübrânın kurulacağı hesap günü için şimdiden malının fazlasıyla hayır

yapıp, sevap gönderen kula, Allah rahmet eylesin... Allah rahmetini ihsân eylesin...” diyor.

Demek ki, Peygamber Efendimiz çalışanı seviyor. Çalışınca, çalışmanın sonunda elde ettiği kazancı da nasıl kullanması gerektiğini kısa sözlerle, özlü bir şekilde bize anlatıyor: İsraf etmeden harcayacağız kazancımızı... Zekâtımızı, sadakamızı vereceğiz... Ama şatafat, israf yok. Ondan sonra da, ahirette işimize yarasın diye hayır, hasenat yapacağız.

Size bu cuma konuşmamda sevgili Akra dinleyicileri, Peygamber SAS Efendimiz’in dua ettiği kimseleri, “Allah rahmetine erdirsin, Allah’ın rahmetine mazhar olun, rahmet-i Rahmân’a kavuşup yüzü gülsün!” diye dua ettiği insanları söylemiş oldum, hatırlatmış oldum. Biz de bu duaya mazhar olmaya gayret edelim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizi Peygamber Efendimiz’in sevgisine, şefaatine, hayır duasına mazhar eylesin... Ahirette yüzü gülenlerden eylesin... Cehennemden azad olup, Allah’ın lütfuyla, keremiyle cennetine dahil ettiği bahtiyar kullardan olmayı, Allah cümlemize nasib eylesin... Cümlemizi sevdiklerimizle beraber cennette Peygamber Efendimiz’e komşu eyleyip, onun cemâlini ve Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin cemâlini görmeyi, selâmına ermeyi de nasib eylesin, şu mübarek cuma günü hürmetine...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

16. 08. 1996 - AKRA

20. İLİM ÖĞRENMENİN FAZÎLETİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah-u Teàlâ Hazretleri iki cihanın hayırlarına, mutluluklarına sizleri ve cümle Ümmet-i Muhammed'i, bizleri lütfuyla, keremiyle erdirsin...

Hafta içinde çeşitli sebeplerle Anadolu'da seyahatlerimiz oluyor, biliyorsunuz. Yurt içi, yurt dışı seyahatlerimiz de olduğunu biliyorsunuz. Ben de bulunduğum yerden, nerede olduğumu bildirerek size konuşmamı yapıyorum. Bu cuma konuşmamı Bolu'dan yapıyorum. Halkımızla iç içe, onların arasında, köylerini, yaylalarını görerek gezmiş ve bilgimizi arttırmış oluyoruz.

Çünkü, hadis-i şeriflerde bildirildiğine göre:[101]

وَمَا الْتَقَى الْمُؤْمِنَانِ، قَطُّ إِلاَّ أَفَادَ اللّٰهُ أَحَدَهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ خَيْراً

(*Ve me'lteka'l-mü'minâni, kattu illâ efâda'llàhu ehadühümâ min sàhibihî hayrâ*) "İki müslüman birbiriyle karşılaşırsa, Allah mutlaka birinden ötekisini faydalandırır." Yâni, ille bilgili olan ötekisine bir şey öğretir diye bir şey yok, herkes birbirinden bir istifade ediyor, karşılıklı çeşitli istifadeler oluyor. Bazen küçük bir çocuktan insan neler öğrenir. Bazen bir küçük olaydan neler öğrenir. Bazen Allah'ın yarattığı bir mahlûkun, bir hayvanın davranışı bile neler gösterir insana, neler öğrenebilir.

Evet, Bolu'nun güzel yaylalarını, çamlık, temiz havalı yerlerini görünce, ecdadımızı hayır duayla andım, dualar eyledim. Allah râzı olsun... Onlar geldiler, bu diyarlara İslâm'ı getirdiler. Hem bu diyarların insanlarını mutlu ve bahtiyar eylediler; çünkü İslâm'la tanıştırmak, İslâm'ı öğretmek, İslâm'ı getirmek çok güzel... Hem de, kendileri aziz ve bahtiyar oldular. Ne güzel ömür geçirmişler,

---

[101] Irakî, *Tahrîc-i Ehàdîs-i İhyâ*, c.IV, s.250, no:1750.

ne kadar verimli çalışmışlar, İslâm’ı dünyanın her yerine yaymışlar. Allah râzı olsun...

Bizlere de çok güzel miras bırakmışlar, çok güzel emanet bırakmışlar, çok güzel yâdigâr ve tezkâr bırakmışlar. Nur içinde yatsınlar... Makamları âlâ olsun... Cuma günleri, insanın geçmişleri kendisinden dua beklermiş sevgili Akra dinleyicilerim, geçmişlerinizi duadan unutmayın! Benim vaazım bittikten sonra, —ben de o niyetteyim— Yâsin okuyun, Fatihalar okuyun, on birer İhlâs-ı Şerif’ler okuyun! Geçmişlerinizi hayır ile yâd edin!

Çok çalışmışlar, çok güzel çalışmışlar, çok hayırlar bırakmışlar. Biz de onları görünce seviniyoruz. Allah bu diyarları bizim kusurlarımızdan, günahlarımızdan, hatalarımızdan, yanlışlıklarımızdan dolayı bize kızıp da bizim elimizden almasın... Belâ musibet yağdırmasın, bizi cezalandırmasın... Allah bizi yolunda dàim, zikrinde kàim eylesin... Sevdiği amelleri yapmağa muvaffak eylesin...

Bunları böyle niçin düşündüğümü soracak olursanız; halkımızın %99’u müslümandır, biliyorsunuz. Hepimizin istatistik, ihsâiyât ilminden bildiğimiz bir husus bu. El-hamdü lillâh müslümanları en yoğun, en kesif olan ülkelerden biriyiz. Hepimiz çok şükür müslümanız. Bir kısım ahâli, %1 kadar ahâli bundan önceki peygamberlerin, kitapların yolunda; yâni Yahudi veya hristiyan...

Tabii onlara da çeşitli zamanlarda ihtar ediyorum:

“—Siz ehl-i kitapsınız; kendisine Allah’ın peygamber gönderdiği, kitap indirdiği kavimsiniz. İslâm sizi öteki insanlardan ayırıyor. Siz imanı tatmış, tanımış insanlarsınız. Allah-u Teàlâ Hazretleri, sizin peygamberinizden sonra, ahir zaman peygamberi Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz’i göndermiş, onu Habîbullah eylemiş. O sizin kitaplarınızı da, peygamberlerinizi de sevgiyle, saygıyla yâd edip bize öğretmiş. Biz, bizden önceki dinleri de, peygamberleri de, kitapları da seviyoruz. Sizin de âhiretiniz yanmasın, mahvolmayın, perişan olmayın, kâfir kalmayın; imana gelin!” diye, onlara tabii hatırlatıyoruz.

“—Mûsâ AS nasıl Allah’ın peygamberiyse, Muhammed-i Mustafâ AS’da Allah’ın peygamberi, ahir zaman peygamberi... Hem de Tevrat’ta geleceği müjdelenen peygamber.

İsâ AS nasıl Allah’ın kulu ve peygamberiyse, Muhammed-i Mustafâ AS da Allah’ın peygamberi... Siz de Allah’ın kulunu tanrı yerine koymayın, put diye karşınıza alıp tapmayın! Allah’ın kulunu kul olarak bilin! Allah’ın kulu, sevgili bir kulu, mübarek bir kulu ama siz yanlışlık yapıyorsunuz, beşere tapılmaz! O Allah’ın kulunu biz peygamber olarak biliyoruz, o nasıl Allah’ın peygamberiyse, sizin de tanıdığınız birçok peygamberler var.” diyoruz onlara...

“—Hani İbrâhim AS’ı kitaplarınızda anıyorsunuz. Adem AS’dan, Nuh AS’dan sizin kitaplarınızda da bahisler geçiyor. İşte İsa AS’da öyle bir peygamber, onların devamı. Mucizeler vermiş Allah, ne güzel mucizelerle taltif eylemiş. O da hakkı anlatmış, o da müjdeci bir peygamber. O da bizim Peygamberimiz’i, ahir zaman peygamberini çok sevdiği için, tabii bütün peygamberler kardeştir, onlar bir annenin evlatları gibi kardeştir. Sevdikleri için, ‘Ahir zaman peygamberi gelecek, Paraklit gelecek, Ahmed isminde peygamber gelecek! diye Peygamberimiz’i müjdelemiş. Hatta kitabının adı bile *İncil*, müjde demek; yâni bir peygamberin gelişini müjdelediği için... Siz de imana gelin!” diyoruz.

Demek ki, memleketimiz imanlı insanlarla büyük ölçüde dolu ama bu insanların davranışlarına baktığımız zaman; yâni, “Siz mü’minsiniz, tamam, güzel, Allah imanda dâim eylesin... İmanınız mübarek olsun... Çok sevindim, müşerref oldum, memnun oldum, mesrûr oldum, saygı duydum, çok güzel ama; acaba yaşayışınız İslâm’a uygun mu?..” diye bu %99’u müslüman olan, %1’i de ehl-i kitap olan ülkenin insanlarına baktığımız zaman, yâni hepsi Allah’ı tanıyan insanlar. Hepsi Allah’a gönül vermiş, hepsi Allah’ın kulu olduğunu bilen insanlar. Bunlara baktığımız zaman, tabii çeşitli kusurlar görüyoruz. Bu hataların, kusurların, günahları işlemek gafletinin en büyük sebebi cahilliktir; yâni ilim öğrenmemektir, İslâm’ı bilmemektir.

Onun için, bu konuşmamda sevgili Akra dinleyicileri size birkaç yaygın kusurumuzu işaret eden ve ondan kurtulmamız için

bize bir ikaz olacak olan, içimizi yakıp düzelmemize sebep olacak olan hadis-i şerifleri okumak istiyorum.

Biliyorsunuz, memleketimizde maalesef içki çok içiliyor. Bazı ülkeleri söylüyorlar, benim bu gezdiğim kasabalar, şehirler içinde söylendi, yâni içkinin en çok tüketildiği yerlerdendir diye. Tabii benim yüreğim yandı. Yüreğim cız diye kavruldu, üzüldüm. Çok içki içiliyor, halbuki içki haram...

"—Acaba içinde alkol miktarı az olsa, o da haram mı?.."

O da haram... Yâni, alkollünün sarhoş edici maddesinin azlığı, çokluğu helâl durumuna getirmiyor. Hepsi haram. Az alkollüsü de, yâni birası da, şarabı da, rakısı da, votkası da, hepsi İslâm'da haram.

Ana sebebini biliyorsunuz. Tabii ana sebebini bilsek de bilmesek de, Allah'ın haramını haram olarak kabul ederiz ve o haram olan şeyi işlememeye gayret ederiz müslümanlar olarak. Ama, bunun sebebini, hikmetini söylemekte de İslâm için büyük bir şeref var, faide var. Onun için sebebini de söyleyelim:

İslâm insan aklına çok büyük önem veriyor. İslâm insanın aklını korumayı kendisine görev almış. Ben din olarak, inanç olarak akıldan yanayım, aklı korumakla vazifeliyim diye, aklı koruma vazifesini yüklenmiştir İslâm... Ve İslâm'ın korumak istediği beş büyük önemli unsurdan, husustan birisi de akıldır. İslâm aklı korumak için çalışan, ahkâmını ona göre ayarlamış olan, içinde aklı koruyucu pek çok hükümler olan bir inanç sistemi. El-hamdü lillâh, iftihar ediyoruz.

İçki içtiği zaman insanın aklı gidiyor, kontrolü gidiyor, vücudunu kontrol edemez duruma geliyor, hareketlerini kontrol edemez duruma geliyor; yalpalıyor, yıkılıyor, çamura düşüyor, çeşit çeşit hatalı şeyler yapıyor. Arabayı alkollü kullanıyorsa, hem kendi arabasını mahvediyor, hem başka çarptığı insanları veya araçları mahvediyor. Büyük zararlar meydana geliyor.

Yâni içki sonuç itibariyle insanın sıhhatine de zararlı, karaciğerini mahvediyor, siroz ediyor. İnsan, genç yaşında karaciğeri telef olmuş olduğu için, mahvolmuş olduğu için, ölüyor. Yâni böyle içkiye alışıp da sıhhatli kalmış insan yok. Hepsi maalesef Allah'ın kendilerine emanet olarak verilmiş olan vücudunu da yıpratmış oluyorlar, kötü durumda oluyorlar. İslâm

vücudu da korumayı esas aldığından, aklı da korumayı esas aldığından, içki içilmeyecek diye Allah-u Teàlâ Hazretleri emir indirmiş; içkinin içilmemesi lâzım!..

Bir kasabaya gidiyoruz... İsmini söylemeyeyim de, kasaba gıybeti yapmış olmayalım cuma sohbetinde. Ama siz çevrenizdeki insanlara bakabilirsiniz, her şehirde var çünkü... Birahaneler var, içki içilen yerler var, içki satılan dükkânlar var, içki içilen evler var... Hiç bir şey olmasa, böyle topluca içki içilen bir yer olmasa bile, millet içki içiyor maalesef... Yüzde doksan dokuzu müslüman olan millet, maalesef tepeden tırnağa, büyükten küçüğe, münevverden câhile, okumuştan çobana kadar maalesef çeşit çeşit içki içiyorlar.

Çıraklar öğle tatilinde sandöviçle bira içiyor, o zamandan alışıyor. Ondan sonra da tabii bir daha toparlayamıyor, hayatı boyunca onun zararını çekecek.

Şimdi bu içkiyi Allah, insan vücudunu korumak için, insan aklını korumak için, aklın gitmesinden meydana gelecek zararları önleyip insanlar rahat etsin diye yâni insanların hayrına, faydasına, Allah-u Teàlâ Hazretleri o hikmetle haram eylemiş. Tabii biz Allah'a her emrinin sebebini, hikmetini sormak durumunda da değiliz, anlarız araştırdığımız zaman... Domuz eti niçin haram acaba?.. İncelersin, anlarsın.

Almanya'da bir Alman doktor incelemiş, radyoda bir hafta domuz etinin aleyhinde program yapmış. Bir hafta domuz etinin zararlarını anlatmış. Müslüman da değil, Alman... Yâni, domuz eti yiyen bir kavimden. E domuz eti neden zararlı, anlamış incelediği zaman.

İçki neden zararlı?.. Herkes söylüyor bunu. Gülhane Akademisi'nden bir asker profesör, biranın zararları üzerine bir konferans vermiş geçenlerde... İşte askeri akademi, hem de profesör olmuş, yüksek rütbeli bir asker, belki albay, belki general. Generaldi galiba...

İşte içki zararlı, zararlı olduğu için yasak... Pekiyi, bu yasağı millet dinlemedi, yaptı. Ne olur?.. Bazen kırmızı ışıkta geçiyor trafikte, ne oluyor?.. Kaza oluyor, çarpışıyor, burun buruna çarpışıyorlar veya yayaya çarpıyorlar. Sürat tahdidini dinlemiyor,

ne oluyor?.. Milyonlarca lira, milyonlarca zarar, büyük zararlar ortaya çıkıyor. Yâni, yasak iyi bir şeyin sağlanması için konulmuşsa, çiğnendiği zaman büyük zararlar ortaya çıkıyor.

a. Sarhoşken Namazı Geçirmenin Cezası

Şimdi Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan, Ahmed ibn-i Hanbel'in ve Beyhakî'nin rivâyet ettiği bir hadis-i şerifi okumak istiyorum. Ahmed ibn-i Hanbel biliyorsunuz Hanbelî mezhebinin kurucusu, büyük imamlardan, çok büyük hadis alimlerinden birisi. Allah şefaatine erdirsin o mübareklerin... Cennette bize göstersin, yanlarında komşu olmayı nasib etsin... Dünyada rivâyet ettikleri hadisleri onların adını anarak okuduğumuz gibi, ahirette de yüz yüze buluşup dostluk yapmayı nasib eylesin cennette... Peygamber Efendimiz SAS ne buyurmuş, onun rivâyet ettiği hadis-i şerife göre...

Abdullah ibn-i Amr ibni'l-As da biliyorsunuz, Mısır'ı fetheden Amr ibni'l-As'ın oğlu. Tabii bunlar sahabe-i kirâmdan. Oğlu da, babası da sahabe, *radıya'llàhu anhümâ...* Oğlu Abdullah, biliyorsunuz dört tane meşhur Abdullah'tan birisi. *Abâdile-i Erbaa*'dan, yâni dört Abdullah'lardan bir tanesi. Alim, àbid, mübarek kimseler. Allah onlarla da bizi buluştursun Firdevs-i A'lâsında...

Onun rivâyet ettiği hadis-i şerife göre, içki hakkında SAS Efendimiz ne buyurmuş, beraberce dinleyelim sevgili Akra dinleyicileri:[102]

مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ سُكْرًا مَرَّةً وَاحِدَةً، فَكَأَنَّمَا كَانَتْ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا فَسُلِبَهَا؛ وَ مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ سُكْرًا أَرْبَعَ مَرَّاتٍ، كَانَ حَقًّا

[102] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.178, no:6659; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.162, no:7233; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.266; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.8, no:5582; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.1, s.389, no:1699; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.361, no:13236; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.107, no:8181; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.145, no:21740]

عَلَى اللّٰهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ . قِيلَ: وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ ؟

قَالَ: عُصَارَةُ أَهْلِ جَهَنَّمَ (حم. ك. ق. عن ابن عمرو)

RE. 412/7 (*Men tereke's-salâte sekeren merreten vâhideten, fekeennemâ kânet lehü'd-dünyâ ve mâ aleyhâ fesülibehâ, ve men tereke's-salâte erbaa merrâtin sekeren kâne hakkan ale'llàhi en yeskıyehû min tîneti'l-habâl. Kîle: Ve mâ tînetü'l-habâl? Kàle: Usàratü ehli cehennem.*)

Tabii, insan sarhoşken vazifelerini yapamıyor, ibadetlerini de yapamıyor, namaz kılamıyor... Sarhoşken de namaz kılmaya gelenler olmuş eski devirde. Hatta imamlık yapıp, "*Allàhu ekber!*" deyip, cemaatin önüne geçip imamlık yaparken, sarhoşluğundan dolayı ayetleri yanlış okuyup, mânâyı berbat edip namazı ifsad edenler olunca, içkili iken namaz kılmanın yasaklığına dair ayetler inmiş, biliyorsunuz. Ayetlerin inişi sıra ile. İçkinin zararlı olduğu bildiriliyor, ondan sonra kesin olarak yasaklanıyor:

لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارٰى (النساء:٤٣)

(*Lâ takrabü's-salâte ve entüm sükârâ*) "Sarhoşken namaza yaklaşmayın!" (Nisâ, 4/43) buyruluyor.

Böyle akıl başta yokken Allah'ın divânına çıkılır mı?.. Böyle derbeder, sarhoşken, perişanken, yüksek mevkî makam sahibinin yanına bile gidilmez. Tabii namaza gelmeyin diye de emir var.

(*Men tereke's-salâte sekeren*) "Sarhoş iken, kim sarhoş olduğu için namazı terk ederse... Ne kadar?.. (*Merreten vâhideten*) Bir defa sarhoşum diye, sarhoş olduğu için namazı kılmadı, kaçırdı. Bayıldı, ayıldı, sarhoşluğu devam ettiğinden namazı kılmadı. Bir kere sarhoş olduğu için, bir defalık namazı terk ederse bir kimse, ne olur?.. (*Fekeennemâ kânet lehü'd-dünyâ ve mâ aleyhâ*) Sanki bütün dünya onunmuş ve bütün dünyanın üzerindeki mülkler, mallar, zenginlikler, güzellikler onunmuş da, (*fesülibehâ*) bunların hepsini kaybetmiş, bunların hepsi onun elinden alınmış da, bütün bu zenginlikleri kaybetmiş gibi olur."

Sarhoşluk sebebiyle bir defa namazı terk eden bir insan, ne olmuş olur?.. Dünyaları kaybetmiş olur. Dünyanın bütün malı, mülkü, varlığı, zenginliği, insanlarıyla, tarlalarıyla, bağları, bahçeleri, meyvaları, ağaçları, yaylaları, dağları ovaları, deniz kenarları, adaları... Düşünün, yâni gözünüzün önüne getirin dünyanın beğendiniz güzel yerlerini, eşsiz emsalsiz güzellikteki koyları, sahilleri... Buralarda bir köşkü olsa insan bayram ediyor. Bütün bunların hepsine sahipmiş de, bunların hepsini birden elinden almışlar, bunlardan mahrum kalmış, bunlar elinden kaçmış, gitmiş gibi olur; insan bir defa sarhoşluk sebebiyle namazı terk ederse...

(*Ve men tereke's-salâte erbaa merrâtin*) "Bir kimse namazı dört defa terk ederse... Dört defa sarhoşluktan dolayı namaz kılamadı, namaz kaçtı. (*Kâne hakkan ale'llàhi en yaskiyehû min tîneti'l-habâl*) Allah'ın ona ceza olarak, cehennemin *habâl* çamurundan içirmesi gerekli olur artık... Allah ona ceza olarak cehennemin *habâl* çamurundan içirir, içirmesi Allah'a hak olur." Ceza olarak, Allah ona o cehennemin *habâl* çamurunu, sulu çamurunu içirecek. Dört defa namazı sen sarhoşluk sebebiyle terk ettin diye.

(*Kîle: Ve mâ tînetü'l-habâl*) Tabii Peygamber Efendimiz, geçtiğimiz konuşmalarımda da söylemiştim, kelime hazinesi çok zengin bir kimseydi. Peygamber Efendimiz'in dilinde nice nice kelimeler vardı. Biliyorsunuz bir insanın dil bilgisi, kelime bilgisi, ne kadar çok kelime biliyorsa, onun kültürünün çok çok daha yüksek olduğunu gösterir. İnsanların hakîkî irfanları, bilgileri, ilimleri, kelimeleri çok bilmesiyle, kelime hazinelerinin zenginliğiyle ölçülür.

Efendimiz birçok kelime kullanırdı da, sahabe, etrafında dinleyenler onu bilmezdi. "Bu ne demek?.. Bu ne demek?" diye sorarlardı anlamak için, izah etmesi için.

(*Ve mâ tînetü'l-habâl*)*"Tînetü'l-habâl* ne demek?" diye sordular. Yâni, *tînet* çamur demek de, "*Habâl* çamuru ne demek yâ Rasûlallah?" diye sordular.

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz de buyurdu ki:

(*Usàratü ehli cehennem*) "Cehennem ehlinin vücutlarından çıkan usâreler." Yâni cehennem ehli cehenneme atılıyor, ceza görüyor, cayır cayır yanıyor. Kanlar, irinler, yaralar, o

yanıklardan dökülen pis salgılar, yerlere akan şeyler... Bunların hepsi cehennemde çamurlaşıyor. Bütün bu cehennem ehli içinde, azab gören insanların kanları, irinleri, pislikleri çamura karışıyor, bir sulu çamur oluyor. Allah bundan içirir. “O sarhoşluk sebebiyle, dört namazı kılmayan kimseye Allah bunu içirir.” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Ben bunu, bu hadis-i şerifi hatırlatıyorum sevgili dinleyiciler. Tabii ümit ediyorum, hüsn-ü zan ediyorum; benim dinleyicilerimin arasında içki günahını işleyen kimse yoktur. Yâni dinleyicilerimin hepsi namazlı, ibadetine düşkün, tertemiz, vazifelerini güzel yapan müslüman kimseler diye hüsn-ü zan ediyorum ama içimden de bir ses geliyor ki, bazıları bunların arada kaçamak yapıyordur; bira içiyordur, içki içiyordur...

Hatta bazı garip insanlar var maalesef, diyorlar ki:

“—Şöyle bir kadehçik atıversem sarhoş olmadan, olmaz mı?..”

Olmaz! Çoğu haram olan şeyin azı da, zerresi de, damlası da haramdır, o da olmaz.

“—Sarhoş olmayacak kadar içsem olmaz mı?..”

Hayır, olmaz! İçkiyi hiç içmeyecek, ağzına koymayacak. Üstüne damlasa, yıkaması lâzım! Pistir, necistir içki...

İşte bazı kimseler biliyor veya bildiği halde, bilse de bırakamadığı için, hem müslüman, hem içkili olabiliyor. Böylelerinin de olabileceğini tahmin edebiliyorum. Belki sevgili dinleyiciler, akrabanız içinde böyleleri vardır. Belki gençler kaçamak yapıyorlardır annesinden, babasından habersiz... Onun için, bu hadis-i şerifi bilsinler diye okuyorum.

Siz de etrafınıza anlatacaksınız. Tabii biz konuşmamızı hadis kitabından hadis-i şerifi okuyup anlatıyoruz. Bu da böyle Akra radyolarımız vasıtasıyla bütün dünyanın fezâsına yayılıyor. Her yerden radyosunu açan bunu dinliyor. Bu bir yayılma, çok güzel bir yayılma... Tabii çok büyük bir nimet, Allah’a hamd ü senâlar olsun... Çok şükür, Allah bize bu imkânı verdi. Norveç’ten Orta Asya’ya kadar, Suudî Arabistan’dan Afrika’ya kadar, Türkiye’nin her yerinden; çanak anteni varsa kendisi, çanak anteni yok da o şehre, o kasabaya yansıtıcı konmuşsa, normal radyosuyla benim konuşmalarım dinleniyor. Bu bir yayılma, çok güzel bir şey...

Ama bir de siz sevgili, değerli, muhterem dinleyicilerim, bunu duydunuz; duyduğunuzu siz anlatırsanız, bu ikinci bir yayılma olur. Yâni, yayılmadan sonra ikinci bir yayılma... Düşünün ki, siz beni dinlediniz; şu kadar sayınız var, yüz binlerce, milyonlarca insan, dinlediniz. Siz birer kişiye anlatırsanız, bir kişiye anlattığınızı düşünelim; o zaman bu hadis-i şerif yüzde yüz, misli misline bir kat daha fazla insana anlatılmış olacak. On kişiye anlatırsanız, on misli anlatılmış olacak. Yâni herkes on kişiye anlatsa, yüz kişiye anlatsa belki dünyada herkes duymuş olabilir. Onun için siz de anlatacaksınız.

Tabii bildiği bir şeyi insan kendisi uygulayacak. Bir de insan:

"—Hiç içki içmiyorum Hocam, bana bu hadis-i şerifin faydası ne?

Günahı bilmek de güzel! Yâni neyin günah olduğunu bildi mi insan, bu da güzel. Şerrin ne olduğunu, günahın ne olduğunu bilen ondan sakınır.

مَنْ لاَ يَعْرِفُ الشَّرَّ يَقَعُ فِيهِ

(*Men lâ ya'rifü'ş-şerra yakau fîhî*) "Şerrin ne olduğunu bilmeyen, günahın ne olduğunu bilmeyen, düşer içine..." Hani, önünde çukur olduğunu bilmeyen bir insanın, karanlıkta yürürken pattadak derin bir çukura, kanala, bir hendeğe düştüğünü düşünün, göz önüne getirin! Bilmeyince düşer insan...

Onun için, şerri de bilmesi lâzım müslümanın; düşmemek için bilmesi lâzım! Hayrı da bilmesi lâzım; işlemek için, yapmak için bilmesi lâzım!..

Onun için, şimdi bunu söylüyorum, dinleyiciler dinliyorlar, Allah râzı olsun... Dinlemek de sevap, söylemek de sevap... Bir de siz birkaç kişiye, etrafınıza anlatırsanız; komşularınıza, yakınlarınıza, bu işi maalesef yaptığını bildiğiniz kimselere anlatırsanız; Peygamber Efendimiz'in nasihati herkesin kulağına gitmiş olur. Yâni, düşünün içkinin ne kadar cezaları var, başına ne kadar cezalar geliyor içki içen bir insanın...

Tabii içkiyle ilgili pek çok ayetler var, hadisler var. Ben sadece içki konusu üzerinde durmak istemiyorum. Yalnız, içki konusunu anlatmamın sebebi, gezdiğim yerlerde içkinin çok içildiğini duymam; bir... İkincisi de; bunun temeli, içki içmenin temeli, netice itibariyle, içkinin cezasının ne kadar çok olduğunu bilmemekten kaynaklanıyor. Bir müslüman, içki içeni Allah affeder diye düşünüyordur. Biraz da sarhoşların böyle tatlı, sevimli felsefeleri vardır; derbederlikleri, böyle aldırmazlıkları vardır, "Canım ne olacak..." filan tarzında. Ağızlarını açarlar, kendilerini teselli edecek konuşmalar filan yaparlar.

Ben, bilirse, yapmayacağını tahmin ediyorum. Zaten Peygamber Efendimiz niçin söylüyor bu nasihatları? Nasihatlar niçindir?.. Dinlensin ve uygulansın, o nasihatlardan mütenebbih olsun dinleyen, uyansın, hatasını bıraksın diyedir. Onun için, ana temel bilmemek oluyor. Bilse, veya bu işin ne kadar fena olduğu çok canlı bir şekilde anlatılsa; yapmayacak.

Meselâ ben sigara içmenin de çok karşısındayım. Ben hem çevreciyim. Yeşiller diyorlar, hani yeşili seven bir insanım. Hem Yeşilaycıyım, sigaranın da, içkinin de karşısındayım küçüklüğümden beri. O cemiyetlerde üye de oldum. Sigara da çok zararlı... Ama bu sigara zararlı dediğin zaman gülüyor. Doktor sigara zararlı diyor, ondan sonra kendisi yakıyor bir tane. Sigaranın zararlarını canlı bir şekilde anlattığınız zaman, ben bazı sebeplerle duyduğum bazı şeyleri, sigarayla ilgili, canlı olarak anlattığım zaman bakıyorum tesiri oluyor.

Onun için, böyle canlı canlı anlatılırsa; ilim canlı canlı, güzel, tesirli bir şekilde söylenirse tesir eder, engellenir iş diye düşünüyorum. Şimdi burada onun için ilimle ilgili bir hadis-i şerif de okumak istiyorum.

b. İlim Öğreneni Allah Affeder

Bu hadis-i şerifi çok eskilerde okumuştuk ama burada işin temeli cahillik olduğundan, ilim öğrenmemiz gerektiğinden, bir kere daha okumak istiyorum. Bu hadis-i şerifi Hazret-i Ali Efendimiz RA ve KV rivayet etmiş. Başımızın tâcı, Allah'ın arslanı, Hazret-i Ali Efendimiz rivâyet etmiş bu hadis-i şerifi.

Tabii bir hadis-i şerifi Hazret-i Ali RA rivayet edince, benim hoşuma gidiyor. Çünkü bizim Alevî kardeşlerimiz var. Türkiye'de bir çok Alevî kardeşlerimiz var. Sünnîlerle Alevîleri de düşman edip, birbirleriyle çatıştırmak istiyor dış güçler:

"—İkisi birbirine kapışsın, kavga etsinler, yaksınlar, yıksınlar, öldürsünler, vursunlar, kırsınlar; o zaman biz de Türkiye'yi ele geçirelim, parçalayalım! Türkiye'de ayrılık tohumlarını nasıl atarız, insanları birbirlerine nasıl düşürürüz?.. Haydi Alevîliği, Sünnîliği kışkırtalım!" filan diyorlar.

Ben de bununla mücadele ediyorum. Ben Hazret-i Ali Efendimiz'in evlâdından bir kimse olarak, onu seven, hem de tarikat yönünden onun da yanında olan bir kimse olarak, bunu da anlatmak istiyorum. Hazret-i Ali Efendimiz'i tanıtmak istiyorum. Yâni *Alevî*; Hazret-i Ali Efendimiz'e bağlı, onun yolunda yürüyen insan demek.

Onun için hoşuma gidiyor; Hazret-i Ali'den rivâyet olduğu zaman, özellikle onu bastıra bastıra söylüyorum. O bizim büyüğümüz, Allah'ın aslanı. Peygamber Efendimiz'in damadı, amcazâdesi... Artık söyleye söyleye bitiremeyiz. Konumuz Hazret-i Ali Efendimiz değil. Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini rivâyet etmiş, onu okuyorum:[103]

مَنْ تَعَلَّمَ حَرْفًا مِنَ الْعِلْمِ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ أَلْبَتَّةَ ؛ وَمَنْ وَالَى حَبِيبًا فِي اللهِ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ ؛ وَمَنْ نَامَ عَلَى وُضُوءٍ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ ؛ وَمَنْ نَظَرَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ ، وَمَنِ ابْتَدَأَ بِأَمْرٍ وَقَالَ بِسْمِ اللهِ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ

(الرافعي عن علي)

RE. 413/12 (*Men tealleme harfen mine'l-ilm*) "İlimden bir harf öğrenirse..." Buradaki harften maksad, a b c filan mânâsına değil,

---

[103] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.294, no:28854; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.169, no:21807.

böyle bir miktar demek oluyor. "İlimden bir harf öğrenirse insan ne olur?.. (*Gafara'llàhu lehû*) Allah onu afv u mağfiret eyler, sever; kusurlarını da siler, bağışlar, mağfiret eder."

Sonra, (*elbettete*) *Elbettete* Arapça'da mutlaka, kesinlikle demek. Türkçe'ye de girmiş bir kelime. *Elbette* kelimesi Arapça'dan girmiştir. "Mutlaka Allah onu mağfiret eder, ilimden küçük bir bölüm öğrenmişse bile..." Bakın siz şimdi ilimden bir bölüm öğrenmiş olduğunuz. İçki içenin bir defa namazı terk ettiği zaman ne cezaya uğradığını, dört defa terk ettiği zaman ne cezaya uğradığını okuduk demin. İlimden bir bölüm işte... Ha, Allah böyle öğrenen bir kimseyi mağfiret eder.

(*Ve men vâlâ habîben fî'llâh, gafara'llàhu lehû*) Tabii ben hadisin tamamını okuyayım da izahını başka zaman yaparız. "Kim Allah yolunda bir müslümanı dost edinirse, sevgili bir arkadaş edinirse; Allah onu mağfiret eder."

Bu da hatırınızda olsun. Birbirinizi sevin, birbirinizle kardeş olun ey Allah'ın kulları!.. Alevîsi, sünnîsi, Türkü, Kürdü... Hepsi kardeş. Hepsi bunların nihayet bir annenin, bir babanın çocukları, hemcinsleri...

(*Ve men nâme alâ vudùin gafara'llàhu lehû*) "Kim abdest almış bir vaziyette, abdestli olarak uyursa; Allah onu mağfiret eder."

E bunu da unutmayın, bunu her zaman söylüyorum. Gece yatarken abdest alın, iki rekat namaz kılın, abdestli uyuyun! Bakın, Allah mağfiret ediyor.

(*Ve men nazara fî vechi ahîhi gafara'llàhu lehû*) "Kim bir müslüman arkadaşının yüzüne sevgiyle, şefkatle, muhabbetle bakarsa..." Bu sevgiyle şefkatle, muhabbetle sözü yok ama, işin aslı böyle. "Sevgiyle bakarsa, (*gafara'llàhu lehû*) Allah onu mağfiret eder."

(*Ve meni'btedee bi-emrin ve kàle bi'smi'llâh, gafara'llàhu lehû*) "Kim bir yeni işe başlarken besmele çekerse, besmele çekip bir işe başlarsa; Allah onu mağfiret eder."

Görüyorsunuz Allah'ın çok büyük bir mükâfâtı olan mağfiretine nail olmak, mağfiretine ermek, Allah'ın mağfiret ettiği bir kul olmak için üç tane konuyu, yapılabilecek hususu, size

Hazret-i Ali Efendimiz'in rivâyet ettiği bu hadis-i şerifte bildirdi Peygamber Efendimiz. Bunu bir daha tekrar edelim:

"—Kim ilimden bir harf öğrenirse, Allah onu mutlaka mağfiret eder. Kim Allah yolunda bir müslümanı dost edinirse, onu severse; Allah onu mağfiret eder. Kim abdestli olarak yatar, uyursa; Allah onu mağfiret eder. Kim arkadaşının, müslüman kardeşinin yüzüne sevgiyle bakarsa; Allah onu mağfiret eder. Kim yeni bir işe başladığı zaman, besmeleyle başlarsa; Allah onu mağfiret eder."

Yâni, ilmin bakın ne kadar kıymetli olduğunu anlatmak için bu hadisi okudum ama, arkasından başka hazineler geldi. İlimden bir harf bile öğrenince, Allah onu mağfiret ediyor.

c. Gençlikte ve Yaşlılıkta Kur'an'ı Öğrenelim!

Tabii ilmin en başta geleni, ilmin kaynağı, dinimizin kaynağı, her şeyimizin aslı, esası Kur'an-ı Kerim... Onunla ilgili bir hadis-i şerif okuyacağım şimdi. Yine Hazret-i Ali Efendimiz'den. Bakın râvisi, bir kitapta Hazret-i Ali Efendimiz rivayet etmiş; başka bir kitapta da Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Bu hadis-i şerifin birkaç râvisi var, birkaç rivayeti var.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[104]

مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ فِي شَبِيبَتِهِ ، اِخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ ؛ وَمَنْ تَعَلَّمَهُ فِي كِبَرِهِ ، فَهُوَ يَتَفَلَّتُ مِنْهُ ، وَهُوَ يَعُودُ فِيهِ ، فَلَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ (خ. ك. في تاريخهما ، والمرهبي في فضل العلم ، وأبو نعيم ، هب. عد. وابن النجار عن أبي هريرة ؛ عد. عن علي)

---

[104] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.330, no:1952; Beyhakî, *Sünenü's-Sağîr*, c.I, s.543, no:989; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.47; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.829, no:2381; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.66, no:1757; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.168, no:21803.

RE. 413/9 (*Men tealleme'l-kur'âne fî şebîbetihî, ihtelata'l-kur'ânü bi-lahmihî ve demihî; ve men teallemehû fî kiberihî, fehüve yetefelletü minhü; ve hüve yeùdü fîhî, felehû ecruhû merreteyn.*)

Şimdi, Kur'an-ı Kerim'i öğreneceğiz sevgili Akra dinleyicileri. İlmin temeli Kur'an-ı Kerim. Tabii başka şeyler de var. Onları da söylemeden önce, ilk önce bunu söylemeliyim birinci olarak: İlmin temeli Kur'an-ı Kerim, Kur'an-ı Kerim'i öğreneceğiz. Genç isek de öğreneceğiz, yaşlıyken de... Çocukken de öğreneceğiz; çocukken öğrenmemişsek, ihtiyarladığımız zaman da öğreneceğiz. Başka çare yok, başka kurtuluş yok, en sevaplı yol... Yaşlı da olsak öğreneceğiz.

Geçen sabah, sabah namazını kılıyoruz bizim Çilehâne Camii'nde. Biz namazdan sonra duaya oturmuştuk. Kapıdan bir çocuk geldi, Kur'an kursunda öğrenci, genç, ay doğuyor gibi. Başına da sarık sarmış. Küçücük ama çok sevimli oluyor. Bir tane daha geldi, o da sarıklı... Bir tane daha geldi, o da sarıklı... Bir tane daha geldi, o da sarıklı... Bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha... Böylece yirmi otuz çocuk camiyi, mescidi doldurdular. Hepsi sarıklı. Bunlar Kur-an-ı Kerim öğreniyor, sarığı niye sarıyorlar?..

Ben dedim ki, geçen haftaki bir vaazımda, pazar vaazımda da söyledim:

"—Sarıkla namaz kılmanın sevabı yetmiş kat fazla. Aynı namazı sarıksız kıldığın zaman, bir sevap alıyorsun; sarıkla kıldığın zaman, yetmiş kat daha fazla sevap alıyorsun. Artık bu işe başlayalım!" demiştim. Ondan öyle sarık sarmışlar. Ne kadar güzel! Hem Kur'an öğreniyor, hem de böyle sevaplı şeyleri küçük yaşta yapıyor. Melek gibi yâni, Allah şaşırtmasın...

Büyüyünce, hani insanlar büyüdüğü zaman hayatın zelzeleli, fırtınalı devreleri de geliyor, delikanlılık çağları geliyor... Allah, büyüyünce de şaşırtmasın... O güzel, melek gibi hallerini devam ettirsin...

Şimdi bu hadis-i şerife dönelim. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men tealleme'l-kur'âne fî şebîbetihî*) "Kim Kur'an-ı Kerim'i gençliğinde, küçükken öğrenirse..." *Şebîbet, şebâbet* gençlik demek. *Şebâb* genç demek, *şâb* genç demek. "Kim küçükken, gençken Kur'an-ı Kerim'i öğrenirse..." Ne olur?.. (*İhtelata'l-kur'ânu bi-lahmihî ve demihî*) "Kur'an-ı Kerim onun etine kemiğine nüfuz eder, her tarafı Kur'an-ı Kerim'li olur, vücuduna sirâyet eder. Kur'an-ı Kerim'in nuru, bereketi, fazileti içine, dışına yayılır. Kur'an-ı Kerim vücudunun her tarafına karışır." Çok güzel bir şey!..

Demek ki, çocuklarımızı küçükten Kur'an ehli olarak yetiştirmeğe çalışmalıyız. Ne güzel yâ Rabbi şu hadis-i şerifler, şu dinimiz!.. Küçükten çocuklarımızı Kur'an-ı Kerim'i bilir şekilde yetiştireceğiz, sevgili Akra dinleyicileri! Küçükten, daha küçücükken...

(*Ve men teallemehû fî kiberihî*) Küçükken öğrenememiş, öğretmemişler, öğrenmemiş. Öksüz büyümüş, dağda büyümüş; ilmin olmadığı, öğretecek kimsenin bulunmadığı yerde büyümüş,

adam olmuş, yetişmiş, hayatta mücadele etmiş, başarmış, ev bark sahibi, çoluk çocuk sahibi, belki torun sahibi olmuş, ihtiyar... Kur'an-ı Kerim'i bilmiyordu ama, o da öğrenecek. "Kim böyle yaşlılığında Kur'an-ı Kerim'i öğrenirse, (*fehüve yetefelletü minhu*) öğreniyor da zorluk çekiyor, tökezleye tökezleye, kekeleye kekeleye; (*ve hüve yeûdü fîhî*) başına alıp tekrar söyleye söyleye, tekrar ede ede, böyle Kur'an-ı Kerim'i öğrenirse; (*felehû ecruhû merreteyni*.) o zaman ecri iki kat verilir."

Aferin, her ne sebeple gençliğinde öğrenemediyse öğrenemedi ama, şimdi yaşlılığında kekeleyerek, zorlayarak öğrenmeye çalışıyor. Azmi var, bırakmıyor, Kur'an-ı Kerim'i tekrar tekrar, dönüp dönüp okuyor. Hani başından alıyor, yanlış okudu; bir daha kelimeyi başından alıyor. Böyle döne döne, tekrar ede ede okuyunca, ecri iki kat olur. Neden?.. O kadar zorluklara rağmen Kur'an-ı Kerim'i seviyor, gene öğrenmek istiyor. İlmin öğrenme zamanı, çağı, gençliktir ama, yaşlanmış olmasına rağmen okuyor. Hatırında kalmadığı için, tekrar tekrar dönüp dönüp okuyor. Çünkü, yaşlanınca hafıza zayıflar. Ama işte Allah da onun ecrini iki kat veriyor.

O halde sevgili Akra dinleyicileri! Gençseniz Kur'an-ı Kerim'e sarılın! Böyle kanınıza, etinize Kur'an-ı Kerim'in nuru, fazîleti her tarafınıza işlesin!.. Ben şöyle biraz tatlıdan filan bahsederek anlatıyorum bazen. Hanımlar evde hamuru alırlar, şerbeti de hazırlarlar... Tavada pişirdikleri hamuru, lokmayı filan, artık tulumba tatlısı mı ne ise, onu şerbetin içine atarlar. O hamur güzelce şerbeti alır, çok güzel bir tatlı olur. Halis tereyağıyla filan yapılmışsa, sofraya oturanlar beğenir, dua ederler;

"—Aman efendim, elinize sağlık, çok güzel olmuş!" filan derler.

Ne oldu?.. Tatlı tam böyle içine girdi. İnsan çocukken Kur'an'ı ezberledi mi, böyle şerbeti tam içine kadar almış, tatsız kalmamış, güzel bir tatlı gibi olur. Etine, kanına Kur'an-ı Kerim sirayet etmiş olur.

Gençken çoluk çocuğunuza Kur'an-ı Kerim'i çok iyi öğretin! Şimdi yaz ayıdır. Yaz ayında biliyorsunuz güzel bir adet var, çocuklar yaz okullarına gidiyorlar, camiye gidiyorlar, Kur'an-ı Kerim öğreniyorlar. Güzel...

E yaşlandınız... Ümidi kesmeyin, işi bırakmayın, gevşemeyin! Yaşlının da öğrenmesi sevap...

"—E unutuyorum Hocam!"

Unutsanız da mükâfâtınız kat kat oluyor, iki kat oluyor. Kur'an-ı Kerim'i öğrenin!

Demek ki; temel ilim Kur'an-ı Kerim olduğundan bunu öğrenmekten başlayacak insan… Genç de olsa, yaşlı da olsa öğrenecek.

d. Kırk Hadis Öğrenmenin Mükâfâtı

Bir de bizim dînî ilimlerimizin kaynaklarından birisi de hadis-i şeriflerdir. Bir de hadis-i şeriflerle ilgili, ne tevafuk, bakın bu da Hazret-i Ali Efendimiz'den... Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz konuşuyor sanki, rivâyet ediyor hadis-i şerifleri... Hazret-i Ali Efendimiz'den de, Ebû Nuaym el-İsfahânî rivâyet etmiş:[105]

مَنْ تَعَلَّمَ أَرْبَعِينَ حَدِيثًا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ ، لِيُعَلِّمَ بِهِ أُمَّتِي فِي حَلاَلِهِمْ وَحَرَامِهِمْ ، حَشَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا (أبو نعيم عن علي)

RE. 413/10 (*Men tealleme erbaîne hadîsen ibtiğàe vechi'llâh, li-yuallime bihî ümmetî fî helâlihim ve harâmihim, haşerahu'llàhu yevme'l-kıyâmeti àlimâ.*)

"Kim ümmetime dinimizin helâllerini, haramlarını öğretmek için, Allah'ın rızasını kazanmak öz niyetiyle, kırk tane hadis öğrenirse; Allah onu kıyamet gününde sıradan bir insan muamelesine tâbî tutmaz. Sıradaki insanların arasından alır, alimler zümresinden haşr eder, alim muamelesi yapar. Alimlere verdiği büyük mükâfatları verir, alimler gibi ahirette itibar görür." Kırk tane hadis...

---

[105] İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1081; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.483, no:8840; Nüveyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.294, no:28853; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.166, no:21794.

Sevgili Akra dinleyicileri! Biz bir cuma vaazında, üç-dört tane hadis-i şerif izah etmiş oluyoruz. Bunlardan, demek ki devam etseniz bir senede ahirette, mahşer gününde alim olacak ve alim muamelesi görecek bir duruma gelirsiniz. Ne kadar güzel... Hem de kolay, kısa bazı hadis-i şerifler. Bilmiyorsa insan, hatırında tutamıyorsa deftere yazar. Tabii bir de banda alınıyor, ses bandına alınıyor...

Bir taksici kardeşimizle karşılaştık bu seyahatimde:

"—Hocam, ben taksi işletiyorum, kazancım oradan geliyor. Sizin sohbetlerinizi hep dinliyorum, kolay oluyor." diyor. "Teybe koyuyorum hem kendim dinliyorum, hem de yolcular dinliyorlar." diyor.

Eh insan dinleye dinleye de ezberliyor. E kırk tane hadis ezberlediği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu mahşer halkının arasından ayıracak, "Gel bakalım, sen alimlerden sayılacaksın!" diye alimlerin arasına, zümresine oturtacak.

Tabii, alimlerin mükâfatı ne ahirette muhterem kardeşlerim?.. Allah alimlere çok büyük derece verecek. Şehidlerden de üstün derece verecek alimlere... Çünkü şehid diyecek ki:

“—Yâ Rabbi ben canımı verdim. Allah yolunda çarpıştım, canımı verdim. Yâni benim derecem daha yüksek olmalı değil mi?” filan diye soruyor yâni.

Allah-u Teàlâ Hazretleri şehide diyecekmiş ki:

“—Sen canını verdin de, bu can verme nereden aklına geldi? Kim seni iknâ etti, nereden öğrendin?.. Alimden öğrendin. O halde o senden üstün... O senden önce cennete girecek.” diyecekmiş.

Yâni alimin mükâfâtı şehidden üstün. Şehid ki çok kıymetli bir insan.

Şimdi alimin bir bu mükâfâtı var, —mükâfâtları bitmez— bir de cennetin kapısında bekletilecek alim:

“—Dur, ötekiler gitsin de sen biraz bekle burada, bir sebep var!” denilecek.

Cennete girenler, öyle güzel kendi başına girdi mi, bayram edecekler, secde edecekler, şükredecekler:

“—El-hamdü lillâh, cennete girdik.” diye. Ama alime Allah-u Teàlâ Hazretleri cennetin kapısında:

“—Sen burada biraz dur, istediklerine şefaat et de onlar da cennete girsin! Haydi tanıdıklarından şefaat et bakalım! ‘Yâ Rabbi bunu da cennetine sok, bunu da cennetine sok...’ diye istediklerini söyle, onları da cennete sokayım!” diyecek.

Allah onları, cennetine bazı insanların girmesi için şefaatçi olarak da değerlendirecek. Şefaat etme salâhiyeti de verecek alimlere...

Onun için, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, bu cahillikle mücadele edelim! Hep birlikte, kendi kendimize ve çevremize yönelik olarak... Kendimiz de cahillikten kurtulalım, Kur’an-ı Kerim öğrenelim! Yaşlı olalım, genç olalım, Kur’an-ı Kerim öğrenelim! Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şeriflerini öğrenelim!..

Bazen müsamereler oluyor, toplantılar oluyor; işte yaz okulunun kapanışı, veyahut okullar arası bilgi yarışması... “Kaç hadis biliyor bakalım?” diye, İmam-Hatip okulları heyetleri arasında yarışmalar oluyor. Kırk hadis yarışması oluyor... Hah, bak ne kadar güzel! Küçücük yaşta çocuklara öğretmenleri, hocaları kırk hadis ezberletiyor, böylece alim zümresinden

haşrolmasını sağlamış oluyor. Siz de çocuklarınıza böyle bu temel bilgileri öğretin!..

Bizim İslâm'ımızın temeli Kur'an-ı Kerim'dir. Bunu öğreneceğiz; bir... İkincisi, hadis-i şeriflerdir, Peygamber Efendimiz'in mübarek sözleridir, sünnetidir. Onu öğreneceğiz; iki... Bu cahillikten kurtulacağız, bu günahları terk edeceğiz.

e. Hadis Öğrenmenin ve Öğretmenin Fazîleti

Bakın burada, Berâ' ibn-i Àzib RA'dan da bir hadis-i şerif gözümün önüne geldi. Onu da okuyuvereyim:[106]

مَنْ تَعَلَّمَ حَدِيثَيْنِ اثْنَيْنِ يَنفَعُ بِهِمَا نَفْسَهُ، وَيُعَلِّمُهُمَا غَيْرَهُ، وَيَنتَفِعُ بِهِ، كَانَ خَيْراً لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةً (الديلمي عن البراء)

RE. 413/4 (*Men tealleme hadîseyni'sneyni yenfau bihimâ nefsehû, ve yuallimühümâ gayrahû, ve yentefiu bihî —yüntefau bihî* de okunabilir— *kâne hayran lehû min ibâdeti sittîne seneh.*)

Deylemî'nin el-Berâ' ibn-i Àzib RA'den rivâyet ettiği bir hadis-i şerif. Demin kırk hadis demiştim, şimdi iki hadisle ilgili müjde var:

(*Men tealleme hadîseyni'sneyn*) "Kim iki tane hadis öğrenirse..." *İsneyn*, iki demek. *Hadiseyn,* zaten iki hadis demek. İki hadisi tekrar ediyor, yâni tereddüt olmasın diye. "İki tanecik hadis-i şerifi kim öğrenirse, (*yenfau bihimâ nefsehû*) kendisi istifade etmek için; faydalanacak, öğrenecek, uygulayacak, sevap kazanacak. (*Ve yuallimühümâ gayrahû*) Başkalarına da öğretecek, (*ve yüntefau bihî*) bu öğrettiğiyle de herkes istifade edecek, insanlar istifade edecekler. (*Kâne hayran lehû min ibâdeti*

---

[106] Suyûtî, *Miftâhu'l-Cenneh*, c.I, s.67; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VII, s.142, no:40536; Hatîb-i Bağdâdî, *Şeref-i Ashàb-ı Hadîs*, c.I, s.205, no:165; Berâ' ibn-i Àzib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.293, no:28849; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.169, no:21806.

sittîne seneh) Altmış yıllık ibadetten daha hayırlı olur, iki hadis-i şerif öğrenmesi...”

Neden?.. İşte ilim böyle gelişmiştir. Müslüman halklar böylece yetişmiştir. Hadis öğrenmek insanın ilmini, irfânını arttırıyor. Müslümanlar arasında çok büyük hayırlara vesile oluyor, yakınlaşmaya vesile oluyor. O bakımdan, iki hadisle ilgili müjdeyi de okumuş olduk. Artık iki tane mi olur, kırk tane mi olur; arttırdıkça, sevabı artacaktır insanın...

Şu cahilliği bırakalım! Halkımızın bu cahillikten kurtulması için el birliğiyle çalışalım!.. Kendimiz çalışırsak, çalışalım! Kendimiz çalışamıyorsak, çalışanlara destek olalım, yardımcı olalım! Bu cahillik bu ülkeden gitsin...

Bakın, bir içki içmenin ne kadar zararı varmış. Millet harıl harıl içki içiyor, içmemesi lâzım! Bir kere namazı sarhoşlukla terk eden, dünya kendisininmiş de her şeyiyle hepsini elden kaçırmış gibi olur. İçkiden dolayı dört defa namaz kaçıran, cehennemde *tînetü'l-habâl*, cehennem ehlinin irinleri, kanları, pisliklerinden oluşan çamurlu şeyi içirmek Allah'a hak olur, yâni onu mutlaka içirir deniliyor.

O zaman, içkiyi bırakacağız. O kadar güzel meşrubat var, meyvalar var, evde de güzelleri yapılıyor. Son derece faydalı, şifalı, vitaminli şeyler, güzel meşrubatlar yapmak mümkün. Ecdadımızın adetleri; kavun çekirdeğinden ezerek güzel meşrubat yapıyorlar, vişneyi ezerek yapıyorlar. Örfümüzde, medeniyetimizde dutlardan, vişnelerden, limonlardan, gül yapraklarından, gelinciklerden, ne kadar güzel meşrubatlar vardır.

Allah'ın helâlleri o kadar çok ki, niye insanlar gidip haramına bulaşıp saplanıyor, akıl erdirmek mümkün değil! Yâni, şeytan çok kurnaz bir mahlûk, kandırıyor herkesi... Biz de insanları doğru yola çekmeye çalışalım, doğruyu öğretmeye çalışalım!.. Allah hepimize iyilikler versin sevgili Akra dinleyicileri...

Allah-u Teàlâ Hazretleri topluca, sevdiklerimizle beraber bizi hem bu dünyada sıhhatli, sağlıklı, afiyetli, neşeli, mutlu eylesin; hem ahirette mutlu eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin... İki cihanda aziz olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

23. 08. 1996 - Bolu

21. PEYGAMBER SAS'İN HAZRET-İ ALİ'YE TAVSİYELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size konuşma yaptığım yeri de söylemeyi, siz seviyorsunuz diye haber aldım. Onun için söyleyeyim: Çanakkale'nin Edremit sahillerindeyiz. İki gündür burada çalışmalarımız var. Bir: Bizim Gümüşhànevî dergâhının çok meşhur alimlerinden bir zâtın, dün anma merasimi vardı. Bugün de Sağlık Vakfımızın doktor ekibi kardeşlerimiz, otuz-kırk kişi kadar, çevrede Allah rızası için hasta muayene edecekler, ilaç dağıtacaklar. O bakımdan bu güzel yerlerdeyiz. Hava pırıl pırıl güneşli, deniz güzel...

a. İstihàre ve İstişâre

Size burada Hazret-i Ali Efendimiz RA'dan rivâyet edilmiş olan ve Hazret-i Ali Efendimiz'e hitab eden birkaç hadis-i şerifi okumak istiyorum. Birincisine başlıyorum. Hazret-i Ali Efendimiz'den Hatîb-i Bağdâdî rivâyet eylemiş. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:[107]

يَا عَلِيُّ ، مَا خَابَ مَنِ اسْتَخَارَ ، وَلاَ نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ. يَاعَلِيُّ ، عَلَيْكَ بِالدُّلْجَةِ ، فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ مَا لاَ تُطْوَى بِالنَّهَارِ. يَا عَلِيُّ ، أُغْدُ بِاسْمِ اللهِ ، فَإِنَّ اللهَ يُبَارِكُ لأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا

(خط. عن علي)

---

[107] Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdad*, c.III, s.54, no:997; Hz. Ali RA'dan.

RE. 499/2 (*Yâ aliyyü, mâ hâbe meni'stehàr, ve lâ nedime meni'steşâr. Yâ aliy, aleyke bi'l-dulceh, feinne'l-arda tatvî bi'l-leyli mâ lâ tatvî bi'n-nehâr. Yâ aliy, üğdu bi'smi'llâh, feinna'llàhe yubârikü li-ümmetî fî bukûrihâ.*)

Üç defa "Yâ Ali!" sözü geçiyor. Ben de üç hadis okuyacağım. Bundan ayrı iki tane daha okuyacağım niyetim öyle... Şimdi bu Hazret-i Ali Efendimiz'e hitaben Peygamber Efendimiz'in tavsiyeleri nelermiş, onları size anlatmaya başlayayım.

Niçin Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili rivâyetleri ve hadis-i şerifleri seçtim?.. Biliyorsunuz Hazret-i Ali Efendimiz'i seven insanlar çok. Özellikle bazı kardeşlerimiz Alevî diye adlandırılıyor; yâni Hazret-i Ali'ye bağlı, ona mensub. Ona bağlı, ona mensub olan insanlar da sevinsin ve Hazret-i Ali Efendimiz'in nasıl hareket ettiğini, zihniyetinin, hayatının nasıl olduğunu anlasınlar diye bunları seçiyorum. Zaten, Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili konferanslar da vermiştim.

Burada Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“Yâ Ali, (*mâ hàbe meni’stehàr*) istihare yapan mahrum olmadı, hàib ve hàsir olmadı, ziyana uğramadı...”

İstihàre biliyorsunuz, bir şeyin hayırlısını istemek, aramak, taleb etmek mânâsına geliyor. Tabii insanın yapacağı işler çeşitlenince, hangisi daha hayırlı diye düşünmesi lâzım!.. Karar vermekte bazen zorlanabilir. Bu düşünme, ikisi eşit gibi görünen işlerden bir tanesini seçme tarzında olacak. Bu bazen doğrudan doğruya istihare namazı kılıp, istihare duası yapıp geceleyin uykuya yatmakla oluyor; “Allah-u Teàlâ Hazretleri rüyada hayırlı olan tarafı göstersin!” diye.

Tabii istihare duası ve istihare namazı kılıp da uykuya yatmak suretiyle uykuda Allah hayırlısını göstersin diye düşünmek de olabilir. Uyku olmadan da bir insan bir işin hayırlısını taharrî edebilir, arayabilir. Tabii, hayırlısını aramak insana çok büyük sevap kazandırır. Yâni karşısına gelmiş olan çeşitli işlerden hayırlı olanını yapmak istiyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nden hayırlısını istiyor; “Ben hayırlısını yapayım da, Allah bana sevap versin!” diye... Bu niyetinden dolayı, yaptığı işin mahiyeti, sonucu itibariyle istenildiği şeyi sağlamasa bile, niyeti iyi olduğu için büyük sevap kazanır. Her işin hayırlısını aramamız lâzım, hayırlısını istememiz lâzım! Hayırlısını versin diye de, Allah’a dua etmek lâzım!

“—Yâ Rabbi ben bazen anlayamıyorum, karar vermekte zorlanıyorum, güçlük çekiyorum, sen bana hayırlısını nasib et, ben senin kaderine razıyım.” demek lâzım!

“İstihare eden hàib ve hàsir olmadı.” *Hàib* ve *hàsir*; yâni yaptığı işte pişman, perişan, sonucu ters durumla karşılaşmaz mânâsına geliyor, rüsvâ, perişan olmak mânâsına geliyor. İstihare eden böyle pişman ve perişan olmaz, hàib ve hàsir olmaz diyor Peygamber Efendimiz. O halde istihare etmeliyiz, hayırlısını aramalıyız.

Arkasından bir cümle daha var: (*Ve lâ nedime men isteşâr*) “İstişâre eden de hiç pişman olmaz.” *Nedime*; *nedâmet* masdarından geliyor. İstişare eden insan nedâmet duymaz.

Şimdi demek ki, bir istihare var, bir istişare var... *İstişare*; o işi iyi bilen kimlerdir diye düşünüp, o kimselere gidip o yapacağı işi

sormak. Yâni "Ben şöyle bir iş yapmak istiyorum, sizin bu husustaki görüşünüz nedir?" diye.

Biliyorsunuz padişahlar bile divanlarını toplarlardı; vezirler, sadrazamlar, şeyhülislâmlar...

"—Düşmanla şimdi savaşacağız, nasıl savaşalım, nereye doğru gidelim, nasıl cephe alalım?" diye hepsiyle istişare ederdi. Bu işte insanlarla, bilen, umur görmüş tecrübeli insanlara, ehline, erbâbına işi sormak. Bu istişare etmek, meşveret yapmak, danışmak mânâsına geliyor. Danışan kimse, böyle iyi bilen insanlara soran kimse, pişman olmaz. Şûrâyı, meşveret yapmayı Allah emrettiğinden, buna Allah bereket de verir.

Peygamber Efendimiz'e bile emretmiş:

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ (آل عمران: ١٥٩)

(*Ve şâvirhüm fi'l-emr*) "Sen peygambersin ama, yine de müslümanlarla istişare et, danış!" (Al-i İmran, 3/159) Ki, bu adet olsun! Peygamber SAS böyle yaptı diye, Ümmet-i Muhammed de böyle yapa gelsin diye, Allah istişareyi Peygamber Efendimiz'e bile tavsiye ediyor. Neden Peygamber Efendimiz'e bile diyorum?.. Ona Allah vahiyle her şeyi gösterdiği halde, yine danışarak yapma usûlünü yerleştirmek bakımından, Peygamber Efendimiz'e istişâreyi tavsiye ediyor.

Onun için, biliyorsunuz bakanlıklarda da müsteşâr vardır. *Müsteşâr* nedir?.. Oranın daimî, o bakanlıkta her şeyi en iyi bilen, en yüksek şahsiyeti demektir. Bakanlar politik makam olduğu için, siyâsî makam olduğu için geliyorlar, gidiyorlar... Belki bazen Milli Eğitim Bakanlığı'nın başına bir doktor gelebiliyor, bir general gelebiliyor. Geldiği gibi, geçmiş yıllarda hatırladığınız gibi. Ama müsteşârlar o meslekte yetişmiş, o işi çok iyi bilen insanlar oluyor. Ona danışıldığı zaman, onlar işin doğru düzgün yapılmasında yardımcı oluyorlar. Demek ki bakanlıklarda bile var.

İnsan şahsen kendi herhangi bir atılım, herhangi bir iş yapacağı zaman, bu iş dinî bir iş de olabilir, dünya işi de olabilir; evlilik de olabilir, dükkân açmak da olabilir... Herhangi bir teşebbüsünde, o işi iyi bildiğini tahmin ettiği kimselere danışacak,

istişare yapacak, meşveret yapacak. Bu kelimeleri biliyorsunuz, şûrâ kelimesini biliyorsunuz.

Bir de *istihare* var; hayırlı olanı düşünmek, araştırmak... Bu şahsen de olur, “Acaba hangisi daha hayırlı?” diye düşünür. Bir de özel istihare namazı kılıp, özel istihare duasını yapıp, *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm* diyerek uykuya yatıp, uykuda “Allah bana hayırlısını göstersin.” diye olabilir. Bu hadis-i şerifte var.

Acaba istihare mi önemlidir, istişare mi önemlidir?.. Büyüklerimiz, evliyâullah büyüklerimiz, alimlerimiz, “İstişare daha önemlidir.” demiş. Yâni yaşayan insanlarla oturup, kalkıp, konuşmak daha iyidir. Tabii bunların arasında din alimleri, müftü efendiler, bilginler de olur.

Neden?.. Çünkü rüya esrarengizdir. İnsanlar niçin rüya görüyor?.. Çeşitli sebeplerden görebiliyor. Bazen nefsânî rüya görür. Yâni, aç yattığı zaman yemek gördüğü gibi, arzuları rüyasına akseder. Bazen şeytânî rüya görür. Şeytan insanı üzmek için, sapıtmak, şaşırtmak için rüyasına girer. O da birtakım böyle korkunç rüyalar olur. Bazen rahmânî olur, bazen melekler tarafından ilham olunur.

Bir de rüyanın asıl mânâsını, doğrudan doğruya herkes anlayamıyor, kavrayamıyor. Kur'an-ı Kerim'de biliyorsunuz Yusuf AS zindandayken arkadaşı diyor ki:

“—Ben bir rüya gördüm.”

“—Nasıl rüya gördün?”

“—İşte başımın üstünde bir tepsi taşıyormuşum. Tepsinin içinde de ekmekler varmış. Kuşlar konmuş, tepsiden o ekmekleri yiyor.”

Şimdi tabii, böyle bir rüyayı siz duysanız ne mânâ çıkartırsınız ondan?.. “Başının üstünde tepsi, güzel... Ekmek var, bereketli... Kuşlar yiyor, oh ne güzel hayır hasenât oluyor.” filan gibi... Yâni, her insan rüyanın olaylarının yorumlamasını bir türlü yapar. Ama Yusuf AS diyor ki:

“—Sen asılacaksın, öldürüleceksin ve başının etini kuşlar yiyecek.” diyor ve öyle oluyor sonradan.

Yâni, rüyanın anlaşılması da zor olduğundan, rüyanın yorulması, tabiri de zor olduğundan, istişare daha önde geliyor.

b. İşe Erken Başlamak

Peygamber Efendimiz:

"—Ey Ali istihare eden hàib ve hàsir, pişman ve perişan olmadı. İstişare eden de, sonunda hiç nedâmet duymaz. İyi olur. Hem Allah sevap verir bu gibi davranışlara, hem de işin sonu isabetli olur. Çünkü bu usulle yapılmış oluyor, danışılarak yapılmış oluyor." buyurmuştu. Bu tamam.

Aynı hadis-i şerifin devamında buyurmuş ki:

يَاعَلِيُّ ، عَلَيْكَ بِالدُّلْجَةِ ، فَإِنَّ الأَرْضَ تَطْوِي بِاللَّيْلِ مَا لاَ تَطْوِي بِالنَّهَارِ.

(*Yâ aliy, aleyke bi'l-dülceh*) "Sana gecenin son zamanını tavsiye ederim ey Ali! (*Feinne'l-arda tatvî bi'l-leyli mâ lâ tatvî bi'n-nehâr*) Çünkü yeryüzü gündüzleyin katlanmadığı kadar geceleyin rahatça, fazla bir şeklide katlanabilir."

Buradan anlaşılıyor ki, Hazret-i Ali Efendimiz'e verilen vazife yolculukmuş. Belki askerî bir yolculuk, belki emrinde askerler var... Peygamber Efendimiz askerleri gönderirken nasihat ederdi, hatta uğurlardı. Yaya olarak yürürdü, dua ederek uğurlardı. Ne demiş oluyor Peygamber Efendimiz Hazret-i Ali RA Efendimiz'e:

"—Gecenin sonuna doğru istifade et, o vakitte yürü, git!" diyor.

Neden?.. Gecenin ilk vaktinde insan uykulu olur, yorgun olur gündüzkü faaliyetlerinden... Uyusun, tamam. Gecenin son vakti, buna *dülce* derler Arapça'da. *Dülce* zamanında, yâni seher vakti gibi gecenin son zamanlarında, daha imsak kesilmeden önce. Hava hem serindir o diyarlarda, hem de insan kimseye görünmeden seyahat eder, karanlıktır da ortalık, gecedir çünkü. "Geceyi tavsiye ederim sana yâ Ali!" diyor.

Biliyorsunuz, o vakitlerde ibadet etmek de sevaptır. Ama zaten bir insan Peygamber Efendimiz'in emriyle bir sefere çıkmışsa,

attığı her adımda nice sevaplar kazanıyor tabii. "Sana gecenin sonunda yürümeyi tavsiye ederim, çünkü geceleyin daha iyi yürünür." demiş oluyor.

"Yeryüzü geceleyin katlanır, gündüz katlanmadığı kadar çok mükemmel bir şekilde katlanır geceleyin." Yâni, yol alınabilir demek istiyor. Onun için gece yolculuğunu tavsiye ediyor. Serin, güneş daha çıkmamış, etraf cayır cayır yanmıyor, ordu görünmüyor, sessizce karanlıkta gidiyor.

يَا عَلِيُّ ، أُغْدُ بِاسْمِ اللهِ ، فَإِنَّ اللهَ يُبَارِكُ لأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا .

(*Yâ aliy, üğdu bi'smi'llâh*) "Ey Ali, *Bi'smi'llâh* ile erkenden yolculuğa git!" "Haydi bakalım yolun açık olsun!" demiş gibi oluyor Peygamber Efendimiz. Bir de tabii *gudüv* ve *âsâl* var, bunlar zaman isimleri. Gudüv erken vakit demek. "Erken, *Bismillâh* diyerek, Allah'ın ismiyle erken hareket et yâ Ali!" diye, onu da tavsiye ediyor.

(*Feinna'llâhe yübârikü li-ümmetî fî bukûrihâ*) Çünkü Rabbin, Allah-u Teàlâ Hazretleri erken vakitleri ümmetime bereketli kılmıştır." Yâni, günün erken vakti müslüman için önemlidir. Erken vaktinde iş yapmaya bakmalıdır, dükkanını açmaya bakmalıdır, işini yürütmeğe bakmalıdır, dersini çalışmağa bakmalıdır. Hanım erkenden ev işlerini yapıp bitirmelidir. Erkenden bitirdi mi, tamam, ondan sonra rahat eder. Erken vaktinde bereket vardır.

Onun için, biz müslümanların günlük programlarında, günlük yaşamlarında, sabah namazında kalkma vardır. Sabah namazından sonra işrak vaktine kadar, güneş daha yeni doğarken, dualar ederek, tesbihler çekerek, ibadet ederek vakti değerlendirmek, Allah'a böyle iltica ederek, niyaz ederek güne başlamak vardır, adet böyledir, Efendimiz'in adeti böyledir.

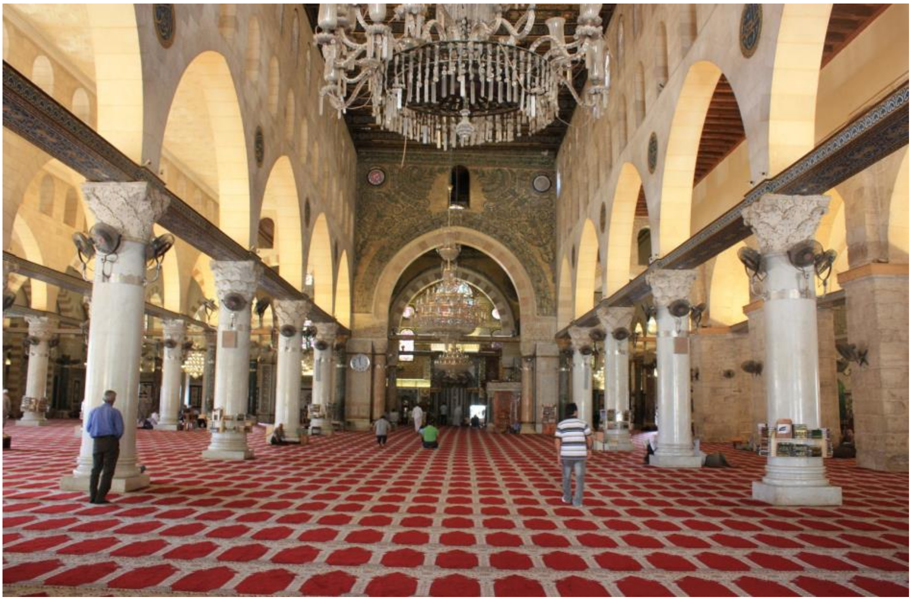
Ondan sonra da, erkenden işlere koyulmak, çok erken vakitte... Bu eski adet, köylerde filan böyleydi. Yâni tarlasına gitse, daha böyle erken vakitte tarlasına varmış olurdu, epeyce de iş yapmış olurdu. Erkence de bitirirdi. Çarşıya, pazara, panayıra giden insan da erken giderdi. Sabah namazından sonra tezgâhlar

açılırdı, herkes alışverişini yapardı. Öyle ki, öğle vaktine doğru işler bitmiş olurdu. Akşamleyin de herkes köyüne; Arabistan'daysa, kabilesine dönmüş olsun diye, uygun da olurdu böyle olması... Erken başlanan işlere, Allah bir de mânevî bakımdan hayır veriyor, bereket veriyor, bolluk veriyor.

Şimdi bu hadis-i şeriften, çok çok güzel bilgiler almış olduk sevgili dinleyiciler! Biz de öyle yapacağız. Ne yapacağız?.. Bir; istihare yapacağız. Önümüze gelen işlerin hayırlı olanını bulmaya, anlamaya, yapmaya çalışacağız, çünkü o zaman çok sevap var. İstihare duası yapacağız, istihare namazı kılıp, gece uykuya yatıp, tereddütlü olduğumuz konulardan hangisi daha hayırlıdır diye, rüyadan işaret almağa da gayret edeceğiz ama; istişare diye de bir müessese, bir usül var; istişare edeceğiz. Yâni iyi bilen, akıllı, uslu, gün görmüş, tecrübeli, sevimli, alim, fâzıl, kâmil kimselere, o işi iyi bilen ustalara, mütehassıslara yapacağımız işi soracağız. İstişare ve istihareyi öğrenin, hayatınızda tatbik edin sevgili Akra dinleyicileri!..

Bir de yolculukları Efendimiz... Suudî Arabistan'ın, şimdi oraya gidenler bilirler halini, şimdi *mükeyif*'ler var, çeşitli âletler var. Eskiden onların hiçbirisi yoktu, arabalar yoktu. Arabaların içinde, havayı soğutan cihazları açıyorsunuz, *mükeyif* diyorlar Araplar, klima cihazı diyorlar Avrupalılar... Çatır çatır dışarıda böyle her taraf kaynasa bile sıcaktan, arabanın içinde serin serin gidebiliyorsunuz. Eskiden öyle değildi. Onun için, gecenin dinlendikten sonraki vaktinde kalkıp, erken erken, gece vaktinde, daha sıcak bastırmadan, güneş doğmadan, hatta sabah namazının vakti girmeden hareket etmeyi, seyahat etmeyi Efendimiz tavsiye ediyor.

Biliyorsunuz, İsrâ ve Mi'rac mucizesi münasebetiyle siz de duymuşsunuzdur, anlatılmıştır: *İsrâ* Arapça'da ne demek?.. Geceleyin seyahat etmek demek. (*Sübhàne'llezî esrâ...*) ayet-i kerimesinin izahında, hani Mekke'den Kuds-ü Şerif'e kadar geceleyin seyahat ettirildi Peygamber Efendimiz, götürüldü ilâhî vasıtalarla... Oradan da Mi'rac'a çıktı ya, işte oradan da hatırlarsınız; gece yolculuğu yapmak...

Bu tatlı, güzel bir yolculuktur. Yıldızların altında, püfür püfür tatlı rüzgârlar eserken çok nefis olur. Bunu tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. Bir de işe erken başlamayı, güne erken başlamayı tavsiye ediyor.

Şimdi, bazı insanlar bu devirde ne yapıyorlar, nasıl yaşıyorlar?.. Geceleyin poker oynuyorlar, toplantı yapıyorlar, dans oluyor, balo oluyor, çay oluyor vs... Geceyi harcıyorlar. Uykusuz, karanlıkta, sigara dumanları arasında geceyi harcıyorlar; sabaha doğru perişan bir şekilde evlerine geliyorlar, yatıyorlar. Müdür de olsa, memur da olsa, patron da olsa dalıyor perişan bir şekilde uykuya; onda, on birde, öğleye doğru kalkıyor... Bu İslâmî örfe, adete aykırı bir durum haline gelmiş oldu şimdi Türkiye'de. Erkenden çarşıya gitseniz, bütün dükkânları kapalı görürsünüz; çünkü gece hayatı var, gece eğlenceleri var. Gecesini harcıyor da, asıl sabahın bereketli zamanlarını maalesef kaçırıyor şimdi insanlar.

Biz ne yapalım?.. Biz erken hareket edelim! Eğer esnaf isek, bizim dükkânımız erkenden açılmış olsun. Gelen bizi bulsun alışverişimizi yapalım. Bereket var, Allah bereket veriyor,

mübarek kılmış o zamanı, o faaliyeti. Biz erkenden işimizi bitirelim de, akşam namazından önce de evimize dönelim! Erken kapayalım, evimize dönelim. Akşam namazı vaktinde evde olmak iyidir. Çünkü oruçluysa orucunu açacak. Namazını kılar, ondan sonra orucunu açar.

Bizim rahmetli Vâlidemiz bizlere anlatırdı. Böyle sabahleyin başımıza gelirdi:

"—Aman çocuklar erken kalkın, namazınızı vaktinde kılın!" derdi. "Melekler gelirler, küçük çocuklara bile, 'İşte kalkmadı, güneş üstüne doğdu, namaz vaktinde uyanmadı, uyudu kaldı..' filan diye, onların kısmetlerini veremezler. Çünkü kalkmadılar, bereketten mahrum kaldılar. Onların kısmetlerini götürürler, erken kalkan hristiyan çocuklara verirler." derdi rahmetli annem.

Biz de kıskanırdık, yâni böyle içimiz kavrulurdu:

"—Vay, kalkmazsak bizim kısmetler hristiyan çocukların, gayrimüslim çocukların erken kalkanlarına verilecek." diye, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*" deyip, yataktan hop kalkardık.

Nereden duyduysa rahmetli Vâlidemiz duymuş ama, görüyorsunuz işte Avrupa'yı, Amerika'yı... Giden kardeşlerimiz artık çok, meçhul değil onların çalışmaları. Çok erken kalkarlar.

Ben bir ara altı ay Almanya'da bulundum da, çocuğum ilkokula gidiyordu. Karanlıkta servis arabasına, hizmet arabasına binerdi. Karanlıkta, daha böyle ortalık kapkarayken ilkokula öyle giderdi, ilkokulun birinci sınıfındaki çocuk. Düşünebiliyor musunuz, ne kadar erken kalkıyorlar. Nasıl çalışıyorlar harıl harıl, harıl harıl... Tabii çalışınca, erken kalkmayan müslümanların kısmetleri, bereketleri de onlara gidiyor. Kanun böyle, Allah'ın kanunu böyle...

O halde, biz de erken kalkalım ve erken hareket edelim, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Hazret-i Ali Efendimiz'e Peygamber Efendimiz tarafından yapılmış nasihat... Onun da bize rivayetiyle, bu güzel şeyleri öğrenmiş olduk.

c. Hazret-i Ali'ye Tavsiye Edilen Dua

Bir de dua tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz, Hazret-i Ali Efendimiz'e. İkinci olarak onu okuyacağım. Bunu da kâğıt kalem olur da yanınızda yazarsanız, bu duayı okursanız, istifade edersiniz:[108]

يَا عَلِيُّ أَلاَ أَعَلِّمُكَ دُعَاءً تَدْعُو بِهِ، لَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِثْلَ عَدَدِ الذَّرِّ ذُنُوبًا لَغُفِرَتْ لَكَ، مَعَ أَنَّهُ مُغْفُورٌ لَكَ. قُلْ: اَللَّهُمَّ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ الْحَلِيمُ الْحَكِيمُ، تَبَارَكْتَ سُبْحَانَكَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (طب. عن عمرو بن مرّة وزيد بن ارقم معا)

RE. 498/11 (*Yâ aliyyü elâ üallimeke duàen ted'ù bihî, lev kâne aleyke misle adedi'z-zerri zünûben legufiret leke mea ennehû mağfûrun leke. Kul: Allàhümme lâ ilâhe illâ ente'l-halîmü'l-hakîm, tebârakte sübhàneke rabbe'l-arşi'l-azîm.*)

Ne kadar kısa... Şimdi ben biraz kelimelerini izah ederim; o arada kaleminizle beyaz kâğıda, bu güzel duayı besmeleyle yazarsınız. Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz:

(*Yâ aliy*) "Ey Ali, (*elâ uallimeke duàen*) ben sana bir dua öğreteyim mi ki, (*ted'û bihî*) onunla el açıp dua et sen... Yâni, ben öğreteyim de sen de onunla dua et! Senin öğrenip de, onunla dua edeceğin bir duayı sana öğreteyim mi?.."

Öğretecek. Ama niçin öğretiyor bu duayı?.. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz: (*Lev kâne aleyke misle adedi'z-zerri zünûben*) "Senin üzerinde zerreler adedince günah olmuş olsa, (*legufiret leke*) bu günahlar bu duayı okursan mağfiret olunacak.

---

[108] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.192, no:5060; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.177, no:4998; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.51, no:763; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.115, no:8415; Ahmed ibn-i Hanbel, *Fadàilü's-Sahabe*, c.II, s.616, no:1053; Hz. Ali RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.237, no:3915; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.286, no:17303; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c. XXIII, s.320, no:26127.

Zerreler adedince günahın olsa bile, bu duayı okudun mu affolacak.”

Ama bir de iltifat buyuruyor, hâlini söylüyor Hazret-i Ali Efendimiz’in: (*Mea ennehû mağfûrun leke*) “Zaten seni Allah affetmiştir.” Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz küçüklüğünde İslâm’a girmiş. Küçüklüğünde, çocukken İslâm’a girmek ve İslâm’ı yaşamaya başlamak çok önemli, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Hazret-i Ali Efendimiz çocukken müslüman oldu, tertemiz olarak büyüdü, Allah’ın aslanı olarak büyüdü. Ama küçükken de, böyle bir cahiliye çağı idrak etmeden, gafillik, cahillik, çocukluk, delikanlılık, hata, günah, isyan yapmadan, İslâm içinde neşv ü nemâ buldu, gelişti, büyüdü.

Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki: “Bir insan böyle küçüklüğünden itibaren, gençliğinden müslüman olarak yetişirse meleklerden üstün olur. Allah meleklere böyle ibadet ehli, günah işlemeden yetişmiş gençleri gösterir ve onları öğer, onlarla öğünür.” diye hadis-i şerifler var.

Onun için, çocuklarımızı böyle küçük yaşta müslüman olarak yetiştirmemiz lâzım! Hiç günahlara bulaşmadan, hata, kusur, isyan vs. yapmadan delikanlılıkları geçsin. İbâdetleri ihmâl etmeden büyüsünler. Küçükten beri hayatları pırıl pırıl, hiç bir noktasında eksik, gedik olmadan geçmiş olsun.

Şimdi tabii, bunu çeşitli vaazlarımda söyledim size, hatırlayacaksınız. Hem camideki vaazlarımda, hem de bu radyodaki konuşmalarımda söyledim: Çocuklarımızı biz geç eğitiyoruz sevgili Akra dinleyicileri, geç kalıyor çocuklar!.. Yâni çocuktur diyoruz, onların üzerine eğilmiyoruz. İlkokul bitiyor, ortaokul bitiyor... Ondan sonra, “Haydi bunları müslüman yetiştirmeye çalışalım!” diyoruz ama, o zamana kadar birçok alışkanlıkları kazanmış olduğu için, onlardan kurtarmak zor oluyor. Bir de bulûğ çağına erdiği zaman melekler günahlarını, sevaplarını yazmaya başladığı için, artık defterlerine bir sürü günah yazılmış oluyor, vebal altında kalıyorlar. Sorumluluk çağından önce onların hazırlanmaları lâzım!

Sorumluluk çağı nedir? “Yedi yaşında namazı emret. On yaşına geldiği halde hâlâ kılmıyorsa, vur!” diye Peygamber

Efendimiz böyle terbiye edilmesini söylediği için, yedi yaşından, yâni ilkokula girdiği çağdan itibaren, birinci sınıftan itibaren, çocuğun namaz kılması lâzım!.. Üçüncü sınıftan sonra, artık babası biraz da sertleşecek:

"—Niye kılmıyorsun bakayım sen? Allah'ın kulu değil misin?.." demesi lâzım, İslâm'ın emri bu.

Tabii on iki yaşında, ilkokul bittiği zamanda akıl ve bâliğ oluyor çocuk. Akıl ve bâliğ olunca da sevaplar, günahlar yazılmaya başlanıyor. Ondan önce sevaplı şeyleri, ibadetleri, günahlı şeyleri, hataları, kusurları çocuğa öğretmek lâzım! Ana hatlarıyla, özet olarak, teferruata boğmadan bilgileri kısaca öğretmek lâzım.

"—Evladım söyle bakayım hırsızlık ne?.."

"—Hırsızlık büyük günah babacığım."

"—Söyle bakayım evlâdım yalan söylemek ne?.."

"—Yalan söylemek büyük günah babacığım."

"—Söyle bakalım evlâdım, insan namaz kılmasa da olur mu?.. Yâni günde beş vakit çok geliyorsa, bir vakte indirse olur mu?.."

"—Olmaz babacığım. Allah-u Teàlâ Hazretleri namazı müslümana günde beş vakit vazife eylemiş. Namaz dinin direğidir, mü'minin mi'racıdır. Namaz farzdır, çok sevaplıdır, çok kıymetlidir. Bir insanın evinin önünde akan nehir gibidir; pırıl pırıl, şırıl şırıl tertemiz bir nehir gibi... Oraya giren insanın tozu, toprağı, teri, kiri, pası kalır mı?.. Kalmaz babacığım. Namaz onun gibidir babacığım, namazı kılmak lâzım!.."

Hah, bak çocuk güzel öğrenmiş, küçük yaşta öğrenmiş; namazı farz biliyor, yalanı günah biliyor... İşte bunun gibi böyle ana hatlarıyla öğretmemiz lâzım!..

Hazret-i Ali Efendimiz öyle yetişmiş, öyle büyümüştü. Onun için, buyuruyor ki Peygamber Efendimiz burada:

"—Zerreler adedince günahın olsa, bu duayı ettin mi mağfiret olunur. O günahlar silinir, mağfiret olunursun. Zaten günahların yok amma, zaten günahların affedilmiş amma, yine bu duayı öğren!" diyor.

Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz'e bir iltifat bu. Onun ne kadar iyi bir müslüman olduğunu, Peygamber Efendimiz böylece ifade etmiş oluyor.

Gelelim duaya: (*Kul*) “De” diyor. *Kul;* de mânâsına, söyle mânâsına emir. Onu yazmıyoruz. Dua ne:

(*Allàhümme lâ ilâhe illâ ente’l-halîmü’l-hakîm.*) *Allàhümme* çok önemli bir hitab şeklidir Arapça’da; “Ey benim Allahım, Rabbim!” demek. Araplar bu sözü çok korka korka, çok hürmet ede ede kullanırlardı. Yâni, önemli bir söz. (*Allàhümme*) “Ey benim Allah’ım, (*lâ ilâhe illâ ente*) senden başka ilâh yok, sadece sen varsın tapınılacak!.. Yaradan sensin, ibadet edilmeye lâyık, şâyeste olan sensin; ancak sana ibadet edilir. (*El-halîmü’l-hakîm*) Halîmsin, hikmet sahibisin!”

Allah-u Teàlâ Hazretleri hilim sahibidir; yâni hemen kızmaz, gazab etmez. Hikmet sahibidir, yaptığı her şeyi hikmetle yapar. Halîmsin demekle, “Yâ Rabbi bana halîm davran!” demiş oluyor tabii insan. Hikmet de tabii, bir şeyi yerli yerince, usûlünce, sağlam ve kusursuz, güzel yapmak demek. “Allah-u Teàlâ Hazretleri hikmet sahibidir, halîmdir.” diye onu söyleyerek, onun birliğine başlamış oluyor duada. Kısa: (*Allàhümme lâ ilâhe illâ ente’l-halîmü’l-hakîm.*) Görüyorsunuz, duada hemen şunu istiyorum demiyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne medh ü senâda bulunuyor.

(*Tebârekte*) Yâni, “Sen mübarek oldun yâ Rabbi, her şeyin hayırlı ve kutlu... (*Sübhâneke*) Seni her türlü hatadan, kusurdan, eksiklikten, yanlışlıktan münezzeh bilirim. Senin hiç hatan, kusurun bahis konusu olmaz, acizliğin olmaz. (*Rabbe’l-arşi’l-azîm)* Ulu Arş’ın da sahibisin!”

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri Arş-ı A’zâm’ın sahibidir. Arş-ı A’zâm nedir?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin Arş’ı öyle bir büyük yaratık ki, Allah’ın yarattığı öyle bir şey ki...

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ (البقرة:٢٥٥)

(*Vesia kürsiyyühü’s-semâvâti ve’l-ard*) “Allah’ın Kürsisi, bu semâları ve yeryüzünü kuşatıyor.” (Bakara: 255) Ne kadar büyük anlayın! Bütün bu semâları ve arzı kuşatıyor ama, Arş-ı A’zâm’ın yanında Kürsî son derece küçük kalıyor. Yâni deryâda bir damla gibi kalıyor, o kadar küçük kalıyor. Arş-ı A’zâm o kadar büyük...

Arş, Arapça'da taht demek. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin saltanatının tahtı mânâsına. Ama mâhiyeti nasıl?.. Allah bilir tabii. İnsan ne görebilir, ne kavrayabilir, ne büyüklüğünü hakkıyla anlayabilir. Arş-ı A'zâm, büyük Arş... İşte onu söylüyor.

(*Sübhàneke*) "Seni tenzih ederim, sen Arş-ı Azim'in rabbisin, sahibisin." demiş oluyor. Dikkat ederseniz, bu duada kudsî birtakım sözler var ama, istek yok gibi. Yâni "Yâ Rabbi bana şunu yap, bunu yap..." demiyor. Haa, bir insan Allah'ı kutlu sözler kullanarak, kutlu sözlerle över, över, ama hiç bir şey istemezse; Allah-u Teàlâ Hazretleri onu istediğinden âlâsına kavuşturur, ona istediğinden âlâsını verir. Allah'ı hakkını vererek, kelimeleri güzel kullanarak medhettiği zaman, insan çok büyük lütuflara, ilâhî lütuflara mazhar oluyor. Burada da o durum var.

(*Allàhümme lâ ilâhe illâ ente'l-halîmü'l-hakîm, tebârekte sübhàneke rabbe'l-arşi'l-azîm.*) Yâni "Sen Arş-ı Azîm'in sahibisin, her türlü noksandan münezzehsin! Her türlü bereketin sahibisin, bereketi vericisin, kutlusun, yâ Rabbi! Hikmet sahibisin, halimsin, senden başka ilâh yok..." sözleri sadece... Bunlar Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şânına övgülerdir ama, bu övgüleri söyleyince Allah seviyor; günahları zerreler adedince bile olsa bir kulun, affediyor.

O halde afv u mağfiret olunmak için bu duayı ezberleyelim! Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edilmiş. Peygamber Efendimiz'in Hazret-i Ali Efendimiz'e tavsiye ettiği bir dua.

d. İmanın Elbisesi ve Zîneti

Gelelim üçüncü hadis-i şerife... Bu üçüncü hadis-i şerifi de Hazret-i Ali Efendimiz'den, İbn-i Asâkir rivâyet etmiş. O da büyük bir alim. Bu da biraz derin mânâları ihtivâ ediyor. Kısa cümlelerin altında derin mânâlar var. Okuyalım:[109]

يَا عَلِيُّ ، إِنَّ الْإِسْلَامَ عُرْيَانٌ ، لِبَاسُهُ التَّقْوٰى ، وَ رِيَاشُهُ الْهُدٰى ،

---

[109] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.241, no:5094; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.197, no:34206; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.23, no:27; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.323, no:26133.

وَزِينَتُهُ الْحَيَاءِ ، وَعِمَادُهُ الْوَرَعِ ، وَمَلاَكُهُ الْعَمَلُ الصَّالِحِ ، وَأَسَاسُ

الْاِسلاَمِ حُبِّي وَحُبُّ أَهْلُ بَيْتِي (كر. عن علي)

RE. 498/10 (*Yâ aliy, inne'l-islâme uryânün, libâsühü't-takvâ, ve riyâşühü'l-hüdâ, ve zînetühü'l-hayâ', ve imâdühü'l-vera', ve melâkühü'l-amelü's-sàlih, ve esâsü'l-islâmi hubbî ve hubbu ehlü beytî.*)

Burada tabii izah edilecek çok şeyler var, bir saat konuşuruz. Kısaca izah edelim, bitirelim: "Yâ Ali!" diye hitab ediyor Peygamber Efendimiz. Tabii özel olarak Hazret-i Ali Efendimiz'e bir hitab ve nasihat. Tabii ondan ona büyük şeref geliyor.

(*İnne'l-islâme uryânun*) "İslâm, insanın müslüman olması çıplak bir olaydır." *Uryan* ne demek?.. Elbisesiz, çıplak. Çırılçıplak bir olaydır. Yâni ben müslüman oldum, Allah'ın varlığına inanıyorum, Peygamber Efendimiz'in peygamber olduğuna inanıyorum. Tamam çıplak bu. Yâni yalın bir inanç. Yâni, çıplak insan nasıl ayıp olursa, bakılmazsa; o da sakınırsa, kendisine bakılmasını istemezse, utanır, sıkılırsa; sadece müslüman olmak da yetmez. Çıplak insan gibidir.

(*Libâsühü't-takvâ*) "İslâm'ın, müslümanlığın kemâli, güzel olması için takvâ sahibi olması lâzım insanın." Uryan bir insanın, çıplak bir insanın elbise giydiği zaman, oh diye rahatladığı gibi; hele elbisesi güzelse daha rahatladığı gibi, bir de öğündüğü gibi; bu çıplak olan İslâm'ı çıplak bırakmamak lâzım, takvâ elbisesini üstüne giydirmek lâzım! Yâni insan müslüman olmalı, ama takvâlı müslüman olmalı!..

Takvâlı müslüman ne demek?.. Takvâ ne demek? Haramlardan, günahlardan, Allah'ın kahrına, gazabına insanı uğratacak şeylerden sakınıp çekinmek demek. Yâni müslümanın, mü'minin zihniyeti nasıl olacak? Haramlardan, günahlardan sakınacak:

"—Aman, Allah sevmez... Allah'ın kahrına, gazabına uğrarım, cehenneme atılabilirim, ahirette hesaba çekilirim, başım derde girer..." diye.

Meselâ zulüm yapmıyor, hırsızlık yapmıyor, haksızlık yapmıyor, rüşvet almıyor, her işine dikkat ediyor. "Aman ben istemem!" diyor, bulduğunu teslim ediyor.

Şimdi bizim köyümüzden bir haber size... Ben dedim ki:

"—Dedem çeşmeyi çok severmiş. Haydi şu çeşme toprak altında kalmış yeni yol yapılınca... Kazalım, kaynağını bulalım, oraya yeniden bir çeşme yapalım! Suyu tatlıymış, köylü içsin, sevap olsun, hayır olsun..." filân dedim.

İki tane işçi çalışırken, kazmayı vururken, bir eski sigara tablası bulmuşlar, tütün tablası. Yâni şöyle bir parmak kalınlığında, el kadar bir şey oluyor bunlar. Tütün konulurdu, kağıt konulurdu eskiden. Tütünü sararlardı, içerlerdi. Allah kurtarsın... Sigara tiryakilerini teşvik etmek istemiyorum, çok tehlikeli bir alışkanlık, sonunda çeşitli hastalıklar çıkıyor.

Sigara tablası bulmuş kazarken. Eline almış ama, tabii toprağın altında kaldığı için mâdenî tabla, hepsi çürümüş. Hadi... Eline alır almaz, dağılınca şangır... Yerlere otuz sekiz tane altın;

İngilizlerin altını, Osmanlıların, tarihi değeri olan böyle otuz sekiz altın. Demek ki sigara tablasına koymuş adamın birisi, kaç yıl önce kim bilir; kuşağına mı koydu, cebine mi koydu, atla mı gidiyordu, yaya mı gidiyordu... Oralarda düşürmüş demek ki. Belki de gömdü. Ama gömse, her halde biraz daha başka tedbir alır. Anlaşılan düşürdü oralarda...

Bu, köyde bulmuş. Almış, dosdoğru muhtara götürmüş, muhtar da hükümete teslim etmiş. Bakın temizlikten oluyor bu. Yâni sevdim ve ısındım ve acıdım. Yâni ihtiyacı da olan bir işçiymiş ama götürüp veriyor. İşte müslümanın takvâlı olması lâzım! Yaptığı şeyde, her şeyin helâl olmasına, güzel olmasına dikkat etmesi lâzım!..

"İslâm çıplaktır, bunun elbisesi takvâdır." (*Ve riyâşühü'l-hüdâ*) Elbisenin de üstüne çeşitli, şimdikilerin aksesuar dediği takılar, şeyler olur, elbise onunla tamam olur. Meselâ, bir entari giyer de insan tamam olur. Üstüne bir de ceket giyer, o da şu işe yarar. Bir şey daha giyer, o da bu işe yarar... Yâni elbiseler kat kat oluyor. "Bu üst elbiseleri de *hüdâ*'dır; yâni hidâyet yolunda yürümek, doğru yolda böyle sağlam bir şekilde yürümektir. Bu da İslâm'ın, takvâ elbisesi giymiş İslâm'ın, üstüne ikinci bir zarâfet katkısı, elbiseleridir."

(*Ve zînetühü'l-hayâ'*) Tabii insan bir elbise giyer, üstüne bir kat daha elbise giyer. Meselâ gömlek giydiyse, üstüne ceket giyiyor şimdiki insanlar. Bir de tabii kadınsa yüzük takıyor, bilezik takıyor, gerdanlık takıyor, göğsüne broş dediğimiz çeşitli böyle kıymetli şeyler takıyor. Erkekler de tabii kendilerine göre, zînet bâbında çeşitli şeyler kullanmışlar tarih boyunca... Kılıç, kemer, tokalı mokalı şeyler kullanmışlar. "İslâm'ın zîneti de hayâdır, hayâ sahibi olacak müslüman..." Yâni takvâ sahibi olacak, hidâyet sahibi olacak, dosdoğru yolda yürüyecek ve utanç sahibi olacak.

Yâni utanmaz, arlanmaz, ar damarı çatlamış, yüzü Fransız köselesi gibi kalın, ne söylesen, "Yüzüne tükürsen, yağmur yağdı sanıyor." filan derler, hani böyle bazı insanlara:

"—Yâ sen utanmıyor musun bu yaptığından?" diyorlar.

Gülüyor... Allah Allah, çok utanılacak şeyi yaptığı halde gülüyor. Öyle olmaz, müslüman hayâ sahibi olacak.

(*Ve imâdühü'l-vera'*) "İslâm'ın direği de vera'dır." Bu da çok önemli olan bir şey... *Vera'* ne demek? *Vav-re-ayın* harfiyle. *Vera'* diye, onun için böyle Türkçe'de olmayan bir sesi çıkartıyorum okurken... Bu ne demek?.. Şüpheliden bile kaçınmak. Yâni müslüman o kadar dikkatli, titiz müslüman olacak ki, haramlardan, günahlardan kaçınacak. Bir de bazı şeyler şüpheli, tereddütlüyse, ihtiyaten onlara da yaklaşmayacak. Lokması helâl olsun, yaptığı iş sevap olsun diye dikkat edecek. Bu da direğidir İslâm'ın.

(*Ve melâkühü'l-amelü's-sàlih*) Bir şeyin onunla sağlam olabileceği şeye ne derler? *Melâki* derler. İslâm'ın kıvamı da, onunla ayakta durduğu şey de, nedir?.. (*El-amelü's-sàlih*) Amel-i sàlihtir. İslâm'ın ayakta durduğu şey de amel-i sàlihtir.

Yâni, kuru kuruya "Ben müslümanım!" dediği zaman yetmiyor. Kuru kuru müslümanım demek kâfi değil. Ne yapacak?.. Takvâ sahibi olacak... Ne yapacak?.. Hidâyet üzere yürüyecek... Ne yapacak?.. Hayâ sahibi olacak... Ne yapacak?.. Şüphelilerden bile kaçacak... Ama İslâm'ın ayakta durması, kıvamı, onun ayakta durduğu en esaslı mesele amel-i sàlihtir. Yâni, sàlih icraatı olacak, iyi icraatı olacak. İcraatsız müslümanlık olmaz.

"—Ben müslümanım el-hamdü lillâh, kalbim temiz."

"—E icraatın ne?.. Müslümanlara faydalı ne iş yaptın, insanlığa, toplumuna faydalı neyin var? İcraatın ne?.. İbadetin var mı, hayrın var mı, hasenâtın var mı, sadaka-i câriyen var mı?.. Sırf kendi nefsin için mi yaşıyorsun, yoksa başka insanlara da faydalı şeyin var mı?.. Ahirete yararlı işlerin var mı?.. Tembel mi duruyorsun, çalışkan mısın?.. Amel-i sàlih sahibi olacak, çalışkan olacak müslüman.

Bakın, ne kadar önemli şeylere temas ediyor Peygamber Efendimiz. Bu zamanın insanlarının da çok içine düştükleri bazı hataları, böylece biz de mukayese ederek anlatmış oluyoruz size, söylemiş oluyoruz. Ben müslümanım deyip de durmak yok... Namazlarını kılacak, oruçlarını tutacak, zekâtını verecek, hac vazifesini yapacak, hayır hasenât yapacak, hayırlı hizmetlere koşturacak.

Sabahtan akşama kahvede oturuyorlar. Maalesef, bizim memleketimizde de öyleydi. Oturur sabahtan akşama...

Sabahleyin gelir, kerevete oturur, kahvenin sandalyesine oturur, konuşur boyna... Ne oluyor?.. Bugün ne yaptın? Sabahtan akşama konuştum. Yâni, bir sürü insan aylak geziyor. Ama şu tarafta çukur var, doldurulmamış... Bu tarafta duvar yıkık, yapılmamış... Şu tarafta çeşitli işler var, yapılmamış... Olmaz! Yâni, çalışacak müslüman. Sabahtan akşama çalışacak, boş durmayacak.

Rahmetli Kayınvâlidem hiç boş durmazdı. İlle bir iş yapar; ya mutfakta çalışır, ya dikiş diker, ya bir yün şeyi söker, yumak yapar, yeniden diker, oya yapar... Gözünde gözlüğü, daima çalışırdı. Eski insanlar çalışkandı. Şimdikiler boş durmaya bayılıyorlar. Sabahtan akşama kadar kahvede boş, evde boş, yan gelip yatmayı, hiç bir şey yapmamayı seviyorlar.

Hiç bir şey yapmamak, korkunç bir hastalık... Çalışacak, sabahtan akşama çalışacak. Hiç bir şey yapmamak olur mu?.. Yollar bozuk, evler bozuk, kirli paslı, banyoda bir sürü yapılacak iş var, musluklar akıyor, yüznumara hatalı vs... Evinde bir sürü iş var, yapmaz. Kendisine ait iş... Kendisinin bir sürü işi var, yapmaz. Topluma ait işler var, yapmaz. Mahalleye ait işler var, yapmaz... Olmaz. Çalışkan olacak, İslâm çalışmayı emrediyor.

(*Ve esâsü'l-islâmi*) "İslâm'ın temeli de, (*hubbî*) benim sevgimdir, bana muhabbet beslemektir; müslümanın beni sevmesidir." Müslüman Rasûlüllah'ın aşıkı olacak. (*Ve hubbu ehli beytî*) "Ve benim ehl-i beytimi de sevecek."

Peygamber Efendimiz'in ehl-i beyti kimlerdir?.. Ailesi efradıdır, çocuklarıdır, mübarek zürriyetidir, Hazret-i Peygamber Efendimiz'in soyundan gelen seyyidler, şerifler, mübarek insanlardır. Peygamber Efendimiz'in izinden giden, onun mânevî ilimlerini tevarüs etmiş, almış, Allah'ın dinine hizmet etmekte olan mürşid-i kâmillerdir. Alimlerdir, fâzıl insanlardır. İşte onları da sevmek dînin esasıdır.

Sevgi olacak, Rasûlüllah'a sevgi olacak, alimlere, mürşid-i kâmillere, Peygamber Efendimiz'in mübarek sülâlesine karşı sevgisi, muhabbeti olacak bir müslümanın; bu da İslâm'ın temelidir diyor.

Bu hadis-i şerifi iyice hatırınızda tutun:

“—İslâm çıplaktır, bunun elbisesi takvâdır, üst elbisesi hidâyettir; süsü, zîneti hayâdır, direği vera’ sahibi olmaktır, kıvamı sàlih amel işlemektir ve temeli, esâsı da beni sevmektir, ehl-i beytimi sevmektir.” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

O halde biz ne yapacağız?.. Takvâ ehli müslüman olacağız. Haramlardan, günahlardan kaçacağız. Hidayet yolu üzerinde yürüyeceğiz. Hidâyet yolunu terk etmeyeceğiz, yanlış yollara sapmayacağız, gayrimüslimlere benzemeyeceğiz. Rasûlüllah’ın yolundan, Kur’an yolundan yürüyeceğiz.

Hayâ sahibi olacağız, çünkü hayâ İslâm’ın zîneti. Vera’ sahibi olacağız, şüphelilere yanaşmayacağız. Belki günahtır diye ihtiyatlı davranacağız. Amel-i sàlihi, hayr u hasenâtı, ibadeti, taatı yapmayı bırakmayacağız, daima çalışacağız dünya ve ahiret işlerine, ibadetlerine, hayırlarına çalışacağız, koşturacağız.

Rasûlüllah SAS Efendimiz’i seveceğiz, onun sevgisini gönlümüze yerleştireceğiz; gece gündüz salât ü selâm edeceğiz, gözyaşı dökeceğiz.

Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed! (SAS)

diyerek sevgimiz böyle coşacak, taşacak.

Bir de Rasûlüllah’ın ehl-i beytini, soyunu sopunu, izinden, yolundan gidenleri, neslinden gelenleri seveceğiz. Onlarla bütünleşeceğiz, onların etrafında toplanarak, hayırlı faaliyetleri, Allah’ın böyle sevgili kullarıyla beraber yapacağız.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Cumanız mübarek olsun... Allah nice mübarek günlere sıhhat âfiyetle eriştirsin... Rasûlüllah Efendimiz’in şefaatine ve ahirette komşuluğuna cümlemizi nâil eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû... [110]

30. 08. 1996 - Ahmetçe / **Çanakkale**

---

[110] Bu sohbetin yapıldığı sırada, ben de Hocamız’ın yanında idim. M.E.

22. BAZI ZİKİRLER VE TAVSİYELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Bu güzel günün feyizlerinden, bereketinden, mübarekliğinden tam istifade etmeyi Allah cümlenize nasîb eylesin... Sevdiği kul eylesin... Sevdiği işleri yapmayı nasib eylesin... Dünyada ahirette aziz ve bahtiyar eylesin...

İbn-i Asâkir ve Taberânî Ebû Hüreyre RA'dan rivayet eylemişler ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor... Teberrüken, hadis-i şerifin Arapça mübarek metnini okuyacağım:[111]

مَنْ أَلْبَسَهُ اللهُ نِعْمَةً فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلّٰهِ ، وَ مَنْ كَثُرَتْ هُمُومُهُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللهَ ؛ وَمَنْ أَبْطَأَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ ؛ وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ ، فَلاَ يَصُمْ إِلاَّ بِإِذْنِهِمْ ؛ وَمَنْ دَخَلَ دَارَ قَوْمٍ فَلْيَجْلِسْ حَيْثُ أَمَرَوهُ ، فَإِنَّ الْقَوْمَ أَعْلَمُ بِعَوْدَةِ دَارِهِمْ ؛ وَإِنَّ مِنَ الذَّنْبِ الْمَسْخُوطِ بِهِ عَلٰى صَاحِبِهِ الْحِقْدَ وَالْحَسَدَ ، وَالْكَسَلَ فِي الْعِبَادَةِ ، وَالضَّنْكَ فِي الْمَعِيشَةِ (طس. كر. عن أبي هريرة)

RE. 409/9 (*Men elbesehu'llàhu ni'meten felyüksir mine'l-hamdi li'llâh, ve men kesüret hümûmuhû felyestağfiri'llâh, ve men ebtaa*

---

[111] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.333, no:6555; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.165, no:965; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVII, s.58; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.15, s.1376, no:43612; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.326, no:13626; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.65, no:21518.

aleyhi rizkuhû felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh, ve men nezele mea kavmin felâ yesum illâ bi-iznihim, ve men dehale dâra kavmin felyeclis haysü emerahû, feinne'l-kavme a'lemü bi-avdeti dârihim, ve inne mine'z-zenbi'l-meshùti bihî alâ sahibihi'l-hıkda, ve'l-hasede, ve'l-kesele fi'l-ibâdeti, ve'd-danke fi'l-maîşeh.) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Birkaç hususu ihtiva eden bir hadis-i şerifi okumuş olduk. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in ağzından çıkmış olan Arapça kelimelerini teberrüken okumuş olduk. Şimdi kelimelerini, cümlelerini izah etmeye başlayalım, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

a. Nimet İçin Hamdi Çoğaltmak

Peygamber SAS Efendimiz birçok hususu bu hadis-i şerifinde peş peşe tavsiye buyurmuş. Birincisi:

مَنْ أَلْبَسَهُ اللهُ نِعْمَةً فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلّٰهِ ،

(*Men elbesehu'llàhu ni'meten*) "Kime Allah bir nimet vermişse... Bir nimet giydirmişse diyor ama bir nimete onu gark etmişse, bir nimeti sarmışsa ona, yâni bir nimeti vermişse; (*felyüksir mine'l-hamdi li'llâh*) Allah'a hamd ü senâ etmeyi çoğaltsın, *El-hamdü lillâh* demeyi —mânâsını da düşünerek— çok eylesin!"

Yâni sevgili dinleyiciler, düşüneceğiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin üzerimizde çok çeşitli nimetleri vardır, sayılamayacak kadar çoktur. Bunu ayet-i kerimede bildiriyor zâten:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا (إبراهيم:٣٤)

(*Ve in teuddû ni'meta'llàhi lâ tuhsùhâ*) "Allah'ın nimetlerini saymağa kalkışsanız, tâkat getiremezsiniz, sayamazsınız, bitiremezsiniz." (İbrâhim, 14/34) diye.

Hakîkaten, çok nimetler var. Çok kelimesi az gelecek kadar çok nimetlere sahibiz. Zâten her anlık hayatımız, sayısız nimetlerin bir araya gelmesiyle sürüyor, devam ediyor; öteki âna, öteki âna, öteki âna geçiyoruz. Her ân, Rabbimizin sayısız nimetleri sayesinde yaşıyoruz. Hattâ hastalık bile olsa, fakirlik bile olsa, üzücü şeyler bile olsa, yine de üzerimizde sayısız nimetler var... Ayrıca hastalığın insana kazandırdığı sevaplar var... Fakirliğe sabrederse, derecesi o kadar yüksek olacak ki, tariflere sığmaz. Derdi tasası olduğu zaman sabrettiğinde, bi-gayr-i hisab sevaplara nâil olacak. Yâni insan mü'min oldu mu, nimetler içinde yüzüyor şeksiz, şüphesiz... O zaman, *El-hamdü li'llâh* diyecek.

El-hamdü li'llâh ne demek?.. "Öğgüler Allah'a olsun, Allah'a medh ü senâlar olsun, şükürler olsun..." demek. Tabii, medih kelimesiyle, şükür kelimesiyle, hamd kelimesiyle ilgili çok izahlar yapılabilir. Bunların ince farkları var birbirlerinden... Ama *hamd* kelimesi, hem Allah'ın verdiği nimete teşekkürü, şükrü ifade ediyor, hem onu öğmeyi ifade ediyor. Çok mühim bir kelime, anlamı çok geniş olan bir kelime...

El-hamdü lillâh dediği zaman insan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne teşekkür etmiş oluyor, onu öğmüş, medh ü senâ eylemiş oluyor. Çünkü nimeti veren o... O bakımdan nimetleri düşüneceğiz veyahut yeni bir nimetle karşılaştık mı; meselâ, yeni bir elbise giymişiz, yeni bir ayakkabı alınmış, yeni bir gün başlamış; birisi hoşumuza gidecek bir muamele yapmış bize, bir hediye vermiş... Ne ise yâni, sayısız ihtimaller olabilir, misaller olabilir. Bir nimet olduğu zaman hamd edeceğiz.

Hamd edince ne olur?.. Hamd edince, insan nimetin teşekkürünü, şükrünü yapmış olur. Bir de nimetin artmasına sebep olacak bir iş yapmış olur. Allah hamd edilen nimeti arttırır, hamdi yapılmayan nimeti de, kuldan çeker alır. "Sen bu nimetin kadrini, kıymetini bilmiyorsun! İz'ansız, edepsiz, duygusuz kul, ver bakalım nimeti..." diye geriye alır. Şükrü yapılmayan, kadri kıymeti bilinmeyen nimeti Allah alır.

Onun için, şükretmenin çok faydası var. Bu sözün anlamını düşüne düşüne; yâni Allah'a teşekkür ediyoruz, Allah'ın

büyüklüğünü düşünüyoruz, Allah'ı öğüyoruz... O duygular içinde, *El-hamdü lillâh* diyoruz nimetlerinin karşısında... Bu çok güzel bir şey! Peygamber Efendimiz bunu tavsiye ediyor. Çünkü, hem nimetin şükrü yapılmış olacak, hem de artması sağlanmış olacak.

b. Üzüntü İçin İstiğfar

وَمَنْ كَثُرَتْ هُمُومُهُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللهَ ؛

(*Ve men kesüret hümûmuhû*) Tabii, bazen de insanın gamı, kederi, tasası, üzüntüsü oluyor. Çeşitli sebeplerden oluyor, haklı oluyor, haksız oluyor. İnsan fazla duygusal olduğu zaman oluyor. Ama bazen de çok sabırlı olsa da, en sabırlı insanı bile üzecek, sabrını taşıracak sıkıntılar, üzüntüler geliyor. Maaşında sıkıntı oluyor, veyahut işinde sıkıntı oluyor. İşi çok güzel giderken bir pürüz çıkıyor, "Eyvah, şimdi bunu ben nasıl halledeceğim?" diye bir telâş, bir üzüntü başlıyor. Hàsılı insan çeşitli sebeplerden gamlanıp, kederlenip, üzülebiliyor. Her zaman neşeli olmuyor.

"Böyle üzüntüleri çoğaldı mı, (*felyestağfiri'llâh*) Allah'tan affını, mağfiretini istesin kul..." *Estağfiru'llàh* ne demek?.. "Yâ Rabbi, ben senin mağfiretini istiyorum, beni afv ü mağfiret eylemeni istiyorum." demek. Bu da çok güzel bir şey...

Şimdi, iki sebepten düşünüyorum burada da: Bir kere insan tasalanıyor, aslında tasalanmaması lâzım! Çünkü o kederi, o üzüntüyü kader olarak alnına yazan, hayatında onun karşısına getiren Allah... O halde kadere iman eden, kederden de uzak olur.

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ ، أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ .

(*Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder*) "Kadere inanan, keder, üzüntü, gam, tasa çekmez. Hepsi Allah'tandır der, sabırlı olur." Yâni, "Eyvallah" der. Mevlevî Tarikatı'nın meşhur bir tabiri var biliyorsunuz, her şeye "Eyvallah" demek... Eyvallah der, hoş karşılar, sabreder. Yâni onu üzüntü de yapmayabilir.

Yapıyorsa, demek ki işin içine biraz duygular karışıyor, kadere inanç konusunda biraz kusurlar oluyor. Onun için,

"*Estağfiru'llàh*" diyor. Yâni, "Yâ Rabbi, hatalı oluyor bu benim üzülmem, tevbe yâ Rabbi, *estağfiru'llàh*!" diyor insan... Bir bu sebep...

Bir de sevgili dinleyiciler, insanın başına üzüntüler, sıkıntılar, tasalar, kederler kişinin kusurundan, kabahatinden, kulun yaptığı birtakım hatalardan dolayı olur. Haa, o hataları bu anlayamadı, ama Allah onun hatasının karşılığı olarak ona gam, keder, tasa verdi, üzdü. Haa, benim demek ki farkına varmadığım bir hatam varmış, "*Estağfiru'llàh... Estağfiru'llàh...*" diyecek. Yâni, o gamların, kederlerin kendisine gelmesine sebep olan şeyi ortadan kaldırmış oluyor, *Estağfiru'llàh* deyince... Allah affedecek, o sebep kalkacak, tasalar dağılacak.

Tabii bir de, Allah-u Teàlâ Hazretleri her an, hatası mâlûm olmasa bile, *Estağfiru'llàh* denmesini seviyor. Peygamber SAS Efendimiz'den, "Ben dahi peygamber olduğum halde günde yetmiş defa, yüz defa *Estağfiru'llàh* derim." diye hadis-i şerifler var.

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ، وتُبْ عَلَيَّ ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (حم. عن ابن مسعود ؛ خ. في الأدب المفرد عن عائشة)

(*Allàhümma'ğfirlî, ve tüb aleyye, inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm.*) [Allahım, beni mağfiret et, benim tevbemi kabul eyle; muhakkak ki sen tevbeleri çok kabul edicisin ve çok merhamet edicisin!] diye, yüz defa söylediğine dair hadis-i şerifler var.[112]

---

[112] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.392, no:3719; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.217, no:619; Hz. Aişe RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.1, s.475, no:1516; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1253, no:3814; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.67, no:5354; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.3, s.206, no:927; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.12, s.416, no:13532; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.438, no:641; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.6, s.31, no:9932; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.5, s.12; *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.217, no:618; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.197, no:3730; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.98, no:12651.

Halbuki peygamber, halbuki çok güzel kulluk ediyor, halbuki Allah günahlarını afv ü mağfiret ediyor. Ama *Estağfiru'llàh* demek, affını, mağfiretini istemek çok güzel bir ibadet olduğundan, güzel bir iş olduğundan, Peygamber Efendimiz onu kendisi de yapmış, bize de tavsiye buyurmuş.

O bakımdan, insan tevbe ve istiğfarı çok yapmalı!.. Kim böyle her gün tevbe istiğfarı çok yaparsa, ahirette yüzü güler. Defteri âmâlinde, dünyadaki yaptığı işlerin yazılı olduğu defterde, çok hayırlar yazılmış olarak görür. Onun için *Estağfiru'llàh* demeyi de çok yapacağız.

Evet iki şey tavsiye oldu şimdi bize: Nimetler için *El-hamdü lillâh* diyeceğiz. Üzüntüler, gamlar, kederler dağılsın diye çok çok *Estağfiru'llàh* diyeceğiz.

c. Rızık İçin Dua

وَمَنْ أَبْطَأَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ ؛

(*Ve men ebtaa aleyhi rizkuhû*) "Rızkı biraz gecikmiş olan bir kimse de..." Niye *ebtaa* kelimesini kullanıyor Peygamber Efendimiz?.. Rızkı yazılmıştır, gelecek zâten... Rızık, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kısmeti, kaderde yazılmış. Rızkı mutlaka gelecek... Ama kul, "Eyvah, rızkım gelmedi!" diye telaşlanıyor, rızkının biraz geciktiğini sanıyor. "Böyle rızkının geciktiğini sanan bir kimse de, (*felyüksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) '*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*' demeyi çoğaltsın!"

Bu ne demek?.. "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" dedikçe, rızkı çabuk gelir demek. Sözün mânâsı bu. Bir de tabii, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*", kadere inancın, imanın çok derin bir derecesidir. "*Lâ ilâhe illa'llàh*" âşikâre tevhiddir, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" derinden derine, gizli, içten tevhiddir. Yâni, "Güç kuvvet sadece Allah'ın elindedir. Her şey onun emriyle, onun gücüyle, kuvvetiyle, rızasıyla, yazmasıyla, kaderiyle, kazasıyla oluyor." mânâsını ifade ettiği için, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" çok kıymetli bir söz...

Burada da, rızkı biraz gecikti deyince, kendi kendine öyle bir duygu içine girdiği zaman, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh*"

deyince, kul demiş oluyor ki: "Biliyorum, kaderi takdir eden, bütün gücün kuvvetin elinde olduğu kaynak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin irâde-i ilâhiyyesidir." Binâen aleyh, insan onu hatırladı mı, rahatlar. Yâni kadere iman yine işin içine girer, rahatlar.

Ama ayrıca, bu sözü söylemekten dolayı, Allah çok mükâfât veriyor bu sözü söyleyene... Doksan türlü mükâfât veriyor. En aşağısı, insanın gamının, kederinin dağılması.,, Ondan sonrası çeşit çeşit mükâfâtlar...

Bu sözleri küçümsemeyelim! Bu sözlere Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin çok büyük mükâfâtlar verdiğini bilelim!..

Bakın, üç tane güzel cümle öğrenmiş olduk, dînî bakımdan önemli olan: *El-hamdü lillâh* cümlesi, *Estağfiru'llàh* cümlesi, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" cümlesi... Bunları çok söylemeyi Peygamber Efendimiz tavsiye buyuruyor. Bunlar tabii, mü'minin ağzının zikirli olması gerektiğini, elinin tesbihli olması gerektiğini, derviş-meşreb olması gerektiğini, bu çeşit zikirleri çok yapması gerektiğini;

وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ (الأحزاب:٣٥)

(*Ve'z-zâkirîna'llàhe kesîran ve'z-zâkirât*) [Allah'ı çok çok zikreden erkekler ve kadınlar..." (Ahzâb, 33/35) diye ayet-i kerimede bildirilen insanlardan olması gerektiğini gösteren tavsiyeler.

Bu tavsiyeleri yapmış Efendimiz SAS. İnsan bunları yaptı mı, sevgili kardeşlerim, Allah kàdir-i mutlak olduğundan, müsebbibü'l-esbâb olduğundan, her sebebi yaratan, gönderen, hazırlayan o olduğu için, *El-hamdü lillâh* diyenin nimetini arttırır; *Estağfiru'llàh* diyenin tasasını, gamını, kederini dağıtır. İlâhî bir neş'e, rahatlık, huzur sükûn verir. "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" diyenin kesesini bereketlendirir. Kafasını, gönlünü, kalbini rahatlandırır.

Bunlar tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevgisini, rızasını, kuluna ikram etmesini harekete geçirdiği için, maddeten de sonuçları görülür. Hani deniliyor ya mâneviyâtını

kuvvetlendirmek için, moral almak, vermek için filân deniliyor, öyle değil; maddeten de sonuç olarak evinde insanın bereket hasıl olur, kesesinde bereket hasıl olur, gamı kederi dağılır, rahatlar, huzura kavuşur. Sevindirici olaylar hemen arkasından gelir. Nimetler hemen yağmağa başlar. Sonuç itibarıyla alemleri yaratan, Rezzâk-ı àlem olan, (*latîfün bi-ibâdih*) kullarına lütfedici olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütuflarına ermeğe başlar insan... Onun için, bu sözleri söyleyin!..

"—Dinimiz neden acaba bize bu sözleri çok çok söylemeyi emretmiş, tavsiye eylemiş?.. Peygamber Efendimiz niçin bu sözleri çok çok söylememizi istiyor?.."

Sevgili dinleyiciler, aziz kardeşlerim! Bu sözler söylendikçe, dilden gönüle doğru derinlemesine gitmeğe başlar. İlkönce insan diliyle söyler, ama sonra yavaş yavaş gönlüne bu duygular yerleşir, aklına yerleşir, iradesine yerleşir, niyetine yerleşir... Sonunda kulun kafa yapısını değiştirir, gönül yapısını değiştirir. O kul böyle değişik bir kul olur. İhlâslı, imanlı, Allah'a tevekkül eden, çok mâneviyâtı nurlu, kuvvetli bir insan haline gelir. O sonuca götürdüğü için, bu gibi güzel sözlerin söylenmesini, zikrin çok yapılmasını Kur'an-ı Kerim pek çok ayetlerde ve Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS pek çok hadis-i şeriflerde bize tavsiye etmiştir.

Şimdi bu cuma günü, bu zikirlerden Peygamber Efendimiz'in üç tane tavsiyesini buraya kadar öğrendiniz. *El-hamdü lillâh*'ı çok diyeceksiniz, nimetleriniz artacak... *Estağfiru'llàh*'ı çok diyeceksiniz, tasalarınız, kederleriniz dağılacak... "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*"ı çok diyeceksiniz, rızkınız bollaşacak... Nice nice maddî mânevî ikramlara sahib olacaksınız.

d. Misafirliğin Âdâbı

Efendimiz konuşurken tabii belki vaaz veriyor, belki bir sohbette, belki bir hutbede, cuma hutbesinde, bazen çeşitli konuları peş peşe anlatırdı. Daha önceki hadis-i şeriflerden de, siz bunları biliyorsunuz. Bir hadis-i şerifin, bir rivayetin içinde başka başka konular yer alabiliyor. Bu da sohbeti canlandırıyor. Peygamber Efendimiz tek bir konuda konuşmuyor, çeşitli

konularda konuşunca dikkat tazeleniyor ve sohbet daha tatlı oluyor. “Hah, bir de böyle dedi Peygamber Efendimiz.” diye, dinleyenler tabii daha candan dinliyorlar. O taraf da iyice hatırında kalıyor.

Ne buyurmuş bu zikir tavsiyelerinin arkasından:

وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ ، فَلَا يَصُمْ إِلَّا بِإِذْنِهِمْ ؛ وَمَنْ دَخَلَ دَارَ قَوْمٍ

فَلْيَجْلِسْ حَيْثُ أَمَرَهُ ، فَإِنَّ الْقَوْمَ أَعْلَمُ بِعَوْدَةِ دَارِهِمْ ؛

(*Ve men nezele mea kavmin*) “Bir kavme misafir, konuk inen, giden bir insan; (*felâ yesum illâ bi-iznihim*) Onların müsaadesi, izni olmadan oruç tutmasın!”

Bu tabii, herhalde Ramazan orucu değil de, insanın sevap kazanmak için, zaman zaman tuttuğu, Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği nafile oruçlardandır. Ev sahibinin durumuna göre, onun müsaadesine göre yapacak. “Oruç tutabilir miyim yarın, müsaade eder misiniz? Yanlış anlaşılmasın, kusura bakmayın!” diyecek, onların iznini alarak oruç tutacak; onların izni olmadan oruç tutmayacak. Bu da bir edeb, bunu da öğrenelim!

Seyahatte meselâ, insan yolculukta çıkıyor evinden, sefer mesafesini geçtiği zaman ne oluyor?.. Bir kere namazlar iki rekât kılınıyor. Ondan sonra Ramazanda bile olsa, oruç bazı zorluklar getireceği için, sonradan ödemek üzere seferde olan kimse tutmayabilir. Ama tutabilecek durumda ise, Ramazan orucunu geçirmeyeyim diye tutar.

Nafile oruç dediğimiz, yâni fazilet kazanmak için, derece kazanmak için tutulan oruçlar da, seferde pek tavsiye edilmiyor:[113]

---

[113] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.687, no:1844; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.786, no:1115; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.732, no:2407; Tirmizî, Sünen, c.III, s.146, no:644; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.175, no:2257; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.319, no:14466; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.322, no:3554; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.222, no:731; Abdü’r-Rezzâk, *Musannef*, c.II, s.563, no:4470; Tahàvî, *Şerhü’l-Maànî*, c.II, s.62, no:2967; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.254, no:2017; Ukaylî, *Duafâ*,

لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ (د. ن. حب. عب. عن جابر ؛ ن.
ه. حم . در. ك. ط. طب. عب. عن كعب بن عاصم الأشعري ؛
ه. حب. طب. عن ابن عمر ؛ طب. عن ابن عباس)

(*Leyse mine'l-birri's-sıyâmü fi's-sefer*) "Yolculukta oruç tutmak birr ü takvâ değildir." buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Neden?.. Sıcaklık vardır, soğukluk vardır, yorgunluk vardır. Gıdayı bulmak vardır, iftar edebilmek, edememek vardır. Sahura kalkabilmek, kalkamamak vardır... Zorlamıyor yâni, dinimiz

---

c.III, s.277, no:672; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.190, no:578; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.341, no:2589; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.174, no:2255; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.532, no:1664; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.434, no:23730; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.17, no:1710; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.598, no:1580; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.191, no:1343; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.171, no:385; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.309, no:3248; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.14, no:9052; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.II, s.562, no:4469; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.337, no:2505; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.242, no:7940; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.99, no:2563; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.II, s.63, no:2970; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.381, no:864; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.65, no:1813; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.466, no:964; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.399, no:6862; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVII, s.191; Ka'b ibn-i Àsım el-Eş'arî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.532, no:1665; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, no:317, no:3548; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.374, no:13387; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.59, no:7961; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.II, s.63, no:2968; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.380, no:5156; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV, s.412; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.187, no:11447; Ukaylî, *Duafâ*, c.VI, s.370, no:1490; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.373, no:5597; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.72, no:3858; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.269, no:862; Ebû Berze el-Eslemî RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.442, no:2224; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.99, no:2564; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.II, s.63, no:2973; Ukaylî, *Duafâ*, c.IX, s.251, no:2190; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.503, no:23844; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.306, no:19492.

müslümanı zorlamıyor. Zor şartlar altında kolaylıklar ihsân ediyor. El-hamdü lillâh, bu da Allah'ın bir lütfu bize...

Tabii sefer mesafesinde değil de, bilmem öteki mahalledeki komşuya gitti. Bir şey ikram ediyor, "Buyur!" diyor; "Teşekkür ederim, ben oruçluyum!" diyor. Veyahut arkadaşlarla beraber çağırılmış, misafir gitmişler bir yere... Arkadaşları sofraya oturuyor, "Teşekkür ederim, ben oruçluyum!" diyor. O zaman orucu bozup, başka bir gün ödeyip, arkadaşlarla topluca hareket etmeyi Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor.

Yâni görüyorsunuz, ev sahibinin bazı salâhiyetleri var, hakları var... Misafirinin oruç tutup tutmaması için bile, onun izni gerekiyor. Bu da dinimizin ne kadar ince âdâb-ı muaşeret ihtiva ettiğini gösteriyor. İnsanın misafir gittiği yerdeki şartlara uyması gerektiğini, huzuru koruyup kollaması gerektiğini, mutluluğu, neşeyi kaçırmamayı, aykırı hareketlerle, ferdî hareketlerle, tek hareketlerle tadını tuzunu kaçırmamayı önemli sayıyor İslâm dini.

(*Ve men dehale dâra kavmin felyeclis haysü emerahû*) "Bir kimsenin evine giden kimse, o ev sahibinin gösterdiği yere otursun!" "Şuraya buyurun, oturun!" denilmişse, tamam, oraya oturacak. "Ben şuraya otururum!" vs. demeyecek. (*Feinne'l-kavme a'lemü bi-avdeti dârihim*) "Çünkü, o evin sahipleri olan kişiler, evlerinin durumunu daha iyi bilirler, şartları daha iyi bilirler."

Onun için, oraya otur demişlerse, vardır bir sebebi... Öbür tarafa oturmaması lâzım!.. Ya birisi gelecektir, ya orda bir şey vardır. Evin durumunu evin sahibi bilir. Şuraya otur deyince, pekiyi diyecek, ev sahibine uyacak.

Tabii, bizim halkımızın arasına yayılmış sözler var. Misafirin ev sahibine itaat etmesini halkımız biliyor, bunu öğrenmiş, "Ev sahibine itiraz edilmez!" diyor. Hattâ biz de, biraz halk arasında söylenen sözleri değiştirerek söylüyoruz:

"—Misafir ev sahibinin kuzusudur." diyoruz.

Kuzu kuzu dediğini yapması lâzım! Hani kuzuyu bir yere çektiğin zaman, şuraya bağladığın zaman, şurada durur; buraya bağladığın zaman, burada durur. Bunu her zaman söylüyoruz,

kuzu sözü de yakışıyor doğrusu... Misafirin kuzu kuzu olması lâzım, ev sahibinin sözünü dinlemesi gerekiyor.

e. Günahın Kötü Sonuçları

Şimdi geliyoruz, son cümleye, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Bu hadis-i şerifin tabii her tarafı önemli ama, bu kısmına özellikle dikkat etmenizi rica edeceğim:

وَإِنَّ مِنَ الذَّنْبِ الْمَسْخُوطِ بِهِ عَلٰى صَاحِبِهِ ، الْحِقْدَ وَالْحَسَدَ ،
وَالْكَسَلَ فِي الْعِبَادَةِ ، وَالضَّنْكَ فِي الْمَعِيشَةِ .

(*Ve inne mine'z-zenbi'l-meshùti bihî alâ sahibihî, el-hıkda ve'l-hasede, ve'l-kesele fi'l-ibâdeti, ve'd-danke fi'l-maîşeh.*)

"İşleyen kişiye Allah'ın kızmasına sebep olan bir günahtan dolayıdır şu sayılan şeyler..." Yâni biraz, hadis-i şerifi harfiyyen tam tercüme etmeyip de söyleyecek olursak: "Şu sayılan şeyler, Allah o kula kızmıştır da, ondan o kulun başına geliyordur. (*Ve inne mine'z-zenbi'l-meshùti bihî alâ sahibihî*) Günahı işleyen o kişiye Allah'ın kızdığından dolayıdır şu şeyler:

1. (*El-hıkd*) İnsanın içindeki kin, bir kimsenin bir başka kimseye kin duyması, içinden ona kızgınlık beslemesi.

2. (*Ve'l-hased*) Kıskançlık... Karşısındakini kıskanıyor, içinde ona karşı kıskançlık var: 'Vay o şu nimetlere sahip, bu zenginliğe sahip, bu rahata ermiş...' diye onu kıskanıyor."

3. Üçüncüsü: (*Ve'l-kesele fi'l-ibâdeh*) "İbadetteki tembellenme, ibadeti isteksiz yapmak, yapmak istememek, yaparken tenbelleşmek, yapmaktan vaz geçmek... İbadet konusundaki tembellik…"

4. Allah, Allah!.. Bakın, şimdi dikkat edin: (*Ve'd-danke fi'l-maîşeh*) "İnsanın rızkındaki darlık; yâni kazancının dar olması, az olması, eksik olması, olmaması, kıt olması..."

Dört şey saydı Peygamber Efendimiz, tekrar hatırlatacağım, aklınızda kalmadıysa... Bunlar, o kul bir günah işlemiştir, Allah ona kızmıştır da, ondan o kulun içinde var bu duygular demektir.

Haa, görüyorsunuz sevgili dinleyiciler, Allah bir kula kızdı mı, ona tevfikini artık refik etmedi mi; o zaman kul kötüleşiyor, buruşuyor, kötü duyguların içine düşüyor, acaip bir mahlûk oluyor. İçinde çeşit çeşit ahlâkî kusurlar da belirmeğe başlıyor. Neden?.. Allah tevfîkini çekti, sevmiyor, rahmet nazarıyla bakmıyor. Onun için başladı kötü kötü huylar...

Bu çok önemli! Demek ki, kötü huyların kaynaklarından birisi, —hatırımıza iyice yerleştirelim bunu— işlenilen bazı günahlar. O günahlardan dolayı, o kötü huylar bitiyor insanın içerisinde, yeşeriyor, gelişiyor, ondan o kötü huyları yapıyor.

Biraz devam edelim düşünmeğe: O kötü huyu yaptı, o kötü huya göre hareket etti kul, ne olur?.. Onun da arkasından bir sürü günaha girer. Meselâ, birisine karşı kin duydu, içinde kin besliyor; bunun cezası çok büyük... Veyahut hased ediyor; hased, onun yaptığı öteki ibadetlerin sevaplarını alıp götürür. Bu da fenâ... Bak şimdi, bir günah işlediğinden dolayı Allah onun içine hased veriyor; hased edince de, öbür yaptığı iyilikler gidiyor. Zincirleme birtakım felâketler peş peşe yağmağa başlıyor.

Sonra, (*ve'l-keseli fi'l-ibâdeh*) "İbadette tembellik içine düşmek." Haydi kalk, gece namazı kıl!.. Kalkamıyor. Haydi kalk, camiye git! Gidemiyor. Halbuki camiye gitse, 27 kat sevabı daha fazla olacak. Halbuki gece namazına kalkabilse; dünyadan va dünyanın içindeki her şeyden daha büyük bir sevap kazanmış olacak, mükâfât kazanmış olacak. O güzel işi yapmakta bir tembellik oluyor içinde, o güzellikleri kaybediyor. O ibadetleri yapmaktan elde edeceği bütün kârlardan, sevaplardan mahrum kalıyor. Sebep?.. Daha önce işlemiş olduğu bir günah... O günahtan dolayı, Allah ibadette bir tembellik verdi buna... O ibadetleri de yapamaz duruma geldi, ne kadar fenâ...

(*Ve'd-danke fi'l-maîşeh*) Bu da çok önemli bir tarafı. Hani bazı insanlar maddeci olur, menfaatçi olur diyoruz. Rızkı az... Buyurun, işte menfaatçi insanlara söyleyin; maişetteki kıtlık, darlık, kazançtaki eksiklik, işlenen günahlardan oluyor, Allah maîşetini daraltıyor. Aksini düşünelim: Eğer günahları işlemese, maîşetini genişletecek, rızkı bol olacak, rahat olacak.

Başka hadis-i şeriflerden biliyoruz. Meselâ, sabah namazından sonra camide oturdu, Peygamber Efendimiz'in adeti olduğu üzere Kur'an okudu, tesbih çekti, ibadet eyledi. Sonra yarım saat, kırk beş dakika geçince, işrak namazını kıldı. Camiden herkes gitti ama, bu ibadet ehli mü'min oturdu, Kur'an okudu, Yâsin okudu, *Evrâd-ı Şerife*'yi okudu, duaları okudu; iki rekât işrak namazı kıldı. 45 dakika vakti geçmiş oldu bu işlere... Ne oluyor?.. O gün rızkı bol oluyor, rızık yağıyor evine... Sofrasına, kesesine bereket geliyor. Neden?.. İbadet ettiğinden.

Bakın, bir sevaplı iş insanın maîşetini genişletiyor. Tabii ahlâkı da güzel oluyor. Şeytan yanına sokulamıyor. Şeytan yanına sokulamayınca, kötü şeyleri fitlemiyor, vesvese olarak veremiyor. Onun aklına sokamıyor. Böylece zincirleme bir iyilik başlıyor. Yâni, insan ibadetleri güzel şeyleri, sevaplı işleri yaptıkça, zincirleme, peş peşe, birbirine ekli olarak iyilikler yağmağa, gelmeğe başlıyor. İyiliklerin içine doğru gitmeğe başlıyor insan...

Günah işlediği zaman da, zincirleme kötülükler gelmeğe başlıyor. Günah işlediğinden dolayı, Allah ahlâkını bozuyor. İçine kıskançlık geliyor, kin geliyor. İnsanlarla böylece meseleleri, sorunları artıyor. Kavgalar, gürültüler, çekişmeler, çatışmalar ziyadeleşiyor. Bu da tabii toplum içinde bir huzursuzluk... Yâni böyle kötü huylu bir insan, hem kendisini rahatsız eder, hem başkasını rahatsız eder. Çatıştığı, çekiştiği insanları rahatsız eder. Büyük bir zarar... Kendisinin huzuruna zarar, toplumun huzuruna zarar... İbadetteki tembellikler de sevap kazanmaktan onu engelliyor. Büyük sevaplar elden kaçıyor...

Bakın, ne kadar güzel bilgiler öğrenmiş olduk bu hadis-i şeriften, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Şimdi, söylediklerimizi bir daha bir özetleyelim de, not alamayanlar, aklında tutamayanlar bir daha hatırlamış olsun, iyice hatırlarında yerleşsin...

Tabii, bir hadis-i şerifi, bir bilgiyi, bir ayet-i kerimeyi, dinin bir hükmünü, fıkhın bir kararını öğrenmekten maksad nedir?.. Öğrendiğini uygulamaktır. İlmini tatbik etmesi lâzım insanın, bildiği şeye göre yaşaması lâzım!..

Biz de bunları yapacağız: Allah bize bir nimet verdiyse, "*El-hamdü li'llâh*" diyeceğiz. Gamımız, tasalarımız çoğalmışsa,

“*Estağfiru’llàh*” diyeceğiz. Rızık azaldı, gelmiyor gàlibâ filân gibi, böyle bir şeyler düşünmeye başladık mı, “*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*” sözünü çok söyleyeceğiz.

Bir kimseye misafir gittiysek, ona hürmet edeceğiz, onun sözünü dinleyeceğiz. Onun izni olmadan oruca kalkışmayacağız. Birisinin evine misafir gittiğimiz zaman, şuraya otur deyince, otur dediği yerde oturacağız. Çünkü evin binbir türlü şartı vardır. Evin neresinde oturması gerektiğini ev sahibi bilir. Misafir pekiyi diyecek oraya oturacak.

Bir de günah işlememeğe çok çalışacağız. Günah çok zararlı bir olay, çok zararlı... Hem insanın kendisine zarar veriyor, hem de başkalarına zarar veriyor. Nasıl başkalarına zarar veriyor, onu da hatırlayalım:

Kendisi günahı işlediği için zarara uğruyor. Onu uzaktan görüp gıybetini eden, başkasına söyleyen, “Bak bu günah işledi!” diye söyleyip gıybet ettiği için zarar görüyor. Onun işlediği günaha ses çıkartmayan, razı olan da, işlemiş gibi günaha giriyor, iştirak etmiş oluyor günaha... Hasılı bir çok zararı çıkıyor.

Başka bir zararı nedir?.. O günahtan dolayı, insanın içindeki birtakım kötü duygular yeşermeğe, belirmeğe başlıyor. Onlardan bir tanesi, kin; başka insanlara karşı kin duymak... Hased duymak, ikincisi... Üçüncüsü, ibadetleri yapmakta isteksizlik, yâni tembellik oluyor. Dördüncüsü de maddî bir sonuç; rızkı azalıyor.

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, aman günah işlememeğe çok dikkat edelim! Gözümüzü dört açalım, cehennemden korkalım, Allah’ın rızasını kazanmağa çalışalım! Allah’ın gazabına uğrama-mağa dikkat edelim! Cenneti elden kaçırmamağa dikkat edelim!.. Her işimizi, sözümüzü önünden düşünelim: “Yapayım mı yapmayayım mı?.. Günah ise yapmayalım, sevaplı ise yapalım!..

Hayat bir imtihandır; imtihanda gevşek durmayalım, vakti boşa geçirmeyelim ve bir saniyemizi bile boşa harcamayalım!.. Gàyemiz Allah’ın rızasını kazanmak...

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdàke matlûbî*) sözüyle söylüyoruz bunu. "Yâ Rabbi, benim arzum sensin, ben senin rızanı kazanmak istiyorum!" diyoruz mü'minler olarak... Allah'ın rızasını kazanmak için de günahlardan kaçınacağız, sevaplı işleri yapmağa gayretli olacağız.

Günahları işler de kaçınmazsak, hem dünyada çeşitli felâketlere uğrarız; uğramayalım, Allah korusun... Hem de ahirette, cehennemde cayır cayır yanar günahı işleyenler... Sevap işleri yapanlar, hem dünyada çeşit çeşit bereketlere, hayırlara nâil olur; hem de ahirette Allah'ın lütfuyla, ihsânıyla, bahşıyla, keremiyle cennetine girer, ebedî saadete erer, ebediyyen nimetler içinde, cennet içinde bahtiyar olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi günahlardan uzak duran, vazifelerini bilen, yapan, çalışkan, hayırlı, verimli, olgun, kâmil, bilge müslümanlardan eylesin... Allah cümlenizden razı olsun... Sizi ve sevdiklerinizi iki cihan saadetine erdirsin... İki cihanın tehlikelerinden korusun, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

06. 09. 1996 - AKRA

23. KÖTÜLÜĞÜ ENGELLEME GÖREVİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Bu cuma size Bursa'dan hitab ediyorum.

a. Azabın Umûmî Gelmesi

Peygamber Efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde buyuruyorlar ki:[114]

أَيُّمَا قَوْمٍ عُمِلَ فِيهِمْ بِالْمَعَاصِي ، هُمْ أَعَزُّ وَأَكْثَرُ ، لَمْ يُغَيِّرُوا ، إِلاَّ عَمَّهُمُ اللهُ بِعِقَابِهِ (ابن أبي الدنيا عن جرير)

RE. 178/1 (*Eyyümâ kavmin umile fîhim bi'l-meàsî, hüm eazzü ve ekseru lem yugayyirû, illâ ammehümü'llàhu bi-ikàbihî.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Birinci hadisimiz bu... Teberrüken mübarek metnini okuduğumuz, Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek sözü. Buyuruyor ki, Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

---

[114] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Ukùbat*, c.I, s.173, no:259; Cerîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.413, no:3775; İbn-i Mâce, c.II, s.1329, no:4009; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.363, no:19236; s.364, no:19250 ve s.366, no:19273; İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.I, s.536, no:300 ve s.537, no:302; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.92, no:663; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.331, 332, no:2379-2385; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19979; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.379; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.17; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.247; . İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd,* c.XXIV, s.312; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.175, no:991; Cerîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.525, no:4338; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19978; Huşeym Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.145, no:5535; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.433, no:9974.

(*Eyyümâ kavmin umile fîhim bi'l-meàsî*) "Herhangi bir kavim ki, içinde günahlar işleniyor bu kavmin..." Yâni bir topluluk, insan topluluğu, bir şehir, bir kasaba, bir grup, bir millet; içinde günahlar işleniyor. (*Hüm eazzü ve ekseru*) Halbuki müslümanlar, Allah'tan korkan insanlar daha izzetli orada ve sayıca daha çok... (*Lem yugayyirû*) Sayıca daha çok oldukları halde, izzetli itibarlı oldukları halde, güçlü kuvvetli oldukları halde, durdurmuyorlar bu günah işlenmesini, engellemiyorlar, değiştirmiyorlar durumu..."

Ceza olarak ne olur?.. (*İllâ ammehümü'llàhu bi-ikàbihî.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri o kavme azabı umûmî indirir. Sadece o günahı işleyenleri cezalandırmaz, günahları işleyenleri durdurması gereken, durdurmaya gücü yeten insanlar durdurmamışsa, azabı, gazabı, cezayı, ikàbı onlara da şâmil kılar. Onları da cezalandırır. Yâni, ceza hepsinin üstüne umûmî olarak gelir."

Ama, adamcağız camide namaz kılıyor, evinde Kur'an okuyor. O gün oruçlu veya abdestli... Azab şehrin üstüne umûmî olarak iner. Felâket, belâ, musîbet, Allah'ın kahrı, gazabı hepsinin üstüne umûmî olarak gelir. Neden?.. Evet o namazlı niyazlı, ibadetli ama, öteki kötülerin kötülük yapmasını engellemedi. İşte bundan dolayı...

Şimdi aziz ve muhterem kardeşlerim, tabii radyo kurduk; biz radyoda söylüyoruz, siz dinleyiciler dinliyorsunuz. Hep hatırıma gelir, dükkânlarda an'anevî bir levha vardır: "*Müşteri velînîmetimdir.*" diye. İnsanın velînîmeti, kendisine nimet veren, yetiştiren, besleyen, çok iyilik yapmış insanlar demek. "Müşteri velînîmetimdir." diyor dükkânın sahibi, tabii müşteri olmasa, dükkân çalışmayacak.

Siz dinleyiciler de tabii, velînîmetimizsiniz, bizi dinliyorsunuz. El-hamdü lillâh, vaazımızı dinleyen müslüman kardeşlerimiz velînîmetimiz bizim... Sözlerimizi dinliyorlar, ama bu sözlerden istifade etmek ve onları uygulamak lâzım!.. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleri sadece dinleyip beğenmek için değil, anlayıp uygulamak için aynı zamanda...

Şimdi bunu niçin söylüyorum: Ülkemizin yüzde doksan dokuzu müslüman olan mü'min insanlardan müteşekkil olduğu dâimâ söylenir. Gerçek müslüman sayısı hakîkaten çok yüksek olan, sayıca müslümanların çok fazla nisbette olduğu, müslüman bir ülke Türkiye... Evet cumhuriyet, lâik vs. ama, ahalisi müslüman ülkelerin en başında gelen, İslâm ülkelerinin baş tacı ettikleri, sevgi ile baktıkları, takdir ile izledikleri insanlar... Yâni müslüman, iyi müslüman.

Tabii müslüman ne demek?.. Allah'a inanmış, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafa SAS Efendimiz'e bağlanmış, Allah'ın kitabına tâbî, Allah'ın ahkâmını uygulamağa çalışan insanlar... İnsanın bir iyi insan olması var; kendisi şahsen iyi insan, ibadetini yapıyor, dînî vazifelerini yapıyor, kötülük yapmıyor, ahlâkı güzel... Bir de çevresine karşı vazifeleri var; içinde yaşadığı topluma karşı, cemiyete karşı vazifeleri var...

İslâm dini bir toplum dinidir. Yâni, "Din bir duygu, ona kimse ilişmez. İşte bir dağın köşesine gitsin, dindarlığını yapsın..." filân. Böyle bir şey yok İslâm'da... İslâm, topluluğa karşı vazifeler yüklüyor müslümanların üzerine... Toplu yaşamayı, toplum halinde, cemiyet halinde yaşamayı teşvik ediyor ve cemiyet halinde yaşamanın çok hayırları, bereketleri olduğunu bildiriyor.

O zaman, bu toplu yaşamanın da düzenli olması lâzım! Herkesin görevini bilmesi lâzım! Herkesin iyi şeyler yapması lâzım! Kötü şeyleri yapmaması lâzım!..

İyi ama, iyi şeyleri iyi insanlar yapıyorlar, kötü şeylerden uzak duruyorlar da, bir de toplumda ayyaşı, sarhoşu, serserisi, afyonkeşi, tinerkeşi var... Şimdi tiner de çekiyorlarmış, maalesef, neler neler duyuyoruz artık. Kötü şeyler gazetelerde, televizyonlarda söylendikçe de yaygınlaşıyor. İnsanlar filmlerden, televizyonlardan, mecmualardan, kötü arkadaşlardan da sapabiliyor. Başka ülkelerin kötü insanlarından da sapma olabiliyor.

Şimdi kötü insanlar da var toplumun içinde, az da olsa... Meselâ, Türkiye'de az kötü insanlar; başka ülkelerde daha fazla... Medeniyet arttıkça, medenî denilen ülkelerde kötülükler daha da fazlalaşıyor. Sanıldığı gibi değil, medeniyet ilerledikçe insanlar

daha güzel insan olmuyorlar. Bazen daha canavar oluyor. Daha bilgili, daha gaddar, daha korkunç oluyorlar. Medeniyet insanlık seviyesini göstermiyor; rahat yaşama seviyesini, konforu gösteriyor. İnsaniyet, irfan, o işte İslâm'da var... Müslümanlar tabii umumiyetle iyi insanlar da, içlerinden kötü insanlar da çıkabiliyor.

Bu kötü insan nerden geldi, nasıl oldu?.. İşte bazen bir muhacir oluyor, bir yerden gelmiş oluyor; bazen yetim büyümüş oluyor; bazen hapse girmiş, çıkmış oluyor... Kötü muhitlerden kötü huylar kapmış oluyor. Tamam. Bunlara karşı, yâni toplumun içindeki az da olsa kötülere karşı iyi insanların görevleri var.

"—İslâm'ın kötü insanlara karşı bakışı nasıl hocam?.."

Bir kere müslüman kötü bir insana, yâni günahkâr bir insana acıyor, kızmıyor. "Kızmayın, ayıplamayın! Ayıplarsanız, sizin de başınıza gelir. Allah ceza olarak, 'Sen mi onu ayıpladın? Hadi bakalım senin de başına gelsin!' diye, senin de başına getirir." diyor Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde.

Ayıplamak yok, kızmak yok... Ne var? Acımak var, kurtarmağa çalışmak var. İlk vazifemiz bu. Yâni, kötü insanları ıslah edebilmeliyiz, kötü çocukları ıslah edebilmeliyiz. Kötü kadınları ıslah edebilmeliyiz. Sarhoşları, ayyaşları kötü alışkanlıklarından vaz geçirebilmeliyiz.

Bakın şimdi biz bugün karayolculuğu yaparken, radyo dinliyoruz, haberleri dinliyoruz. Yâni insan, bir genç çocuk, günde beş tane sigara içerse, onun ciğerlerinin gelişmesi bile, yüzde şu kadar nisbette geriliyormuş öteki genç arkadaşına göre... Sigara bile fenâ! Bunu mertçe, açıkça, haykırarak söylemek lâzım!.. Yâni, "Kimsenin işine karışmayalım, ne yaparsa yapsın! O da keyfidir, zevkidir." dememeliyiz. Çünkü bakın, ciğerinin gelişmesi engelleniyor, oksijeni alması engelleniyor, damarları sertleşiyor. Sonunda ciğerleri kurum doluyor, is doluyor, pas doluyor, öksürük oluyor. Damarları sertleşiyor, kalbi hastalanıyor; genç yaşta hastalıklı, öksürüklü bir insan olarak, toplumun istifade edemediği bir insan durumuna geliyor. Sonunda da ölüp gidiyor.

Kötü alışkanlıkların karşısına çıkmalıyız. Kötü insanları doğru yola çekmeğe çalışmalıyız. Çocukların arasındaki kötü eğilimleri, yok etmeğe çalışmalıyız.

Geçen gün gecenin yarısında şöyle bizim İskenderpaşa'dan çıktık. Pazar dersinden sonra yatsıdan sonraya kalmıştık, biraz geç çıktık. Ara sokaklardan giderken baktık polisler grup grup duruyorlar. Etrafa baktık, mahallenin çocukları grup grup olmuşlar. Herhalde iki çete diye tahmin ettik bir arabanın içinde... Birbirlerine taş atıyorlar. Kazık gibi delikanlılar veyahut levent gibi gençler... Güzel insanlar olsalar, ne kadar iyi olur. Ama polise yaka silktiren, birbirlerine zarar veren insanlar haline gelebiliyorlar.

Bunlar kötü... Kötü bir şeyin karşısında müslümanın ne yapması gerekiyor?.. Kötülüğü yok etmeğe çalışması gerekiyor. Kötü insanı ıslah etmeye çalışacak; eğer kötülükte ısrar ediyorsa, engelleyecek, yaptırtmayacak.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki: "Bir kavmin içinde günahlar işleniyorsa..." Günahlar nelerdir?.. İçkidir, kumardır, zinadır, hırsızlıktır, katildir, adam öldürmedir, gadirdir... vs. Bunların hepsi günah, şerefsiz, kötü işler. Bunlar işleniyorsa bir kavimin içinde, müslüman bir kavmin bunları yola getirmesi lâzım!..

Islah etmeye çalışır. Islah olursa, olur. Islah olmazsa, İslâmî toplum, büyük kalabalık grup gücünü ortaya koyacak, ağırlığını ortaya koyacak; kötülüğü yaptırmayacak. Kötülüğü yapana, kötülüğü yapma hürriyeti yok!.. Neden?.. Toplum zarar görüyor. Günahlar insanlara zararlı, ailelere zararlı, sıhhate zararlı, ruha zararlı... Toplumun nizamına zararlı... Bunların engellenmesi lâzım!

Bunları değiştirmiyorsak, camdan bakıyor, perdeyi çekiyor; tamam... Kimse kimseye karışmıyor.

Yıllar önce, Beyazıt'ta bir tanıdığımın, akrabamın oturduğu bir mahallede, hırsızın birisi gelmiş, aşağıda arabaları karıştırmağa başlamış. Açmağa çalışıyor. Yukarıdan birisi de:

"—Hey, niye benim arabamın kapısını açmağa çalışıyorsun?" diye bağırmış.

Hırsız küstah... Belki de ne bileyim, uyuşturucu kullanmıştır, esrar kullanmıştır, o zaman korkmuyor da... Aşağıdan yukarıya, arabanın sahibine demiş ki:

"—Oradan ne bağırıp duruyorsun? İn aşağı da, erkeksen yanıma gel!" demiş.

Adam da tabii, malını korumak için merdivenlerden inmiş arabasının başına... Açacak çalacak, ne yapacaksa yapacak diye... Hırsız bıçağını çekmiş, bunun üstüne saldırmış. Bıçağın ucuyla muhtelif yerlerinden, 15-20 yerinden yaralamış. Bütün mahalleli camdan bakıyormuş...

Olur mu, ben anlayamadım. Allah insanı öyle zorlu imtihanlarla imtihana tâbî tutmasın, bıçaklı, silahlı olunca, iş polisiye bir iş oluyor, polise ait bir iş oluyor. Halktan herkes de gidip de böyle bıçaklı bir insanla uğraşamaz ama, bir telefon eder insan:

"—Aşağıda bıçaklı birisi var, arabaları soymağa çalışıyordu. Komşumuza da bıçak çekti." filân diye, âcilen polis çağırır.

Kendisi de beş on kişi aşağı inince, tabii bir kişinin zararını önleyebilirler. Komşularını korumaları lâzım! Engelleyememişler. Yâni, nemelâzımcı bir toplum. Yarın onun da başına gelir. Bu doğru değil...

Bir toplumda günahlar işleniyor da, toplumu teşkil eden iyi insanlar daha çok, güçlü, kuvvetli ama, değiştirmiyorlarsa, bu günahları engellemiyorlarsa, o zaman, Allah o günahkârlara verdiği azabı, ikàbı, cezayı, sadece onlara vermez, bütün topluma verir.

İyiler de vardı arasında, iyiler niye o cezaya uğruyorlar?.. Çünkü, kötülerin günah işlemesini engellemediler. Evet, işte İslâm'da böyle bir vazife de var. Yâni, İslâm'da insan namaz kılacak; tamam... Camide ezan okunduğu zaman, buyurun namaza!.. Şu vazifeleri yapacak, bu vazifeleri yapacak; tamam... Bir de kötülükleri yaptırmamak, kötülüğün karşısında durmak vazifesi var... *Nehy-i münker* vazifesi var, günahı yaptırmamak, yapılmasını engellemek vazifesi var.

Toplu olunca daha kolay olur. Tek başına olsa bile, insanın yine bunu yapması lâzım!..

Biliyorsunuz, Yâsin Sûresi'ni herkes sever ve herkes okur. Sevaplı bir sûre diye Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyorlar. Pekiyi ama, Yâsin Sûresi'nin içinde ne var? Yâni hangi ibretli ayetler var, bunlardan hangi dersler, ibretler çıkar; hangi hikmetler çıkar?..

Yâsin Sûresi'nin ikinci sayfasında, Habîbü'n-Neccâr isimli, Antakyalı bir mübarek zâtın olduğu söylenen, bir hadise anlatılıyor. O şehre gelmiş olan mübarek insanlar, o şehrin ahalisini hak yola çağırıyorlar, bâtıl inançtan hak yola gelmelerini istiyorlar da; o kavim onları öldürmeğe kalkıyor. Ama bu mübarek zât da, Habîbü'n-Neccâr da koşarak geliyor, hem de bunların öldürülmeğe kalkışıldığı meydana... Onlara nasihat ediyor:

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَاقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

(يس: ٢٠)

(*Ve câe min aksa'l-medîneti racülün yes'à*) "Derken şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi. (*Kàle yâ kavmi'ttebiu'l-mürselîn*) 'Ey kavmim, yanlış iş yapıyorsunuz! Bakın bunlar iyi insanlar, mübarek insanlar, bunların sözünü dinleyin! Bunların buyruklarını tutun! Bunlar ilâhî vazifeli insanlar, bunları dinleyin!' dedi." (Yâsin, 36/20)

Demek ki, tek kişi olsa da ihlâslı bir insan çıkar, koca bir kalabalığa karşı hak sözü söyler, tavsiyeyi yapar. Yapmalı!.. Bunu öğreniyoruz. Yâsin Sûresi'nin bu ikinci sayfasındaki muazzam, mübarek kıssadan çıkaracağımız hisse bu.

Şimdi, kimse kimseye karışmıyor. Olmaz, karışacaksın, bu şehir senin!.. Bu şehrin temizliği senden de sorulur. Sokağa tüküremez, kimse çöp atamaz, kimse pis su atamaz. Kimse köşeyi, beriyi kirletemez...

Bakıyoruz caddelerin ortasına, en güzel yerlerine, böyle yerlinin, yabancının gelip gideceği yerlere çöpler yığılmış... Birileri de geliyor, çöpleri karıştırıyor. Yâni, paket halindeki çöpleri karıştırıyor, içinden kendi işine yarayacak şeyleri alacağım diye, çöpleri ikinci defa çöp haline getiriyor.

Bence bunu da engellemeli! Poşet halinde, paket halinde, naylonun içindeyken, işte çöp orada duruyor hiç olmazsa... Birisi, "Bunun içinde acaba benim işime yarayan şu maddeler var mı?" diye sopayla karıştırıyor. Daha beter ortalığa dağıtıyor, gidiyor.

Bunlar hep, yapmayın diye söylememiz gereken şeyler diye düşünüyorum. Çeşitleri var tabii... Meselâ, sizin gücünüz var. Kuvvetiniz, etrafınız, gücünüz nisbetinde, yanlış olan bir şeyi söylemelisiniz.

Söylemek bir derece... İnsanın kendisinin yapmaması, en aşağı derecesi... Yapılmamasını söylemesi bir üstün derece... Yapılmış bir yanlışlığı diliyle düzeltmeğe çalışması bir derece... Sevmemesi, kızması, kafasından ona karşı olması bir derece... Eliyle düzeltmesi bir derece... Fiilen yaptırtmaması bir derece...

Onun için aziz sevgili Akra dinleyicileri, faal müslüman olalım, gayretli müslüman olalım! İyilikleri çoğaltmağa, kötülükleri de azaltmağa çalışalım ki; kötülükler gerçekten azalsın, iyilikler gerçekten artsın...

El-hamdü lillâh, ben seviniyorum, şimdi güzel güzel haberler... Her şeyde bir ümit, bir güzel gelişme... İnşâallah bizim ülkemiz ve diğer müslümanların ülkeleri iyi çalışmalarla çok güzel olacak!.. İnşâallah biz kendi ülkemizi, hem ileri bir ülke haline getireceğiz, hem Afrika'daki Avrupa'daki, Kafkasya'daki, Ortadoğu'daki, dünyanın her yerindeki müslüman kardeşlerimize de fiilen yardım edeceğiz, elimizi uzatacağız. Onlara da faydamız olacak. Yapacağımız işler çok.

O halde biz çok faal müslüman olmalıyız, gayretli, cevval müslüman olmalıyız. Hem hayırları çok yapmağa koşmalıyız, hem de kötülükleri engelleme vazifemiz var... Tabii bunun da usûlü var. Tatlı tatlı, netice itibariyle kavga çıkartmadan, bu işi başarmak lâzım!

Ama kötü insan, ille de inat ediyorsa, "Ben bu kötülüğü yapacağım!" diye, o zaman da tabii, icabında müslümanların izzetini, kuvvetini, satvetini, şecaatini göstermesi lâzım!.. Bu da tabii kardeşlikle, elbirliği ile, müslümanların birbirine destek olmasıyla olacak. Önemli bir husus; çok cevval ve fa'àl müslümanlar olmalıyız.

b. İnsana Söylenen Nasihat

İkinci hadis-i şerife geçmek istiyorum. Bu da birinci hadis-i şerifle ilgili... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[115]

أَيُّمَا عَبْدٍ جَاءَتْهُ مَوْعِظَةٌ مِنَ اللهِ فِي دِينِهِ ، فَإِنَّهَا نِعْمَةٌ مِنَ اللهِ سِيقَتْ إِلَيْهِ ، فَإِنْ قَبِلَهَا بِشُكْرٍ ، وَإِلاَّ كَانَتْ حُجَّةً مِنَ اللهِ عَلَيْهِ لِيَزْدَادَ بِهَا إِثْماً ، و يَزْدَادُ اللهُ عَلَيْهِ بِهَا سَخَطاً (ابن عسا كر ،

---

[115] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, s.202, no:1757; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.136; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV, s.509, no:5572; Atıyye bint-i Kays RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.257, no:6434; *Feyzü'l-Kadîr*. c.III, s.141, no:2955; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.429, no:9965.

و ابن النجار عن عطية بن قيس)

RE. 178/10 (*Eyyümâ abdin câethü mev'izatün mina'llàhi fî dînihî, feinnehâ ni'metün mina'llàhi sebekat ileyh, fein kabilehâ bi-şükrin, ve illâ kânet hücceten mina'llàhi aleyhi li-yezdâde bihâ ismen ve yezdâde'llàhu aleyhi bihâ sahatà.*)

Bu hadis-i şerif de biraz ilk okuduğum hadis-i şerifle ilgili. Ben böyle bizi cevval müslüman olmağa, —aktif diyeceğim ama, ceza yerim diye demiyorum— fa'àl ve cevval müslüman olmağa sevk eden bu hadis-i şerifleri, çok söylememiz gerektiği kanaatindeyim. Sanki müslümanlar biraz çok sessiz duruyorlar, pek boynu bükük duruyorlar, haklarını bile aramıyorlar. Yurtdışından, yabancılardan, gayrimüslim ülkelerden binbir türlü zulüm oluyor da, sesleri çıkmıyor gibi geliyor.

O bakımdan bu hadis-i şerifleri okuyorum. Yeni Türkçe tabiriyle çok güncel, çok canlı konular bunlar. Onun için bu hadis-i şerifleri dinleyin ve başkalarına da anlatın! Görsünler müslümanların nasıl sıcak kanlı, nasıl sevimli, nasıl böyle heyecanlı, nasıl samîmî, nasıl böyle damarlarında şırıl şırıl kanların hızlı hızlı aktığı, gayretli, Allah'ın hizmet ehli kulları olduğunu herkes anlasın...

(*Eyyümâ abdin*) "Herhangi bir kul ki, (*câethü mev'izatün mina'llàhi fî dînihî*) o kula dini konusunda Allah'tan bir öğüt gelmişse..."

"—Bu öğüt nereden geliyor Hocam?.."

Allah'tan bir kuluna, dini konusunda bir öğüt nereden gelir?.. Bakarsın, Akra radyosundan gelir. İşte böyle radyodan bir öğüt gelir... Veyahut bir kitaptan gelir... Veyahut bir gazetenin bir makalesinden, bir haberinden gelir... Veya takvimin arkasındaki üç beş satır yazıdan gelir... Veyahut birisi söyler. Yolda giderken söyler, bir yerden duyulur... Yâni gönderene bakmak lâzım; söyleyene değil, söyletene bakmak lâzım!

Allah birisini vesile ediyor, sana bir öğüt geliyor: Meselâ, "Yalan söyleme!.." Meselâ, "Teheccüd namazı kıl!.." Meselâ, "Helâl lokma ye!.." Meselâ, "Müslümanların yardımına koş!.." Meselâ, "Cimri olma, hayır yap!.." Neyse, böyle bir dînî emir, tavsiye,

mev'iza, yâni vaaz, yâni öğüt geldi. Herhangi bir müslümana, dini konusunda böyle bir öğüt geldi. Nereden geldi?.. Havadan geldi, kâğıttan, gazeteden geldi, komşudan geldi... Bir insandan geldi, dosttan geldi, düşmandan geldi...

Bir öğüt geldi mi, bu nedir?.. (*Feinnehâ ni'metün mina'llâhi sebekat ileyh*) "Ona koşup gelmiş olan, Allah'tan bir nimettir bu..." Bakın bir öğüt geliyor, bir emir geliyor, bu nedir?.. Nimettir. Neden?.. Allah'ın öğüdü geliyor, tutunca sevap kazanacak, Allah sevecek, Allah'ın sevgili kulu olacak, sevdiği kulu olacak, sevdiği işi yapmış olan bir kul olacak... Nimet bu... Bu öğüt nimet, bu öğüdü veren kimseye teşekkür etmek lâzım! Gazeteye, radyoya, yayına teşekkür etmek lâzım! Nimet bu...

Yâni, "Bir müslümana bir yerden bir öğüt geldi mi, nereden gelirse gelsin; o Allah'tan ona koşa koşa gelmiş bir nimettir." diyor Peygamber Efendimiz.

Haa, böyle bir nimet geldi mi, insan ne yapar?.. "El-hamdü lillâh, çok şükür yâ Rabbi! Bana bu hakîkati duyurdun, birisini vesile ettin, sen Müsebbibü'l-esbâb'sın yâ Rabbi! Sebepleri sen sevk edersin, kâinatın hàlıkı sensin, râzıkı sensin, mutasarrıfı sensin..." Ne demek bunlar?.. Yâni, "Kâinatı yaratan sensin, yürüten, yöneten sensin, her şey senin emrinle, buyruğunla oluyor; senin kaderinle oluyor, senin takdirinle oluyor... Her şey senden, ben bunu seziyorum, biliyorum yâ Rabbi!.. Sen sebepleri sevk eden, hareket ettiren, gücün kuvvetin sahibi olan yaradanımsım! Biliyorum, bunlar senden... Bana öğüt geldi, bu öğüdü de sen gönderdin bana... Tamam, bu öğüt de senden..." der.

O zaman ne yapacak insan?.. "Çok şükür yâ Rabbi, senin öğüdünü aldım. Senin bu öğüdün bana bir nimettir." diyecek. Nimete şükretmek lâzım, çok şükür yâ Rabbi demek lâzım!...

(*Fein kabilehâ bi-şükrin*) "Bunu şükür ile kabul ederse, iyi bir şey yapmış olur. Ne mutlu, sevap kazanmış olur. O öğüdü tutar, Allah'ın sevdiği bir işi yapmış olur, derecesi artar. Devam ederse, arkasından çok büyük hayırlara erer."

(*Ve illâ*) "Aksi takdirde, şükür ile karşılamazsa bu öğüdü, nimet olduğunu anlamazsa bu öğüdün; git yâ, bırak yâ derse..." Bazı insanlar böyle diyor. Hak bir sözü söylüyorsun da, sinirli bir

anında dinlediği için, “Bırak yâ!” diyor, öğüt veren kimseye karşı geliyor; bağırıyor, çağırıyor, dinlemiyor.

Haa, sen misin bu gelen öğüdü kabul etmeyen, şükretmeyen, üstelik bağırıp çağıran?.. Burada yok ama, manzarayı gözümüzün önünde canlandıralım! Adam öğüt verildiği zaman kızıyor, küplere biniyor, öğüt verene bağırıyor, çağırıyor, “Sen karışma bu işe!” diyor.

Bazan bir şeyi söylüyorsun birisine, “Sen karışma hocam!” diyor. Eğer seni çok seviyorsa;

“—Hocam, seni çok seviyorum ama, sen bu işe karışma!” diyor.

Yâhu, ben Allah’ın öğüdünü söylüyorum. Beni sevmen bir şey değil, sen öğüdü tut, öğüdü sev! Öğüdün Allah’tan gelen bir nimet olduğunu bil de, öğüdü tut mübarek!..

“—Yok, tutmayacağım ben öğüdü, sen de darılma! Seni çok seviyorum ama öğüdü tutmayacağım!” diyor, tutmuyor.

Bazıları böyle oluyor. İnsanlar inat havasına giriyorlar, şeytanın esiri oluyor. Kızıyor, senin öğüdünü tutmuyor; içinden şeytanın ona söylediği, şeytanın öğüdünü tutuyor. Hocanın öğüdünü tutmuyor, şeytanın öğüdünü tutuyor... Rahmân’ın buyruğunu tutmuyor, şeytanın hükmüne giriyor bazıları... Yanlış iş yapıyor ama yanlış iş yaptığının farkında değil...

(*Ve illâ*) “Eğer şükürle karşılamazsa bu nimet olan öğüdü; (*kânet hücceten mina’llàhi aleyhi*) aleyhine mahkeme-i kübrâda Allah tarafından kullanılacak bir belge olur bu... (*Li-yezdâde bihâ ismen*) Günahı artsın diye, (*ve yezdâde’llàhu aleyhi bihâ sahatà.*) Allah’ın ona karşı hışmı, kızgınlığı artsın diye vesile olur, kaynak olur, belge olur bu, böyle nimeti şükürle karşılamaması...” diyor.

Bu gibi hadis-i şerifler çok önemli... Hadislerin hepsini seviyorum da, ayırım yapmayı da doğru görmüyorum. Hepsini severiz. Peygamber Efendimiz, neyle ilgili hangi sözü söylerse, başımızın tacıdır. Hepsini sevmemiz lâzım ama, bu hadis-i şerifler çok önemlidir, aziz ve muhterem kardeşlerim!..

Bakın, sana öğüdü kim verirse versin, eğer bir ayet, bir hadis okumuşsa; dininden bir ahkâm sana anlatmışsa; “Kardeşim böyle yapma, bu yanlış, bu günah!” demişse birisi sana; veyahut, “Şöyle

yap kardeşim, böyle yaparsan sevap!” demişse... Yâni olumlu bir öğüt:

“—Şöyle yap kardeşim, sevap kazanırsın!”

Olumsuz bir öğüt:

“—Yâ kardeşim, öyle yapma! Bu günahtır, ayıptır, Allah sevmez.”

Yâni her ne türlü öğüt gelmişse, aslında bu öğüt, söyleyen kim olursa olsun, Allah’tan sana gönderilmiş bir nimettir. Sen bunu şükürle karşılayacaksın, öğüdü de tutacaksın!.. Öğüdü tutmak lâzım!.. Evet, nasihatı vermek kolaydır, öğüt tutmak zordur. Nasihat eden çok olur ama, öğüt tutan az olur az olur diyorlar. Hakîkaten de öyle, öğüdü tutmak kolay bir şey değil...

Öğüdü tutmuyor insanlar. Bir kere izzet-i nefsine yediremiyor. Yâni bir anda yanlış bir şey kendisine söylendiği zaman, yüzü morarıyor, kararıyor, kaşları çatılıyor, yutkunuyor; seni de sevmiyor. Ne oluyor?.. Doğru söyleyeni dokuz köyden koçuyorlar. Falanca adam direk gibi doğru doğru, dosdoğrucu bir adamdır... Kimse sevmez. Neden?.. Doğruyu söylüyor, herkese kusurunu söylüyor, Söyleyince de kimse onu sevmiyor.

Millet, insanlar ekseriyetle dalkavukluğu seviyor, methedilmeyi seviyor. Hakkı olmadığı konularda beğenilmek istiyor. Hakkı yok, haddi değil; öğülmek, beğenilmek istiyor. İnsanoğlunun içinde var bu, beğenilmek arzusu. Nefsin bir arzusu... Doğruyu söyleyeni sevmiyorlar. Ama öyle olmaması lâzım!

Buna benzer bir hadis-i şerifi hatırladım, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Peygamber SAS Efendimiz’in bir başka hadis-i şerifi; onu da zaman zaman söylüyorum vaazlarımda:

“—Senin kapını çalıp da, senden bir şey isteyen dilenci, Allah’ın sana hediyesidir.” diyor Peygamber Efendimiz.

Ne kadar ilginç, ne kadar güzel!.. Kapıyı çalan yoksul, miskin, Allah’ın sana hediyesidir. Nasıl hediye bu?.. Sen ona evden biraz bir şey vereceksin; ekmek, peynir, yiyecek, içecek, biraz para... Ne istiyorsa...

Daha aslından, tabii o Allah’ın hediyesi, senin kapına gönderilmiş ama, asıl insanın fakirleri araması, bulması lâzım!.. Mahalledeki fakirleri bilmesi lâzım! Yoksul mahallelere gitmesi lâzım!..

Bence zengin insanların, haftanın bir gününde tebdil-i kıyafet eyleyip, cebine paraları dizip, yoksul mahallelere gitmesi lâzım! Yoksul mahallelerin camilerine gidip, orada namaz kılması lâzım!.. İmam efendiye, kendisinin zengin olduğunu belli etmeden, hal hatır sorması lâzım!..

"—Bu mahallede yoksul, fakir, hasta, aç, dul, yetim, muhtaç var mı, yok mu kardeşim?.. Hocam, senin bildiğin böyle hakîkaten fakir, dilenciliği meslek edinmiş değil de, gerçekten fakir olan insan var mı?" diye sorması lâzım!..

Aramamız lâzım! Tarama diyorlar ya, hani bazen sağlık taraması deniliyor, doktorlar bir mahalleyi tarıyorlar. Veyahut bir mektebe geliyorlar, bütün öğrencileri diş muayenesi yapıyorlar, tarama yapıyorlar... Veya ciğerlerini muayene ediyorlar, bakalım hastalık var mı, yok mu diye... Bizim de fakir taraması yapmamız lâzım!.. Haftanın bir günü gidelim...

"—Hocam, o mahallelere gidince, insan biraz üzülüyor. Yoksul, mahalleler pis, kaldırımları yapılmamış, yerler çamur, evler düzensiz... Çocuklar pis, pasaklı, yıkanmamış filân. İnsan üzülüyor. Yâni, şöyle biraz güzel semtlere gitse insan, muntazam sokaklar, güzel bahçeler, güller, sümbüller; böyle her taraf pırıl pırıl, imrenilecek gibi... Oralarda insan neşeleniyor da, öbür tarafta biraz üzülüyor."

Evet, biraz o üzülecek yerlere gitmek lâzım, biraz fakirlerin halini görmek lâzım!..

Ne faydası var?.. En aşağı iki faydası var. Faydalardan bir tanesi, sen elindeki nimetlere şükredersin:

"—El-hamdü lillâh yâ Rabbi! Meğer sen bana nice nice nimetler vermişsin de, ben ne türlü nimetlerin içinde yüzüyormuşum da, farkında değilmişim. Bak bu kardeşlerim, bunlar da senin kulların yâ Rabbi! Ben bunlardan ne kadar iyi durumdaymışım..." diye insanın şükrü artar. Elindeki nimetin kadrini, kıymetini bilir.

Çünkü insan, kendinden aşağıdakilere bakınca, şükrü artar. Kendinden yukarıdakilere bakınca, onlara imrendiği için, elindeki nimetleri küçümser. Elindeki nimeti küçümsemek, beğenmemek, azımsamak da, Allah'ın sevmediği kötü bir huy... Oradan da başı belâya girer.

Biraz fakir mahalleleri dolaşmalı da insan, elindeki nimetlerin kıymetini anlamalı! Allah'ın kendisine ne nimetler verdiğini bilip, şükrü artmalı, hamdi artmalı!.. Kendisine bir fayda bu... Kendisinin rûhî terbiyesine faydası olacak.

İkinci faydası, o mahallenin fakirlerine... Mahalleye bir zengin gelince, bakar ki caminin çatısı akıyor, bakar ki halısı yok... Bakar ki, sobası yok... "Hadi ben buranın kaloriferini yaptırıvereyim... Hadi ben burasını tamir edivereyim der. Yoksullara bakar, dullara, yetimlere göz kulak olur. Yiyecek dağıtır, giyecek dağıtır, kömür dağıtır, aş dağıtır... İş bulur, çocuklarını okutur. Yâni insan onları da yaptığı zaman, rûhen sıhhat kazanır. İyilik yapmak insanı rûhen sıhhatlendirir.

Bazı insanları duyuyoruz, Afrika'ya gitmiş; ilkel ilkel kabilelere, köylere gitmiş, oraya yerleşmiş, orada hastane kurmuş. Ömrünü Avrupa'nın lüks bir şehrinde konforlu, müreffeh, rahat imkânlarını tepmiş, bırakmış, yoksul bir Afrika köyünde ömrünü geçirmiş. Neden yapıyor bunu?.. Bunun da bir zevki var da onun için yapıyor.

Yâni iyilik yapmanın bir büyük lezzeti, zevki vardır. Bazı insanlar bunu biliyor, meşakkat çekiyor ama, iyilik yapıyor. İyilik

yaptığından dolayı zevk alıyor. Tabii, o Avrupalı, onun da kendine göre, Hazret-i İsâ AS'a inanmaktan doğan dindarlıktan geliyordur herhalde bu insancıl tarafı, yoksul kabilelere yardım etme tarafı. Yâni netice itibariyle ilâhî duygularla yapmıştır bunu... Tabii, müslümanlar daha çok, daha temiz, daha hàlis ilâhî duygularla, bu iyilikleri yapacak.

Onun için, o fakir mahallelere, o fakir köylere, fakir şehirlere gittiği zaman... Bence ülkemizin zengin şehirlerindeki zengin insanlar, biraz fakir şehirlere gitsinler. Doğu Anadolu'ya, İç Anadolu'ya, köylere... Yâni arabaları değiştirelim sevgili Akra dinleyicileri! Arabaları değiştirelim, yüksek tekerlekli, dingilli, dağa bayıra tırmanan arabalar alalım!..

"—Hocam nereden icab etti bu?.."

Biraz yolsuz köylere gidelim, imkânsız yerlere gidelim, fakir yerlere gidelim!.. "Getirin bakalım, abdest alacağım!" Su yok... "Hadi bakalım karnım acıktı, biraz yiyecek getir!.." Kasap yok, bakkal yok, yiyecek yok, içecek yok... Yoksulluk, sefalet çok fena... İşte oralarda hayır yapma imkânı olur.

Onun için, ben diyorum ki, "Gelin arabaları değiştirelim, dört tekeri çekişli, dağlara, bayırlara, orman yollarına, toprak yollara gidebilen arabalar alalım; biraz yokluk şehirlere, kasabalara, köylere gidelim!.. Oralarda biraz hayır hasenât yapalım!" diye, teklif ediyorum size radyodan...

Evet, "İnsanın kapısına gelen dilenci, Allah'ın ona hediyesidir. Herhangi bir yerden, din konusunda, İslâm konusunda insanın kulağına gelmiş olan bir öğüt, Allah'ın ona bir nimetidir. Nimete sükretmek lâzım! Şükrederse, yaparsa bu öğüdü; Allah sevecek... Yapmazsa, Allah ona kızar ve onun günahı artar." diyor Peygamber Efendimiz.

Onun için öğütleri tutun! Düşmanınız bile söylese, haklı sözü kabul edin; haksız sözü, yanlış sözü, dostunuz, yakınınız bile söylese, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, "Aaa, bu yanlış oldu." deyin! Çünkü Peygamber Efendimiz'in hayatı öyle, kendisi öyle yapmış. En sevdiği insan bile yanlış bir iş yaptığı zaman, "Aaa, bu yaptığın doğru değil! Senin bu huyun cahiliye devrinden, ahlâkından kalma kötü bir ahlâk; bunu düzeltmen lâzım!" demiş

Peygamber SAS Efendimiz. Mâdem onun sünnetine uyacağız, o halde eğriye eğri, doğruya doğru demeliyiz.

Ama bir de, eğrinin eğri olduğunu söylerken, böyle kaş çatıp da söylemek yerine, hatayı işleyen insanı seveceğiz ama hatayı tenkit edeceğiz. Hatayı yapan insanı sevdiğimizi belirterek yaparsak, o zaman seven insanın öğüdü tutulur ve öyle insanın öğüdüne kızılmaz. Yâni günahkârı seveceğiz, günahı sevmeyeceğiz. Günahkârı kurtarmağa çalışacağız, sevdiğimiz için... Günahı sevmediğimiz için, yok etmeğe çalışacağız. Günaha kızıp da günahkârı yerin dibine batırmak, netice itibarıyla günahkârları zarara uğratmak emektir, belki de günaha itmek demektir. Asıl olan, bataklığa düşmüş olan bir insanı, elini uzatıp bataklıktan onu çekip kurtarmaktır. Çamurdan kurtarmaktır, yıkayıp temizlemektir. Böyle yapmağa çalışmalıyız.

c. Açı Doyurmak, Korkuyu Gidermek

Şimdi bu iki hadis-i şeriften sonra, bir de müjdeli hadis-i şerif okuyalım, üç olsun. Enes RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[116]

أَيُّمَا رَجُلٍ أَطْعَمَ جَائِعًا ، أَطْعَمَ اللهُ مِنْ طَعَامِ الْجَنَّةِ ؛ وَ أَيُّمَا رَجُلٍ آمَنَ خَائِفًا ، آمَنَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْفَزَعِ الأَكْبَرِ (الرافعي عن أنس)

RE. 178/2 (*Eyyümâ racülin et'ame câian et'ama'llàhu min taàmi'l-cenneh, ve eyyümâ racülin âmene hàifen âmenehu'llàhu yevme'l-kıyâmeti mine'l-fezai'l-ekber.*)

"Herhangi bir adam ki, bir insanı doyurmuşsa, Allah da ona cennet taamlarından yemek yedirir. Yâni cennete sokar, cennette ziyafet çeker, cennet taamlarını yemesini nasib eder." Demek ki aç insanları doyurmalı! Yâni, yoksulluktan, açlıktan sıkıntı çeken insanları bulup doyurmalıyız.

---

[116] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1230, no:43190; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.408, no:9914.

(*Ve eyyümâ racülin âmene hàifen*) "Korkan bir insanın korktuğunun sebebini araştırıp korkudan onu kurtaran, emniyete alan, emniyete çıkartan kimseyi de, (*âmenehu'llàhi yevme'l-kıyâmeti mine'l-fezai'l-ekber.*) Allah kıyamet gününde en büyük korkudan; insanların korkudan titreştiği mahşer gününde korkulardan emin kılar, korkulardan kurtarır."

Demek ki, korkmuş insanları korkulardan kurtarmağa, aç insanları doyurmağa çalışacağız. İnsanların yardımına koşacağız.

Bir şey daha söyleyecektim, unuttum: Birinci hadis-i şerifte *eazzü* ve *ekseru* kelimeleri geçtiği zaman, onlar ism-i tafdil ya... Hani, (*Eyyümâ kavmin umile fîhim bi'l-meàsî*) "Herhangi bir kavim ki içinde günahlar işleniyor, (*hüm eazzü ve ekseru*) halbuki iyi insanlar daha izzetli ve daha çok; ama değiştirmiyorlar. Azab onlara umûmî gelir." diye ism-i tafdil geçti ya, oradan geçen haftaki bir ism-i tafdil yüreğime dert oldu. Okurken orada ism-i tafdilin harekesini yanlış telaffuz ettim diye...

Geçen haftaki hadis-i şeriflerde geçen bir hadis-i şerif vardı. Orada *âmir* kelimesinin ism-i tafdili, mimi üstünlü olarak (*âmeruhüm*) okumam gerekirken, (*âmürühüm*) diye mütekellim sîgasıyla söyledim diye, hadisin o kelimesini yanlış telaffuz ettim diye, sevgili Akra dinleyicileri bir haftadır canım sıkılıyor. Onu da düzeltmiş olalım!..

Geçen haftaki hadis-i şerifi siz bulun; oradaki *âmüruhüm*'ü, *âmeruhüm* diye, *mim*'in harekesini üstün olarak düzeltiverin!..

Allah hepinizden razı olsun... Cumanız mübarek olsun... Allah bu güzel günün feyzinden, bereketinden cümlenizi istifade ettirsin... Sevdiği kul eylesin, bahtiyar olarak yaşatsın... Huzuruna sevdiği kul olarak varmanızı nasib eylesin... Cümlenizi cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

27. 09. 1996 - Bursa

24. MÜSLÜMANI SEVİNDİRMEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Gününüz hayırlı olsun, ömrünüz uzun olsun, ameliniz makbul olsun... Allah'ın rahmetine erin, iki cihanda aziz olun!..

Size Ankara'dan sesleniyorum.

"—Ankara'da ne işiniz var?" diyebilirsiniz.

Bizim Ankaralı hanımlar hanım derneği —Allah razı olsun— çok çalışkan bir dernek. Hizmetlerine bir hizmet daha eklemişler, hanımlara yönelik bedenî, sıhhî bir hizmet birimi kurmuşlar, onun açılışı için buradaydık. Bir de bizim camiamızın *Sitâre* isimli elbise yapma atölyeleri ve tesisleri var, onun meseleleriyle ilgilendik. İnşâallah size elbiseler, tişörtler, gençlere üstünde İskenderpaşa yazılı, şirketlerimizin isimleri yazılı tişörtler; hanımlara, beylere giyecekler yapacaklar. Onlar için buradaydık. Bu işin reklam faslı...

a. Müslüman Kardeşini Sevindirmek

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden, sizi de sevindirecek konulardan seçmeye çalıştım. Abdullah ibn-i Ömer RA, Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah rivayet eylemiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[117]

مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللهِ تَعَالٰى مِنْ إِدْخَالِ السُّرُورِ عَلٰى أَخِيكَ الْمُسْلِمِ (ابن النجار عن ابن عمر)

RE. 383/6 (*Mâ min şey'in ehabbü ila'llàhi teàlâ min idhàli's-sürûri alâ ahîke'l-müslim.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

"Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, bir müslümana sevinç vermek, onun içine, gönlüne sevinç idhal etmekten daha sevimli bir şey yoktur." Yâni, Allah müslüman kulun müslüman kardeşini sevindirmesini, onu sevindirecek bir şeyler yapmasını, sonuç olarak gönlünü hoş etmesini çok seviyor. Allah yanında en sevgili şeylerden, işlerden birisi bu...

Hadis-i şerifin başında şey diye geçmiş: (*Mâ min şey'in*) "Hiç bir şey yoktur ki, (*ehabbü ila'llàhi teàlâ*) daha sevgili olsun Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne; (*min idhàli's-sürûri alâ ahîke'l-müslim.*) senin müslüman kardeşinin içine sevinç sokmandan, sevinç vermenden, gönlünü hoş etmenden daha sevgili hiç bir şey yoktur." diye bildiriyor, Peygamber SAS Efendimiz.

Niçin bu hadis-i şerifi seçtim?.. Biraz sürurdan bahsedelim, sevinmekten bahsedelim, sevindirmekten bahsedelim! Allah yanında en sevgili ameller nedir, kardeşlerim öğrensin, onları yapsınlar, Allah'ın sevgili kulu olsunlar diye tabii.

b. Mü'min Kardeşini Sevindirmenin Karşılığı

---

[117] *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.433, no:16417.

Şimdi bu sevinme meselesiyle ilgili bir başka hadis-i şerifi de peşine ekleyeyim, hoşunuza gidecek. Bir de bu ikinci hadis-i şerif, melekler hakkındaki bilgimizi de renklendirecek, çeşni katacak. Meleklere inanıyoruz, meleklerin rûhânî varlıklar olduğunu biliyoruz. Ama onların yaratılışlarıyla ilgili bir şey de kazanmış olacağız, bu ikinci hadis-i şerifle...

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[118]

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ أَدخَلَ عَلٰى مُؤْمِنٍ سُرُورًا ، إلاَّ خَلَقَ اللهُ مِنْ ذٰلِكَ السُّرُورِ مَلَكًا ، يَعْبُدُ اللهَ وَيُمَجِّدُهُ وَيُوَحِّدُهُ ؛ فَإِذَا صَارَ الْمُؤْمِنُ فِي لَحْدِهِ أَتَاهُ السُّرُورُ الَّذِي أَدْخَلَهُ عَلَيْهِ ، فَيَقُولُ لَهُ : أَمَا تَعْرِفُنِي ؟ فَيَقُولُ : مَنْ أَنْتَ ؟ فَيَقُولُ : أَنَا السُّرُورُ الَّذِي أَدْخَلْتَنِي عَلٰى فُلاَنٍ ، أَنَا الْيَوْمَ أُونِسُ وَحْشَتَكَ ، وَأُلَقِّنُكَ حُجَّتَكَ ، وَأُثَبِّتُكَ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ ، وَ أُشْهِدُ بِكَ مَشْهَدَ الْقِيَامَةِ ، وَ أَشْفَعُ مِنْ رَبِّكَ ، وَ أُرِيكَ مَنْزِلَكَ مِنَ الْجَنَّةِ (ابن أبي الدنيا في الحوائج عن جعفر عن أبيه عن جده)

RE. 387/2 (*Mâ min mü'minin edhale alâ mü'minin sürûren, illâ haleka'llàhu min zâlike's-sürûri melekâ, ya'büdu'llàhe ve yümecciduhû ve yüvahhidühû…*)

Hadis-i şerifi burada keseyim de, parça parça izah edeyim sizlere:

---

[118] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadàü'l-Havâic,* c.I, s.97, no:115; Ca'fer ibn-i Muhammed Rh.A babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.672, no:16409; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX,, s.242, no:20668.

“—Hiç bir mü’min kul yoktur ki, bir mü’min kardeşinin içine, gönlüne sürur sokmuş, gönlünü almış, onu sevindirmiş, kalbini kazanmış; kalbini kazanacak, sevindirecek, neşelendirecek bir şey yapmış olmasın; (*illâ haleka’llàhu min zâlike’s-sürûru meleken*) böyle yapan bir kul için, Allah bu sevinçten dolayı bir melek yaratır.” Yâni mü’min, mü’min kardeşini sevindirecek bir şey yapıyor, onun gönlü şen oluyor, hoş oluyor. Allah bundan dolayı, o sevinçten bir melek yaratır.

Ne yapar o melek?.. (*Ya’büdu’llàhe*) “O melek, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne ibadet eder. (*Ve yümeccidühû*) Onu ulular, temcîd eder.” Yâni, “Yâ Rabbi sen yücesin, yücelerden yücesin, şânın uludur.” diye, öyle Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin hoşuna gidecek övgülerle, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne hem ibadet eder, hem böyle güzel övgüler, hamdler yapar, temcid eder. (*Ve yüvahhidühû*) “Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni birler, yâni bir olduğunu ifade eder. ‘*Lâ ilâhe illa’llàh*’ der, ‘Yâ Rabbi, sen birsin!’ der. ‘Sen yücelerden yücesin, sen her noksandan münezzehsin!’ der ve sâir Allah’ın sevdiği ibadetlerle, sözlerle, tesbihlerle vakit geçirir bu melek.”

Nereden yaratıldı bu melek?.. Mü’minin mü’min kulu sevindirmesinden yaratıldı, o sevinçten yaratıldı. (*Min zâlike’s-sürûr*) O sevinçten Allah bir melek yaratır. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi her yerden, her türlü yaratmağa kàdir... Melekler de rûhânî varlıklardır, görünmez varlıklardır. Bazen Allah dilerse, gösteriyor kullarına. Şeffaf varlıklardır, herkes görmeyebilir. İşte böyle bir melek yaratır o sevinçten... O da Allah’a ibadet eder durur, tesbih çeker durur, “*Lâ ilâhe illa’llàh*” der, böyle güzel sözler söyler.

(*Feizâ sàre’l-mü’minü fî lahdihî*) “O sevinci meydana getiren mü’min kul, kardeşini sevindiren mü’min kul; güzel davranan, zarif davranan, tatlı davranıp da karşısındakinin gönlünü hoş eden mü’min kul, vefat edip de kabrine konuldu mu, oraya vardığı zaman; (*etâhü’s-sürûru’llezî edhalehû aleyhi*) bu mü’min kardeşinin gönlüne bahşettiği sevinç, sürur ona gelir. O kardeşini sevindiren kişinin, kabirde yanına gelir o sevinç... Melek olmuştu ya, o sevinç onun yanına gelir. (*Feyekùlü lehû*) O vefat eden, kabre konulan, o sevindiren mü’mine der ki: (*Emâ ta’rifunî*) ‘Beni bilmiyor musun, tanımadın mı beni?..’ der.”

Tabii tanımaz, olanları bilmiyor mü'min. Ama siz biliyorsunuz şu anda, hadis-i şerifi okuyorum çünkü. (*Men ente?*) "Kimmişsin sen? Mâdem kendini tanıtmak için beni sorguya çekiyorsun, kimmişsin sen?.." diye sorar. (*Feyekùlü*) O der ki: (*Ene sürûru'llezî edhaltenî alâ fülânin*) "Ben, senin dünyada yaşıyorken, hâl-i hayatında iken, filânca kardeşini sevindirdiğin zaman, onun gönlüne soktuğun sevincim, onun gönlünde hàsıl olan sevincim. (*Ene'l-yevm ûnisü vahşeteke*) Bugün senin yalnızlığında sana arkadaş olmağa, yalnızlığını gidermeğe geldim." der.

Kabirde insan yalnız olacak ya, sevgili dinleyiciler! Hani kabre yattığı zaman yalnızlıktan sıkılmış, uzanmış, karanlık kabirde, toprak altında... "Bugün ben sana arkadaş olmağa, yalnızlıktan ürküntünü gidermeğe geldim!"

(*Ve ülakkınüke hücceteke*) "Sana delil olacak sözlerini arkandan telkin etmeğe geldim, fısıldamağa geldim." Bu ne demek?..

Hani biliyorsunuz, kabirde sorgu sual haktır ve gerçektir. Sahih hadislerde var: İnsan kabre konulduğu zaman melekler gelecek, onun kimliğini, itikadını, halini soracak:

"—Rabbin kim, dinin ne, peygamberin kim, kitabın ne, kıblen neresi?.." diye soracaklar.

O da eğer mü'minse, eğer Allah nasib ederse, diyecek ki:

"—Rabbim Allah, peygamberim Muhammed-i Mustafâ SAS, dinim İslâm, kitabım Kur'an-ı Azimü'ş-şan, kıblem Kâbe-i Müşerrefe... Ben el-hamdü lillâh müslümanım!" diye o meleklere, kabirdeki sorgu meleklerine böyle cevap verecek.

Tabii, bu cevabı herkes veremeyecek. Bu cevabı verebilmek, dünyadaki müslümanlığının duruma bağlı mü'min kulun... Kâfirse, zâten hiç cevap veremeyecek veyahut istenilen cevabı veremeyecek. Mü'min değil, Peygamber Efendimiz'e inanmamış, Kur'an'a bağlanmamış, İslâm'dan uzak yaşamış... Tabii o, cevapları vermekte başarısız olacak. Ona kabirde azab başlayacak.

Şimdi diyor ki, bu sevinçten hàsıl olmuş olan melek... Bakın ne kadar güzel, melek hakkında bilgi sahibi olduk. (*Ve ülakkınüke*

hücceteke) “Ben senin söylemen gereken, hakkında delil olacak sözleri sana telkin etmeye geldim.” diyecek.

Biliyorsunuz, yukarıda da mezarın başında da hocalar telkin ediyor. “Ey filancanın oğlu filânca, hani sen dünyada iken inandığın inancını hatırla! ‘Allah’tan başka ilah yok!’ de, ‘*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llàh*’ de!.. ‘Muhammed onun elçisidir’ de!” diye, yukarıda da imam kabre telkinde bulunur. O da var dinimizde...

Onu artık aşağıdakine Allah duyurur mu, duyurmaz mı bilemiyoruz ama, burada bu melek onun yanına geldi, ona yalnızlık çektirmeyecek, arkadaş olacak. Bir de öteki melekler sorduğu zaman, bu ona telkinde bulunacak: “Sen söyle bakalım, *Lâ ilâhe illa’llàh* de, korkma, çekinme, tereddüt etme, dilin tutulmasın, zorluk çekme!” diye ona telkinde bulunacak. O meleklerin sordukları soruları, güzel güzel cevaplandırabilecek. Bu sevinç ona yardım ediyor.

(*Ve üsebbitüke bi’l-kavli’s-sâbit*) “Seni, o üzerinde durulması gereken, mü’minin hiç ayağını oradan kaydırmaması gereken, hak, iman, itikad üzere, doğru söz üzere;

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) inancı üzere, seni ben destekleyeceğim! Ayağını kaydırmayacağım, dilini kaydırmayacağım, aklını şaşırtmayacağım!..” diyecek.

(*Ve üşhidü bike meşhede’l-kıyâmeh*) “Kıyamet günü insanların hakkında, lehinde, aleyhinde şahitlik ettiği zamanda, ben senin için şahadette bulunacağım!” diyecek o melek.

(*Ve eşfeu min rabbike*) “Senin affolunman için, Allah’tan affını dileyeceğim. Şefaat edeceğim sana, Rabbimden seni affetmesini isteyeceğim.” diyecek.

(*Ve ürîke menzileke mine’l-cenneh*) “Ve cennetteki köşklerini sana gösterteceğim: ‘Bak, başını doğrult, çık yukarıya; işte şu tarafta senin köşklerin! Korkma, mahşer gününün sıkıntılarına, telaşlarına kapılma! Bak, sen şu cennetteki şu gördüğün köşklere

gideceksin!' diye sana onları göstereceğim. Onun için geldim yanına..." diyecek.

Sevgili kardeşlerim, herhalde bu hadis-i şerifin manzarası gözünüzün önüne gelmiştir. Böyle bir manzara tasvir eden hadis-i şerifler, öğretim, öğrenim, terbiye bakımından çok önemlidir. Çünkü, hatırından gitmez insanın... Demek ki, "Ben bir kardeşime iyilik yaptım mı, ondan Allah bir melek hàsıl edecek; bu melek boyna benim namıma Allah'a ibadet edecek, tesbih çekecek, zikir yapacak, Allah'ı tevhid edecek, temcîd eyleyecek, 'Sen ne yücesin yâ Rabbi!' diyecek... Tabii, o onu yaptıkça, bana sevap yazılacak. Çünkü o benim meleğim, benim kardeşime verdiğim sevinçten hasıl olmuş olan, gönlünü almamdan hasıl olmuş olan, yaratılmış olan bir melek olduğu için, onun yaptığı ibadetlerden de, onun yaratılmasına vesîle olan ben sevap kazanacağım!

Sonra da, ben vefat ettiğim zaman, o sevinç gelecek benim yanıma, bana arkadaş olacak, beni takviye edecek, destekleyecek; sualleri güzel cevaplarla karşılamam için telkinde bulunacak... Hak olan, doğru olan, Allah'ın sevdiği inanç ve itikad üzere beni sabit tutacak... Kıyamet gününde bana şahitlik edecek, Allah'tan benim için şefaat isteyecek... Cennetteki yerimi gösterecek..."

O halde sevgili kardeşlerim, bir kere hayran oluyoruz, müslümanlık ne kadar güzel diye; bu bir... İkincisi, aziz ve sevgili kardeşlerim; müslümanlıkta ibadet sadece —benim her zaman size anlatmak istediğim gibi, her zaman söylüyorum bunu: Aman sakın İslâm'ı daraltmayın! İslâm'ı dar sanmayın! Böyle bir iki noktaya münhasır sanmayın, hasretmeyin, tahdit etmeyin! İslâm sadece şu şu şu ibadetleri yapmaktan ibaret değildir. İslâm çok geniştir, çok çeşitlidir, çok güzeldir, çok tatlıdır. Bakın, bir müslüman kardeşine insanın iyilik yapmasından, onu sevindirmesinden neler hasıl oluyor?..

O halde ne yapmamız lâzım?.. Bizim de mü'minleri sevindirecek işleri arayıp, düşünüp bulmamız lâzım!.. Hele bugün meselâ, şimdi bu hadis-i şerifi dinlediniz, kollarınızı sıvamalısınız, paçaları da sıvamalısınız... Tabii, bu neyi gösteriyor?.. Yâni bir işe gayret etmeyi, yapmak niyetinde olduğunu göstermek için söylüyorum. Yoksa, "Sokaklarda pantolonunuzu sıvayın, öyle

dolaşın!" demek istemiyorum tabii, latife olsun diye söylüyorum. Kolları sıvanmış, paçaları sıvanmış bir insan, nasıl işe böyle sarılırsa, "Haydi bakalım ben de bugün birisini sevindireyim!.. Hiç olmazsa birisini sevindireyim!" diye gayret edin, düşünün!..

İnsan önce kimi sevindirir?.. Meselâ, bugün cuma... Gidin annenizin, babanızın bir elini öpün, bir hediye götürün; hayır duasını alın! Hediye de biraz güzelce, hatırlı bir şey olsun, anneniz babanız sevinsin... Sonra kardeşlerinizden, arkadaşlarınızdan, komşularınızdan birilerine iyilikler yapın! "Hay Allah razı olsun yâ hu!" desinler, memnun olsunlar. Böylece sevindirici işleri, birilerini sevindirmeyi çok yapalım!..

Bakın, bu hadis-i şerifleri biz yeni okuyoruz, radyoda yeni yayınlıyoruz. Belki siz de ilk defa duyuyorsunuz. Ama Yunus Emre diyor ki:

Ben gelmedin dâvî için,
Benim işim sevi için,
Dostun evi gönüllerdir,
Gönüller yapmağa geldim!

Ben Yunus'un bu dörtlüğünü çok seviyorum ve çok kullanıyorum. Diyor ki: "Ben dünyaya kuru palavra, iddia için gelmedim, kibirlilik, çalım satmak için gelmedim; ben sevmek için geldim dünyaya..." diyor. "Bir de dostum olan, sevgilim olan Allah'ın nazargâh-ı ilâhîsi insanların gönlü olduğundan, kalbler olduğundan, gönülleri yapmağa geldim ben..." Mâdem Rabbim insanın gönlüne bakıyor...

Gönül Çalab'ın tahtı,
Çalab gönüle baktı...

dediği gibi. Yunus Emre, hayattaki ana gayesinin insanları sevindirmek olduğunu; insanları sevindirmenin Kâbe yapmak gibi güzel olduğunu anlatıyor şiirlerinde... Demek ki, bu hadisleri okumuş, bilgin bir insan... Yâhut, öyle güzel bir muhitte yetişmiş ki, o cemiyetin, o toplumun felsefesi diyelim, ideali, ülküsü diyelim, ana fikri, insanlara iyilik yapmak... Ne güzel bir toplum olduğunu düşünün, anlayın!

Eski ecdadımızın yaşadığı devirde, herkes birbirine iyilik yapmak istiyordu. Size yine böyle hatırınızda kalacak, manzaralı bir menkabe anlatayım:

Denizli'ye, meşhur Arap seyyahı İbn-i Batuta geldiği zaman onun başından geçmiş, tarihî bir olay... Seyyah kitabında yazıyor bunu. Turist değil, seyyah... Seyyah İbn-i Batuta Denizli'ye geldiği zaman... Kendisinin bindiği atı var; arkasında da gezdiği yerlerden aldığı, hediyelerin yüklendiği böyle altı yedi tane, sekiz on tane eşyalarını taşıyan katırlar, atlar var, develer var, neler varsa... Yâni bir kervanın başında geliyor. Denizli'ye girmiş 14. Yüzyıl'da... Denizli'de birisi bunun atını, dizginini, yularını tutmuş, ama tatlı bir şekilde tutmuş. Adam böyle pala bıyıklı, belinde kılıcı var, silahlı filan ama, hani böyle sert değil de tatlı bir şekilde tutmuş. O da:

"—Allah Allah! Bu nedir?" filan diye şaşırmış.

Kendisi Arap, Türkçe bilmiyor. Ahâli de Türk, kendisinin atını tutan da Türk; merak ediyor... Derken bir başkası gelmiş, o da atın dizginini öbür taraftan tutmuş. Bu ikisi birbiriyle konuşmaya, münakaşa etmeye başlamışlar. Ödü patlamış İbn-i Batuta'nın:

"—Eyvah! Bu adamlar silahlı... Ben nasıl bir şehre geldim?.. Acaba bunlar beni alacaklar, hapsedecekler de, elimden mallarım gidecek mi?.. Bunlar birbirleriyle niye münakaşa ediyorlar?.." diye, böyle telaşlanmış İbn-i Batuta.

Halbuki işin aslı neymiş?.. Bu gelenin yabancı olduğunu, misafir olduğunu anlayan ilki dizgine yapışmış, atın yularına yapışmış. Yâni artık İbn-i Batuta, atı şuraya gitsin, buraya gitsin diye yuları sağa sola kullanamıyor. Adam çekecek, İbn-i Batuta'yı bir yere götürecek. Nereye götürmek istiyor?.. Kendi tekkelerine götürmek istiyormuş. Yâni orada misafir edelim; bu misafir bizim şehrimize geldi, bizim tekkemizde misafir olsun diye düşünüyormuş.

Öbür şahıs da o sırada gelmiş, bu vaziyeti görmüş. O da dizginin, yuların öbür tarafından tutmuş. O ikinci şahıs da diyormuş ki ötekisine:

“—Yâhu ayıp, bu misafir bizim bölgemizde, bizim tekkemiz daha yakın. Sen şimdi bu güzel misafiri, Tanrı misafirini alacaksın, kendi tekkene götüreceksin... Bu bize hakaret olur, ayıp olur. Yâni, bizim mıntıkamızdaki misafir bize gelmeli!” diye onun münakaşasını yapıyorlarmış.

Yâni o devirde otel, motel vs. gibi insanların parasına dayalı şeyler değil de, insanları Allah rızası için misafir eden müesseselerimiz var. Bizim medeniyetimizin medâr-ı iftiharı olan, iftihar etmemize sebep olacak güzel müesseseler tekkeler... Yolcuları barındırıyor, yediriyor, içiriyor, atına bakıyor... Bedava, para da almıyor. Ondan sonra da hediyeler verip uğurluyor. Öyle karşılamışlar.

Bunları niçin yapıyorlar? Yunus Emre niçin o şiiri söylüyor?.. Allah’ın sevgisini, rızasını kazanmak için. Ama diyorlar ki:

“—Bir insanı sevindirmenin, bir misafire hizmet etmenin, bir garibanın gönlünü almanın arkasında çok büyük sevaplar var.”

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim bu hadis-i şerifleri, bugün okuduğum hadis-i şerifleri lütfen hatırınızda iyi tutun, anlatın!..

c. İlim Öğretmek En Güzel Sadaka

Bu hususta bir de hadis-i şerif okuyayım size:[119]

مَا مِنْ صَدَقَةٍ يَتَصَدَّقُ بِهَا رَجُلٌ عَلٰى أَخِيهِ أَفْضَلُ مِنْ عِلْمٍ يُعَلِّمُهُ إِيَّاهُ (ابن النجار عن راشد بن سعد وحبيب وضمرة)

RE. 383/14 (*Mâ min sadakatin yetesaddaku bihâ racülün alâ ahîhi, efdale min ilmin yuallimühû iyyâhü.*) “Bir adamın, bir müslümanın, bir kişinin bir mü’min kardeşine verdiği sadakalardan, ona öğrettiği ilimden daha faziletli, daha üstün,

---

[119] *Kenzü’l-Ummâl,* c.X, s.306, no:2889, *Câmiü’l-Ehàdîs,* c.XIX, s.191, no:20539.

daha kıymetli bir sadaka olamaz. Ona öğrettiği ilim, ona verebileceği sadakaların en kıymetlisidir.”

Yâni, ilim öğretmek de bir sadakadır ve sadakaların en kıymetlisidir. Hani biz cuma günüdür, hayır yapalım filan diye kesemizi açarız; sevdiğimiz bir kimseye, tanıdığımız fakire veya mahallemizdeki yoksul kimseye, ya da tanımadığımız kimseye sadaka veririz. Ama, “Sadakaların en üstünü, en faziletlisi, müslümanın bildiği güzel bir bilgiyi, ilmi götürüp bir başka müslüman kardeşine öğretmesidir.” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Demek ki siz de, bir müslümanı sevindirmek neler meydana getiriyormuş, şimdi öğrendiniz. Müslümanı sevindirmek, gönlünü almak, gönlünü hoş etmek çok sevapmış. O sevinçten Allah bir melek yaratıyormuş. O melek de Allah’a ibadet ediyormuş, kabirde yoldaş oluyormuş, kıyamette şefaatçi oluyormuş ve cennetteki yerini ona gösteriyormuş. Belki önünden gidiyor, “Gel bakalım arkamdan!” diye kılavuzluk ederek, cennetteki köşküne kadar da götürüyor.

Onun için, bunu duydunuz, duyduğunuz bu güzel hadis-i şerifi anlatın!.. Ben okuyunca çok duygulandım. Siz de bunu etrafınızdaki kardeşlerinize anlatın! Müslümanlık ne kadar güzelmiş, İslâm ne kadar güzelmiş herkes bilsin... Mü’minin mantığı nedir, zihniyeti nasıldır? Mü’min, müslüman bir insan nasıl hareket eder...

Şimdi hepiniz biliyorsunuz, Anadolu halkı misafirperverdir. Tamam, yâni böyle biliyoruz bunu. Hakikaten ayran ikram ederler, buyurun derler... Ben çok gezen bir kardeşinizim. İşte davet ediyorsunuz, ondan geziyoruz; vazife var, onun için geziyoruz. İş icabı, işte şirketlerimiz var, onun için, onların işlerini tanzim için gitmem gerekiyor. Ama tanıdığımız, tanımadığımız yerlerde duruyoruz. Namaz vakti oluyor, ihtiyaç molası veriyoruz, duruyoruz. Her yerde, tanımadığımız insanlar dahi bize, “Hoş geldin Hocam!” diyorlar, “Nasılsınız?” diyorlar, “Buyurun bizim eve gidelim!” diyorlar.

Daha namazı kılarken karşılaşmışız, hiç tanışmadığımız insan, “Allah kabul etsin!” diyor, musafaha ediyor bizimle... Tokalaşmak değil, musafaha... Bizde musafaha iki elle, böyle kardeşimizin iki

elini tutarak, ellerin yönü biraz daha yukarı doğru, daha candan, daha samimi şekilde yapılıyor. Böyle tutuyorlar:

“—Hocam, hoş geldiniz. Nereden nereye yolculuk?..” diyorlar.

Biz de diyoruz ki:

“—İstanbul’dan Ankara’ya gidiyoruz... Ankara’dan Adana’ya gidiyoruz.”

“—E buyurun bizim eve, fakirhaneyi şereflendirin! Bir yemek yiyelim de, öyle gidersiniz.” filân diyor.

Yâni, bu misafirperverlik var, halkımızda adet bu…

Siz de bunu biliyorsunuz, siz de zaten böyle misafirperversiniz. Ama bunun kökeni ne?.. Yâni, bu halk niye bu kadar misafirperver olmuş da, şu gayrimüslim filanca halk niye bu kadar cimri, pinti, kazıkçı... Affedersiniz, bazen sözler iyi anlaşılsın diye böyle halk tabirlerini kullanmayı seviyorum. Yâni gittiniz mi otellerine veyahut lokantalarına, mahvoluyorsunuz, keseniz bitiyor... Niye bu kadar aldatıcı, dolandırıcı?..

Bizim halkımız niye böyle bedava ikram ediyor, niye böyle hayır yapıyor?.. İşte kökeni İslâm!.. Yâni, İslâm terbiyesi almışız ve bu asırlardan beri devam ediyor. Tâ Orta Asya’larda

müslümanlarla, İslâm'la ilk karşılaştığı zamanlardan itibaren, bizim dedelerimiz İslâm'ı en iyi öğrenmişler, en derinden öğrenmişler. En derin, en bilimsel değeri yüksek ihtisas kitaplarını, dini ilimlerde bizim dedelerimiz yazmış. Yâni İslâmiyet Arabistan'da neş'et etmiş ama, dînî ilimlerin kaynağı bakıyorsunuz Orta Asya, bakıyorsunuz Hindistan...

O kadar muazzam çalışmalar yapmışlar, o kadar güzel, o kadar kıymetli eserler vermişler ki, meselâ ben Hindistan'a hayrânım!.. Hindistan'da, Pakistan'daki bölgelerde çok büyük alimler yetişmiş, çok muhteşem eserler yazılmış. Meselâ *Fetevâ-yı Hindiyye*'yi biliyorsunuz, *Fetevâ-yı Alemgîriyye* deniliyor, *Kenzü'l-Ummâl* isimli muhteşem hadis kitabı... vs. İşte Orta Asya'daki hadis alimlerinin eserleri...

İslâm'ı çok iyi öğrenmişler; bir... İslâm'ı yaymak için çok çalışmışlar; iki... Halkımızı çok iyi müslüman etmişler; üç... İslâm'ın ahkâmını halkımıza adet haline getirmişler; dört... Onun için halkımız doğruluğu, dürüstlüğü sever, mertliği sever, misafirperverliği sever, cömertliği sever... vs. İşte onun hepsinin kökeninde İslâm var.

Eğer İslâm yoksa... İslâm olmayan yerlere baktığınız zaman, bunların olmadığını görüyorsunuz. Demek ki, İslâm bizim her şeyimiz, bunu iyi bilelim sevgili kardeşlerim!..

d. Herkesin Cennette Bir Vekili Var

Ben tabii böyle tatlı tatlı, sevinçten hasıl olan meleği anlatayım derken, zamanlar geçti. Ama size yine fayda verecek bir hadis-i şerifi daha sohbetimin sonuna ekleyerek, sohbetimi tamamlamak istiyorum. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[120]

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِلاَّ وَلَهُ وَكِيلٌ فِي الْجَنَّةِ ، إِنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ

[120] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.27, no:6080; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.242, no:74; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.243, no:20672.

بَنَى لَهُ الْقُصُورَ ، وَإِنْ سَبَّحَ غَرَسَ لَهُ الْأَشْجَارَ ، وَإِنْ كَفَّ كَفَّ

(ك. الديلمي عن أنس)

RE. 387/3 (*Mâ min mü'minin ve lâ mü'minetin illâ ve lehû vekîlün fi'l-cenneh*) "Hiç bir mü'min veya mü'mine hanım, hiç bir mü'min erkek ve mü'min kadın yoktur ki cennette onun bir vekili olmasın... Yâni, herkesin cennette bir vekili var. (*İn karae'l-kur'âne benâ lehü'l-kusùra*) Eğer Kur'an okursa bu mü'min kul dünyada, Kur'an okuyan bir kulsa; o zaman o cennetteki vekili onun cennetteki köşklerin inşâ eder, yapar, inşaatı devam eder, cennetteki köşkünün inşaatı ilerler. Köşkleri binâ eder o cennetteki vekili.

(*Ve in sebbeha*) Eğer tesbih çekerse, zikir yaparsa; (*garase lehü'l-eşcâre*) tesbih çekti diye, zikir yaptı diye cennette onun için ağaçları, fidanları çiçekleri diker o vekili. (*Ve in keffe*) Eğer adam Kur'an okumuyor, zikir yapmıyor, tesbih çekmiyor, İslâm'la ilgilenmiyorsa, bunlardan uzak duruyorsa; (*keffe*) cennetteki vekîli de bu işleri yapmaz."

Başka hadis-i şeriflerden biliyoruz. Bu hadisin rivayetinde za'f var diye ibare şimdi gözüme takıldı, şimdi gördüm ama, başka hadis-i şeriflerden biliyoruz. Meselâ, İbrâhim AS Peygamber Efendimiz'e Mi'râc'da karşılaştığı zaman buyurmuş ki:

"—Bak yâ Muhammed, evlâdım!"

Biliyorsunuz, onun soyundandı Peygamber Efendimiz, İbrâhim AS'ın soyundandı. İbrâhim AS da dolayısıyla bizim dedemiz oluyor. Hem peygamber. Demiş ki:

"—Ümmetine bildir, benden selâm söyle ki, cennetin arazisi düzdür, çıplaktır. Mü'min kul cennetteki arazisini mamur hale nasıl getirir: Namaz kılarak, tesbih çekerek, Kur'an okuyarak, zikir yaparak... Onların her birinden güller açar, sümbüller biter, ağaçlar yetişir, güzellikler oluşur."

Yâni insan cennetteki mekânlarını, dünyadaki ibadetleriyle kendisi hazır hale getiriyor.

Hani düşünün, apartman hayatından bıktınız, şehrin sıkışıklığından, dar yerlerden. Pencereleri açamıyorsunuz, hava kirliliği var. Nihayet elinize para geçti, şehrin uzağında, sayfiye yerinde şöyle beş dönüm, on dönüm yer aldınız, daha çıplak arazi... Etrafını çevirdiniz, bahçe mimarına danıştınız, "Ben bu bahçeyi çok güzel yapmak istiyorum, hangi bitkileri dikeyim?" dediniz. İşte çeşitli ağaçlar tavsiye etti:

"—Mavi çamdan al, falanca mimoza ağacından al! İklim müsaitse ben bir manolya ağacı getireyim. Çiçekler, sarmaşık güller... Havuz başında şunlar iyi olur, kenarda şunlar olur. Arka bahçede sebze olsun, meyva olsun. Köşk de şöyle olsun, böyle olsun..."

E çocuklar heyecanlanıyor:

"—Baba, yeni evimize ne zaman gideceğiz?"

"—Dur evladım, yeni aldık daha arsayı. Ağaçlar büyüyecek, inşaat tamamlanacak. Öyle bir gün kalkıp gideceğiz, çok güzel olacak." deriz ya dünyada...

Evet, cennetteki yerimizi de ibadetlerimizle biz güzelleştireceğiz. Onu bildiren başka hadis-i şerifler çok yâni.

Onun için, bu son hadis-i şerif de hatırınızda kalsın! Cennetteki vekîlimiz boş durmasın, Kur'an okuyalım da, cennetteki köşklerimizi yapsın... Zikir yapalım, tesbih çekelim de, cennette ağaçlarımız, çiçeklerimiz büyümeye başlasın, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Allah hepinizden râzı olsun...

Bu anlattıklarımızı Allah-u Teàlâ Hazretleri bilgi olarak kulağımıza duyurdu, gözümüzle de sonuçlarını görmeyi nasib eylesin... Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi, cümlemizi aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, hem de sevdiğimiz kişilerle beraber, cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Hani insan tek başına cennete gittiği zaman, bir de tabii;

"—Babam nerede, annem nerede?.. Evladım, oğlum, kızım nerede, torunum nerede?" filân diye, dünyadayken sevdiği insanları hatırlarsa;

"—E onlar iyi müslüman değillerdi, cehenneme atıldılar, cayır cayır yanıyorlar." gibi, böyle bir haberi aldığı zaman, üzülür.

Onun için ne yapacağız?.. Dua ediyoruz; Allah bizi böyle annelerimizle, babalarımızla, kardeşlerimizle, evlatlarımızla,

eşlerimizle, arkadaşlarımızla, dostlarımızla; tabii ben de sizin bir kardeşiniz olarak diyorum ki, bütün ihvânımızla birlikte, cennetiyle, cemâliyle Allah cümlemizi müşerref eylesin...

Daha başka hadis-i şerifler var idi ama, zamanı doldurduk. Hadis-i şerifler zaten çok, biliyorsunuz, hadisler bir umman, uçsuz, bucaksız bir umman... Allah Rasûlüllah Efendimiz'in şefaatine cümlenizi erdirsin... Neler var bu hadisler deryâsında, ne inciler, mercanlar, cevherler var!.. Onları okumanız lâzım!

Tavsiye ediyorum, "Kur'an okuyun ve Peygamber Efendimiz'in hadisler deryâsına siz de buyurun! Kaptan Cousto'nun gemisi gibi güzel bir gemiyle gidin, bakın ne hazineler var!.. Ne inciler, mercanlar var!.. Ne kadar kıymetli şeyler var!.. Okuyun hadis kitaplarını, onlardan siz de kazanın!" diye, böyle benzetmelerle size nasihat ediyorum.

Ayet okuyun, hadis okuyun, dinimizi öğrenin, uygulayın, insanları sevindirin!.. İslâm'ın ne kadar güzel olduğunu herkes görsün... Siz de İslâm'ın güzelliklerinden istifade edin, iki cihanda aziz ve bahtiyâr olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

04. 10. 1996 - Ankara

25. YATARKEN ABDESTLİ YATIN!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, değerli kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizden razı olsun... Cumanız mübarek olsun...

Size İzmir'in Yeni Şakran kasabasından hitab ediyorum. Buraya bizim İSPA Turizm şirketimizin bir işi için gelmiştik, nasib buradan imiş.

a. Mü'mine İftira Etmek

Size ilkönce Hazret-i Ali Efendimiz RA ve KV'den rivayet edilmiş bir hadis-i şerifle, söze başlamak istiyorum bu cuma sohbetimde... Hazret-i Ali Efendimiz RA'dan rivayet edilen hadislere, daha başka bir önem veriyorum ben. Çünkü, Hazret-i Ali Efendimiz'i seven bütün insanların, onu candan dinleyeceğini biliyorum.

Peygamber SAS Efendimiz'in bu hadis-i şerifi, ahlâk ile ilgili bir konuyu anlatıyor. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[121]

مَنْ بَهَتَ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ ، أَقَامَهُ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلٰى تَلٍّ مِنْ نَارٍ ، حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ فِيهِ

(ابن النجار عن علي)

RE. 411/13 (*Men behete mü'minen ev mü'mineten ev kàle fîhi mâ leyse fîh, ekàmehu'llàhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti alâ tellin min nâr, hattâ yahruce mimmâ kàle fîh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

---

[121] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.1016, no:7924; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.131, no:21695.

Bu hadis-i şerif bühtan, yâni iftira etmek ile ilgili bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men behete mü'minen ev mü'mineten*) "Bir mü'min erkeği veya bir mü'min hanımı iftira ile anan, ona iftira eden; (*ev kàle fîhi mâ leyse fîh*) onun hakkında, onda olmayan bir kusur varmış gibi yalan yere, 'O şöyledir, böyledir...' diye konuşan bir kimse..." *Behete* fiili, bühtan etmek demek. Buna iftira atmak diyoruz. Yalan yere birisini, kötü bir vasıfla yad etmek. Allah bunu cezalandıracak. Mü'min de olsa; namazlı, niyazlı, imanlı bir mü'min ama, iftira etti öbür kardeşine... Mü'min erkek kardeşine veya mü'min hanım kardeşine... Buradaki kardeşten maksat da, din kardeşi. Yâni, bir müslüman erkeğe veya bir müslüman kadına iftira etti bir insan...

Tabii bu ötekisine zarar veriyor. Yazık, yapmaması lâzım, ahlâka uygun değil... Birisi onun aleyhinde konuşsa, kendisi de hoşlanmaz tabii. Bir ölçü de bu... İnsan kendisine yapılmasını hoş göreceği şeyi başkalarına yapmalı; kendisine yapıldığı zaman hoşlanmayacağı şeyi de başkasına yapmamalı!..İnsan hiç kitap okumamış olsa, hiç ilmi olmasa bile, ahlâkî esas olarak, kàide olarak bu yeter. Yâni, "Bunu bana yapsalardı, ben hoşlanmazdım; o halde ben de başkasına yapmayayım, o da hoşlanmaz herhalde..." diye, insanın yapmaması lâzım!..

Ama insanlar boş durmuyorlar, yalan yanlış, kuru iftira diyoruz... Bilmiyorum sulusu nasıl olur, kurusu nasıl olur iftiranın ama, kuru iftira deniliyor işte, yâni asılsız, esassız, uydurma laflar... Bunu şahıslar da yapıyor, daha kötüsü gazeteler de yapıyor. Gazeteler, mecmualar, televizyon kanalları, radyo kanalları... Türk ceza kanununda, bir insan bir suçu basınla işlediği zaman, cezalar katlanır. Çünkü, bir çok insan dinliyor, bir çok insan okuyor onu... Onun için cezalar ağırdır.

Tabii, ilâhî kanunda da, herhalde bir insan hakkında söylenen bir kötülük, sadece bir kişi tarafından duyulur da, onun kafasını karıştırırsa, onun iftira edilen insanla güzel münasebetlerine tesir eder, onu bozmağa sebep olursa; nihayet zavallı, iftiraya uğrayan insan bir insan kaybetmiş olur. Ama bu basın yoluyla, radyo yoluyla, televizyon yoluyla olursa; binlerce, milyonlarca insan, böyle yalan yanlış şeylerden etkilenir de, haksız olarak, yanlış

olarak birilerine kötü gözle bakarsa, kötü sanarsa, kötü zan beslerse; o zaman suç kat kat daha büyüyordur muhakkak ki...

Şimdi böyle bir insan ceza görecek tabii, ettiğini bulacak, Ahirette Allah onu bu suçundan dolayı cezalandıracak.

"—Ama efendim, bu başka zaman başka iyilikler yapmış, namaz kılan bir insanmış, hacca da gitmiş... Babası da müftüymüş, dedesi de şeyhmiş..." filân.

Bazen böyle söylüyorlar. Birisiyle tanışıyorsunuz; bakıyorsunuz adam hatalı bir yolda, kötü bir iş yapıyor. "Yâhu, böyle yapma!" filân diyorsunuz. Biraz münakaşa ediyorsunuz. Bakıyor ki, sizi biraz çetin ceviz olarak görüyor, "Bunun alt edemeyeceğim gàlibâ!" diye düşünüyor, bu sefer geri adım atmağa başlıyor:

"—Zâten benim ailem de müslümandır. Ben küçükken Amme cüzünü de okumuştum. Benim dedem de hocaydı. Benim akrabam da hacca gitmişti..."

İyi ama, onların sevabı onlara; sen işte onların yolunda gitmemişsin! Senin de kendinin iyi olman lâzım!..

İftira eden kimse cezâ görecek. Mü'min de olsa ceza görecek. Kâfir olunca zâten ceza görecek. Mü'min olmayan insan, zâten ebediyyen cehennemde yanacak, onda şek şüphe yok... Mü'min de iftira ederse, o da cehenneme girecek. Ne olacak?..

(*Ekàmehu'llàhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti alâ tellin min nâr*) "Allah onu kıyamet gününde ateşten bir tepenin üstünde ikàmet ettirir. Ateş yığını olan bir tepenin üstünde, bu iftiracı adam durdurulur. (*Hattâ yahruce mimmâ kàle fîhî*) O iftira ettiği adamın mâsum olduğunu itiraf edinceye kadar ve o iftira etmesinin cezasını çekinceye kadar, o ateşten tepenin üstünde cayır cayır yanar, azab görür." diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri bildiriyor.

Şimdi, tabii benim hatırıma geliyor ki, bütün insanlar doğru düzgün, dürüst, sağlam sözlü, kibar, zarif, arif, kâmil insanlar olsa... Olmuyor. Olmayınca tabii, hem ahirette cezası var, hem de dünyada bunun bir cezası olması lâzım!..

"—Efendim, basın yoluyla işleniyor iftira... Televizyon yoluyla işleniyor. Bunun cezasını kim verecek?.."

Eğer kanun vermezse, yâni kanundan kaçma yollarını bulurlarsa, veyahut birisi davacı olmadı diye arada kaynar, giderse; o zaman toplum bunun cezasını vermeli!..

Toplumun cezası nedir?.. Toplum, "Sen yalancısın, iftiracısın!" der, bir daha o gazeteyi almaz. Bir daha o radyoyu dinlemez. Bir daha o televizyon yayınına iltifat etmez.

Amerika'da yüksek tirajlı bir gazete bir müstehcen fotoğraf yayınlamış. Yâni, Amerika'nın aile hayatında da hoş karşılanmayan, çirkin bir fotoğraf yayınlamış. Kim bilir hangi konudaydı... Diyelim ki, tirajı sekiz milyonmuş, Amerikanın ölçülerine göre... Gazetenin ismini unuttum ama, olay gerçek bir olay. Ertesi gün gazetenin tirajı pat diye düşmüş, üçte bir, dörtte bir nisbetine düşmüş. Yâni toplum cezalandırıyor. Nasıl cezalandırıyor?..

"—Sen benim ahlâkî anlayışıma, terbiyeme uymayan çirkin bir karikatür neşrettin. Sevmedim bunu, beğenmedim; almıyorum senin gazeteni!" diyor.

Tiraj düşmüş. Tiraj düşünce tabii, iadeler fazla geliyor bayilerden... Gazete sahipleri hemen anlamışlar hatalarını; özür dilemişler, karikatüristi cezalandıracağız demişler, sorumlu yazı işlerini değiştireceğiz demişler... Sonuç değişmemiş. Yâni halk teveccühünü kesmiş, ona olan iltifatını döndürmüş, vaz geçmiş, o gazeteyi almamağa başlamış. Tabii, derhal cezasını bulmuş oluyor.

Bu toplumun cezası... Eğer toplum faziletleri, ahlâkları, güzel davranışları sever ve desteklerse; o zaman faziletleri işleyen, güzel ahlâklı davranan, iyi işleri yapan insanlar çoğalır. Kadir bilen insanların arasından, kadri bilinen insanlar çoğalır, kadir bilme duygusu çoğalır.

Ama, adam her türlü yalanı söylüyor, yalan olduğu belli, kanûnen ceza yiyor. Kanun cezalandırıyor, sen yalan söylüyorsun diye... Millet yine aynı gazeteyi almağa devam ediyor, aynı televizyon yayınını izlemeye devam ediyor. Bu topluma da bir sorumluluk yüklüyor. Allah diyecek ki muhtemelen:

"—Niye o kötü insanı destekledin? Niye emr-i ma'ruf nehy-i münker vazifeni yapmadın?.. Niye kötü olduğu halde, ona iltifatını

devam ettirdin?.. Niye iltifatını kesmedin, teveccühünü bırakmadın?..” diye, sanıyorum onlara da ahirette bir sorumluluk olur.

Onun için, insan sevgisini bile kullanırken, sorumluluğunu düşünmeli, sevilmeyecek bir şeyi severse, Allah’ın bunun hesabını soracağını bilmeli! Kötülüğü destekliyorsa, kötülüğü desteklemesinin de bir cezasının olduğunu bilmeli! Bu bir ahlâkî konu...

Tabii, bu hadis-i şeriften çıkacak ders nedir?.. Kat’iyyen kimsenin aleyhinde yalan ve iftira söylemememiz lâzım! Çoluk çocuğumuzu iftira etmeyecek, yalan söylemeyecek, bühtan etmeyecek; birisinin ar, namus, izzet ve şerefiyle oynamayacak terbiyede yetiştirmemiz lâzım!..

Tamam, bunlar bizimle ilgili hususlar. Bir de böyle yapan insanlara, emr-i ma’ruf nehy-i münker vazifemiz var:

“—Yapmayın, etmeyin, ayıptır, günahtır!.. Bak sen bunu yalan söyledin!” dememiz lâzım!..

Bunu da tabii bazı insanlar, bazı insanlar anlamaz. Hani deniliyor ki, “Yüzü Fransız köselesi gibi, hiç kızarmıyor.” Veyahut, deniliyor ki: “Tükürsen yağmur yağdı sanıyor, ‘Yâ Rabbi şükür!’ diyor.” Yâni, duygusuz, vurdum duymaz, yüzü kızarmaz insanlar var. Onlara da maddî bir ceza olmalı ki, sonra da bu terbiyesizliğin bu toplumda çok büyük bir aksülamel [reaksiyon] ile karşılaştığını, çok nâhoş karşılandığını anlayacak, yapmayacak.

Toplumun terbiyesi bu... Yâni insanın bir ana terbiyesi var, bir aile terbiyesi var, bir de toplumun terbiyesi var... Bizim toplumumuzda, bazı şeyleri yapmak isteyen kimselere toplum müdahale eder; “Yapma böyle!” der, engeller. Yapamaz! Yapan, o işi yapmakta cesaret bulamaz.

Demek ki, bir de böyle bir vazifemiz olduğunu, toplumsal vazifemiz olduğunu, sevgili dinleyiciler, unutmayalım!.. Hazret-i Ali Efendimiz RA’dan rivayet edilen bu hadis-i şerifi hatırımızda tutalım!

Tabii bir de konuşurken, konuştuğumuz sözlerin kaynağını düşünelim!.. “Ben bu sözü söylüyorum, filânca hakkında böyle

deniliyor; ama bu doğru mu yanlış mı?..” Doğruyu yanlıştan ayıracak bir meziyetimizin de olması lâzım! Peygamber Efendimiz, mü’minlerde böyle bir meziyetin olduğunu beyan buyuruyor. Diyor ki:[122]

اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللهِ (خ. في تارخه ، ت. غريب ، وابن السني في الطب ، حل. عن أبي سعيد ؛ طب. خط. والحكيم ، وسمويه عن أبي أمامة ؛ ابن جرير عن ابن عمر)

RE. 14/12 (*İttekù firâsete’l-mü’mini*) “Mü’minin ferasetinden korkun! (*Feinnehû yenzuru bi-nûri’llâhi*) Çünkü o, Allah’ın nuruyla bakar; gerçekleri çok güzel görür, iyiyi kötüyü anlar.”

Siz de, size gelen bir haberin doğruluğunu araştırın! Kur’an-ı Kerim’de zâten ayet-i kerime var:

إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا (الحجرات:٦)

(*İn câeküm fâsikun bi-nebein fetebeyyenû*) “Fâsıkın birisi, günahkârın birisi size bir haber getirirse, ‘Bu haber doğru mu, yanlış mı?’ diye tahkik edin bakalım!” (Hucurat, 49/6) buyruluyor.

---

[122] Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.399, no:3052; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.312, no:3254; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.354, no:1529; Ukaylî, *Duafâ*, c.VIII, s.95, no:1856; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.191, no:1234; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.67, no:1537; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.V, s.351, no:1154; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.102, no:7497; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.183, no:2042; Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.387, no:663; Beyhakî, *ez-Zühdü’l-Kebîr*, c.I, s.374, no:370; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü’l-Usûl*, c.III, s.86; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.207; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.99, no:2500; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.118; Ebû Ümâme RA’dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IV, s.94; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.88, no:30730; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.41, no:80; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.I, s.334, no:531.

Bir gazete bir haber yazıyor; doğru mu, yanlış mı?.. Yâni yalancı gazeteleri tasfiye etmemiz lâzım! Açıkça söylüyorum ben de... Bugünlerde her şeyi açıkça söylemek modası var, ben de açıkça söyleyeyim: Yalancıları tasfiye etmemiz lâzım! Yalancı radyoları, yalancı gazeteleri, yalancı televizyonları, yalancı şahsiyetleri tasfiye etmemiz lâzım!.. Toplumun şamarını yesin, bir daha yapamasın!

Pekiyi yüz verirsek buna, ne olur?.. Bu kötü huy yayılır. Sonunda bu kötü huyun cezasını, buna müsamaha edenler de çeker. Onlara da gelir cezası bir gün... O bakımdan bu hadis-i şerifin mûcebince amel olunmasını, hassasiyetle rica ediyorum. Bu önemli bir şey, bütün kardeşlerim dikkat etsinler!..

Bir de dinleyen kardeşlerim, dinlemeyen kardeşlerime anlatsınlar, nakletsinler: "Bak böyle cezası varmış bu işin! Aman bir konuyu destekli, mesnetli, delilli, isbatlı olan bir şeyi konuşalım! Bilmediğimiz şeyi konuşmayalım!" desinler.

Hattâ müslümanın, bilmediği şeyde hüsnü zan etmek vazifesi de var. Hüsnü zan ne demek?.. "İnşâallah o güzeldir, öyle değildir." diye onun lehine düşünüp, iyiye yormak. Bu da müslümanın vazifesi... Ama çok kesin olarak kötülük ortaya çıkmışsa, onu da söylemek lâzım!..

Bu birinci hadis-i şerif sevgili Akra dinleyicileri, size Yeni Şakran kasabasından okuduğum.

b. Çocuğunu Geç Evlendirmenin Vebâli

İkinci hadis-i şerife geçmek istiyorum. Bu da anne ve babalarla ve evlenme çağına gelmiş evlâtlarla ilgili bir hadis-i şerif olacak. Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş.

Biliyorsunuz Hazret-i Abbas, Peygamber Efendimiz'in sevgili amcalarından birisiydi. Onun oğlu Abdullah da biraz gençti, delikanlıydı. Peygamber Efendimiz'le beraber hac filân yapmıştı. Bilgisi, görgüsü çoktu. Bir de şâhâne güzelliği vardı. Yâni bakıldığı zaman, insanı etkisi altına alan, çok alımlı, güzel bir çehresi vardı Abdullah ibn-i Abbas RA'ın. Peygamber Efendimiz'in dedelerine de çok benzeyen bir kimseymiş. Hani bazan torunlar

dedelerini andırırlar ya... O rivayet ediyor Peygamber Efendimiz'den.

Bakın bu annelerin, babaların sorumluluğunu gösteren bir hadis-i şerif. Size okuyayım, çocuklar da dinlesinler! Nikâh yaşına gelmiş çocukları da ilgilendiriyor:[123]

مَنْ بلغ وَلَدُهُ النِّكَاحَ وَعِنْدَهُ مَا يُنْكِحُهُ ، فَلَمْ يُنْكِحْهُ ، ثُمَّ أَحْدَثَ حَدَثًا ، فَالْإِثْمُ عَلَيْهِ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 411/7 (*Men beleğa veledühü'n-nikâha ve indehû mâ yünkihuhû, felem yünkihhu, sümme ahdese hadesen, fe'l-ismü aleyhi*)

Kısa bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(Men beleğa veledühü'n-nikâha) "Kimin çocuğu nikâhlanacak, düğün yapacak, evlenecek yaşa ulaşırsa... Büyüdü çocuk, evlenecek yaşa geldi. (*Ve indehû mâ yünkihuhû*) Adamın elinde de çocuğunun düğününü yapacak, onu nikâhlayacak maddî imkân ve mal mülk var... (*Felem yünkihhu*) Ama tehir ediyor, evlendirmiyor, geciktiriyor.

(*Sümme ahdese hadesen*) Bu arada da çocuk, bir suç işlerse, fenâ bir şey yaparsa..." Delikanlı ya... Deli ne demek?.. Akılsız demek. Delikanlı ne demek?.. Kanı biraz delişmen, kaynıyor. Evlendirilmeyen çocuk, delikanlılığının icabı olarak fenâ bir şey yaparsa... Ne kasdediliyor, bu fenâ bir şey ne demek?.. Flört demek, konuşma demek, belki daha kötüsü zina demek olabilir. "Böyle bir kötü bir şeyi yaparsa, (*fe'l-ismü aleyhi*) günahı onu evlendirmeyen babayadır." diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Biliyorsunuz, ayet-i kerimede buyruluyor:

لاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى (الأنعام:١٦٤)

[123] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.486, no:5507; Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.587, no:45337; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.119, no:21664.

(*Lâ teziru vâziretün vizre uhrâ*) "Kimse kimsenin suçunu yüklenmez, herkes kendi işlediği suçun cezasını kendisi çeker." (En'am, 6/164) kàide-i umûmiyyesi var İslâm hukukunda. Bunu atasözü olarak dedelerimiz nasıl söylemiş:

"—*Her koyun kendi bacağından asılır*." diye söylemiş.

Evet, bir suç işlendiği zaman, suçu işleyenin bir cezası vardır. Kötülük yapan bir delikanlı da büluğ çağına gelmiş, âkıl, bâliğ olmuş mu?.. Evet, âkıl ve bâliğ oldu, namazı kılması gereken yaşa geldi. Tamam, sorumluluk çalışmağa başladı. Bunun işlediği her şeyden ilk sorumluluk kendisinedir. O bir günah kazanmış olacak, defterine bir günah yazılacak ama, bu çocuğun bu günahı işlemesinin sebebi, onu evlendirmekle vazifeli olan ebeveyninin, anne ve babasının onu evlendirmemiş olması olduğundan; İslâm'da bir işe sebep olanlar da cezalandırıldığından, anne baba da o günahı işlemiş gibi günaha giriyor.

Adam hacı diye düşünelim... Hacca gitmiş, sakallı, dindar, takvâ ehli bir insan... Adam beş vakit namazını kılmış, adam iyi bir İslâmî hayat sürmüş... İyi ama çocuğunu evlendirmemiş; çocuğu anasına, babasına lâyık olmayan kötü bir iş yapmış. O suçun cezası babaya da geliyor. Baba işlemediği halde, çocuğunu o suçu işletecek duruma düşürdüğü için, o cezayı almış oluyor.

Ben onun için, İskenderpaşa'daki vaazlarımda da söyledim, Söğütlüçeşme'deki vaazlarımda da söyledim, yazdım da... Bir çocuk àkıl ve bâliğ olacak çağa geldiği zaman, hani;

"—Yedi yaşında namazı emredin, on yaşındayken kılmazsa, inad ederse zorlayın, döğün, o namaza alıştırın! Akıl baliğ olduğu zaman, artık sevabı, günahı kendisine yazılmaya başlayacak, ona alışkanlık olarak hazırlayın!" diyordu Peygamber Efendimiz.

Ben de demiştim ki:

"—Bakın, demek ki çocuklarımıza, akil baliğ olmadan önce, yâni yedi yaşından on yaşına kadarki zaman içinde, ilkokul çağında sevapları günahları, hepsini belletmeliyiz. 'Şunlar şunlar sevap, vazife, farz... Şunlar şunlar günah; bunları da yapmamak lâzım!' diye, çocuklara öğretmemiz lâzım! Ondan sonra günaha girmesin diye.

Evlenecek çağa geldi, evlendirilmedi, bir günah işledi. O zaman sorumluluğu anne ve babaya geliyor. Şimdi burada tabii, bazıları diyecek ki:

"—Hocam àkıl ve bâliğ ne zaman oluyor?.. Ortaokul çağında âkıl ve bâliğ oluyor. Daha bunun lisesi var, üniversitesi var, askerliği var... Şimdi ben bunu evlendirsem ne olacak?.."

Tabii, bu bizim toplumumuzun durumu. İslâm'ın emirleri böyle değil! İslâm'ın emirleri çağlar üstü, çağlar boyu, cihanşumül, bütün dünyaya yaygın olan şey...

Meselâ, ben şahsen kendi çocuğumu, okul çağında iken evlendirmeyi kendisine teklif ettim, zorladım, ama olmadı. O başka türlü düşündü. Evlenmesi birkaç yıl gecikti.

"—Evlâdım, ben seni evlendireyim! Sana da bakarım, eşine de bakarım; yâni senin evini de sağlarım, geçimini de sağlarım. Korkma, evlen!" diye tavsiye etmiştim.

Nereden tavsiye etmiştim?.. Bu hadis-i şerifi okuduğum için, bana bir sorumluluk gelmesin diye tavsiye etmiştim. Size de bu konuyu açıyorum. Çünkü, sizin sevap kazanmanız benim için önemli... Ben size kılavuzluk eden bir insanım. Sizin bilmeniz gereken, sizin için tehlike olan şeyleri, size önceden bildirmem gerekiyor. Bu benim vazifem. İşte size bunu da böylece bildirmiş oluyorum, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Demek ki, çocuklarınızı mümkün olduğu kadar erken evlendireceksiniz.

Şimdi nasıl oluyor bu devirde?.. Bu devirde bir insan liseyi bitiriyor, üniversiteyi bitiriyor, mastır yapıyor, doktora yapıyor, Amerika'ya gidiyor, ihtisasını tamamlıyor... Geliyor, askerliğini tamamlıyor. Saçlarına kır düşüyor, yaşı kırk yaşına geliyor; ondan sonra evleniyor.

Olmaz! Çok gecikmiş oluyor. Nasıl olacak?.. Mümkün olduğu kadar erken evlenmiş olacak, ciddî bir yuva kurmuş olacak ve ondan sonra öbür çalışmaları yapacak.

Benim bir tanıdığım kimse vardı, üniversiteyi bitirdikten sonra evlendi. Ama sonra dedi ki:

"—Yâhu, ben bu evliliğin böyle olduğunu bilseydim, lisedeyken evlenirdim. Çünkü, çok rahat oldum ve çok rahat çalışıyorum." dedi.

Hani bazıları, "Bekârlık sultanlıktır." diyorlar. Bazıları, "Erken evlenmek olmaz. İnsanın en verimli çağları, en şâirâne çağları, işte bu bekâr geçirdiği çağlardır. Evlenmesin!" filân diyorlar. Bunlar Avrupalıların görüşleri, Peygamber Efendimiz öyle söylemiyor.

c. Yatarken Abdestli Yatmak

Bu hadis-i şerifi de size anlattıktan sonra, bir de özel bir ibadeti size hatırlatmak istiyorum bu konuşmamda... Bu kişisel, kişinin kendisiyle ilgili bir ibadet... Bu özel ibadetle, bu cumaki konuşmamı itmam etmiş olacağım.

Biliyorsunuz, namaz kılmak sevaplı bir şey, oruç tutmak iyi bir şey... Zekât vermek çok sevaplı, iyi bir şey zenginler için... Hacca gitmek güzel... Zikir bir ibadet, Kur'an okumak bir ibadet, ilim öğrenmek ibadet... Bunları biliyorsunuz. Bir de Peygamber SAS Efendimiz'in günlük yaşantı içine bizlere bir tavsiyesi var: "Bir insan geceleyin abdest alıp, birkaç rekât namaz kılıp —2 rekât, 4 rekât, neyse— abdestli olarak yatmalı!" diye Efendimiz'den çeşitli hadis-i şerifler var, tavsiyeler var. Şimdi o tavsiyelerden birkaç tane okuyacağım ki, bunun önemi anlaşılsın. Bu hususta sizi teşvik etmek istiyorum.

Okuyacağım birinci hadis-i şerifi, Abdullah ibn-i Ömer RA, yâni Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[124]

---

[124] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.328, no:1051; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.37, no:64; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.446, no:13621; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.363, no:1398; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.242, no:1068; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.28, no:2780; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.441, no:1244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.317; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.560, no:41336; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.98, no:21604.

مَنْ بَاتَ طَاهِراً ، بَاتَ فِي شِعَارِهِ مَلَكٌ ، وَلاَ يَسْتَقِرُّ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلاَّ قَالَ الْمَلَكُ: اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فُلاَنٍ ، فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِراً

(قط. عن أبي هريرة ؛ ك. والبزار عن ابن عمر)

RE. 410/13 (*Men bâte tàhiren, bâte fî şiàrihî melekün ve lâ yestakırru sâaten mine'l-leyli illâ kàle'l-melekü: Allàhümma'ğfir li-abdike fülânin, feinnehû bâte tàhirâ.*)

Mübârek metnini okuduk, bu hadis-i şerifin mânâsı ne?.. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Men bâte tàhiren*) "Müslümanlardan her kim ki abdestli olarak yatarsa..." Abdest aldı, abdestli olarak yatağa yattı, uyuyacak. (*Bâte fî şiàrihî melekün*) *Şiàr,* içe giyilen çamaşır demek. "Onun iç çamaşırı ile vücudu arasına giren bir melek, onunla beraber geceler." "Koynunda bir melek geceler." desek, herhalde yakışacak, güzel olacak.

(*Ve lâ yestakırru sâaten mine'l-leyli*) "Gecenin hiç bir vaktinde durmaz bu melek; (*illâ kàle'l-melekü*) bu melek dâimâ der ki: (*Allàhümma'ğfir li-abdike fülânin*) 'Yâ Rabbi, abdestli yatan şu benim koynunda bulunduğum kulunu mağfiret eyle, affet bu kulunu... (*Feinnehû bâte tàhirâ*) Çünkü bu tertemiz yattı, abdestli iken yattı. Bunu afv ü mağfiret eyle yâ Rabbi!..' diye, gecenin hiç bir saniyesinde durmadan, dâimâ böyle o kul için Allah'a dua eder."

Böyle diyor Peygamber Efendimiz. Bundan ne anlıyoruz?.. Demek ki, geceleyin yatarken taze abdest alacağız, (2 rekât / 4 rekât) biraz namaz kılacağız; abdestli olarak sağ yanımıza besmeleyle yatıp, güzelce abdestli bir şekilde uyuyacağız.

Bu okumak istediğim birinci hadis-i şerif. Biraz da zihninize perçinlensin diye, birkaç rivayeti birden okumak istiyorum.

d. Yatarken Az Yemek, Az İçmek

İkinci hadis-i şerif Abdullah ibn-i Abbas RA'dan:[125]

مَنْ بَاتَ لَيْلَةً فِي خِفَّةٍ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ ، يُصَلِّي ، تَدَاكَّتْ حَوْلَهُ الْحُورِ الْعِينُ ، حَتَّى يُصْبِحَ (طب. عن ابن عباس)

RE. 410/14 (*Men bâte leyleten fî hıffetin mine't-taàmi ve'ş-şerâb, yusallî tedâkket havlehü'l-hùri'l-înü, hattâ yusbiha*)

"Bir kimse geceleyin yatarken, şöyle az yemiş olarak, az meşrubat içmiş olarak ve namaz kılmış olarak gecelerse, ibadet edip uyursa; (*tedâkket havlehü'l-hùri'l-în hattâ yusbiha*) o iri gözlü, uzun kirpikli, o güzelim cennet hùrileri etrafında birbirleriyle tokuşurlar, çarpışırlar, sabaha gelince kadar... 'Ben bunun yanına yaklaşacağım!.. Ben bunun yanına geleceğim!..' diye, melekler birbirleriyle sabaha kadar izdihamlı bir şekilde dururlar." buyrulmuş oluyor.

Kim bu kimse?.. Yatarken az yemek yemiş, az meşrubat içmiş, midesi şişkin değil. Bu da bir önemli husus... "İnsanın akşam yemeğini hafif yemesi, sıhhati için çok iyi." diyor zamanımızın doktorları da. Ama bunu Peygamber Efendimiz, o zamandan söylemiş.

Hafifçe yemiş, az içmiş, midesi rahat... Midesinde bir izdiham, şişlik yok. Bir de namaz kılmış bir halde, iki rekât, dört rekât ne kadar kıldıysa kılmış. Etrafına huri kızları üşüşüyorlar, birbirleriyle itişip kakışarak... Tabii ceng ü cidal mânâsına değil de, çok olduklarından ne yapsınlar, kendilerine bir yer bulmak için... Sabaha kadar böyle etrafında izdiham içinde hùri kızları olacak.

O cennetlik hùri kızları ki, onları anlatırken Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

---

[125] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.326, no:11891; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1370, no:21471; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* c.II, s.525, no:3535; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.101, no:21613.

"—Eğer bu hùri kızlarından bir tanesi, yüzünü değil de, serçe parmağının ucunu şu dünya halkına bir gösterseydi, bütün dünya ışıl ışıl aydınlanırdı." diyor.

O hùri kızları etrafına toplanacak.

e. Abdestli Yatıp da Ölen Kimse

Üçüncü hadis-i şerifi okuyorum. O da Enes RA'dan rivayet edilmiş, aziz ve sevgili kardeşlerim:[126]

مَنْ بَاتَ عَلٰى طَهَارَةٍ ، ثُمَّ مَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ ، مَاتَ شَهِيداً

(ابن السني عن أنس)

RE. 411/1 (*Men bâte alâ tahâretin, sümme mâte min leyletihî, mâte şehîdâ.*)

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"Kim abdestli olarak gecelerse, o gece de eceli gelir de vefat ederse..." Akşamleyin abdestli yatmıştı mübarek. Ama ne yapalım, ömrü bu kadarmış. Geceleyin ecel geldi, vefat etti. "Abdestli olarak yatmış olduğu gecede vefat ederse, (*mâte şehîdâ*) şehid olarak ölmüş olur."

Biliyorsunuz, hayat önemli de, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Hepimiz yaşıyoruz. Allah afiyetli, sıhhatli, mutlu, huzurlu, güzel bir ömür nasib etsin... Uzun ömür nasîb etsin hepinize, hepimize... Yaşamak güzel, fakat ölüm de çok mühim bir olay!.. Herkesin nasıl öleceği belli olmuyor. Kimisi çok ızdırab çekiyor. Ölüm kolay bir olay değil. Peygamber Efendimiz bildirmiş ki:

"—Bir insana elli defa kılıç vurulmuş gibi acı çeker."

Bazı vefat eden insanlardaki o ölümün çırpıntıları, o sekerât-ı mevtin halleri, ızdırapları... Yâni böyle insanın kanı çekilip canı çıkarken, bazılarına çok zor olacak tabii...

---

[126] İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevmi ve'l-Leyleh*, c.III, s.395, no:731; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.15, s.544, no:41290; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.100, no:21608.

Sonra bir başka nokta var: İnsan öleceği zaman, şeytan gelip onun imanını çalmağa çalışır. Onun kâfir olarak ahirete göçmesi için, en son uğraşını, mücadelesini verir, kandırmağa çalışır. Allah'ın varlığını inkâr ettirmeğe çalışır, dinden, imandan çıkartmağa çalışır.

Onun için, şeytan yanına sokuldu mu, tehlikeli bir mahlûk yanına sokulmuş; tam o zamanda büyük bir tehlike var... Belki de kandırır, Allah etmesin... Kandırabilir, çünkü şeytan usta bir mahlûk. Şeytan yanına gelmesin, imanını almasın; kötü bir hàtime ile, sû-i hàtime ile, imansız olarak ahirete göçmesin diye, insanın her türlü tedbiri alması lâzım!.. Ne türlü fedâkârlık gerekiyorsa, yapması lâzım!..

Ama o kadar büyük fedâkârlığa lüzum yok! Peygamber Efendimiz müjde veriyor, bize yol gösteriyor. Gece abdest alarak yatmış olan bir insan, o gece ölürse şehid olarak ölür. Şeytan yanına gelemez, imanını alamaz. Ölümü de bir şehid gibi olur. Mü'min-i kâmil olarak ölür. Şehid olarak ölür dediğine göre de, ahirette şehid sevabı alacak, abdestli yattığı için...

Tabii, ben bu hadis-i şerifleri okuyunca çok sevindiğim için, siz de sevinesiniz diye bu hadisleri okudum. Ama mürşid-i kâmillerimize, şeyhlerimize, hocalarımıza dua etmeden sözümü bitirmek istemiyorum. Allah razı olsun, bu ilimleri kendileri öğrenip, hadis-i şerifleri okuyup, Kur'an-ı Kerim ayetlerini okuyup, hazmedip, İslâm'ı en derin mânâsıyla, en derin noktalarına kadar tetebbû edip öğrenip de, bizi o bilgilerine göre yetiştirdi bu mürşid-i kâmillerimiz, hocalarımız...

Hassaten bu okuduğum *Râmûzü'l-Ehàdîs* kitabını yazan Gümüşhàneli Ahmed Ziyâeddin Efendimiz... Süleymaniye'de Kànûnî Türbesinin yanında kabri olan büyük alim, büyük muhaddis, hadis alimi... Sonra kendisini gördüğümüz, elini öptüğümüz, duasını aldığımız, mübarek şeyhimiz Mehmed Zâhid Kotku Efendimiz... Ankara'da adına cami var, İstanbul'da camiler var, mektepler var... Allah razı olsun, İstanbul Belediye Başkanı bir caddeye Mehmed Zâhid Kotku ismini verdi.

Onlara dua ediyoruz. Neden?.. Çünkü bunları bize onlar öğrettiler. Kitaplarda okumadan önce, adet olarak bu mübarek zatların hayatlarında bunları gördük, onlardan bu tavsiyeleri aldık. Şimdi hadisleri okuyoruz da, onların bize ne kadar güzel yollar gösterdiğini anlamış oluyoruz. Onu anladığımız için, onlara minnetdarlığımız var.

Bu, içinde size şimdi bu hadis dersini verdiğim, Şakran'daki hacı kardeşimizin evine de Hocamız gelmiş, burada odasında namaz kılmış. Ondan da bir haz duyduğum için, o büyüklerimizi o bakımdan da anmak istiyorum. Allah makamlarını a'lâ eylesin... Cennette yüksek makamlar ihsân eylesin... Şefaatlerine, himmetlerine, teveccühlerine cümlemizi nâil eylesin... Bize ne kadar sevaplı şeyler öğretmişler. Ben de onlardan öğrendiğimi size nakletmiş oldum. Bu cuma sohbetimde, delil olarak üç tane hadis de okuyarak, anlatmış oldum.

Demek ki, sevgili Akra dinleyicileri, bundan sonra geceleyin yatarken bir güzel âdetiniz olsun... Kişisel âdetiniz, kendinize mahsus, sevap kazanmak için bir itiyadınız oluyor bu: Abdest alacaksınız, abdestinizi tazeleyeceksiniz, iki rekât veya dört rekât namaz kılacaksınız, besmeleyle yatağa yatacaksınız. Ne faydası var?.. Etrafınıza hùri kızları toplanacak, izdihamlı bir şekilde,

birbirleriyle itişe kakışa... “Bu Allah’ın mübarek kulu” diyerek sizin yanınızda olmak isteyerek, hùri kızları toplanacak...

Bir melek sizin koynunuzda geceleyecek; “Yâ Rabbi, bu abdestli yattı, tertemiz bir kul, bunu afv ü mağfiret eyle!..” diye, sabaha kadar durmadan dua edecek. O gece ecel gelirse, şehid olarak vefat edeceksiniz. Bunu adet edindiğiniz zaman, inşâallah bir zaman gelir, ölümünüz geldiği zaman gene böyle abdestliyken olmuş olur.

“—Hasta olup da insan abdest alamamış olsa?” diye bir soru geldi aklıma. “Efendim, hasta da, kanıyor da her tarafı, abdesti tutmuyor. Yatakta olduğundan, işte böyle abdest alamadı. Geceleyin böyle yatamadı ama, o gece öldü...”

Hastalar hakkında müjde var, Peygamber Efendimiz bildiriyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklerine der ki:

“—Benim bu hasta kulum, sıhhatliyken neler yapıyorsa, şimdi hasta olduğu için yapamıyor amma, yapmış gibi onun defterine o sevapları yazın!” buyurur.

Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri, adet edinilmiş olan şeyleri, hastalık ve mâzeret sebebiyle yapamayan insanlara, yapmış gibi sevap veriyor.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Sanıyorum sizin yüzünüzü güldürecek, sevindirecek, müjdeli birkaç hadis-i şerifi size nakledebildim. Hepinizin cumasını tebrik ederim. Allah bu güzel günün hayrından, bereketinden, mânevî mükâfâtlarından cümlenizi istifade ettirsin...

Cümlenizi rahmetine gark eylesin, rahmet deryasına daldırsın... Rahmeti suyuyla yıkayıp, pırıl pırıl nurlu müslümanlar eylesin... İki cihan saadetine mazhar eylesin... Sevdiklerinizle beraber, cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû!..*

11. 10. 1996 - İzmir

26. İLMİ ÖĞRENMEK VE BAŞKALARINA ANLATMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah sizi dünya ve ahiretin her türlü hayırlarına erdirsin... Ömrünüz gönlünüzce olsun... Ahirette de Allah dileklerinize, taleplerinize, muratlarınıza sizleri nâil eylesin...

Size hitab ettiğim yerleri söylüyorum, o da ilgi uyandırıyor. Biraz da bulunduğum yerin reklamı olmuş oluyor. Bu sefer Türkiye'mizin en güzel yörelerinden birisi olan Fethiye'den hitab ediyorum. Size, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden bir demet, o güzelim gül bahçesinden bir buket sunmak istiyorum.

Birinci hadis-i şerif... Tabii, bu kitapta hadis-i şerifler alfabetik sırayla, yâni elifbe sırasına göre dizilmiş olduğundan, konular değişebiliyor. Ama bu değişiklik de, çiçek demetinde çiçeklerin değişmesi gibi bir şey oluyor; ben seviyorum. Dinleyiciler de herhalde değişik konular öğrenmiş oldukları için, istifadeli olacak diye düşünüyorum. Onlar da severler diye düşünüyorum.

a. Namazda Harama Bakmamak

Okuyacağım birinci hadis-i şerif Taberânî'de ve Ebû Dâvud'da var. Râviyesi Esmâ bint-i Ebî Bekir, yâni Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz Hazretleri'nin mübarek kızı Esmâ Hanım. Hanım olması dolayısıyla sahabiye demek lâzım! O rivayet etmiş. Erkek rivayet etmişse, râvî diyoruz; hanım rivâyet edince râviye diyoruz.

Tabii, hanım kelimesi geçince bir söz söylemeden edemeyeceğim: Bakın bu hadis-i şerifi bir hanım rivayet etmiş. Sonra biliyorsunuz Esmâ bint-i Ebî Bekir olduğu gibi, Aişe bint-i Ebî Bekir RA da var; yâni Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in bir kızı da Hazret-i Aişe Vâlidemiz. Hanım ama, ashabın en bilgililerinden birisi...

Bununla şunu demek istiyorum, benim sevgili dinleyicilerim, aziz kardeşlerim! Hanımlar da, sevgili kızlarımız, evlatlarımız da

ilmi öğrenirlerse, böyle bilgili, görgülü, kendisine bir şey sorulduğu zaman bilen, dünyayı tanıyan insanlar olurlarsa; Hazret-i Aişe Vâlidemiz'in yolunda olmuş olurlar, Esmâ bint-i Ebî Bekir RA'nın yolunda olmuş olurlar. Yâni, hanımları ve hanım kızlarımızı ilim öğrenmeğe teşvik edici bir şey, bu isim. Ben de teşvik etmiş oluyorum.

Şimdi Peygamber Efendimiz namazla ilgili bir hususu anlatıyor burada, bir tavsiyede bulunuyor:[127]

مَنْ كَانَ مِنْكُنَّ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلاَ تَرْفَعْ رَأْسَهَا حَتَّى يَرْفَعَ الرِّجَالُ رُءُوسَهُمْ، مِنْ ضِيقِ ثِيَابِ الرِّجَالِ (حم. د. طب. خط. عن أسماء بنت أبي بكر)

RE. 440/1 (*Men kâne minkünne tü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhir, felâ terfa' re'sehâ hattâ yerfea'r-ricâlü ruûsehüm, min dîkı siyâbi'r-ricâl.*)

Biliyorsunuz Peygamber SAS'in mescid-i saadetinde, o güzelim mübarek mescidinde... Evet basitti, çok süslü, zînetli değildi. Altını gümüşü, saltanatı, zîneti yoktu. Hurma direklerinden, hurma dallarından gölgelendirilmiş, kumluk, küçük bir mesciddi. Şimdiki Mescid-i Nebevî'nin Peygamber Efendimiz'in türbesine yakın kısmıydı.

مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ
(خ. م. حم. عن أبي هريرة)

---

[127] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.286, no:851; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.VI, s.348, no:26992; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.24, s.98, no:261; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.III, s.148, no:5109; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.241, no:3119; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.118, no:2225-7; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.217, no:4794; Esmâ bint-i Ebî Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1161, no:20877; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.309, no:23603.

(*Mâ beyne beytî ve minberî*) “Benim evimle minberimin arası, (*ravdatün min riyâdi’l-cenneh*) cennet bahçelerinden bir bahçedir.” diye de hadis-i şerif var.[128]

Oranın cennet bahçelerinden bir bahçe olduğu, mânevî bakımdan perdeler kalksa görülebilir. Cennet bahçelerinden bir bahçe olan mübarek mescidi Peygamber Efendimiz’in...

Nasıldı namaz kılma şekli?.. Peygamber Efendimiz öne geçerdi. Arkasında beyler, erkekler namaza dururlardı. Onların arkasında çocuklar namaza dururlardı. En geride de, caminin arka tarafında hanım sahabiyeler namaza dururdu. *Sahabiye*, hanım sahabi demek. *Mürebbî* erkek, *mürebbiye* hanım... *Muallim* erkek, *muallime* hanım... Biraz da Arapça bilgisi gelişmiş oluyor.

Arka tarafta hanım sahabiyeler namaz kılarlardı. Önde erkekler, onların arkasında çocuklar... Tabii çocuklar da büyüklere hürmeten biraz geride duruyorlar. En önemli yer de Peygamber Efendimiz’in arkası... Zâten bütün camilerde en önemli yer, imamın hemen arkasıdır. Çünkü, imam herhangi bir şekilde rahatsız olursa, o onun yerine geçip namazı tamamlayacak. İmam rahatsızlandı diye, burnu kanadı diye, bir mâzereti çıktı diye namaz durmaz. O geçer, namazı o devam ettirir.

---

[128] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.399, no:1138; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1011, no:1391; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.236, no:7222; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.65, no:3750; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V, s.246, no:10061; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.416, no:8188; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.I, s.345; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.439, no:32316; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.182, no:5243; Tahàvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VI, s.369, no:2414; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VIII, s.246, no:1553; İbn-i Sa’d *Tabakàtü’l-Kübrâ*, c.I, s.253; Ebû Hüreyre RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s,465, no:10009; İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.197, no:463; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.II, s.184, no:1459; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l*-Kebîr, c.XII, s.294, no:13156; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.223, no:733; Tahàvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VI, s.367, no:2412; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.290, no:6444; Zübeyr ibn-i Avâm RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.259, no:34944; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.III, s.678, no:5880, 5886, 5889; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.477, no:19940.

Onun için, imamın arkasındaki kişinin alim olması lâzım, fıkıh bilmesi lâzım, namaz nasıl devam edecek, bilmesi lâzım! Kıraat bilmesi lâzım, imamın yerine geçebilecek bilgilere sahib olması lâzım! Orası önemli...

Hem de sevap ilkönce imama gelir, imamdan oraya gelir. Bir sağına, bir soluna, bir öteki sağına, bir öteki soluna, sevap da öyle derece derece, azalarak böylece dağılır.

Arka sıralar geriye doğru gider. Arada bir boşluk bırakılır. Ondan sonra da hanımlar namaza dururlardı. Sabah namazına da gelirlerdi, bütün namazlara gelirlerdi. Hattâ bir keresinde Peygamber Efendimiz sabah namazını mutâdının hilâfına, yâni adeti üzere uzunca kıldırdığı halde, o sabah namazını hemen çok çabuk kıldırmış. İki kısa sûre ile kıldırmış. Demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah, çabuk kıldırdınız, kısa kestiniz bu sabah namazını?.."

Buyurmuş ki:

"—Arkada bir çocukcağızın ağladığını duydum. Annesi huzursuz olmasın diye, onun için çabuk kıldırdım." demiş.

Yâni, her şeyi düşünüyor Efendimiz SAS Hazretleri.

Şimdi hanımlara hitâben buyuruyor ki:

(*Men kâne minkünne tü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhir*) "Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa..." Yâni, iyi inanıyorsa demek. Tabii, camide olduğuna göre, Peygamber Efendimiz'in karşısında olduğuna göre, hitabına erdiklerine göre, cemâlini gördüklerine göre, onlar da müslüman tabii... Ama Peygamber Efendimiz te'kid ediyor, tahrik ediyor. Yâni, "İnanan insanın böyle yapması lâzım! Mâdem siz inanıyorsunuz, benim biraz sonra söyleyeceğim şeyi yapın!" demek.

"Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa..." Hepsi inanıyor ama, "Kim sağlam inanıyorsa, tam inanıyorsa, gerçekten inanıyorsa, iyi bir müslüman olmak istiyorsa; (*felâ terfa' re'sehâ hattâ yerfea'r-ricâlü ruûsehüm*) adamlar başlarını kaldırmadan, onlar daha önceden başlarını kaldırmasınlar!"

Hani secdeye varılıyor ya... Rükûa varılıyor, biraz eğiliniyor; secdeye varılıyor, alın, burun, eller, dizler, ayaklar yere konuluyor... İmam "*Allàhu ekber*" deyince kaldıracaklar başlarını ama, diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Erkekler başlarını kaldırmadan, yâni erkekler doğrulmadan siz doğrulmayın! Siz acele edip daha önceden doğrulmayın!" diyor.

Sebebini de izah ediyor Peygamber Efendimiz. Ben şimdi bunu birtakım şeylere bağlamak istiyorum:

(*Min dîki siyâbi'r-ricâl*) "Adamların elbiselerinin darlığından dolayı, kadınlar daha önceden başlarını kaldırmasınlar! Erkekler iyice bir doğrulsunlar, ondan sonra kadınlar başlarını kaldırsınlar." diyor.

Şimdi tabii, erkeklerin elbiselerinin darlığı... Yâni blue-jean pantolon mu giyiyorlardı, daracık streç mi giyiyorlardı?.. Hayır!.. Yoksulluktan, kumaş bulamadıklarından, tam örtünemediklerinden, sıkı sıkıya sardıklarından dolayı... Zaruretten dolayı, mahrumiyetten dolayı, fakirlikten dolayı... Her birisi mânevî bakımdan çok zengin, sultan insanlar ama, maddî imkânları çok az tabii.

O devirde, Efendimiz'in çevresindeki o mübarek insanlar, günlerce aç kalmışlar. Kumaş bulamadıkları için post bürünmüşler mağara adamları gibi ama, mağara adamları değil, mânâ adamları... Yâni son derece yüksek insanlar ama, giyimleri öyle. İçleri mâmur, kalbleri altın gibi, dışları öyle görünüşlü... İşte

o sıkıntılardan dolayı, “Erkeklerden sonra başlarını kaldırsın hanımlar!” buyuruyor.

Hani, başını kaldırırken önündekine bakmaması lâzım, aslında secde mahalline bakması lâzım ama, gözü öndeki erkeklere erişebilir. Onların elbiseleri dar olduğundan, arkadan bakınca, mahrem yerleri, avret mahallerini örten kısımlar belli olabilir. Onun için başlarını geç kaldırsınlar! Yâni gözlerini koruyacaklar arkadakiler.

Bu hanımlara böyle tavsiye edilmiş ama, herkes için böyledir, herkes gözünü koruyacak! Daha öndekinin herhangi bir örtünmesi gereken uzvuna, elbisenin darlığından dolayı aklı oraya takılmasın diye, mutlaka tedbir almak lâzım! Önüne bakmak lâzım ama iki türlü tedbir: Öndeki adam mümkünse elbisesini bol yapacak, bol giyimli olacak ki, herhangi bir şekilde bir mahzur olmasın. Bu öndeki namaz kılan adamın tedbiri... Arkadaki de gözüne sahip olacak, bakmayacak, geç kalkacak biraz daha... Hanımlar için geç kalkmasını söylüyor. Tabii, başkaları için de öyle.

“—Pekiyi gözü oraya takılırsa, aklı oraya takılırsa, ne olur?..”

O doğru olmaz. Namaza uygun olmaz, arkadakinin namazı bozulabilir. Bakışlarının uygun olmayan şeyler görmesi, aklının takılması durumunda namazı bozulur. Bunu taleb ediyor Peygamber Efendimiz, tavsiye buyuruyor.

b. Elbiseler Tesettüre Uygun Olmalı!

Bu bizim için çok önemli, bu devir için önemli... Şimdi buraları, size konuşmayı yaptığım yerler sıcak yerler olduğu için, üzerimde yazlık bir elbise var. Pamuktan yapılmış, bol bir elbise var. O kadar rahat ki... Altına giydiğim, ayaklarıma giydiğim pantolon da son derece bol, yâni çok rahat... Oturmam, kalkmam, eğilmem, sonra sıcaktan rahatsız olmamam çok güzel...

Ama kimisi çok dar yapıyor. Dizleri eskiyor, belki eskimesini de onlar makbul sayıyorlar, bilmiyorum. Arkaları eskiyor, paçaları yırtık... vs. Ama tabii örtünmekte rahatlık da çok önemli, sıhhat de önemli... Doktorlar diyorlar ki: “Bir elbise böyle vücudu sımsıkı

sararsa, çorap gibi sımsıkı sıkarsa, kan dolaşımını zorlaştırdığı için, sıhhate aykırıdır." diyorlar. Bol elbise daha iyi oluyor.

Onun için, elbiselerin bol olması lâzım! Biz tabii bu hususta elhamdü lillâh çalışmalarımız var... Biz güzide bir topluluğuz Türkiye'de; Ankara'da, muhtelif şehirlerde biçki dikiş yapan, imal eden, satan kardeşlerimiz var... Hatta kendi vakfımıza bağlı, kendi kurduğumuz giyim müesseselerimiz var... Onlara diyoruz ki:

"—Hem sıhhate uygun, hem rahat kıyafetler üretelim! Avrupa'dan gelen, batılıların yaptığı her şeyi şuursuzca taklit etmeyelim! Güzel olanı kendimiz bulalım, kendimiz geliştirelim!"

Çünkü bizim inancımız farklı... İşte namaz kılmamız lâzım, namazda rahat olmamız lâzım! Namazda örtülü olmamız lâzım, arkadakinin gözünün korunması lâzım! Öndekinin arkadakine zarar vermeyecek güzel bir kılıkla giyinmesi lâzım!..

Tabii, burada yeri gelmişken söyleyeyim, bana hep sorarlar:

"—İslâm belli bir kıyafeti emretmiş mi?.. Hanımlara çarşafı emretmiş mi?.. Beylere ille şu şekilde giyineceksiniz diye belli bir kıyafet emretmiş mi?.."

Hayır! Fıkıh kitaplarında deniliyor ki, örtünmek emredilmiş ama, örtünmenin belli bir şekille olması emredilmemiş. Üniforma diyorlar, üniforma ne demek?.. *Üni*, tek demek; *forma*, şekil demek. Yâni tek şekilli değil. Her yöreye göre, her iklime göre değişebilir. Soğuk yerlerde başka olabilir, sıcak yerlerde başka olabilir; ama örtülmesi lâzım gelen yerleri bütün müslümanlar örtecek!.. Beyler de örtecek, hanımlar da örtecek...

Şimdi gezdiğimiz yerlerde görüyoruz: Beyler çok kısa kıyafet giymiş, göbek meydanda, üstü meydanda... Hatta deniz kenarında, slip dedikleri küçücük üçgen şeklinde bir şeyler giymiş olabiliyorlar... Nerede olursa olsun, hamamda bile olsa, müslüman erkeğin de örtünmesi gereken yeri, göbeği ile dizinin altı arasıdır; bu aranın güzelce örtünmesi lâzım!

Onun için meselâ Bursa'nın eski hamamlarını, Türk hamamlarını düşünün; oraların kıyafeti ne idi?.. Peştemal idi. Peştemal çok güzel bir kıyafettir sevgili dinleyiciler, çok rahattır. Sofra örtüsü gibi bir kumaşı alıyorsunuz, çok güzel

örtünüyorsunuz. Şöyle bir ayağınızı açarak belinize sardınız mı, belinize de şöyle bir iki defa kıvırdınız mı, kayış bile istemez, tepeden tırnağa çok güzel örtünmüş olur insan... Yâni, belinden ta dizinin altına kadar güzelce örtünmüş olur. Eskiden böyle örtünülürdü, hamamlarda bile...

Şimdi de gàliba artık buna riayet etmiyorlarmış da, mayo ile hamamın havuzuna filân giriyorlarmış. Veyahut şort diyorlar, *short* kısa demek biliyorsunuz İngilizce'de... Şort da bize göre, gerçekten mânâsı gibi kısadır. Çünkü, dizin üstündedir. Bizde dizin altında olması lâzım!..

Onun için, bizim bazı akıllı kardeşlerimiz buluşlarını geliştirmişler, ortaya kendi zevklerine göre bir deniz kıyafeti koymuşlar, *haşema* demişler. *Haşema* ne demek?.. Diyorlar ki, "hakîkî şeriat mayosu" demekmiş. Ne demek?.. Allah'ın emrine uygun, örtünmesi gereken yerleri tam örten, bol, rahat ve uzun... Çok da güzel!

Erkek de örtünecek. Şimdi bazıları sanıyor ki, hani bazı kardeşlerimizin, vatandaşlarımızın İslâm konusundaki bilgileri eksik olabiliyor. Dünyevî tahsili yapıyorlar, hattâ Avrupa'ya, Amerika'ya gitmiş oluyorlar; biraz da onların giyimlerini, kuşamlarını taklit ediyorlar. Onlar tabii gelmeğe başlıyor. Halbuki biz kendi kültürü, medeniyeti, örfü, ahlâkı, âdâbı olan yüksek bir milletiz. Bizim de kendimize göre farklı kıyafetimiz olması lâzım! Japonların kıyafetinin farklı olduğu gibi...

Sanıyorlar ki, erkek açınabilir de kadın kapanacak... Hayır, erkeğin de kapanması lâzım, hanımın da kapanması lâzım!.. Hanımın daha çok kapanması lâzım!

Bazıları diyebilir ki… Kapanmakta ölçüleri anlatmak istiyorum size:

"—Efendim, ben hanım olarak kapanıyorum ama, dar giyebilir miyim?.. "Meselâ külotlu çorap giyebilir miyim?.." diyebilir.

Yâni, çorap gibi ayağa giyilip, bele kadar çıkan, sımsıkı bir giyecek... Giyemez! Giyerse bile, üstünde etek olması lâzım! Çünkü, vücudunu belli eden bir kıyafet, kıyafet sayılmıyor; bol olması gerekiyor. Yâni, uzuvlarının şeklinin belli olmaması lâzım!

“—Pekiyi hocam, bol olsun, ama tülden yaptırayım, kat kat olsun...”

Hayır, altı göründüğü zaman da olmaz, altı da görünmeyecek!.. Yâni şeffaf olmayacak, altı görünmeyecek; sımsıkı olup uzuvlarını belli etmeyecek. Ve hanımlar topuklarına kadar, ellerini bileklerine kadar ve yüz hariç başlarını da örtecekler. Çünkü:

وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ (النور: ٣١)

(*Ve lâ yübdîne zînetehünne*) “Zinetlerini ortaya çıkartmasınlar, yâni örtsünler!” (Nur, 24/31) buyruluyor. Kur’an-ı Kerim’in emri böyle. Saç da zînet olduğundan; bir hanımın bukle bukle saçları, örgü örgü saçları zînetidir. Şeriat böyle diyor, fıkıh böyle diyor. Onun için bu zîneti de örtmek için başörtüsü kullanılıyor. Dînî inançtan dolayı, Allah’ın emri olduğundan, Peygamber Efendimiz böyle buyurduğundan, fıkıh kitapları böyle yazdığından, baş örtülüyor.

Onun için, başörtüsüne kimsenin karşı çıkmaması lâzım!.. Ne baronun karşı çıkması lâzım, ne üniversite senatosunun karşı çıkması lâzım, ne filan dairenin karşı çıkması lâzım... Neden?.. Dînî inancı... Dînî inancına göre giyinmek, dininin ahkâmını yerine getirmek herkesin hakkı olduğu için... Başkasına da zararlı bir şey değil, hattâ başkası için daha faydalı.

Ben bazı arkadaşları hatırlıyorum, kadınla konuşurken, kadın açıksa... Bir şey konuşacak, memure bir kadın veya çarşıda pazarda bir kadınla konuşması icab etse, onun göğsünün, bacağının açık olmasından o rahatsız oluyor. Yâni, başını öbür tarafa çevirse bir türlü, gözünü yumsa başka türlü... Onun açık giyinmesi, bu dindar insanı rahatsız ediyor. Kapalı olsa, örtülü olsa, çok rahat konuşacak:

“—Bacım, aziz kardeşim, bir şey mi istiyorsunuz? Yardım edebilir miyim?” diyecek.

Veyahut bir şey soracak:

“—Ben filâncaları arıyorum, tanıyor musunuz?” filân diyecek.

Örtülü olunca rahat ama açık olunca, tabii başını çevirmek zorunda kalıyor, zor oluyor.

Demek ki, İslâm'da örtünmek hem erkeklere var, hem kadınlara var... Erkeklerde örtünmek, göbeğinden dizine kadar... Tabii, daha fazla örtünürse, daha iyi; ama mecbûrî kısım bu kadar... Hanımların el, yüz ve ayaklar hariç her tarafını güzel, bol bir kıyafetle örtmesi vazifesi oluyor, dînî görevi oluyor. Buna da kimsenin karşı çıkmaması lâzım!..

Ben de diyeyim ki, Peygamber Efendimiz'in demin okuduğum hadis-i şerifinin başındaki kelimeleri kullanayım:

"—Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa, bir müslüman hanımın veya bir müslüman beyin dînî inancından dolayı giyindiği kıyafete yan bakmasın, karşı çıkmasın, onu üzmesin, onu vazifesini yapmaktan alıkoymasın!.."

Meselâ, avukat dindar, başörtülü...

"—Başını aç, öyle gel!" diyorlar.

Olmaz, dînî inancı.

"—O zaman avukatlığı yapmayacak..."

Yâni koca hukuk fakültesindeki dört senelik tahsili boşa gidecek. Bir kıymeti hebâ etmiş oluyoruz. Okumuş bir evlâdımızı hizmet yapmaktan alıkoymuş oluyoruz.

İşte böyle, erkekler de giyinecek, hanımlar da giyinecek. Rahat kıyafetler giyinecekler. Hem sıhhî olacak, hem rahat olacak, hem dînî bakımdan sevaplı olacak. Onun için, dar kıyafetleri giymemelerini kardeşlerime tavsiye ediyorum. Namazda arkadaki için sıkıntı olur. Bakın bu hadis-i şerifte, (*min dîki siyâbi'r-ricâl*) "erkeklerin elbiselerinin darlığından dolayı" kadınlar başlarını sonra kaldırsınlar diyor. Yâni, dar kıyafeti Peygamber Efendimiz SAS istemiyor.

Rahat kıyafet giyineceğiz. Şöyle gayet rahat, hani diyelim ki, ata binecek olsak, özengiye ayağımızı attığımız zaman, atın üzerinde çevik bir hareketle, bir sıçrayışta çıkabilmeliyiz. Bacağımızı attığımız zaman, cart diye bir ses çıkıp da pantolonumuz ikiye ayrılmamalı!.. Namaz kılacağımız zaman, diz çökerken, cart diye bir ses çıkıp, dizimizden veya arkamızdan pantolon yırtılmamalı, patlamamalı! Rahat bir kıyafet olmalı!..

Doktorlar da bunu tavsiye ediyorlar. Rahat kıyafet, kan dolaşımını sağladığı için, soğuğu ve sıcağı da engellediği için çok uygun... Hava sıcaksa, bol olunca, sıcaklık geçmiyor; hava

soğuksa, bol olunca, vücutla bol kumaş arasındaki ısınmış havadan dolayı vücut yine korunuyor. O bakımdan, bugünkü birinci konuşmamız, biraz kıyafetle ilgili oldu.

Tabii, ben şimdi bir taraftan da, bizim İslâmî ahlâkımıza, âdâbımıza, İslâm'ın ahkâmına uygun kıyafetleri üretmelerini de, hem hanım tesettür giyimi üreten kardeşlerime, hem erkek kıyafetleri üreten kardeşlerime hatırlatıyorum, tavsiye ediyorum. Onlar da kendi zekâlarını kullansınlar, buluş yapsınlar, güzel kıyafetler ortaya koysunlar!..

Meselâ, benim sevdiğim kıyafetlerden bir tanesi, benim öyle pantolonlarım var; üstten çok kırmalı pantolon, ama rahat... Namaz kılarken, eğilirken, kalkarken, dikkat ederseniz bazı insanlar, rükûdan sonra secdeye varırken pantolonunu çekmek zorunda kalır. Neden?.. Pantolon takılıyor bir yerlere de, ille dizinin üstünden çekme yapıyor, öyle eğilebiliyor ancak...

Lüzum yok! İşte böyle çok pileli bir pantolon, şalvar tipine doğru bir pantolon çok rahat oluyor. Gençler istediği gibi hareket etsin, bisiklete binsin... Şimdi at yok ama bisiklet var, motosiklet var... Veya oyun oynayacak delikanlı, top oynayacak, hoplayacak, zıplayacak, vuracak... Birden cart diye bir ses çıkıp da, beyaz donla halkın karşısında kalmasın... Üretenler de, böyle güzel kıyafetler üretsinler diye temennî ediyorum.

c. Türkçemize Sahip Çıkalım!

Birinci hadis-i şerifim bu, kıyafetle ilgili bir şey oldu. Moda demiyorum, çünkü hep yabancı kelimeleri kullanmamağa çalışıyorum ya, sevgili Akra dinleyicileri!.. *Moda* ne demek, şekil demek… *Modın*, Almanca'sı. Şekil kelimesi varken ben onu niye kullanayım?.. Yeni kıyafet şekilleri derim, onu kullanmam.

"—Neden kullanmıyorsun hocam, bu inat niye, veyahut bu dikkat niye?.."

Türkçe'miz gidiyor elimizden... Çarşıya pazara çıktığımız zaman, dükkânların isimlerine baktığımız zaman, ben bakıyorum, üzülüyorum. Siz de bakın, siz de üzüleceksiniz. Türkçe isimler yok... İngilizce, Fransızca, Almanca, Türkçe'de olmayan harflerle...

Meselâ, Türkçe'nin resmî elifbâsında x harfi yok; ama x harfiyle filân yazılar... Halbuki yasak.

Bizim o kadar kendi medeniyetimizden, tarihimizden nice nice güzel isimler bulunabilir. Onu bulmuyorlar, onu kullanmıyorlar. Bizim Yunandan, Almandan, Fransız'dan, İtalyan'dan, İngiliz'den aşağı kalır bir tarafımız mı var?.. O kadar zengin bir tarihimiz var ki... Kànûnî Sergisi dünyayı fethetti. Kànûnî'den asırlarca sonra, Kànûnî'nin devrinin eserleri Avrupa müzelerinde dolaştı, herkes hayran kaldı.

Bizim medeniyetimizi herkes inceliyor. Kıyafetimizi, yemeğimizi, davranışımızı herkes beğeniyor. Biz kendi elimizdeki hazinelerin farkında değiliz. Böyle şey olur mu?.. O halde kendimize gelmemiz lâzım!..

Edebiyat Fakültesi'nde bizim bir Alman hocamız vardı. Sevgili Akra dinleyicileri, bakın, bir yabancının sözü tarafgir olmadığı için, yâni bîtaraf olduğu için, tarafsız, tam böyle dengeli olabileceği için, bizim lehimize söylediği bir söz önemli!.. O Alman profesör meşhur bir profesördü. Avrupa'da tanınmış bir insandı, ülkemizde de yıllarca kalmıştı. Arapça biliyordu, Farsça biliyordu, Osmanlıca biliyordu. Daha birçok batı dilini biliyordu; Yunanca, Latince, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Rusça... Benim bildiğim bunlar, belki daha başka diller de biliyordu.

Arapça'yı da şiveleriyle, lehçeleriyle biliyordu. Hatta bize bir ara, Suriye lehçesini de okutmaya başlamıştı bu Alman profesör... Yâni halk konuşmasını da, ağızları, şiveleri, lehçeleri de takib edecek bilgili bir insandı.

O bir gün bize derste dedi ki... İki şeyini söyleyeyim o hocamızın, ismini de söyleyeyim, Helmut Ritter[129] diye birisiydi. Hatta üç şeyi söyleyeyim:

---

[129] Helmut Ritter (1892-1971) 1892 yılında Yahudi bir ailenin çocuğu olarak Almanya'da doğdu. 1910'da liseyi Kassel'de bitirdikten sonra Halle Üniversitesine girdi ve burada ünlü şarkiyatçı Carl Brockelmann ve Paul Kahle gibi büyük âlimlerden ders aldı. Türkçe, Arapça, ve Farsça'dan başka İbrani ve Süryani dillerine de vakıftı. Türkiye'de modern anlamda filoloji tetkik ve usullerinin tanınmasında önemli hizmetleri bulunan Helmut Ritter, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Arap ve Fars filolojisi bölümüne okutman olarak davet edildi. 1938 yılında bu bölüme profesör olarak atandı. Şarkiyat Araştırma

İsmâil Sâib Sencer[130] isminde eskiden yaşamış, büyük bir alim, çok mübarek bir hocaefendi vardı. Uzun yıllar Beyazıt Umûmî Kütüphanesi'nin müdürlüğünü yapmış. Bu bizim Helmut Ritter isimli Alman asıllı profesör gitmiş, onda ders okumak istemiş:

"—İşte bana ilminizden öğretin, ben sizin talebeniz olayım!" demiş.

İsmâil Sâib Hoca da:

"—Ben müslüman olmayana ders vermem!" demiş.

Bunlar da, Oskar Reşer'le Helmut Ritter, ikisi müslüman olmuşlar. Oskar Reşer, Osman Reşer[131] olmuş... Bir keresinde, ders sırasında böyle bir konu geçmişti de;

Merkezi'nin (Şarkiyat Enstitüsü) kurulmasında önemli bir rol oynadı. 1969 yılında Almanya'ya döndü. 1971 yılında Almanya'da vefat etti. Helmut Ritter, şarkiyat araştırmaları sahasında ilk akla gelen alimlerdendir.

[130] İsmail Saib Sencer (1873-1940): Beyazıt Umumî Kütüphanesi'de kütüphaneci olarak 43 yıl hizmet etmiş, sıra dışı hafızası ile tanınmış bir kimsedir. Kitap toplayıcılarının, araştırmacıların, ünlü şarkiyatcıların ve sahafların uzun seneler başdanışmanı olmuştur.

31 Ocak 1873'de Erzurum'da dünyaya geldi. Küçük yaşta İstanbul'a gitti. Kocamustafapaşa Askerî Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra Fatih ve Süleymaniye Camii'nde öğrenim gördü. Öğrenimi devam ederken Maarif Nezareti'nin açtığı bir sınavla Bayezid Umumî Kütüphanesi'ne ikinci müdür tayin edildi. Birinci müdür Hoca Tahsin Efendi'nin vefatından sonra, 1896'da birinci müdür oldu.

Arap Edebiyatı konusunda uzmandı. Farsça, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Latince bilirdi. Bilgisini arttırmak amacıyla Tıp, Eczacılık ve Hukuk eğitimi almıştı. Kütüphanedeki görevinin yanı sıra çeşitli medreselerde Arap edebiyatı ve Arapça öğreten İsmail Saip Efendi, 1921'de İstanbul Darülfünunu Edebiyat Bölümünde Arap Edebiyatı derslerine müderris olarak atandı. Bu görevi Şapka Kanunu'nun çıktığı 1925'e kadar sürdürdü. Kanunun çıkmasından sonra derslerine son verdi ve Beyazıt Kütüphanesi'ne çekildi.

Eski müelliflerin yazılarını tanımada, yazma eserlerin bozuk bölümlerini okumada, gördüğü bir yazının hangi yüzyıla ve hatta hangi hattata ait olduğunu tahmin etmede üstün bir kabiliyeti vardı. Çeşitli konularda geniş bir bilgi birikimi olmasına rağmen hayatı boyunca eser vermek yerine araştırmacı ve okuyuculara yol göstermeyi tercih etti.

1939 yılında kütüphanedeki görevinden emekli oldu. 22 Mart 1940 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti. Cenazesi Merkez Efendi mezarlığına defnedildi. Zengin şahsi kütüphanesi, vasiyeti gereği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne bağışlanmıştır.

[131] Osman Reşer (1883-1972): Arap, Fars ve Türk edebiyatları, İslam öncesi Arap şiiri ve Osmanlıca uzmanı Alman şarkiyatçı.

"—Benim Hocam İsmâil Sâib Sencer Şâfiî idi, ben de onun mezhebindenim, ben de Şâfiîyim." demişti bizim Helmut Ritter isimli hocamız.

Ben şöyle bir irkilmiştim, şaşırmıştım. Biz onu Alman olarak biliyorduk. Artık tabii, hakîkaten müslüman olmuşsa, faydasını görmüştür. Ama sırf, "Ondan da ilim öğreneyim, bilgim artsın; onun istediği şeyi zâhiren yapayım, ama aslında olduğum gibi kalayım!" diye düşünmüşse, o zaman ahirette tabii hesabını verecek.

İkinci şaşırdığım nokta, demişti ki:

"—Sizin diliniz 19. Yüzyıl'ın sonunda, 20 Yüzyıl'ın başında şâheser bir dil olmuştu."

Bir dilin şâheserliği nereden anlaşılır? Yâni bir dil ne zaman çok şâheser bir dil olur, hangi dil en şâheserdir?.. İçinizdeki duyguları anlatmakta zorlanmadan, o dille çok rahat anlatabiliyorsanız karşı tarafa; karşı taraf da yanlış anlamadan güzel anlayabiliyorsa; o dil iyi bir araç, iyi bir dil, gelişmiş bir

---

1 Ekim 1883'de Stuttgard'ta doğdu. Yahudi bir ailenin çocuğu idi. 1903 yılında Münih'te hukuk okumaya başladı. Daha sonra Doğu Dilleri bölümüne devam etti. Arap gramerci İbn-i Cinnî üzerine doktora tezi hazırlarken, kütüphanelerde araştırmalar yapmak için 1909 yılında İstanbul'a geldi.

1.Dünya Savaşında Alman ordusunda askerlik yaptı. Askerden sonra Breslau'ya taşındı. Arap Edebiyatı üzerine yoğunlaştı. Binbir Gece Masalları'na dair incelemelerinin ardından doçent, sonra da profesör oldu. Breslauda Profesör olarak ders vermeye başladı. 1928 yılında uzun vadeli bir izin aldı ve tekrar Türkiye'ye geldi.

Türkiye'de bulunduğu yıllarda İsmail Sâib Sencer'den çok etkilendi. Onun 1940 yılında vefatına kadar sohbetlerine devam etti. Bu arada Müslüman oldu, adını Osman Reşer olarak değiştirdi. 1937'de Türk vatandaşı oldu.

İstanbul imam-hatip okulu'nda, İstanbul İslam Enstitüsü'nde Arapça dersleri verdi. İstanbul Edebiyat fakültesi'nde Arap Edebiyatı Tarihi okuttu. Çok sayıda bilimsel çalışmalar üreterek ve Almanca birçok metinleri tercüme ederek, hayatının geri kalanını Türkiye'de geçirdi. Arapça ve Farsça el yazması geniş bir koleksiyon oluşturdu. Vefat edince, kütüphanesi Bochum Üniversitesi şarkiyat semineri'ne satılmıştır.

İstanbul'da Boğaz Manzaralı evinde kedileriyle yalnız bir hayat yaşadı. 26 Mart 1972 yılında vefat etti. Vasiyeti üzere, cenazesi Merkez Efendi mezarlığına, hocası İsmail Saib Efendi'nin ayak ucuna defnedildi.

dildir. Her dilde bu gelişmişlik olmadığı için, kelimeyi bulamazsınız, yabancı kelime kullanmak zorunda kalırsınız.

"—Sizin diliniz çok gelişmiş bir dil idi. Her türlü fikri ve duyguyu ifade edecek zenginlikte idi. Siz bu dilin kıymetini bilmediniz, kısalttınız, kestiniz, kırptınız, biçtiniz..." dedi.

Kuşa döndürmek var ya... Birisi leyleği beğenmemiş, yakalamış. Gagası uzun, bacakları uzun ama; gagasının uzunluğunun hikmeti var, bacağının uzunluğunun hikmeti var... "Bu ne biçim kuş?" demiş, gagasını kesmiş, bacaklarını kesmiş; "Şimdi kuşa benzedin!" demiş. Yâni, bu anlattığım misaldeki gibi, böyle çok faydalı, çok lüzumlu şeyleri kırt kırt kesip de bir şeyi mahvedenlere, "Onu kuşa döndürdü." derler.

Aslında yanlış yapıyor. Allah onu uzun bacaklı yapmış, çünkü bataklıklarda yürüyebilecek ve batmayacak, öyle durabilecek... Uzun gagalı yapmış, çünkü suyun içine gagasını daldıracak ve avını yakalayabilecek... Yaşam ortamına uygun bir hilkatte yaratmış. Yâni, ilel-i gàiyye dediğimiz şey var, Allah her mahlûku, her uzvu gàyesine uygun bir biçimde yaratmış. Kuşun şekli havada gitmeğe, balığın şekli suda gitmeğe uygun... Bunlar derin derin, uzun uzun, ayrı ayrı konular... Anlatmak olabilir ama, o demişti ki:

"—Sizin çok güzel bir diliniz vardı. Siz o dilin kıymetini bilmediniz, kırptınız, biçtiniz, kuşa döndürdünüz." demişti.

Niye kırptılar, biçtiler?..

"—Efendim, işte Arapça, Farsça kalmasın dilimizde..."

İyi ama, biz Araplara hàkim olmuşuz, İranlılara da hàkim olmuşuz. Büyük Selçuklu Devleti'nin merkezi İran'mış; Arap ülkeleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun eyaleti imiş. Tarihimizden bunlar antika... Topkapı Sarayı'ndaki bütün antika eserleri, eskidir bunlar diye atalım mı?..

"—Atılır mı?.. Bunlar tarihî eser, antika..."

Kelimeler de öyle. Onları kullanmalıydık, kullanmamışız, atmışız. Pekiyi, atınca ne oldu?.. Dil fakirleşti. Dil fakirleşince ne oldu?.. Bu sefer, yabancı kelimeleri kullanmak zorunda kaldı insanlar. Çünkü o düşündüğü şeyi ifade edecek Türkçe kelime bulamayınca, hadi bu sefer İngilizce'den, Fransızca'dan, Latince'den, Almanca'dan almağa başladılar. Çünkü ihtiyaç var...

Ötekisini atmayacaktı. Atınca, ihtiyaç ortada kaldı, boşluk kaldı. O boşluk boş kalmıyor, yabancı kelime ile doluyor.

Bu sefer, bizim dilcilerimiz yabancı kelimelerle mücadele dediler ama, onu pek samimî yapmıyorlar, isteksiz isteksiz yapıyorlar. Dilimize bir sürü yabancı kelime doldu. Ben bunu son zamanlarda, "Hiç yabancı kelime kullanmayayım!" diye çok dikkat etmeye başladığım zaman, ne kadar fecî boyutlara vardığını o zaman anladım.

O profesör bir şey daha demişti, sevgili Akra dinleyicilerim! Yabancı, nihayet bir Alman ama, dilimizi sevmişti. "Siz o dilinizi mahvettiniz." diye acıyor bize... Üçüncü söylediği de şu:

Biz bir kitap okuyorduk, Arapların çok edebî bir eserini okuyorduk, zor bir eser. Klasik diyorlar Avrupalılar böyle eserlere... Çok klasik, çok ağır, çok bilimsel bir eseri okuyorduk. tabii tercümede zorluklar vardı. Asistan var, doçent var, birkaç yüksek sınıftan talebe var, ben varım... Hep beraber o kitabı okuyoruz. Yâni dilbilgisi ilminin en üstün zirvesi olan Sibeveyh'in *el-Kitâb*[132] isimli meşhur eserini okuyoruz. Çok müthiş bir eser o, çok büyük bir eser. Orada takıldığımız beyitler, fıkralar bölümler oluyor.

Orada bizim asistan bir yere bakıyordu, şöyle gözünün önünde... Tabii biz o zaman talebeydik, hocamız asistan. O bir

---

[132] Sîbeveyh (Hicrî: 150-194, Milâdî:767-809): Nahiv (dilbilgisi) âlimi.

İsmi Amr, künyesi Ebû Bişr'dir. İran'ın Şiraz şehrinde doğmuştur.

Sîbeveyh, ilim tahsil etmek için Basra'ya geldi. Hadîs ve fıkıh ilmini öğrenmeye başladı. Hammad ibn-i Seleme'nin huzurunda hadis okurken, bir kelimede hata yaptı. Hatasından çok utanıp, üzüldü. Önce nahiv (dilbilgisi) ilmini öğrenmeye karar verdi. Nahivci Halil ibn-i Ahmed'in derslerine devam etti. Basra'da devrin en meşhûr nahiv ve lügat âlimlerinden dersler aldı. Sonunda nahiv ilminde söz sahibi oldu, ders vermeye başladı. Nahiv ilmine dâir, *el-Kitab* ismiyle meşhûr eserini yazdı.

El-Kitâb, nahiv üzerine yazılıp, zamanımıza kadar muhafaza edilen ilk büyük eserdir. El-Kitâb, bir çok nahivci tarafından okunup, okutulmuş ve hakkında eserler yazılmıştır.

Sîbeveyh, hayatının sonlarına doğru İran'a döndü. Memleketi Şiraz'da vefat etti. Kabri de Şiraz'dadır.

yerden bakıp, pat diye hemen o zor metnin tercümesini söylüyordu. Bizim Helmut Ritter, dayanamadı:

"—Yâhu sen nereden faydalanıyorsun, bu kitabın Türkçe tercümesi yok ki?.." dedi.

Meğer Mehmed Zihni Efendi'nin Arap diliyle ilgili *el-Muktedab* adlı bir kitabı varmış, Arap dilbilgisiyle ilgili böyle kıymetli birkaç eseri varmış. Oralarda bunları tercüme etmiş, aşağı dipnotları koymuş. Oradan okuyormuş.

Onu söyleyince asistan, Helmut Ritter dedi ki o zaman:

"—Siz, sizin yetiştirdiğiniz alimlerinizin kıymetini bilmiyorsunuz. Sizin kendi alimlerinizin kadrini, kıymetini bilmiyorsunuz. Bu Mehmed Zihni Efendi çok büyük bir şahıs, çok muhterem bir şahıs, çok büyük bir alim. Ben buna çok derinden hayranım." dedi.

Mehmed Zihni Efendi[133] kim?.. *Nimet-i İslâm* isimli kalın ilmihalini, size mecmualarımızda hediye olarak verdiğimiz,

---

[133] Mehmed Zihni Efendi (1846-1913): Son devir Osmanlı âlimi, müderris.

10 Temmuz 1846'da İstanbul'da doğdu. *Zihnî* mahlası çok zeki ve kavrayışlı olmasından dolayı hocası tarafından verilmiştir. Küçük yaşta Kur'an'ı ezberledi ve cami derslerine devam etti. Hocaları bilinmemekle birlikte ciddi bir öğrenim gördüğü eserlerinden anlaşılan Mehmed Zihni Efendi, ulûm-i âliye (medrese öğretim üyeliği) şehâdetnâmesi aldı.

Matbaa-i Âmire kâtiplik ve musahhihliğine getirildi (1868). Burada on yıl kadar çalışarak birçok dinî ve edebî eserin hatasız bir şekilde basılmasını sağladı. 1877'de Hasan Râsim Paşa'nın çocuklarına öğretmenlik yapmak üzere üç aylığına İskenderiye'ye gitti. Ardından Galatasaray Mekteb-i Sultanîsi ulûm-i Arabiyye ve dîniyye muallimliği (1879), Mekteb-i Mülkiyye usûl-i fıkıh muallimliği (1883), Tedkîk-i Müellefât Komisyonu üyeliği, Mec-lis-i Kebîr-i Maârif üyeliği (1894), Maarif Nezâreti Encümen-i Teftîş ve Muayene üyeliği ve başkanlığı (1902) görevlerinde bulundu.

Halvetiyye-Şâbâniyye tarikatı şeyhi Necib Efendi'ye intisap eden Mehmed Zihni Efendi, Meclis-i Kebîr-i Maârif üyesi iken 16 Aralık 1913 tarihinde İstanbul'da vefat etti ve Küplüce Mezarlığı'ndaki aile kabristanına defnedildi.

Arap, Türk, İran dil ve edebiyatlarına vâkıf olan Mehmed Zihni Efendi, 1025 kitaptan oluşan kitaplığını Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne bağışlamıştır.

Mehmed Zihni Efendi'ye göre, Arapça öğrenmenin zor olduğu yolundaki kanaat doğru değildir. Kelimelerinin önemli bir kısmının dilimize girmiş olması sebebiyle Arapça'nın öğrenimi Avrupa dillerinden daha kolaydır. Dil öğrenmenin en iyi yolu kişinin öğreneceği dilin kurallarını kendi diliyle öğrenmesidir. Bu sebeple Türkçe hazırlanmış bir Arapça gramer kitabını okuyup anlayabilen kişi,

Osmanlıların son devresinde yetişmiş en büyük alimlerden birisi. İşte bak, Avrupalı kıymetini biliyor, bizim haberimiz yok!..

Aziz ve muhterem kardeşlerim, biraz dilbilgisi fikirleri söyledik, biraz da elbiselerle ilgili sözler söylemiş olduk ama, faydalı şeyler söyledik. Sıhhate uygun, kendi örfümüze uygun, dinimize uygun, inancımıza uygun, namazımızı bozmamağa yarayan güzel şeyler öğrendik. Tabii, âdâb öğrendik. Yâni insan, karşı taraftaki biraz kusurlu bile olsa, gözünü kapatacak demek ki... Biliyorsunuz, gözün kapağı var. Ne kadar güzel, bazıları bunları şaka ile ifade ediyorlar, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri!

Biliyorsunuz, iki gözün kapakları var, alttan, üstten kapanabiliyor. Dilin de kapağı var, dudaklar. O da kapanabiliyor. Bu neyi gösteriyor?.. Göz bazı kereler kapanacak, görülmeyecek bazı şeyler. Görülmemesi gereken şey karşına geldi mi, gözünü kapatacaksın görmemek için... Söylenmemesi gereken bir söz aklına geldi mi; dudaklarını kapatacaksın, söylemeyeceksin...

İnsanların en çok günah kazandıkları uzuvlardan birisi dildir; söyler, günaha girer. Halbuki, dudakları var; işte kapatsın, söylemesin, günaha girmesin... Bir de bakıştan günaha girebilir bir müslüman, maalesef... Durduğu yerden baktığı için, harama baktığı için, nâmahreme baktığı için günaha girebilir. İşte onun da kapakları var, kapatsın, bakmasın!.. Veyahut, başı önde yürüsün...

---

kendi kendine Arapça öğrenebilir. Mehmed Zihni Efendi Arapça öğretimi için bir dizi kitap yazmış ve bu hususta yeni bir çığır açmıştır.

Eserleri:

1. *El-Müntehab*: Arap sarfına dair kapsamlı bir eserdir.
2. *El-Muktedab*: Arap nahvine dair kapsamlı bir eserdir.
3. *Kitâbü't-Terâcim*: Arapça öğretiminde okuma metni olarak kullanılmak amacıyla 160 kadar âlim ve edibin Arapça biyografilerini ihtiva etmektedir.
4. *Ni'met-i İslâm*: İlmihal konularını içerir. En meşhur eseridir.
5. *Hanımlar İlmihali*.
6. *Hristiyanlığa Reddiye*: Abdullah Tercüman'dan tercüme.
7. *Meşâhîrü'n-Nisâ*: İslâm öncesi ve İslâm döneminde ilim, edebiyat ve siyaset alanında meşhur olmuş Arap, Türk ve İranlı 1165 kadar hanımın biyografisini içeren bir ansiklopedidir.

“—Olur mu, erkek öyle utangaç bir kız gibi, başı önde yürür mü?..”

Yürürse sevap olur. Bizim zâten tasavvufî yolumuzda prensiplerden bir tanesi, gözü parmaklarının ucunda, gözü ayaklarında yürüme prensibidir: *Nazar ber kadem*... Yâni, bakış ayak üzerinde olacak. Bu da bir edeb tabii. Bunları öğrenmiş olduk, anlatmış olduk, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

d. İlim Taleb Etmenin Karşılığı

Tabii, bunlar birer bilgi, birer ilim. İlim öğrenmek ne kadar güzel... Tabii, ilmin çeşitleri var, sonsuz konuları var. Hani, ilim bir derin, engin umman gibidir, ucu kenarı yoktur. Yüz yüz bitiremezsin, dibine dalamazsın... Dibi derin, yüzeyi engindir. İlim böyledir ama, insan her konuşmadan birkaç konu, her gün birkaç konu öğrene öğrene, bilgileri çoğaldığı zaman, iyi olur.

Pekiyi, bu bilgileri çoğaltmakta, bilgili, görgülü bir insan olmak var; başka ne var?.. Onu da okuyalım. İbn-i Ömer RA’dan bir hadis-i şerif, hemen o birinci hadis-i şerifin altında olduğu için, denk de düştü:[134]

مَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ ، كَانَتِ الجَّنةُ فِي طَلَبِهِ ؛ وَمَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْمَعْصِيَةِ ، كَانَتِ النَّارُ فِي طَلَبِهِ (ابن النجار عن ابن عمر)

RE. 440/2 (*Men kâne fî talebi’l-ilm, kâneti'l-cennetü fî talebih; ve men kâne fî talebi’l-ma’sıyeh, kâneti'n-nâru fî talebih.*) Ne kadar güzel ifade buyuruyor, Peygamberimiz SAS:

(*Men kâne fî talebi’l-ilm*) “Kim ilim isteğinde bulunursa, ilim talebinde bulunursa, yâni bir ilim öğreneyim diye ilmin peşine düşerse; (*kâneti’l-cennetü fî talebih*) cennet de onun talebinde bulunur, yâni cennet de onun peşine düşer. ‘Gel bana, gel sen cennetlik ol!’ der.”

---

[134] *Kenzü’l-Ummâl*, c.X, s.290, no:28842; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXI, s.294, no:23554.

Demek ki, ilme çalışan cennetlik olacak ama, cennet peşine düşüyor. Ne kadar güzel bir şey!.. Sen ilmin peşine düştüğün zaman, "İlim öğreneyim, hadis öğreneyim, Kur'an öğreneyim, tefsir öğreneyim, i'tikadı öğreneyim, âdâb öğreneyim, ahlâk öğreneyim; güzel huyları öğreneyim, yapayım, uygulayayım; kötü huyları öğreneyim, onları yapmayayım filân diye ilim peşine sen düşünce; bu sefer sen durduğun yerde dursan bile, cennet seni istemeğe başlıyor. Cennet senin peşine düşüyor, cennet seni istiyor.

Cennet istiyor, kimden ister?.. Herhalde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden ister. Yâni, "Yâ Rabbi, bu kulun ilmi istiyor; onu cennetine sok, ben onu istiyorum!" der herhalde. Burada öyle denmiyor ama, kısa ifade: "Kim ilim isteğinde, ilim talebinde bulunursa, cennet de onun talebinde bulunur. İlmi isteyeni cennet ister. İlme çalışan, sonunda cennetlik olur." mânâsına bir söz; güzel.

Burada ilim öğrenmenin ne kadar sevaplı olduğunu, insanı sonunda cennete götüreceğini anlamış olduk. O halde ne yapacağız?.. Sözümün başında bir ara söylediğim gibi, kız da olsa dinleyicilerim, erkek de olsa, büyük de olsa, küçük de olsa, ev hanımı da olsa, iş güç sahibi evin reisi beyefendi de olsa, yaşlı da olsa, işi çok da olsa, demek ki ilim öğrenmeğe çalışacak. İlim öğrenmek, insanın cennetlik olmasına sebep oluyor.

Devam ediyor, hadis-i şerif. Ne buyuruyor Peygamber Efendimiz:

(*Ve men kâne fî talebi'l-ma'sıyeh*) "Kim de günah talebinde bulunursa, yâni günahın peşine düşerse; bir günahı işlemek için, onu isteyerek, onun tahakkuku için gayretlerini yoğunlaştırırsa; günah yapmak isteğinde olur, gayretinde olur ve eyleminde olursa; o zaman, (*kâneti'n-nâru fî talebihî*) cehennemde onun talebinde olur." Yâni cehennem de onu ister:

"—Yâ Rabbi, şu kul var ya, günahı işliyor, senin haram kıldığın şeyleri yapıyor, günahları yapıyor, zulüm yapıyor, haksızlık yapıyor, hırsızlık yapıyor, rüşvet alıyor, gadrediyor, yalan söylüyor..."

Ma'sıyet, günah demek. Aslında isyan demek... Asâ kökünden, masdar-ı mîmi. Allah bir şeyi emretmiş, yapmıyor. İsyan bayrağını açmış, yapmıyor. Allah bir şeyi yapmayın demiş, yapacağım diyor. Yapma demiş, yapacağım diyor; yap demiş, yapmayacağım diyor. Yâni isyan ediyor Allah'a... Kim isyanın isteğinde olursa, isyanın peşinde olursa, cehennem de onun peşinde olur, cehennem de onu ister. Yâni, isyan eden, cehenneme gider demek.

O halde, bizim İslâm hakkındaki bilgimiz ne kadar az olursa olsun, gayet kolay: Demek ki ilim öğrenirsek, cennetlik olacağız; günah işlersek, cehennemlik olacağız! İlim öğrenelim, dinimizi öğrenelim; günahın peşine düşmeyelim, günahlı işlerden kaçalım! Şimdi ben size bir şey teklif ediyorum, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Bazı evlere gittiğim zaman, hoşuma gidiyor:

Mutfakta bir duvarda kâğıt var, yanında çiviye iple asılmış bir kalem var. Kâğıt orada duruyor. Koparılabilen bir kâğıt... Yâni niçin koymuşlar mutfağın duvarına?.. Hanımefendi dolabı açtığı zaman, meselâ kimyon aradı, yok... "Haa, kimyonum bitmiş!" diyecek, oraya "Kimyon alınacak!" diye yazacak. Bilmem, tereyağı azaldı, "Tereyağı alınacak!" diye yazacak... "Aaa, patatesim kalmamış, soğanım azalmış!" diyecek, onları yazacak. Anında hatırladığı şeyi yazmak için, orada kâğıt ve kalem var. Sonunda kapıcı geldiği zaman kapıya, "Hanımefendi bir isteğiniz var mı?.. Çarşıya gidiyorum, bakkala gidiyorum, bir şey alınacak mı?" deyince, kâğıdı yırtacak verecek, "Şunları al!" diyecek. Güzel bir usül hoşuma gidiyor.

"—Başka ne hoşuna gidiyor Hocam?.."

Bir insanın şu göğüs cebinde bir küçük not defteri olması ve yanında bir kalem olması da hoşuma gidiyor.

"—O neden?.."

Duyduğu güzel bir şeyi yazar, hatırına gelen güzel bir şeyi yazar. Akıl defteri, hafıza defteri... Biraz sonra telâştan unutabileceği şeyi yazar. O da güzel!.. Yâni, şöyle insanın göğüs cebinde, hemen kolay bir yerde, bir kalemi, bir defterciği, bir şeyi olmalı; onu da seviyorum.

Şimdi istiyorum ki, mutfakta böyle bir kâğıt, bir kalem olduğu gibi, evimizin görünen güzel bir yerinde; hanım görsün, çocuklar görsün, herkesin görebileceği bir yerde, "GÜNAHLAR" diye bir liste olmalı!..

—Yalan söylemek günah...

—Hırsızlık yapmak günah...

—Zulmetmek günah... vs. vs.

Aşağıya doğru on, yirmi, otuz, kırk, elli... Bir liste yapılsa;

"—Bakın çocuklar, bunlar günahlar! Bunları küçük yaşta öğrenin, yapmayın!" dense...

İlkokulda bile olsa, öğrense çocuk: Yalan söylemeyecek, öğretmenine yalan söylemeyecek.

"—Öğretmenim, hastaydım, okula gelemedim!"

Yalan... Annesiyle gezmeğe gitti. Annesi dedi ki:

"—Haydi ben seni de götüreyim, öğretmene böyle söylersin..."

Yalana alıştırıyor.

"—Öğretmenim, çok hastaydım da, doktor geldi..."

Yalan!.. Gezmeğe gittiler. Üç günlüğüne gezmeğe gittiler, geldiler meselâ...

Yalan söylenmeyecek! Yâni, günahları yazın, duvarda olsun... Bir de sevaplı işleri yazın:

—Cuma namazına gitmek sevap...

—Cuma günü boy abdesti almak, tertemiz yıkanmak, güzel kokular sürünmek sevap...

—Temiz elbiseler giymek sevap, camiye erken gitmek sevap...

—Birisine iyilik yapmak sevap, sadaka vermek sevap...

—Geçmişlerimizin kabirlerini ziyaret etmek, onlara okumak sevap...

—Gönül almak, insan sevindirmek sevap...

—Gönül yıkmak, insan üzmek günah...

Bunları da yazmalı! Bunları da küçük büyük herkes bilmeli, çocuklarımız böyle yetişmeli!.. İyi huyları da yazmalı bir liste halinde, kötü huyları da yazmalı!.. İşte bunları öğrendiği zaman, bunları öğrenmek peşinde olduğu zaman, cennet onun peşine düşüyor. Allah'tan, "Bunu cennetlik et!" diye istiyor belki... Sonunda insan cennetlik oluyor. Ama isyanın, günahların peşinde koşarsa; o zaman da cehennem onun peşine düşüyor. "Eyvah,

arkadan alevleriyle, ateşleriyle, türlü türlü azablarıyla, zebânîleriyle cehennem onun peşinde...”

Düşünün, çok kötü insanlar, hırsızlar, haydutlar, yol kesiciler, harâmîler, siz tenha bir yolda giderken arkadan gelmeye başlasalar; yol ıssız, karanlık bastırmış, etrafa bakınıyorsunuz, yardım edecek bir kimse yok; nasıl korkarsınız?.. Onun gibi, cehennem insanın peşine düşerse, korkmak lâzım!..

O halde sevaplı şeylerin peşine düşelim, ilmin peşine düşelim de, cennet bizim peşimize düşsün... Günahlardan vazgeçelim ki, cehennem peşimize takılıp da bizi yutmağa kalkmasın...

e. Hastalık ve Yolculukta Ameller

Üçüncü bir hadis-i şerif okuyacağım, sözüm uzamış bile olsa... Bu da hastanedeki kardeşlerime hediye olsun, herhangi bir hasta kardeşime hediye olsun... Ebû Mûse’l-Eş’arî RA’dan rivayet etmiş Taberânî. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[135]

مَنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ يَعْمَلُهُ ، فَشَغَلَهُ عَنْهُ مَرَضٌ أَوْ سَفَرٌ ، فَإِنَّهُ يُكْتَبُ لَهُ صَالِحُ مَا كَانَ يَعْمَلُ ، وَهُوَ صَحِيحٌ مُقِيمٌ (طس. عن أبي موسى)

RE. 440/3 (*Men kâne lehû amelün ya’melühû, feşagalehû anhü maradun ev seferun, feinnehû yüktebu lehû sàlihu mâ kâne ya’mel, ve hüve sahîhun mukîm.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Ne kadar güzel! Kısa kısa hadisler ama, ne kadar tatlı konular bunlar, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men kâne lehû amelün ya’melühû*) “Bir kimsenin adeti olan, işlemekte olduğu bir ameli varsa; (*feşegalehû anhu maradun ev seferun*) bu işlediği güzel şeyi, hastalığı onu meşgul etmiş de

---

[135] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VIII, s.336, no:2687; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.192, no:2929; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.491, no:1261; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.1, s.82, no:236; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.III, s.22; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.107, no:198; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.569, no:6733; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXI, s.303, no:23580.

yapamamışsa; veyahut yolculuğu mânî olmuş da yapamamışsa...” Trende gidiyor, nasıl yapsın; yapamadı. Veyahut otobüste yapamadı. Ama güzel bir şeydi. Bir nafile ibadetti, bir namazdı, bir güzel adetti...

“Kim güzel bir iş yapıyorken, hastalık veya yolculuk onu, onu yapmaktan engellemiş ise; bu güzel şeyleri sefere çıktığı için veyahut hastalandığı için yapamıyor ya; (*feinnehû yüktebü lehû sàlihu mâ kâne ya'melü ve hüve sahîhun mukîm*) o adam seferde değilken, sıhhatli iken, evvelce adeti olan yapmakta olduğu iyi şeyleri yapmış gibi Allah sevap yazar.”

Burada bir noktaya da dikkatinizi çekmek istiyorum: (*Feinnehû yüktebü lehû sàlihu mâ kâne ya'mel*) “Evelce işlediği, güzel, sàlih amellerin yapılmış gibi sevabını yazıyor Allah...” Ne anlıyoruz bundan?.. Kötü huyları da varsa bir insanın; diyelim ki, Allah saklasın, meselâ içki içiyordu... Ama hasta olduğu için içemiyor; yolcu olduğu için yolda, otobüste içemiyor... O zaman yolculuktan ve hastalıktan dolayı içemedi ama, içmiş gibi günahı yazılacak mı?.. Yazılmıyor.

Bak, Allah merhametli, lütufkâr! Yaptığı iyilikleri yapmış gibi yazıyor da, itiyadı olan kötülükleri yapmış gibi yazmıyor. Bu da rahmetinden, lütfundan, kereminden oluyor. Bunu da anlamak lâzım!..

Bir de onları yazsa; “Bu sıhhatli olsaydı, gene o mendebur işleri yapacaktı. Yazın ey meleklerim!” dese, tabii haklı olurdu yazması. Çünkü hakikaten seferde olmasaydı, sıhhatte olsaydı, yapacaktı o adam onu... Hasta olduğundan yapamıyor, doktor yasakladığı için yapamıyor; veya otobüste yolcular razı olmadığı için yapamıyor... Ama işte Allah, kötülükleri yazmıyor. Yâni o da rahmetinden.

f. İlmin Sadakası

Üç tane hadis-i şerif oldu. Bir de dördüncüyü okuyacağım, o da çok kısa: [136]

---

[136] Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.525, no:1083, Zeyd ibn-i Eslem RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.438, no:29280; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.302, no:23578.

مَنْ كَانَ لَهُ عِلْمٌ ، فَلْيَتَصَدَّقْ مِنْ عِلْمِهِ ؛ وَمَنْ كَانَ لَهُ مَالٌ ، فَلْيَتَصَدَّقْ مِنْ مَالِهِ (ابن السني عن ابن عمر)

RE. 440/4 (*Men kâne lehû ilmün, felyetesaddak min ilmihî; ve men kâne lehû mâlün, felyetesaddak min mâlihî.*) Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Demin ilimden bahsettik ya, onu tamamlayacağı için bu hadis-i şerifi okudum. Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Kimin ilmi varsa, ilminin sadakasını versin; kimin de malı varsa, o da malının sadakasını versin!"

Şimdi buradan ne anlıyoruz: Malı olan sadakasını verecek, Tamam, zengin adam fakire sadakasını versin, zekâtını versin... Malı olan, malından bir miktarı yoksullara verecek. Ama bir de ilmi olan da, ilmini anlatmalı!..

Öyle hocalar var, değerli hocaefendi, sus pus oturuyor köşede... Ders yapmıyor, talebe okutmuyor, camide konuşmuyor, İslâm'a hizmet edici herhangi bir çalışma yapmıyor. E mübarek, o kadar ilmin var. Nasıl zengine malının zekâtını vermek mecbûriyetse, sen de ilmini anlatacaksın!..

Hele hele bu devirde, İslâmî bilgisi az insanların, İslâmî bilgisi az olduğundan, yanlış inançları da var. Onun için, doğru inancı bilen alimler doğruyu anlatacaklar, yanlışları da söyleyecekler: "Bak burası yanlış, bunu yapmayın!" filan diyecekler.

Bugün, bir emniyet müdürünü anlattılar bana; gel de okuyuculara bunu bir misâl olarak söyleme... Çok ilginç bir misâl... Arkadaşımızla konuşmuş bu emniyet müdürü; okumuş, tahsilli, yükselmiş, müdür olmuş bir insan... Allah afiyet versin, Allah gerçekleri göstersin... Demiş ki arkadaşımıza:

"—Ben müslümanım, inançlı bir kimseyim."

Tamam, güzel mâşâallah, Allah müslümanlığını mübarek etsin...

"—İnançlıyım ama, öyle sofu filan değilim!" demiş. "Babam anneme ölürken vasiyet etti, 'Sakın başını örtme!' dedi. Biz de

vasiyet çok önemlidir. Onun için, benim annem de başını örtmüyor." demiş.

Çünkü babası ölürken vasiyet etmiş. Bakın, ne kadar büyük yanlışlık muhterem kardeşlerim! Şimdi babası, Allah'ın emrine aykırı bir vaziyette bulunuyor. Allah, "Başınızı örtün ey hanımlar!" diyor. Babası da ölüp giderken, hanımına diyor ki:

"—Aman hanım, benden sonra sakın ha örtünme!" diyor.

Allah'ın emrine aykırı... Allah'a asi olmak bu, isyan bu...

Şimdi bu bir yanlışlık, yâni ölürken o vasiyeti yapan insanın bir cahilliği. Allah akıl fikir versin, cahillikten kurtarsın...

İkinci cahillik: Müdür bey diyor ki:

"—Bizde vasiyet çok önemlidir, onun için babamın bu vasiyetine çok sıkı riayet ediyoruz."

Hayır, yanlış olan vasiyet tutulmaz. Meselâ, kendisi polis müdürü, sormak isterdim ona: Babası ona deseydi ki:

"—Evlâdım filanca adama ben çok kızıyorum. Sen de polissin, tabancan var; vasiyet ediyorum, o adamı öldür!" deseydi, öldürecek miydi?..

Öldürmezdi, çünkü kanun adamı, kanunu uygulayan insan. Öldürmek olmaz, haksızlık varsa mahkemeye müracaat edilir... vs. Yâni ihkàk-ı hak, hakkı bizzat kendisi gidip almak yoktur. Çünkü, belki yanılır.

Demek ki, vasiyet her zaman tutulmuyor. Şimdi yanlış vasiyet tutulur mu?.. Yanlış yere yemin etti bir insan; yanlış yemin uygulanır mı?.. Yanlış yemin uygulanmaz, yemin kefareti verilir. Yanlış vasiyet tutulmaz, doğrusu yapılır. Çünkü:[137]

---

[137] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.66, no:20672; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.170, no:381; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.632, no:602; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.55, no:873; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.275; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.145; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.409, no:3889; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.356, no:1988; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.383, no:3788; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.155, no:786; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.VIII, s.58; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.131, no:1095; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.132, no:4622; Hz. Ali RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.181, no:3917; Hz. Hüseyin RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.545, no:33717; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

لاَ طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ (حم. طب. ك. خز. وابن جرير عن عمران و الحكم بن عمرو الغفاري معا ؛ و أبو نعيم ، خط. عن أنس ؛ طب. عن النواس)

RE. 481/9 (*Lâ tàate li-mahlûkin fî ma'sıyeti'l-hàlik*) kàidesi vardır. Fıkhın en önemli kàidelerinden birisi. Yâni, "Allah'a isyanda, hiç kimseye itaat olmaz. İsyanı emrediyorsa o şahıs, itaat olmaz."

"—Namaz kılmam, babam bana namaz kılma dedi."

İtaat olmaz!

"—Kocam bana namaz kılma dedi."

İtaat olmaz! Neden?.. Allah'a isyanı emreden bir nüfuzlu mevki, makam sahibi insanın sözü dinlenmez. Neden?.. En yüksek mevkî makam Allah'ındır da ondan. Allah'ın sözü dinlenecek, Allah'ın sözünün karşısına da kimse çıkmayacak... Çıkmasaydı. "Allah namaz kılın demiş, o kılmayın diyor; olmaz böyle şey!.." diyecek kişi, ona göre nereye itaat edeceğini bilecek.

Allah'a isyan emredildiği zaman, tutulmaz. Bugünün kanunlarında da benzer bir durum var... İslâm'ın kanunları 1400 yıllık. Ama bugünün, Yirminci Yüzyıl'ın insanları, milletvekilleri mecliste oturuyorlar, kalkıyorlar, komisyonlardan geçiyor, bir kanun çıkıyor. Tasdik ediliyor, Resmî Gazete'de neşrediliyor, kanun oluyor. Bugün de amir, bir memura kanuna aykırı bir şey emretse, memur amirin sözünü dinlemez, dinlememesi lâzım!..

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.369, no:3647; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.269; Abdullah ibn-i Huzâfe RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X; s.22, no:5137; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.II, s.109, no:443; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.322; Temîm-i Dârî RA'dan.

Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.163; Nüvvâs ibn-i Sem'an RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.105, no:14875; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.407, no:9143; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2077, no:3076; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.427, no:17172.

Dinlerse, suçlu olur. Bak bugünkü kanunlar bile, doğruyu benimsiyor.

Şimdi, yanlış bir şey vasiyet etmiş babası, dinlemek olur mu?.. Şimdi o yanlış vasiyeti annesi dinledikçe, yâni başını örtmedikçe, vefat eden kimse kabirde kat kat, tekrar tekrar, yine yine azab görüyor. Neden?.. "Sen o vasiyeti ettin de, bu kadın senin vasiyetine uygun olarak başını örtmüyor." diye. Onu kurtarmanın çaresi, hanımının başını örtmesi...

Bak cahillik işte... Yâni kültürlü, tahsilli, okumuş insanların da bilgisizlikleri olabiliyor. Çünkü, din ayrı bir ilim dalı. Meselâ, çiftçi doktora karışıyor mu?.. Doktor kimyacıya karışıyor mu?.. Kimyacı hukukçuya karışıyor mu?.. Ayrı ayrı dallar.

Onun için, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! İçinizde alim olanlar, ilmini sağa sola anlatsın!..

"—Hocam, ben alim değilim, mütevazi bir müslümanım?.."

Sen de duyduğunu anlat!.. Bildiğin kadarının alimisin, okuduğunu anlat!.. İyi kitapları oku, derin kitapları oku, doğru kitapları oku! Güzel kitapları oku, mükemmel kitapları oku!.. Doğru bilgileri öğren, bildiğin kadarını anlat!..

"—Ben böyle bir şey okudum bugün kardeşlerim! Boş vakit geçirmeyelim, ben size bildiğimi anlatayım..."

Hem insan bildiğini anlatınca, hafızasında daha iyi kalır, kuvvetlenir. Anlata anlata daha iyi yer eder, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

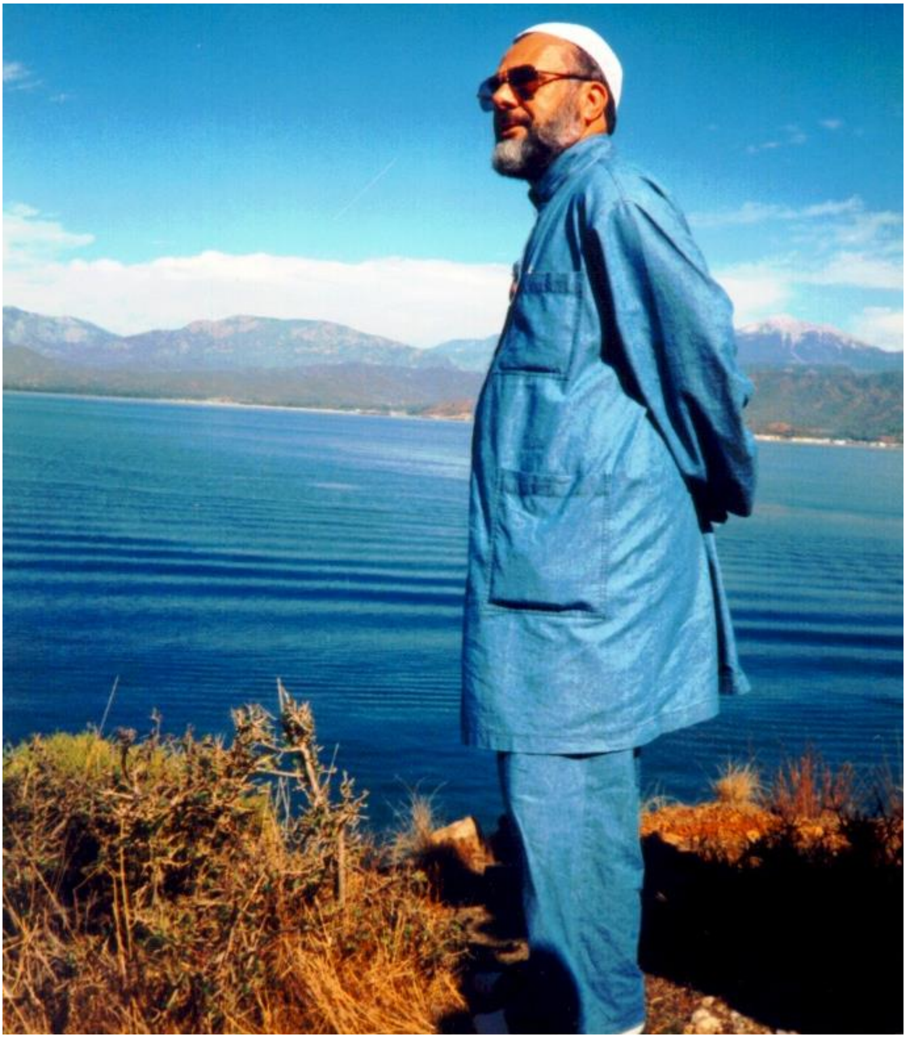
Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi ilim sahibi eylesin... Mal sahibi etsin, zengin de olalım, zengin de olun Akra dinleyicileri, aziz kardeşlerim... Ama zengin olunca, malınızın zekâtını verin, hayrınızı, hasenâtınızı yapın, fakirleri unutmayın! Dulları, yetimleri unutmayın, zavallıları unutmayın!..

İlim sahibi olun; ama ilim sahibi olduğunuz zaman da, ilminizi sağa sola söylemeyi unutmayın! Emr-i ma'ruf yapın, ilim öğretin, tâlim ve terbiyede bulunun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..

Cumanız mübarek olsun… Allah hepinizden razı olsun…

18. 10. 1996 - Fethiye / MUĞLA

27. ALLAH’A KULLUĞU GÜZEL YAPMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına sizi ve sevdiklerinizi, çevrenizi, çoluk çocuğunuzu, büyüklerinizi, dostlarınızı lütfuyla, keremiyle nail ve sahip ve mazhar eylesin...

a. Kim Allah’la Arasını Düzeltirse...

Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA, kendisi de, babası da sahabî... Bu mübarek Abdullah’ın rivâyet ettiği bir hadis-i şerifi okuyarak başlamak istiyorum. Peygamber Efendimiz’in mübarek sözlerini teberrüken feyz almak için okuyalım:[138]

مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَيْنَهُ وبَيْنَ اللهِ ، كَفَاهُ اللهُ مَا بَيْنَهُ وبَيْنَ النَّاسِ ؛

وَمَنْ أَصْلَحَ سَرِيرَتَهُ ، أَصْلَحَ اللهُ عَلاَنِيَتَهُ ؛ وَ مَنْ عَمِلَ لآخِرَتِهِ ،

كَفَاهُ اللهُ دُنْيَاهُ (ك. في تاريخه عن ابن عمرو)

RE. 398/2 (*Men ahsene fîmâ beynehû ve beyna'llàhi, kefâhu'llàhu mâ beynehû ve beyne'n-nâs; ve men asleha serîretehû, asleha'llàhu alâniyeteh; ve men amile li-âhiretihî, kefâhu'llàhu dünyâhu.*) *Sadaka rasûlü'llàh SAS, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifinde:

(*Men ahsene fîmâ beynehû ve beyna'llàh*) “Her kim ki, kendisiyle Rabbi Allah-u Teàlâ Hazretleri arasını güzel

---

[138] Ed-Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.II, s.888, no:1559; Hasan ibn-i Rebi’ Rh.A’ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1287, no:43361; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XXXXI, s.385, no:45359.

ibadetlerle, güzel hareket ederek güzelleştirirse, düzeltirse, hoş ve uygun ederse; (*kefâhu'llàhu mâ beynehû ve beyne'n-nâs*) Allah da ona onunla insanlar arasındaki muamelelerinde yardımcı olur ve kifâyet eder." Yâni, her şeyine kâfi gelir Allah'ın desteği.

(*Ve men asleha serîretehû*) "Her kim kendi içinin gizliliklerini, içi âlemini ıslah ederse, uygun hâle getirirse, güzel hale getirirse; (*asleha'llàhu alâniyeteh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri onun dışını, zahirini de ıslah eder, güzel hâle getirir, uygun hâle getirir."

(*Ve men amile li-âhiretihî*) "Kim ahireti için çalışır, amel-i sàlih işler, ibadet ve taatte bulunur, sevap kazanmağa çalışır, cenneti kazanmağa çalışırsa; (*kefâhu'llàhu dünyâhu*) Allah da onun dünyasına ait ihtiyaçlarını giderir, dünyasına kifâyet eder, dünyalığı konusunda onu tatmin eder." mealinde bir hadis-i şerif.

Çok mühim bir hadis-i şerif, sevgili Akra dinleyicileri! Çok mühim; çünkü insanlar bu hadis-i şerifte anlatılanlardan ikincilerine gayret ediyorlar. Niyetleri ikincileri oluyor. O zaman, birincileri de elden kaçıyor.

İkincileri ne demek?.. Yâni, "Kim Allah'la kendisi arasını güzel yaparsa, o konularda davranışları Allah'ın rızasına uygun olursa, sevaplı olursa, ihtimamlı, dikkatli, itinâlı olursa; Allah onun insanlarla arasını düzeltir." buyuruyor. İnsanlar böyle yapmıyor. İnsanlar ikinciyi yapıyor; yâni öteki insanlarla arasını düzeltmek için çeşit çeşit düşünceler, davranışlar, gayretler ile uğraşıyorlar, planlar kuruyorlar:

"—Filanca adamı kendime nasıl ısındırabilirim? Filanca işi nasıl ondan koparabilirim?.. Filanca insanın gönlünü yaparsam, bana ne kadar fayda sağlar?.." diye düşünüyorlar.

Tabii, herkesin bir dünyası var, ihtiyaçları var, hedefleri var, gayeleri var, amaçları var, istekleri var... Şimdi ilk önce bu istekleri düşünüyor, sonra etrafına bakıyor. Bu isteklerinin eline geçmesinde kim kendisine yardımcı olabilir?.. Falanca zengin... Hemen onun yanına yanaşıp buketlerle, selâmlarla, temennâlar ile, eğilerek, tebessümler ederek; oraya gitmeden önce berbere gidip tıraş olarak, saçlarını tarayarak, aynaya bakarak, en güzel elbiselerini giyerek, ayakkabılarını boyatarak filan gidiyor; işini görmek için... Veyahut falanca siyasî kuvvetli, onunla işi bitecek. Ne yapıyor? Gidiyor, onun yanına... Onun yanına gitmeden önce

yine böyle binbir türlü hazırlık... Yâni göze girmek için, beğenilmek için, insanların hoşuna gitmek için, o gideceği insanın ilgisini, dikkatini, sevgisini çekmek için çalışıyor. Şimdi bu bir yol.

Tabii, böyle hareket edilmesi her zaman kötü mü?.. Hayır, normal. İnsanlar tabii olarak başka insanların kendisini beğenmesini ister. Beğenilmek arzusu veya tenkit edilmemek, veya nefret edilmek, istenmemek ile karşılaşmak... Bu gibi durumlar herkesin düşündüğü hususlardır. "Acaba falanca adamı kızdırır mıyım, nefret ettirir miyim?.." Bunlar normal aslında. Ama bazen veya çok kere, bu gibi şeyler mürâilikle yapılıyor. Yâni içinden istenmediği halde, niyetinde, aslında o göründüğü kadar karşı tarafa güzel duygular beslemediği halde, işini gördürmek için yapıyor. Affedersiniz, hani halkımızın bir sözü var: "Köprüyü geçinceye kadar bir şeye dayı demek" filan derler, öyle oluyor. Tabii bu ihlâssız.

İnsanlar böyle, öteki insanlarla arasını düzeltmek için uğraşırlar ama, alemlerin hàlikı, sahibi, rabbi Allah-u Teàlâ Hazretleri her zaman onları görüyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne itaat etmek her kulun borcu... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini tutması lâzım, yasaklarından kaçınması lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri her zaman onun yanında, yaptıklarını görüyor, içini, dışını biliyor; gàyesini biliyor, amacını biliyor, düşüncelerini biliyor, isteklerini, arzularını biliyor, nefsinin kendisine neler neler istettiğini biliyor. Kendisine de sayısız, sonsuz, sınırsız, hadsiz, hesapsız nimetler bahşediyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri her kuluna türlü türlü nimetler veriyor. Çevremizde, yakınımızda, içimizde, vücudumuzda, aklımızda o kadar çok nimetler var ki, bunları sayamayız.

Kur'an da öyle buyuruyor zaten:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا (النحل:١٨)

(*Ve in teuddû ni'meta'llàhi lâ tuhsùhâ*) "Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, sayamazsınız." (Nahl, 16/18)

Hani, "*Ömür biter, yol bitmez.*" dedikleri gibi şoför kardeşlerimizin, Allah'ın nimetleri bitmez saymakla...

Her bir nimeti ayrıca saymak istiyorum ben. Görmek bir nimet mi?.. Nimet. Tamam, el-hamdü lillâh, çok şükür, Allah beni gören bir kul eylemiş. İslâm bir nimet mi?.. Elbette en büyük bir nimet... Tamam, el-hamdü lillâh Allah beni müslüman eylemiş... Sıhhat bir nimet mi? El-hamdü lillâh, çok şükür, Allah beni sıhhatli eylemiş... vs.

Tabii, göz nimet de kulak nimet değil mi?.. Kulağı duymasa insanın, doğru olur mu? Hayatta her şeyi sağlam olsa da, başarısız olsa, olur mu?.. Yâni fidan gibi boyu var, selvi boylum, güzel huylum, güzel yüzlüm, hilâl kaşlım, bâdem gözlüm; ama hayatta başarısız... Olmaz. Yâni her şeyin, etrafındaki her şeyin muradınca, isteğince, arzusunca olması istenir.

Hani bu işi yapanlar söylüyorlar, bu televizyona baktığınız zaman birtakım resimleri görüyorsunuz. Bu binlerce ışık noktasının o ekrana sonuçlanması, orada ışımasıyla, çeşitli renklerde ışımasıyla karşında noktalardan, noktaların birikmesinden, yan yana gelmesinden, çeşitli renklerin yan yana gruplaşmasından ekranda sahneler oluyor. Siz onları öyle görüyorsunuz ama, bunun aslı ne? Arkasında ne var bunun?.. Her bir noktaya bir tek renk geliyor ama, hepsi birleştiği zaman bir sahne oluyor, televizyon ekranı oluyor. Siz onu öyle görüyorsunuz.

Her şey böyle, yâni insanın vücudu da hücre hücre... Halı da ilmik ilmik... Çevremizdeki maddeler de molekül molekül... Allah-u Teàlâ Hazretleri kudretiyle küçükleri birleştirmiş, uyumlu tarzda birleştirmiş, birleştirmiş, daha büyük varlıklar meydana getirmiş. Her şey bileşik halinde, böyle her şey bir alem.

İnsanoğlu da bir alem. Tabii insanoğlunun diyelim ki gözü iyi de, kalbi hasta... Kalbi iyi de böbreği hasta... Olmaz. Her şey iyi de, ayağının parmağı sızlıyor... Her şey iyi de, dişi ağrıyor... Olmaz. Demek ki, aslında dişlerin sıhhatli olması da nimet... Hiç bir yerden ağrı gelmemesi de nimet... Yâni, Kur'an-ı Kerim'in buyurduğu gibi: "Nimetleri saymaya kalksanız saymanız asla mümkün olmaz." Allah'ın nimetleri o kadar çok...

O bakımdan aziz ve sevgili kardeşlerim, aslında hepimizin Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne sonsuz bir hamd duygusuyla, şükür duygusuyla, sevgiyle, saygıyla kulluk etmemiz lâzım! "Yâ Rabbî,

yâ Rabbî, yâ Rabbî!.. El-hamdü lillâh ne nimetler vermişsin... Çayırları, çimenleri çiçeklerle, kuşlarla, kelebeklerle, böceklerle donatmışsın... Ne kadar güzel bir dış alem var. Aman yâ Rabbî, suların hâli, yerlerin, göklerin hâli, bulutların yağmur yağdırması, denizlerin manzaraları, derelerin şırıldaması, çağlayanlar... vs.” Hepsine teşekkür lâzım aslında.

Yâni size birisi geliyor, küçük bir şey yapıyor. Hemen, “Teşekkür ederim!” diyorsunuz, kibar bir insan olarak... “Çok teşekkür ederim!” diyorsunuz üstelik. Yâni bir iyilik yapıyor, bir şey veriyor, kapıyı açıyor size:

“—Buyurun.” diyor öncelikle,

“—Çok teşekkür ederim.” diyorsunuz.

“—Su ister misiniz? Kahve ister misiniz?” diyor.

“—Çok teşekkür ederim.” diyorsunuz.

Pekiyi, bir kulun bir küçük bir ikramına çok teşekkür ediyoruz da kibarlığımızdan, niye Allah’ın sosuz nimetlerine yâni sayılamayacak kadar çok nimetlerine çok teşekkür etmiyoruz? Her birine ayrı teşekkür etmemiz lâzım!..

O halde, bütün bu sözlerle anlatmak istediğim şeyi mutlaka çok iyi anladınız. Bitmez bir sahaya yönelmiş olduk, tükenmez bir sahaya yönelmiş olduk. Allah’ın nimetleri sonsuz... O halde bizim, Allah’a severek güzel kulluk etmemiz lâzım!

Böyle olmuyor, küçük bir şeyden beyefendi kızıyor, hanımefendi sinirleniyor, Allah’a küsüyor, Allah’a darılıyor, isyan ediyor, bağırıyor, çağırıyor, kırıyor, döküyor, yakıyor, yıkıyor, ortalığı birbirine katıyor... Halbuki o başına gelen olay, dünyada birçok insanın başına geliyor ve normal. Yâni bu işlerin tanzim edicisi kendisi olsa ne yapacak? Elbette hikmetli... Her olayın olmasında hikmet var.

İşte onu anlayamıyor, isyan ediyor, veyahut Allah’ın binbir tane nimetini unutuyor, ayağına bir diken battı diye feryâdı basıyor. Yıllarca, günlerce, aylarca, saatlerce huzur içinde yaşadığını unutuyor, bir anlık bir ağrısından isyan ediyor. Halbuki insan, o halde de Allah’a güzel kulluğunu devam ettirmesi lâzım! Her şey hikmetli... Bunu ancak mü’minler anlayabiliyor. Yâni mü’min olmayınca, imana gelmeyince, bunları derin derin düşünen mütefekkir, böyle bir arif insan olmayınca,

bunları anlayamıyorlar. Ondan yapıyorlar insanlar bunu, ama yanlış...

İnsanlarla arasını düzeltmeye çalışıyor da, Rabbiyle arasını düzeltmeye çalışmıyor. Rabbiyle arasındaki kulluk bağlarını, kendisinin Rabbine karşı neler yapması gerektiğini düşünmüyor ve onu güzel yapmaya çalışmıyor. Böyle olmaması lâzım!.. İnsanlara saygı gösteriyor, sevgi gösteriyor, temennâ çakıyor, ricâ ediyor, istirham eyliyor, lütfen diyor; ama, Rabbine karşı böyle kibar değil. Olmaz, yanlış...

Peygamber Efendimiz, bu yanlışlığa işaret ediyor. Yanlışlığı söylemiyor da, doğruyu bize irşâd edip gösteriyor: "Kim kendisiyle Rabbi arasındaki muamelesini güzel yaparsa; kulluğunu, taatini, ibadetini, yaşamda Rabbine karşı vazifelerini güzel yaparsa; Allah da onu, insanlarla olan münasebetlerinde destekler, yardımcı olur, işini rast getirir.

Hani balıkçının yanından geçiyorsunuz, "Rast gele!.." diyorsunuz. Yâni avı, balık avı bereketli olsun filan... Avcıyla karşılaşıyorsunuz, "Rast gele!.." diyorsunuz. Dükkâncı arkadaşınızın önünden geçerken selâm veriyorsunuz, "Hayırlı işler dilerim." diyorsunuz... Allah-u Teàlâ Hazretleri işte, mânevî olarak kendisine itaat eden kulunun, öteki kullarla olan işlerini destekliyor, yardımcı oluyor, o hususu güzelleştiriyor.

Düşünün!.. Yunus Emre Rh.A'i düşünün, gözünüzü kapayın, onun çağına gidin!.. O Yunus Emre'nin çevresiyle olan ilişkileri nasıldı?.. Kim bilir nasıl seviyorlardı. Yâni tarihin derinliklerine gitmesek bile, benim rahmetli bir baba dostu büyüğümüz vardı. Tanıdığım, sevdiğim, hayran olduğum bir hocaefendi, rahmetli Hüseyin Karagözoğlu... *Kur'an Anahtarı* diye kitap yazmış filan. Vefat etmiş de, Gül Camii'nden cenazesini kaldırıp kabristana götürürken, mahalleli camları açmış, arkasından hüngür hüngür feryâd edip ağlayarak:

"—Hocam bizi bırakıp nereye gidiyorsun?" demişler.

Nereye gidecek?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri "Gel kulum!" demiş, ahirete gidiyor. Allah cennetlik eylesin... Büyük nimetlere olmaya gidiyor. Yâni nasıl sevdirmiş kendisini... Ama nasıl oluyor bu?..

İslâm ile oluyor. Nefsini ıslah etmekle oluyor, ahlâkını güzelleştirmekle oluyor. Allah'a inanan insanda olabiliyor bu.

İnanmayan insanlar; işte komünist, işte ateist işte inançsız, işte karamsar insanlar. Bunlar dünyayı birbirine katıyorlar. Her yerdeki harb, darb, kavga, gürültü... Bunları planlayan inançsız insanlar. Milletleri birbirleriyle çarpıştıran insanlar, böyle ahiret sorumluluğu, Allah inancı olmayan, "Boş ver, ne varsa dünyadadır. Ahiret filan hepsi hikâye..." filan diyenler, "Cennet de cehennem de dünyada, işte ben burada cennette yaşar gibi yaşarım." diye yalan yanlış inançlarla ortalığı birbirine katan insanlar, inançsız kimseler.

İnançlı insan ne yapıyor? Kimseye zarar vermiyor. Zulmetmiyor. Parasını ayırıyor, hayır hasenât yapıyor, arkasında çeşme, köyünde çeşme yapıyor, köyünün köprüsünü yaptırıyor, yol yaptırıyor, cami yaptırıyor, Kur'an kursu yaptırıyor, fakirlerin babası oluyor, hâmîsi oluyor, dullara, yetimlere bakıyor... Anasız, babasız çocukları okutuyor, adam ediyor, mühendis ediyor, müdür ediyor, yüksek mevkîlere çıkmasına kadar destekliyor... İmanın işi bu. İşte imanla oluyor, inandıktan sonra oluyor.

Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri mânevî bakımdan yardım edince, bereketlenince, görünmez yönlerden, yerlerden ilâhî desteğe mazhar olunca, bir kul Yunus Emre gibi oluyor. Onu çok tanıdığımız için hep onun ismini söylüyorum. Binlerce, milyonlarca Yunus var bizim medeniyetimizde, irfân dünyamızda, irfân tarihimizde... Mevlânâ gibi oluyor.

Mevlânâ'nın hayatını okumadık mı, KS, öldüğü zaman Konya'da bulunan papazlar da, hristiyanlar da, gayrimüslimler de hüngür hüngür ağlamamışlar mı onun ayrılığından dolayı?.. Ağlamışlar. İşte neden oluyor bunlar? Mü'min olan insan insan-ı kâmil oluyor. Cümle cihânın sevdiği bir varlık haline geliyor. Dağlar taşlar bile sever. Hatta bizim bilmediğimiz, anlayamadığımız şekilde kuşlar, böcekler, balıklar, şu dış dünyadaki varlıklar, suların içindeki varlıklar dahî sever.

"—Hocam, nereden bunları böyle söylüyorsun? Biraz galiba bu sabah böyle coştun, soyadın Coşan olduğundan..." diyeceksiniz.

Hayır, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor:

“—Alim bir kimseye, denizdeki balıklar bile dua eder.” diyor.

Halbuki biz denizde yaşamıyoruz, karada yaşıyoruz değil mi sevgili Akra dinleyicileri?.. Karada yaşadığımız halde, bizim haberimiz olmadan, denizdeki balıklar bir İslâm alimine dua ediyor. Yâni, ilim talebinde bulunan, din yolunda yürüyen, Allah’ın sevgili kulu olmaya çalışan insana denizdeki balıklar bile, kuşlar, böcekler bile dua ediyor. Dağlar, taşlar dua ediyor.

Tabii Peygamber Efendimiz böyle buyuruyor da, ben onun için onu hatırlatmak maksadıyla söylüyorum, edebiyat yapmıyorum, gerçekleri konuşuyorum.

Bir dağın üzerinde Allah’ın bir kulu namaz kılsa, o dağ memnun oluyor, öteki dağlara iftihar ediyor, sevincini ifade ediyor, diyor ki:

“—Benim üzerimde Allah’ın mü’min bir kulu Allah’a ibadet eyledi. Yaa, haberiniz var mı bugün böyle oldu.” diye bunu sevinçle anlatıyor.

Ama biz bunu anlayamıyoruz. Peygamber Efendimiz böyle bildirdiğine göre, böyle oluyor.

Peygamber Efendimiz’e yolda giderken taşlar selâm verirdi, ağaçlar selâm verirdi. Peygamber olması yakın geldiği zamanda Peygamber Efendimiz’e böyle birtakım olağanüstü haller olmaya başlamıştı. Yolda yürürken taşlar, ağaçlar selâm verirlerdi.

Demek ki, çevremizdeki varlıklara biraz daha başka bir güzle bakmamız lâzım. Yâni beş duyumuzla bakıyoruz biz: Görme, işitme, dokunma, tatma duygularımızla bakıyoruz, beş duyu dediğimiz duyularla bakıyoruz. Bunların dışında başka duygularla baksak, onların lisân-ı hâl ile, veyahut bilmediğimiz diller ile, nice nice diller ile neler söylediğini anlayacağız.

Kur’an-ı Kerim’de buyrulmuyor mu:

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لاَ تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ

(الإسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey’in illâ yüsebbihu bi-hamdihî ve lâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm*) “Hiç bir varlık, hiç bir yaratık yoktur ki Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni zikr u tesbih eylemesin; fakat siz anlayamazsınız bunu, siz farkına varmazsınız. Aslında tesbih ediyor.” (İsrâ, 17/44) buyruluyor.

Demek ki taşlar, zerreler, küreler, fezâdaki gök cisimleri, yıldızlar... Her şey, her şey Cenâb-ı Hakkı zikr u tesbih ediyor.

Alimlerden bir zât-ı muhtereme sormuşlar Osmanlılar devrinde... Çok büyük bir àrif... Eyyüb Sultan semtinde, daha doğrusu Ebû Eyyüb Sultan demek lâzım. Çünkü Ebû Eyyüb, Eyyüb’ün babası, yâni Ebû Eyyüb el-Ensàrî Efendimiz. Orada Abdül’ehad-ı Nûrî Hazretleri var, ama çok büyük bir alim. Padişahın huzurunda soru sormuşlar kendisine:

“—Efendim, bu varlıkların böyle zikr u tesbih ettiği muhakkak... (*Yüsebbihu li’llâhi mâ fi’s-semâvâti ve mâ fi’l-ard*) Yerdeki, gökteki her şey şu anda zikr u tesbih ediyor. Bu tesbih, lisan-ı hâl ile midir? Yâni öyle mi telakki edeceğiz?”

“—Hayır, lisân-ı kàl ile tesbih ediyorlar, duyan duyabilir.” demiş.

Demek ki, evliyâullah bazı şeyleri görebiliyor, bazı şeyleri duyabiliyor. Peygamber Efendimiz, kabrin yanından geçerken kabrin içindekileri gördüğü gibi, evliyâullah da kabirdekileri görebiliyor, onunla irtibat kurabiliyor. Bunlar tabii tarih kitaplarında, tasavvuf tarihinde, büyüklerin hayatlarını anlatan eserlerde, okunursa görülecek. Biraz da o aleme girerse insan, kendisi de biraz bir şeyler anlayabilir. Şöyle uyku gelir gibi bir hal geliyor meselâ, kabirdeki insan karşısına güleç yüzle çıkıyor, şaşırıyor insan... "Acaba rüya mıdır, nedir?" filân derken, böyle şeyler olabiliyor.

Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin esrarlı işleri çok... Onun için, biz Allah'a iyi kulluk etmeye çalışacağız sevgili Akra dinleyicileri!.. İbadetimizi, tàatimizi güzel yapacağız; öteki insanlarla işlerimizde Allah bize yardımcı olacak.

Biz sabahları ilkokuldan itibaren, Allah râzı olsun büyüklerimiz öyle öğretmişti, rahmetli annemizin elini öperdik, babamızın elini öperdik, duasını alırdık, okula öyle giderdik. El-hamdü lillâh imtihanlarımız iyi giderdi, çalışmalarımız iyi giderdi... Allah yardım ediyor. Yâni mânevî yardıma mazhar olan bir insan, öteki insanlar gibi olmaz.

Bazen de insanın işi hep ters gider. Hani, "*Ağustosta suya girsem, balta kesmez, buz olur.*" dediği gibi... Bir türkü var, bu mısra hatırımda kalmış. Ağustosta suya girse sıcakta, balta kesmez buz oluyor. Yâni her işi ters gidiyor.

Tabii insan abdestsiz olursa, namazsız olursa, niyazsız olursa, insafsız olursa, niyazsız olursa, insafsız olursa, edepsiz olursa, ahlâksız olursa, Allah'ın sevmediği işleri yaparsa, günahkâr olursa, âsî olursa, mücrim olursa; her işi ters gider. Ağustosta suya gitse balta kesmez buz olur. "*Kem talihim, kara bahtım, taşa bassam iz olur.*" Talihi kem olur, bahtı kara olur.

Bahtı kim baht ediyor, talihi kim güzel talih ediyor? Allah... O halde Allah'ın iyi kulu olmazsa, âsi olursa, içki içerse, kumar oynarsa, zinâ ederse diyelim. Yâni, ilk hatıra gelen bunlar. Günahlar da çeşit çeşit... Günahları, gıybet ederse, dedikodu ederse, insanlara iftira ederse, birisinin lafını ötekisine taşıyıp ara bozarsa, etrafındaki insanlara illallah dedirtirse, yaka silktirirse, "Aman şu gitse de kurtulsak, ölse de kurtulsak!" dedirtirse... Hani

bazı insanları, “Teneşir paklar.” diyorlar. Yâni ölünceye kadar, adam zâlim, illallah dedirtiyor, ancak ölünce işte teneşirde yıkandığı zaman kurtuluyor. Böyle olursa, o zaman işi ters gider.

Tabii sen şiir yaz, ağıt yaz, al eline sazını, dımbır dımbır dımbırdat, şikâyet et, bahtından, kara bahtından şikâyet et... Tabii öyle olur, günahkâr olursan öyle olur.

İtaatkâr olursan, Allah’ın sevgili kulu olursan, o zaman da kerâmete mazhar olursun, Allah’ın lütfuna erersin…Allah her işini rast getirir, öteki insanlarla aranı da güzel eyler, her şeyin hoş olur. Neylerse güzel eyler o zaman. Çünkü lütfediyor, lütfetmek istiyor, kulunu taltif etmek murâd ediyor. Onun için öyle olur.

O halde biz ne yapacağız?.. İnsanları hoş etmeye çalışmaktan önce, öncelikle Allah’ı hoş etmeye çalışacağız, Allah’ın rızasını kazanmaya çalışacağız. Tabii Allah’ın emri olduğundan, öteki insanların da hayır duasını almaya çalışacağız ama, onun da temelinde kazılırsa hazine çıkacak, temelinde Allah’ı memnun etmek duygusu var sevgili Akra dinleyicileri!..

“—Sen filanca komşuna niçin iyi muamele ediyorsun? Adam kötü, sana kötülük yapıyor, sen niye iyilik yapıyorsun?..”

“—Allah rızası için...”

“—Sen şu işi neden yapıyorsun; zahmetli, meşakkatli, zor, masraflı?..”

“—Allah rızası için...” diyor.

Yâni bunlar Allah rızası olmasa yapılır mı, Allah rızası için yapılıyor. İşte işin anahtarı, esrarı, gizli tarafı, madalyonun arka tarafı, perdenin öbür tarafı bu... Sen Allah’a güzel kulluk etmeye bak, Allah’a teslim ol, Allah’a tevekkül et, Allah’a güzel kulluk et, Allah’ın sevdiği kulu ol, Allah yolunda yürü, Kur’an’ın emrini dinle, Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesine sarıl; her şeyin rast gider. Her işin, dünyan ve ahiretin hayırlarla dolar, sevaplarla dolar, Allah’ın sevgili kulu olursun.

Öteki cümleye geçelim!.. Çok uzadı ama çok önemli. Yâni herkes buna iknâ olsun diye uzattım sözü. Yâni tersten başlıyor millet, olmuyor. Bina çatıdan inşâ edilmez, temelden inşâ edilir. Binanın temelinden, birinci katından, ikinci katından çatısına

çıkılır, çatı sonra kapatılır. O halde biz de işin temeline, Allah'a güzel kulluk etmeye çalışacağız. Allah'ın emirlerini tutarak, rızasını kazanacak şekilde kulluk edeceğiz, Allah da bizi cümle cihân halkıyla işlerimizde yardımcı olacak, arayı güzelleştirecek.

b. Kim İçini Islah Ederse...

وَمَنْ أَصْلَحَ سَرِيرَتَهُ ، أَصْلَحَ اللهُ عَلاَنِيَتَهُ ؛

(*Ve men aslaha serîretehû, aslaha'llàhu alâniyetehû*) "Kim kendi iç alemini, iç dünyasını, gönlünü, kalbini ıslah ederse; güzelleştirir, düzeltir, uygunlaştırırsa; Allah da onun dışını ıslah eder." Yâni, önemli olan insanın iç dünyasıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın kalıbına, kıyafetine, dışına, şekline, yüzüne, gözüne değil gönlüne bakıyor. Gönlü güzel olması lâzım! İçi, iç alemi güzel olması lâzım!..

Bir arkadaş düşünün ki, içten pazarlıklı, tanıdığınız bir kimse... Başkalarına karşı duygularını biliyorsunuz, zaman zaman da konuşuyor; içinde çok böyle kinler, hasedler, kızgınlıklar, kırgınlıklar, intikam duyguları taşıyor. Ama dışı, giyimi, kuşamı, bilmem nesi iyi... Ne kıymeti var! Mühim olan, insanı insan yapan içi... İç dünyasının güzel olması lâzım! Onu ıslah etmeye çalışmak lâzım!..

Bu da Tasavvuf dediğimiz ilimle oluyor. Yâni insanın içinin ıslahı için başka mektep yok... Yâni, "İnsanın kalbini ıslah nasıl olacak?" derseniz; "Önceden nasıl olmuş olduğunu düşünün!" derim. Tarih boyunca insanın içinin ıslahı nasıl olmuş?.. Yunuslar, Mevlânâlar, sevdiğiniz mübarek evliyâullah, şahıslar nasıl yetişmiş?.. Nefsini ıslah ederek, içini ıslah ederek yetişmişler.

Onun için, işin aslı, esası kalbi temizlemek... Yâni dinimizin birinci, en önemli hükmü, emri, temel kaidesi niyet değil mi?..

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât*)[139] "Ameller niyetlere göredir." diye buyrulmamış mı?..

Yaptığımız her işte niyetimiz ne ise, karşılığını ona göre almayacak mıyız?.. İyi niyetliysek mükâfât, kötü niyetliysek cezâ görmeyecek miyiz?.. Kötü niyetliyse bir insan ceza görmeyecek mi?.. Görecek. O halde işin temeli niyet... Niyet de içe ait bir iş. Yâni niyeti insanın dışında değildir, niyeti insanın kalbindedir. O halde kalbimizi ıslaha çalışalım!..

"—Kalbi nasıl ıslah edelim?.."

Kalb eskiden beri, tarih boyunca nasıl ıslah edilmişse öyle ıslah edeceksin. Tasavvuf yolunda nefsini ıslah edeceksin. Kalbini nurlandıracaksın, ahlâkını güzelleştireceksin, duygularını dizginleyeceksin; kötü duygularını engelleyeceksin, iyi duyguları geliştireceksin... Her şeyi iyi düşünmeye çalışacaksın, eyvallah demeye çalışacaksın, pekiyi demeye alışacaksın.

Hocamız Rh.A'in bir sözü var. Ne diyordu Rh.A:

"—Arkadaşlık pekiyi demekle yürür."

Onun kendi ifadesiyle:

"—Arkadaşlık pekeyi demekle kàimdir." derdi rahmetli.

Yâni arkadaşsan, arkadaşına uyum göstereceksin, pekiyi diyeceksin, itiraz etmeyeceksin, çekişmeyeceksin, cedelleş-

---

[139] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

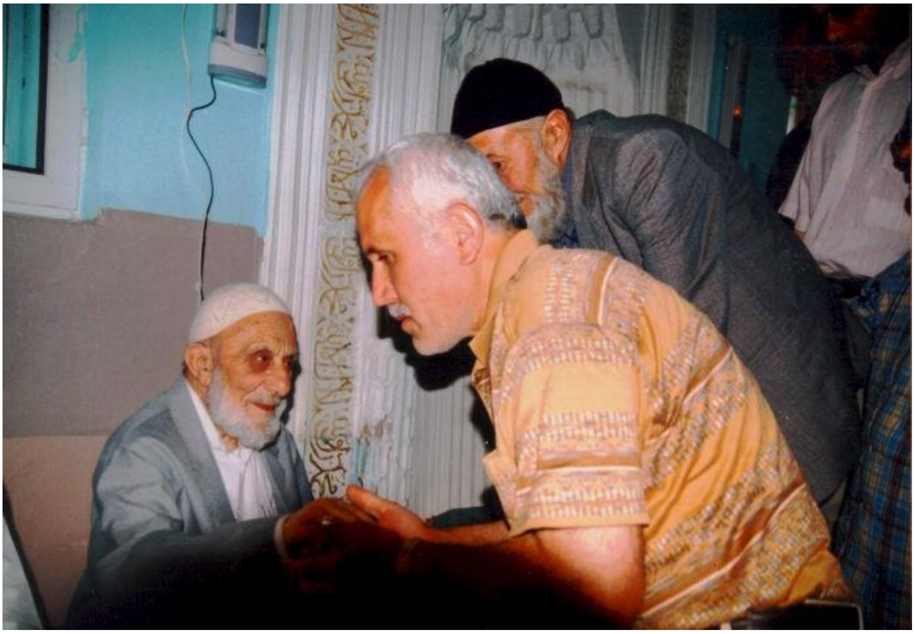
Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819.

meyeceksin... Alt alta, üst üste, saç saça, baş başa; ne biçim arkadaşlık, öyle şey olur mu?.. Arkadaşı ne dese pekiyi diyecek.

O bakımdan insanın içinin ıslahı önde geliyor. İçi ıslah olursa, Allah dışını da, zahirini de ıslah eder. Batınını ıslah ederse bir kul, Allah onun zahirini de ıslah eder. O zaman zàhiren, bâtınen, kalben ve kàliben... Kàlib ne demek?.. İnsanın dışı demek… Kalb insanın içi demek. Kalben ve kàlıben, zâhiren ve bâtınen, ruh ve bedence insan güzel olur. Yüzü güzel olur.

Düşünün; böyle bir hacı nineyi düşünün, haminneyi düşünün, yaşlı başlı bir baş örtülü ihtiyarı düşünün!.. Ömrünü ibadetle geçirmiş... Yüzü nasıl güzeldir, nasıl nurludur, nasıl sevimlidir, çizgilerine nasıl güzellik aksetmiştir. Doyamazsınız bakmaya, kıyamazsınız elini öpmeye...

İhtiyar bir dede nasıl güzeldir bembeyaz sakalıyla, pırıl pırıl alnıyla nasıl nurludur... Neden?.. Ömrünü Allah yolunda geçirdi, içi pırıl pırıl, altın gibi kalbi var... Dışı da o kadar güzel işte. İnsan yanından ayrılmak istemez, sözüne, sohbetine doyamaz. Neden?.. İşte içi ıslah oldu mu, dışı da güzel oluyor, herkes seviyor.

c. Kim Ahireti İçin Hazırlanırsa...

Son cümleyi söyleyeyim. Gerçi ben birkaç hadis-i şerif okumak istiyordum bugün ama, bu önemli bir hadis-i şerif, çok mühim kaideleri anlatıyor. Onun için üzerinde fazla durdum, iyi anlaşılsın diye. Son cümleyi okuyorum, cümlecik veya cümle diyelim. Peygamber SAS Efendimiz'in hadisinin son kısmı:

وَمَنْ عَمِلَ لآخِرَتِهِ، كَفَاهُ اللهُ دُنْيَاهُ .

(*Ve men amile li-âhiretihî*) "Kim ahireti için hazırlanırsa, (*kefâhu'llàhu dünyâhu.*) Allah onun dünyasına kifâyet eder."

Biliyorsunuz sevgili mü'min kardeşlerim, müslüman kardeşlerim: Bir bu hayat var, buna *el-hayâtü'd-dünyâ* diyoruz. Yaşıyoruz işte... Şu yaşa geldik, şu dünyada yaşıyoruz. Bu bir hayat, bir yaşam perdesi, bir yaşam devresi... Bu dünyada yaşıyoruz. Kaç yıl yaşayacağız?.. Allah bilir. Kaderimizde neyse o kadar yaşayacağız. Sonra ne olacak?.. Sonra bu hayat bitecek. El-hayâtü'd-dünya sona erecek, fani dünya sona erecek.

Sonra ne olacak?.. Bâkî olan ahiret hayatı başlayacak. Ebedî hayat, *el-hayâtü'l-âhireh*, ahiret hayatı başlayacak. Ayrı bir aleme geçeceğiz. Bu dünya devresi bitecek, ahiret alemine göçeceğiz. Kabir bir kapıdır, bütün insanlar bu kapıdan geçecek. Nereye geçecek?.. Dünyadan ahirete geçecek. Herkes o kapıdan ahirete geçecek.

Ahiret sonsuz, dünya muvakkat... Dünya küçücük bir devre, toplu iğne başı kadar; hatta toplu iğnenin ucu kadar bile değil... Ahiret sonsuz bir hayat! Sonsuz... (*Hüm fîhâ hàlidûn*) Ahirette insanlar cennetteyse, ebedî yaşayacaklar cennette; cehennemliklerse, cehennemde ebedî azab görecekler. (*Hüm fîhâ hàlidûn*) Herkes orada ebediyen, hàlidiyyen, *hulûd* ebediyet demek yâni sonsuzluk. Sonsuz yaşayacak.

Şimdi bu ahiret hayatı çok mühim. Çok mühim ama henüz o tarafı görmüyor insanlar. O kapıdan geçmediği için öbür tarafı görmüyor. Öbür tarafı insan nasıl görür?.. Allah gösterirse görür. Rüyada gösterir. Meselâ ben hatırlıyorum, çocukken bir rüya

görürdüm, daha ilkokul veya ortaokul talebesi olduğum zamanda: Kıyamet kopmuş, ahiret olmuş, mahşer yeri olmuş, bir ter, bir heyecan vs... Siz de tabii böyle rüyalar görmüşsünüzdür. Bu nedir?.. Bir ikazdır. Rüyada Allah-u Teàlâ Hazretleri insanlara ahireti hatırlatıyor, zihnine sokuyor, "Bak ileride böyle olacak!" diyor.

Sonra rüyayla bu iş yetmiyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri peygamberler göndermiş. Ahir zaman peygamberi, son peygamber, son rasûl ve son nebî... Ahir zaman peygamberi, Hàtemü'r-rusûl ve Hàtemü'l-enbiyâ. Peygamberlerin de hàtemi, rasûllerin de hàtemi, sonuncusu... (*Men lâ nebiyye ba'dehû*) Kendisinden sonra peygamber gelmeyecek olan, ahir zaman peygamberi. Dört kitap ve nice nice ilâhî suhûf ile son peygamber olduğu, kendisinden sonra başka peygamber gelmeyeceği bildirilen peygamber. Peygamberler gönderiyor Allah...

Pekiyi, Peygamber Efendimiz'den sonra birisi kalkar da "Allah bana vahyediyor." derse ne olur?.. Çok büyük suç olur, çok büyük günah olur, imandan, dinden çıkmış olur, iftira olur.

"—Efendim ben işte böyle gözümü kapattığım zaman böyle sesler duyuyorum, böyle duygular kafama geliyor, böyle şeyleri kâğıda geçiriyorum. Bunları bana Allah söylüyor."

Hayır! İnsanın içinden gelen duyguların kaynakları çeşitlidir. Şeytandan gelir:

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ (الأنعام:١٢١)

(*Ve inne'ş-şeyâtîne leyûhûne ilâ evliyâihim*) "Şeytanlar kendi dostlarına bir şeyler fısıldarlar, akıllarına getirtirler, vahyederler." (En'am, 6/121) Vahiy deniliyor ona da. Nefis için de:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ (ق:١٦)

(*Ve lekad hàlakne'l-insâne ve na'lemü mâ tüvesvisu bihî nefsühû.*) "Biz insanı yaratmış olduğumuz için, alemlerin Rabbi olduğumuzdan, nefsinin ona neler, ne vesveseler verdiğini biliriz."

(Kaf, 50/16) buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâni, çok iyi bilir tabii. Allah insanın içindekileri de bilir.

İnsanın içinden gelen duygular nefsinden gelir, şeytandan gelir. Bana bir ihvânımızdan bir kardeş diyor ki, geldi şikâyet ediyor, dert yanıyor, çâre istiyor:

"—Hocam, içimden bir ses bana 'Al şu bıçağı, kendini öldür!' diyor. O kadar şiddetle bu arzuyu duyuyorum ki, ölmek istiyorum, kendimi öldürmek istiyorum." diyor.

Hah, bak nefsi, şeytan, nasıl kandırmaya çalışıyor. Etrafındakilere yalvarıyormuş, diyormuş ki:

"—Beni yalnız bırakmayın! İçimden böyle duygular geliyor."

Evet, sevgili kardeşlerim, aman Peygamber Efendimiz'den sonra peygamber yok, rasûl yok, nebî yok... O ahir zaman peygamberi, onun hükmü kıyamet kopuncaya kadar bâkî...

Onun için, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, Allah-u Teàlâ Hazretleri peygamberler göndermiş; ahireti anlatmış, bildirmiş, ihbâr etmiş, ihtâr etmiş, ikâz etmiş insanları... Kitaplar göndermiş. Yazılı olduğu için herkes gözüyle görsün de, sabah akşam okusun da, imanı tazelensin diye... El-hamdü lillâh, bir harfi bile değişmemiş olan Kur'an-ı Kerim elimizde, sabah akşam okuyoruz. Bildiğimiz sûrelerde bile bu mânâlar var.

Biraz da Arapça öğrenelim! İngilizce, Fransızca, Almanca, Latince, Yunanca, Rusça... her şeyi öğreniyor millet. Birkaç tane dil bilen var...

"—Ben Kürdüm. Hem Kürtçe'yi biliyorum, hem Türkçe'yi biliyorum, hem Arapça'yı biliyorum, hem Farsça'yı biliyorum, bir de İngiltere'de tahsil ettim, bir de İngilizce'yi biliyorum." diyor bazısı.

"—Ben Boşnak'ım. Hem Arnavutça biliyorum, hem Rusça biliyorum, hem İngilizce, Fransızca, Almanca biliyorum." diyor.

Haa çok dil biliyor. İyi güzel de pekiyi niye Kur'an-ı Kerim'in dili olan Arapça'yı bilmiyor insanlar, müslümanlar?.. Yaa, o kadar dili biliyor da. Görüyor musunuz, nasıl aldatıyor bizi bu dünya hayatının çeşitli olayları...

Allah'ın dinini bilecek. Arapça bilecek, Kur'an'ı okuyacak, hadis-i şerifleri okuyacak da, ahireti bilecek. Ondan sonra, Peygamberin hadis-i şeriflerini okuyacak; SAS Efendimiz

Hazretleri'nin o güzel inci mercan, yakut, elmas misali, cevher misali sözlerini okuyacak... Bak okuyoruz işte. Bu bir hadis-i şerif. Bir hadis-i şerifi, yarım saati geçti, tamamlayamadık anlatmasını. Ne güzel şeyler. Bunları okuyacak da insan imanı tazelenecek, gerçekleri öğrenecek.

Ahirete hazırlanmak lâzım! Ahireti insan rüyada da görür Allah bildirirse... Bildiriyor, Allah ikaz ediyor, Allah insanlara hayatı boyunca her vesîleyle nice nice ikazlar gönderiyor. Ama böyle bir radyo konuşmasından, ama bir kitaptan, ama bir filimden, ama bir arkadaşın lisanından, ama dosttan, ama düşmandan... Sen gelen sözü dinle, anla! "Söyleyene değil, söyletene bak!" derler. Aklını başına topla! Ebedî ahiret hayatı var, onu mahvetme!.. Ona çalışmak lâzım.

Ebedî ahiret hayatına çalışmak nasıl olur? Allah'a inanmakla, ibadet etmekle, hayır hasenât yapmakla, cenneti kazanmaya sebep olacak güzel şeyler yapmakla, arkanda eser bırakmakla, çevrene faydalı olmakla, hizmet etmekle, edeble, ahlâkla, hizmetle, çalışmayla, gayretle, himmetle olur. Onun için, "İnsanın kıymeti himmeti kadardır." diyor büyüklerimiz. Yâni ne kadar

himmet ediyorsun, gayret ediyorsun; kıymetin o... Tembel tembel oturuyorsan kıymetin az. Yâni işte bu duygularla insan ahiretine çalışacak. Ebedî hayatını ma'mur etmeye çalışacak, ebedî saadeti kazanmaya çalışacak, Allah'ın rızasını elde etmeye çalışacak.

يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ. ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً. فَادْخُلِي فِي عِبَادِي . وَادْخُلِي جَنَّتِي (الفجر:٢٧-٣٠)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh. İrciî ilâ rabbiki râdıyeten merdıyyeh. Fe'dhulî fî ibâdî. Ve'dhulî cennetî.*) (Fecr, 89/27-30) diye hitab edecek Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'min kullarına. Kur'an-ı Kerîm'de bildiriyor.

Ne kadar heyecan verici bir bilgi!.. Yâni, ah diye insan tir tir titrer heyecanından, gözlerinden inci gibi yaşlar döker. Ne buyuracak Allah-u Teàlâ Hazretleri, sevdiği bazı kullarına, evliyasına, mü'min kullarına, muhlis kullarına:

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh*) "Ey mutmainne olan nefis, ruh! Ey mutmainne nefse, ruha sahip olan benim güzel kulum! (*İrciî ilâ rabbiki*) Rabbine gel, geri dön Rabbine; (*râdıyeten merdıyyeh*) sen ondan râzı, Rabbin de senden râzı olarak; râzı olan, rıza kazanmış olan, Allah'ın rızasını elde etmiş bir kul olarak, merzî bir kul olarak Rabbine gel, kavuş! (*Fe'dhulî fî ibâdî. Fe'dhulî cennetî*) Benim has kullarımın zümresine dahil ol, ondan sonra cennetime gir, rızama vasıl ol, cemâlimi müşahede eyle! Cennetin türlü türlü nimetleri senin olsun!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri davet edecek, cennetine çağıracak ve cennetine sokacak sevgili kullarını.

Dünyada da davet ediyor. Dünyada da bunlar hep davet. Benim sözüm de davet sevgili Akra dinleyicileri! Hepinize davet... Bu bandı silininceye kadar, dünyada unutuluncaya kadar dinleyen herkese davet…

Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz'i davetçi olarak gönderdi dünyaya. İnsanları cennete davet ediyor:

"—Ey insanlar ahireti unutmayın, cennete buyurun, cennete girin, aman cehenneme düşmeyin! Şunları şunları yaparsanız

cehennemlik olursunuz, öyle yapmayın, cehenneme düşmeyin." diye Peygamber Efendimiz beşîr ve nezîr, müjdeliyor, ikaz ediyor, ihtâr ediyor. "Öyle yapmayın, cehenneme düşersiniz. Böyle yapmayın, çok büyük mutluluklara erersiniz." diye.

O halde hepimiz ne yapmalıyız?.. Ahirete hazırlanmalıyız. E dünya ne olacak?.. Dünyayı da Allah o zaman garantiliyor, teminatını Allah veriyor. Dünyası da mâmur oluyor insanın, ahireti de mâmur oluyor.

İşte insanlar, burada da yine ters yapıyorlar. Yâni dünyayı elde etmeye çalışırken, ahireti unutuyorlar. Çalışacağım, kazanacağım, yükseleceğim filan derken, günah işliyorlar, haram yiyorlar, batıyorlar haram deryâsına; ondan sonra ahiretleri mahvoluyor.

Yâhu, sen ilk önce ahiretini düşün! Allah senin dünyalığını da garantileyecek, verecek. Dünyada da nasibin neyse onu alacaksın. İşte bunu bilemiyor insanlar. Onun için bu hadis-i şerif çok önemli.

Yâni insanların üç büyük yanılgısı var: İnsanlara hoş görünmeye çalışıyor. Öyle yapmayacak, Allah'a hoş görünmeye çalışacak.

Dışını süslemeye çalışıyor, taranıyor, donanıyor, boyanıyor, giyiniyor, kuşanıyor, takıyor, takıştırıyor... İçini düzeltmeye çalışacak. Kalbini güzelleştirmeye çalışacak, ahlâkını güzelleştirmeye çalışacak, içini nurlandırmaya çalışacak.

Dünyası için çalışıyor, ahiretini ihmal ediyor.

"—Cumaya gel!"

"—İşim var. Talebeyim.

İşim çok, fabrika, ticaret, kasa... Gelmiyor. Namaza gelmiyor. Allah-u Teàlâ, "*Hayye ale's-salâh!*" diye bağırttırıyor müezzine, nidâ ettiriyor. Mikrofonlarla sesler büyüyor, ta uzaklardan (*Hayye ale's-salâh!*) "Namaza gel!" diye. Adam namaza gelmiyor. Hacca git!.. Hacca gitmiyor. Zekât ver!.. Zekât vermiyor. Hayır yap!.. Hayır yapmıyor...

Şimdi bir şeyi de burada söylemek istiyorum sevgili kardeşlerim, bitireceğim sözü: Nasihat bir şey değil; nasihatı anladıktan sonra, uygulamak çok önemli oluyor.

Şimdi, bizim tanıdığımız bir kimse anlattı. Birisi tarla satmış. Çok güzel bir tarla, deniz kenarında... Şu kadar büyük miktardaki parayı cebine sokmuş, deste deste paralar… Cebine sokmamıştır da, kazanmış yâni. Yalnız bizim bunu anlatan akrabamız demiş ki:

"—Bak, sakın haram yollara yatırma bu parayı, helâle yatır! Haram yola yatırma, helâline yatır, sonra mahvolursun!.." demiş, çok söylemiş.

Onun da girmemiş kulağına, bir kulağından girmiş, öbür kulağından çıkmış herhalde. Sonra ne olmuş, adam harama yatırmış parayı. Şimdi haram yiyormuş, haramla besleniyormuş, haramla oturuyormuş, haramla kalkıyormuş. Yazıklar olsun... Yâni söylüyorsun, nasihati dinlemiyor.

Pekiyi, bu paranın harama yatırılmadan helâlden geliştirilmesi mümkün değil mi?.. Mümkün, onu yapmamış. İşte yanlış hareket ediyor insanlar.

Onun için, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri! Bu hadis-i şerifi herkese söyleyin, siz de anladığınız kadar anlatın! Allah'la aranızı güzelleştirmeye çalışın! Kalbinizi, içinizi nurlandırmaya, güzelleştirmeye çalışın! Ahiretinize çalışın; dünyalığı da Allah nasib eder.

Tabii ahirete çalışmak da, yine Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okursanız göreceksiniz ki, dünyayı ihmal etmek mânâsına değildir. Peygamber Efendimiz, ömrü boyunca ümmeti için çalıştı. Yâni dünya hayatıyla ilgili işler konusunda çalıştı çalıştı çalıştı... Sapasağlam bir nurlu asr-ı saadette, altın insanlardan müteşekkil bir toplum meydana getirdi. Çarşıya gitti, pazara gitti, havraya gitti, kiliseye gitti, papazlarla konuştu, hahamlarla konuştu, İslâm'ı anlattı. Hahamların bir kısmı müslüman oldu, papazların bir kısmı müslüman oldu.

"—Çarşı pazarda tartıyı güzel yapın, ölçüyü doğru yapın, hile yapmayın, malları hileli satmayın." diye söyledi, kanun çıkarttı, Medine Anayasası denilen ahkâmı koydu... Yâni, dünyalıkla da ilgili çalışmalar yaptı.

Kat'iyyen ahireti için çalışmak, dünyayı bir tarafa boş verip, boşlayıp, atıp, harab etmek mânâsına değildir. Dünyadaki bütün çalışmalarında Allah'ın rızasını düşünerek çalışmak demektir.

Yâni bir insan, iyi bir müslüman olarak her meslekte mesleğine devam edebilir ama tabii kurallara uymak şartıyla. Bu çok önemli...

İslâm'ın bu kurallarını da şeriatın ahkâmından öğreneceksiniz. Ayetlerden, hadislerden, fukahânın yazdığı güzel kitaplardan öğreneceksiniz.

Bunları böylece yapmayı nasib etsin Allah... Rızasını kazanmayı nasib etsin... Kalbinizi nurlandırsın... Gönül gözünüzü açsın... Ahiret için en tesirli, en verimli şekilde çalışmanızı nasib etsin... Hem dünyanızı, hem ahiretinizi mes'ud ve bahtiyâr eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

25. 10. 1996 - AKRA

28. ALLAH İÇİN SEVGİ VE KARDEŞLİK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi sevdiği kul eylesin... Hem dünyada, hem ahirette bahtiyâr eylesin... Cennetiyle, cemâliyle taltif eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in, Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan İbn-i Asâkir'in rivâyet ettiği bir hadis-i şerifiyle bu cuma sohbetime, bu sefer İstanbul'dan başlamak istiyorum. Ekseriyetle seyahatte oluyorum ve başka bir ilden veya ilçeden size sesleniyordum. Bu sefer nadir de olsa İstanbul'dan seslenme durumu oldu.

Allah rahmet eylesin cümle ulemâya, geçmişlerimize, fâzıl, kâmil kimselere... Nasreddin Hoca'ya hanımını şikâyet etmişler, demişler ki:

"—Hanımına bir şey söyle, çok geziyor Hocaefendi!" demişler.

"—Yok..." demiş. "Hanımın günahını almayın. O kadar çok gezmiyor. Gezseydi arada bizim eve de uğrardı." demiş.

Ben de, arada İstanbul'da böyle konuşmak nasib oluyor İstanbullu olduğum halde. O duruma benzedi durumum.

a. Samîmî Tevbenin Karşılığı

Evet, bu latîfeden sonra hadis-i şerifi okuyorum. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kàle rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem:*[140]

مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَقِيَ ، غُفِرَ لَهُ مَا مَضٰى ؛ وَمَنْ أَسَأَ فِيمَا بَقِيَ ،

---

[140] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.46, no:6806; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.382, no:664; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.422, no:10357; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXV, s.374; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.564, no:5769; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.244, no:10357; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1360, no:2363; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.385, no:45358.

أَخَذَ بِمَا مَضٰى وَمَا بَقِيَ (كر. عن أبي ذر)

RE. 398/4 (*Men ahsene fîmâ bakıye, gufire lehû mâ madà; ve men esâe fîmâ bakıye, uhize bimâ madà ve mâ bakıye.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri,

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Ve kàle rabbükümü'd'ùnî estecib leküm.*) "Bana dua edin, ben duanızı kabul ederim." (Mü'min, 40/60) buyurmuş, kesin.

Sonra:

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى (طه: ٨٢)

(*Ve innî legaffârun limen tâbe ve âmene ve amile sàlihan sümme'htedâ.*) "Ben, iman edip de gereğince kulluk vazifeleri yapanları çok afv u mağfiret ediciyim, gaffârım." (Tàhâ, 20/82) diye ayet-i kerîme var.

Pek çok ayet-i kerîmeler var. Biliyoruz, ümitliyiz, sevinçliyiz ki Allah-u Teàlâ Hazretleri, günahkâr da olsa kullarını bağışlıyor, tevbe edenleri seviyor.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (البقرة: ٢٢٢)

(*İnna'llàhe yuhibbu't-tevvâbîne ve yuhibbu'l-mütetahhirîn.*) [Hiç şüphe yok ki, Allah tevbe edenleri, hata eylemişse hatasını anlayıp dönenleri, Cenâb-ı Hakk'a istiğfar eyleyenleri ve temizlenenleri, temizlikte titizlik gösterenleri sever.] (Bakara, 2/222) diye tevbe edenleri, tevbekâr kulları sevdiğini bildiriyor.

Şimdi biliyorsunuz, insanın tevbesi aslında bir kesin dönüş demektir. Bunu müteaddit konuşmalarımda daha önceleri duyurmuştum size, söylemiştim. Yâni, insan hayatında bir dönüş yapıp da Cenâb-ı Hakk'ın yoluna girdi mi, bu esaslı bir dönüştür,

hayatında bir devrimdir, bir gelişmedir, bir dönüm noktasıdır. İşte böyle tevbeye *tevbe-i nasuh* derler. Allah eski günahlarını bağışlar.

Müslüman olmayan bir kimse imana gelse;

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) dese; o imanı, geçmiş bütün günahların hepsinin silinmesine sebep oluyor.

Günahkâr bir kul tevbe-i nasuh ile yâni samîmî, içten, candan bir tevbe ile tevbe etse, hayatının akışını değiştirse, hayata bakışını değiştirse, davranışları tamamen Cenâb-ı Hakk'ın rızasına uygun şekilde olmaya başlarsa; böyle bir dönüşü Allah sever ve geçmiş günahlarını siler. Bunu da biliyoruz. Bu hadis-i şerifte, bu konunun devamıyla ilgili bir bilgi kazanmış olacağız.

Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Men ahsene fîmâ bakıye, gufire lehû mâ madà*) "Kim tevbe ettikten sonraki yaşamında, ömründe iyi kulluk yaparsa, iyilik yaparsa, kulluğunu Allah'ın istediği tarzda yaparsa; (*gufire lehû mâ madà*) bu tevbesinden önceki geçmiş günahları, Allah tarafından afv u mağfiret olunur."

Neden?.. Artık dönüşünün samimî olduğunu isbat etti, döndü, dönüşünde de sebat gösterdi, iyi bir kul oldu, iyi bir yolda devamlı gidiyor; tamam. Bunun geçmiş günahlarını Allah-u Teàlâ Hazretleri afv u mağfiret eder.

(*Ve men esâe fîmâ bakıye*) "Ama geriye kalan zamanında kötülük ederse: (*uhize bimâ madà ve mâ bakıye*) hem geçmişte işlediği günahlardan yakasına yapışılır, hem de daha sonraki işlediklerinden yakasına yapışılır, sorgu sual sorulur, hesaba çekilir, cezası verilir."

Demek ki, insan tevbesinde sàdık olmalı, tevbesini bozmamağa çok gayret etmeli; dönüşü erkekçe, mertçe, samimi olmalı, sağlam olmalı, tam olmalı, kesin olmalı! Artık imandan sonra geriye dönmemeye, güzel yola döndükten sonra eski hatalarını tekrar işlememeye çok gayret etmeli!..

Tabii bu hadis-i şerifin şöyle anlaşılması da mümkün, çünkü ibareler ona da müsait: İnsanın ömrü var, bu ömür üçe ayrılıyor: Çocukluk, olgunluk, ihtiyarlık... Çocukluk devresi tabii muaf, yâni kusurları bağışlanıyor çocuk olduğu için... Henüz sorumluluk çağında olmadığı için bağışlanıyor ama, gençlik ve olgunluk devresi artık sorumlu olduğu devre oluyor. Bir de ihtiyarlık devresi var.

Yâni, insanın ömrü devre devre, tabaka tabaka... Ömrünün başında hatalar işlemiş de olsa, çocukluğunda hatalar affediliyor. Ama delikanlılığında insan daha çok hata ediyor, çocukluğundan daha büyük hatalar ediyor. Çünkü adı üstünde o çağ delikanlılık çağı. O delikanlılık çağında hatalar etmiş oluyor filan... Ama sonlarına doğru, böyle hayatını güzelleştirip iyi bir insan olmaya yönelirse, kâmil bir insan olursa, güzel huylu bir kul olursa; bu ömrünün sonuna doğru çizgisi iyiye doğru gittiğinden, geçmiş kusurlarını Allah affeder mânâsına da geliyor. O zaman, daha geniş bir müjde olmuş oluyor. Allah affeder.

Ama ömrünün nihayetinde de, hani "*Kırkından sonra azanı teneşir paklar.*" demiş ecdadımız. E artık yâni insaf! Delikanlılık çağı geçmiş, olgunluk çağı gelmiş, esen rüzgârlar durulmuş, çağlayan sular sakinleşmiş; hâlâ gaflette, günahta, isyanda devam ediyor. O zaman hem eskileri, hem de o devrede, o anda, o zaman yaptıkları, hepsi birden hesaba girer, hepsinden cezalandırılır mânâsına da olabilir.

Yâni, bir tevbesinden öncesi, tevbesinden sonrası diye anlamak mümkün; bir de ömrünün evveli ve ömrünün geriye kalan mütebâki kısmı diye anlaşılır.

İnsanın ömrü ilerledikçe, hâlini güzelleştirmesi lâzım! İslâm o bakımdan bize çok güzel kaideler veriyor, öğretiyor, tavsiye buyuruyor. İki günü dahi müsâvî olmayacak, ikinci günü birinciden daha güzel olacak.

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*)[141] "İki günü birbirine müsâvî olan ziyandadır." buyruluyor.

İkinci günü ömrünün daha sonraki devresi olduğuna göre, daha sonraya, daha sonraya, daha sonraya doğru yaşadıkça, günler geçtikçe, yıllar geçtikçe insanın gittikçe bir şeyler kazanarak, daha güzel ahlâklı, daha sakin, daha tatlı, daha sevimli, daha olgun, daha erdemli, daha bilge, daha faziletli bir kimse haline gelmesi lâzım!.. Yâni, geçen zamanlar ona bir şeyler kazandırmalı, kötülüklerini bırakma ve onlardan kurtulma sonucu vermeli... Taa ilk zamanlardaki kötü alışkanlıkları, ömrünün sonuna kadar devam etmemeli...

Bunun için de tabii, çok fırsatlar var aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim! Allah-u Teàlâ Hazretleri insanoğlunun yapısını biliyor, nefsini biliyor, iç dünyasını biliyor. Ona musallat olan şeytanı biliyor, dünyanın aldatıcı zevklerini biliyor. Onlar imtihan zaten... Onların karşısında tabii, kulun düzelmesini sağlamak için ilaçlar göndermiş, hastalıkları geçsin diye. Ve düzelmesi için fırsatlar ihsân eylemiş.

Bu fırsatlar nelerdir?.. Meselâ, bir gün içinde namaz vakitleridir. İnsan ezanı duyunca camiye giderse, tertemiz oluverir. Abdest alıp camiye gitti mi, bu bir fırsattır. Hafta içinde cuma günleridir. Cuma günü insan gusül abdesti alırsa, tevbe ederse, camiye gidiverirse, bir fırsat... E camide vaizleri dinler, hutbeleri dinler, öteki insanları görür, "Benim halim niye böyle?" der, insafa gelir, kendisini düzeltebilir. Bir fırsat...

Ramazanlar bir fırsat... Üç Aylar, Receb, Şaban, Ramazan fırsat. Biliyorsunuz bugün Receb'den önceki Cumâde'l-âhire ayının on dokuzundayız. Yâni şöyle aşağı yukarı on, on bir gün kaldı mübarek Üç Aylar'ın girmesine... E bunlar bir fırsat. Üç Aylar'da insanın Regàib Kandili'yle beraber, Receb'in biriyle beraber —bunlar mübarek günler ve geceler— şöyle toparlanması lâzım!..

---

[141] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Allah işte bu vesileleri vermiş. Yâni, dinimizin ibadetleri aslında birer ilaç. İnsanın yapısındaki tehlikeleri, hastalıkları karşılayan, önleyen, geçiren, tedavi eden birer ilaç... Onun için, o ibadetlerin hikmetini anlamalı, onları aşk ile şevk ile, severek yapmalı müslümanlar. Öyle yaptığı zaman yavaş yavaş kurtulacak. Yâni, insan işin ne olduğunun farkına varmasa bile, Allah'ın emirlerini tuttu mu; o emirler onu tedavi eder, o emirler onu olgunlaştırır, o emirler onu sonunda çok tatlı bir insan haline getirir.

Evet, o halde ne yapmalıyız?.. Bu hadis-i şerifi duyduktan sonra, yapmamız gereken şey nedir sevgili Akra dinleyicileri?.. Düzelmeğe çalışmalıyız. Tevbe edip tevbemizde sabitkadem olmağa, sebatlı olmağa gayret etmeliyiz. Ömrümüzün daha sonraki yılları, daha önceki yıllarına göre gelişme ve değişme ve güzelleşme göstermeli! Buna çalışmalıyız. Daima, "Daha iyi olacağım, kötülüklerimi atacağım, iyilikleri alacağım!" diye çalışmalıyız.

Bu birinci hadis-i şerif, çok önemli!.. Tabii her zaman hepimize lâzım! Sizlere de lâzım, söyleyene de lâzım, dinleyene de lâzım!.. Hepimiz bu dünyada imtihan olmakta olduğumuza göre, imtihan devam ediyor. Melekler bizim davranışlarımızı yazıyorlar. Yâni hakemler gibi, hakemlerin puanları tesbit ettiği gibi, hayatımızdaki her şey tesbit ediliyor, yazılıyor. Bunların mükâfatı veya cezası da mahkeme-i kübrâdan sonra karşımıza gelecek.

Onun için mutlaka, işte böyle kendimizi daha iyi bir kul etmeye çalışma gayreti içinde olmamız lâzım!.. Bu hadis-i şerifler bize bu şevki vermeli, bu aşkı vermeli... Veyahut mevcut olan şevkimizi, aşkımızı kamçılamalı, irademizi takviye etmeli, niyetimizi kuvvetlendirmeli! "Tamam, ben böyle yapacaktım zaten, niyetim böyleydi, o halde bu cuma yapayım!" diye insan adımını atıvermeli! Hayırlı olan tarafa kararını döndürüvermeli!.. İşte cuma, buyurun gusül abdesti alın, bir güzel tevbe edin; bundan sonraki ömrünüzde güzel kul olmağa çalışın!..

b. Allah İçin Sevmenin Mükâfâtı

İkinci bir hadis-i şerif okumak istiyorum size. Bu da Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Metni kısa... Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[142]

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ ، فَلْيُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ

(ط. هب. عن أبي هريرة)

RE. 397/4 (*Men ehabbe en yecide ta'me'l-imân, felyuhibbü'l-mer'e lâ yuhibbuhû illâ li'llâh.*)

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Sizden herhangi biriniz eğer imanın lezzetine varmak, tadını hissetmek istiyorsa, sizden her kim ki imanın lezzetini duymayı severse, (*felyuhibbü'l-mer'e*) kişiyi sevsin..." *Yuhibbe* olur, *yuhibbu* olur, üç hareke de caizdir. Çünkü emir, emr-i gàib. *Felyuhibbe'l-mer'e, felyuhibbü'l-mer'e, felyuhibbi'l-mer'e* olabilir. "Kişiyi sevsin; (*lâ yuhibbuhû illâ li'llâh*) ancak, onu sadece Allah için sevsin!"

Sevgili kardeşlerim, birbirimizi seveceğiz, bu Allah'ın emri... Sevince de, bu sevgiden dolayı Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi sevdiğinden, içimizde bir değişiklik olacak, bir gelişme olacak, bir başkalaşım olacak. O zaman İslâm'ın ne olduğunu anlayacağız, imanın ne kadar tatlı olduğunu anlayacağız. O mânevî lezzetlerin farkına varacağız. O büyük mü'min insanları, evliyâullahın hayatlarındaki güzelliklerin neden olduğunun sırrını anlayacağız. İmanın ne kadar hoş bir şey olduğunu anlayacağız.

Tabii, işte bunun için bir çare söylüyor Peygamber Efendimiz:

---

[142] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.298, no:7954; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.186, no:7312; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.6, s.482, no:8988; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.294; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.360, no:366; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.257, no:1708; Tayâlisî, *Müsned*, c.IV, s.235, no:2617; Tahàvî, *Müşkilül-Âsâr*, c.VIII, s.293, no:3202; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.270, no:440; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.535, no:5670; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.154; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.5, no:24650; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.268, no:308; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.368, no:45267.

“—Müslümanlar birbirlerini sevecek ama, kişi bir kişiyi sevsin ama, ancak Allah için sevsin!.. Başka bir şey için sevmesin, sadece Allah rızası için sevsin!” diyor.

Tabii, insanlar birbirlerini seviyorlar, dost ediniyorlar, arkadaş oluyorlar, komşu oluyorlar... Muhtelif vesilelerle oluyor bu. Mahalle arkadaşlığı diyoruz, çocukluk arkadaşlığı diyoruz, komşuluk diyoruz, dükkân dostluğu diyoruz, askerlik arkadaşlığı diyoruz. Okullardaki arkadaşlık, okul sıralarındaki mektep arkadaşlığı diyoruz. Ondan sonra, işte kahvedeki arkadaşlık, klüpteki arkadaşlık... Devam ediyor bu böyle. Çeşitli şekillerde insanlar birbirlerini seviyorlar ve kızıyorlar. Sevmek duygusu da var, sevmemek duygusu da negatif bir sevgi... Sevginin olumsuzu, yâni sevmiyor. Sevmemek de negatif bir sevgi diye düşünebiliriz veya onun zıddı diye düşünebiliriz. İnsanlar birbirlerini seviyor, veya sevmiyor.

“—Pekiyi, sevdiğimiz insanların hepsi sevilmeye layık mı? Kimleri sevmeliyiz?..”

Çok kısa söylememiz gerekirse: İnsan kimi seveceğini düşünmeli ve kimi seveceğini seçmeli! Kiminle dostluk yapacağını iyi düşünüp dostunu seçmeli! Herkese sevgi bağıyla bağlanmamalı!..

"—Neden?.."

Bazı sevgiler o sevdiği insana bağlanmayı, o bağlılık da onun yoluna gitmeyi sağlar. Meselâ, bir insan bir kötü insanı severse, onun yanında gezerken, tozarken, sonunda onun yaptığı kötülüklere bulaşır. İçkiye bulaşır meselâ, kumara bulaşır, daha başka kötülüklere bulaşabilir, havaîleşebilir. Ailesinin istemediği, yaka silktiği, ana babasının kızdığı, komşularının ayıpladığı çeşitli bataklıklara saplanabilir.

"—O halde kimi seveceğiz?.."

Kısaca söylemek gerekirse: Allah'ın iyi kullarını sevmek lâzım! Allah'ın sevdiği kulları sevmek lâzım! Dost edinirken birtakım vasıflar aramak lâzım!

"—Bunlar nelerdir?.. Yâni insan kimi seçmeli?.."

Bu hususta İmam Gazâlî'nin *İhyâ-i Ulûm*'unda *Kardeşlik ve Arkadaşlık Kitabı* diye bir bölüm var; onu dikkatle okumalarını ricâ ederim dinleyicilerimden. Mutlaka evinizde *İhyâ-ı Ulûm* vardır, veya onun özeti mahiyetinde *Kimyâ-yı Saadet* evinizde vardır.

Tabii sevilecek insanın, dost edilecek insanın dindar olması, İslâm'ı bilmesi ve İslâm'ı uygulayan bir insan olması lâzım! Yâni namaz kılan, oruç tutan, Kur'an okuyan, haramlardan kaçınan, sevaplı işleri yapmaya çalışan bir insan seçmek lâzım!.. Neden?.. Ötekiler günahları işlediği için, bu da onunla arkadaşlık ederse, o da günahları onunla beraber işler. Sonunda cehenneme düşer, dünyası, ahireti mahvolur diye. Ne yapması lâzım? Dindar insan seçmesi lâzım!..

"—Dindar insanların hangisini öncelikle seçmeli?.."

Dini en iyi bilen, alimleri seçmeli; hem de ilmiyle âmil olan fâzılları seçmeli!..

Yâni, bazı alimler vardır, İslâm'ı bilir, Arapça'sı vardır, Arap ülkelerinde tahsil görmüştür ve İslâm'ı bilir, Kur'an'ı bilir... Böyle tipler var. Hatta bunlardan bazı kimseler tanıdım ben; işte

Osmanlı devresinde okuduğu için Arapça, Farsça okumuş, İslâm'ı küçükken öğrenmiş, amme cüzünü bitirmiş, şu yaşta hatmetmiş, babası müftüymüş, dedesi vaizmiş... Anlatıyor kendisi ama, kendisinin hiç İslâm'la, imanla alâkası yok... Hatta münkir! Açıkça söylüyor, "Ben inanmıyorum!" diyebiliyor. Meselâ, inançsız insanların cemiyetlerine gitmiş, kaydolmuş filan olabiliyor.

Yâni bilgi yetmiyor. Bilgi ne olmalı?.. Uygulanmalı! İnsan ilmiyle àmil olmalı!.. O halde hangi âlimle insan ahbap olmalı?.. İlmiyle âmil olan, ilmini kendi hayatında uygulayan, fazîletleri kazanmış olan bir âlimle arkadaş olmalı. Aksi takdirde ötekisi zaten kendisini kurtaramamış.

Hani yine böyle halkımızın güzel sözlerini ben çok seviyorum:

Kendisi muhtâc-ı himmet bir dede,
Nerde kaldı gayriye himmet ede...

Kendisi muhtaç, kendisini kurtaramamış, başkasını nasıl kurtaracak?.. Öyle değil, ilmiyle âmîl olan fazîletli insanları dost edinmeli insan.

جَالِسُوا الْعُلَمَاءَ

(*Câlisü'l-ulemâ'*)[143] "Alimlerle oturup kalkın, onların meclislerine devam edin!" diye hadis-i şeriflerde tavsiye var.

Şöyle bir umûmi tavsiyesi daha var Peygamber Efendimiz'in:[144]

خَيْرُ الْأَصْحَابِ، صَاحِبٌ إِذَا ذَكَرْتَ اللهَ أَعَانَكَ، وَ إِذَا نَسِيتَ

[143] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.290, no:1032; Ebû Cuhayfe RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s,177, no:25583; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.329, no:1059; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXVIII, s.290, no:41492; RE.271/14.

[144] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kitâbü'l-İhvân*, c.I, s.94, no:42; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.
Câmiü'l-Ehàdîs, c.12, s.340, no:12042.

ذَكَّرَكَ ، خِيَارُهُمُ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا ذُكِرَ اللهُ تَعَالٰى (ابن أبي الدنيا

في كتاب الإِخْوان عن الحسن مرسلاً)

RE.281/2 (*Hayru'l-ashàbi*) "Arkadaşların hayırlısı, (*sàhibün izâ zekerte'llàhe eàneke*) Allah'ı zikrettiğinde sana yardım eden, (*ve izâ nesîte zekkereke*) ve unuttuğunda sana hatırlatan kimsedir. (*Hiyâruhümü'llezîne izâ ruû zükira'llàhu teàlâ*) Onların da en hayırlıları, görüldüklerinde Allah-u Teàlâ'nın hatırlandığı kimselerdir."

Yâni, "Gördüğün zaman, onun görüntüsü sana Allah'ı hatırlatıyorsa, böyle bir kimseyle arkadaşlık et! Konuştuğu zaman onun sohbeti senin dindarlığını, takvânı, ahirete olan şevkini, Allah'a olan kulluk arzularını arttırıyorsa, öyle kimseyle arkadaşlık et!" diye buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Bunlardan çıkan sonuç şudur: İnsanın esas itibariyle Allah'ın rızasını kazanması lâzım! Allah'ın sevdiği, râzı olduğu kullarını soktuğu cenneti kazanmaya sebep olacak bir hayat tarzı sürmesi lâzım! Bunu sağlayacak, buna engel olmayacak kimselerle arkadaşlık etmesi gerekiyor.

E pekiyi, tamam, böyle iyi bir kimsenin yanına yanaşıyor bir insan, onun meclislerine devam ediyor, sözünü dinliyor filan... Ama bunun da bir niyeti olması lâzım! Yâni her işte niyet olduğu gibi; namaza başlarken niyet var, oruca başlarken niyet var, zekâtta niyet var, hacda niyet var... Tabii bu arkadaşlıkta da niyet ne olacak?.. Allah'ın rızasını kazanmak olacak. Allah için arkadaşlık olacak.

Başka sebeplerle arkadaşlıklar olabilir mi?.. Olabilir. Menfaat ilişkisi olabilir. Kendisi oradan bir menfaat umuyordur, onun için bu arkadaşlığı kurmayı düşünür, onun için yanaşır yanına... Dünyevî bir menfaat için, bir şey kazanmak için, bir sonucu elde etmek için yanına yanaşabilir. Tabii,

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât*)[145] "Ameller niyetlere göredir."

Ameller niyetlere göre olduğu için, kötü niyetlerle yanaşan insanların da, sevap filân alması mümkün değil. Yâni, bu gibi insanlara verilecek olan mükâfatları kazanması mümkün değil... İyi insanlara verilecek mükâfatı kazanamaz.

Onun için, Allah için seveceğiz. Sevdiğimizi Allah için seveceğiz. Dünya menfaati için sevmeyeceğiz. Onu sömüreyim, ondan istifade edeyim diye arkadaşlık, ahbaplık etmek doğru olmaz. Onun için, bizim büyüklerimiz Tasavvufu tarif ederken diyorlar ki:

Tasavvuf yâr olup, bâr olmamaktır;
Gül-i gülzâr olup, hâr olmamaktır.

Yâni tasavvuf; arkadaşlarla arkadaş olacak, muhabbet edecek, birilerini sevecek, onlarla kardeş olacak ama, yük olmayacak. Yâni, onları sömürmeyecek, onların maddî imkânlarından faydalanmayı düşünmeyecek. Aksine onlara bir şeyler kazandırmayı, hizmet etmeyi niyet edecek. [Gül bahçesinin gülü olacak, diken olmayacak.]

---

[145] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819

Tasavvuf hizmetten ibarettir. Bir mutasavvıf, bir derviş birisiyle arkadaş olduğu zaman, niçin arkadaş olur?.. "Şuna hizmet edeyim de, sevap kazanayım! Yanına yanaşayım da, ona bir şeyler öğreteyim, yanına yanaşayım da onu doğru yola çekeyim!" filan diye arkadaş olur. Yâni alıcı, sömürücü değil; verici, bahşedici, ihsân edici, ikrâm edici olması lâzım!..

Tasavvufta bu böyle, İslâm'ın kökü böyle, tavsiyeler böyle... Bu hadis-i şerif de onu gösteriyor. İşte yâni bir kimse bir kimseyi sevdi mi, ancak Allah için sevmesi lâzım!..

c. Allah İçin Kardeşlik

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[146]

مَنْ أَحَبَّ أَخًا لِلَّهِ ، فِي اللهِ ، قَالَ : إِنِّي أُحِبُّكَ لِلَّهِ ! فَقَدْ أَحَبَّهُ اللهُ ، فَدَخَلاَ جَمِيعًا الْجَنَّةَ ؛ كَانَ الَّذِي أَحَبَّ فِي اللهِ ، أَرْفَعَ دَرَجَةً لِحُبِّهِ عَلَى الَّذِي أَحَبَّهُ لَهُ (خ. في الأدب ، طب. عن ابن عمرو)

RE. 397/3 (*Men ehabbe ehan li'llâhi fi'llâh, kàle: İnnî uhibbuke li'llâh! Fekad ehabbehu'llàh, fedehalâ cemîani'l-cenneh; kâne'llezî ehabbe fi'llâhi erfaa dereceten li-hubbihî ale'llezî ehabbehû lehû.*)

Bu da Buhârî'nin *el-Edebü'l-Müfred* kitabında kaydettiği bir hadis-i şerif, konu aynı olduğu için onu da okuyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men ehabbe ehan li'llâhi fi'llâh*) "Kim Allah yolunda, Allah rızası için bir müslümanı kardeş edinir de severse; bir insan bir müslüman kardeşini, Allah rızası için, Allah yolunda severse; (*kàle innî uhibbuke li'llâh*) 'Ben seni başka bir maksad için değil,

---

[146] Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.192, no:546; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.377, no:2439; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.134, no:332; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.18, no:24716; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.496, no:18015; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.367, no:45260.

mevkiin, makamın, paran pulun için değil, Allah için seviyorum!' derse; (*fekad ehabbehu'llàh*) Allah o niyetle onu seven kimseyi sever." Yâni muhabbetten Allah'ın rızası kazanılıyor, Allah'ın sevgisi kazanılıyor.

(*Fedehalâ cemîani'l-cenneh*) "Her ikisi de cennete girer." Yâni, Allah için seven kişi de cennete girer; Allah için sevdiği öteki kişi de, sevilen kişi de cennete girer. İkisi de cennete girer. Yâni bir müslüman bir müslümanı Allah yolunda, Allah için arkadaş edinir, kardeş edinir, ahiret kardeşi edinir, din kardeşi edinir, tasavvuf kardeşi edinirse; Allah seviyor, ikisini de cennete sokuyor.

Hangisinin derecesi daha yüksek?.. (*Kâne'llezî ehabbe fi'llâhi*) "Allah yolunda o sevgiyi, o arkadaşlığı kuran, o niyetle başlatan kimse, (*erfaa dereceten*) derece itibariyle cennette daha yüksek olur." Çünkü o başlattı. Ötekisi, kendisine gelenin müracaatını hoş karşıladı, kendisine gelene kucak açtı. Ama ilk başlatan, Allah için başlatan o, onun derecesi daha yüksek olur. Çünkü, Allah için sevmişti onu; ondan dolayı derecesi daha yüksek oluyor.

Demek ki, sevgi arttıkça cennette derece artıyor. Ne kadar güzel İslâm dini!.. Sevenleri cennete sokuyor, ahiret kardeşi olanları, dindeki samimî kardeşliği, dostlukları cennetle mükâfatlandırıyor... Sevgisi daha çok olan, kardeşliği daha candan yapanın derecesi, cennette daha yüksek oluyor. Birisi biraz kenarda duruyor, sakin duruyor, pasif duruyor... Pasif değil edilgen diyelim, çekingen diyelim, çekingen duruyor; onun derecesi daha aşağıda. Böyle hareketli, hızlı, cevvâl, hizmet ehli, gayretli olan, himmetli olan, daha yüksek dereceye çıkıyor.

Böylece bugünkü sohbetimde size ne anlatmış oldum sevgili kardeşlerim, özetleyelim: Tevbe etmemiz lâzım! Tevbeden sonra, tevbemize devam etmemiz lâzım! İyi devam edersek, tevbeden sonra Allah geçmiş günahları siler ve ondan sonraki iyilikleri mükâfatlandırır, sonuç iyi olur. Ama tevbeden sonra tevbeyi bozarsa bir insan, hem tövbeden evvelki günahları hesaba sokar, hem de ondan sonrakileri mânâsına... Bir de, "İnsanın ömrü ilerledikçe, gittikçe iyiliğe doğru gayret etmesi lâzım!" mânâsı da

çıkıyor demiştim. "O halde günden güne daha iyi bir insan olmaya çalışalım!" demiştik, bu konuşmamdan çıkan bir ders buydu.

İkincisi: Birbirlerimizi seveceğiz sevgili kardeşlerim. Çok muhtacız. Bu devirde çok muhtacız. Gazetelerde görüyorsunuz: İki arkadaş, arkadaş olmuşlar, beraber içmişler. Beraber içtikten sonra sarhoş olmuşlar, birbirlerine kötü söz söylemişler, küfretmişler, küfredince ötekisi kızmış, bıçağını çekmiş, dışarı sürüklemiş. O dışarıda gene küfredince, ötekisi de onun kesmiş başını, karakola getirmiş... Gazetelerde ne korkunç şeyler duyuyoruz. Bunlar neden?.. İşte İslâm olmadığından... İslâm'dan uzaklaşıldığı için. Çok ihtiyacımız var sevgiye. Sevginin ne kadar mühim olduğunu gösteren bu hadis-i şerifi hiç unutmayalım!..

Seveceğiz. Kimi seveceğiz?.. Dindar, âlim, fâzıl, ahlâklı, edebli, ibadetini uygulayan, bilgili, bilgisini de uygulayan kimseleri seveceğiz. İyi insanların etrafında toplanacağız. Kendi arkadaşlarımızı seçerken dikkatli seçeceğiz, bu cins kimseleri seçeceğiz. Sevdiğimiz kimseleri de, Allah için seveceğiz.

Çünkü Allah için, Allah yolunda bir insan bir kimseyi severse ve "Seni ben sırf Allah rızası için seviyorum, paran pulun için değil, mevkiin makamın için değil." derse; Allah ikisini de cennete sokacak. Ne kadar güzel!.. Bu işi başlatan, daha atak olan, daha önde bu işin oluşmasına sebep olan kimsenin de, cennette derecesi daha yüksek olacak.

Yunus Emre'nin sözü var, "Sevelim, sevilelim!" diye. Tabii o bu hadis-i şerifleri bizden önce okumuş, mübarek. Bir de güzelce tertemiz, arı ve duru bir Türkçe ile, çok sade cümlelerle, çok derin mânâları, böyle hadis-i şeriflerin tercümelerini, ayet-i kerimelerin tercümelerini, ne kadar güzel şiirlerine aksettirmiş!.. Şiirlerinin her birisi, her mısrası cevher gibi... "Sevelim, sevilelim!" diyor. Bunu tabii herkes başka türlü anlar. Ama böyle hadislerden alındığı için, işin kökünü biz daha iyi anlıyoruz. Demek istiyor ki: "Ben onu seviyorum, o da beni sevsin ama; seversek Allah bizi sever. Sevelim ki, sevilelim!" demek istiyor belki.

Sevginin çok önemli olması dolayısıyla, Allah cennette buluştursun, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz KS'in bütün şiirleri aşkla ilgili... Yunus Emre'nin divânının büyük bir kısmı aşkla ilgili... Bütün mutasavvıfların divanları, hayatları, sözleri sevgi, muhabbet, aşkla ilgili... Aşık Paşalar, vs.ler... Türk edebiyatını okursanız, hatta divân şairi sandığımız bazı şairlerin böyle şaraptan, meyhaneden, sâkîden bahseden şiirleri bile, aslında birer remîzdir. O sevgi, bizim ayyaşların, sarhoşların anladığı sevgi değildir de, ilâhî sevgiyi kasdetmektedir yâni.

Bizim büyüklerimiz sevgiye çok önem vermişler. Belki Osmanlı'nın başarısının temelinde bu sevgi var. Yâni, sevgiye önem vermek ve sevgiyi topluma yerleştirmek, toplumda yaşanılan bir ahlâk haline getirmek; sevmeyi, seven kişiler olmayı, sevebilen kişiler olmayı başarmak çok önemli...

İnsanlar bugün sevemiyor, işte görüyorsunuz bombaya sarılıyor, bombayı karnına bağlıyor, kendisi de ölüyor, birkaç kişiyi de öldürüyor. Yâni kin var, sevgi yok. Yâni insanların sevgi eğitimi azalmış. Bu neden olmuş? İslâm'ın eğitimi azaldığı için olmuş. O halde biz bu ecdadımızın yolunu ihyâ etmeliyiz!.. Ecdadımız bizden çok daha iyi müslümandı. Mevlânâların, Yunusların, o evliyâullahın yolunda gitmeliyiz, bu sevgiyi tekrar

aramızda canlandırmalıyız! Kaybettiğimiz sevgileri, muhabbetleri, güzel ahlâkı, âdâbı, erkânı, yâni yaratılanı yaratandan ötürü hoş görmeyi, tekrar toplumumuzda uygulanan, uygulanmakta olan, severek uygulanan davranış şekilleri haline getirmeliyiz!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizin gözümüzdeki perdeleri kaldırsın... Şimdi biz İslâm'ın güzelliğini görüyoruz; çünkü Kur'an okuyoruz, hadis okuyoruz... Toplumumuzda bazı kimseler var, aydın sanıyor kendisini. Amerika'da okumuş, İngiltere'de okumuş, Fransa'da okumuş, Almanya'da okumuş, batı adetlerine göre yetişmiş, İslâm'ı bilmediği için İslâm'ı anlamıyor. Yâni güzelliklerinin farkında değil... Perdenin arkasında, dağın ötesinde İslâm diye bir şey var. Ona göre İslâm, eski çağların çağdışı bir yaşam tarzı...

Hayır, değil. Bu devirde en çok muhtaç olduğumuz, bütün inançların bulunduğu çok güzel bir ayrı âlem İslâm, ayrı bir iklim. Dağın öbür tarafına bir aşsak, o bayırları çıkıp dağın öbür tarafını bir görsek, şâhâne manzara, çok böyle özlemini duyduğumuz her çeşit mânevî güzellikleri göreceğiz.

Ben hatırlıyorum, rahmetli Hocamız'la hacca gidiyorduk. Çok şiddetli bir kış… Yâni otuz küsür sene önce, çok şiddetli bir kış. Adana yolu Pozantı'da kapandı buz tuttuğu için, tırlar kaydığı için yol kapandı. Biz döndük Karaman tarafına, Ereğli'de geceledik. Karaman üzerinde kar, kış, kıyâmet, sis... Göz gözü görmüyor, bacalardan çıkan dumanlar da havayı kirletmiş. Kirli hava da şehrin üstüne yorgan gibi çökmüş. Çok böyle ezâlı, cefâlı, buzlar üstünde kayarak karayolundan hacca gidiyoruz.

Biz böyle kaya kaya, arabayla, Mut yolu üzerinde Sertavul geçidine geldik, arka tarafımız kış. Geçidi şöyle bir aşıverdik; Akdeniz günlük güneşlik, pırıl pırıl, yemyeşil, sıcacık... Yâni İç Anadolu'nun o kışı, kara kışı, böyle damlardan kol gibi, bacak gibi sarkan buzlar yok... Her taraf pırıl pırıl!.. Ne kadar hoşumuza gitti. Silifke'ye indik Göksu vâdisinden, bayıldık. Bu benim hayatımda çok canlı bir hatıradır. İşte İslâm böyle...

Ey İslâm'ı tanımayan ve bilmeyen kardeşler, ey radyoyu tesadüfen açıp da Akra'daki bu konuşmayı dinleyen aziz

dinleyiciler! Bakın şimdi siz karakışta gibisiniz. Gelin önünüzdeki bu dumanlı dağları, bu isli, paslı yollardan geçerek bir aşın; bakın, İslâm'ın olduğu dağın öbür tarafı ne kadar günlük güneşlik, bahar, çiçeklik, meyvalı, tatlı ve güzel... Ne kadar tertemiz havalı, onu göreceksiniz.

İşte biz bunu anlatmaya çalışıyoruz. İslâm'ın güzelliklerini bilmeyenlere, dağın bedeninde, eşiğinde, öbür tarafı gören kimseler olarak sesleniyoruz: Gelin o karda kışta üşümeyin, bu taraf çok güzel!.. Oralarda su bulamıyorsunuz, yiyecek içecek bulamıyorsunuz; burada her şey ne kadar bol, ne kadar tatlı!" diye anlatmaya çalışıyoruz.

Allah gözümüzden, bilmeyenlerin gözünden, anlamayanların gözünden, gönlünden, kalbinden perdeleri kaldırsın... Hakkı hak olarak görmeyi nasib etsin, ona uymayı ihsân eylesin... Bâtılı bâtıl olarak görüp de oradan uzaklaşmayı, ondan kurtulmayı nasib eylesin... Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Hepinize dünya ve ahiretin hayırlarını Rabbim bol bol ihsân etsin... İki cihanda cümlenizi sevdiklerinizle aziz ve bahtiyâr eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

01. 11. 1996 - İstanbul

29. KÂBE'NİN TAMİRİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Size bugün, bu cuma günü Mekke-i Mükerreme'den hitab etmekle çok mutluyum, bahtiyarım. El-hamdü lillâh, umre için arkadaşlarla bir grup halinde buraya gelinmiş bulunuyor. Şimdi buradayız. Onun için biraz Mekke-i Mükerreme'yle ilgili, Mescid-i Haram'la ilgili bilgiler sunmak istiyorum sevgili dinleyicilerime...

Tabii Türkiye'de artık kasım ayının ortaları. Şarkı ile garbı arasında, kuzeyi ile güneyi arasında farklar var ama, kışın içinde... Fakat burada öyle değil, burada güneşlik. Hatta kurak bir mevsim, yâni yağış da yok. İki gün önce sabah namazından sonra *salât-ı istiskà*, yâni yağmur dileme duası yapıldı. İmam Efendi hutbe okudu:

"—İşte bu yağmurların kesilmesi, zekâtın verilmemesindendir, insanların günaha dalmasındandır. Bakın büyük bir kuraklık var, tevbe edelim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yoluna dönelim! Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle yolunda yürüyen kullara semâdan bardaktan boşanırcasına bereket, yağmur indirir." diye böyle hutbe îrad eyledi.

Böylece Kâbe-i Müşerrefe'nin karşısında, Mescid-i Haram'da, arkadaşlarımıza, umre yapan kardeşlerimize, bu sırada burada bulunan kardeşlerimize, bir yağmur için cemaatle namaz kılma nasib oldu. Sabah namazından sonra işrak vaktinde böyle bir namaz kıldık. Onu bir bilgi olarak sunuyorum. Yâni buralarda hava biraz güneşli ve yağışsız ve suya ihtiyaç fazla durumda imiş. Hava durumu böyle...

Mescid-i Haram'a gelince, Mescid-i Haram'da çok görülmemiş bir durumla karşı karşıyayız. Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafı bembeyaz paravana ile, yâni tahtalarla —artık tahta mıdır malzemesi bilmiyorum, maden midir— şöyle çepeçevre etrafı kapanmış, Kâbe görünmüyor. Bazen Hacer-i Esved'in olduğu kısım şöyle iki metre yükseklik, üç metre genişlik. Oradan Kâbe-i Müşerrefe'nin o mâlûm duvarlarını görüyoruz. Esmer taşlarını,

siyah renkli taşlarını, aralarındaki beyaz kireçten sıvayı görüyoruz. Başka yeri görünmüyor. Çünkü Kâbe-i Müşerrefe tâmir görüyor.

Belki Türkiye'deki kardeşlerimizin bilgisi yoktur; hacdan kısa bir zaman sonra, Kâbe-i Müşerrefe'yi tâmire almışlar. Çünkü çatısı akıyormuş, belki çatısını tutan asıl malzemesi ahşap idi. Onlar asırlar boyunca öyle durduğu için, çürümüş olsa gerek; tamir ihtiyacı hâsıl olmuş. Kâbe tamirde şu sıralarda...

a. Kâbe'nin İçi

Biz bunu İstanbul'dayken duymuştuk ve temenni ediyorduk ki:

"—İnşâallah biz gidinceye kadar tamir bitmiş olur da, biz de Kâbe-i Müşerrefe'mizi o mübarek görünüşüyle, duvarlarıyla, altın kapısıyla, siyah örtüsüyle, siyah örtüsünün üstüne altın işlemeli ayetleriyle doya doya, gözyaşları içinde seyrederiz." diye düşünüyorduk.

Şimdi bembeyaz. Böyle kendi asıl boyundan da daha yüksek bir şekilde etrafı çevrilmiş durumda. Etrafına artık iskele de kurulmuş durumda herhalde... Onun için, Kâbe-i Müşerrefe'nin sadece Hacer-i Esved tarafı bazen görünüyor, başka yerleri görünmüyor. Tavaf daha geniş bir daire halinde yapılıyor. Bu değişik bir görünüm.

Biz, "Keşke bu tamirat bitmiş olsaydı..." filân derken sevgili dinleyiciler, burada çok güzel bir durumla, lütufla karşılaştık: Bazı dostlarımız, kardeşlerimiz burada tanıdıkları olan kimseler aracı oldular, dediler ki:

"—Hocam, Kâbe-i Müşerrefe'nin içine girmek ister misiniz?.."

Tabii canımıza minnet, can fedâ... Hatta Kâbe-i Müşerrefe'nin içine girmek çok büyük bir lütuf.

"—Hay hay!" dedik.

Bekledik ve nasib oldu, bizi aldılar içeriye... Kapılar var, ilk önce askerler duruyor. Tavaf edilen yerin Kâbe tarafında parmaklıklar var. O parmaklıklardan daha içeriye kimseyi sokmuyorlar. Oradan içeriye giriyorsunuz.

Ayrıca şöyle bir kapı var. İçerisi hiç görünmüyor. O kapının küçük bir gözleme penceresi var, oradan kim geldi diye bakıyorlar; kapıyı ona göre açıyorlar. Biz oraya girdik. Kâbe-i Müşerrefe'nin o

Hatîm, Hicr-i İsmâil kısmından ileriye doğru yürüdük, Rükn-ü Şâmî'den, Rükn-ü Irâkî'ye doğru Hatîm'in içinden yürüdük. Rükn-ü Irâkî'den Rükn-ü Hacer-i Esved'e doğru, yâni kuzeyden güneye doğru diyelim, bir rampa, çıkış yapmışlar. Kâbe-i Müşerrefe'nin kapısına oradan yavaş yavaş çıkılıyor. Her taraf iskele... Yukarıya çıktık. Kâbe-i Müşerrefe'nin kapısı açık. El-hamdü lillâh içeriye girdik.

Kâbe-i Müşerrefe'nin ölçülerini, şimdiki ölçülerle şu anda, işte 11-12 metre civarında olduğunu tahmin ediyorum. Ama eski ölçülerle, Hacer-i Esved'den Rükn-ü Irâkî'ye kadar doğu cephesi olan, kapı olan kısım 33 zira [12 m]. Öbür tarafı da, yâni Rükn-ü

Irâkî'den Rükn-ü Şâmî'ye kadar, o yarım daire şeklindeki kısmın ölçüsü de 20 küsür zira [10.7 m]. Yâni, bir tarafı daha uzun Kâbe-i Müşerrefe'nin. Kapıdan girdiğiniz zaman, o kapının olduğu cephe, öteki cepheye göre daha uzunca. Yâni, Kâbe tam dört köşe değil, küb şeklinde değil. Biraz uzun, tabanı dikdörtgen şeklinde...

Kapıdan içeri girdiğiniz zaman —ben tabii heyecan içinde, gözyaşları içinde içeri girdiğim zaman— görünen durum, her tarafa naylonlar serilmiş. İnşaat var çünkü, her taraf tozlu... Tavanı değiştirmişler. Çünkü tavan akıyormuş, belki de çökme ihtimali varmış; mühendis kardeşlerimizin beyan ettiğine göre...

İçeri giriyorsunuz. İçeri girdikten sonra, kapıya göre karşı tarafa baktığınız zaman, ortada üç tane direk var. Üç tane direk, yâni uzunlamasına olan kısımda, kapı olan cepheye paralel olarak ortada üç tane direk var, yukarıya kadar çıkıyor. Başınızı yukarı kaldırdığınız zaman, yukarıda benim gördüğüm ahşap bir tavan var. Demek ki, ilk önce beton döktüler, sağlamlaştırdılar. Altını herhalde ahşap kapladılar. Direkleri de Hindistan'dan, çok kıymetli ağaçlardan yapılmış, getirilmiş diyorlar. Direklerin oturduğu kısım, madenî bir tabla üstüne oturmuş, böyle çok sağlam vidalarla tesbit etmişler. Yâni, direk doğrudan doğruya yere oturmasın, çürümesin diye gâliba, altına madenî bir kàide yapmışlar.

Ben böyle biraz sizlere anlatırım, hafızamda kalsın diye, etrafa o gözle de biraz, haber vermek için de kardeşlerime, o gözle baktım. Üç tane direk var Kâbe'nin mekânının içinde. Eskiden tavanı tutuyormuş. Belki şu anda tavanı tutmaya lüzum kalmadan tavan yapılabilirdi ama, aynen o direkler muhafaza edilmiş.

Etraf duvarları mermer. Benim eski kitaplarda okuduğuma göre, eskiden mermermiş; şu anda da mermer. Ama gàliba şimdi mermerlerini değiştiriyorlar. Çünkü zeminde de mermerlerin bazı boşluk yerleri var. Anlaşılıyor ki mermerlerde bir değişme var. Okuduğum kitaplarda, duvarların tamamen mermer olduğunu, mermerlerin önüne de Kâbe'nin içinin örtüsünün olduğunu, perdelerle duvarların örtüldüğünü kitaplarda okumuştum. Daha önce girmiş olan arkadaşlarım da, aynı şeyi söylüyorlar. Şimdi

tabii, o perdeler kaldırılmış tozlanmasın diye, biz mermer duvarları gördük.

Köşeye rastlayan kısımlar, yâni duvar ile taban arasındaki kısımlar; duvar kısmı 30-35 cm, taban kısmı 70-80 cm, çok güzel koyu renkli, ceviz renkli, az damarlı bir güzel mermer taşla kaplanmış. Yekpâre gibi anlaşılıyor yâni, güzel bir taşla çepeçevre çevrilmiş. Hani başka evlerde süpürgelik dediğimiz kısım, böyle yeşil bir mermerle çevrilmiş.

Onun üstü, pembemsi sarı bir mermerle, üç metre kadar yukarıya çıkıyor, belki dört metre... Benim tahminî ölçülerim bunlar. Yukarda yine o yeşil mermerlerden bir kuşak, 25 cm kadar, çepeçevre bir dönmüş Kâbe'nin dört duvarını... Arasında bir metre kadar o açık sarı, pembemsi sarı damarlı mermer var. Üstüne bir kere daha, yine 25-30 santimlik o yeşil mermerle dönmüş. Yâni şöyle bir yukarda, iki tane otuz santimlik kuşak var, aralarında 70-80 santim mesafe bulunan. Bu yeşil mermer kuşaklar, aşağıdaki süpürgelik kısmındaki mermerlerle aynı...

Kâbe-i Müşerrefe'nin kapısından girdiğimiz zaman, —içini anlatıyorum şimdi size... Hep dışını gördüğünüz Kâbe'nin, yeni dinlemeye başlayanlar da bilsinler, Kâbe-i Müşerrefe'nin kapısından içerisini, iç manzarasını anlatıyorum— kapıdan içeriye girdiğiniz zaman, altın kapıdan, yâni insanların boyundan yüksek olan o yüksek kapı. Bizim sadece Kâbe'nin örtüsünü gördüğümüz, altın kapısını gördüğümüz, resimlerde dış tarafı. Bu kapıdan içeri girdiğimiz zaman, içerde önünüze sıralanmış, sağa doğru üç tane direk var. Etraf pembemsi bir sarı mermerle kaplı... Ama aşağıda ve yukarıda süpürgelik kısmı ve yukarıları yemyeşil, herhalde çok kıymetli bir mermerle örtülmüş.

Tam karşıda, kapının karşısında yuvarlak bir dairevî, şöyle bir metre çapında bir daire içinde, bir kitâbe var. Nesih yazıyla orada bilgiler verilmiş ama, benim artık orada o yazıyı okuma imkânım olmadı. Zâten biraz gölge durumları vardı, yâni yazıyı pek okuyamadım. Herhalde Kâbe'yi tamir ettirmiş olan eskilerin kitâbesi olmalı.

Sol tarafında bir murabbâ var, bir levha, Peygamber Efendimiz'in ismi filân yazılı, kûfî yazılı. Sağında tekrar bir yazı var. Kapının olduğu duvarda da bir kitâbe gördüm. Bir de

ortadaki direğe bir şey yapılmış. Herhalde bu en yeni tamirin, kim tarafından yapıldığını anlatmak için.

Kapıdan girdiğimize göre, sağ köşede, yâni Rükn-ü Irâkî'de, yukarıya doğru bir döner merdiven var, paslanmaz çelik gibi pırıl pırıl bir şeyle kaplı. Duvarı da var. Kapısından görünen bu... Arkadaşlar, benden sonra giren arkadaşlardan birisi dedi ki:

"—Onun yanına şimdi bir de asansör yapılıyor." dedi.

Yâni merdivenle değil de, asansörle çıkılacak gibi Kâbe'nin çatısına, bir tertibat da yapılıyor diye söylediler. Şimdi, Kâbe-i Müşerrefe'nin içi böyle.

Tabii Kâbe'nin içine girmek çok büyük bir iş... Yâni, herkese nasib olmayan çok büyük bir nimet. El-hamdü lillâh, kardeşlerimizden de girenler oldu. Yâni Kâbe tamir ediliyorken, bir taraftan işçiler çalışıyorken, bir taraftan da Allah'ın nasib ettiği bazı kullar, içeri girip, Kâbe'nin içinde namaz kılma şerefine eriyorlar.

Normal mescidin seviyesinden iki metre kadar yüksek oranın alt tarafı... O yüksek kısım herhalde Kâbe'nin eski malzemesi oraya konulmuş, kıymetli, mübarek malzeme. O dolgu yâni. Bizim Türkiye'deki inşaatlarda su basmanı dediğimiz şekilde orası dolu. Yâni altı boş bodrum değil.

b. IV. Murad Zamanındaki Tamir

Okuduğum kitaplara göre, Kâbe-i Müşerrefe'nin bu büyük bir tamiri, önemli bir tamir bu... Bu tamirden önce en büyük tamiri IV. Murad yapmış. IV. Murad zamanında çok büyük bir sel gelmiş. Kâbe'nin etrafındaki dağlara o kadar çok yağmur yağmış ki, bardaktan boşanırcasına yağmur yağmış ve seller Harem-i Şerif'i basmış; kum ve moloz getirmiş, Kâbe'nin duvarları çatlamış. Çok büyük bir âfet olmuş. Kâbe'nin, bu Mescid-i Haram'ın içi, Kâbe'nin etrafı, tavaf edilen yerler, tavaf edilemeyecek kadar taşlarla, kütüklerle, kumlarla dolmuş. Bu hicrî 1026, hatırımda yanlış kalmadıysa, milâdî 1636 gibi bir tarihte oluyor.

IV. Murad'ın zamanında, 1026 hicrî tarihte bu afet olmuş. Ahâli derhal padişaha haber göndermişler ki, mukaddes mâbedde,

Kâbe-i Müşerrefe'de hasar meydana gelecek kadar büyük yağışlar oldu diye. Çatlamış duvarları, yıkılma tehlikesi göstermiş.

Onun üzerine, Mısır'dan Rıdvan Ağa isminde bir vazifeli gelmiş. İlk iş olarak, padişahtan haber gelinceye kadar, içeriden bu molozları çekmişler. İki-üç ay içerdeki çöpleri, kumları, taşları, birikmiş olan şeyleri çekmişler. Demek ki, ne kadar dolmuş orası o sellerden... Tertemiz hâle getirmişler. Padişahtan haber bekliyorlar, tamiri yapılsın diye. Çünkü çok mühim bir şey... Kimse bir yerine dokunamıyor Mübarek Kâbe-i Müşerrefe'mizin. Nihayet padişahtan haber gelmiş Mekke şerifine, Peygamber Efendimiz'in sülâlesinden olan idarecisine haber gelmiş, yapılsın diye tahsisat gelmiş ve kim yapsın derken; o ana kadar oradaki hizmetleri çok güzel yaptığı için, demişler ki:

"—Rıdvan Ağa bu işi yapsın!"

Rıdvan Ağa hakikaten devam etmiş, Kâbe'nin tamiri işine... Daima oradaki alimlere soruyormuş. Dört mezhebin temsilcisi olan Harem imamlarına meseleyi soruyormuş: "Nasıl yapalım?.. Tahta perde yapmak caiz midir? Çalışma ne usülle olmalı?" diye, daima böyle fetva alarak, danışarak, istişâre yaparak o tamiri yapmağa başlamışlar.

Bir şair Bâkî var biliyorsunuz. Osmanlıların en büyük şairlerinden birisi, şair Bâkî. Kânûnî devrinde yaşamış ve bu Harem-i Şerif'te filân da vazife görmüş. Yâni, oraları görmüş bir şair o. Şair Bâkî, aynı zamanda kadı. O şair Bâkî'nin bir temennisi var...

Bu Kâbe-i Müşerrefe'nin doğu duvarı böyle sellerden zarar gördüğü zaman, Haccac tarafından tamir edilmiş. Yâni sahabe-i kiramın devrinde, Peygamber Efendimiz'den sonra Abdullah ibn-i Zübeyr ibn-i Avvâm'ın Mekke emirliği sırasında, Mekke emirini savaşarak şehid etti Haccac. Hazret-i Aişe Validemiz'in de yeğeni oluyor Abdullah ibn-i Zübeyr ibn-i Avvam. Hatta şehri muhasara etti. Mancınıklarla taş ve yanıcı maddeler attılar. Şehrin içinde yangınlar çıktı. Kâbe'nin örtüsü tutuştu, bir yerleri yandı filân. Tabii tamire ihtiyaç var. Haccac o yanan, kendi yaktığı yerleri tamir ettirmiş.

Bizim Osmanlı şairi de asırlar sonra oralara gittiği zaman, oralarda kadılık vs. vazifesi yaptığı zaman demiş ki:

“—Haccac gibi zalim bir insanın, böyle Abdullah ibn-i Zübeyr gibi cennetlik bir sahabenin çocuğunu böyle şehid eden, Emevîlere hizmet eden bir kimsenin, Kâbe’nin böyle duvarını yapmış olması bana girân geliyor, ağır geliyor” demiş. “Yâni inşâallah, temenni ederiz ki, onun yaptığı şeyleri tekrar yeniden sàlih insanlar yapsın!” diye temenni etmiş. Tabii vefat etmiş gitmiş.

Sonra IV. Murad zamanında bu sel olunca, Kâbe-i Müşerrefe’nin temellerine kadar inilmiş; duvarlarına kadar, şimdi bizim gördüğümüz yapısıyla, taşları zâyi edilmeden, mevcut taşlar kullanılarak yeniden yapılmış. Bir de sellerden telef olmuş, kullanılamaz hâle gelmiş taşların yerine, yeni taşlar da getirtmişler, tabii fetva alarak.

Ama Kâbe’nin içindeki taşların her birinin kıymeti var. Hazret-i İbrahim AS’ın yaptığı zamandaki taşlardan hiç birisi, selde çok büyük afetlerde sürüklenip gitmişse, gitmiştir ama, tamirlerde hiç ziyan edilmemiş. Kullanılan kullanılmış, kullanılmayan da dolgu olarak o su basmanı dediğimiz kısma konulmuş. Yâni taşlarının her birisinin tarihî değeri var. Dili olsa da söylese, “Hazret-i İbrahim AS beni nereden getirtti, duvarın neresine koydu...” diye. Kim bilir her taşın ne kadar macerası var.

Temeline kadar yıkılmış. Benim okuduğum *Mir’âtü'l-Harameyn* sahibi Eyyüb Sabri Paşa diyor ki: “Şair Bâkî’nin dediği, temenni ettiği, dua ettiği husus fazlasıyla tahakkuk etti.” Yâni Haccac’ın duvarı değil, bütün öbür duvarlar da temeline kadar çatladığı için... Sel Rükn-ü Irâkî’den taşları almış götürmüş. Yâni, çok muazzam afet olmuş. O zaman her tarafı köküne kadar indirilmiş ve bugünkü bina IV. Murad zamanında, 1636’larda yapılmış. Artık kesin tarihleri yanımda yok. Asıl malzemeler, tarih kitapları yok burada... Nihayet ben de bir umre yapan kimseyim. Böyle elimi kolumu sallayarak, kitaplar olmadan geldiğim için, bu kadar söyleyebiliyorum.

1600 küsür tarihlerinde. IV. Murad, Bağdat’ı fetheden, yâni komşu devletlerin eline geçmişken tekrar Osmanlı’ya katan IV. Murad’ın, içkiyi yasaklayan, sert tedbirler koyan IV. Murad’ın eseri. Yâni en son önemli tamir, bugünkü hâline göre tâmir bu... Ondan sonra ufak tefek, hani sel gelmiş, buraya biraz hasar

vermiş; küçük tamirler yapılmış. Ama yıkılıp da duvarlarının tamamen yapılması IV. Murad'ın zamanında ve bizim gördüğümüz duvarlar bu şekliyle, bu taşlar IV. Murad zamanın eseri.

Sanıyorum imamın namaz kıldığı yerde böyle meyilli, Kâbe'nin şadırvanı deniyor. Yâni şadırvan deyince, biz böyle ayrı bir yerde abdest alma yeri diye düşünürüz. Kâbe'nin şadırvanı demek, temele yakın yerde biraz böyle meyilli bir kısmı var Kâbe'den dışa doğru daha çıkık. Orada halkalar var. Kâbe'nin örtüsü iplerle o halkalara bağlanıyor. Kâbe'nin şadırvanı denen kısım orası. İmam da Makàm-ı İbrahim'in önünde Kâbe'ye doğru namaza durup, "*Allàhu ekber*!" diyor, akşamla yatsı namazlarında, sabah namazlarında... Yalnız öğleyin, güneş dolayısıyla, müezzin mahfelinin altında namaz kılar imamlar. İşte o imamların namaz kıldığı yerin hemen solunda bir kitâbe var. Eller böyle çok süründüğü için yazıları biraz aşınmış. Sanıyorum o IV. Murad zamanının tamir kitabesidir. Yâni taşlar, o inşaat IV. Murad zamanından.

Şimdi tabii bir şeyi daha söylemek istiyorum, Hocamız'ın adı geçsin diye konuşmamda: Kâbe-i Müşerrefe tam böyle çukurda... Cebel-i Ebû Kubeys, yâni Safa'nın arkasındaki dağ... Merve'nin arkasındaki Şâmiye mahallesi, orası da yüksek... Arka tarafında Peygamber Efendimiz'in doğduğu ev tarafı da daha yüksek... Oralara yağmur yağdığı zaman, seller doğrudan doğruya Harem-i Şerif'e geliyor. Yâni, en çukur kısım orası... Oradan Kâbe'ye hasar vermiş daima, eskiden beri.

Gelen sular fazla olduğu zaman, gitme az olduğu zaman, Kâbe'nin etrafı böyle su birikmiş. Şimdi benim yanımda, benim konuşmamı dinleyen kardeşlerden; "Böyle Altınoluğun altında sırıl sıklam, yağmur sularından ıslanıp duş yaptığım ve bileklerime kadar çapıl çupul suyun içinde tavaf ettiğimi ben biliyorum." diyenler var. Şimdi bizim Hocamız Mehmed Zâhid Efendimiz de, muhterem kızının kendi ağzından dinlediğine göre, böyle bir yağmurlu zamanda yüzerek tavaf etmiş. Yine bizim mühendis kardeşlerimizden birisinin de, böyle yüzerek tavaf ettiğini biliyoruz.

Demek ki, çok yağmur yağdığı zaman, en çukur yeri Mescid'in olduğu yer olduğundan, buraları yağmurla doluyordu. Şimdi dolmuyor artık. Neden?.. Çünkü Kâbe'nin Safa ile Merve tarafının dış tarafına kamyon girecek, tır girecek kadar büyük bir tünel açtılar, Harem-i Şerif'in altından Mesfele tarafına geçirdiler. Yâni gelen sular artık Kâbe'ye zarar vermeden, o geniş kanaldan, yer altından akıp gittiğinden, şimdi artık Kâbe-i Müşerrefe'nin su basma durumu yok... Ama bu sefer de Kâbe'nin gene tavanı çatlamış, akmaya başlamış olduğundan, tahtaları çürümüş olduğundan, böyle bir tamir oldu ve bu tamir dolayısıyla, o herkese açılmayan altın kapı bazı gariban, böyle boynu bükük müslümanlara açılmış oldu. İçeride namaz kılmak nasib oldu.

Tabii bir soru: Kâbe'nin içinde ne tarafa döneceğiz namaz kılarken? Kâbe'nin dışındayken Kâbe'ye doğru dönüyoruz. Ayet-i kerimelerde:

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ (البقرة:١٥٠)

(*Fevelli vecheke şatra'l-mescidi'l-harâm*) [Yüzünü, yönünü Mescid-i Haram tarafına çevir!] (Bakara, 2/150) buyruluyor. Yâni kıblemiz Kâbe, oraya dönüyoruz. Kâbe'nin içinde nereye dönülür?.. Orası merkez olduğundan artık dört cihete de, istediğiniz tarafa da dönüp namaz kılabilirsiniz.

Peygamber SAS Efendimiz Kâbe'nin içine girip namaz kılmıştır. Sahabe-i Kiram, Hazret-i Aişe Vâlidemiz, Ümmehât-ı Mü'minîn, böyle mübarek kimseler Kâbe'nin içine girip namaz kılmışlardır. Peygamber Efendimiz'in içeriye girip iki rekât namaz kılıp hemen çıktığı rivayet ediliyor. Tavana bakmayı, yâni böyle etrafa bakınmayı uygun görmezmiş Peygamber Efendimiz. Çünkü, Kâbe-i Müşerrefe çok mübarek bir yer olduğundan, Kâbe-i Muazzama olduğundan, içinde iki rekât namaz kılıp çıkmak doğrudur diyorlar.

Ama ben, tabii bunları sonradan okuduğum için, bir kapının karşısındaki tarafa, kapıdan girişe göre karşı tarafa doğru iki rekât, Allah kabul etsin; bir, Rükn-ü Yemânî'yle Hacer-i Esved köşesi arasına iki rekât; bir, kapıya doğru iki rekât; bir de Rükn-ü Irâkî'yle Rükn-ü Şâmî arasına kuzey'e doğru, Altınoluğun altına

doğru iki rekât; böylece sekiz rekât namaz nasib oldu. Böylece Kâbe'nin içini de görmüş olduk.

Tabii Kâbe'nin içi, tamirden sonra bir daha görülse çok daha iyi olur. çünkü o zaman örtüleri yine örtülecek. İçindeki mukaddes eşyalar, tâ eski zamanlardan beri içinde bulunan eşyalar yerli yerine konulacak. Mübarek halıları serilecek. Her şeyi bitmiş olacak... Ama o Kâbe'nin tamiri esnasında ortalığın toz duman olması, mermer tozlarından. Mermerler aletlerle silinirken etrafı toz duman yapıyor. Onların tozları alnımıza, elbiselerimize, çoraplarımıza, her tarafımıza bulaştı. Tabii onlar da çok büyük şeref... Artık insan o elbiseleri başka yerde kullanmaz. Tozlarını silkelemez. Herhalde onları sandığa kaldırıp muhafaza etmek lâzım böyle çekmeceler içinde...

İşte Kâbe-i Müşerrefe'nin içi böyle. Etrafı şu anda tâmirde... Sordum, "Ne zaman biter bunun tamiri?" diye. Arkadaşların tahmini, daha bu gidişle Receb ayına belki bitmez, belki Receb ayının sonuna gelir diyorlar. Herhalde ihtimamlı, güzel, dikkatli yapıyorlar. Her şey ölçülü oluyor. Cemaati rahatsız etmeyecek şekilde oluyor.

Kâbe'nin yanında çok yüksek böyle elli metre, yüz metre, ne kadardır boyu bilmem, kocaman bir vinç var. Eşyaları taşımak, almak, götürmek, indirmek, bindirmek için bir vinç koymuşlar, kocaman bir şey... İnşaat hâli orada görülüyor. İnşaatın yapılış tarzını da mühendis kardeşler anlatırken, aşağılara doğru beton kazıklarla kuvvetlendirip duvarları, öyle bir şeyler yapmışlar. Artık ben onun teferruatını bilemiyorum, nasıl olduğunu. Ama tavanı, her tarafı yenilenmiş oluyor. Duvarların mermerleri yenilenmiş oluyor. Tarihî, büyük bir yeni tamir olmuş oluyor.

c. Peygamber SAS'in Zamanındaki Tamir

Benim okuduğum kitapta, IV. Murad'ın tamiri onuncu tamir olarak gösteriliyordu. Birinci inşası melekler tarafından olmak üzere: Bir, meleklerin yaptığı Kâbe-i Müşerrefe... İki, Adem AS'ın yaptığı... İşte böylece Peygamber SAS de 35 yaşındayken, Kâbe yine böyle sellerle yıkılınca, bir tamir de Peygamber Efendimiz'in zamanında olmuş.

Hatta o tamir esnasında duvarlar indirilmiş gene... Hacer-i Esved'in yerine konulması bahis konusu olunca, her kabile demiş ki:

"—Bu şeref bana ait! Kimseye izin veremem, ben koyacağım!.."

Kavga etmeğe karar vermişler. Herkes deve kesmiş, devenin kanını içmiş. O zamanın cahiliye âdetine göre... Yâni, "Bu işte çok kararlıyım, kan çıkar bu işten, kavga ederiz!" mânâsına. Fakat sonunda demişler ki:

"—Birisi hakem tayin edelim. Şu saatte Bâbü's-Selâm'dan kim gelirse, o hakem olsun. Hangimizi seçerse, o Hacer-i Esved'i yerine koysun!.."

Hakem beklemeye başlamışlar.

Kapıdan kim gelecek diye gözlerken, Allah'ın hikmeti, Peygamber SAS Efendimiz, henüz daha peygamberlik kendisine gelmemiş ama 35 yaşlarında, yakın yâni, dört beş sene var. Çıkmış gelmiş Bâbü's-Selâm'dan oraya. Çok sevinmişler:

"—Tamam bu Muhammed el-Emin'dir. Bunun hükmüne razıyız." demişler.

Meseleyi anlatmışlar:

"—Hakem olur musun?" demişler.

Peygamber-i Zîşânımız SAS:

"—Hay hay, olurum!.." demiş.

Kendisinin mübarek ridâsını, yâni omuzuna aldığı üst elbisesini yere sermiş, Hacer-i Esved'i onun üstüne koymuş. Dört yanına kabilenin ilgilileri, o çekişen iddialı kimseleri çağırmış, "Tutun!" demiş. Herkes ridânın ucundan tutmuş. "Kaldırın!" demiş. Herkes kaldırmış... Efendimiz'in hükmünün güzelliğine bakın! Kimseyi mağdur etmiyor, üzmüyor. Hepsini memnun ediyor. Hacer-i Esved konulacağı hizaya kaldırılınca, kendisi mübarek elleriyle yerli yerine yerleştirmiş.

Bu da bir tamir tabii... Böyle böyle tamirler devam etmiş. En yakın zamanın tamiri, işte bu IV. Murad'dan sonra şimdi bu yapılan tamir olmuş oluyor. Tarihî, önemli bir tamiri size anlatmış oluyorum.

d. Allah'ın Himâyesi Altındaki Kimseler

Şimdi tabii, konuşmamın sonuna yaklaştık ama, sadece böyle Kâbe'yle ilgili bilgi vermekle yetinmeyelim, yine bir hadis sohbeti olsun diye, Câbir RA'dan bir hadis-i şerifi okuyarak, konuşmamı bitirmek istiyorum aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Çünkü burası size göre bir saat önde ve cuma namazının vakti yaklaştı. Şimdi biz cuma namazına gittiğimiz zaman da, yer bulmakta sıkıntı çekebiliriz. Sözü bir an önce bitirmemiz lâzım ama bu hadis-i şerifi de okuyalım, siz kıymetli kardeşlerimiz bilsin.

Efendimiz SAS buyuruyor ki:[147]

الحاجُّ ، والمُعْتَمِرُ ، والغازي في سَبِيلِ اللهِ ، والمُجْمِعُ في ضَمَانِ اللهِ ؛ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ (الشرازي عن جابر)

---

147 *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.13, no:11814; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.162, no:11679.

RE. 201/4 (*El-hàccü, vel-mu'temiru, ve'l-gàzî fî sebîli'llâh, ve'l-mücemmiu fî damâni'llâh; deàhüm feecâbûhü, ve seelûhü fea'tàhüm.*)

Kısa bir hadis-i şerif ama, çok müjdeli... Buradaki kardeşlerimi de bir toplantıda bu hadisten haberdar etmiştim, müjdelemiştim, sevinmişlerdi. Efendimiz buyuruyor ki:

1. (*El-hâccü*) Yâni "Hac yapan kimse..." Hac yapan Zilhicce'de gelir, haccın zamanı Zilhicce.

2.(*Ve'l-mu'temiru*) "Umre yapan kimse..." Umre senenin her vaktinde yapılır, hatta hacla beraber de yapılır. Aynı ihramla yapılırsa hacc-ı kıran olur. Ayrı ihramla, yâni bir umre yapılır, ondan sonra hac yapılırsa hacc-ı temettu olur, biliyorsunuz. O zaman da oluyor, senenin her zamanında yapılabiliyor umre.

3. (*Ve'l-gàzî fî sebîli'llâh*) "Fî sebîli'llâh gaza eden kimse..."

4. (*Ve'l-mücemmiu*) *Mücemmi'* de sizsiniz aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, "Cuma namazına gidenler." Yâni bugün cuma, inşâallah siz de cuma namazına gideceksiniz ya; beni dinleyen erkekler, erkeklere farz cuma namazı... Demek ki, "Hacca gelen kimse, umre yapan kimse, Allah rızası için gazaya giden kimse ve

bir de cuma namazına giden kimse...” *Mücemmi’*, cumaya giden kimse demek. (*Fî damâni’llâh*) “Allah’ın teminatı altındadır bu mübarek insanlar. Allah bunları koruyor, Allah bunları himayesine almış, Allah’ın damânında, himayesinde...”

Bunlar nasıl kimseler?.. (*Deàhüm feecâbûhü*) “Allah bunları davet etti. ‘Gelin beytimi ziyaret edin!.. Gelin benim yolumda savaşın!.. Gelin camiye, cuma kılın!’ diye çağıran Allah, nasib eden Allah... Onlar da Allah’ın bu davetine icabet ettiler.”

Hacı, Allah’ın hac davetine icabet etti, Allah’ın misafiri… Umreci, umre davetine icabet etti, umre yapıp Beytullah’ı ziyaret ediyor. O da Allah’ın misafiri. Allah’ın davetine icabet ettiler. Fî sebîli’llâh gaza eden de, o da, “Allah cihad edin!” diye emrettiğinden, o emre itaat etmiş oluyor. O da Allah’ın davetlisi. Cumaya giden de Allah’ın davetlisi...

İşte ben bu hadisi seçerken biraz da sizi düşünerek seçtim. Yâni uzaktan sizin de içiniz yanacak:

“—Ben de umreye gitseydim, oraları görseydim” diyeceksiniz.

Bakın, siz de orada işte cumaya gidin! Cumaya gittiğiniz zaman, —sizin için bir buçuk saat var— siz de Allah’ın himayesinde oluyorsunuz, Allah sizi davet etmiş oluyor. Siz de davete icabet etmiş oluyorsunuz. Sonuç ne olacak?

(*Ve seelûhü fea’tâhüm*) “Tabii bunlar Allah’tan bir şey istiyorlar. El açıyorlar, dua ediyorlar, Allah’tan istiyorlar. Allah da onlara istediklerini ihsan ediyor.”

Onun için, aziz ve muhterem kardeşlerim, cumayı aşk ile şevk ile kılın! Evinizde cuma için gusül abdesti alın, yıkanın! Ondan sonra güzel kokular sürünün, bayram elbiselerini giyin! Cumaya erken saatte gidin, vaazı dinleyin, cumayı kılın!.. Hutbeyi ses çıkartmadan dinleyin! Yanınızdaki insan konuşurken, “Sus!” deseniz bile sevabı kaçar. Hiç konuşmayacaksınız. Çıt çıkartmadan hutbeyi de dinleyeceksiniz. Allah’tan isteyeceklerinizi isteyin! Peygamber Efendimiz’e çok salât ü selâm getirin!

Ne isterseniz Allah verecek. Bu hadis-i şerifte, (*fea’tàhu*) “Onlar istediler, Allah da onlara verdi” diyor bu insanlar için. Siz de isteyince size de verecek. Kendinize dua edin, ana babanıza dua

edin! Bizi de duadan unutmayın, sevdiklerinizi de duadan unutmayın, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Bir de tabii cumadan önce veya sonra kabir ziyareti, hasta ziyareti çok önemlidir. Sadaka vermek, hayır yapmak çok önemlidir. Allah hayırlarınızı kabul eylesin... Hayır da yapmaya gayret edin! Kabir ziyaretine de dikkat edin! Yâsin-i Şerifler okuyun onlara... Hasta ziyaretine dikkat edin! Hastaları ziyaret etmek çok iyidir. Bir insan oruçluysa, cuma da kılmışsa, hasta ziyareti de yapmışsa, kabir ziyareti de yapmışsa, sadaka da vermişse; hepsini bir günde yapabilen, bir araya getirebilen bir insanın, bir günde bunların hepsini yapmaya muvaffak olan bir insanın cennetlik olacağına dair müjdeler var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizleri iki cihan saadetine erdirsin... Hem dünyada, hem ahirette aziz ve bahtiyar olun... Temenni ederim ki, sizlere de Allah-u Teàlâ Hazretleri hem zenginlik versin, hem sıhhat afiyet versin, buraları ziyaret etmeyi de nasib eylesin... Cumaları da kılmayı nasib eylesin...

Vakit olsaydı, hanım kardeşlerimize de müjdeli bazı hadisler okurdum. Onları da inşâallah önümüzdeki hafta okuruz...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû! Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, cumanız mübarek olsun!..

08. 11. 1996 - Mekke

30. ALLAH'A YÖNELME AYI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Medine-i Münevvere'den hitab ediyorum, bu mübarek cuma sabahında...

Medine-i Münevvere'de biliyorsunuz, Harem-i Şerif'in, yâni Peygamber Efendimiz'in Mescid-i Saadeti'nin etrafı çok büyük ölçüde istimlak edilmişti, açılmıştı. Daha önceki seneler ziyaret eden hacılar bilirler, bomboş arazilerdi. Bu sefer geldiğimiz zaman, en fazla dikkatimizi çeken husus, bu yerlerde çok hummalı bir inşaat faaliyeti başlanmış durumda... Geçen sene ağır ağır giden tek tük inşaatlar yerine, şimdi her yerde çok hummalı, yeni yeni inşaatların harıl harıl yapılması faaliyetini gördüm. O dikkatimi çekti. Sanıyorum hacca gelen kardeşlerimiz, Harem-i Şerif'in etrafında, on beş - on altı katlı muazzam blok apartmanlar görecekler.

Biz de onlardan birisinde kalıyoruz, sevgili Akra dinleyicileri!.. Gerçekten yepyeni bina, pırıl pırıl... Belki daireye ilk defa biz girdik. Böyle iki odalı, mutfaklı, gayet güzel, rahat; insanın yemeğini pişirebileceği, istirahat edebileceği güzel binalar yapmışlar. İçleri, altları çarşı; oralarda da alışveriş imkânları olacak... Gelen kimselerin rahatlıkla dinlenebileceği, ibadet yapabileceği güzel yerler.

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri, gelmeyen kardeşlerimize de nasib etsin!" diyorum, bu mübarek günde, böyle dua ediyorum sizlere...

a. Receb Ayı'nın Önemi

İkinci bir husus; biliyorsunuz geçtiğimiz haftanın içinde Receb ayı başladı, bugün Receb'in dördüdür. Bilmiyorum Türk takvimine göre bir fark var mı?.. Receb ayı bütün dinleyicilerimize, mü'min kardeşlerime mübarek olsun...

Receb ayı için Peygamber Efendimiz:[148]

---

[148] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.69, no:5538; Saîd ibn-i Râşid RA'dan.

رَجَبُ شَهْرٌ عَظِيمٌ ، يُضَاعِفُ اللهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ

RE. 288/13 (*Recebü şehrun azîmün, yudàifu'llàhu fîhi'l-hasenât*) "Receb çok önemli, ulu bir aydır. Arap ayları içinde haram aylardandır." Yâni, çok muhterem olan ve Arapların tir tir titredikleri, ihtiram ettikleri, hatadan kusurdan sakındıkları dört haram aydan birisidir Receb ayı... Biliyorlar, tecrübeyle hayatlarında sabit tabii, ihtimamları, korkuları ondan olmalı...

(*Yudàifu'llàhu fîhi'l-hasenât*) "Allah bu ayda yapılan iyilikleri kat kat mükâfatlandırır." Bu mübarek ayın içine girmiş bulunuyoruz. Üç Aylar'ın birincisidir.

Receb Allah'ın ayıdır, Şa'ban Peygamber Efendimiz'in ayıdır, Ramazan Ümmet-i Muhammed'in ayıdır. Yâni, Receb ayında Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarından ne istiyor? Bizlerden emri, isteği nedir Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin?.. *Lâ ilâhe illa'llàh* dememiz, varlığını, birliğini idrak etmemizdir. Allah'tan gayri varlıklara yönelmemesi lâzım insanların! Allah'ın varlığını, birliğini bulması, bilmesi, inanması, tasdik etmesi lâzım!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarının kendisine yönelmesini ister. Emirlerini tutup kendisine itaat etmesini, ibadet etmesini ister. Receb şehru'llàh demek; madem Allah'ın ayıdır, mü'min kullar Allah'ın kullarından istediği hususlara dikkat etsinler! Yâni, tevhidlerine, inançlarına, Allah'a bağlılıklarına yeni bir neşe, yeni bir şevk, yeni bir aşk ile taptaze sarılsınlar, girişsinler... *Lâ ilâhe illa'llàh*'ın zevkini, şevkini, tadını, lezzetini daha iyi yaşasınlar...

Biliyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz:[149]

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.558, no:35168; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.110, no:12683.

[149] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.359; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.285, no:7657; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.357; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.417, no:1424; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.76, no:925; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.416, no:1768; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.51, no:1068; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.34, no:11367; RE. 270/13.

جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ، أَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ

(حم. ك. حل. عد. عن أبي هريرة)

(*Ceddidû îmâneküm, eksirû min kavli lâ ilâhe illa'llàh.*) "*Lâ ilâhe illa'llàh* sözünü sık sık söyleyerek imanınızı yenileyin, tazeleyin!" buyuruyor.

Demek ki, Receb ayında ilk yapacağımız şey, Cenâb-ı Mevlâ'ya daha böyle bir aşk ile, şevk ile yeniden yönelmek, ibadet ve taate yönelmek... Yanlış yollarımız, alışkanlıklarımız, adetlerimiz, işlerimiz varsa; tabii insanoğlu biraz bırakıverdi mi, kendi kendisini salıverdi mi, gevşiyor, dağıtıyor, bozuluyor... Her şey öyle... Bir eve bakmazsan, harab oluyor. Bir tarlaya bakmazsan, dikenli, taşlı orman oluyor, işe yaramaz hale geliyor. Devamlı bakım istiyor her şey... İnsanoğlunun da kendisine bakması lâzım, çeki düzen vermesi lâzım!..

Bu Receb ayı bir fırsattır. Receb ayı adetâ tarlanın ekilmesi ayı gibidir. Şa'ban ayı, tarlaya ekilmiş olan o mahsulün bakılıp büyütülmesi, tımar edilmesi, budanması, dikenlerinin filân ayıklanması ayıdır. Ramazan ayı da, mahsûl iyice olgunlaştıktan sonra, toplayıp hasad etme ayıdır. Onun için, Receb ayında ibadetlere sarılalım, tevbemizi yenileyelim, imanımızı kuvvetlendirelim! İbadetlere yeni bir aşk ile, şevk ile sarılalım! Çünkü Üç Aylar girdi.

Şa'ban ayında, Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini düşünelim! Neydi adeti, nasıl yapardı, bize tavsiyeleri neydi Rasûlüllah SAS Efendimiz'in diye öğrenelim! Efendimiz'in yolunda yürüyelim! Ramazan ayına da girince artık, on bir ayın sultanı olan Ramazan geldiği zaman, iyice iş kıvamını bulmuş olur. Hazır olmuş oluruz, tertemiz olmuş oluruz. O zaman, Ramazan'ı çok hayırlı, güzel bir şekilde geçirmek mümkün olur diye düşünüyorum.

Allah-u Teàlâ Hazretleri imanımızı kuvvetli eylesin... Tevbemizi, Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna dönüşümüzü tevbe-i nasûh eylesin... Hakîkî bir dönüşle Rabbimizin yoluna dönmeyi nasib

eylesin... Bu güzel aydaki feyizlerden, nimetlerden, rahmetlerden, bereketlerden, dağıtılan sevaplardan faydalanmayı, hissesini almayı nasîb eylesin Allah cümle kardeşlerime...

Biliyorsunuz, bir de bu ayın sonunda bir de 27. gecesi var Receb ayının... Regàib Kandili dün akşamdı, geçti. Allah nice nice kandillere eriştirsin... Recebin 27'sinde de Mi'rac Kandili var, ona da hazırlanmalı!.. Ondan sonra, Şa'ban'ın on beşinde, 14'ünü 15'ine bağlayan yarısı gecesi olan Berat Gecesi var, çok mühim bir gece... Çok güzel hazırlanmak lâzım!.. Bunlara hazırlanırsınız.

b. Medine'de Oturmanın Mükâfâtı

Ben Medine-i Münevvere'den size hitab ettiğim için, hadis kitabından açtığım sayfada, Medine ile ilgili, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerifi size nakletmek istiyorum:[150]

لاَ يَصْبِرُ أَحَدٌ عَلٰى لأْوَاءِ الْمَدِينَةِ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي ، إِلاَّ كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ (م . ت . حب . عن أبي هريرة وثمانية عن ثلاثة)

RE. 488/10 (*Lâ yasbiru alâ le'vâi'l-medîneti ehadün min ümmetî, illâ küntü lehû şefîan ev şehîden yevme'l-kıyâmeh.*)

Müslim, Tirmizî ve diğer kaynaklarda var. (*Semâniyeh an selâseh*) Üç kişiden sekiz kişi rivayet etmiş diye hadis alimi kayıt

---

[150] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1004, *Hac* 15/86, no:1378; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.722, no:3924; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.397, no:9150; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.56, no:3740; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.372, no:6487; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.446; Ebû Hüreyre RA'dan.

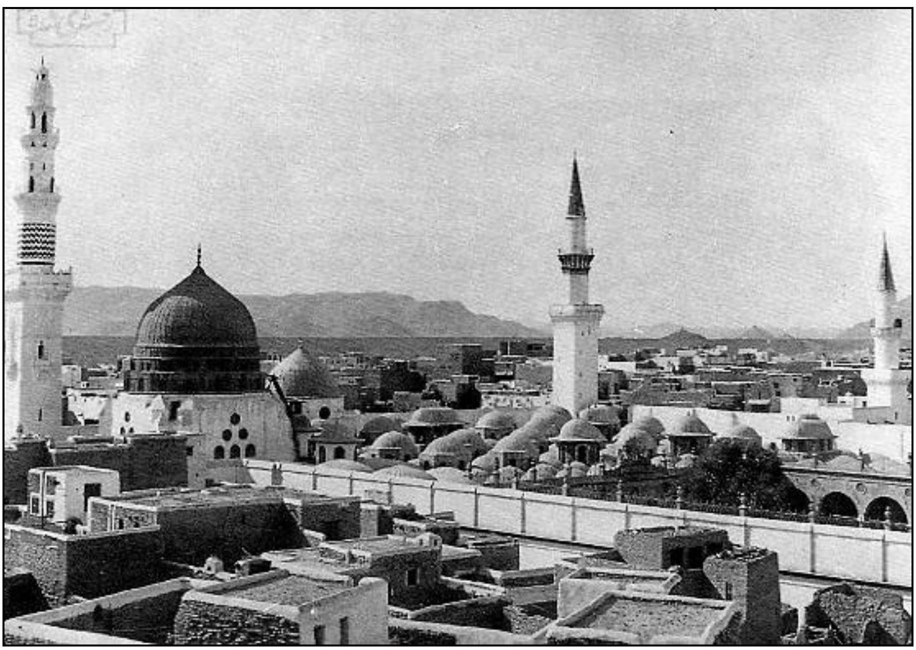
Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27130; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.487, no:4282; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.141, no:373; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.V, s.310, no:3147; Esmâ bint-i Umeys RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.240, no:34853; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XVII, s.176, no:17872.

düşmüş, arkasına hadis-i şerifin. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Lâ yasbiru alâ le'vâi'l-medîneti ehadün min ümmetî*) *Le'vâ* yaşamdaki güçlükler, sıkıntılar demek. "Benim ümmetimden kim Medine'deki yaşamdaki sıkıntılara, darlıklara, meşakkatlere sabreder, Medine'de oturmaya devam ederse..." Evet, su yok... Evet, sıcak fazla... Evet, şu bu meşakkatleri var ama burası Peygamber Efendimiz'in şehri diye, oranın sıkıntılarına sabrederse; (*illâ küntü lehû şefîan*) ben onun şefaatçisi olurum, (*ev şehîden*) yâhut ona şahit olurum, (*yevme'l-kıyâmeh*) kıyamet gününde..." diye Peygamber Efendimiz'in böyle bir va'di ve müjdesi var.

Medine-i Münevvere'ye gelen, oranın sıkıntılarına göğüs gerip, àşıkàne, sàdıkàne Peygamber Efendimiz'e mücâvir olup Medine'de kalan kimseler için, Peygamber Efendimiz'in şefaati var ve şahit olacak kıyamet gününde... "Meşakkat çekti, ibadete sabretti, benim mescidimi ziyaret etti yâ Rabbi!" diye, onun hakkında şahitlik yapacak. Peygamber SAS Efendimiz'in şahitliğine ermek, ne kadar güzel bir mazhariyet!

Şimdi ben bu hadis-i şerifi okurken, bir tarihi düşündüm, eski zamanları düşündüm. Biliyorsunuz, eskiden Medine-i Münevvere'nin etrafında surlar varmış. Surların burçları varmış, giriş kapıları varmış. Şam Kapısı, vs. kapısı diye kapıların isimleri hâlâ isim olarak hatıralarda ama ortada ne kapı kalmış, ne sur kalmış, ne tarihî binâ kalmış, ne kale kalmış...

Tabii, eskiden çok meşakkatli seyahatlerle buralara gelinebiliyordu. Yaya geliniyordu. En güzel imkâna sahip insanlar, binekli olanlar; ya devenin üstüne binip gelecek, ya atın üstüne binip gelecekti. O çöllerin, o sıcakların, o güneşin altında, kumlara bata çıka buralara gelişin ne kadar zor olduğunu, aylarca sürdüğünü düşünün!..

Hac yollarında meş'ale-yi kârvân gibi,
Erbâb-ı aşk içinde nümâyânsın ey gönül!

dediği gibi Osmanlı şairinin... Oradan anlıyoruz ki, böyle meş'aleler yanarak çöllerde, gündüz sıcak olduğundan geceleyin kervanın seyahat ettiğini, sallana sallana, sarsıla sarsıla atın veya devenin üstünde buralara ne kadar zor gelindiğini; yollarda su bulmanın, yiyecek bulmanın ne kadar zor olduğunu, yürüyenlerin ne kadar sıkıntı çektiğini düşünün!..

Bir de tabii, bu zor hayat şartlarına dayanamayıp, yollarda hayatını kaybedenler oluyordu. Daha başka sıkıntılar olabiliyordu. Atı veya devesi varsa, onlara ot ve su bulmak için, yine çırpınmak gerekiyordu. Hàsılı, geliş bir meşakkatli iş idi. Hacca ve umreye, Peygamber Efendimiz'i ziyarete gelmek zor idi. Kalış da, ondan daha zordu.

Ben Medine'de eskiden beri yaşayan, halen hayatta olan bir büyük zâttan [Ali Ulvi Kurucu'dan]duydum:

"—Biz daha yakın zamana kadar, Medine'de geceleri sıcaktan uyuyamazdık. Gece kalkardık, yatağın içine bir kova su dökerdik... Bir kova başımızdan aşağıya, elbiselerimizin, pijamalarımızın, geceliklerimizin üstüne dökerdik... O ıslaklığa uzanıp yatardık, yarım saat uyurduk. Ondan sonra yine sıcak bastırınca, kafesin içindeki kuşlar gibi çırpınırdık." diye anlatıyor.

Yâni bundan 40-50 sene öncenin Medine'sinde, böyle soğutma cihazları yokken, buzdolapları yokken, bugünkü imkânlar, rahatlıklar yokken, neler çektiklerini; ekmeklerin, unların sıcaktan nasıl bozulduğunu, kurtlandığını, nasıl takır takır kuruduğunu, zorluklar olduğunu anlatıyor.

Bu nihayet elli yıl öncesi... Yine insanların birçok şeye sahip olduğu, rahatlığa sahip olduğu bir devre... Bir de Peygamber Efendimiz'in zamanına doğru, tarihin içindeki eski devirleri düşünürsek; o zamanlarda tabii Medine'de yaşamanın, nasıl zor olduğu anlaşılır.

Ama, Medine mübarek bir yer... "Dünya üzerinde üç tane mübarek yer var." diyor Peygamber Efendimiz:[151]

---

[151] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.398, *Tatavvu'* 26/14, no:1132; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1014, no:1397; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.620, no:2033; Neseî, *Sünen*, c.II, s.37, no:700; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.452, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.278, no:7722; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.389, no:1421; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.498, no:1619; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.192, no:1348; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.283, no:5880; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.67, no:15793; Beyhakî,

لاَ تَشُدُّوا الرِّحَالَ إِلاَّ إِلَى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ : الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ، وَ مَسْجِدِي هَذَا ، والْمَسْجِدِ الأَقْصَى (خ . م . د. ن . ه . حم. عن أبي هريرة)

RE. 474/4 (*Lâ teşüddü'r-rihàlü illâ ilâ selâseti mesâcid*) "Üç mescid ziyaret edilebilir, başkasını ziyaret için sefere çıkmağa lüzum yoktur: (*El-mescidi'l-harâm*) Birisi, Mekke-i Mükerreme'de Beytullah'ın olduğu, Kâbe'nin olduğu Mescid-i Haram... (*Ve mescidî hâzâ*) Birisi, benim şu mescidim." Yâni, Medine'deki Peygamber SAS Efendimiz'in Mescid-i Nebevî'si... (*Ve mescidi'l-aksà*) "Birisi de, Kudüs'teki Mescid-i Aksà..."

Yâni, Medine çok mühim bir yer, çok sevaplı yer. Haremi var, yâni çevresinde bir geniş mukaddes arazi var, oraya gayrimüslim giremez. Meleklerin kaynaştığı, sevaplarının deryasının çalkandığı bir güzel diyar... Ama buralarda kalmak zor olduğundan, mahrumiyetli olduğundan, ona sabreden àşık-ı sàdıkların nasıl mükâfâta ereceğini Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Tabii, biz şimdi bu devirde Allah'ın büyük lütuflarına mazhar kullarıyız. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, eski zamandaki keramet sahibi evliyâullahı gibi, havalarda uçuruyor, iki-üç saatte uçakla

---

Sünenü'l-Kübrâ, c.V, s.244, no:10043; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.1, s.258, no:779; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.345; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, *Hac* 15/74, no:827; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.148, no:326; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.45, no:11435; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.495, no:1617; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.321, no:2101; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.2, s.388, no:1160; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.3, s.419, no:15548; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.10, s.82, no:19921; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Mâce, Sünen, c.1, s.452, no:1410; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.4,s.71, no:3638; Hz. Ali RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.1, s.291, no:187; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.9, s.308; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.197, no:34648, 35002; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.173, no:16525.

geliyoruz bu mübarek diyarlara... Böyle soğutma cihazları olan, asansörleri olan, on katlı, on beş katlı binalara, yedinci katına, onuncu katına düğmeye bastığımız zaman sür'atle çıkıyoruz. Odalarımızın içinde akarsu, sıcak su, soğuk su, mutfak, buzdolabı... Çarşıda, pazarda dünyanın her yerinden gelme muzlar, meyvalar; Türkiye'de olan, olmayan çeşitler, sebzeler... El-hamdü lillâh her şey var, bolluk ve bereket... Cenâb-ı Mevlâ'ya hamd ü senâlar olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin üzerimizdeki lütufları, nimetleri çok fazla...

Tabii yine de ziyaretin çok büyük sevabı var. Peygamber Efendimiz'in mescidinde namaz kılmak, başka mescidlerde namaz kılmaya göre, bin misli daha sevaplı... Mekke'deki Mescid-i Haram'da kılmak yüz bin misli daha sevaplı...[152] Buralara gelmenin çok büyük sevapları var.

---

[152] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.451, no:1406; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.343, no:14735; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.425, no:34821; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.2, no:13640.

Allah-u Teàlâ Hazretleri zenginlik versin, sıhhat afiyet versin muhterem dinleyici kardeşlerime; hac yapmayanlar, umre yapmayanlar, ziyaret yapmayanlara buraları ziyaret etmek nasîb eylesin... İnşâallah beraberce nasîb eylesin, beraberce ziyaretleri yapalım diye temennî ediyorum.

c. Kur'an'ı Kerim'in Tesiri

İkinci hadis-i şerife geçiyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[153]

لاَ يُسْمَعُ الْقُرآنُ مِنْ رَجُلٍ أَشْهٰى مِنْهُ مِمَّنْ يَخْشَى اللهَ عَزَّ وَجَلَّ

(ابن المبارك عن طاوس مرسلا ؛ وأبو نصر السجزي عن أبي هريرة)

RE. 488/8 (*Lâ yüsmeu'l-kur'ânü min racülin eşhâ minhü mimmen yahşa'llàhe azze ve cel.*)

Abdullah ibn-i Mübârek Efendimiz rivayet etmiş. Çok sevdiğim bir alim bu zât; hem sùfî, hem alim, hem kahraman, çok müstesnâ bir kimse... Yine Ebû Hüreyre RA'dan rivayet olarak alınmış bu hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kur'an-ı Kerim en lezzetle, en zevkle, en güzel şekilde, onu Aziz ve Celîl olan Allah'tan korkan, havf ü haşyet sahibi bir insanın okumasından dinlenir. En zevkli dinleme o zaman olur." Yâni, "Kur'an en tatlı, en lezzeti olarak, Aziz ve Celîl olan Allah'tan korkan, haşyet duyan bir adamın okumasından dinlenir." buyuruyor.

Bu hadis-i şerifin üzerinde biraz konuşmak istiyorum. Dinleyicilerime bir ricam ve tavsiyem, Kur'an-ı Kerim'i lütfen şimdikinden daha fazla okusunlar. Kur'an-ı Kerim okumamız,

---

[153] Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.37, no:113; Tàvus Rh.A'ten. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.987, no:2802; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.169, no:17852.

Kur'an-ı Kerim'i ezbere almamız, Kur'an-ı Kerim'in mânâsını bilmemiz, Arapça öğrenmemiz; Kur'an-ı Kerim'in bize emri nedir, yasaklar nelerdir, neleri tavsiye buyuruyor, neleri anlatıyor, Allah'ın bize hitabı nedir; onu öğrenmemiz lâzım!.. Kur'an-ı Kerim'e daha fazla eğilelim!

Tabii, Kur'an-ı Kerim'i okuyacağız. Kur'an-ı Kerim düz okunmaz. Yâni bir nesir gibi, bir makale okur gibi, bir düz yazı okunur gibi okunmaz Kur'an-ı Kerim. Onun okunmasının bir usûlü var. Nasıl okunur?.. Bir hazin mûsikî ile, nağme ile okunur ama, bu nağme kendine mahsus bir nağmedir; ciddîdir, şarkı gibi, türkü gibi değildir.

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً (المزمل:٤)

(*Ve rettili'l-kur'âne tertîlâ*) [Kur'an'ı tertîl ile, tane tane oku!] (Müzzemmil, 73/4)

Kur'an-ı Kerim böyle ahenkli, tatlı okunacak ama, şarkı gibi değil, lahn-i Arab üzere okunacak. Çarşıda, pazarda, gazinoda ve sâirede duyulan mûsikî makamları gibi olmayacak.

En güzeli nasıl olur?.. Bunun okunmasındaki güzellik, mûsikîden kaynaklanmıyor; okuyan insanın duygularından kaynaklanıyor. Eğer okuyan insan, Allah'tan korkan, havf ü haşyet sahibi bir insansa; Kur'an-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğunu bilir, son derece ciddî bir şekilde okur. Mânâsını anlayan bir insansa, göz yaşları içinde okur veya dinler. İşte böyle olması lâzım! Yâni duygusal bir hava içinde, hissede hissede, tada tada, duya duya Kur'an-ı Kerim'in okunması lâzım!..

Tabii, Kur'an-ı Kerim Allah kelâmı olduğundan aziz ve sevgili dinleyiciler, Kur'an-ı Kerim'in sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri olduğundan, Allah'a karşı olan saygısı, korkusu, havf ü haşyeti kendisini kaplayacak;

"—Sıradan bir söz okumuyorum, Allah'ın kelâmını okuyorum." diye, ona göre ciddiyetini takınacak.

Oturuşu ciddî olacak, diz çökecek...

Bizim hafızlarımızı göz önüne getirin! Büyük, yaşlı, mübarek, ak sakallı hafızları düşünün!.. Allah ömür versin, hayatta olan büyük hafız efendileri düşünün!.. Ben vefat etmiş olan bazılarını gözümün önüne getiriyorum. Böyle mihrabda diz çökmüşler; bir çocuğun babasının, hocasının önünde oturduğu gibi gayet ciddî bir şekilde oturuşları... Sallanmadan, gayet ciddî bir şekilde eùzü besmele çekişleri, okuyuşları... Her şeyde bir sonsuz saygı, hürmet, Allah korkusu, edeb dediğimiz şeyler var.

Tabii, böyle okununca Kur'an-ı Kerim, hem okuyan duygulu olarak okur, dinleyen de duygulu olarak onu dinler, algılar. O zaman Kur'an-ı Kerim'in tesiri çok olur.

Biliyorsunuz, Medine-i Münevvere'ye Peygamber Efendimiz Mus'ab ibn-i Umeyr RA Hazretleri'ni göndermişti. Genç ve son derece yakışıklı, çok güzel bir insandı. Efendimiz Medine'ye vazifeli olarak gönderdi, kendisi Medine-i Münevvere'ye hicret etmeden önce… Onlar geldiler, İslâm'ı yaşamağa ve anlatmağa başladılar Medine ahalisine...

Medine ahalisinden iki tane kabilenin reisi, bunların çalışmalarından rahatsız olunca, dediler:

"—Bunlar nereden gelmiş?.. Mekke'den gelmiş. Gidelim, kovalım bu şehirden, bizim rahatımızı bozmasın, düzenimizi dağıtmasın!" dediler.

O niyetle Mus'ab Hazretleri'nin bulunduğu toplantıya geldiler. Mus'ab Hazretleri'ne dediler ki:

"—Burada durmayın, istemiyoruz sizi, geldiğiniz yere dönün, gidin!" dediler.

Yâni, kovma gibi bir şey, sert bir şey.

"—Yoksa, bizi dinlemezseniz, şöyle olur, böyle olur..." diye de tehditli konuştular.

Çünkü kabile reisleri, hatırlı ve güçlü kuvvetli, kavmi kabilesi olan insanlar...

Mus'ab Hazretleri, gayet sakin bir şekilde karşıladı onları... Allah şefaatine erdirsin, Efendimiz'in çok sevdiği bir kimseydi. Çok zengin bir ailenin bir tek oğluydu. Ama İslâm'a girdikten sonra yaşayışı göz yaşartıcıdır. Dedi ki onlara:

"—Tamam, ben bir Kur'an-ı Kerim okuyayım, siz dinleyin! Dinledikten sonra kararınızı verirsiniz. Siz gene ısrar ederseniz, yine bizim gitmemizi isterseniz, o zaman gideriz." dedi.

Eùzü besmeleyi çekerek, Mus'ab Hazretleri bir Kur'an-ı Kerim okudu, gönülleri fethetti. Tabii, duyan bir insanın, mü'min-i kâmil bir insanın, havf ve haşyet sahibi bir insanın okuyuşu, gönüllere tesir eder.

Haşyet ne demek, korkmak demek... *Haşiye-yahşâ-haşyeten*, Arapça'da korkmak demek. Bayağı huşû ve korku içinde olmak demek. *Havf* da korkmak, korkudan ürpermek demek. Zâten Allah kelamının kendisinin tesiri var. Bir de böyle edeble okunduğu zaman, son derece tatlı olur.

Demek ki, böyle okuyacağız. Kur'an-ı Kerim'i en ciddî hafız üstadlardan, büyüklerden böyle dinleyeceğiz. O edebi çocuklarımıza öyle öğreteceğiz:

"—Evlâdım, otur bakayım, aferin!.. Başına takkeni giy bakalım! Diz çök bakalım, ellerini dizine koy; sallanmadan, gülmeden, eùzü besmeleyi çek bakalım, oku bakalım!" diye,

çocuğumuza Kur'an-ı Kerim'i böyle öğretmemiz lâzım!.. O zaman çok tatlı olur.

Tabii, Kur'an-ı Kerim okunacak, dinlenecek... Okunması sevap, dinlenmesi sevap... Ama asıl amaç, asıl iş, Kur'an-ı Kerim'in ahkâmını öğrenip, onun ahkâmına uymak!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an'la ilgimizi, bağlılığımızı, sevgimizi arttırsın... Şu mübarek Receb ayında, Üç Aylar'da Kur'an-ı Kerim aşkımızı, sevgimizi coştursun... Kur'an-ı Kerim'e bağlılığımızı ve Kur'an-ı Kerim üzerindeki çalışmamızı ailece arttıralım!..

Aile boyu diyelim yeni tabirle; yâni bey, hanım ve mübarek çocuklar, herkes Kur'an-ı Kerim'e bir sarılsınlar! Birbirlerine okusunlar, dinlesinler!.. Bu çok mühim bir şeydir. Bakalım Fâtiha'yı doğru okuyorlar mı?.. Kur'an-ı Kerim'den açsın bir yeri, okusun; bakalım doğru okuyor mu?.. Düzeltilecek yerler var mı, yok mu?..

Ben hatırlıyorum, bir hafız kardeşimiz, yine bir kuvvetli hafız hoca efendinin huzuruna geldi:

“—Hocam, aradan yıllar geçti. Benim ta’limlerim biraz eskimiş olabilir. Bana yeniden mehàric-i huruf ta’limi yapar mısınız?” dedi.

Yâni, bildiği şeylerin tekrarını istedi. Bunlar önemli... Kur’an-ı Kerim derslerini, çalışmalarını arttıralım!

Receb ayında, hasenât kat kat mükâfâtlandırılıyor. Hasenâtın çeşitleri çoktur. Şu mübarek Receb ayında, yapılacak sevaplı işlerden birisi Kur’an-ı Kerim’i okumaktır. Kur’an-ı Kerim’i güzel güzel okuyalım, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

d. Lisanın ve Kalbin Doğru Olması

Ben bir hadis-i şerif daha okumak istiyorum, açtığım sayfadan... Cuma namazına yetişelim diye, burada sohbetimi, bu üçüncü hadis-i şerifle iktifâ ederek bitireceğim diye düşünüyorum. Enes RA’dan Ahmed ibn-i Hanbel Hazretleri’nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifi okuyorum:[154]

لاَ يَسْتَقِيمُ إِيمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ ، وَلاَ يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ ؛ وَلاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَتَّى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

(حم. هب. عن أنس)

RE. 488/3 (*Lâ yestakîmü imânü abdin hattâ yestakîme kalbühû, ve lâ yestakîmü kalbühû hattâ yestakîme lisânühû; ve lâ yedhulü’l-cennete hattâ ye’menü câruhû bevâikahû.*) *Sadaka rasûlü’llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Çok mühim bir hadis-i şerif olarak dinleyin! Mühim bir hadis-i şerifi okuyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

---

[154] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.198, no:13071; Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.62, no:887; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.41, no:8; Hasan-ı Basrî Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.56, no:24925; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.I, s.213, no:165; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.376, no:3144; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVII, s.164, no:17837.

(*Lâ yestakîmü imâne abdin*) "Bir kulun imanı dosdoğru olamaz, (*hattâ yestakîme kalbühû*) kalbi dosdoğru olmadıkça..." Önce kalbi dosdoğru olacak, ondan sonra imanı dosdoğru olur. Kalbi doğru yapmak lâzım!..

Tabii kalb deyince, sevgili dinleyiciler, bir şeyi açıklamamız lâzım! Kalb nedir?..

"—Efendim, işte göğsümüzde tık tık atan bir et parçası... Koyunda da var, kuşta da var, tavukta da var... Yürek dediğimiz et parçası."

Hayır! Kalb, o mânâsıyla maddî bir şey, o değil kasdedilen... Gönül dediğimiz, insanın iç alemi mânâsına... Et parçası olarak kalp ölüde de var, kâfirde de var... Ama kâfirin kalbi ölü, kâfirin kalbi taş gibi diyoruz. Yâni gönül kasdediliyor, işin mânevî tarafı kasdediliyor.

Kalbimizin dosdoğru olması lâzım, yâni gönlümüzün doğru olması lâzım, gönlümüzün iyilik dolu olması lâzım!.. İyi şeyleri düşünmesi, iyi şeylere niyet etmesi, iyi şeyleri istemesi lâzım!.. Gönül böyle dosdoğru olunca, o zaman insanın imanı dosdoğru olur.

(*Ve lâ yestakîmü kalbühû hattâ yestakîme lisânühû*) diyor Peygamber Efendimiz. Onun da çaresi, maddî bir taraftan girişi var bu işin tabii. Olmayanın, niyetlenen insanın, bu işi elde etmek isteyenin gideceği yolda bir başlangıç var, bir geçiş yeri var. Neresidir o?.. "Bir insanın kalbi dosdoğru olamaz, (*hattâ yestakîme lisânüh*) lisanı dosdoğru olmadıkça..."

Demek ki, iş geliyor doğru sözlü olmaya, doğru konuşmaya, yalan söylememeğe, hilâf-ı hakîkat söylememeğe... Dosdoğru dilli, doğru konuşan, doğru sözlü bir insan olmağa geliyor. Demek o olursa, onu yapabiliriz. Yâni yalan söylemeyiz, hilâf-ı hakîkat konuşmayız. Çünkü dil bizim emrimizde... Onu yaparsak, kalbimiz kendiliğinden dosdoğru olacak.

Onun için, dilimizin dosdoğru olmasına çok gayret edelim!.. Dilimize sahip olalım!.. İnsanı ekseriyetle cehenneme düşüren günahlar, insanın ağzından çıkanlardan oluyor. Dilinden dolayı çekiyor. "*Bülbülün çektiği dili belâsıdır.*" dedikleri gibi eski büyüklerimizin, mü'minin veya bir insanın da dilinden dolayı

başına çok şeyler gelir; hem dünyada, hem ahirette... Dilini iyi kullanmazsa...

Bir kere yalan söylerse, cezası vardır. Yalancı şahitlik ederse, çok büyük cezası vardır. Elfâz-ı küfür söylerse; yâni imanını zedeleyecek olan konularda, sözün nereye varacağını düşünmeden pat diye konuşursa, imanı zedelenebilir. Onun için, dile çok dikkat etmek gerekir.

Dokuz defa yutkunup, iyice düşünüp, ondan sonra konuşmak lâzım! Çok düşünüp az konuşmak lâzım, öz konuşmak lâzım! Diliyle günaha girmemeğe çok çalışmak lâzım!..

Aman, dilimizin doğru olmasına gayret edelim! Çünkü o, netice itibarıyla gönlümüzün doğru olmasını sağlayacak; gönlümüzün doğru olması da, imanımızın dosdoğru olmasını sağlayacak. Allah'ın sevgili kulu olmanın yolu bu, dilden başlıyor iş...

e. Komşuya İyi Muamele

Hadis-i şerifin sonunda da, buyuruyor ki:

وَلاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَتَّى يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

(*Ve lâ yedhulü'l-cennete hattâ ye'menü câruhû bevâikahû*) "Kul, komşusu kendisinin cevr ü cefâsından münezzeh olmadıkça, cennete giremez."

Yâni komşusu ile arası nasıldır?.. Komşusu kendisinden memnun mu?.. Komşusuna cevr ü cefâsı, zararı, ezası oluyor mu?.. Oluyorsa ve komşusu kendisine güvenemiyorsa; "Yâ, ben bir yere gideceğim ama, bu adam benim evime girer mi? Şöyle yapar mı, böyle yapar mı?.." veya, "Ben seyahate çıkacağım ama, benim çoluk çocuğumu döver mi? Hanımıma şöyle olur mu, böyle olur mu?.." Komşusu onun kötülüklerinden emniyet duymuyorsa, bir insan cennete giremez.

Yâni, nasıl olacak?.. İnsanın iyiliğinin ölçüsü, komşusunun kendisine bakışı... Komşusu kendisinden emniyet duygusu içinde olacak, komşusunun ona karşı itimadı tam olacak... O zaman cennete girer.

O halde buradan ne çıkıyor: Komşumuza iyi davranacağız, komşumuza iyilik yapacağız. Komşumuza herhangi bir şekilde zarar verici bir insan olmamağa dikkat edeceğiz. Malına da zarar vermeyeceğiz, çoluk çocuğuna da zarar vermeyeceğiz, namusuna da zarar vermeyeceğiz. Bakılmaması gerektiği zaman, gözümüzü yumacağız...

Meselâ, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki bir keresinde:

"—Evinizi çok fazla yüksek yapıp da, komşunuzun havasını engellemeyin!"

Sen kocaman bir bina yapıyorsun, komşu hava almıyor, güneş almıyor... Onu dahi söylemiş. Yâni evi fazla yükseltip de, komşunun mahremiyetini, duvardan öbür tarafını görecek duruma gelmeyi de, eskiler istememişler. Komşunun bahçesine doğru pencere açmamışlar, karısı, kızı rahat etsin diye... Bunların hepsi önemli!

Eskiden ne güzeldi, evler şöyle bir katlıydı veya iki katlıydı. Bahçeler yüksek duvarlıydı. Bahçelerde çoluk çocuk oynardı. Hanım ev işlerinin bir kısmını güneşte, temiz havada bahçede yapardı. Şimdi böyle bu apartmanlar çıktı. Köroğlu'nun,

"*—Delik demir çıktı, mertlik bozuldu.*" dediği gibi, apartmanlar çıkınca komşuluklarda da biraz bozulmalar oldu.

Eskiden dedelerimiz komşuluğa çok riayet ediyorlardı. İnşâallah biz de, bu hadis-i şerifin sonunda mâdem komşulukla ilgili böyle bir cümle de geldi, komşumuza çok riayet edelim! Komşumuzun gönlünü hoş etmeye çalışalım, ikram etmeye çalışalım! Şu mübarek Receb ayında, yaptığımız tatlılardan bir tabak gönderelim! Börekten, çörekten bir tabak gönderelim!..

Hanımlar toplantılar yapıyorlar, çeşit çeşit börekler hazırlıyorlar, kısır diyorlar, çiğ köfte diyorlar... E işte onlardan gönderirsiniz. Çoluk çocuğu yer, kokusunu duyduğu yemeğin tadını da tatmış olur. Komşuluk da muhabbetli olur.

Arada hediyeler vermek lâzım! Ziyaret etmek lâzım, davet etmek lâzım!.. Davetlerin, ziyaretlerin muhabbetin artmasında çok büyük tesiri var. İnşâallah komşuluklara da çok riayet edelim! Bu mübarek Üç Aylar girdi, artık her halimize dikkat edelim, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun... Üç Aylarınız mübarek olsun... Allah nice mübarek günlere, aylara, yıllara, ibadetlere sizleri sıhhat afiyetle, sevdiklerinizle, çoluk çocuğunuzla eriştirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Hem bu dünyada, hem ahirette aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

15. 11. 1996 - Medine

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizden razı olsun... Bugün konuları değişik olan, birkaç hadis-i şerif okumak istiyorum.

a. Helâlinden Dünyalık İçin Çalışmak

Birincisi, Ebû Hüreyre RA'dan. Peygamber SAS Hazretleri şöyle buyurmuşlar:[155]

مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلاَلاً اِسْتِعْفَافًا عَنِ الْمَسْأَلَةِ ، وَسَعْيًا عَلَى أَهْلِهِ ، وَتَعَطُّفًا عَلَى جَارِهِ ، بَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ وَوَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ، وَ مَنْ طَلَبَهَا حَرَامًا مُكَاثِرًا بِهَا مُفَاخِرًا ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ (حل. عن أبي هريرة)

RE. 428/13 (*Men talebe'd-dünyâ halâlen isti'fâfen ani'l-mes'eleh, ve sa'yen alâ ehlihî, ve teattufen alâ cârihî, beasehu'llàhu teàla yevme'l-kıyâmeti ve vechühû mislü kameri leylete'l-bedr. Ve men talebehâ harâmen mükâsiren bihâ müfâhiren, lakıya'llàhe azze ve celle ve hüve aleyhi gadbân.*)

---

[155] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.467, no:22186; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.298, no:10374, 10375; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.110; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.330, no:3465; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1433; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.353, no:352; Ebû Hüreyre RA'dan.
İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIV, s.143; Ebû Süleyman Rh.A'ten.
Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.12, no:9247; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.39, no:22866.

Biliyorsunuz, işte bu dünyada insanın, ihtiyacını karşılamak için çalışması icab ediyor. İş kuruyor, memuriyet yapıyor, işçilik yapıyor, amelelik yapıyor, sanat icrâ ediyor, bir hüner ortaya koyuyor, ziraat yapıyor... Bir yol ile topluma bir şey arz ediyor, hizmet veyahut eşya veya üretim... Çalışıyor, bir şekilde geçimini temin ediyor.

Tabii, esas itibariyle İslâm'a göre, hepimiz Allah'ın kuluyuz. Bu dünyaya imtihan için geldik. Esas gayemiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet etmek, yâni Allah'ın istediği kul olmak, Allah'a ibadet ederek vakit geçirmek...

"—Pekiyi, o zaman ne yapalım? Allah'a ibadet etmemiz lâzım geldiğine göre, işi gücü bırakıp ibadete yönelelim, dünyaya hiç aldırmayalım mı?.."

Zâten hadis-i şerifler var, dünyaya karşı zâhidâne bir tavır takınmak lâzım, metelik vermemek lâzım! Dünyayı gözüne, gönlüne hedef olarak almamak lâzım! İnsanın dünyayı gönlüne sokmaması lâzım! Ahireti hedef alması lâzım!.. Bunu konuşmalarımızda söylemiştik. Pekiyi ne olacak?..

Şair birisini medhediyor şiiriyle, ama adam methedilecek bir kimse değil. Demiş ki:

"—Ben seni methetmezdim ama, ne yapayım ki evde çoluk çocuk var... Onun için böyle bir methiye yazıyorum, senden biraz para gelsin diye… Viran olası hànede evlâd ü iyâl var!" demiş diye böyle anlatılır.

O sevilmeyen bir insanı, mecbûren, kerhen medhetmekten sıkıldığı için, viran olası hàne diye, söz ile hıncını hanesinden almış. Çoluk çocuğu yüzünden bunu yaptığını anlatmış.

Tabii, mesele sadece öyle değil... İnsan yaşamak için, hayatta bir uğraşma vermesi gerekiyor. Buna hayat mücadelesi diyoruz. Yaşamak için düşmanlarla da mücadele etmek lâzım, çevre şartlarıyla da mücadele etmesi lâzım insanın... Boş durduğu zaman suyun üstünde kalamıyor, batıyor ağır olan şey. Çalıştığı zaman, gayret gösterdiği zaman oluyor. Kuş, kanadını çırpmazsa uçamıyor.

Hatta biraz da romantik ve şâirâne, İranlı şairin birisi diyor ki:

"—Her şey çalışmanın sayesinde insanın eline gelir. Hattâ süt bile çocuk emdiği zaman, memeden çocuğun ağzına geliyor."

Mâsum, bir şeyden habersiz, küçücük bir çocuğun bile bir çalışma ile, şöyle bir emme faaliyeti yaparak, sütün memeden ağzına geldiğini ifade etmiş. Tabii, güzel bir misâl... Mâsum, küçük bir çocuk; annesi tarafından besleniyor. Ama orada bile bir güzel noktayı yakalamış şair: Çocuk bile ağzını oynatıyor, bir emiyor, bir çalışıyor da, ondan sonra süt geliyor. Ya biberondan, ya memeden... Ya yalancı memeden veya hakîkî memeden geliyor işte; yâni çalışınca geliyor.

Bu çalışma mecbûrî... Çocuk için de mecbûrî; büyük için de hayatın gereği. Faaliyet göstermek lâzım!.. Bu da güzel bir şey... Biz bunu seviyoruz, İslâm da seviyor. Çalışmayı, sa'y ü gayreti İslâm methediyor. Acaba, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in nasihatleri arasındaki dengeyi nasıl kuracağız, incelikleri nasıl yakalayacağız, kavrayacağız?..

Peygamber Efendimiz SAS, buyuruyor ki:[156]

مَا لِي وَلِلدُّنْيَا ، مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلاَّ كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ،

ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا (حم. ت. ه. ك. والضياء عن ابن مسعود)

(*Mâ lî ve li'd-dünyâ*) "Benim dünya ile ne ilişkim var? (*Mâ ene fi'd-dünyâ illâ kerâkibin istezalle tahte şeceretin, sümme râha ve terekehâ*) Dünyada ben, ancak bir ağacın altında biraz gölgelenen,

---

[156] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.588, no:2377; İbn-i Mâce, Sünen, c.II, s.1376, no:4109; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.391, no:3709; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.345, no:7859; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.148, no:5229; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.122, no:9307; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.311, no:10415; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.120, no:266; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.202; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.260, no:1533; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.290, no:1384; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.301, no:2744; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.327, no:11898; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.344, no:7858; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.206, no:599; İkrime Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.197, no:6142; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.303, no:2741; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.99, no:20292.

sonra kalkıp giden bir yolcu gibiyim!” diyor. Yâni, “Bu dünya benim için önemli değil, benim asıl yerim âhiret!” demek istiyor hadis-i şerifte.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, kamışlıktan kesilen bir kamışın acı acı feryad ettiğini, neyin güzel sesinin o ayrılıktan dolayı olduğunu, aslına kavuşmak istediği için yanıp yakıldığını, böyle şâirâne bir şekilde dile getirmiş.

Tabii, asıl ahiret olunca, ne olacak dünya?.. Şimdi bizim Allah’a ibadet etmemiz lâzım! Ahiret asıl, dünya fâni; dünya ile bizim ilişkimiz olmaması lâzım, Rasûlüllah’a uyacaksak...

Bir taraftan da dünyanın içinde yaşıyoruz ve yaşamak için de çalışmak gerekiyor. Peygamber Efendimiz bu hususta ne buyuruyor?.. Çok iyi biliyoruz Kur’an-ı Kerim’i ve Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri’nin hadis-i şeriflerini... İslâm şâhâne dengeler dini, yâni her hususta dengeyi sağlıyor, en güzel yolu gösteriyor.

Avrupalılar optimum diyorlar; bir şey için faydalarını, zararlarını, kârlarını, iyi taraflarını, kötü taraflarını hesaplarsınız, en uygun yolu seçersiniz, “Şöyle yaparsak, en uygun olur!” diye. İslâm, işte en uygun olanı tavsiye ediyor. Her hususta dengeyi kuruyor. Yâni, bir tarafa fazla bastırıp, dengeyi bozup, öbür tarafı ihmal etmiyor. Bu konuda, yâni dünyada çalışmak konusunda da, dengeyi çok şâhâne sağlamış.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî...

Meselâ, bir hadis-i şerifinde Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[157]

التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

[157] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:1130; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.7, no:2143; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.IV, s.29, no:1344; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.7, no:18; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.322, no:2539; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.III, s.449; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.299, no:966; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VI, s.16, no:1387; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

İbn-i Hibbân, Mecrûhîn, c.II, s.230; Zehebî, *Mîzânü’l-İ’tidâl*, c.III, s.413, no:6968; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IV, s.7, no:9217; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.294, no:941; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XI, s.394, no:11046.

(ت. ك. عن أبي سعيد)

(*Et-tâcirü's-sadûku'l-emînü mea'n-nebiyyîne ve's-sıddîkîne ve'ş-şühedâi*) "Doğru sözlü, güvenilir, güvenilecek ahlâka sahip bir tüccar, mahşer günü peygamberlerle, sıddîklarla ve şehidlerle beraber haşrolacak."

Hem ticaret yapıyor, para kazanıyor, hem de peygamberlerle, şehidlerle aynı seviyede sayılacak kadar saygın bir kimse oluyor İslâm'a göre... Doğru sözlü olmak ve güvenilir olmak, aldatıcı olmamak şartıyla bunu böyle söylüyor. Neden?.. Çünkü ticaret de bir ihtiyaç. Yâni uluslararası ticaret olmasa, şehirler arası ticaret olmasa; köyden şehre, şehirden köye, üretilen mallar, mahsuller, bitkiler, sebzeler, meyvalar, kumaşlar, araçlar karşılıklı iletilmese olur mu?..

Onun için, ticaret makbul bir meslek, saygın bir meslek.

Peygamber Efendimiz, kendisi de ticaretle meşgul olmuş ve ticaretin en güzel örneklerini vermiş. Medine-i Münevvere'de çarşıyı pazarı dolaşıp teftiş eylemiş. Çarşıya pazara esaslar koymuş. Kimsenin haksızlık yapmaması için, yer kapmaması için, başkalarını mağdur etmemesi için, malı güzel satması için kurallar koymuş.

Kur'an-ı Kerim'de Mutaffifîn Sûresi var. Yâni ölçüde, tartıda müslüman gayet güzel hareket edecek, dürüst hareket edecek. Hile yapmayacak, kumaşı ölçerken eksik ölçmeyecek. Bir şeyi tartarken eksik tartmayacak. Alırken fazla alıp, verirken kısıntılı, hileli, eksik vermeyecek... Bunların hepsinin esaslarını İslâm ortaya koymuş. Ticareti de makbul bir meslek olarak ortaya koymuş.

Çünkü gerçek bu... Ticaretsiz dünyevî hayatta insanlığın gelişmesi, insanlığın rahatı mümkün olmaz. İş bölümü olmasa, alışveriş olmasa, insan, hayatı için gerekli olan her şeyi, giyiminden yemesine kadar kendisi yapacak. Mümkün değil. Eski ilkel çağların, tarım toplumlarının, daha önceki ilkel toplumların durumu bu...

Ticaret makbul... Sonra bir insanın çoluk çocuğunu beslemek için çalışması makbul... Peygamber Efendimiz dilenmeyi yasaklamış:

"—Git ipi al, karşıdan odun topla, getir, pazarda sat; ama dilenme!" diye, dilenen bir kimseyi engellemiş.

Kendisi fakir bir kimse gördü mü, bir taraftan yüreği parçalanıyor, yardım ediyor, bol bol yardım ediyor. Dağlar gibi derya gibi, yağmur gibi, güneş gibi cömert... Bir taraftan da dilenen insanlara, eğer sağlıklı, sıhhatli ise, dilenmeden yaşayabilecek bir durumu varsa, dilenmek mecburiyeti yoksa, çalışamayacak durumda değilse, çalışmasını tavsiye ediyor. Hamallık da olsa, odun toplamak da olsa, bir şey yapmasını tavsiye ediyor.

O halde denge kuruyor İslâm... Ticaretin güzel bir şey olduğunu söylüyor. Cihad gibi olduğunu, sevaplı olduğunu söylüyor. Allah'ın sevdiği bir durum olduğunu söylüyor. İşte dengeyi kurmak lâzım!.. Yâni, hem o çalışmayı yapacak, ama ne maksatla yapacak?.. Çalışmayı yaparken, İslâm'da her şey niyetlere göre olduğuna göre; kalbinin, gönlünün, insanın fikrinin, onu yapmaktaki amacının esas olduğunu biliyoruz.

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât*)[158] "Ameller niyetlere göredir." diye çok büyük bir kaide var İslâm'da...

---

[158] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488,

Ticaret nasıl olacak?.. Bu hadis-i şerifte o görüldüğü için, size bunu o bakımdan anlatmak istiyorum sevgili dinleyiciler!

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[159]

مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلاَلاً اسْتِعْفَافًا عَنِ الْمَسْأَلَةِ ، وَسَعْيًا عَلٰى أَهْلِهِ ، وَتَعَطُّفًا عَلٰى جَارِهِ ، بَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ وَوَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ، وَ مَنْ طَلَبَهَا حَرَامًا مُكَاثِرًا بِهَا مُفَاخِرًا ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ (حل. عن أبي هريرة)

RE. 428/13 (*Men talebe'd-dünyâ halâlen*) "Kim dünyayı taleb ederse..." *Dünyâ* kelimesini zaman zaman açıklıyorum ama, her zaman aynı dinleyiciler dinlemiyorsa, yeni bir dinleyici için de açıklamak lâzım! Biz bugün *dünyâ* kelimesini başka anlamda kullanıyoruz, hadis-i şeriflerde bu anlamda değil...

Biz bugün dünya deyince, enlemleriyle, boylamlarıyla, kıtalarıyla, okyanuslarıyla yerküresini hatırlıyoruz. Halbuki Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde bu mânâya gelmez dünya kelimesi. Bu mânâya gelen kelime arz kelimesidir. Dünya dendiği zaman, şu anda yaşamakta olduğumuz hayat kasdediliyor.

---

no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819.

[159] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.467, no:22186; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.298, no:10374, 10375; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.110; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.330, no:3465; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1433; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.353, no:352; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIV, s.143; Ebû Süleyman Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.12, no:9247; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.39, no:22866.

Bir bu hayat var, şu anda yaşamakta olduğumuz hayat... *El-hayâtü'd-dünya*, şu anda bizim içinde bulunduğumuz, bize yakın olan hayat... Bir de *el-hayâtü'l-âhiret*; bu hayat bittikten sonra, ölümden sonra olacak olan ikinci hayat, yâni ebedî hayat... Ona da ahiret diyoruz. Ahiret de zamanla ilgili bir tabir, dünya da zamanla ilgili bir tabir. Yâni şu anda, ölümden önceki yaşamımızın olduğu devre, dünya... Öldükten sonraki öbür taraf, ahiret... Tabii berzah vs. var ama, kabir ahiretin ilk menzilidir deniliyor. Dünyayı böyle anlamak lâzım!..

Şimdi, kim dünyayı taleb ederse, yâni bu yaşam için birtakım faaliyetlere yönelirse... Dünyalık diyebiliriz biz, yâni dünyalık temin etmek için çalışmak diyebiliriz. Kim bu dünya yaşamı için faaliyetlere yönelirse; hani ibadet edecekti, işte bak camide durmadı, kalktı çarşıya pazara gitti, dükkâna gitti... Yâni, "Kim dünyalık taleb ederse, dünyalık isterse, dünyalığı elde etmeğe yönelirse..."

"—E ne olacak, ahireti istemesi lâzımdı?.."

(*Halâlen*) "Helâl yollarla..." Biliyorsunuz, kazancın bir helâl yolu var, helâlinden kazanmak var; bir de haram yolu var. Her şey böyle... Evlenmenin bir helâl yolu var, çok sevap; bir de haram yolu var, çok günah... Evlilik, nikâh; ötesi zina...

Birisinden bir şey almanın bir helâl yolu var; satın almak veya onun bağışlaması, veya başka helâl yollarla, takas yoluyla vs. ile, para yoluyla... Bir de, onu haberi olmadan aşırmak var. O da almak ama, gizlice aldığı için o haram oluyor.

"Kim dünyalık bir şeyi, dünya faaliyetlerini, kazanç faaliyetlerini, dünya ile ilgili bir şeyi yapmağa yönelirse, onu taleb ederse; (*halâlen*) helâl yollarla..." Helâl yollar nelerdir, bunları İslâm sıralamış. Bütün faaliyetleri, böyle bir tefekkür konusu olarak, felsefî yönden ele almış, incelemiş. "İnsan ne gibi helâl faaliyetler yapabilir kazancı için?" diye sıralamış. Ticaret demiş, sanat demiş, cihad demiş... Dilenmek demiş. Bazıları da el açıp dileniyor. Bunların hangisi uygundur, helâldir, sevaptır?.. Hangisi mubahtır; olabilir de, olmayabilir de... Hangisi haramdır, kesinlikle olmaz; bunları bildirmiş.

İşte bu çeşitli mal, mülk, kazanç, yiyecek, içecek elde etme yolları içinden, helâl olan yolla bir şeyler elde etmeyi taleb ederse insan, dünyalık kazanmayı taleb ederse; bir... Demek ki dünyalık talebi mecburiyet, yaşam için şart... İlk kelime, önemli olan şart: Helâlinden isteyeceğiz!

Önüne iki tane imkân geliyor insanın:

1. Bir şeyi helâl yolla almak.
2. Haram yolla onun bir çaresini bulup almak; gayr-i meşru yollarla, kanunsuz yollarla...

Tamam, hangisini tercih ediyor müslüman? Helâl yolla olanı.

Şimdi, az önce haberlerde dinliyordum. Bazı işçiler isyan etmişler. Gàliba Karabük, Kastamonu taraflarında... Allah Allah bu işçiler niye isyan etti?.. Çok değişik bir sebeple isyan etmişler. Bizim Anadolu'muzdaki kardeşlerimiz ne kadar temiz, alnından öpmek lâzım!.. Ne kadar mübarek bir toprak, ne kadar mübarek insanlar...

İşçiler isyan etmiş, niye isyan etmiş?.. Fabrikaları kereste, tomruk işleyen bir fabrikaymış, özelleştirme listesine alınmış, özelleştirilecekmiş bu fabrika... Fakat özelleştirme kolay olmuyor, biliyorsunuz, gazetelerden takib ediyorsunuz. Çeşitli merasimleri var, mevzuat var, sıkıntılar var, zorluklar var... Tahakkuk etmemiş. Sekiz aydır üretim durmuş.

Üretim durmuş ama, işçinin hakkını korumak için de tabii, kanunlar olduğundan, fabrika işçilere parasını vermeğe devam ediyormuş... Fabrika çalışmadığı halde, işçileri çıkartamıyor, parasını vermeye devam ediyor. Özelleştirme de sekiz ayda tahakkuk etmemiş. İşçiler isyan etmiş, ne diyorlar:

"—Biz çalışmadan para almak istemiyoruz, alın bu paraları geriye!.. Biz helâlinden kazanmak istiyoruz, alnımızın teriyle kazanmak istiyoruz. Fabrika açılsın, çalışsın; alın teri dökelim, çalışalım, hak edelim, alalım... Böyle durup dururken, çalışmadan para almaya gönlümüz razı değil!" demişler.

Bu işte Anadolu insanımızın asaletidir, soyluluğudur. Köylüdür ama, belki sülâlesi tanınmış bir beye, bir sultana, bir sadrazama dayanmıyor ama, ahlâken asildir, ahlâken sultan gibidir. Allah razı olsun, alınlarından öpmek lâzım!..

(*Halâlen*) Dünyalık bir şeyi taleb ederse bir insan, helâl yolla; bir... İkincisi: (*İsti'fâfen ani'l-mes'eleh*) Mes'ele de bugünkü kullanışıyla Arapça'daki, hadis-i şerifteki, o devirdeki kullanışı birbirinden farklı... Kelimelerin devirleri var, hayatları var, başkalaşımları var... Şimdi o devirde *mes'ele*, bu devirde de Arap ülkelerinde *mes'ele*, dilenmek mânâsına geliyor. Bizde *mes'ele*, sorun, problem mânâsına geliyor.

(*İsti'fâfen ani'l-mes'eleh*) Yâni, "Dilenmekten kendisini korumak için, helâl yoldan, dünyalık kazanmağa yönelirse..." Burada çalışmanın, kazanmanın bir güzel, asil hedefi daha Peygamber SAS Efendimiz tarafından ortaya konulmuş oluyor, işaret buyruluyor.

Bir insan çalışmazsa ne yapar?.. Başkasına yük olur. Meselâ hastalandı, kolu, bacağı kırıldı, sakat, çalışamıyor, bir şey üretemiyor. O zaman el açıyor:

"—Allah rızası için bana yardımcı olun!" diyor.

Bu istemektir, dilenmektir. Hani meslek olarak yapmasa bile, sonunda insan akrabasına filân gidiyor:

"—Çok sıkıştım, kusura bakma! Bana şu kadar borç ver!" diyor.

Bu da bir isteme... Veya:

"—Aç kaldım! Sen yakınımsın, arkadaşımsın, bir çanak aş verir misin?" diyor.

İstemekten, dilenmekten korunmak için çalışıyor. Çalışmazsa, istemek zorunda kalacak, dilenmek zorunda kalacak... İffetini korumak ve iffetine gölge düşürmemek, dilenmekten kendisini korumak için yapıyorsa bunu, helâl yolla yapıyorsa; iki...

Demek ki, dilenmenin iyi olmadığını da burada, Peygamber Efendimiz ifade etmiş oldu. Dilenmekten sakınmanın güzel olduğunu anlıyoruz. İffet olduğunu, soyluluk olduğunu, namusunu, şerefini korumak olduğunu anlıyoruz. Bu da güzel...

(*Ve sa'yen alâ ehlihî*) Üçüncü bir noktaya geldik, üçüncü bir husus: "Ailesi, bakımıyla yükümlü olduğu insanlara karşı bir çalışma olsun diye..." Tabii, çalışınca bir insan, bir evin reisi, bir baba, kime bakıyor?.. Hanımına bakıyor, çoluk çocuğuna bakıyor... Evin kirasını veriyor, ihtiyaçları karşılıyor.

İşte bu dünyalığı istemesini, (*sa'yen alâ ehlihî*) ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak, onları rahat ettirmek için gayret ederek yapıyorsa... Dilencilikten korunmak için, helâl yolla, ailesinin ihtiyacını karşılamak için yapıyorsa; üç... Bu da güzel bir şey!

Evlilik, birçok bakımdan tabiata uygun... İslâm evliliği sevap sayıyor. Evlilik niçin sevap?.. Bakın bir kere haramdan korunmuş oluyor, kendisini, namusunu korumuş oluyor. İkincisi, kaç kişinin geçimini üstüne alıyor, kaç kişiye bakıyor. Ne kadar güzel bir şey...

Kim kime iyilik yaparsa, Allah onu mutlaka değerlendirir. Zerre kadar hayır yapsa, değerlendirir. Baba çoluk çocuğuna ekmek getiriyor, aş getiriyor, sebze getiriyor fileler dolusu... Çuval dolusu, küfe dolusu yiyecek getiriyor, o sevapsız kalır mı?..

Fakire bir sadaka veriyorsun, sevap oluyor da, insanın evine getirdiği erzak, yiyecek, içecek sevap değil mi?.. Daha fazla sevap... Ne kadar daha fazla sevap?.. Bire yedi yüz misli sevap!.. Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, bu rakamı bir daha söyleyeceğim, kafanızda iyice, güzel bir yere yerleştirin, siz de başkalarına göğsünüz kabara kabara anlatın! İslâm böyle güzel diye, başkaları da bilsin...

İslâm'ı yaşamayanlar olabilir. Belki siz seyahat ettiğiniz için Avrupa'ya gidersiniz, Rusya'ya gidersiniz, belki Singapur'a gidersiniz... Oralarda birisiyle karşılaşırsınız, "Sen müslümansın, İslâm nedir?" filân derse; "İşte bak, İslâm'da insanın ailesi için çalışma yapması ve masraf yapması bire yedi yüzle mükâfatlandırılıyor, yedi yüz misli mükâfatı büyük oluyor." dersiniz.

Sadaka belki bire ondur da, ötekisi bire yedi yüz olunca, ne kadar daha fazla oluyor. Artık, siz rakamları yan yana koyun, değerlendirin!..

Ailesine bakmak çok sevap, çoluk çocuğuna bakmak çok sevap... Bir anne çocuğunu kucağına alıyor da, bakıyor ona, emziriyor; bu cihad yapmış gibi sevap... Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor. Onun kahrını çekiyor, gece uyumuyor, sallıyor... Hastalandığı zaman başucunda bekliyor. Mübarek annelerimiz;

yaşayanlara Allah uzun ömür versin; ahirete göçenler nur içinde yatsınlar, kabirleri cennet bahçesi olsun...

Cennet tabii annelerin ayaklarının altındadır. Ayaklarının öpülmesi lâzım annelerin... Ne kadar zahmetler çekiyorlar, onlar boşa mı gidiyor?.. Evet, bir para çıkmıyor ortadan, kese açılmıyor, şu kadar para verilmiyor ama, çocuğa bir emek veriyor, bir iyilik yapıyor.

Değil insanın kendi çocuğuna iyilik yapması, İslâm'da insan bir ağaç dikse, o ağacın üstüne kuş konsa, meyvasını gagalasa; ondan bile Allah sevap veriyor. O ağacın altında birisi otursa, gölgelense, Allah ağacı dikene ondan bile sevap veriyor. İslâm'da boş yok... Hani boş yok sözünü bazıları kullanıyorlar ya kur'alarda:

"—Hangisini çekersen çek, boş yok!" diyorlar.

İslâm'da da boş yok... Her güzel faaliyet değerleniyor. Zerre kadar hayır da olsa, zerre kadar şer de olsa, hepsi değerleniyor.

Demek ki, dördüncü şeye gelmiş olduk. Helâlden isteyecek dünyalığı, kazancı; bir... Dilenmekten kendisini korumak amacını taşıyacak; iki... Ailesinin ihtiyaçlarını karşılama amacını taşıyacak; üç...

(*Ve taattufan alâ cârihî*) Bakın, İslâm'ın bir güzel manzarasını daha görüyorsunuz, bir güzel hükmünü daha görüyorsunuz. *Câr*, komşu demek Arapça'da. "Komşusuna lütufta, iyilikte, atıfette bulunmak niyetiyle... " Ne kadar güzel İslâm... Komşusuna ikramda bulunması da sevap!.. "Komşuma da ikramda bulunayım!" diye çalışıyorsa, niyetinde bunlar varsa...

Bakın, helâlinden kazanmak istiyor, niyetinde bu var... Dilenmekten korunmak istiyor, şerefini korumak istiyor, alnı açık olsun istiyor... Çoluk çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak istiyor... Onunla da yetinmeyip, konu komşusuna da atıfette, lütufta, bağışta, ihsanda bulunmak istiyor.

Şimdi bugün bir arkadaşla konuşuyoruz. Birisini anlatıyor... Bir hanım ameliyat olacakmış, Allah şifa versin... "Amin!.." deyin siz de dinlerken, cümle hastalarımıza... "Bunun beyi çok cömertti, kim gelirse misafir ederdi. Misafiri çok severdi." diyor.

İslâm böyle işte... Komşusuna da iyilik etmeyi düşünür. Komşunun komşu üzerinde büyük hakkı var, her şeyine dikkat edecek! Şunu da yazın hafızanızın bir kenarına:

"—Evinizi çok yüksek yapıp da, komşunuzun rüzgârını engellemeyin!" bile diyor Peygamber Efendimiz.[160]

Sevgili müslümanlar, aziz Akra dinleyicileri, lütfen Peygamber Efendimiz'in hadislerini okuyun!.. Lütfen hayatını okuyun!.. Ne kadar hazinelerle karşılaşacaksınız. İslâm'ın ne kadar âlî cenap olduğunu, ne kadar yüksek din olduğunu anlayacaksınız, aşık olacaksınız; veya aşkınız artacak, aşkınız ziyadeleşecek, gözünüz yaşaracak...

Bakın, İslâm'da dünyalık talebinin ne sebeplerle yapılması gerektiğini, nasıl sıralıyor Peygamber Efendimiz... Küçücük bir cümlede ne hazineler, ne güzellikler var!.. İslâm ne kadar güzel!..

Helâlinden isteyecek, haramla kimseyi üzerek değil, kimseyi aldatarak değil... Dilenmekten şerefini korumak için yapacak... Ailesinin ihtiyaçlarını karşılamayı, onları iyi geçindirmeyi düşünerek yapacak... Bir de fazlasıyla konu komşuya da ikram ederim filân diye düşünecek...

İşte böyle dünyalık talebi olursa, ne mutlu!.. Böyle olması lâzım!.. Dünyalık taleplerimizi yaparken, işte bu niyetleri biz de kalbimize yerleştirelim!..

Ne olur böyle olursa?.. Ahiret için çalışmadı. Farz namazı kıldıktan sonra, camiden çıktı da dükkânına gitti, işyerine gitti, çalıştı... Oradan da sevap kazanır. Camiden çıktı, işe gitti ama oradan da sevap kazanıyor. (*Beasehu'llàhu teàla yevme'l-kıyâmeti ve vechühû mislü kameri leylete'l-bedr.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri kıyamet gününde onun yüzünü, ayın on dördü gibi parlak, nurlu olarak ba's eder. Mahşer yerine öyle gelir." Ayın on dördü gibi pırıl pırıl yüzlü, alnı ak, yüzü ak, Allah'ın sevgili kulu olarak, etrafa

---

[160] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.419, no:1014; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VII, s.83, no:9561; Behz ibn-i Hakîm Rh.A babasından, o da dedesinden.

Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VII, s.83, no:9560; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.339, no:2430; Amr ibn-i Şuayb Rh.A babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.52, no:24897; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.302, no:13545; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.130, no:1107.

mehtabın nur saçtığı gibi, öyle gelecek. Yâni Allah'ın ikramı bu... O kulu Allah'ın sevdiğini anlıyoruz; seveceğini ve mükâfatlandıracağını anlıyoruz.

Herkesin korktuğu o günde, iyi insanların yüzleri ak pak olacak; kötülerinki de kapkara olacak, buruşacak, kırışacak, kaşlar çatılacak... "Eyvah, vaziyet fenâ!.." filân diye mücrimler, kâfirler de mahvolacaklar. (*Vücûhühüm müsveddeh*) *Müsveddeh*, bu müsvedde kâğıdı değil, simsiyah demek. "Yüzleri simsiyah olacak kâfirlerin..." Biz mosmor olacak diyoruz, bazıları mosmor oldu filân diyoruz dünya hayatında. Ahirette simsiyah olacak o kâfirlerin yüzleri... İyilerin yüzü pırıl pırıl olacak.

Bakın, işte ne demiş oluyor Peygamber Efendimiz?.. Tabii, Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadisi ile yetinmemek lâzım! Bir konudaki hadis-i şerifleri topluca göz önüne koymalı insan, kararını öyle vermeli!..

Zâten ben üniversite hocası olarak, talebelerime hep söylerdim:

"—Bir konuyu araştırıyorsanız, o konudaki bütün şöyle veya böyle, iyi veya kötü, olumlu veya olumsuz her bilgiyi toplayın, önünüze alın! İlk iş, bir araştırmacının, hakîkatı arayan ilim adamının ilk işi, her çeşit bilgiyi önüne koymasıdır. Bütün bilgiler önünüzde bulunsun! Sonra onları sınıflandırır, tasnif eder, izâle eder, tasfiye edersiniz. Ondan sonra, çalışmanın öteki noktalarına geçersiniz." derdim.

Bilimsel gerçeklere, ilmî sonuçlara böyle ulaşılır.

Onun için, duyarsınız:

"—İslâm miskinlik dini... Tasavvuf miskinlik yolu... Dağların başlarına çekiliyorlarmış, çalışmıyorlarmış, tembellermiş..."

Yalan, son derece yalan!.. İftira... Hiç tarihte güzel misalleri görmüyorlar mı?.. Toplum içinde kimler topluma faydalı, kimler zararlı görmüyorlar mı?.. Melek gibi insanlara niçin iftira ediyorlar?..

Bak ahireti isteyecek, amacı ahiret olacak, cenneti kazanmak, Allah'ın rızasını kazanmak olacak ama; ötekiler gibi dünyalık için de yine çalışacak!.. Dünyaya tırnaklarıyla, elleriyle sarılmış, kucaklamış ehl-i dünya insanların; haris, hırslı, kimseye zırnık vermeyen insanların dünyaya sarılması gibi değil... Evet, dünyalık

için de bir çalışma yapacak ama şu şu gayeleri taşıyarak, şu fikirlerle yapacak diye, İslâm tarif ediyor.

İslâm'ı güzel öğrenmek lâzım, İslâm miskinlik dini değil!.. İslâm çalışma dini... Çünkü, çalışmayı teşvik ediyor. İslâm başkalarına iyilik etme dini... İslâm hazine, İslâm nur kaynağı... İslâm'ın güzelliklerini bir hadis bile anlatıyor. Onun için, lütfen İslâm'ı doğru öğrenin!..

İslâm'ı kötüleyenler, ahiretlerini mahvediyorlar; onlara da acıyorum. Lütfen ahiretinizi mahvetmeyin!

"—Ben ilericiyim, ben devrimciyim, ben ateistim, inançsızım... Ben gericilere karşıyım..."

Karşısın ama, dur bakalım, gerici ne diyor, dinle bakalım!.. Nasıl yaşıyor, anla!.. Tembel mi, çalışkan mı, haram yiyor mu, yemiyor mu?.. Dürüst mü, değil mi, işini nasıl yapıyor?.. Fikri nasıl?..

Bak, basit bir işçi, belki ilkokul mezunu bile değil; ama çalışmadan para almak istemiyor. Bu büyük bir asalettir. Bence bu İngiltere kraliçesinden daha asil bir insan... Neden?.. Bak, kimsenin hakkını yemek istemiyor. Fakir... İnsan zenginken çıkartıp bir şey verir, bu mühim değil... Ama fakirken, "Ben çalışmadan para almıyorum!" demek; evde çoluk çocuğun ihtiyacı varken, "Çalışmadan almak istemem, haram para istemem!" demek, büyük bir fazilettir sevgili kardeşlerim!

Allah böyle dünyayı helâlinden, dünyalık kazanmayı helâlinden isteyen, dilenmekten şerefini korumayı düşünerek isteyen, çoluk çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak için bir fedâkârlık olsun, çalışma olsun diye yapmak isteyen; konu komşusuna da iyilik yaparım, paramın fazlasıyla hayır hasenât yaparım diye yapanı, Allah-u Teàlâ Hazretleri kıyamet gününde ayın on dördünde dolunayın pırıl pırıl olduğu gibi, mahşer yerinde yüzünü öyle nurlu yapacak. Tabii, cennetlik olacak böyle bir kimse...

Şimdi Peygamber Efendimiz karşı tarafı da anlatıyor:

وَمَنْ طَلَبَهَا حَرَامًا مُكَاثِرًا بِهَا مُفَاخِرًا ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَ وَجَلَّ وَهُوَ

عَلَيْهِ غَضْبَانُ (حل. عن أبي هريرة)

(*Ve men talebehâ*) “Dünyalığı, kazancı, menfaat ve sâireyi isteyen...” Dünyayı yine isteyen, dünyalık peşinde olan başka insanlar da var. Bakıyorsunuz bir şehirde, bir sürü insan... Hacı amcalar da var, aksakallı, onun da dükkânı var, çalışıyor; başkaları da var, gayrimüslimler de var... İnançsız olduğunu meziyetmiş gibi bağıra bağıra söyleyip, inançlıların karşısına çıkıp, asıp kesip, bağırıp çağıran insanlar da var...

Dünyalığı, kazancı, menfaat ve sâireyi isteyen; ama nasıl?.. (*Harâmen*) “Haram yolla...” İster hırsızlık olsun, ister rüşvet olsun, ister faiz olsun, ister repo olsun, ister devleti soymak olsun, ister halkı soymak olsun, ister hazineyi soymak olsun... “Nerden gelirse gelsin, mühim değil!” diyor, işini uyduruyor, haram yoldan bir büyük avantaj, kazanç, kâr elde ediyor. Kazanıyor, zengin oluyor, arabaları oluyor, köşkleri oluyor, yalıları oluyor, kotraları oluyor... Haram yolla.

Sonra: (*Mükâsiren bihâ*) “Böbürlenmek için, benimki ondan daha çok, benim malım daha çok diye fiyaka yapmak için, caka satmak için, tantana için, şatafat için, debdebe için; ben daha güçlüyüm, daha zenginim demek için para kazanırsa... (*Müfâhiren*) Öğünerek böbürlenmek için parayı kazanırsa...” Bunlar da dünyalığı taleb etmenin ters fikirleri.

Bu fikirlerle, bu niyetlerle bir insan para kazanırsa, ne olur?.. (*Lakıya'llâhe azze ve celle*) “Aziz ve celil olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin o da huzuruna çıkacak. (*Ve hüve aleyhi gadbân*) Allah ona kızgınken, kızgın bir vaziyette huzuruna çıkacak.” Yâni, huzuruna çıktığı zaman, Allah'ı karşısında gazab etmiş vaziyette görecek, Allah'ın gazabına uğrayacak.

İslâm böyle... Yâni, dünyalık istemenin güzel yolu var. İnsan o yollarla dünyalığa ister, kazancını öyle sağlarsa, ayın on dördü gibi yüzü pırıl pırıl, nurlu olacak, cennete girecek... Haram yollarla, kötü niyetlerle kazanırsa; o da Allah'ın huzuruna, Allah ona gazab etmiş bir vaziyette varacak, Allah'ın gazabına uğrayacak, kahrolacak, mahvolacak.

b. İlimden Bir Bölüm Öğrenmek

Bu başka amellerde de böyle... Şimdi mal kazanmak konusunu konuştuk da, meselâ İslâm'ın çok aziz bulduğu, çok teşvik ettiği, çok sevaplı diye söylediği bir iş düşünelim!.. Meselâ, ilim... İslâm ilmi taleb etmeyi, öğrenmeyi, talebe olmayı, öğretmeyi çok teşvik ediyor. Bunu çok sevabı olduğunu söylüyor. Ama burada da yine niyet önemli!.. Yâni, doğrudan doğruya, hemen ilim öğrendi diye, insan çok büyük mükâfâtlara ermiyor.

"—Tamam, bu üniversitede profesördür, cennete gidecek, Allah buna çok mükâfat verecek..."

Dur bakalım, öyle değil! İnsanın ilim öğrenmekteki niyeti önemli... Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz, Enes RA'ın bize bildirdiğine göre:[161]

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُصْلِحَ بِهِ نَفْسَهُ ، أَوْ لِمَنْ بَعْدَهُ ، كَتَبَ اللهُ

لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ (كر. عن أبان عن أنس)

RE. 429/6 (*Men talebe bâben mine'l-ilmi*) "Kim ilimden bir bölüm taleb ederse, yâni öğrenmeğe gayret ederse..."

Diyelim ki, kendisi dökümcü de, dökümün güzel olması için bir şeyler öğreniyor. Veya, "Acaba cenâze nasıl kaldırılır İslâm'da? Dur şunu öğreneyim!" diyor. Veyahut da, "Umreye gideceğim, umrenin şekli, şemâili nasıl?" diye bir bölüm, bir bahis öğrenmek peşine düşen bir insan...

Buradaki niyeti ne meselâ, bunu niçin yapıyor?.. (*Li-yusliha bihî nefsehû*) "Bu ilmi öğrensin de, kendi nefsini ıslah etsin, kusurları varsa onları atsın, eksikleri varsa onları tamamlasın, nefsi olgun bir nefis olsun diye..."

---

[161] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.139, no:5008; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.289, no:28837; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.43, no:22880.

Nefsi ne demek? İnsanın benliği, içi... Yâni, insan dışından insan olsa yetmez; içi, İslâm'a göre hayvan olabilir. Affedersiniz domuz gibi olabilir, köpek gibi olabilir, sırtlan gibi olabilir, aslan gibi olabilir, tilki gibi olabilir...

Niye böyle hayvan isimleri hadis-i şeriflerde bildirilmiş?.. İnsanlar kolay anlar diye. Bu hayvanlar bir vasfıyla tanındığı için, o hayvan gibi deyince, "Haa, tamam, anladım!" der insan.

İnsanın içindeki duygularına göre, insan iyi insan oluyor, kötü insan oluyor, kalleş insan oluyor, hilekâr oluyor, hain oluyor, vefasız oluyor, vurdumduymaz oluyor, gaddar oluyor, duygusuz oluyor... Bunlar hep insanın içine ait vasıflar. Bu adamın dışında çok iyi kumaştan yapılmış, birinci sınıf terzinin elinden çıkmış elbiseler var... Kıymeti yok, içi fena, nefsi fena, iç dünyası fena; benliği, asıl Allah'ın değer verdiği kısmı fena... Olmaz, değeri olmaz. Elbiseyi çıkartırsın, bir başkasına giydirirsin, bir katile giydirirsin... Götür hapishaneye, en azılı, idamlık birisine giydir. Uyuyorsa vücuduna, giyebilir. Elbise ile insan adam olmaz. Dış kıyafetle, suretle olmaz, insanın insan olması, insan-ı kâmil olması, içinin eğitimiyle, terbiyesi iledir. İslâm buna da çok önem veriyor.

Bakın, ilim öğrenecek; ne maksatla?.. Nefsini düzeltmek için... "Ben olgun bir insan olayım, bilge bir insan olayım, erdemli bir insan olayım, iyi duygulara sahip bir insan olayım!" diye öğrenirse; (*ev li-men ba'dehû*) veyahut da, kendisinden sonrakilere faydası olsun diye öğrenirse..."

Bunun misalini de meselâ, düşünelim nedir diye: Peygamber Efendimiz'in mübarek ashabı, tabiîn... O mübarek insanlar ne yaptılar?.. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini topladılar, ayet-i kerimeleri izahlarını topladılar, fıkıh bilgilerini topladılar. Kendilerinden sonrakilere kaldı bu büyük büyük kitaplar, muhteşem kitaplar, şâheser kitaplar, çok derin ilimler ihtiva eden kitaplar... Onlardan istifade ediyoruz. "Aman, falanca kitap ne kadar güzel!" diyoruz. Açıyoruz, ondan bir şeyler öğreniyoruz.

O adamlar ömürlerini verdiler. Bir hadisi yazmak için, Horasan'dan Mısır'a seyahat ettiler; Mısır'dan Yemen'e seyahat ettiler. Neden?.. "Dînî bir konuyu ben tesbit edeyim de, benden

sonrakiler okusun, onlara faydalı olayım, ben sevap kazanayım!” diye.

İki şeyi düşünüyor:

1. Kendi kişiliğiyle ilgili; “Kendimi ıslah edeyim, olgun bir kul olayım!” diye.

2. “Başkalarına da faydam olsun!” diye.

Tamam, ilmi insan böyle öğrenirse, Allah onun sevabını ne kadar verir, sayıya gelmez; (*keteba’llàhu lehû mine’l-ecri misle remli àlicin*) “Çöldeki kumların miktarınca ona sevap yazar.”

Dur bakalım, bir avuç kumu al eline, tepsinin üstüne koy veya koyu renkli bir tahtanın üzerine koy; kaç tane kum tanesi var diye say bakalım bir avucu!.. Akşama kadar sayarsın, “Hocam şu kadar rakam oldu, biraz da şaşırdım.” filân dersin. Koca çöldeki kumların sayısı kadar Allah ona sevap yazar, bu niyetle ilim öğreniyorsa...

c. Tartışmak ve Öğünmek İçin İlim Öğrenmek

Ama bir de karşı tarafını düşünelim, konu oradan açıldığı için: Birisi de ilim öğreniyor ama, neden öğreniyor meselâ?.. Yine aynı râvîden başka bir hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[162]

---

[162] Ebû Nuaym, *Ma’rifetü’s-Sahàbe*, c.II, s.427, no:778; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.32, no:5708; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.347, no:7295; Hatîb-i Bağdâdî, *İktidàü’l-İlmü’l-Amel*, c.I, s.65, no:101; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.315; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.130, no:614; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.54, no:1349; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.255, no:2578; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XIX, s.100, no:199; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.133; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.I, s.333; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.L, s.177, no:10635; İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *es-Samt*, c.I, s.150, no:141; Kâ’b ibn-i Mâlik RA’dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.93, no:253; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.44, no:507; İbn-i Kàni’, *Mu’cemü’s-Sahàbe*, c.I, s.191, no:215; Huzeyfe RA’dan.

Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.III, s.149, no:910; Hz. Ömer RA’dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.116, no:373; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.543, no:26650; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.215; Mekhul RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.201, no:29057; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.I, s.438, no:864; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.261, no:2528; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXI, s.42, no:22875, 22877.

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ ، وَيُكَاثِرَ بِهِ الْعُلَمَاءَ ،

وَ يَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ ، فَلْيَتَبَوَّءْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(أبو نعيم في المعرفة ، كر. عن أنس)

RE. 429/2 (*Men talebe'l-ilme li-yümâriye bihi's-süfehâe, ve yükâsire bihi"l-ulemâe, ve yasrife bihî vücûhe'n-nâsi ileyhi, felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr.*)

"Bir insan ilmi eğer akılsız, beyinsiz, değersiz insanlarla münakaşa yapmak için, cedelleşmek için, mücadele için öğrenirse; veya 'Başka insanlardan ben daha alimim!' diye fiyaka için, daha üstün olduğunu göstermek, üstünlük sağlamak için öğrenirse; veyahut da insanların gönüllerini kendisine meylettirmek, insanların, halkın teveccühünü kazanmak için öğrenirse; o cehennemden oturacağı yeri hazırlasın kendisine veyahut oraya hazırlasın kendisini… Oraya gideceğini şimdiden bilsin!" diye bildiriyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki ilim, ceng ü cidal, çekişme, çatışma, kavga için olmayacakmış. Alim nasıl olur?.. Sakin bir şekilde dinler, hakkı söyler. Karşı tarafın hakkı varsa, kabul eder. Yumuşak konuşur, mültefit konuşur. Karşısındakini kırmadan, hakkın ortaya çıkmasına çalışır.

Öyle yapmıyor da, "Ben onu yeneyim, bunu yeneyim..." diye cedel için, mücadele için, münakaşa için öğreniyor. Bir de, "Başka alimlerden daha üstün olduğum ortaya çıksın. Benim kavuğum daha büyük, benim mertebem daha yüksek, bana hükümdar daha çok bahşiş versin... Ben daha yüksek mevkîye çıkayım..." filân gibi, böyle bir amaçla öğrenirse... Bir de insanların kendisine teveccühünü sağlamak için öğrenirse... Pekiyi ne olacak yâni?.. Onlar için olmayacak; Allah'ın rızasını kazanmak için ilmi öğrenecek. İlmi yerinde kullanacak, uygun insanlara anlatacak... Haddini bilecek, böbürlenmeyecek, başka insanların kalbini kırmayacak...

d. İslâm'ı İhyâ İçin İlim Öğrenmek

İslâm işte böyle her meselenin iki tarafını da söylüyor. Bir de ilme teşvik olsun diye, sevgili kardeşlerim, ilimle ilgili söz açılmışken, iki hadis daha okuyup, konuşmamı bitirmek istiyorum:[163]

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ ، كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ

دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ (ابن النجار عن أبي الدرداء)

RE. 429/8 (*Men talebe bâben mine'l-ilmi li-yuhyiye bihi'l-islâm, kâne beynehû ve beyne'l-enbâi derecetün vâhidetün fi'l-cenneh.*) "Kim ilmi, onunla İslâm'ı diriltmek için öğreniyorsa..." Meselâ, "Türkiye'de İslâmî bilgiler biraz zayıfladı. Ben İslâm'ı öğreneyim de, İslâm'ı dirilteyim. Bu güzel İslâm herkes tarafından bilinsin!" diye öğrenebilirsiniz.

"Böyle bir niyetle, İslâm'a hayat kazandırmak için, onunla İslâm'ı canlandırmak için ilim öğrenirse; (*kâne beynehû ve beyne'l-enbâi derecetün vâhidetün fi'l-cenneh*) onunla peygamberler arasında cennette bir derece fark olur." En üstte peygamberler, hemen onun altında en yakın derece alimler... Bu niçin bu yüksek dereceyi bulacak?.. Çünkü, İslâm'ı yüceltmek niyetiyle ilim öğrendi, İslâm'a hizmet aşkını taşıyor. İşte bu maksatla ilim öğrenmeliyiz. Çoluk çocuğumuzu bu maksatla ilim yoluna sevk etmeliyiz!..

Ben İlâhiyat Fakültesi'nde hocayken, arkadaşlara söylemiştim: "Bence birinci sınıflarda ilmin ne maksatla öğrenilmesi gerektiği, hangi hangi kötü niyetlerle öğrenilmemesi gerektiği okutulmalı ilkönce; sevabı anlatılmalı!.. İnsanlar ondan sonra kopya çekerek değil de, ilim sevap olduğu için, Allah rızası için çalışarak ilim öğrenirler." diye.

---

[163] Dârimî, *Sünen*, c.I, s.112, no:354; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.61, no:5915; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.10, s.287, no:28833; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.243, no:2450; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.43, no:22879.

Tabii, ilim öğrenecek bir insanın ilmini, bilgisini kendisinin uygulaması lâzım! Bildiği iyi şeyleri yapması lâzım! Kötü olduğunu bildiği şeyleri de, bu kötüdür diye bilip yapmaması lâzım!.. Halka talkın verip, kendisi salkımı yutmaması lâzım!..

E pekiyi, böyle yaparsa bir insan ne olur?.. Yâni, ilim öğreniyor ama, ilmini uygulamıyor. Adam çok büyük alim... Doktor çok iyi doktor, sigaranın çok zararlı olduğunu söylüyor, fakat ağzında sigarayla dolaşıyor.

Bir doktor yakalandı, onun namına çok utandım ben... Senelerce önce gazeteler yazmıştı. Adam doktormuş. Tam o sırada da belediye sokakların, kaldırımların temizliği, kirletilmemesi, tükürülmemesi vs. üzerinde duruyordu.

Olmayacak bir şey, Allah'tan çok acı bir durum. Birisi kaldırıma tükürmüş. Gazeteciler var, belediye ilgilileri var, başkan var... Hemen çıktılar ortaya:

"—Niye tükürdün?" dediler.

Tabii kaldırımlara tükürmek yasak aslında ama, kim dinler, kim uygular, kim tükürene cezayı verir?.. Herkes buna böyle bir ceza verildiğini görmemiştir. İşte olacak, tüküren adamı çepeçevre sardılar:

"—Niye tükürdün, kimsin?.."

Gazeteciler resim çekiyor... Sonunda anlaşıldı ki, adamın mesleği doktorlukmuş. Haydi, buyur bakalım, ayıkla pirincin taşını!.. Doktor yere tükürdü.

"—Şimdi haydi bakalım, çıkart mendilini, sil!" dediler.

Çok acı oldu. Doktor bilir tabii, tükürünce ne olacağını. Tükürdüğü zaman, mikroplar orada kurur, rüzgârla savrulur; başkasının nefes almasıyla ciğerine gidince, onu da hasta eder. Bu bildiği bir şey...

Nasıl olacak?.. Mendiline tükürecek, kâğıt mendile tükürecek... vs. Yâni sokakları kirletmeyecek, şehirlerimiz tertemiz olacak...

e. Amel Etme Niyeti Olmadan İlim Öğrenmek

Sigara kötü, içiyor. "Aman evlâdım, sigara içme!" diyor baba, ama cebinde sigara var... Bildiğini uygulamıyor yâni. Dînî

ilimlerde de, bildiğini uygulamayan bir kimse ne durumda olur?.. Diyor ki Peygamber Efendimiz:[164]

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ الْعَمَلِ، فَهُوَ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 429/9 (*Men talebe'l-ilme li-gayri'l-amel*) "İlmi tatbik etmek için değil de, başka maksatlarla, tatbik etmeden öğrenirse..." O nasıl bir kimsedir?.. (*Fehüve ke'l-müstehzii bi-rabbihî azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Rabbiyle alay eden bir kimse gibidir." İlmi öğreniyor, tatbik etmiyor... Alay eden bir kimse gibidir. Kimle alay ediyor?.. Rabbiyle alay ediyor.

....

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi günahlardan uzak duran, vazifelerini bilen, yapan, çalışkan, hayırlı, verimli, olgun, kâmil, bilge müslümanlardan eylesin... Allah cümlenizden razı olsun... Sizi ve sevdiklerinizi iki cihan saadetine erdirsin... İki cihanın tehlikelerinden korusun, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

22. 11. 1996 / AKRA

---

[164] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.365, no:29066; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.41, no:22873.

32. SAKINILACAK BAZI KONULAR

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizden razı olsun...

a. Tevbeyi Geciktirmekten Sakının!

Bugün okuyacağım hadis-i şeriflerden birincisi, İbn-i Abbas RA'dan. Deylemî, Peygamber Efendimiz'in amcazâdesi Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[165]

إِيَّاكَ وَالتَّسْوِيفَ بِالتَّوْبَةِ ، وَ إِيَّاكَ وَالْغُرَّةَ بِحِلْمِ اللهِ عَنْكَ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 173/3 (*İyyâke ve't-tesvîfe bi't-tevbeti, ve iyyâke ve'l-gurrate bi-hilmi'llâhi anke*)

Kısa bir hadis-i şerif, tevbe ile ilgili bir hadis-i şerif. Tevbe biliyorsunuz, hepimiz için gerekli bir iş olduğundan, bu konudaki bu hadis-i şerifi biraz açıklamak istiyorum. Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifte buyuruyor ki:

(*İyyâke ve't-tesvîfe bi't-tevbeh...*) Arapça'da *sevfe* kelimesi vardır, ileride bir şeyi şöyle yapacağım filân demek gerektiği zaman, fiilin başına sevfe getirilir. Meselâ, (*Sevfe ekùlü*) "İleride söyleyeceğim!" demek.

سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي (يوسف:٩٨)

---

[165] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.388, no:1564; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.228, no:10291; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.327, no:9724.

(*Sevfe estağfiru leküm rabbî*) "Siz evlâtlarım için Rabbimden ileride tevbe ve istiğfar edeceğim!" (Yusuf, 12/98) diye Kur'an-ı Kerim'de geçiyor.

Sevfe, ileride bir şeyi yapmak demek. *Tesvif* de, bir şeyi zamanında yapmayıp, ilerideki bir zamana atmak, geriye bırakmak, yapması gerekeni tehir etmek mânâsına gelen bir kelime. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*İyyâke ve't-tesvîfe bi't-tevbeh*) "Tevbeyi geriye bırakmaktan şiddetle sakın, kaçın!" Yâni tevbeyi geriye bırakmayın, zamanında yapın, hemen yapın, bir saniye bile geçirttirmeyin!

(*Ve iyyâke ve'l-gurrete bi-hilmi'llâhi anke*) Bir başka kelime daha ekleniyor arkasına: "Allah'ın sana karşı halim davranmasından dolayı aldanma! Aldanmaktan da şiddetle sakın!.."

Şimdi, aziz ve sevgili dinleyiciler, biliyorsunuz ki Allah'a iyi kulluk etmemiz lâzım, rızasını kazanmamız lâzım! Melek gibi olmamız lâzım, günahlardan uzak durmamız lâzım! Allah'ın emirlerini tutmamız lâzım, yasaklarından kaçınmamız lâzım!.. Emirlerinin listesini yapıp, kendimiz, çoluk çocuğumuz ve çevremizdekiler, bilhassa sorumluluğu omuzumuzda olan kimselere öğretmemiz lâzım! Yasakları öğretmemiz lâzım! "Bak, Allah şunları şunları yasaklamış... Yalanı yasaklamış, hırsızlığı yasaklamış, adam öldürmeyi, can yakmayı, zulmetmeyi yasaklamış..." diye neleri yasaklamışsa, bunları herkesin bilmesi lâzım!

Ne zamandan bilmesi lâzım?.. Çocukluk çağından bilmesi lâzım! Büluğa ermeden önce, sorumluluk başlamadan önce bilmesi lâzım!.. Çok dikkat etmemiz lâzım; çünkü Allah bizi görüyor, biz Allah'ın huzurundayız. Allah'ın divanına varıp, Allah'a bu dünyadaki hayatımızda işlediklerimizden hesap vereceğiz. İşlediklerimi de banda alınıyor, sesleri kaydediliyor, görüntüleri kaydediliyor. Melekler defterlere yazıyorlar... Bunların hepsi yarın rûz-ı mahşerde, mahşer gününde ortaya saçılacak, dökülecek, teraziye konulacak, tartılacak... Zerre kadar hayır işleyen, hayrının karşılığını görecek; zerre kadar şer işleyen, şerrinin cezasını çekecek... Eğer hayırları çok olursa cennete gidecek... filân. Bunları hepiniz bildiğiniz için, ben nokta nokta mânâsına filân diyorum.

Bunlar böyle olması gerekirken ve müslüman olduğumuz halde, maalesef yine de kusurlarımız oluyor. En iyi insanların da kusurları oluyor. Melek gibi, aksakallı, beyaz başörtülü dedelerin, ninelerin, iyi insanların da hataları oluyor. Bir de tabii zâten iyi insan olamamış müslümanlar var, zaten kusurlu... Kendisi de işin farkında... Namazları kılmıyor, oruçları tutamıyor, hatalı işler yaptığının kendisi de farkında...

Şimdi tabii, ne yapması lâzım müslümanların?.. Bu yanlış işlerini bırakması lâzım!.. Eğer hayatta yanlış bir yol tutturmuşsa, yanlış yolundan dönmesi lâzım!.. Nereye dönmesi lâzım?.. Cenâb-ı Hakk'ın razı olduğu tarafa dönmesi lâzım! Yönünü değiştirmesi lâzım!.. Cennete götürecek yola dönmesi lâzım! Yanlış yollara gitmemesi lâzım!.. Bu dönüşe tevbe deniyor. Tevbe, dönüş demek. Yâni, insanın tutturmuş olduğu yanlış hayat tarzını döndürmesi, değiştirmesi...

Birçok kimse bunu hemen yapmıyor. İşin farkında olsa bile, hatasının farkında olsa bile, "Bunu ileride düzeltirim!" diyor, hemen düzeltmeğe kalkmıyor, hatasını hemen bırakmıyor. Zararlı ve yanlış olduğunu bildiği şeyi bile, "İşte ben ileride bırakacağım!" diyor. "Otuz yaşında, kırk yaşında, elli yaşında, emekli olduktan sonra veyahut hele dur bakalım bugün değil, ileride..." diye bir ilerideki tarihe atıyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki: "İşte bu tevbeyi geciktirmeyi, ilerideki bir tarihe atmayı yapmayın! Sakının bundan, şiddetle sakının! Yâni tevbenizi hemen yapın, dönüşünüzü hemen yapın, Cenâb-ı Hakk'ın yoluna girin!" buyuruyor.

Niçin?.. Ölüm geliverir de ondan... Başka bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[166]

عَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ !

[166] Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, c.I, s.174, no:75.

(*Accilû bi't-tevbeti kable'l-mevt*) "Ölüm gelmeden evvel, ölüm sizi ansızın yakalamadan önce tevbe edin!"

Ölüm sizi tevbe edemeden, günah üzerinde devam ederken, hatta günah işlemekte iken, tam günah anında yakalayıverir. Azrâil gelir, tam içki masasında canını alır, meyhanede canını alır, kumar masasında canını alır... Veyahut, Allah korusun, zina mahallinde canını alır. Suç üzere olmak çok fenâ... Tabii ne yapmak lâzım?.. Suçu, günahı, hatayı, yanlışı, küçük de olsa, büyük de olsa hemen bırakmak lâzım! Tehir etmemek lâzım!..

Onun için Efendimiz'in şiddetli bir tavsiyesi var:

"—Aman, tevbeyi sakın ileriye bırakmayın! Tevbeyi ileriye bırakmaktan sakının!"

Eh hemen tevbe edeceğiz, Cenâb-ı Hakk'ın doğru yoluna gireceğiz. Bazıları diyor ki:

"—Hacca gideyim de öyle..."

Bazıları da diyor ki:

"—Sabah olsun da öyle..."

Halbuki sabaha belki çıkar, belki çıkamayız. Hemen tevbe etmeliyiz!

Sonra: (*Ve iyyâke ve'l-gurrate bi-hilmi'llâhi anke*) "Allah'ın sana karşı halim selim davranmasına da aldanma!"

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir sıfatı, o güzelim Esmâ-i Hüsnâ'sından birisi de Halîm olması. Hilim sıfatı var Allah'ın... Allah-u Teàlâ Hazretleri Halîm'dir, çok hilim sahibidir. Hilim ne demek?.. Yumuşak davranmak, kızılacak bir şeyin karşısında bile parlamamak, sert davranmamak...

Böyle bazı sakin insanları görürüz, severiz, hoşumuza gider:

"—Bu adam çok halim selim bir adam; sinirlenmiyor, yumuşak, kaymak gibi, pamuk gibi..." deriz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin de halimliği vardır. Neden?.. İşte görüyorsun, kâfir, küfrüyle yaşıyor... İşte görüyorsun, kàtil, adam öldürmüş, ortada geziyor... İşte görüyorsun hırsız, hırsızlığı yapmış, gene de yapıyor arada fırsat buldukça... "Birden başına yıldırımlar yağsa, hemen mahvolacak, kahrolacak!" diye düşünebilir belki bir insan. Fakat duruyor, ortada dolaşıyor. Veyahut müslüman bir kul ama İslâm'ın emirlerini tutmuyor, başına bir belâ, bir ceza gelmiyor. Namaz kılmıyor da, yine sıhhati

yerinde... Yine dükkânı tıkır tıkır çalışıyor, kasasına paralar yine şarıl şarıl, şıkır şıkır akıyor.

Haa, bak aslında cezalı durumda olduğu halde, Allah mühlet veriyor. Yolda bir hata işlediği zaman, yanlış bir şey yaptığı zaman insan, ne yapıyor trafik polisi?.. Biraz ileride:

"—Dur!" diyor. "Çek bakalım kenara!" diyor. "Ver bakalım ruhsatı, ehliyeti..." diyor. Ondan sonra, "Gel bakalım yandaki arabaya!" diyor.

Orada cezayı yazıyor, makbuzu kesiyor, parayı da alıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bazen cezayı birden vermiyor. Neden acaba?.. Bir kere Allah-u Teàlâ Hazretleri tevbeye bir zaman ayırıyor kuluna:

"—Belki kulum yaptığı hatadan üzülür, pişman olur. 'Aman yâ Rabbi, ben bir hata işledim, çok üzüldüm şimdi, çok mahcub oldum; beni affet!' der." diye.

Allah'ın affediciliği var ya, Allah-u Teàlâ Hazretleri *Afüv*'dür. *Afüv* ne demek?.. Affetmesi çok çok fazla demek... Sonsuz derecede af sıfatı var. Hiç kimsenin ölçemeyeceği kadar, affı, merhameti çok... *Gaffâru'z-zünûb*, günahları çok çok mağfiret edici. Sayısız, hadsiz, hesapsız tecellîleri var. Çok affediyor, mağfiret ediyor. Sonra, *Settâru'l-uyûb*; ayıpları setrediyor, bağışlıyor. *Erhamü'r-râhimîn*; acıyanların, merhamet edenlerin en merhametlisi, çok merhamet edici...

Dilerse kahreder, her şeye kàdir, ol derse olur, öl derse ölür karşısındaki kulu... Ama böyle hilim sıfatı var, halîm davranıyor. Gaffârlığı var, afv ü mağfiret ediyor. Settârlığı var, ayıpları setrediyor. Tevvâblığı var, kul tevbe ettiği zaman tevbesini kabul ediyor... Onun için, böyle bir günahtan sonra, bir müddet kulun başına bir şey gelmiyor.

Şimdi bazı kullar, "Bak ben günah işliyorum da, Allah başıma belâyı sarmadı, başıma yağdırmadı cezaları..." diyor, biraz böyle rahatlıyor, bir daha işliyor günahı...

Doğru değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri birden cezayı vermedi, neden?.. Kullara merhametinden.

"—Belki tevbe ederler... Tevbe ederlerse, ben de affederim!" diye.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, kulunun tevbe etmesinden çok memnun oluyor. Fevkalâde razı oluyor tevbe edenlerden... Kulun hatasını anlayıp dönmesini çok seviyor, onun için affediyor.

"—Aferin, kendini yenebildi, nefsini aşabildi, duygularını bastırabildi, şeytana uymadı... Güzel bir hareket gösterdi, iyi bir başarı gösterdi; affettim!" diyor, affediyor.

Affetmesi için fırsat olsun, zaman olsun. Hele bir akşam olsun da, bir sakin bir kafayla düşünsün! Hele bir uyku uyusun uyansın da, kızgınlıkla, azgınlıkla veya taşkınlıkla yapmış olduğu hatayı anlasın da, sonra içine bir ateş düşsün diye mühlet veriyor. O da:

"—Ah, ben ne yaptım? Rabbim bana her zaman lütfuyla nice nice nimetler verirken, vermekteyken, veriyorken, ben o nimetlerini yiyorken; Allah'ın nimetini yiyorum, Allah'a isyan ediyorum. Ben ne kadar zalim bir kulum! Aman yâ Rabbi, ben hata ettim; sen Gaffâru'z-zünûb'sun, beni afv ü mağfiret eyle yâ Rabbi!' diye gözyaşı döküyor, secde ediyor. Yalvarıyor, ağlıyor, tesbih çekiyor, kurban kesiyor... Derken, böyle güzel bir şeyinden dolayı Allah-u Teàlâ Hazretleri affediyor.

Ama bir de, "Evet, işte ben günah işledim de ceza vermedi..." diyenler oluyor. Bizim lisede böyle bir arkadaşımız vardı. Anlatamayacağım şekilde edepsiz. "Eğer şey olsa, cezayı verirdi; vermiyor." filân diye günahı bir daha işliyor, hatayı bir daha işliyor.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Sakın Allah'ın sana o anda halim davranıyor olmasına aldanma!"

Neden?.. Halim davranır da, cezayı hak ettiğin zaman da, birden gazabıyla seni kahreder. Bir sille, bir şamar, bir ilâhî cezâ, belâ gelir, dokuz takla atar suçlu insan... Neden?.. Verilen müddeti değerlendirmedi, anlamadı Allah'ın tevbe için zaman verdiğini; günah üzerine günah işlemeğe devam etti. Nasihatleri tutmadı, ikaz edenlerin ikazlarına aldırmadı, "Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir." dedi.

Bunu çok söylüyorlar bu devirde... İslâm'ı bilmiyor, İslâm'ı yaşamıyor, ikaz eden kimselere de kızıyor. Diyor ki:

“—Sen ne oluyorsun yâ, niye böyle bu kadar kaşını çatıyorsun? Niye bu kadar sert oluyorsun?.. Allah namına niye böyle etrafa cezalar yağdırıyorsun?.. Allah Gafûr’dur, Rahîm’dir.”

İyi ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri Gafûr’dur, Rahîm’dir ama, Peygamber SAS de:

“—Allah’ın öyle halim olmasına aldanıp gevşemeyin! Tedbir alın, dikkat edin, toparlanın! Kendinize çeki düzen verin, sonra karışmam...” buyuruyor.

Allah hem *Gafûru’r-Rahîm*’dir, hem de *Azîzün zü'ntikàm*'dır. Hem de cezasını verir, belâsını verebilir.

Amentü’de okuyoruz, herkes biliyor. herhalde *Amentü*’yü iyi öğretmiyorlar, aziz dinleyiciler! (*Hayrihî ve şerrihî mina’llàhi teàlâ*) Yâni, “İnsanın başına gelen hayırlar da, şerler de Allah’tan... Allah’ın takdiriyle oluyor.” O zaman bir belâ gelir başına Allah’tan, onu da düşünmesi lâzım!.. Allah rahmetiyle tecellî ediyor, hilmi ile muamele ediyor, cezasını birden vermiyor. Ama şerri de var, şer de Allah’tan... Bir de ceza gelirse diye toparlaması lâzım kendisini.

Hani hırsız bir hırsızlık yaptı, “Polis beni yakalayamadı...” diyor. İyi ama, “Bir sıçrarsın, iki sıçrarsın, üçüncü de yakalanırsın çekirge...” diyorlar. Yâni, sonunda yakalanırsın. Sonunda kelepçe kollarına bağlanır, hapse girer, rezil rüsvâ olur, hayatı mahvolur... Hayatı kayar diyorlar. Hayatı zindan olur, ömrü çürür hapislerde...

Kaçayım derken ev sahibiyle boğuşurken yaralanır, balkondan düşer, ölür suç üzere... Veyahut ev sahibiyle mücadele ederken, bıçağı çeker, onu öldürür. Hadi hırsızlıktan katilliğe geçer... Derken idam sehpasına gider.

Şeytan insanı bir suç işletmekte bırakmaz, daha derine, daha derine çekip, bataklığın içinde daha kötü işler yaptırmağa doğru götürür.

Onun için, Allah’ın cezası geldikten sonra, “Tamam, Allah’ın cezası geldi.” demek hüner değil. Gelmeden, Allah’ın halimliğini anlayıp, halimliğine de aldanmayıp; “Aman, bu halimliğini ben suiistimal etmeyeyim, tevbe edeyim!” demesi lâzım insanın, aklını başına toplaması lâzım!..

Bugün için, çok önemli bu hadis-i şerifteki nasihat... Çünkü bugünün insanı hem günah işliyor, hem de Allah'tan rahmet bekliyor. Eski zamanın mübarek insanları, ömürlerini ibadetle geçiriyorlardı, gene azaptan korkuyorlardı:

"—Acaba Allah beni azabına uğratır mı?" diye, tir tir titriyorlardı.

Müttakî kul ne demek, Allah'tan korkan kul ne demek, takvâ ehli kul ne demek?.. Hem ibadet ediyor, ömrünü ibadetle, tâatle, hayrâtla, hasenâtla geçiriyor, hem de Allah azabına uğratır mı diye, "Acaba azabına, kahrına uğrar mıyım?" diye, tir tir titriyor. Bu zamanın cahili de hem günah işliyor, hem de Allah'ın rahmetini bekliyor. Ne kadar tezat... Eskiler ne kadar ihtiyatlı, yeniler ne kadar ihtiyatsız... Ne kadar şaşkın, ne kadar yanlış düşünüyorlar!.. Yâni bu işin şakası yok ki, ya azaba uğrarsa, ondan kim kurtaracak onu?..

Onun için, eskilerin yaptığı gibi hem ibadet, itaat etmeli, hem de, "İbadetlerim kabul oldu mu? Yoksa benim bilmediğim, anlayamadığım bir hatamdan, kusurumdan dolayı Allah beni cezaya çarptırır mı?" diye pür dikkat olmalı!..

İnsan pür dikkat olursa, müteyakkız olursa, her işine dikkat ederse, yaptığı işleri kendisi, kendi kendine tefekkür edip düşünürse; kendini çeki düzen altına alırsa, zabt ü rabt altına alırsa, hata işlemesi azalır. Salıverirse, hataları devamlı işler.

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, tevbeyi geciktirmeyin, yarına bile bırakmayın!.. Bir saat sonraya bile bırakmayın!..

"—Şu anda hata işliyorum, şu anda günah işliyorum. Bu bitsin de, masadan kalktıktan sonra tevbe ederim..."

Hemen şu anda bırak!.. Sigara içiyorsun; yarısında bırak at, bir daha alma!..

Geçen gün bir arkadaş anlattı. Sigaranın kötülüklerinden bahsetmiş bir doktor arkadaş hastasına... Hasta, "Haklısın doktor bey!" demiş, cebinden de sigara paketini çıkartmış, ayağının altına almış, ezmiş. Çıkmış doktorun yanından...

Doktor da herhalde içine mâlûm mu oldu, ne olduysa, "Şunu takib et!" demiş adamına... Takib etmiş adamı. Adam doktorun muayenehanesinden çıkmış, bakkala girmiş, bir paket sigara almış, öyle gitmiş.

Yâni, doktorun muayenehanesinde sigarayı bırakıp, bir adım ötede yeniden başlamak olur mu?.. İlki güzel! Atacak, içmeyecek, ondan sonra da sebat edecek.

Bütün günahlar da bunun gibi, sigara alışkanlığı gibi. Kolay değildir bırakması... Hemen anında bırakmalı ve bir daha da işlememeli!.. Allah'ın ceza vermiyor oluşuna aldanmamalı!.. Vermiyor, vermiyor, vermiyordur da, belki vermeme müddeti sonuna yaklaşmıştır, bir saniye sonra Allah'ın bir cezası gelecektir. Belki bir zelzele olacaktır, başına bir şey düşecektir. Belli olmaz.

Onun için, ne yapması lâzım?.. Allah'ın kahrına uğramadan kendini derlemesi, toparlaması lâzım!..

Aziz ve sevgili kardeşlerim, bu birinci hadis-i şerif çok gerekli bir uyarı. Peygamber SAS Efendimiz'in bu uyarısı hepimize lâzım!.. Hele hele bu zamanın aydın kesimi; böyle bilgili, az çok bilgisi var... Ama İslâm'ı bilmiyor. Yâni dünyevî bilgisi var, laf söyleme bilgisi var. Kendisini savunma meziyeti, kabiliyeti var. İbadete taate çağırdığın zaman, Allah'ın emirlerini tutmağa çağırdığın zaman, hemen diyorlar ki:

"—İslâm müsamaha dinidir, hoşgörü dinidir. Hoş görün!"

Neyi hoş göreceğim kardeşim, anlat bakalım, öğreneyim! Neyi hoş görecekmişim?.. Günahları hoş görecekmişim... Allah'ın hoş görmediği şeyi ben nasıl hoş görürüm?.. Allah hoş görmemiş, hoş olmadığını da yazmış, bildirmiş. Peygamberine de söylemiş, kitabında da yazmış. Allah'ın hoş görmediğini hoş görmek diye bir şey olur mu?..

"—Senin dinin sana, benim dinim bana... Sen bana karışma!" diyor.

Öyle şey olur mu?.. Bir insanın kendisine Allah'ın emri, Peygamberin tavsiyesi anlatıldığı zaman, söyleyeceği en kötü söz budur.

"—Sen bana karışma!.."

Canım işte karışmış bir kere, Allah söyletmiş, gelmiş, Peygamber Efendimiz'in hadisini söylemiş, Kur'an-ı Kerim'in ayetini söylemiş. "Sen bana karışma!" diyor. Söylendi kardeşim, oldu, bitti, ikaz oldu. Uyanacaksın, kızmayacaksın!.. Hatalıysan,

kızmayacaksın ve sözü tutacaksın! Şu anda başına bir ceza gelmiyor diye aldanmayacaksın!..

b. Acizlerin İşini Yapmamaktan Sakının!

İkinci bir hadis-i şerif, Ebû Hüreyre RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz'in "Şöyle yapmayın!" dediği konulu sayfa geldi de hadis kitabından... (*İyyâküm*) demek, "Sakının, sakın öyle bir şey yapmayın!" mânâsına bir edat-ı tahzir, yâni hazer ettirme edatı. "Aman, sakın ha yapma!" mânâsına bir kelime bu *iyyâke* ve *iyyâküm*.

Diyor ki Efendimiz bu ikinci hadis-i şerifte:[167]

إِيَّاكُمْ وَالْإِقْرَادَ ، يَكُونُ أَحَدُكُمْ أَمِيرًا أَوْعَامِلاً ، فَتَأْتِي الْأَرْمَلَةُ
وَ الْيَتِيمُ وَ الْمِسْكِينُ ، فَيَقَالُ: أُقْعُدْ حَتَّى يَنْظُرَ فِي حَاجَتِكَ !
فَيَتْرُكُونَ مُقْرِدِينَ لاَ تُقْضَى لَهُمْ حَاجَةٌ وَلاَ يُؤْمَرُوا فَيَنْفَضُّوا.
وَ يَأْتِي الرَّجُلُ الْغَنِيُّ الشَّرِيفُ ، فَيُقْعِدُهُ إِلَى جَانِبِهِ ، ثُمَّ يَقُولُ:
مَا حَاجَتُكَ ؟ فَيَقُولُ : حَاجَتِي كَذَا وَكَذَا. فَيَقُولُ: أُقْضُوا
حَاجَتَهُ وَعَجِّلُوا ! (حل. عن أبي هريرة)

RE. 173/6 (*İyyâküm ve'l-ikrâd, yekûnü ehadüküm emîran ev àmilen, fete'ti'l-ermeletü ve'l-yetîmü ve'l-miskîn, feyukàlü: Ük'ud hattâ yünzara fî hàcetik! Feyütrekûne mukridîne lâ tukdà lehüm hàcetün ve lâ yü'merû feyenfaddù. Ve ye'ti'r-racülü'l-ganiyyü'ş-şerîfü, feyuk'iduhû ilâ cânibihî, sümme yekùlü: Mâ hâcetük?*

[167] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.108; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.2, s.33, no:866; Ebû Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.45, no:14705; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.334, no:9745.

Feyekùlü: Hàcetî kezâ ve kezâ. Feyekùlü: Ukdù hàcetehû ve accilû!) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*İyyâküm ve'l-ikrâd*) "Sakınınız bazı kimselerin acizliğinden dolayı hakkını müdafaa edememesinden...)

İşin gücün görüldüğü resmî mahalleri, daireleri ve o işin gücün başında bulunan kişileri anlatıyor Efendimiz:

(*Yekûnü ehadüküm emîran*) "Sizden biriniz emir olur." *Emir* ne demek?.. Emretme salâhiyeti kendisinde olan kimseye emir derler. Yâni bir şeyin başkanı. Başta bulunduğu için, "Sen şunu şöyle yap, böyle yapma!" diye emrediyor. Orduda komutan aşağıya emreder, sözü dinlenir. Sadece orduda olmaz; dairede de müdür emreder, memurlar emrini dinler. *Memur* ne demek?.. Kendisine emredilen kişi demek zâten, o da emir kökünden geliyor.

"Sizden biriniz emir olur, yâni bir yerde müdür veya emredici makamda başkan veya komutan olur; (*ev âmilen*) veya âmil olur." *Âmil* de, bir işi yapan kimse demek. Zekâtı toplama işini yapan kimselere de *âmil* derlerdi. Giderdi zekât verecek kabilelere, kişilere, "Ver bakalım malanın zekâtını, topluyoruz. Ben zekât memuruyum!" derdi, toplardı. Bu zekât da beytü'l-mâl-i müslimîne, yâni müslüman devletin hazinesine gelirdi. Oradan ilgili yerlere, Kur'an-ı Kerim'in emrettiği yerlere harcanırdı. Bunu toplamakla, o işi yapmakla vazifeli kimseye de *âmil* derlerdi. Âmil aslında amel eden, iş yapan kimse demek. Herhangi bir devlet dairesinin başındaki insana da âmil derler.

Şimdi, "Sizden biri emir veya amir, veya âmil, veya müdür, veya başkan olur, sorumlu kişi olur. (*Fete'ti'l-ermeletü*) İşler orada görülüyor ya, onun kapısına dul kadın gelir; (*ve'l-yetîmü*) babası anası olmayan çocuk, yetim gelir; (*ve'l-miskînü*) aciz, yoksul, fakir insan gelir."

O daire, o işin görüldüğü yer. Meselâ zekât âmiliyse, zekâtlar toplanmış, yanında duruyor. Dul geldi; dula verilecek... Yetime verilecek, miskine verilecek. Veyahut belediyede biri iş, hükümette bir iş, böyle insanların hizmeti için kurulmuş bir dairede bir iş için yetim gelir, dul gelir, miskin gelir. (*Feyukàlü*) "Ona denilir ki: (*Ük'ud hattâ yünzara fî hàcetik!*) Otur şurada, isteğin ne ise baksınlar!' denilir." Yine burada otur deniliyor.

Şimdi öyle devlet daireleri var ki, oturacak yer yok... Gidiyorsun, koridorlarda bekle Allah'ım bekle... İçeriden çağıracaklar de sen gireceksin diye. Hani iş görülen yerlere de koridorlara birer sandalye konulsa, iyi hayır olacak. Zavallı dışarıda bekleyenler, dikilmekten mahvoluyorlar. Şöyle bir rahat yerde otursalar, rahat beklerler.

"Yetim, veya dul, veya miskin geldiği zaman deniliyor ki: (*Ük'ud hattâ yünzara fî hàcetik!*) 'Dileğin ne ise,ihtiyacın ne ise dinlenecek, bakılacak, işin görülecek. Otur bakalım!' denilir. (*Feyütrakûne mukridîne*) Böyle söz söylemez bir vaziyette, aciz bir vaziyette o orada terk olunur. (*Lâ tukdà lehüm hàcetün*) İşi görülmez, (*ve lâ yü'merû*) emir de olunmaz. (*Feyenfaddù*) Bu gelen zavallı dul, veya yetim, veya miskin ne yapar?.. Boynunu büküp gider." Neden?.. "Otur!" denildi, "İşin görülecek!" denildi; bekledi bekledi, bir şey yok, kalkar gider. Çünkü zavallı; işini görecek, derdini anlatacak durumu yok.

Buna karşılık buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Ve ye'tir-racülü'l-ganiyyü'ş-şerîf*) "Buna mukàbil aynı daireye zengin, şerefli, eşraftan, itibarlı bir adam gelir. (*Feyuk'iduhû ilâ cânibihî*) İşin başındaki kişi, müdür bey onu hemen yanına oturtur." "Rica ederim, şöyle buyurun efendim!" der, başköşeye oturtur. Rahat koltuklar vardır böyle, gömüldüğü zaman beli rahat eder insanın. Kolunu kenara koyar, rahat oturur. Şimdi bir de çay kahve ısmarlar.

(*Sümme yekùlü: Mâ hâcetüke?*) "Sonra ona, 'Efendim arzunuz nedir, ihtiyacınız nedir?' diye sorar kendisine. (*Feyekùl: Hàcetî kezâ ve kezâ.*) O bey de, eşraftan zengin adam da der ki: 'Benim işim şudur, şudur... Lütfen şunu görüverin!' der.

(*Feyekùl*) Müdür hemen der ki: (*Ukdù hàcetehû)* 'Ey etrafımdaki memurlar, hemen koşuşun, bunun işini görün! (*Ve accilû!*) Acele de edin! Yâni öyle gevşek de davranmayın, koşuşun, bu adamın işini yapın!' der."

İyi, güzel, bu adamın işini koştura koştura yaptırtıyorsun da, deminki o yetimi, dulu, miskini öyle oturttun da dinlemedin?.. Saatlerce koridorda bekledi de sonra, boynu büküldü, geri gitti. İşte Efendimiz SAS, bu iki sahneyi diliyle, o mübarek anlatışıyla anlatıyor. Demek ki o zamanlarda da, devlet daireleri şimdiki kadar gelişmemiş olsa da, yine devletin divanı vardı, dairesi vardı, resmî kişiler vardı. Tabii, ona müracaat edenler de vardı.

Diyor ki Efendimiz:

"—Aman kendi derdini anlatamayan insanlardan sakının! Haklıdır, haceti vardır, derdi vardır; anlatamaz, hakkını savunamaz, kendisini müdafaa edemez, işini bitiremez. İşte bunlardan sakınınız!" diyor.

Onlara otur denilip de, dinlenmeyip de, işi görülmeden geri gönderilmesine razı olmuyor Peygamber Efendimiz. Zengine itibar edilip de, fakirin kenarda bekletilmesini tasvib etmiyor. "Aman öyle yapmayın!" buyuruyor.

Şimdi bu münasebetle bir hatıramı size anlatmış olayım: Seneler önce, çok sevdiğimiz bir kardeşimiz çok yüksek bir müessesenin başındaydı. İsmini de söylemiyorum, o devlet dairesini veya müesseseyi de söylemiyorum. Ama kapısı kalabalık,

gelenler yığınla, bekleme odası tıklım tıklım dolu... Ben de çok yakınıyım, Hocasının damadıyım. Ben de oraya gittim.

Kâtibi olan şahıs, —sekreter demiyorum, dikkat edin— teşrifatçısı olan şahıs içeriye haber verdi benim geldiğimi... Hemen içeriye aldı. O kadar kalabalığın arasından ben geçtim, tık tık tık... Herkes bana bakıyor, "Biz bekliyoruz, bu niye içeriye girdi?" filân diye de herhalde içlerinden bir şeyler de düşünmüşlerdir.

Ben hemen genel müdür beyin odasına alınmış oldum. Güzel... Beni hakîkaten demin tarif ettiğim gibi güzel bir maroken koltuğa oturttu. "Buyur!" dedi, "Çay içer misin?" dedi, çay da ısmarladı. Ben meşgul etmek istemiyorum kendisini... O olsun dedi, çay ısmarladı. Çok güzel, her şey güzel... Kat'iyyen bana, "Hacetin nedir, işin nedir?" diye sormadı.

Ne yaptı?.. Bakın güzel bir şey anlatıyorum size: Dışarıda sırada olan insanları bir bir çağırdı, hepsini dinledi, onların işlerini gördü. Benim sıram geldiği zaman, bana döndü, "Senin isteğin neydi?" dedi, bana onu sordu. Ben de zâten kendi işim değildi, bir şey söylemek için gitmiştim oraya... O söyleyeceğim sözü söyledim. Çok hoşuma gitti.

Yâni ilk olarak yanına alması neden?.. Hocasını sevdiğinden, ben de Hocasının damadı olduğumdan, benim dışarıda ötekilerle beraber beklememe razı olmadığından, bana yakınlığını göstermek için iltifat eyledi, sağ olsun, beni odasına aldı. Aldı ama ötekilerin hakkını çiğnemedi, ötekilerden öne geçirmedi. Ön sırada olanları dinledi dinledi, sıra bana gelince benim hacetimi sordu. Çok hoşuma gitti.

Tabii, mü'min insanların hali başka oluyor. İmanlı insan her yerde adaleti düşünüyor ve her şeyde adalet etmeğe çalışıyor. Neden?.. Yarın mahkeme-i kübrâda her yaptığımız işten sorgu sual olunacak diye, adaletsizlik etmiyor. Yâni, insanın tabii hanımına karşı adaletsizlik etmemesi lâzım, anne babanın çocuklarına karşı adaletsizlik etmemesi lâzım! Hakkını koruması lâzım!..

Bugün birisi telefon ediyor:

“—Hocam, biz falanca kimse ile evlenmeyi arzu ediyoruz. O da iyi bir insan, ama benim babam razı olmuyor. Falanca aracı oldu, kabul etmedi; filanca aracı oldu, kabul etmedi...”

Hep itibarlı kimselerin isimlerini sayıyor. Kabul etmedi, kabul etmedi, kabul etmedi...

“—Pekiyi, kızım niçin kabul etmedi?” dedim.

“—Sebep de göstermiyor, kabul de etmiyor.”

“—Annen istiyor mu?..”

“—Annem istiyor.”

“—Kardeşlerin istiyor mu?..”

“—Kardeşlerim istiyor.”

“—Kendin istiyor musun?..”

Kendisi istiyor. Bu noktada baba haksızlık ediyor. Kişinin kişi haklarına bir müdahale oluyor bu... Evet, baba ama, o da onun hukukunu kollamalı!.. Nikâh iki kişi arasında bir anlaşma. İkisi de iyi insan olduktan sonra, o da o kadar olumsuzluk göstermeyecek, biraz yumuşak davranacak. O da kızının hatırını kollayacak.

Kız babasının hatırını kolluyor. Evliliği istiyor, fakat “Babamın hatırı kırılmasın, rızasını kaybetmeyeyim!” diye, babasının da hatırını kırmak istemiyor. Babası da sert davranıyor.

Her şeyde insan adalet etmeli!.. Çocuğunun bile hakkını vermede haksızlık yapmamalı!.. Hatta Peygamber SAS Efendimiz’in bir sözünü söyleyeyim, belki dehşete düşeceksiniz, belki hayret edeceksiniz, belki tüyleriniz diken diken olacak... Diyor ki Peygamber SAS Hazretleri:

“—Sizden önceki ümmetler, sizden önceki milletler, içlerinden zayıflar, güçsüzler suç işlediği zaman, onları cezalandırdıkları halde; böyle itibar sahibi, eşraftan, âyândan hatırlı kimseler suç işleyince, onları cezalandırmadıkları için helâk oldular.”

Ayırım yapıyorlar, yâni çifte standart diyorlar ya... İkili bir ölçü kullanıyor, tek bir ölçü kullanmıyor. Adamına göre ölçü... İyi adama göre her şey hoş, öteki sadece vatandaşa her türlü yük yükleniyor.

Milyonla çalan mesned-i izzette ser-efrâz,
Birkaç kuruşu mürtekibin câyi kürektir!

dediği gibi Ziya Paşa'nın, öyle haksız muamele uygun olmuyor. Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Vallàhi, eğer kızım Fatıma hırsızlık yapmış olsa, ona da cezasını veririm!" buyuruyor.

Tabii, yapar mı Fâtıma Anamız?.. Cennetlik olduğu kendisine bildirilen mübarek kimselerden...

Peygamber SAS Efendimiz Fâtıma Anamız'ı (RA) yanına çağırdı, fısıl fısıl bir sır söyledi. Fâtıma Anamız ağladı, gözlerinden inci gibi yaşlar döküldü. Ondan sonra bir daha eğildi kulağına, yine bir sır söyledi fısıl fısıl... O zaman da güldü Fâtıma Anamız, tebessüm eyledi, sevindi.

Sıkıştırdılar, dediler ki:

“—İlk defa bir şey söyledi, ağladın; ikinci defa bir şey söyledi, tebessüm ettin, güldün, sevindin... Birincide ne dedi, ikincide ne dedi?..” dediler.

O da hatırlarını kıramadı soranların, dedi ki:

“—Peygamber Efendimiz SAS, ahirete irtihalinin yakın olduğunu bana söyledi. Ben de babam vefat edecek, ahirete irtihal edecek, ayrılık olacak diye ağladım. Babamın bu hallerine dayanamadım, gözlerimden yaşlar döküldü, ağladım. Ondan sonra da eğildi, ‘Ailemden ilk önce bana sen kavuşacaksın!’ dedi. O zaman da cennette Rasûlüllah Efendimiz’e kavuşacağım için sevindim, güldüm.” dedi.

Yâni, cennetlik olduğu belli olan bir kimse... Ama ne diyor Peygamber Efendimiz:

“—Ayırım yapmazdım. Kızım olsa bile, haksız bir şey yaptığı zaman, cezasını verirdim.” diyor.

Yâni, bir insan itibarlı olunca cezası affolacak, itibarsız olunca cezası verilecek... Olmaz!.. Adil bir şekilde ceza ne ise, o ceza verilecek.

Geçenlerde gazetelerde yazıldı, Suudi Arabistan’da afyon kullanmak, esrar kullanmak yasak... Pasaport alanlara da kâğıt veriyorlar, söylüyorlar:

“—Bakın Suudi Arabistan’a esrar sokmak, afyon sokmak yasaktır; cezası ölümdür. Ona göre ayağınızı denk alın!” diye de önceden söylüyorlar.

Şimdi bazıları bu işi yapmışlar gàlibâ, hapse düşmüşler. Onların affedilmesi için de Türkiye’den bazı kimseler gitti deniliyor. Hiç kimse onlara, gidenlere itibar etmemiş. Neden?.. İslâm’da birisi gerçekten cezayı hak ettiği zaman, o affedilsin diye gidip, şeriatın tesbit ettiği cezayı yaptırtmamağa çalışmak çok ayıp... Yâni ceza terettüb etmişse Allah’ın hükmü; hırsız cezalandırılacak, katil cezalandırılacak, kısasa kısas olacak... vs. Sarhoşun bir cezası var.

Cezalar bölümü ceza hukukunda yazılı. TCK ne demek?.. Türk Ceza Kanunu. Bir de tabii şeriatın ceza bölümü vardır. Kişi bir suç işlediği zaman, cezasının ne olduğunu anlatan bölüm vardır şeriat kitaplarında... O ceza için şefaat doğru değildir. Ceza ne ise o tatbik edilir.

Tabii cezada bazen ihtimaller olur. Meselâ, bir kimse bir kimseyi öldürmüşse, kısas olarak onun da öldürülmesi lâzım; ama ailesi razı olursa diyeti ödenir. Yâni şeriatın müsaade ettiği şeylerden birisi olabilir ama, şeriatın hükmü, kanunun hükmü kesinleştikten sonra, “Bu yapılmasın!.. Bu cezayı görmesin!” diye ayırım yapmak İslâm’da doğru bir şey değildir, çok da ayıptır.

Peygamber SAS Efendimiz bunu uygun görmüyor ve bir şey daha söylüyor:

“—Benim çocuklarım yapmış olsa böyle bir şeyi, onu bile cezalandırırdım!” diyor.

Neden?.. Adalet eşit olarak uygulanır insanlara... İster şerefli olsun, eşraftan olsun, ister fakir olsun; ister zengin olsun, ister yoksul olsun; ister erkek olsun, ister kadın olsun; büyük olsun, küçük olsun... Hepsinin hükmü nasıl olacağı belirtilmiştir. Onu öyle uygulamak gerekiyor, aziz ve sevgili kardeşlerim!

Vazifeliler de kendilerine gelen insanları sıraya koymalı; hatırlı veya yoksul, eşraftan veya sıradan bir insan diye ayırım yapmadan, hepsine Allah rızası için güzel hizmet edip, hepsinin ihtiyacını görmeğe çalışmalı!..

c. Kıssacılardan Sakının!

Bir hadis daha okuyarak bu seferki sohbetimi bitirmek istiyorum:[168]

إِيَّاكُمْ وَالْقَصَّاصَ ، الَّذِينَ يُقَدِّمُونَ وَيُؤَخِّرُونَ ، وَيَخْلِطُونَ وَيَغْلِطُونَ

(الديلمي عن أنس)

RE. 174/9 (*İyyâküm ve’l-kassàs, ellezîne yukaddimûne ve yuahhirûn, ve yahlitùne ve yağlitùn.*)

Enes RA’dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif. Burada da İslâm’ın doğruluğa ne kadar önem verdiğini anlayacağınızı

[168] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.386, no:1554; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.X, s.351, no:9789.

tahmin ettiğim için bunu okuyorum. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Sakının, aman sakının!” Kimlerden?.. (*El-kassàs*) veyahut (*el-kussàs*); yâni, “Hikâyecilerden, meddahlardan, kıssa anlatıcılardan sakının!” Nasıl kişiler?.. (*Ellezîne*) “Öyle hikâyeciler ki, (*yukaddimûne ve yuahhirûn*) bilgileri öne alırlar, sona bırakırlar, yâni yerlerini değiştirirler. (*Yahlitùne ve yağlitùn*) Birbirlerine karmakarış karıştırırlar ve hata yaparlar.”

Biliyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz’in hayatını pürdikkat takib etmişti ashab-ı kiram, can kulağıyla dinlemişti, büyük bir zevkle ve şevkle dinlemişti. İnce hususları dahi tesbit etmişler ve nakletmişlerdi, ama aynen nakletmişlerdi. Kelimesini değiştirmemeğe çalışmışlardı. Doğruya sadakat arzusuyla, çok dikkatli bir çalışma göstermişlerdi:

“—Rasûlüllah Efendimiz aynen şöyle söyledi.” demişlerdi.

Gayet iyi bir şekilde tesbit edilmişti Efendimiz’in haberleri... Veyahut Kur’an-ı Kerim’in nüzul sebebi, veyahut dinin ahkâmından herhangi bir konuda bir alimin falanca sözü... Bunlar gayet güzel tesbit edilmişti. Kitaplarda hangi râvîden geldiği, nasıl söylendiği kelime kelime tesbit edilmişti.

İslâm’da konuşma böyle olacak! Yâni bir şey hakkında bilgi verilirken, aynen verilecek. Öne almak, cümleyi değiştirmek, arkasını öne getirmek, önünü arkaya getirmek, ters çevirmek karıştırmak, hata yapmak olmaz. Ya doğruyu söyleyecek, dosdoğru söyleyecek; ya da susacak... Yahut da çok iyi dinleyecek, yanlış anlamamağa da çok dikkat edecek. İslâmî ilimlerin çok önemli bir kaidesidir bu.

İlme böyle bir ciddiyetle sarılan toplumda, bu kadar işin titizlikle ele alındığı bir toplumda, kimisi de çıkıyordu, insan topluluklarının karşısında ballandıra ballandıra hikâyeler anlatıyorlardı. Farz edelim, Yusuf ile Züleyha hikâyesi, veyahut Mûsâ AS’la Firavun hikâyesi filân gibi anlatıyor. Tabii bu tatlı tatlı anlatıyor diye halk da etrafına toplanıyor. O da coşuyor, yalan yanlış şeyler anlatıyor. Ne yapıyor?.. Öncekini sonraya bırakıyor, sonrakini öne alıyor, karıştırıyor ve hatalı şeyler söylüyor.

Olmaz! *Kassas* deniyor bunlara, kıssa anlatan kimseler. İslâm'da bu makbul bir meslek değil. Neden?.. Sözünün mesnedini düşünmeden, ağzından doğru çıkmasına dikkat etmeden ve mesnedsiz, kaynaksız, râvîsiz anlatıyor. "Onlardan sakının!" diyor Peygamber Efendimiz.

İşte bu, bizde hadis ilmi gibi, tarih ilmi gibi, fıkıh ilmi gibi, bütün diğer ilimlerde bilgilerin öyle kelime kelime, harf harf çok muntazam bir şekilde gelmesini sağlayan bir tavsiyedir. Peygamber SAS Efendimiz, bir söz rivayet edilirken, söylenirken, doğru söylenmesini istiyor. Öyle değiştirerek öncelikli, sonralıklı söylenmesini uygun görmüyor. Meselâ:

"—Nasreddin Hoca şöyle söylemiş..."

Be kardeşim, onu Nasreddin Hoca söylemedi, o Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi. Niye Nasreddin Hoca'nın diyorsun?.. Veyahut "Şu şöyleymiş!" diyor. Hayır, öyle değil, öteki türlü, şöyle... Niye sen onu ters söylüyorsun?..

Böyle halk arasında garip garip, çok acaib, hatta korkunç, hatta cinayet gibi şeyler duyuyoruz. Bugün çok korkunç bir şey duydum. Çok taze duyduğum için, üzerimde çok etki uyandırdığı için, söyleyeceğim:

Bir köye birileri gelmiş, halka tavsiyelerde bulunmuş. Bu masal değil, uydurma değil, bugün duydum. Orada bulunan birisi bana söyledi. Köylerine birisi gelmiş, çok affedersiniz, mâzur görün:

"—Geceleyin ibadet yaparken kişi çırılçıplak soyunacakmış da, öyle ibadet edecekmiş..."

Bre insafsız şeytan, ne diyeyim şimdi ben buna?.. Böyle vaaz esnasında söylenmez ama, yeri geldi, misal olarak naklettim. Nereden çıkarttın bunu?.. Sonra ne faydası var?.. Din namına ne kadar saçma, şaklabanlık... Soyunacakmış, çırılçıplak olacakmış, öyle ibadet edecekmiş... Ne yapmak istiyor, köylüyü nasıl kandırmak istiyor?..

Buradan, bu hadis-i şeriften şunu söyleyip sözümü kapatmak istiyorum, sevgili Akra dinleyicileri: Siz kendiniz bir sözü dinlerken mesnedini sorun!.. Daha doğrusu mesnedli sözleri dinleyin!.. Şimdi ben size hadis-i şerif okuyorum; hadis-i şerifin

sayfası belli, kaynağı belli, râvîsi belli... Tamam, bunu dinleyin!.. Kur'an-ı Kerim'in tefsirini dinleyin!..

Ama filanca kitap... Kim yazmış? Bu adamın bu konudaki bilgisi ne, salâhiyeti ne?.. Bu konudaki yetkisi ne, niyeti ne?.. İyi niyetli mi, kötü niyetli mi, bilgili mi, bilgisiz mi, bunak mı?.. Sözleri karıştıran bir kimse mi, alt üst eden kimse mi?.. Aldatan insan mı, para toplamak isteyen insan mı?.. Bunlar çok önemli!..

Bir kere doğru sözleri dinleyin, doğruyu söyleyen insanları dinleyin!.. Bir de sözlerin kaynağını araştırın, sağlam kaynaklardan söz alın!.. Mesnedsiz söz söyleyenlere lütfen hiç yüz vermeyin, itibar etmeyin de fitne ve fesadlar yayılmasın, cahillik kök salmasın...

Yanlış şeyler kök salıyor, yerleşiyor; sonra herkes onu dînî kaide sanıyor. Diyorsun meselâ, birisine:

"—Harama bakmak günahtır. Sakın ha gözünü çevirip de yabancı bir kimseye böyle bakma!" diyorsun.

Sırıta sırıta diyor ki:

"—Güzele bakmak sevaptır."

Fesübhànallàh! Nereden çıkarttın?.. Allah'ın yasak kıldığı, harama baktığı için günaha girecek dediği bir şeye, "Güzele bakmak sevaptır." diye cevap verilir mi?..

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de, "Nâ-mahreme bakmayın!" diye emrediyor, bu da çıkmış diyor ki: "Güzele bakmak sevaptır." Günahı sevap diye söylüyor. Ne kadar korkunç bir değiştirme...

Bir de çok yaygın bir söz daha hatırıma geldi, onu da söyleyeyim:

"—Zaman sana uymazsa, sen zamana uy!"

Pek çok kere duymuşsunuzdur. Belki, "Hah, Hocam ben de böyle bir şey duydum." diyeceksiniz. Zaman sana uymazsa, sen zamana uyacakmışsın... Nerede kullanıyorlar bunu?.. Yâni, toplum içindeki akımlar ne tarafa doğru akıyorsa, sen de öyle yapacakmışsın... Paris modası, Berlin modası, Amerikan modası, Ceymis Bond modası, Klark Keybil modası... Bilmem kimin saç tipi, bilmem kimin bıyık tipi, bilmem kimin sakal tipi... Zaman böyle akıyor, moda böyle...

Öyle şey olur mu, ne kadar saçma!.. Müslüman beyefendi, müslüman hanımefendi öyle bir giyindi, öyle bir zamana uydu ki, müslüman olduğunu isbat etmek için bin tane şahit lâzım!.. Bunun müslümanlığa benzer bir hali kalmadı. Yaşamı, giyimi, kuşamı, evi, barkı, konuşması, çalışması, kazanması, harcaması; tamam, işte tam zamana uydu... Öyle şey mi olur?.. Allah'ın emirleri var, yasakları var...

Allah'ın emirleri ve yasakları kesindir. Peygamber Efendimiz'in peygamber olduğu zamandan, dünyanın bozulacağı ahir zamana kadar, kıyametin kopacağı zamana kadar Kur'an-ı Kerim'in hükmü bakîdir. Peygamber Efendimiz'in tavsiyeleri bakîdir. Bunlar değişmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Sabah namazını kılın!" diye emretmiş. Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerde tavsiye etmiş.

"—Efendim, şimdi bu devirde gece geç vakitlere kadar çalışılıyor. Ben sizden sabah namazı kılmayı kaldırdım!"

Sen kim oluyorsun, nasıl kaldırırsın, sen kimsin?.. Allah'ın emri, o namazın güneş doğmadan evvel kılınmasıdır. Peygamber Efendimiz öyle kıldı, evliyâullah öyle kıldı, din kitaplarımızda böyle yazılıyor; sen kim oluyorsun?..

Hàsılı saçma sapan kurallar, saçma sapan bilgiler, saçma sapan felsefeler, saçma sapan, mesnedsiz sözler, tavsiyeler... Bak Peygamber Efendimiz ne buyuruyor:

"—Böyle söyledikleri sözün altını üstüne getiren, önünü sona, sonunu öne getiren, karıştıran ve hata eden kimselerden aman sakının! Onları dinlemeyin!" buyuruyor.

Kimi dinleyeceğiz?.. Alimi dinleyeceğiz, müttakî alimi dinleyeceğiz. Kur'an'ı bilen, hadis-i şerifi bilen, onları uygulayan, takvâ ehli, sapasağlam insanları dinleyeceğiz. Böyle ne idüğü belirsiz, dînî bilgisi olmayan, sonradan çıktı, zıp çıktı kimselerin sözünü dinlemeyeceğiz. Her haberin kaynağını araştıracağız, sağlam kaynaklardan haber alıp, dinimizi sağlam kaynaklardan öğreneceğiz. Bu işin şakası yoktur. Yanlış öğrendiği zaman sonucu çok feci olacağından, cezası büyük olacağından, yanlış bilgi edinmemeğe çok dikkat etmek gerekiyor, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizi hayırlı ilimlerle, güzel ilimlerle, doğru ilimlerle bilgilendirsin... Dinimizi güzel bilen kullarından eylesin...

Dünyevî bilgileri de şöyle sapasağlam bir akılla, zevkle, güzelce öğrenen; hurafeden, yalandan, dolandan uzak, sapasağlam bilgilere sahip olan; zamanın bilgilerini de öğrenen, aydın kafalı, aydın gönüllü, ama Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı bağlı, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini bilip, Efendimiz'in yolundan yürümeğe son derece dikkatli kimseler eylesin...

Hakkı hak olarak görüp, ona uymayı nasib eylesin... Bâtılı bâtıl olarak görüp, teşhis edip, anlayıp, ondan da sakınmayı, korunmayı nasib eylesin...

O olayı anlatan şahıs dedi ki:

"—Ben ürperdim, onların yanına gitmedim."

Böyle abuk sabuk, geceleyin çırılçıplak soyunacak da, öyle ibadet edecek filân gibi şeyler... Halbuki biliyorsunuz, namazda örtünmesi gereken yerleri örtmek, namazın farzlarından biri. Setr-i avret, istikbâl-i kıble filân diye duymuşsunuzdur. Namazı kılmak için şart bu... Bu da tutuyor, aksini söylüyor; yâni aldatıyor. Kim bilir ne maksadı var?..

Aman böyle uydurucu hikâyecilere, yalancılara, saçmacılara uymayın, kapılmayın!.. (*İyyâküm ve'l-kussàs*) veya (*İyyâküm ve'l-kassàs*); *kussàs* olsa daha iyi, çünkü *ellezîne* diye cemi yapılmış. "Böyle mesnedsiz söz söyleyip de, hikâyelerle halkı oyalayanlardan sakının!" diyor. Onları dinlemeyecek insan.

Hoşuma giden bir şeyi de anlatayım: Umre veya hac münasebetiyle Mekke'de Mescid-i Haram'a, Kâbe-i Müşerrefe'ye gidiyoruz; ya da Medine-i Münevvere'de Peygamber Efendimiz'in Mescid-i Saadetine gidiyoruz, başka mescidlere gidiyoruz. Oralarda bakıyorum, açıyorlar bir kitabı, okuyorlar. Kitabın adı belli, falanca büyük alimin yazdığı hadis kitabı, tefsir kitabı... Meselâ, İbn-i Kesir'in tefsirini okuyor. Veyahut falanca zât-ı muhteremin filanca sağlam eserini okuyor. Tamam...

Sağlam eser okuyorlar, öyle abuk sabuk, çürük çarık şeylerle meşgul olmuyorlar. Güzel... İlme önem vermek, ilmin sağlam

olmasına dikkat etmek çok çok mühim bir nokta. Efendimiz bu hadis-i şerifte bunu anlatmış oluyor.

O halde bizim de bir seçme kabiliyetimiz olmalı!.. Yâni yumurtanın tazesini, domatesin iyisini, meyvanın tatlısını, hoş kokulusunu çarşıda pazarda ayıramazsa insan, eve gelince hanımı ne der?..

"—Bak neler almışsın, çürük şeyler almışsın! Kart fasulye almışsın, çekirdekli acı patlıcan almışsın, bilememişsin..." der.

Çarşıdan pazardan nasıl her şeyin güzelini seçmesini öğrenmemiz gerekiyorsa, bilgilerin de güzellerini seçelim. En güzel bilgileri Allah sizlere nasib etsin... En güzel hayırlı işleri yapmayı nasib etsin... En sevdiği, en güzel kullarından eylesin... Dünyada ahirette yüzünüzü ak eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlenizi, cümlemizi beraberce müşerref eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

29. 11. 1996 - AKRA

33. PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN DÜNYAYA BAKIŞI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..
Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!
Cumanız mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri mübarek günlerin, ayların, zamanların bereketinden cümlenizi âzâmî istifade edenlerden eylesin...

a. Şa'ban Ayında Sünneti Öğrenelim!

Bugün biliyorsunuz, Şa'ban ayına girmiş bulunuyoruz, Şa'ban'ın ikisi... Perşembe günü Şa'ban'ın biriydi, cuma günü Şa'ban ayının ikisi. Bu Receb, Şa'ban ve Ramazan'a Üç Aylar diyoruz. Bu Üç Aylar hakkında Peygamber Efendimiz'in özel ihtimamı, sevgisi, tavsiyeleri olduğunu daha önceki konuşmalarımda çok söyledim. Hatırınızda kalmıştır, Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:[169]

رَجَبُ شَهْرُ اللّٰهِ ، وَشَعْبَانُ شَهْرِي ، وَرَمَضَانُ شَهْرُ أُمَّتِي

(أبو الفتح في أماليه عن الحسن مرسلاً)

RE. 289/2 (*Recebü şehru'llàh*) "Receb Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ayıdır. (*Ve şa'bânü şehrî*) Şa'ban ayı benim ayımdır. (*Ve ramadànu şehru ümmetî*) Ramazan da ümmetimin ayıdır." Tabii, bugün Şa'ban'ın ikisi olunca, Ramazan'a da bir ay kaldığını hemen hatırlıyoruz, heyecanlanıyoruz.

---

[169] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.275, no:3276*; İbn-i Asâkir, Mu'cem,* c.I, s.114, no:210; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.374, no:3813; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.556, no:35164; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.341, no:1358; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.109, no:12682.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Receb ayının Allah'ın ayı olması... Tabii bütün aylar, zamanlar, yıllar, dünya, gökler, yerler, varlıklar, her şey Allah'ın... Tüm yaratıklar, hepsi Allah'ın yarattığı, Allah'ın mülkü, Allah'ın sahibi olduğu varlıklar... Ama Receb ayının Allah'ın ayı olması; "Onda Allah'a yönelelim, tevbe edelim! Allah tevbeleri kabul eder. Allah'ın kullarının dönüşlerini kabul ettiği aydır." diye, sizi Receb ayında ibadetlere teşvik etmiştik.

Şa'ban da, Peygamber SAS Efendimiz'in ayı. Şa'ban ayının başındayız. Şa'ban ayında da Peygamber SAS Efendimiz'i iyi tanımağa, onun sünnet-i seniyyesini öğrenmeğe ve uygulamağa gayret etmeliyiz diye düşünüyorum.

Biliyorsunuz, cennete ancak mü'minler girecek, müslümanlar girecek. Allah'ın varlığını, birliğini anlayabilmiş, sezebilmiş olanlar, inanmış olanlar, küfre ve şirke düşmemiş olanlar, bâtıl, yanlış inançlarda kalmamış olanlar, hayatını güzel geçirmiş olanlar girecek cennete...

Mü'min olanlar girecek ama, insan mü'min ve müslüman olduktan sonra ne yapacağını, Peygamber SAS Efendimiz'e bakarak öğrenecek. Peygamber SAS, kendisine Kur'an-ı Kerim indirilen, ümmetin, insanların Kur'an'ı en iyi bilenidir; bir. Çünkü kendisine indirilmiş. En iyi uygulayanı; iki... Peygamber SAS, Kur'an-ı Kerim iner inmez, onun ahkâmına göre derhal uygulamayı kendisi bizzat yapardı.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'e uygun yaşamak, Allah'ın emirlerini tutacak bir müslüman olarak yaşamak isteyen bir kimse ne yapacak?.. Peygamber SAS Efendimiz'i kendisine örnek alacak... Sünnetini öğrenecek, hayatını öğrenecek, zihniyetini öğrenecek, hayat hakkındaki görüşlerini öğrenecek; kendisini ona göre ayarlayacak. Çünkü, ondan daha iyi Kur'an'ı anlayabilmiş, Allah'a güzel kulluğu yapabilmiş kimse yok... En güzel kulluğu yapan o, Kur'an'ı en iyi anlayan o... En iyi müslümanın nasıl olması gerektiğini düşündüğümüz zaman, karşımızdaki en güzel örnek, nümûne, örnek insan, parmakla gösterilecek insan, ibret alınacak, uyulacak insan Peygamber SAS Efendimiz...

Onun için, mâdem Şa'ban ayı Peygamber SAS Efendimiz'in ayıdır, kısaca Peygamber Efendimiz'in sünnetine ittibâyı öğrenmeliyiz. Çünkü cennetin yolu sünnete uymaktan gider. Bid'attan gitmek isteyen, bid'atlara düşen, bid'atları uygulayan kimseler cennete gidemeyecekler. Onun için, bid'atlardan kaçınmak çok önemlidir. Alimlerimiz, müslümanları bid'atlardan şiddetle korumağa çalışmışlardır. Sünnet-i seniyyeye sarılmak, dinimizin aslı esasıdır. Bu ayda onu öğrenelim! Sahih bir kitaptan, kısa bir kitaptan Peygamber Efendimiz'in hayatını, hadis-i şeriflerini okuyalım!..

Meselâ, *Riyâzu's-Sàlihîn* kitabını Şa'ban ayı içinde hatmedelim, bitirelim, olsun bitsin. Tamâmen şöyle Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi ve sözleriyle ilgili bir kanaatimiz oluşsun. Bakalım, bizim dünyaya bakışımız nasılmış, Peygamber Efendimiz'in bakışı nasılmış?.. Bakalım bizim felsefemiz, aklımız, fikrimiz ne imiş, gönlümüz nelere kayıyormuş, neleri doğru görüyormuş; Peygamber SAS Efendimiz neleri doğru görüyormuş?.. Anlamamıza imkân çıkacak. Tabii, kendimizi tashih edeceğiz, düzenleyeceğiz.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz'e ittibâ etmeyi esas alalım! Sîret kitaplarını, hadis kitaplarını okuyarak, bu Peygamber Efendimiz'in ayı olduğunu kendisinin bildirdiği, Efendimiz'in hadis-i şerifte bizzat kendisinin ifade ettiği Şa'ban ayını Efendimiz'le meşgul olarak geçirelim!.. Ramazan'a en iyi hazırlık öylece olmuş olur.

b. Hikmet Nuru ve Açlık

Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'ın bize rivayet buyurduğuna göre, buyuruyor ki:[170]

نُورُ الْحِكْمَةِ الْجُوعُ ، وَرَأْسُ الدِّينِ تَرْكُ الدُّنْيَا ، وَ الْقُرْبَةِ إِلَى اللهِ حُبُّ

---

[170] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.247, no:6730; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.447, no:2340; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1327, no:43479; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.285, no:28494.

الْمَسَاكِينَ وَالدُّنُوِّ مِنْهُمْ ، وَالْبُعْدُ مِنَ اللهِ الَّذِي قُوِيَ بِهِ عَلَى الْمَعَاصِي الشِّبَعُ ، فَلاَ تَشْبَعُوا بُطُونَكُمْ فَتُطْفِئُ نُورَ الْحِكْمَةِ مِنْ صُدُورِكُمْ ، فَإِنَّ الْحِكْمَةَ تَسْطَعُ فِي الْقَلْبِ مِثْلَ السِّرَاجِ(كر. عن أبي هريرة)

RE. 453/10 (*Nûru'l-hikmeti el-cûu, ve re'sü'd-dîni terkü'd-dünyâ, ve'l-kurbeti ila'llàhi hubbü'l-mesâkîne ve'd-dünüvvü minhüm, ve'l-bu'du mina'llàhi'llezî kuviye bihî ale'l-meàsi'ş-şibau, felâ teşbeù bütùneküm fetutfiü nûra'l-hikmeti min sudûriküm, feinne'l-hikmete testau fi'l-kalbi misle's-sirâc.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Bu hadis-i şerif, Peygamber Efendimiz'in dünyaya nasıl baktığını gösteren bir hadis-i şerif olduğu için okudum. Hani siz Şa'ban ayı boyunca okuyacaksınız, tabii göreceksiniz; ben başında işi bir anlatayım diye bu hadis-i şerifi seçtim size. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Nûru'l-hikmeti el-cûu*) "Hikmetin nuru açlıktır." Biliyorsunuz, hikmet çok güzel bir vasıftır. İnsanın hikmet sahibi olması, hakîm insan olması, yâni iyi düşünen, yaptığı her işi muhkem yapan, sağlam yapan, hikmetli yapan insan olması demektir. Bunu böyle yapabilme meziyet ve kabiliyetini kazanmaya hikmet derler.

İşte bu hikmet nasıl oluşur?.. Her şeyin gerçeğini görebilmek için nur lâzım! Hikmetin nuru, hikmete sebep olan nur kaynağı nedir?.. (*El-cû'*) Açlıktır, yâni oruçtur. İnsan oruç tutacak, oruç tutmadığı zaman da az yiyerek biraz açlığı fazla devam ettirecek muhterem dinleyiciler!.. O zaman insanın gönlünde hikmet dediğimiz vasıf meydana gelecek. Yâni hakîmlik sıfatı, yâni filozofluk diyoruz, mütefekkirlik diyoruz, her şeyi düşünüp taşınıp yerli yerince yapabilme... Tutarlı insan, erdemli insan, bilge insan diyoruz. Bilge kelimesi kullanılıyor, hakîm kelimesi için.

Bu nasıl olacak?.. İnsanın düşünmesiyle... Düşünme nasıl olacak?.. Düşünmenin rahat, baskısız olabilmesi için, nefsinin tesirinden, şeytanın baskısından insanın kurtulması lâzım! O zaman rahat düşünebilir. Yoksa, nefsi bir taraftan baskı

yaparken, bir taraftan şeytan etrafında dönüp bir tarafa çekmeğe çalışırken, insan gerçekleri göremez. Yanılır, yanlış tercihte bulunur, günaha sapar, günahı işler, şeytana uyar, nefsine uyar, kötü işler yapar.

İşte bunları yapmamak için; gerçekleri görebilmek, yaptığı işi muhkem ve erdemli ve bilgece, hakîmâne yapabilmek için, açlık lâzım!..

Aç oldu mu ne oluyor?.. Neden açlık böyle bir nur meydana getiriyor insanda?.. Aç oldu mu, nefsi zayıflıyor. O zaman, nefsinin arzuları azalıyor; nefsin arzularına karşı direnç çoğalıyor. O zaman insan sâlim düşünme, sâlim karar verme haline sahip oluyor.

Ama nefsi çok kuvvetli olduğu zaman, nefsi onu sürüklüyor âdetâ... Azgın bir atın sahibini sürüklediği gibi, veya düşmüş olan süvarisinin özengisine ayağı takılmış, at koşuyor boyna... Kafası parçalanır süvarinin, öyle götürür gider azgın bir at, katır, neyse böyle bir hayvan. Onun için, özellikle nefsin baskısından uzak olmayı sağlıyor açlık. Peygamber Efendimiz böyle buyuruyor.

Açlığı kendisi de tercih etmiştir ve çok oruç tutmuştur. Receb ayı çok oruç tuttuğu bir aydır. Şa'ban ayında da tutardı Peygamber Efendimiz. Yalnız bir tavsiyesi var: Şa'ban ayının ikinci yarısından sonra, yâni 15'inden sonra; Berat Gecesi olacak, biliyorsunuz 15. gecesi; ondan sonra biraz oruç tutmamayı tavsiye ediyor. Neden?.. Oruç tutmasın da, insanın vücudu biraz kuvvetlensin, Ramazana hazırlık olsun diye. Ramazana hazırlıklı girmek için... Ama Şa'ban'da da çok oruç tutardı Peygamber Efendimiz.

Aç durmayı hikmetin belirmesi için bir çare olarak tavsiye buyuruyor. Halbuki biz böyle yapmayız, dâimâ kendimizi doyurmağa çalışırız. Ondan sonra da fazla kilolar olur, kolesterol olur; karaciğerde rahatsızlıklar başlar, damarlarda kireçlenmeler, sertlikler başlar... Bundan dolayı çeşitli hastalıklar zuhur eder.

Pek çok hastalık tokluktan oluyor. Dengeli bir tarzda insan aç durduğu zaman, vücudu çok sağlam oluyor. Yâni, vücudu zayıf düşürmeyecek şekilde açlığı devam ettirmeliyiz.

(*Nûrü'l-hikmeti'l-cû'*) Bir cümlesi bu hadis-i şerifte bu. Anlayalım, biz başka türlü düşünüyoruz, Peygamber Efendimiz başka türlü düşünüyor... O halde kendimizi düzenleyeceğiz. Pazartesi perşembe oruçları tutalım! İşte bu Şa'ban ayının başında, perşembe gününü oruç tutanlar tuttular. Bugün benim konuşmamı dinliyorsunuz, zamanı geçti. Hiç olmazsa yarın, öbür gün oruç tutarsınız. Böylece oruçla, bu açlığın faziletinden faydalanırsınız.

Bir de başka zamanlarda da çok yemeyerek, az yiyerek, yâni yemeyi biraz azaltarak, hikmet nurunun sizde belirmesini sağlamağa çalışın!.. Efendimiz'in tavsiyesi bu...

Cümle devam ediyor, hadis-i şerifin içindeki akış devam ediyor. Birinci cümlecik bitti, ikinci cümlecik:

(*Ve re'sü'd-dîni terkü'd-dünyâ*) "Dinin başı, dindarlığın, iyi bir mü'min olmanın, müslüman olmanın, sağlam müslüman esası temeli, kaynağı, dünyayı terk etmektir." Buyurun, burada da işte bizim bugünkü alışkanlıklarımıza, düşüncemize, felsefemize aykırı bir şeyle karşılaştık. Peygamber Efendimiz, dünyayı terk etmeyi dindarlığın temeli sayıyor, kaynağı sayıyor, başı sayıyor, esası sayıyor.

Nedir bu dünyayı terk etmek?.. Tabii bunu, birçok defalar izah ettim: Dünya, yeryüzü demek değil. Yeryüzünü terk edip de fezalara gitmek veya cemiyeti terk edip mağaralara gitmek demek değil... Dünyanın terki demek, gönlünden dünya sevgisini, kafasından dünyayı amaç edinmeyi çıkarmak demek...

Meselâ, kendi kendinizi yoklayın, amacınız ne?..

"—Benim esas amacım Allah'ın rızasını kazanmak, cennete girmek..."

Tamam, sen zengin de olsan, hayatını ne türlü geçiriyorsan geçir, amacın ahiret... Demek ki sen dünyayı isteyen bir insan değilsin!.. Ama bir insan eğer:

"—Efendim, ben şöyle zengin olayım, böyle zengin olayım, şöyle mevkî makam sahibi olayım!" diye düşünüyorsa...

E pekiyi, dînî görevler, ibadetler, hayır hasenât, Allah için yapılması gereken fedâkârlıklar...

"—Boş ver, ahiret ne mâlûm; ya olur, ya olmaz..." diyor.

Ahireti düşünecek zamanı yok, bütün gàyesi dünya... İşte dünya ehli bu!.. Yâni ahireti düşünmeyip, dünyanın mevkîini, makamını, lezzetini, zevkini, keyfini düşünüp, amacı dünya olan kimse ehl-i dünya oluyor.

Amacı ahiret olan kimse, hakîkî dindar oluyor. İşte o dünyayı amaç edinmeyip terk etmek, ahireti düşünmek, cenneti kazanmak istemek, Allah'ın rızasını kazanmak istemek terk-i dünya oluyor.

Meselâ, çok zengin bir insan düşünün: Arabaları var, yatları var, yalısı var, çok zengin ama, ahireti kazanmak istiyor, Allah'ın razısını kazanmak istiyor. O şimdi öyle olduğu için, zekâtını verir, hayrını verir, cami yaptırır, köprü yaptırır, mektep yaptırır; yetimlere bakar, dullara bakar... İşte bak, adam dünyayı düşünse, bu paraları biriktirmeyi, arttırmayı düşünür. Dünyayı düşünmüyor; ahireti düşündüğü için, dünyalığı ahireti kazanmada sarf ediyor. İşte bu ahiret ehli...

Onun için, terki'd-dünyâ'dan maksat, cemiyetteki vazifelerimiz, toplumdaki üzerimize düşen yükleri yüklenip yapmaktan kaçınmak, dağ başlarına gidip ibadet etmek değil; amacı Allah'ın rızası olma tarafına döndürmek, ahireti kazanmağa döndürmek demek... İsterse çok zengin olsun. Tabii, kazanmakta da o zaman helâl kazanmayı düşünecek, harcamakta da Allah'ın rızasını düşünecek. Dinin aslı işte budur.

(*Ve'l-kurbeti ila'llàhi hubbü'l-mesâkîn*) Cenâb-ı Mevlâ'ya yaklaşmak, hani Allah'a yakın kul olmak, ermiş kul olmak diyoruz. Allah'a yaklaşmanın, Allah'a kurbiyyetin kaynağını söylüyor, sebebinin ne olduğunu söylüyor: (*Hubbü'l-mesâkîn*) "Miskinleri, fakirleri sevmektir." diye bildiriyor Efendimiz.

Şimdi biz, burada da biraz ters düştük Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifine... Biz şimdi umûmiyetle miskinleri, fakirleri sevmeyiz. Bir insanın giyimi kuşamı derbederse, yüzümüzü çeviririz. İyi giyimli, yakışıklı, zengin insanı severiz. Onlardan dost edinmeye çalışırız. Onlarla iyi bir mahallede oturmağa çalışırız.

Ama Peygamber Efendimiz miskinleri severdi, onların arasına giderdi, otururdu. Eline geçeni onların yemesi içmesi için, ihtiyaçlarının karşılanması için harcardı.

Şimdi ben bugün, tıbbî birtakım tedaviler için bizim Şâdiye Hatun Polikliniği'ne gittim. Orada çok şeyler görüyorum. Çok fakirler var, çok yoksullar var, çok hastalar var... Parası olmadığı için tedavisini yaptıramayanlar var... Tedavisini yaptırıp parasını ödeyemeyenler var... Mecbûren hastaneye düşüp de, ilaç parası bulamayanlar, kan parası bulamayanlar var... İşte onları seveceğiz, tanıyacağız, onların yardımına koşacağız. Fakirleri sevmemiz lâzım!..

Evet, üstü başı kirli olabilir, gösterişi güzel olmayabilir. Hattâ, tahsili filân az olduğundan, çok kibar, çok iyi yetişmiş hanımefendiler, beyefendiler, veya onların tertemiz çocukları gibi sevimli de olmayabilir ama, olsun, biz onlara bakmayacağız, onlara yardım elini uzatacağız. İşte Allah'a yakınlık böyle oluyor.

Öyle sanıyorum ki, bu da bizim bugünkü yaşam tarzımıza, kafamıza, düşüncelerimize ters düştü. Demek ki biz, dinin esas kav-ramlarını kavrayamamışız. Meselâ; hep doymaya çalışırız, açlığın bir fazilet olduğunu anlayamamışız... Hep dünyalık isteriz; dünyayı terk etmenin, dinin aslı olduğunu anlayamamışız... Hep zenginleri, güzelleri, yakışıklıları, temiz pakları severiz. Herkes güzeli seviyor. Hattâ birileri kalkıyor kurnaz kurnaz, bıyık altından gülerek, "Güzeli sevmek sevaptır!" filân gibi lastikli sözler söylüyor. İşte bak, asıl Peygamber Efendimiz ne buyuruyor: Miskinleri, yoksulları, fakirleri sevebiliyor musun? Yoksul babası olabiliyor musun?.. Gecekondu mahallelerine gidip de, orada binbir dert içinde kıvranan insanların halini anlayıp, onlara yardıma koşabiliyor musun?.. Gülecek yerde ağlamanın ne kadar tatlı olduğunu anlayabiliyor musun?..

Ben şimdi bugün biraz oralarda gezdim, sobasız yerlerde kaldım. Ellerim dondu, ayaklarım dondu. Kaloriferli yerde yaşamak kolay da, bir de sobasızların halini insanın anlaması lâzım!.. Rutubetli yerlerde, iliklerine kadar soğuğun şiddetini hissedip de, fakirlerin neler çektiğini anlamak lâzım!..

Fakirleri sevebilmek... Bak, Allah'a yakınlık, fakirleri sevmekle oluyormuş.

"—Tamam, seviyoruz, fakirlere acıyoruz da; hocam, ben köşkümde durayım, onlardan uzak olayım! Gecekondu

mahallesine gitmek, onlara yakın yerlere gitmek kolay değil... Oralarda sokaklar çamurdur, pis, pasaklı, isli, üstüm başım kirlenir, çamurlanır. Aman bana oraya gitmeyi tavsiye etmeğe kalkma!..”

Ama bak Peygamber Efendimiz ne buyuruyor:

(*Ve’d-dünüvvü minhüm*) Onlara yakın olmayı tavsiye ediyor. Hem sevecek, hem de yakın olacak, kaçmayacak, uzakta durmayacak. Onlara hizmet ettikçe, Allah’a yaklaşacak. Onlara iyilik yaptıkça, bir fakirin yarasını sardıkça, bir hastanın parasını ödedikçe, bir kömürsüze kömür aldıkça, Allah’a yaklaşacak... Şu veya bu şekilde, çeşitleri var tabii insanın gönlünü almanın, sevindirmenin... Onu yaptıkça Allah’a yaklaşacak.

Demek ki, cümleleri tekrar sindire sindire düşünelim! Kendimizin ne kadar asıl çizgiden uzaklaştığımızı anlayıp hizaya gelelim! Hikmetin nûru açlıkmış; orucu ve yemeği azaltmayı bir kere kendimize karar alalım, esas kaide edinelim!..

Dinin aslı, başı, esası dünyayı terk etmekmiş; dünyayı şu gönlümüzden çıkartalım! Bir gün nasıl olsa, dünyadan ayrılıp ahirete gideceğiz; ahireti düşünelim, ahireti kazanmağa çalışalım!.. Dünyadaki faaliyetlerimizi, cemiyet içindeki görevlerimizi yapalım ama, sevap kazanmak amacıyla yapalım, ahireti kazanmak maksadıyla yapalım!..

(*Ve’l-bu’dü mina’llàh*) “Allah’tan uzaklaşmanın sebebi, (*ellezî kuviye bihî ale’l-meàsî*) öyle bir şeydir ki, onunla insan günah işlemek hususunda güç kazanıyor, güçleniyor. Günah işlemeğe karşı hazırlıklarını tamamlamış oluyor, günah işleyecek duruma geliyor. Günah işlemeğe kuvvet kazanıyor. Güç kazandırıcı, Allah’tan uzaklaştırıcı şey nedir?.. (*Eş-şiba’*) “Tokluk.” Meselâ; gelsin kebaplar, salatalar, tatlılar, börekler, çörekler...

Paramız da varsa, bir de güzel lokantaya gittiysek, “Aman şu lezzetli olmuş, bu çok tatlı olmuş...” Birisi eğer bize ikram ediyorsa, diyorlar ki, “Aman Hocam, bir tane daha almaz mısın?.. Şunu da istemez misin?..” Tabaklar geliyor, gidiyor... Ama bu, işte insanın karnını doyuruyor. Doyuyor, tamam...

İslâm'da bir kere, karnı tıka basa doyurmak doğru değil... Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi var; karnın, midenin üçte bir kısmı yemekle dolacak, üçte bir kısmı su ile dolacak, üçte bir kısmı da boş kalacak... Daha yemeğe iştihası varken, yemekten elini çekmesine dair hadis-i şerifler var. Ama biz şimdi, burada da farklı düşmüşüz Peygamber Efendimiz'in bize gösterdiği çizgiden; tokluğu seviyoruz, doyurmayı seviyoruz. "Şöyle bir lokantaya gideyim... Burada çok iyi bir lokanta var, müslüman bir adam; çok temiz malzeme ile çok güzel yemekler yapıyor. Aman hocam, gel şurada bir yemek yiyelim!" diyoruz, ziyafet çekiyoruz kendimize, arkadaşlarımıza, iyice doyuyoruz.

Ama böyle doyduğu zaman, insan neye kuvvet kazanıyor?.. Meàsîyi, isyanları, günahları işlemeğe nefis kuvvet kazanıyor. Yâni, insanın karnı doydu mu, o enerjiyi kazandı mı; bir kere karın dolgunluğu dînî duyguları azaltır, kalbe baskı yapar, hikmetin nurunu söndürür. Bu sefer insan nefsinin esiri olmağa başlar, şehveti kabarmağa başlar. Şehvetinin tatmini için çareler aramağa başlar.

Şehvet, biliyorsunuz şiddetli duygu demek... Yemeğe karşı şehvet, daha başka şeylere karşı şehvet diye kullanılıyor Arapça'da... İşte tok olunca oluyor. Aç olan insanın canı konuşmak bile istemez. Yanına gidersin, "Nasılsın?" dersin, cevap vermez veya kısa keser. Üstelersen, "Başımdan çekil yâ, şimdi karnım aç!" der. Ama tok oldu mu, meydana çıkıp, "Yar bana bir eğlence... Yar bana bir eğlence..." diye Karagöz gibi bağırmağa başlar.

İşte Allah'tan uzaklığın sebebi nedir diyor Peygamber Efendimiz?.. (*Ellezî kuviye bihî ale'l-meàsî*) "İnsanların onun vasıtasıyla günahları işlemeğe kuvvet kazandığı, güçlendiği şey, (*eş-şiba'*) tokluktur." Tokluk da İslâm'da doğru değil. Peygamber Efendimiz sevmiyor. Doyasıya yemeyi sevmiyor. Olsa bile, doyasıya yememeyi tavsiye ediyor.

Buna da ters düşmüşüz. Yiyoruz, yeme imkânımız da var. Elhamdü lillâh memleketimiz bolluk, bereket diyarı, her şey var... Fakat, ondan sonra ölçüyü kaçırıyoruz. Vücudun ihtiyacı kadar yemek yerine, küçükten beri çocuklara, "Aman evlâdım, biraz daha ye!.. Yanakların biraz daha tombullaşsın... Aman, bacaklarına bak, ne güzel, lokma gibi!.. Şunun elleri yumuk

yumuk, parmakları dolma gibi...” filân derken, zorlayarak, istemiyorum dediği halde, çocuğu yemek yemeye, şişmanlatmağa alıştırıyoruz.

Büyüdüğü zaman da, delikanlı olduğu zaman da, “Mâşâallah, çok pehlivan! Bir kuzuyu çeviriyor, yiyor. Aslan gibi burma bıyıkları...” filân diyoruz. Bu dışta biraz sıhhat gibi görünüyor ama, orta yaşa geldiği zaman, bu aşırı yemenin zararları hastalıklar halinde patlak vermeye başlıyor. Yâni sıhhî bakımdan doktorların tavsiye etmediği bir durum. Ama biz bunu şey yapıyoruz.

Bir de dînî bakımdan, Peygamber Efendimiz’in tavsiye etmediği bir durum... Çünkü nefis kuvvetleniyor, bu sefer şehevât-ı nefsâniyyesinin peşinde koşmağa kalkışıyor insan... Nefsi kuvvetleniyor, günahları işlemek hususunda hazırlığı artmış oluyor, tansiyonu yukarı çıkmış oluyor. İşte onun için, oruç tutmak lâzım diye Efendimiz birinci cümlede söylemişti; “Hikmetin nuru açlıktır.” diye.

Arkasından da açıkça ifade etmiş, anlamamak mümkün değil, artık anlamayan da anlasın: (*Felâ teşbeù bütùneküm*) “Karınlarınızı tıklım tıklım doldurmayınız; (*fetutfiu nûra’l-hikmeti min sudûriküm*) ki hikmetin nurunu kalbinizden söndürmesin! Yâni, “Hikmetten mahrum bön bir insan, ince duyguları düşünmez, hassaslıktan uzak, şehevât-ı nefsâniyyesinin peşinde koşan insan durumuna gelmesin! Göğüslerinizdeki o hikmet nurunu söndürmesin!”

(*Feinne’l-hikmete testau fi’l-kalbi misle’s-sirâc*) “Hikmet nuru kalpte kandil gibi parlar idi. Ama böyle karnı çok doldurduğun zaman, o hikmet nuru, aç olan insanda kandil gibi parlayan nur, söner.” buyuruyor.

Evet bu garip hadis-i şerifi tamamladık. Biz garibiz aslında, hadis-i şerif garip değil. 20. Yüzyıl’ın müslümanı bir acaib, bir garip, bir şaşılacak durumda... Yâni biz, herhalde başka tahsilleri görerek, başka milletlerin yaşam tarzlarını benimsediğimiz için, değişmişiz. Zevklerimiz değişmiş, görüşlerimiz değişmiş.

Biz tokluğu seviyoruz, Peygamber Efendimiz açlığı tavsiye ediyor... Biz bu asrın müslümanları olarak dünyayı seviyoruz,

Peygamber Efendimiz terk-i dünyayı tavsiye ediyor... Biz zenginlerle, alımlı çalımlı insanlarla oturup kalkmayı seviyoruz; Peygamber Efendimiz, "Allah'a yakınlık fakirleri sevmektir, onlara yakın olmaktır." buyuruyor...

"İnsanı günahlara kuvvetli kılıp da, Allah'tan uzaklaştıran şey tokluktur. Karnınızı çok doldurmayın! Kandil gibi kalbinizde pırıl pırıl parlayan hikmet nurunu, karnınızı böyle çok doldurup, söndürme durumuna getirmeyin!" diye tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz SAS.

İşte bunların hepsi, aslında bir ay bizim kabul ettiğimiz gerçekler... Ramazanda bunları kabul ediyoruz. Ramazanın dışında başka bir insan oluyoruz. E Ramazan yaklaşınca şimdi, ben de, "Ramazan'da iyi müslüman olun!" diye bu hadis-i şerifi uygun seçmiş oldum.

Şimdi bir şey demezsiniz, "Tamam, hocam doğru söylüyor." dersiniz. Çünkü Şa'ban, arkasından Ramazan geliyor. Zâten oruç tutacağız filân dersiniz. Ama, on bir ayın sultanı, Ramazan, İslâmî eğitimi güzelce aldıktan sonra, iyi müslüman olduktan sonra, öteki on bir ayda iyi müslüman olarak yaşamak için bir eğitim ayıdır bana göre... Onun için, o eğitimi bütün sene uygulamalıyız, öğrendiğimizi tatbik etmeliyiz.

c. Dünyanın İyi veya Kötü Oluşu

Şimdi bu dünya ile ilgili şeyi söylerken, kendimi takviye edecek bir rivayeti de okumak istiyorum. Yâni, "İnsan zengin olduğu halde, amacı ahiret, Allah'ın rızasını kazanmaksa, ahiret ehlidir. Amacı dünyanın hırsı, zevki, keyfi, eğlencesi ise; o zaman müslümanım dese bile, amacı dünya olduğu için, ehl-i dünyadır. Onu terk etmek lâzım!" diye söylemiştim. Şimdi bunu açıklayan bir hadis okuyacağım size konu tamamlansın diye:[171]

---

[171] Hàkim'in *Müstedrek*'i ve diğer kaynakların rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.348, no:7870; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.269, no: 6794; Ukaylî, *Duafâ*, c.V, s.310, no:1213; Râmhürmüzî, *el-Emsâl*, c.I, s.26, no:24; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.249; Tàrık ibn-i Üşeym RA'dan.

نِعْمَتِ الدَّارُ الدُّنْيَا لِمَنْ تَزَوَّدَ مِنْهَا لآخِرَتِهِ ، حَتَّى يُرْضِيَ رَبَّهُ ؛
وَ بِئْسَتِ الدَّارُ الدُّنْيَا لِمَنْ صَدَّتْهُ عَنْ آخِرَتِهِ ، وَ قَصُرَتْ بِهِ عَنْ
رِضٰى رَبِّهِ . وَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ : قَبَّحَ اللهُ الدُّنْيَا. قَالَتِ الدُّنْيَا : قَبَّحَ
اللهُ أَعْصَانَا لِرَبِّهِ (ك. وتعقب وابن لال عن طارق ابن أشيم)

RE. 452/6 (*Ni'meti'd-dâru'd-dünyâ li-men tezevvede minhâ li-âhiretihî, hattâ yurdıye rabbehû; ve bi'seti'd-dâru'd-dünyâ li-men saddethü an âhiretihî, ve kasurat bihî an rıdà rabbihî. Ve izâ kàle'l-abdü: Kabbeha'llàhü'd-dünyâ. Kàleti'd-dünyâ: Kabbeha'l-làhu a'sànen li-rabbihî.*)

Şimdi bunu açıklayınca, benim dediğimi anlayacaksınız: "Ne iyi yerdir dünya..." diyor Peygamber Efendimiz ilk cümlede. Öteki cümlede de "Ne kötü yerdir dünya..." diyor. Aynı dünya için hem iyi diyor, hem kötü diyor; bundan ders alacağız.

(*Ni'meti'd-dâru'd-dünyâ li-men tezevvede minhâ li-âhiretihî*) "Orada yaşarken, ahirete hazırlananlar için dünya yurdu ne güzel yurttur, dünya hayatı ne güzel hayattır." Neden?.. Çünkü ahirete hazırlanabiliyor, hazırlığını güzel yapabiliyor; cenneti kazanacak, ahirette cennete gidecek. Cenneti kazanmak için hazırlanma ve kazanma yeri olarak dünya ne güzeldir. (*Hattâ yurdıye rabbehû*) "Böylece Rabbini hoşnud ederek, ahiretine hazırlık yapıyor. Ne güzel yerdir dünya, böyle olursa, bu tarzda dünya hayatı geçirilirse..."

(*Ve bi'seti'd-dâru'd-dünyâ*) "Ne kötü yerdir, ne fenâ yerdir şu dünya, ne kötü hayattır bu dünya hayatı; (*li-men saddethü an âhiretihî*) ahiretten aldatıp alıkoyuyorsa insanı, (*ve kasurat bihî*

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.239, no:6341; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.274, no:24863.

an rıdà rabbihî) ve Rabbinin rızasını kazanmakta onu geri koyuyorsa, kusurlu koyuyorsa, ne fenâ yerdir dünya...”

Demek ki, “İnsan dünya hayatında ahirete hazırlanabiliyorsa, dünya ne iyidir. Rabbinin rızasını kazanabiliyorsa, ne iyidir. İnsan ahireti düşünemiyor, insana ahireti unutturuyor, hiç aklına getirttirmiyor, keyfiyle, zevkiyle uğraştırıyor da, Allah’ın rızasını kazanmaktan kusurlu tutuyor, uzak tutuyorsa; o zaman dünya ne fenâdır.” Yâni, dünyada bir kötülük yok, asıl dünyayı yaşayan insanda kötülük var. Adamın durumuna göre, hayatını kullanışına göre, dünya onun için iyi, veya dünya onun için kötü...

(*Ve izâ kàle’l-abdü kabbeha’llàhü’d-dünyâ*) Onun için, bir insan dünyaya lânet ederse, ‘Allah dünyayı kahretsin, rezil etsin, kötü eylesin!’ diye beddua ederse; (*kàleti’d-dünyâ*) dünya da ona der ki: (*Kabbeha’llàhu a’sânâ li-rabbihî*) ‘Allah, Rabbimize bu sözü söyleyen, daha àsî olan kimseyi rezil etsin, kötü etsin!’ der, o da ona karşılık beddua eder.”

Yâni, kişi kendisinde arasın kusuru, suçu; suç dünyada değil... Dünya hayatını geçirmesini bilmeliyiz. Dünya hayatını yaşarken, ahireti kazanmağa çalışmalıyız.

Sevgili Akra dinleyicileri! Bu hadis-i şerifimle size Ramazan hazırlığını ikaz etmiş, söylemiş oldum. Peygamber SAS’in, Şa’ban ayında ibadetlere yönelmenizi sağlayacak tavsiyelerini size okumuş oldum. Dünya hakkındaki kanaatlerini, din hakkındaki, dindarlık hakkındaki, hikmet hakkındaki kanaatlerini söylemiş oldum. O halde Şa’ban ayında, bu güzel tavsiyelere uygun olarak, kendimize çeki düzen verelim; kafamızı değiştirelim, fikirlerimizi değiştirelim! Dindarâne, iyi bir müslüman şuuruna sahip olalım!.. Bu, bir...

Bir de tabii, Peygamber Efendimiz’in sünnetini öğrenmek vazifemiz. Bir de bu ayda, ben size salât ü selâmı çok eylemenizi tavsiye edeceğim. Bu hususta iki hadis okuyup, sözümü bitirmek istiyorum.

d. Bir Salât ü Selâmın Karşılığı

Peygamber SAS Efendimiz, Enes RA'ın rivayet ettiğine göre, buyuruyor ki:[172]

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوَاتٍ ، وَحَطَّ عَنْهُ عَشْرَ خَطِيئَاتٍ ، وَرَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ (حم. ن. ع. حب. هب. ض. ك. خ. في الأدب عن أنس)

RE. 427/11 (*Men sallâ aleyye vâhideten, salla'llàhu aleyhi aşra salevâtin, ve hatta anhu aşra hatîâtin, ve refea lehû aşra derecâtin*)

Ne kadar güzel, müjdeli!.. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men sallâ aleyye vâhideten*) "Bir kimse bana bir defa salevât getirirse, bir defacık bana salât ü selâm ederse; (*salla'llàhu aleyhi aşra salevâtin*) Allah ona on salât ü selâm eder; bir... (*Ve hatta anhu aşra hatîât*) Onun on günahını, hatasını affeder; iki... (*Ve refea lehû aşra derecât*) Onun mânevî rütbesini, derecesini on derece yükseltir."

Bir salevâttan bu kadar faydalar hasıl oluyor. Tabii, Allah'ın kuluna salâtı ne demek?.. Yâni, biz Peygamber Efendimiz'e bir salât ü selâm getirince, Allah on salât ü selâm edecek bize... Bu ne demek?.. Allah'ın kula salât ü selâmı, ona rahmetmesi demektir. Bizden duadır ama Allah yaptı mı, Allah'ın rahmeti demektir. Demek ki, Allah on rahmet ihsân edecek, on günahını affedecek, on derece yükseltecek, bir salât ü selâm getirene...

---

[172] Neseî, *Sünen*, c.3, s.50, no:1297; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.102, no:12017; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.185, no:904; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.735, no:2018; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.2, s.253, no:8703; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.II, s.210, no:1554; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.21, no:9890; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.224, no:643; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.247, no:1566; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.381, no:4487; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.1, s.755, no:2163; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.13, no:22779.

Daha çok olursa?.. Meselâ, biz ihvânımıza, kardeşlerimize diyoruz ki:

"—Günlük vazifelerinizden birisi de yüz defa salevât getirmek..."

Biz mi diyoruz?.. Hayır! Peygamber SAS'in hadislerinden alarak söylüyoruz. Onun misalini ve delilini söylemiş olacağım.

e. Günde Yüz Defa Salevat Getirmek

Câbir RA'dan rivayet edildiğine göre, buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:[173]

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ ، قَضَى اللّٰهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ ؛ سَبْعِينَ مِنْهَا لآخِرَتِهِ ، وَثَلاثِينَ مِنْهَا لِدُنْيَاهُ (ابن النجار عن جابر)

RE. 427/12 (*Men sallâ aleyye fî yevmin miete merretin, kada'llàhu lehû miete hàcetin*) "Bir kimse bana günde yüz defa salât ü selâm getirirse, Allah onun yüz hacetini kaza eder." Hacetini kaza etmek ne demek?.. Yüz ihtiyaç duyduğu işi yapar, bitirir, ona verir demek, yüz işini görür demek... (*Seb'îne minhâ li-âhiretihî*) "Bu yüz işin yetmiş tanesi ahirete aittir. Ahirette görecek faydasını. (*Ve selâsîne minhâ li-dünyâhu.*) Otuz tanesi dünya içindir."

Buradan anlıyoruz ki, bir insan Peygamber Efendimiz'e yüz salevât getirirse, onun o gün dünyaya ait otuz işini ihsân edecek, görecek, verecek, otuz lütf-u ilâhîye erecek; yetmiş tanesi de ahirete kalacak...

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, cuma gününüz mübarek olsun! İkinci gününe girmiş olduğumuz Şa'ban ayınız mübarek olsun... Şa'ban ayı Peygamber Efendimiz'in ayı olduğu için, sünnet-i seniyyesini okuyun, hayatını okuyun, hadislerini

---

[173] *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.778, no:2232; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.11, no:22775.

okuyun!.. *Riyâzu's-Sàlihîn*'i bitirin diye rica ettim, tavsiye ettim. Bir de Efendimiz'e salât ü selâmı çokça getirin!..

Bakın, bir salât ü selâm getirince neler kazanıyor insan!.. Bizim tavsiye ettiğimiz, hatırlattığımız, dervişlik vazifesi olarak yapın diye size söylediğimizi, aslında Peygamber Efendimiz işaret buyuruyor. Yüz defa salevât getirdiği zaman da, ne kadar büyük mazhariyetlere insan nâil oluyor. Onun için, Peygamber SAS'e salât ü selâmı bu ayda çoğaltın!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri, cümlenizi Peygamber Efendimiz'in sevgisine, iltifatına, teveccühüne, rızasına, şefaatine erdirsin... Gül cemâlini rüyalarınızda görmek nasîb etsin... Ahirette ona komşu olmak nasîb etsin... Sizlere de, bizlere de, sevdiklerinize de...

Cumanız mübarek olsun...

Es-selâmü aleyküm, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

13. 12. 1996 - İstanbul

34. KULLAR İNSAFA GELMELİ!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Konuşmayı yaparken, bazan konuşmayı nereden yaptığımı söylüyorum, siz de memnun oluyorsunuz. Bu konuşmamı Sydney'den yapıyorum. Avustralya'dan, güney yarımküreden, başka bir iklimden... Şimdi Türkiye, kuzey yarımküre, bizim Akra yayınlarını dinleyen ülkeler kışta iken, ben burada, güneşin olduğu, pırıl pırıl, yaz cereyan eden Sydney'den yapıyorum konuşmamı...

a. Allah'tan Nimet, Kullardan İsyan

Hazret-i Ali Efendimiz RA'ın rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerifle başlamak istiyorum. Önce hadis-i şerifin mübarek metnini bir okuyacağım, ondan sonra izahını yapmak işine girişeceğim.

Bu sefer size okuyacağım hadis-i şerif bir hadis-i kudsî, yâni Peygamber SAS Efendimiz, "Allah şöyle buyurdu." diyor, Allah'ın söylediğini bize naklediyor. Onun için, bu hadis-i kudsîler önemli bir hadis çeşididir.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[174]

يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ، مَا تُنْصِفُنِي ؟ أَتَحَبَّبُ إِلَيْكَ بِالنِّعَمِ وَتَتَمَقَّتُ إِلَيَّ بِالْمَعَاصِي. خَيْرِي إِلَيْكَ مُنْزِلٌ، وَشَرُّكَ إِلَيَّ صَاعِدٌ. وَلاَ يَزَالُ مَلَكٌ كَرِيمٌ يَأْتِينِي عَنْكَ كُلَّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ بِعَمَلٍ قَبِيحٍ.

---

[174] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.233, no:8048; Râfiî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.III, s.4; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.104, no:1270; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1224, no:43174; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.221, no:27018.

يَا ابْنَ آدَمَ ، لَوْ سَمِعْتَ وَصْفَكَ مِنْ غَيْرِكَ ، وَ أَنْتَ لاَ تَعْلَمَ مِنِ الْمَوْصُوفُ ، لَسَارَعْتَ إِلٰى مَقْتِهِ (الديلمي ، والرافعي عن علي)

RE. 515/9 (*Yekùlü'llàhu teàlâ: Ye'bne âdem, mâ tünsıfunî? E tehabbebü ileyke bi'n-niam, ve tetemakkatu ileyye bi'l-meàsî. Hayrî ileyke münzilün, ve şerrüke ileyye sàidün. Ve lâ yezâlü melekün kerîmün ye'tînî anke külle yevmin ve leyletin bi-amelin kabîh. Ye'bne âdem, lev semi'te vasfeke min gayrike ve ente lâ ta'lem meni'l-mevsùfu lesâra'te ilâ maktihî.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ revâhü an rabbihî celle celâlüh.*

Mânâsına geçelim: (*Yekùlü'llàhu teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyuruyor." diye Rasûlüllah Efendimiz bize bildiriyor.

Bu hadis-i seçmemin sebebi; şimdi Şa'bân-ı Şerif ayındayız. "Receb Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, Şa'ban benim, Ramazan da ümmetimin ayıdır." buyurmuş Peygamber Efendimiz. Bu hadis-i şerifte de, bu Şa'ban ayıyla ilgili olarak size yapacağım nasihatlerin sebepleri mevcut olduğu için okudum.

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!" diyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin böyle buyurduğunu Peygamber Efendimiz naklediyor. (*Mâ tünsıfunî*) "Ey Ademoğlu, bana insaflı davranmıyorsun! İnsafa, akla, adalete, hakkàniyete uygun bir davranışla davranmıyorsun!"

Ademoğlu deyince, tabii hepimiz Adem AS'ın neslinden türemiş bir mahlûk olmak hasebiyle, bu söze hepimiz muhatabız. Yâni İslâm ülkelerindeki insanlar olsun, ister başka yerlerdeki insanlar olsun, herkes Allah'ın kulu olduğu için, Ademoğlu olduğu için, herkes bu itaba muhatap: "Ey Ademoğlu, bana karşı insaflı hareket etmiyorsun; dengeli, adaletli, ölçülü davranmıyorsun!" diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Böyle dediğini Peygamber Efendimiz bize bildiriyor.

Sonra, insaf etmemenin neler olduğunu, şu kelimelerle ifade buyuruyor:

أَتَحَبَّبُ إِلَيْكَ بِالنِّعَمِ ، وَتَتَمَقَّتُ إِلَيَّ بِالْمَعَاصِي.

(*Etehabbebü ileyke bi'n-niam, ve tetemakkatu ileyye bi'l-meàsî.*) Tezatlı bir durumu ortaya koyuyor: "Ben sana nimetler bahşederek sevgimi sana gösteriyorum, senin beni sevmeni sağlayacak bir ortam, durum meydana getiriyorum; ama sen Ademoğlu, günahları işleyerek, isyanlar ederek, benim kızgınlığımı celbedecek, benim gazabımı celbedecek işler yapıyorsun!" Yâni, "Senin hoşuna gidecek, senin beni sevmeni temin edecek nimetleri, sana ihsan ediyorum ama, sen benim gazabımı celbedecek günahlar işliyorsun!" diyor. Allah nimet ihsan ediyor, kul isyan ediyor. İnsanoğlu böyle maalesef...

(*Hayrî ileyke münzil*) "Benim hayrım sana inmekte..." Gökten, Mele-i A'lâ'dan, Arş-ı A'lâ'dan Allah'ın emri üzere, Allah'ın hayırları senin üzerine inmekte; (*ve şerrüke ileyye sàidün.*) ama senin bana şerrin, kötülüklerin gelmekte, yükselmekte... Benim hayrım iniyor sana; senin bana şerrin yükselip geliyor.

(*Ve lâ yezâlü melekün kerîmün ye'tînî anke külle yevmin ve leyletin bi-amelin kabîh.*) "Kerim bir melek dâimâ, her gün ve gece, yâni gece gündüz senden bana kötü ameller getiriyor." Biliyorsunuz, melekler —ki, hepsi Allah'ın kerim varlıklarıdır; soylu, şerefli, kıymetli, günahsız varlıklarıdır— kulların amellerini dergâh-ı izzete götürürler, sevk ederler, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne sunarlar. "Benim hayrım size iniyor, ey Ademoğlu; sizin de şerriniz, kötü fiilleriniz melekler tarafından, gece gündüz bana getiriliyor." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu! (*Lev semi'te vasfeke min gayrik*) Eğer sen kendinin ne yaptığını, vasfının ne olduğunu, nelerle meşgul olduğunu başkasından duysaydın; (*ve ente lâ ta'lem meni'l-mevsùf*) kimden bahsedildiğini, bu vasıfların kime ait olduğunu bilmeseydin ama, senden bahsediliyor olsaydı, sana anlatılsaydı bunlar; birisi şöyle şöyle yapıyor diye sana söyleselerdi, birisi senden bahsederek yabancıyı anlatıyormuş gibi anlatsaydı; (*lesâra'te ilâ maktihî.*) kızmakta çok süratli davranırdın." buyuruyor.

Şimdi aziz ve muhterem kardeşlerim! Tabii bu hadis-i kudsî, tüylerini diken diken eder insanın, çok mühim... Cenâb-ı Mevlâ biz Ademoğullarına, insanlara hitab ediyor ve tezatları burada öğrenmiş oluyoruz. Allah bize nimetlerini ihsan ediyor, biz ise isyan ediyoruz. Halbuki, nimetleri ihsan ettiğine göre, nimetin şükrünü eda ederek Allah'a güzel kulluk yapmamız lâzım! Allah'ı sevmemiz lâzım! Allah'ın sevgisini kazanacak, rızasını kazanacak işler yapmamız lâzım! Aksine, nimetleri geldikçe biz isyan ediyoruz, bu yanlış!

Tabii, bunun Şa'ban ayıyla ilgisi ne?.. Biliyorsunuz Peygamber SAS Efendimiz, Receb ayı geldiği zaman şöyle biraz daha bir davranırdı. Zaten güzel olan ibadetine, taatine, hayrat ü hasenâtına daha bir şevk verirdi ve dua ederdi:[175]

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ، وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ (طس. هب. حل. كر. والديلمي عن أنس)

RE. 532/10 (*A'llàhümme bârik lenâ fî recebe ve şa'bân, ve belliğnâ ramadàn*) "Yâ Rabbi, şu Receb ayını, Şa'ban ayını bize mübarek eyle de, bizi de mübarek Ramazan'a sıhhat afiyetle eriştir." diye dua ederdi.

Bu aylar çok önemli aylar... Receb ayında tevbe ile meşgul olacaktık. Şa'ban ayında Rasûlüllah Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini, sîret-i seniyyesini öğrenecektik. Kendimizi Rasûlüllah gibi, o nasıl Allah'a güzel kulluk etmişse, kötülüklerden çekerek güzel ibadetlere yöneltecektik. Rasûlüllah'ın hayatını, sözlerini ve tavsiyelerini dinleyerek, ibadetin de nasıl yapıldığını Rasûlüllah'ın davranışlarından anlayacaktık.

---

[175] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.259, no:2346; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.189, no:3939; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.375, no:3815; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.269; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6494; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXX, s.57; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.485, no:1985; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.161, no:309; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18049; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.211, no:554; RE. 532/10; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXIII, s.24, no:35704, 36125.

Onun için, insafa gelmemiz lâzım! Bu hadis-i kudsî, insaflı davranmaya işaret buyuruyor. “Ey Ademoğlu, bana karşı insaflı, adaletli, hakkàniyetli davranmıyorsun; hakkàniyetli davran!” demek. Bu hitab-ı itabdır, yâni azarlayıcı bir sözdür. Bir kötü durumu ifade edici bir sözdür.

O halde biz, bu mübarek ayda insafa gelmeliyiz. Allah bize türlü türlü nimetlerini ihsân ediyor, türlü türlü lütuflarına mazhar ediyor; sıhhat vermiş, afiyet vermiş, gökten yağmurlar yağıyor, yerden bitkiler bitiyor, rızkımız geliyor... Her an Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin sayısız nimetleri sayesinde ayakta duruyoruz, yaşıyoruz. E buna göre, Allah’a güzel kulluk etmemiz lâzım!..

Güzel kulluk etmenin şekli, yolu da Rasûlüllah’ın sünnetine sarılmak. Allah’ı seviyorsak, Allah’ın rızasını kazanmak istiyorsak, başka bir yol yok...

“—Efendim ben oturayım da, kendi felsefî kanaatlerime göre, kendi düşünceme, fikrime göre, şöyle bir Allah’a nasıl ibadet edeceksem, nasıl davranacaksam, davranışlarımı ona göre ayarlayayım!..”

Olmuyor işte.

Şimdi biz burada, Avustralya’da bu konuşmayı yaptığımız gün, Sydney’in yakınında Volongong diye bir şehir var, demir fabrikası var, demir fabrikasına gelmiş işçilerimiz var; onları ziyarete gitmiştik, konuşma yapmıştık. Onlar da bizi, orada yeni yapılmış olan bir Budist tapınağına götürdüler. Çok geniş bir alana yayılmış, çok büyük paralar harcanmış. 56 milyon Avustralya doları harcanmış ki, Türk parası ile milyarlar bitiyor, trilyonlarla, dört buçuk trilyon para harcanarak yapılmış. İşte Buda heykelleriyle dolu, batıl bir inanç yolunda, Allah’ın razı olmadığı, Allah’tan gayriye tapılan tapınak yapılmış oluyor.

Böyle olmaması lâzım! İnsanlar neden böyle yapıyorlar?.. Akılları doğru çalışmıyor. Evet, akıl var ama, işi akla bırakırsan, işte böyle paralar havaya gider, ibadetler yanlış maddelere yapılır, putlara ibadet edilir, Allah’a ibadet edilmez. İnsanlar yanlış yollara sevk edilir... vs.

Heykel yapmışlar, önüne karpuz koymuşlar, elmaları yığmışlar, ananasları koymuşlar... Tabii görüyorlar; bunları koydular, ertesi gün, daha ertesi gün aynen orda... "E bunu ne koyuyorsun?.. Bu heykeli sen yaptın, oraya sen diktin. Bu bunu yemez, içmez... Sonra akşam alıyorsun veya çürüyeceği zaman alıyorsun, yenilerini koyuyorsun. Ne mantıkla, ne akılla bunları yapıyorsun?.." desek, aklın ve mantığın kabul edeceği şeyler değil.

Ama, Çinlilerin çoğu bu inançta, Hintlilerin bir kısmı bu inançta, Japonların bir kısmı bu inançta... Yâni, yanlış inançlar. Demek ki, akılla insan bir şeyler yapıyor ama, öteki insanların aklı da onları beğenmiyor. Yâni, çok âşikâr bir şekilde yanlış olduğu anlaşılıyor. Dünya üzerinde pek çok insan yanılıyor. Onun için, aklın Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuyla çalışması lâzım ve peygamberlerin *—aleyhimü's-salevâti ve't-teslîmât—* getirdikleri bilgilerle düzene konulması lâzım! Yanlış iş yapılmaması için, şaşırmaması için çizginin çizilmesi lâzım!

Onun için, Rasûlüllah'a sarılmak gerekiyor. Allah'a güzel kulluk etmek için, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnetine sarılmak gerekiyor.

Şimdi, her gün Allah'ın hayrı, lütfu insanın üstüne geliyor; Allah'ın takdiriyle, kaderiyle, emriyle, lütfuyla geliyor; ama her gün de melekler Allah'ın huzuruna kulların günahlarını çıkartıyorlar. Ne kadar yanlış!..

Bu durumu bırakmalıyız. İnsafa gelmeliyiz, tevbe etmeliyiz, Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna girmeliyiz. Peygamber Efendimiz'in izini takip ederek, güzel kulluk etmeğe çalışmalıyız. Çünkü, bizim bu yaptığımız güzel değil... Eğer biz kendimizi şöyle bir dışarıdan seyretsek, bizim yaptıklarımızı şöyle insaf gözüyle bir incelesek, herkesten önce kendimize, biz kendimiz kızardık.

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim! Hazret-i Ali Efendimiz rivayet etmiş, bu hadis-i şerifi... Çok dikkat edelim! Budistler şaşırıyor da, öteki bâtıl dinlerin, yanlış yolda giden insanların, putperestlerin, haça puta tapanların yanlış yaptığını biliyoruz da, acaba biz doğru muyuz?.. Biz de kendimizi kontrol etmeliyiz.

Neye bakarak kontrol yapacağız?.. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini, sünnet-i seniyyesini; Kur'an-ı

Kerim'in ahkâmını, büyük alimler tarafından güzelce kitaplara yazılmış olan şeriatımızın ahkâmını, dinimizin hükümlerini güzelce öğrenmemiz lâzım ki, hatalı işler yapmayalım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri şu mübarek güzel ayda, hatalarımızı anlayıp, bu hadis-i kudsîde işaret edilen tezattan, terslikten, aykırılıktan kendimizi kurtarmamızı nasib eylesin... İçimizde şaşıranlar varsa, Rabbimiz lütfuyla keremiyle hidayet eylesin, doğru yola sevk eylesin... Doğru yolda yürüyenlerin de ayağını kaydırmasın, şaşırtmasın... Kulluğu güzelce yapmayı nasib eylesin, Peygamber-i Zîşânımız'ın hürmetine...

b. Allah'ın Sevdiği Genç

Şimdi bu hadis-i şeriften sonra, iki hadis-i şerif daha okumak istiyorum. Birisi gençlere iltifat, ötekisi yaşlılara iltifat... Yâni, beni dinleyenler genç olabilir, onlar bilsinler; veyahut da beni dinleyenler genç olmaz, yaşlı olur, onlar da öğrensinler, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne güzel kulluk etmeğe gayrete gelsinler diye.

Önce gençlerle ilgili bir hadis-i şerif okuyacağım. Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. Yine hadis-i şerif, (*Yekùlu'llàhu azze ve celle*) diye başlıyor. Yâni, "Çok aziz ve çok celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki..." diye Peygamber Efendimiz, Allah'ın kelâmını, sözünü bize kendi ifadesiyle naklediyor.

Ne buyurmuş Mevlâmız, Peygamber Efendimiz'in bize bildirdiğine göre:[176]

يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: اَلشَّابُّ الْمُؤْمِنُ بِقَدَرِي ، اَلرَّاضِي بِكِتَابِي ، اَلْقَانِعُ بِرِزْقِي ، اَلتَّارِكُ لِشَهْوَتِهِ مِنْ أَجْلِي ، هُوَ عِنْدِي كَبَعْضِ مَلاَئِكَتِي (الديلمي عن ابن عمر)

---

[176] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.244, no:8081; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.786, no:43107; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.194, no:26958.

RE. 514/2 (*Yekùlu'llàhu azze ve celle: Eş-şâbbü'l-mü'minü bi-kaderî, er-râdî bi-kitâbî, el-kàniu bi-rızkî, et-târikü li-şehvetihî min eclî, hüve indî keba'dı melâiketî.*)

Şimdi bu küçük bir hadis-i şerif ama, madde madde, alt alta kalemle önünüzdeki deftere yazarsanız, çok iyi olur. Buyuruyor ki Rabbü'l-àlemîn, Peygamber Efendimiz'in bize bildirdiğine göre:

(*Eş-şâbbü'l-mü'minü bi-kaderî*) "Benim kaderime inanmış, bağlanmış olan genç bir kişi, delikanlı kimse..." Erkek veya kız, genç. Ama birinci vasfı ne: Kadere inanıyor. Evet, kâinattaki olayları, insanların hayatlarını, ölümlerini, rızıklarını Cenâb-ı Mevlâ takdir buyuruyor. (*Ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî*) Kadere inanıyoruz, kesin olarak inanıyoruz.

Tabii, kadere inandı mı ne olur insan?.. Rahat olur. Üzüntülerden dolayı sarsılıp, yıkılıp bozulmaz, intihara kalkışmaz. Sevinçlerden dolayı şımarmaz, haddini bilir, sabreder, şükreder, kulluğu güzel yapar. Kadere inanç çok önemli...

(*Er-râdî bi-kitâbî*) "Benim kitâbıma razı olan..." Buradaki kitaptan maksat, alın yazısı. "Ne yazmışsam ona, razı oluyor. Kadere inanıyor ve alnına yazdığım yazıyı, onun hakkında takdir buyurduğum hükmü, işi, olayı rıza ile karşılıyor." Yâni isyanla, itirazla berbat etmiyor durumu. Kadere razı, kadere inanmış; Allah'ın hükmüne, kendisine yazdığı alın yazısına razı.

(*El-kàniu bi-rızkî*) "Benim kendisine verdiğim rızka kanaat gösteriyor." Yâni, açgözlülük yapıp da hırsızlık gibi, gasb gibi, rüşvet gibi haram yollara, gayrimeşrû yollara sapmıyor.

(*Et-târikü li-şehvetihî min eclî*) "Şehvetini, cinsel arzularını veyahut diğer şiddetli duygularını, ihtiraslarını, benim sebebimle, bana olan kulluk bağlılığından dolayı, saygısından dolayı terk ediyor. (*Hüve indî keba'dı melâiketî*) Böyle bir genç, benim yanımda meleklerimden bazısı gibidir." buyuruyor imiş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor.

Demek ki, gençlerin nasıl olması, hangi güzel sıfatlara sahip olması gerektiğini anlıyoruz bu hadis-i şeriften: Kadere inanacağız, Allah'ın hükmüne rıza göstereceğiz, kadere rıza göstereceğiz, alın yazısına rıza göstereceğiz. Rızkımıza kanaatkâr

olacağız, açgözlü olmayacağız, harama yönelmeyeceğiz. İçimizdeki kuvvetli duyguları, arzuları, şehvetleri Allah rızası için terk edeceğiz. Harama yönelmeyeceğiz, sapmayacağız.

"—İşte bu güzel sıfatlara sahip olan bir genç, Allah'ın indinde melekler gibidir, meleklerden birisi gibidir." diyor.

O halde bu güzel ayda, Şa'ban ayında bu sıfatları biz de iktisab etmeye, kazanmağa, edinmeye çalışalım!

İnşâallah yazmışsınızdır konuşma esnasında...

c. İhtiyarın Günah İşlemesi

Bir de ihtiyarlarla ilgili hadis-i şerifi okuyayım. Enes RA'dan rivayet edilmiş. Birkaç kaynakta var. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[177]

يَقُولُ اللهُ تَعَالٰى: وَعِزَّتِي وَجَلاَلِي وَجُودِي وَفَاقَةِ خَلْقِي وَارْتِفَاعِي فِي عِزِّ مَكَانِي، إِنِّي لأَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِي وَ أَمَتِي يَشِيبَانِ فِي الْإِسْلاَمِ ثُمَّ أُعَذِّبُهُمَا. ثُمَّ بَكٰى. فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: أَبْكِي مِمَّنْ يَسْتَحْيِي اللهُ مِنْهُ، وَلاَ يَسْتَحْيِي مِنَ اللهِ (حب. ق. عن أنس)

RE. 515/7 (*Yekùlu'llàhu teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: (*Ve izzetî ve celâlî ve cûdî*) İzzetim hakkı için, celâlim hakkı için, cömertliğim hakkı için..." Allah kendisinin izzet sıfatına, celâl sıfatına, cömertlik sıfatına yemin ederek, and içerek sözü ifade ediyor. "İzzetime, celâlime, cömertliğime and olsun ki, onların hakkı için; (*ve fâkate halkî*) halkımın bana ihtiyacına and

---

[177] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.153, no:2764; Beyhakî, *ez-Zühd*, c.II, s.150, no;645; Hàris, *Müsned*, c.IV, s.224, no:1071; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.357, no:189; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.267; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.387; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.673, no:42680, 42683; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.244, no:11842; c.XXIV, s.200, no:26973, 26974.

içerim ki; (*ve'rtifâî fî izzi mekânî*) benim makamımın izzetimdeki yüksekliğimin hakkı için...” Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin mekânının, makamının ne kadar yüce olduğu ortada. Ona and içerek buyuruyor ki:

(*İnnî leestahyi min abdî*) “Ben kulumdan (*ve emetî*) câriyemden utanırım...” Kulum ve cariyem dediği, erkek müslüman ve kadın müslüman demek. (*Yeşîbâni fi'l-islâmi*) “İslâm'da yaşamışlar, saçları ağarmış olsun, ihtiyarlamış olsunlar da, (*sümme üazzibühümâ*) sonra da ben onları azaplandırayım; böyle bir şeyi yapmaktan utanırım. İhtiyarlamış, İslâm'da ömür geçirmiş olanları azaplandırmaktan utanırım.” diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Sümme bekâ*) Bunu böyle buyurduktan sonra, Peygamber SAS, sonra ağlamış. (*Fekîle: Yâ rasûla'llàh, mâ yübkîke?*) “Hangi sebep seni ağlattı yâ Rasûlallah!” diye sormuş çevresindekiler.

Bakın burası çok önemli!.. Bunu söyleyip konuşmamı tamamlayacağım ama, çok önemli bir cümle:

(*Kàle*) Buyurdu ki Rasûlüllah Efendimiz, ağlamasının sebebini izah ederken: (*Ebkî mimmen yestahyi'llâhu minhü, ve lâ yestahyi mina'llàh*) Şimdi Allah kimden utanıyor?.. İhtiyar kulundan; hanım olsun, bey olsun ihtiyar müslüman kulundan Allah utanıyor. Neden ağlıyormuş Peygamber Efendimiz:

“—Allah bu ihtiyar kulundan utanıyor da, o Allah'tan utanmıyor.” diye.

Yâni ne demek?.. “Yaşlanmış ama, hâlâ günaha devam ediyor. Allah onlara azab etmekten utanıyor; ama onlar Allah'tan utanmıyorlarsa, ne kadar acı bir durum!” diye, bu durumu düşünüp, Rasûlüllah SAS Efendimiz ona ağladığını beyan ediyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Tabii, çevremize baktığımız zaman, yaşı yaşlandığı halde, kırkı geçtiği halde böyle günaha devam eden insanları da görürüz. Ahir ömrüne kadar zulümde, günahta, kumarda, zinada, içkide, haksızlıkta, rüşvette, gaspta ve sâirede devam eden insanlar görürüz. Ağlanacak bir durum... Rasûlüllah Efendimiz, ümmetine merhameti olduğu için ağlıyor.

Allah yaşlanmış bir müslümana, bir erkeğe, bir hanıma azab etmekten hayâ ettiğini beyan ediyor da; kul Allah'ın nimetlerine mazhar, o yaşa gelmiş, Allah'tan hayâ etmiyor... Bu ağlanacak bir

durum! Önce o kulun ağlaması lâzım!.. Tabii, o işin farkında değil, o günaha devam ediyor da; etrafındakiler onun haline ağlar tabii... Çok acı bir durum!..

Allah bizi böyle durumlara düşürmesin... Böyle duruma düşenleri de kurtarsın... Şu mübarek günler, aylar hürmetine bize tevbe-i nasûh nasib eylesin... Aşk ile şevk ile, istekli olarak günahları bırakıp, Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna çok samîmî bir şekilde girmeyi nasîb etsin hepimize...

Şaşıranları doğru yola sevk eylesin... Günahkârlara tevbe nasîb eylesin... Bu güzel aylarda Cenâb-ı Mevlâ'ya güzel ibadetler nasîb eylesin... O güzel ibadetlerle zamanlarımızı değerlendirip, Cenâb-ı Mevlâmızın rızasına erip, rahmetine mazhar olmayı, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı nasîb eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, Sydney'den *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

20. 12. 1996 - Sydney **/ AVUSTRALYA**